Vieţile Sfinţilor

Vieţile Sfinţilor, publicate aici, au ca sursă cele 12 volume "Vieţile Sfinţilor" apărute între anii 1991 şi 1998 la Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor (volumele consacrate lunilor septembrie-aprilie) şi apoi la Editura Episcopiei Romanului (volumele consacrate lunilor mai-august).

Notă: Luna septembrie apare la început pentru că anul bisericesc începe la 1 septembrie.
Aceasta este şi ordinea apariţiei celor 12 volume menţionate mai sus.

Volumul IV

(decembrie)

Vieţile Sfinţilor pe luna decembrie

Ziua a opta

- Cuviosul Părinte Patapie

Ziua a noua

- Zămislirea Fecioarei Maria din Sfînta Ana
- Cuviosul Ştefan cel Strălucit

Ziua a zecea

- Sfinţii Mucenici Mina, Ermoghen şi Evgraf

Ziua a unsprezecea

- Cuviosul Părinte Daniil Stîlpnicul
- Cuviosul Părinte Nicon

Ziua a douăsprezecea

- Sfîntul Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni

Ziua a treisprezecea

- Sfinţii Mucenici Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie şi Orest
- Sfînta Muceniţă Lucia fecioara

Ziua a paisprezecea

- Sfinţii Mucenici Tirs, Levchie, Calinic, Filimon şi Apolonie

Ziua a cincisprezecea

- Sfîntul Mucenic Elefterie şi mama sa, Antia
- Sfîntul Ştefan Mărturisitorul
- Cuviosul Pavel cel Nou

Ziua a şaisprezecea

- Sfîntul Prooroc Agheu
- Pomenirea Sfintei Teofana împărăteasa

Ziua a şaptesprezecea

- Sfinţii Prooroci Daniil, Anania, Azaria şi Misail

Ziua a optsprezecea

- Sfîntul Mucenic Sebastian şi cei împreună cu dînsul
- Sfîntul Ierarh Modest al Ierusalimului
- Sfîntul Daniil Sihastrul de la Voroneţ

Ziua a nouăsprezecea

- Sfîntul Mucenic Bonifatie
- Sfîntul Ierarh Bonifatie Milostivul
- Sfîntul Ierarh Grigore al Omiriţilor
- Cuviosul Ierarh Grichentie

Ziua a douăzecea

- Sfîntul Mucenic Ignatie Teoforul
- Cuviosul Filogonie, patriarhul Antiohiei

Ziua a douăzeci şi una

- Sfînta Muceniţă Iuliana fecioara
- Sfîntul Petru, mitropolitul Kievului
- Sfîntul Mucenic Temistocle

Ziua a douăzeci şi doua

- Sfînta Muceniţă Anastasia, vindecătoarea de boli

Ziua a douăzeci şi treia

- Sfinţii zece Mucenici din Creta
- Sfîntul Ierarh Nifon, episcopul Constanţianei

Ziua a douăzeci şi patra

- Sfînta Muceniţă Evghenia fecioara
- Cuviosul Nicolae monahul

Ziua a douăzeci şi cincea

- Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos
- Cuvînt al Sfîntului Ioan Damaschin la Naşterea Domnului

Ziua a douăzeci şi şasea

- Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi pomenirea Sfîntului şi Dreptului Iosif
- Sfîntul mucenic Eftimie Mărturisitorul, episcopul Sardiei

- Cuviosul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana

Ziua a douăzeci şi şaptea

- Sfîntul Apostol, întîiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan
- Sfîntul Mucenic Teodor şi Cuviosul Teofan

Ziua a douăzeci şi opta

- Sfinţii 20000 de Mucenici din Nicomidia

Ziua a douăzeci şi noua

- Sfinţii 14000 de prunci ucişi de Irod în Betleem
- Cuviosul Marcel, egumenul Mănăstirii Neadormiţilor
- Cuvioşii Părinţi Marcu şi Teofil de la Pecerska

Ziua a treizecea

- Sfînta Muceniţă Anisia fecioara

Ziua a treizeci şi una

- Cuvioasa Melania Romana

Pomenirea Sfîntului Prooroc Naum
(1 decembrie)

Sfîntul Prooroc Naum era din Elcheseea, de cea parte de Iordan, în dreptul Vegavariei, din seminţia lui Simeon. Acesta, după Sfîntul Prooroc Iona, a proorocit ninivitenilor, cum că cetatea lor se va pierde cu apă şi cu foc; lucru care s-a şi făcut. Pentru că ninivitenii care se pocăiseră puţină vreme prin propoveduirea lui Iona, văzînd că nu s-a împlinit asupra lor proorocirea acestuia, iarăşi s-au întors la faptele lor cele rele dintîi şi iarăşi au pornit spre mînie îndelunga răbdare a lui Dumnezeu. Deci i-au ajuns pe ei această pierdere în chipul următor: era lîngă Ninive un iezer mare de apă, care înconjura cetatea, şi, făcîndu-se cutremur mare de pămînt, s-a scufundat cetatea în iezerul acela; iar o parte a cetăţii, care rămăsese pe munte, ieşind foc din pustie a ars-o.

Aşa s-a împlinit proorocirea lui Naum, pedepsind Dumnezeu pe poporul cel păcătos, cu judecata Sa cea dreaptă. Căci pe cei ce îi miluise în zilele lui Iona Proorocul pentru pocăinţa lor, pe aceia iarăşi, după ce s-au răzvrătit, i-a pierdut mai pe urmă.

Sfîntul Prooroc Naum a mai proorocit şi altele din cele ce aveau să fie şi a adormit cu pace la patruzeci şi cinci de ani de la naşterea sa şi a fost îngropat cu cinste în pămîntul său.

Viaţa Sfîntului şi Dreptului Filaret cel Milostiv
(1 decembrie)

Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui, a zis Domnul nostru Iisus Hristos. Cuvîntul acesta s-a împlinit cu fericitul Filaret cel milostiv, care, pentru mila cea multă ce avea pentru săraci, a dobîndit de la Domnul mare milă şi răsplătire bogată în veacul acesta de acum şi în cel ce va să fie, precum se va povesti în fericita viaţă a lui.

În părţile Paflagoniei, într-un sat ce se numea Amnia, vieţuia acest fericit Filaret, fiind de neam bun, din părţile Galatiei; pe tatăl său îl chema Gheorghe, iar pe mama sa Ana. De la aceştia, din copilărie, a învăţat credinţa cea bună şi frica Domnului, sporind în întreaga înţelepciune şi în toată înfrumuseţarea vieţii celei pline de fapte bune. Ajungînd în vîrstă desăvîrşită şi-a luat soţie cinstită, de bun neam şi bogată, al cărei nume era Teozva, care adusese din casa părinţilor săi multă avere în casa lui. Şi a avut trei copii: un fiu, întîiul născut, cu numele Ioan şi două fiice, anume: Ipatia şi Evantia.

Deci a binecuvîntat Dumnezeu pe fericitul Filaret, precum odinioară pe dreptul Iov şi i-a dăruit lui avere multă. Căci avea multe cirezi de vite, holde şi ţarini aducătoare de roade şi îndestulare în toate. Hambarele lui erau pline de toate bunătăţile pămînteşti; apoi robi şi roabe care slujeau în casa lui erau foarte mulţi. Şi era Filaret în părţile acelea ca unul din oamenii cei slăviţi.

Bogăţii de acestea avînd prea multe fericitul, şi pe alţii văzîndu-i necăjindu-se în mare lipsă şi în sărăcia cea mai cumplită, s-a plecat spre îndurare şi, umilindu-se cu sufletul, grăia către sine: au doară pentru aceasta am primit eu din mîna Domnului nişte bunătăţi ca acestea, ca singur eu să mă hrănesc cu dînsele şi să le cheltuiesc spre îndulcirea şi plăcerea pîntecelui meu? Au nu voi împărţi aceste bogăţii mari, care-mi sînt date de la Dumnezeu: săracilor, văduvelor, sărmanilor, scăpătaţilor şi străinilor, pe care Domnul, la înfricoşata Sa judecată înaintea oamenilor şi a îngerilor, nu se va ruşina a-i numi pe dînşii fraţi, zicînd: *De vreme ce aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi mai mici ai Mei, Mie Mi-aţi făcut?* Apoi ce folos voi avea din averea aceasta, dacă o voi ţine cu zgîrcenie, în ziua judecăţii, care va fi fără milă pentru cei ce n-au făcut milostenie? Au doar, în veacul ce va să vie, vor fi mie acestea mîncare şi băutură fără de moarte? Oare hainele mele cele scumpe îmi vor fi mie îmbrăcăminte a nestricăciunii? Nicidecum. Pentru că grăieşte

Apostolul: *Dacă nimic n-am adus în lumea aceasta, arătat este că nici nu putem lua ceva.* Deci dacă nimic din averile acestea pămînteşti nu putem să ducem de aici, apoi mai bine este să le dau pe acestea înapoi lui Dumnezeu, prin mîinile săracilor şi Dumnezeu nu mă va lăsa pe mine, pe femeia şi pe copiii mei. Mă încredinţează şi Proorocul David, zicînd: *Mai tînăr am fost, am îmbătrînit şi n-am văzut pe dreptul părăsit, nici sămînţa lui cerînd pîine.*

Acestea grăind în sine fericitul Filaret, atît s-a făcut de milostiv către săraci, ca şi un tată către fiii săi, hrănind pe cei flămînzi, adăpînd pe cei însetaţi, îmbrăcînd pe cei goi; pe cei străini primindu-i cu bucurie în casa sa şi odihnindu-i cu dragoste.

Şi s-a făcut acest cinstit bărbat asemenea lui Avraam cel de demult, primitorul de străini şi lui Iov, iubitorul de săraci. Drept aceea, un luminător ca acesta, fiind împodobit cu untdelemnul milostivirii, nu se putea ţine sub obroc, ci, ca o cetate ce stă deasupra muntelui, s-a făcut arătat şi preamărit prin toată partea aceea, şi către el, ca spre o cetate a scăpării, alergau cu sîrguinţă toţi săracii şi scăpătaţii. Şi oricine avea trebuinţă de ceva de la dînsul, ori de bou, ori de cal, ori de asin, ori de haine, ori de hrană, sau de orice fel de lucru, îi da. Casa lui Filaret era, pentru cei prigoniţi de setea sărăciei, un izvor nesecat. Şi cu cît el da milostenie, cu faţă veselă şi cu socoteală iubitoare de bine, cu atît şi Domnul Cel bogat dăruitor, mai mult îi înmulţea bunătăţile lui.

Iar urîtorul de bine şi vicleanul diavol a zavistuit asupra faptei bune a bărbatului acestuia şi a cerut de la Dumnezeu stăpînire ca să-l ispitească, ca şi pe Iov cel de-a pururea pomenit, zicînd aşa: *Nu este lucru de mirare dacă, din averile cele multe ce le are, miluieşte pe cei săraci, dar dacă va ajunge în sărăcie şi în strîmtorare şi nu se va lăsa de fapta bună a milosteniei, atunci se va cunoaşte bunătatea lui.*

Deci, Dumnezeu, Care, ca un iubitor de oameni toate le chiverniseşte spre folosul oamenilor, a îngăduit să vie ispită şi asupra acestui bărbat drept, ca să se arate răbdarea lui, ca şi a lui Iov cel de demult şi, printr-o ispită ca aceasta, ca şi aurul în topitoare lămurindu-se, să se arate vrednic lui Dumnezeu. Deci a dat voie diavolului să-l sărăcească, căci diavolul de la sine nu are nicidecum stăpînire ca să facă rău cuiva; numai Domnul sărăceşte şi îmbogăţeşte, smereşte şi înalţă, după cum zice Sfînta Scriptură. Deci, dînd Sfîntul Filaret milostenie, după obicei, şi împărţind mereu dobitoacele şi celelalte avuţii ale sale a început a sărăci. Însă nu şi-a schimbat bunătatea şi milostivirea către cei săraci, ci, neîncetat dădea din cîte avea, celor ce le trebuiau.

În acea vreme, după voia lui Dumnezeu au năvălit ismailitenii asupra părţii aceleia, pe care înconjurînd-o ca un vifor ce ofileşte dumbrăvile şi ca o văpaie ce arde munţii, aducînd multă nevoie şi răutate, i-au răpit fericitului Filaret toate turmele de oi, de boi, de cai şi de asini, făcînd încă şi pe mulţi robi. Atunci acest bărbat milostiv a ajuns în atîta sărăcie, încît nu îi rămăsese decît numai o pereche de boi şi o vacă, un cal, un rob şi o roabă. Iar toată cealaltă avere se împărţise; o parte, prin dreapta sa cea milostivă, la cei ce le trebuiau, iar alta a fost robită de ismailiteni. Apoi chiar ţarinile, holdele şi viile lui le-

au luat în stăpînirea lor vecinii şi lucrătorii de pămînt, care vieţuiau împrejurul lui, unii cu rugăminte, iar alţii cu sila; nu i-a rămas lui mai mult decît casa în care locuia şi o holdă.

Într-o sărăcie şi nevoie ca aceea şi într-atîtea ispite fiind acest bărbat bun, nicidecum nu s-a mîhnit, nici n-a cîrtit şi, ca un alt drept Iov, nimic n-a greşit înaintea Domnului, nici chiar cu buzele sale şi n-a dovedit neînţelepciune faţă de Dumnezeu. Ci, precum s-ar fi bucurat cineva de mulţimea bogăţiei sale, aşa se veselea el de sărăcia sa, pe care o socotea ca o mare comoară, văzîndu-şi mai lesniciosă intrarea în împărăţia lui Dumnezeu, decît a bogatului, după cuvîntul Domnului care zice: *Cu greu va intra bogatul în împărăţia cerurilor.*

Iar într-una din zile, fericitul Filaret, luînd perechea de boi, s-a dus la holda ce-i rămăsese ca să o are. Arînd-o, lăuda cu bucurie şi mulţumea lui Dumnezeu că începe după porunca Lui cea sfîntă: *Întru sudoarea feţei tale îţi vei agonisi pîinea.* Deci, printr-o asemenea osteneală scapă de lene, care este învăţătoare a tot răul.

Apoi îşi aducea aminte de cuvintele apostolului, care opreşte pe cel leneş a mînca: *Dacă cineva nu voieşte să lucreze, nici să nu mănînce.* Deci fericitul Filaret lucra pămîntul său, ca să nu se afle nevrednic de pîine.

Dar s-a întîmplat în aceeaşi zi unui ţăran, ce-şi ara şi el holda sa, că, fără veste, un bou al lui, tremurînd foarte, a căzut şi a murit; iar omul, fiind în mare supărare, plîngea amar şi era nemîngîiat, pentru că nici boii nu erau ai lui, ci îi dobîndise de la un vecin. Aducîndu-şi aminte de fericitul Filaret, a zis: "De n-ar fi sărăcit milostivul şi iubitorul acela de săraci, m-aş fi dus la dînsul şi aş fi luat de la el, nu numai unul, ci chiar doi boi, iar acum, el fiind sărac şi scăpătat, nu are ce să dea celor ce le trebuie. Însă mă voi duce la dînsul, ca măcar să se mîhnească împreună cu mine, să mă mîngîie cu cuvintele sale şi să-mi uşureze greutatea supărării şi a necazului meu".

Deci, luîndu-şi toiagul său, a mers la Filaret şi l-a aflat pe el la cîmp arînd şi, închinîndu-i-se, i-a povestit lui cu lacrimi despre moartea boului cum se întîmplase şi de supărarea sa cea neaşteptată. Iar fericitul Filaret, văzînd pe om foarte supărat, îndată a desjugat un bou de la jug şi l-a dat omului aceluia, zicînd: "Ia, frate, acest bou al meu şi mergînd, lucrează cu el pămîntul tău şi mulţumeşte lui Dumnezeu". Iar acela, văzînd milostenia fericitului, s-a închinat lui şi a zis: "Domnul meu, mare şi minunată este bunăvoirea ta, bineprimită fie lui Dumnezeu milostivirea ta; dar nu este bine a despărţi boul de soţul său, neavînd nicidecum altul în locul său". Iar dreptul a zis: "Ia, frate, boul ce ţi se dă şi mergi în pace, pentru că eu am la casa mea un alt bou". Apoi omul, închinîndu-se fericitului pînă la pămînt şi luînd boul, s-a dus slăvind pe Dumnezeu şi dînd mulţumire bărbatului aceluia milostiv.

Iar cinstitul Filaret luînd boul cel rămas şi raniţa pe umeri, mergea spre casa sa. Cînd s-a apropiat de poartă, văzînd femeia lui numai un bou mergînd înainte şi pe bărbat urmînd şi avînd raniţa pe umeri, a zis către dînsul: "Bărbatul meu, unde este celălalt bou?". Iar el

a răspuns: "Odihnindu-mă eu puţin şi boii păscînd, s-a despărţit unul şi s-a rătăcit, ori l-a luat cineva şi l-a dus într-ale sale".

Acestea auzindu-le, femeia s-a supărat foarte şi grăbindu-se a trimis pe fiul său spre căutarea boului. Iar copilul, înconjurînd multe cîmpii şi holde, a aflat boul cel căutat la jugul acelui ţăran; şi, cunoscînd dobitocul său, a zis cu mînie către ţăran: "Răule şi nedreptule lucrător de pămînt, cum ai îndrăznit a pune sub jugul tău un dobitoc străin? De unde şi cum ai luat boul acesta şi l-ai înjugat cu al tău? Oare nu este boul acesta cel pe care l-a pierdut tatăl meu, iar tu, aflîndu-l, ca un lup l-ai răpit şi l-ai făcut al tău? Dă-mi boul, iar de nu, apoi ca un tîlhar vei fi osîndit!"

Omul a răspuns cu glas blînd copilului: "Nu te mînia asupra mea fiule, tu care eşti fecior de bărbat sfînt, nici întinde mîinile asupra mea, căci nu ţi-am greşit cu nimic, pentru că tatăl tău, milostivindu-se spre necazul meu şi sărăcia mea, mi-a dat boul său mie, cu mînă îndurătoare, de vreme ce boul meu umblînd în jug şi arînd, fără veste a căzut şi a murit".

Tînărul, auzind cele grăite, s-a ruşinat că a certat pe omul cel nevinovat şi întorcîndu-se degrabă acasă, a spus maicii sale lucrul acesta. Iar ea, auzind, a strigat cu plîngere: "Vai mie, vai mie, ticăloasei, femeia bărbatului celui nemilostiv!" Şi, rupîndu-şi părul, a alergat la bărbatul său cu acest fel de strigare: "Împietritule cu inima şi omule fără de omenie! Pentru ce ai cugetat să ne omori pe noi cu foamea mai înainte de vreme? Că iată, pentru păcatele noastre ne-am lipsit de toate averile noastre, iar Dumnezeu miluindu-ne pe noi păcătoşii, ne-a lăsat numai doi boi, cu care, lucrînd, să ne hrănim copiii noştri. Iar tu, care vieţuiai mai înainte în bogăţie multă şi care nimic nu lucrai cu mîinile tale, acum, fiind în sărăcie, te-ai lenevit a te osteni şi a lucra pămîntul; se vede că voieşti ca totdeauna să te odihneşti cu tihnă în casă. De aceea, nu pentru Dumnezeu ai dat ţăranului aceluia boul, ci pentru tine. Pentru ca să nu mai pui de acum mîna pe raniţă, ci ca, în lenevire şi fără de lucru, să petreci celelalte zile ale tale. Ce răspuns vei da Domnului, dacă pentru lenea ta vom pieri de foame eu şi copiii tăi?"

Fericitul Filaret, căutînd spre dînsa, a zis cu blîndeţe: "Dumnezeu Care este bogat în milă, ascultă ce ne porunceşte nouă: *Căutaţi la păsările cerului, că nici nu seamănă, nici nu seceră, nici adună în jitniţă şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte pe ele.* Deci Acela nu ne va hrăni oare şi pe noi, care sîntem mai buni decît păsările cerului? Ba încă şi însutit făgăduieşte a răsplăti acelora, care, pentru Dînsul şi pentru Evanghelia Lui îşi împart averile la săraci. Deci socoteşte, o, femeie, că dacă vom primi o sută pentru un bou, apoi ce te mîhneşti pentru boul acela, pe care l-am dat pentru Dumnezeu celui ce îi trebuia?" Acestea le zicea bărbatul cel milostiv, nu că dorea să primească însutit în veacul acesta de acum, ci pentru a mîngîia împuţinarea de suflet a femeii sale.

Aceste vorbe cu bună pricepere auzindu-le femeia, a tăcut. Dar, netrecînd cinci zile, boul acela, pe care-l dăduse fericitul Filaret ţăranului aceluia, păscînd în cîmp, a mîncat o buruiană ce se cheamă elevora şi, căzînd, a murit.

Ţăranul, fiind în nepricepere, a venit iarăşi la fericitul Filaret şi, închinîndu-se lui, a zis: "Domnul meu, am greşit ţie şi copiilor tăi că am despărţit perechea de boi a ta; pentru aceea Dumnezeu cel drept nu mi-a dat a avea folos de la boul tău, pentru că, mîncînd boul oarecare buruiană, a murit".

Atunci iubitorul de Dumnezeu şi milostivul de săraci, fericitul Filaret, nerăspunzîndu-i nimic, a adus degrabă şi boul cel rămas şi l-a dat aceluiaşi ţăran, zicînd: "Primeşte-l şi pe acesta, frate, şi te du, pentru că eu am a mă duce undeva departe şi nu voiesc să stea fără de lucru la casa mea boul cel lucrător". Şi aceasta o zicea fericitul ca să nu se ferească omul a lua şi pe celălalt bou din mîna lui. Iar omul, primind boul, s-a dus la casa sa, minunîndu-se de milostivirea cea mare a fericitului. Dar cînd s-a făcut înştiinţare despre aceasta în casa lui, copiii cu maica lor au făcut plîngere şi tînguire, zicînd: "Cu adevărat, tatăl nostru este nemilostiv şi urîtor de fii, de vreme ce şi cele mai de pe urmă le risipeşte. Pentru că numai o pereche de boi ne-a lăsat Domnul ca să nu murim de foame, iar el şi pe aceia i-a dat". Iar cinstitul şi fericitul părintele lor, văzînd tînguirea fiilor săi, întorcîndu-se a zis către dînşii: "Fiii mei, pentru ce vă mîhniţi şi sfărîmaţi inima voastră şi a mea? Şi pentru ce mă numiţi pe mine nemilostiv şi vi se pare că aş vrea să vă omor cu foamea? Eu am într-un oarecare loc, pe care voi nu-l ştiţi, atîta avere, încît de aţi trăi voi şi o sută de ani, nelucrînd nimic şi de nimic grijindu-vă, vor fi vouă din destul; pentru că nici eu singur nu am putut număra acea avere ascunsă şi gătită vouă". Şi aceasta zicea bărbatul cel drept, nu amăgind pe fiii săi, ci, cu adevărat mai înainte vedea, cu ochii cei dinăuntru, cele ce erau să fie mai pe urmă.

Şi a ieşit în partea aceea o poruncă de la împărat, ca toţi ostaşii să se adune în cete şi să iasă împotriva păgînilor celor fără de Dumnezeu, care se ridicaseră împotriva împărăţiei greceşti; şi fiecare ostaş să fie înarmat bine şi să aibă şi cîte doi cai. Deci a fost numărat în ceată şi un oarecare ostaş sărac, cu numele Musilie, avînd numai un cal; dar şi acela, cu o zi mai înainte de a ieşi în ceată, fără veste, căzînd într-o învîrtire cumplită, a murit. Iar ostaşul cel sărac, neavînd cu ce să cumpere alt cal, a alergat la fericitul Filaret şi i-a zis: "Domnul meu, Filaret, miluieşte-mă, ştiu că tu ai sărăcit pînă la sfîrşit şi nu ai mai mult decît un cal. Însă milostivindu-te spre mine, pentru Dumnezeu, dă-mi calul tău ca să nu cad în mîinile comandantului, căci voi fi bătut de dînsul cumplit". Iar fericitul Filaret a zis către dînsul: "Ia, frate, calul meu şi mergi cu pace. Însă aceasta să ştii, că nu pentru groaza comandantului care este asupra ta, ci pentru mila lui Dumnezeu ţi-l dau". Iar ostaşul, luînd calul de la sfînt, s-a dus lăudînd pe Dumnezeu. Astfel, n-a mai rămas Sfîntul Filaret decît cu o vacă cu viţel, un asin şi cîţiva stupi.

Un oarecare sărac de departe, auzind de milostivul Filaret, a venit la dînsul, rugîndu-se şi zicînd: "Domnul meu, mă rog ca să-mi dai din cireada ta un viţel, pentru ca să cîştig şi eu începătura binecuvîntării tale; pentru că ştiu că binecuvîntat este ceea ce se dă de la tine şi dacă în vreo casă va intra ceva de la tine, o îmbogăţeşte şi o umple de binecuvîntare". Iar fericitul Filaret, cu bucurie luînd viţelul, l-a dat celui ce-l cerea, zicînd: "Dumnezeu, frate, să-ţi dea mai multă binecuvîntare şi să-ţi înmulţească averea, atît cît îţi va trebui". Iar omul acela, închinîndu-se, a plecat, ducînd viţelul cu sine. Vaca, întorcîndu-se împrejur

şi căutînd încoace şi încolo viţelul şi nevăzîndu-l, a început a tînji foarte şi cu mare glas a mugi, încît le era jale tuturor celor din casă, dar mai vîrtos soţiei fericitului, care cu multă întristare şi suspinare striga către dînsul: "Cine va mai răbda de acum cele ce se fac de tine şi cine nu va rîde de mintea ta cea copilărească? Văd astăzi şi cred că nicidecum nu bagi seamă de mine, soţia ta, şi pe fiii tăi vrei să-i omori; căci nici pe vaca cea necuvîntătoare n-ai miluit-o, ci, fără milostivire ai despărţit pe viţel de la ţîţele ei. Şi ce facere de bine ai făcut? Că şi casei tale ai făcut strîmbătate şi pe cel ce a cerut nu l-ai îmbogăţit, pentru că viţelul fără de mama sa va pieri, şi vaca, la noi, fără de viţel ne va supăra cu răgetul, fiind fără folos amîndouă?"

Acestea auzindu-le fericitul bărbat Filaret de la soţia sa, a zis către dînsa cu glas lin: "Acum cu adevărat bine şi drept ai vorbit, cum că sînt nemilostiv şi neîndurat, căci am despărţit viţelul de mamă-sa. Dar mai bun va fi lucrul pe care îl voi face". Şi alergînd degrabă în urma omului ce ducea viţelul, a început a striga: "Întoarce-te, omule, cu viţelul, întoarce-te pentru maica lui, care nu ne dă odihnă, răgînd înaintea uşilor casei". Iar săracul, auzind acestea de la fericitul, socotea că are să ia de la dînsul viţelul ce-i dăduse şi zicea în sine, întristîndu-se: "Vai mie, că n-am fost vrednic să am de la acest fericit bărbat spre binecuvîntare nici acest dobitoc mic; că, iată, părîndu-i rău de dînsul, mă cheamă înapoi ca să-l ia de la mine". Şi întorcîndu-se omul acela cu viţelul, îndată viţelul, văzînd vaca, a alergat la dînsa, asemenea şi mama sa a alergat la viţelul său, răgînd, iar viţelul venind la ţîţele ei şi sugînd din destul, nu se despărţea de mama sa; care lucru văzîndu-l Teozva, femeia lui Filaret, se bucura, căci s-a întors viţelul acasă. Iar fericitul Filaret, văzînd pe omul acela întristat şi neîndrăznind a-i grăi nimic, a zis către dînsul: "Frate, soţia mea zice că am făcut păcat despărţind viţelul de la mama sa şi bine zice; deci ia, frate, împreună cu viţelul şi pe mama sa, şi te du. Domnul să te binecuvînteze şi să le înmulţească pe acestea la casa ta, precum a înmulţit de demult şi cireada mea". Iar omul, luînd vaca şi cu viţelul, s-a dus bucurîndu-se. Şi a binecuvîntat Dumnezeu casa lui, pentru plăcutul său Filaret, că atîta s-au înmulţit dobitoacele omului celui sărac, încît i s-au făcut lui mai mult decît două cirezi de boi şi de vaci mulgătoare.

După puţină vreme s-a făcut foamete prin partea aceia. Iar cinstitul bărbat Filaret, ajungînd în sărăcia cea mai desăvîrşită, neavînd cu ce să-şi hrănească femeia şi copiii, a luat asinul său, pentru că numai acela singur rămăsese la dînsul, şi s-a dus în altă parte, la un prieten al său, de la care a luat pe datorie şase măsuri de grîu, şi, punîndu-le pe asin, s-a întors cu bucurie la casa sa şi şi-a hrănit femeia şi copiii. Odihnindu-se el în casă de osteneala căii, a venit la dînsul un sărac cerînd o măsură de grîu; atunci a zis fericitul bărbat către femeia sa, care cernea grîu: "Femeie, aş fi vrut să dau acestui frate sărac o măsură de grîu". Iar ea a zis către dînsul: "Lasă ca mai întîi să se sature familia şi copiii tăi; mai întîi dă-mi mie o măsură şi fiilor tăi cîte o măsură, cum şi roabei; şi apoi ce va mai rămîne vei da cui vei voi". Iar el, căutînd spre dînsa, rîzînd, a zis: "Dar mie nu-mi faci parte?" Iar ea a zis: "Tu eşti înger, nu om şi nu-ţi trebuie hrană. Pentru că, de ţi-ar fi trebuit hrană, nu ai da altora grîul pe care l-ai luat împrumut". Iar el, turnînd două măsuri de grîu, a dat săracului; iar femeia, cu mare mînie şi cu întristare şi din prisosinţa inimii a zis către dînsul: "Dă-i încă şi a treia măsură, pentru că ai grîu mult". Iar fericitul Filaret,

măsurînd şi a treia măsură, a dat săracului şi i-a dat drumul. Ea bolea cu inima, iar rămăşiţa grîului a împărţit-o ei şi copiilor săi.

După puţină vreme, sfîrşindu-se grîul, Teozva şi copiii săi iarăşi au fost cuprinşi de foame; deci mergînd la un vecin a cerut împrumut o jumătate de pîine şi, adunînd lobodă sălbatecă, a fiert-o şi a dat copiilor celor flămînzi, care mîncau împreună cu dînsa; iar de bătrînul tată nici că-şi aducea aminte ca să-l cheme la masa lor.

Auzind despre fericitul Filaret, că într-atîta lipsă şi sărăcie se necăjeşte, un oarecare prieten al său, care era foarte bogat, i-a trimis lui patru catîri încărcaţi, care duceau cîte zece saci de grîu trimiţînd şi o scrisoare: "Fratele nostru iubit şi omule al lui Dumnezeu, ţi-am trimis patruzeci de saci de grîu, pentru hrana ta şi a celor de acasă ai tăi; iar după ce vei isprăvi acestea îţi voi trimite încă pe atîta, dar tu roagă-te Domnului pentru noi!"

Acestea primindu-le, fericitul s-a închinat pînă la pămînt. Apoi, întinzîndu-şi mîinile şi ochii spre cer ridicîndu-şi, a dat laudă lui Dumnezeu, zicînd: "Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, Dumnezeul meu, că nu m-ai lăsat pe mine, robul Tău, şi n-ai trecut cu vederea, pe cel ce nădăjduieşte spre Tine".

O milă ca aceea a lui Dumnezeu dacă a văzut-o femeia lui, a lepădat întristarea din inima sa şi a zis către bărbatul său, cu blîndeţe: "Domnul meu! dă-mi partea ce mi s-ar cădea din grîu şi fiilor noştri şi mai dă încă şi ceea ce am luat de la vecin pe datorie; iar tu, luînd partea ta, fă cu dînsa ce voieşti". Iar el a făcut după cuvîntul femeii sale şi, împărţind grîul, şi-a luat pentru el cinci baniţe şi în două zile le-a împărţit şi pe acelea săracilor. De aceasta iarăşi s-a întristat femeia lui, încît nu vrea nici să mai mănînce împreună cu dînsul, ci de o parte, împreună cu copiii îşi avea masa sa, pe ascuns de bărbatul său.

Într-una din zile a intrat încetişor la dînşii fericitul Filaret şi a zis: "Primiţi-mă şi pe mine, fiilor, la masă, dacă nu ca pe un tată, apoi măcar ca pe un oaspete străin". Iar ei, rîzînd, l-au primit. Şi mîncînd ei, a zis către dînsul soţia sa: "Domnule Filaret, cînd ne arăţi nouă comoara aceea, pe care ai zis că o ai ascunsă într-un oarecare loc. Sau doar ne batjocoreşti pe noi şi ne zădărăşti ca pe nişte copii cu minte proastă, prin făgăduinţe amăgitoare? De este adevărat, arată-ne comoara aceea, ca să o luăm şi să cumpărăm bucate; şi atunci să ne fie masa de obşte, precum a fost şi mai înainte". Iar fericitul a zis: "Răbdaţi puţin, că în puţină vreme se va arăta şi se va da vouă acea mare comoară".

Dar acum fericitul Filaret era cu totul sărac şi scăpătat, neavînd nimic, fără numai singuri stupii. Dacă venea la dînsul cîndva vreun sărac, să ceară milostenie, şi el neavînd nici pîine nici altceva, mergea la stupi şi, luînd puţină miere, dădea săracului şi, din acea miere mîncau şi el şi copiii lui. Apoi cei din casă ai lui văzînd că se lipsesc şi de miere, s-au dus pe ascuns la stupi ca să ia într-un vas toată mierea cîtă ar afla-o. Şi, aflînd numai ştiubeiul cel mai de pe urmă cu miere, au luat dintr-acela mierea toată.

A doua zi iarăşi a venit la dreptul un sărac cerînd milostenie; şi el mergînd la stup şi, deschizîndu-l, l-a aflat deşert şi, neavînd ce-i da altceva săracului, a dezbrăcat de pe sine

haina cea de pe deasupra şi i-a dat-o lui. Iar cînd a intrat el în casă, numai cu o haină fiind îmbrăcat, a zis către dînsul soţia sa: "Unde este haina ta? Sau şi pe aceea ai dat-o vreunui sărac?". Iar el a zis: "Umblînd prin stupi, am lăsat-o acolo". Fiul său, mergînd la locul acela, a căutat haina tatălui său, şi, neaflînd-o, a spus mamei sale. Ea, nerăbdînd a vedea pe bărbatul său cu necuviinţă umblînd numai într-o haină, a prefăcut o haină de ale sale, în haină bărbătească şi l-a îmbrăcat pe el.

În vremile acelea ţinea sceptrul împărăţiei greceşti, iubitoarea de Hristos împărăteasa Irina, împreună cu fiul său Constantin. Acesta fiind acum în vîrstă de bărbat, au fost trimişi bărbaţi de cinste şi cu bună pricepere prin toată stăpînirea grecească, de la răsărit pînă la apus, ca să caute o fecioară frumoasă la faţă, cu purtări bune şi de neam cinstit, care să fie vrednică a se uni prin nuntă cu împăratul Constantin. Atunci, bărbaţii cei trimişi sîrguindu-se a împlini bine porunca cea împărătească şi a dobîndi ceea ce căutau, fără de lenevire înconjurau ţările şi cetăţile şi chiar satele cele mai proaste.

Deci au ajuns şi la satul Paflagoniei, care se numea Amnia, şi, apropiindu-se de sat, au văzut de departe casa fericitului Filaret, cu bună cuviinţă şi înaltă, care covîrşea cu frumuseţea pe toate celelalte case; şi, socotind că vieţuieşte într-însa vreun stăpînitor bogat, au poruncit slugilor lor, să meargă acolo ca să le gătească gazdă şi masă. Dar unul dintre ostaşii cei ce mergeau împreună cu dînşii a zis către ei: "Nu vă duceţi la casa aceea, domnilor, că deşi vi se arată vouă pe dinafară mare şi cu bună cuviinţă, înăuntru este pustie şi deşartă, neavînd nimic din cele de trebuinţă, că într-însa locuieşte numai un bătrîn care este mai sărac decît toţi oamenii". Iar oamenii cei împărăteşti n-au crezut cuvintele lui şi au poruncit slugilor să meargă şi să facă ceea ce au poruncit.

Atunci Filaret, bărbatul cel cu adevărat iubitor de străini şi de Dumnezeu, dacă a văzut pe bărbaţi că vin în casa lui, luînd toiagul său i-a întîmpinat pe ei şi, închinîndu-se pînă la pămînt, i-a primit cu bucurie, zicînd: "Bine v-a adus pe voi Dumnezeu, domnii mei, la mine robul vostru! Mare cinste îmi este mie că m-am învrednicit a primi atîţia oaspeţi în casa mea cea săracă. Apoi a alergat fericitul degrabă la soţia sa şi i-a zis: Teozvo, fă cină bună ca să ospătăm pe nişte bărbaţi cinstiţi, care de departe au venit la noi, pentru că îi iubesc foarte mult pe dînşii". Iar ea a zis: "De unde să fac cină bună, căci n-avem măcar un miel sau vreo găină în casa noastră atît de săracă, decît numai doar să fierb lobodă, cu care ne hrănim noi, şi aceea fără de unt, pentru că de unt şi de vin, abia ne aducem aminte, cînd era în casa noastră". Iar bărbatul iarăşi i-a zis: "Găteşte, doamnă, numai focul şi împodobeşte casa cea de sus şi spală cu apă praful de pe mesele noastre cele vechi, lucrate cu os de fildeş; căci Dumnezeu Cel ce dă hrană la tot trupul, ne va da şi nouă bucate, cu care vom ospăta pe bărbaţii aceştia." Ea a început a face ceea ce-i poruncise. Şi iată că cei mai de frunte ai satului aceluia au intrat pe uşile din dos din casa fericitului Filaret, aducînd dreptului berbeci, miei, găini, porumbei, vin, pîini şi altele cîte ar fi fost de trebuinţă spre îndestularea acelor oaspeţi.

Acestea luîndu-le Teozva a făcut diferite bucate bune şi a pregătit masa în camerele cele de sus, în care întrînd să ospăteze bărbaţii cei împărăteşti se minunau văzînd la un om

sărac ca acela, camere aşa frumoase şi masă de os de fildeş, rotundă şi cu strălucire de aur; iar mai vîrtos se mirau foarte de iubirea de străini cea cu bunăvoinţă a fericitului, pentru că îl vedea pe el şi cu chipul şi cu obiceiul ca pe al doilea Avraam, primitorul de străini.

Deci, şezînd ei la masă, a intrat Ioan, fiul fericitului bătrîn, care semăna tatălui, apoi s-au adunat şi nepoţii lui, aducînd bucate pe masă. Văzîndu-i pe dînşii, bărbaţii cei împărăteşti se minunau de buna lor cuviinţă, de rînduiala şi de slujirea lor şi au zis către fericitul Filaret: "Cinstitule între bărbaţi, ai soţie?". Iar el a zis: "Am, domnii mei; şi chiar aceşti copii ce stau înaintea voastră sînt fii şi nepoţi ai mei". Teozva, fiind chemată, a intrat şi dacă o văzură cu bună cuviinţă şi frumoasă la faţă, deşi acum era bătrînă, au zis: "Aveţi fete?". Fericitul Filaret zise: "Fiica mea cea mare are trei fete fecioare tinere". "Atunci să intre aici acele fecioare ca să le vedem pe ele, pentru că avem poruncă de la împăraţii noştri cei ce ne-au trimis pe noi să căutăm în toată stăpînirea grecească fecioare, să alegem dintr-însele pe aceea care ar fi mai frumoasă şi vrednică de nunta împărătească". Iar fericitul a zis: "Nu poate fi cuvîntul acesta pentru noi, domnii noştri şi stăpîni, pentru că noi, robii voştri, sîntem săraci şi scăpătaţi; însă acum mîncaţi şi beţi din cele ce a dat Dumnezeu, apoi vă veseliţi şi vă odihniţi de cale şi dormiţi. Iar dimineaţă, voia Domnului să fie".

Făcîndu-se dimineaţă şi răsărind soarele, iar bărbaţii cei împărăteşti deşteptîndu-se din somn au chemat pe fericitul Filaret şi au zis către dînsul: "Porunceşte, stăpîne, să vină nepoatele tale înaintea noastră ca să le vedem". Răspuns-a fericitul: "Precum voiţi, domnii mei, aşa să fie. Însă rogu-vă pe voi, ascultaţi-mă pe mine fără de răutate, ca să binevoiţi singuri a intra în casa cea mai dinăuntru şi să vedeţi pe fecioarele noastre, pentru că ele niciodată n-au ieşit din casa aceasta proastă". Iar bărbaţii, sculîndu-se îndată, au intrat în casa cea mai dinăuntru şi îndată i-au întîmpinat pe dînşii fecioarele şi cu smerenie i-au cinstit prin închinăciune.

Deci, văzînd bărbaţii podoaba şi frumuseţea feţelor lor, care era mai frumoasă decît a tuturor fecioarelor ce au văzut în tot pămîntul grecesc, s-au bucurat foarte, zicînd: "Mulţumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit a afla ceea ce dorim; că iată, una dintre aceste fecioare va fi cu adevărat logodnică împăratului nostru, pentru că mai frumoase fecioare decît acestea nu putem afla nici în toată lumea". Apoi, întrebînd, au aflat deopotrivă cu vîrsta împăratului pe nepoata cea mai mare a fericitului Filaret; aceea era mai înaltă la stat şi se numea Maria. Atunci s-au umplut de bucurie şi de veselie trimişii împărăteşti şi au luat pe fecioara împreună cu tatăl şi cu mama ei, cu moşul şi cu toate rudeniile cele mai de aproape, treizeci la număr şi au plecat la Constantinopol. Apoi au mai luat încă şi din celelalte locuri fecioare alese, zece la număr, între care era o fecioară a unui bărbat slăvit, Gherontie, care asemenea era frumoasă la faţă.

Deci, mergînd ele la împăratul, Maria, nepoata fericitului Filaret, fiind bine pricepută şi cu cuget smerit, a început a grăi un cuvînt ca acesta către celelalte fecioare: "Ascultaţi sfatul meu, o, surorile mele, fecioare! De vreme ce pentru aceeaşi pricină sîntem toate adunate

aici - căci mergem la împărat - să facem, dar, acest fel de legămînt între noi, ca ori pe care dintre noi o va rîndui împăratul ceresc la împărăţia aceasta pămîntească şi o va da de soţie împăratului - pentru că toate cu neputinţă este a primi această înălţare, deoarece numai pentru una este locul - aceea să-şi aducă aminte şi de noi toate, cînd va fi întru mărirea împărăţiei sale şi să fie milostivă spre noi ca una ce va fi puternică". Iar fata lui Gherontie i-a răspuns: "Cu adevărat, ştiut să fie aceasta vouă tuturor, că nici una dintre voi nu va fi logodnica împăratului, decît numai eu. Căci eu sînt mai împodobită decît voi cu bunul neam, cu bogăţia, cu frumuseţea chipului şi cu priceperea; iar voi prin sărăcia voastră, prin simplitatea neamului şi neiscusinţa voastră, numai singură frumuseţea feţii avînd, ce mai gîndiţi la însoţirea împărătească?". Aceste cuvinte nechibzuite ieşite din inima cea mîndră auzindu-le, fecioara Maria, a tăcut, încredinţîndu-se pe sine lui Dumnezeu şi rugăciunilor moşului său, Sfîntului bătrîn Filaret.

Ajungînd cu toţii la palat, împăratul a fost vestit de venirea lor; şi, din porunca lui, s-a adus mai întîi fata lui Gherontie la Stavrichie, împărătescul postelnic, care rînduia toate în palatul împărătesc. Acela, văzînd-o şi cunoscînd-o a fi mîndră cu firea, a zis către dînsa: "Bună şi frumoasă eşti, fecioară, dar nu poţi să fii soţia împăratului"; şi, dîndu-i darul, a liberat-o într-ale sale. Pentru că tot cel ce se înalţă se va smeri, după cuvîntul Domnului; iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.

La urmă, a adus şi pe Maria, nepoata cinstitului Filaret, cu maica, cu moşul şi cu toate rudeniile sale cele mai de aproape, a căror încuviinţată podoabă văzînd-o împăratul, maica împăratului şi Stavrichie, s-au mirat de chipul lor cel înfrumuseţat; dar se minunau şi de frumuseţea Mariei şi calităţile ei cele bune mai înainte le-au văzut la dînsa, adică: evlavia, blîndeţea, smerita cugetare şi frica de Dumnezeu. Căci Maria sta înaintea lor cu toată cucernicia; iar de sfiiciunea cea fecioarească toată faţa sa se roşea ca un măr, avînd ochii plecaţi în jos. Drept aceea a plăcut-o foarte mult împăratul, făcînd-o pe ea mireasa sa; iar pe a doua soră a ei a luat-o unul din dregătorii împărăteşti ce avea cinstea de patriciu, anume Constantichie, iar pe a treia soră a ei, a trimis-o spre însoţire cu multe daruri la cel ce stăpînea Longobardia, pentru împăcare.

Făcîndu-se nunta, se veseleau împăratul cu toţi boierii săi, cu toţi cetăţenii şi cu tot neamul fericitului Filaret, pe care primindu-l împăratul cu mare mulţumire, i-a sărutat cu dragoste cinstita lui frunte. Apoi a lăudat dreapta credinţă a lui şi a soţiei lui, cum şi frumuseţea cea cu bună cuviinţă a copiilor lui şi a dat fiecăruia dintr-înşii, bătrînului şi tinerilor, mare cinste şi daruri multe, aur şi argint, pietre scumpe şi haine de mare preţ, case mari şi slăvite şi alte bogăţii din destul. Astfel, cinstind şi sărutînd pe fericitul, l-a liberat împreună cu ai săi, ca să meargă în lăcaşurile dăruite de dînsul.

Atunci femeia lui Filaret, copiii şi toţi cei de acasă, văzînd că au acum multă avuţie şi-au adus aminte de cuvintele fericitului Filaret care le zise: "Este într-un loc o comoară ascunsă pe care a gătit-o vouă Dumnezeu". Deci, căzînd la picioarele sfîntului, au zis: "Iartă-ne, Domnul nostru, de ceea ce ţi-am greşit nebuneşte; că am defăimat îndurările şi milosteniile tale care le-ai făcut săracilor şi scăpătaţilor. Acum am priceput că fericit este

omul cel ce miluieşte pe săracul şi scăpătatul; pentru că tot cel ce dă săracului, însuşi lui Dumnezeu dă şi ceea ce dă, însutit va primi de la El în veacul acesta şi în cel ce va să fie, viaţa cea veşnică va moşteni. Căci pentru milosteniile tale, omule al lui Dumnezeu, pe care le-ai făcut la cei săraci, a făcut Dumnezeu milă cu tine şi pentru tine cu noi cu toţi".

Atunci fericitul bătrîn, ridicîndu-şi mîinile spre cer, a zis: *Binecuvîntat este Dumnezeu Cel ce a voit aşa; fie numele Domnului binecuvîntat de acum şi pînă-n veac.* Apoi a zis către neamul său: "Ascultaţi sfatul meu, să facem un prînz bun şi să rugăm pe împăratul şi stăpînul nostru ca să vie la noi la ospăţ împreună cu toţi dregătorii săi". Iar ei au zis: "Precum voieşti aşa să fie".

Deci, fiind gătit ospăţul, a alergat fericitul pe uliţele cetăţii şi la răspîntii şi pe cîţi săraci a aflat pe acolo, leproşi, orbi, şchiopi, bătrîni şi neputincioşi, pe toţi i-a luat împreună cu sine, două sute la număr, deci i-a dus în casa sa şi, lăsîndu-i înaintea porţilor, a alergat singur înainte şi a zis către cei din casă: "Fiii mei, iată împăratul se apropie împreună cu dregătorii cei mari, oare sînt gata acum toate cele de ospăţ?" Iar ei au zis: "Da, cinstite părinte". Iar fericitul a făcut cu mîna săracilor şi îndată acea mulţime a intrat în casă.

Deci pe unii i-a pus la masă, iar altora le-a poruncit să şadă jos pe pămînt, cu care şi el însuşi a şezut. Văzînd aceasta cei din casă ai săi au priceput că prin împărat a înţeles pe însuşi Hristos Dumnezeu, Care este în chipul săracilor, iar prin dregătorii lui, pe toată frăţimea cea săracă, care multe poate la Dumnezeu cu rugăciunile sale. Şi se mirau de smerenia lui, că fiind întru atîta slavă, fiind moş împărătesei, nu-şi uită milostenia sa cea de demult şi împreună şade cu cei săraci şi scăpătaţi, ca unul dintr-înşii şi cu cuviinţă de rob le slujeşte lor. Deci ziceau: "Cu adevărat omul acesta cu totul este al lui Dumnezeu şi ucenic adevărat al lui Hristos, Care bine a învăţat cuvîntul Lui ce zice: *Învăţaţi-vă de la Mine că sînt blînd şi smerit cu inima"*. Şi fericitul a poruncit lui Ioan, fiului său care acum era spătar, asemenea şi nepoţilor, ca să stea înaintea mesei şi să slujească fraţilor celor ce şedeau la masă.

După aceea, chemînd neamul său, a zis: "Iată, fiilor, că aţi primit de la Dumnezeu bogăţia pe care niciodată nu o nădăjduiaţi; căci eu, nădăjduind spre mila lui Dumnezeu, v-am făgăduit vouă şi acum s-a împlinit acea făgăduinţă. Deci spuneţi-mi acum cu ce încă vă mai sînt dator?". Iar ei, aducîndu-şi aminte de cuvintele lui cele mai dinainte, s-au umplut de lacrimi şi într-un glas au zis: "Cu adevărat, domnul nostru, toate le vezi mai înainte ca un plăcut al lui Dumnezeu; iar noi eram fără de minte, supărînd cinstitele tale bătrîneţi. Ci, te rugăm pe tine să nu pomeneşti păcatele neştiinţei noastre". Iar fericitul a zis către dînşii: "Fiilor, milostivul şi înduratul Dumnezeu a răsplătit nouă însutit, adică aceea ce cîndva am dat săracului, în numele Lui. Şi încă dacă voiţi să moşteniţi şi viaţa cea veşnică, să daţi fiecare din voi cîte zece galbeni pentru aceşti fraţi săraci, că Domnul îi va primi în mîinile Sale, precum a primit pe cei doi bani ai văduvei". Iar ei cu toată inima au împlinit porunca.

Apoi fericitul Filaret, ospătînd din destul pe săraci, a dat fiecăruia cîte un galben şi i-a slobozit într-ale lor. După puţină vreme, iarăşi a chemat fericitul Filaret pe femeia sa şi pe copiii săi şi a zis către dînşii: "Domnul nostru a zis: *faceţi neguţătorie pînă cînd voi veni* ". Deci, eu voiesc să fac neguţătorie, partea mea care mi-a dat-o împăratul voiesc s-o vînd; iar voi să o cumpăraţi pentru voi şi să-mi daţi aur pentru dînsa, pentru că-mi trebuie; iar de nu, o voi împărţi fraţilor mei, săracilor, pentru că mie destul îmi este a mă numi moşul împărătesei". Socotind ei partea lui au preţuit-o şi au cumpărat-o de la dînsul drept şaizeci livre de aur. Fericitul luînd aurul, l-a împărţit săracilor. Înştiinţîndu-se despre aceasta împăratul şi boierii, se bucurau toţi de îndurarea fericitului şi de milostivirea lui către toţi. De atunci a dat dreptului avere multă spre a împărţi la săraci.

Deci a făcut fericitul trei pungi la fel una cu alta şi a umplut pe una cu galbeni, pe alta cu argint, iar pe a treia cu bănişori de aramă şi le-a încredinţat slugii sale cea credincioasă, adică lui Calist; şi, cînd venea la dînsul vreun sărac cerînd milostenie, el poruncea lui Calist să dea celui ce cerea. Iar cînd îl întreba pe el sluga din care pungă să dea săracului, sfîntul răspundea: "Din care-ţi porunceşte ţie Dumnezeu, fiindcă El ştie nevoia fiecăruia, şi a bogatului, şi a săracului, şi numai El satură pe toată fiinţa cu a Sa bunăvoinţă".

Aceasta o zicea dreptul, arătînd deosebirea săracilor celor ce cer milostenie. Pentru că sînt unii cerşetori care odinioară erau bogaţi şi din oarecare ispite şi nevoi sărăcind de toată averea lor, chiar şi de pîine sînt lipsiţi; însă avînd oarecare haine din cele ce le-au rămas, de ruşine se îmbracă cu ele iar pentru nevoia care-i sileşte cer milostenie. Alţi cerşetori pe dinafară sînt îmbrăcaţi în haine proaste, iar pe dinăuntru au avere multă, dar cer milostenie spre a aduna bogăţie; aceasta este însă iubire de argint care se numeşte slujire de idoli. De aceea milostivul Filaret zicea: "Dumnezeu ştie nevoia fiecărui celui ce cere, El, precum voieşte, aşa să rînduiască mîna celui ce dă milostenie.

Acest fericit iubitor de săraci, făcînd milostenie, punea mîna în pungă la întîmplare, ori în cea cu bani de aramă, ori de argint, ori de aur şi ceea ce scotea, dădea celui ce cerea. Şi zicea acest cinstit bărbat cu jurămînt, punînd martor pe însuşi Dumnezeu: "De multe ori vedeam pe un om îmbrăcat în haină bună şi puneam mîna mea în pungă vrînd să-i dau lui bani de aramă, căci, văzînd haina lui cea bună, socoteam că nu este sărac; dar, nevrînd, eu scoteam din cei de argint sau de aur şi-i dam lui. Asemenea vedeam pe altul îmbrăcat în îmbrăcăminte veche şi urîtă şi întindea mîna ca să-i dau milostenie mai multă, iar mîna mea amorţind lua mai puţin. Aceasta era purtarea de grijă a lui Dumnezeu care singur ştie trebuinţa tuturor, desăvîrşit".

Mergînd fericitul bărbat Filaret la palatul împărătesc vreme de patru ani, niciodată n-a vrut să poarte haine roşii, nici brîu de aur. Şi, fiind silit la acestea, sfîntul zicea: "Lăsaţi-mă pe mine căci eu mulţumesc Dumnezeului meu şi slăvesc numele Lui cel mare şi minunat, care m-a ridicat pe mine săracul din gunoi şi m-a adus la o aşa înălţime, încît să fiu moş împărătesei; aceasta îmi este destul şi mai mult nu-mi trebuie". Deci într-atîta smerenie petrecea fericitul, că niciodată nu voia să se numească cu alt nume sau dregătorie decît numai cu aceasta: "Filaret Amnianul".

Acest sfînt bărbat petrecînd aşa toţi anii vieţii sale, în milostenie şi smerenie, a sosit la sfîrşitul cel bun al vieţii sale celei bune. Despre acesta, avînd mai înainte descoperire de la Dumnezeu şi fiind încă sănătos, a luat în taină pe sluga sa cea credincioasă şi a mers într-o mănăstire a Constantinopolului, ce se numea Rodolfia, la oarecare fecioare călugăriţe, care vieţuiau cu curăţie şi cu cinste; dînd egumenei mulţime de aur pentru trebuinţa cea de obşte a mănăstirii lor, a cerut de la dînsele mormînt nou pentru sine şi a zis: "Vreau să ştiţi, dar nimănui să nu spuneţi, că după puţine zile am să las viaţa aceasta şi vreau să mă duc într-altă lume şi la alt împărat. Deci mă rog ca într-acest mormînt nou să fie pus săracul meu trup". Şi a poruncit şi slugii care era împreună cu dînsul, să nu spună nimănui despre aceasta, pînă cînd singur va vesti aceasta.

După puţin, împărţind toată averea sa săracilor şi scăpătaţilor, s-a culcat într-aceeaşi mănăstire a fecioarelor şi a început a boli; iar după nouă zile, chemînd la sine pe soţia sa, pe copiii săi şi pe tot neamul său a zis către dînşii cu glas dulce: "În ştiinţă să vă fie vouă, fiii mei, că Sfîntul Împărat m-a chemat astăzi la sine şi iată, acum lăsîndu-vă pe voi, mă duc la Dînsul". Iar ei nepricepînd graiul acesta, ci socotind că el zice de împăratul cel pămîntesc, au zis către dînsul: "Nu-ţi este cu putinţă ca să mergi astăzi la împăratul, pentru că eşti cuprins de slăbiciune"; iar el a răspuns: "Sînt gata cei ce vor să mă ia pe mine şi să mă ducă înaintea Împăratului".

Atunci, pricepînd că grăieşte pentru ducerea sa către Împăratul ceresc au făcut plîngere mare, precum odinioară Iosif şi fraţii lui la moartea lui Iacov. Iar el, făcîndu-le cu mîna, le-a poruncit să tacă şi a început a-i învăţa şi a-i mîngîia pe dînşii, zicînd: "Aţi văzut şi ştiţi viaţa mea, fiii mei, care am petrecut-o din tinereţile mele, precum Domnul ştie că din osteneala mea şi nu din osteneală străină am mîncat pîinea şi cu bogăţia ce mi-a dat Dumnezeu nu m-am înălţat, ci, gonind departe mîndria, am iubit smerenia, ascultînd pe Apostolul care îngrozeşte pe cei bogaţi ca în veacul acesta să nu cugete la cele înalte. Apoi ajungînd în sărăcie nu m-am mîhnit, nici am hulit pe Dumnezeu, ci mai vîrtos, împreună cu dreptul Iov, am mulţumit Lui; căci pentru dragostea Sa, voind m-a certat pe mine, apoi, văzînd răbdarea mea cea cu mulţumire, iarăşi m-a ridicat din sărăcie şi m-a pus cu dregătorii şi cu împăraţii în prietenie şi rudenie. Iar eu, suindu-mă la atîta înălţime a cinstei, totdeauna cu inima mea în adîncul smereniei celei mai de jos am umblat; căci nu s-a înălţat inima mea, nici ochii mei, nici n-am umblat întru cele mari, nici întru cele mai minunate decît mine. Iar bogăţia pe care mi-a dat-o împăratul cel pămîntesc n-am ascuns-o în comorile cele pămînteşti, ci am trimis-o prin mîinile săracilor la Împăratul cel ceresc.

Drept aceea şi pe voi, iubiţii mei, vă rog şi vă poftesc să fiţi asemenea mie şi ceea ce m-aţi văzut pe mine făcînd, şi voi acelaşi lucru să faceţi; şi dacă veţi face mai multe bunătăţi, de mai mare fericire vă veţi învrednici. Nu agonisiţi bogăţia ce curge degrabă, ci o trimiteţi pe ea în lumea cealaltă în care eu acum mă duc. Nu lăsaţi avuţia voastră aici ca să nu se îndulcească cei străini de bunătăţile voastre şi vrăjmaşii cei ce vă urăsc pe voi. Iubirea de străini să nu o uitaţi, pe văduve să le sprijiniţi, sărmanilor să le ajutaţi, pe cei bolnavi să-i cercetaţi şi pe cei închişi în temniţă să nu-i treceţi cu vederea; pravila bisericească să nu o

lăsaţi, cele străine să nu le răpiţi, la nimeni să nu faceţi strîmbătate, nici să grăiţi de rău pe cineva; să nu vă bucuraţi de nenorocirile ce se întîmplă prietenilor sau vrăjmaşilor voştri, pe cei morţi să-i îngropaţi şi să faceţi pentru dînşii pomenire în sfintele biserici; asemenea şi pe mine nevrednicul să mă pomeniţi în rugăciunile voastre, pînă cînd şi voi veţi veni la fericita viaţă".

Deci sfîrşind acea învăţătură folositoare de suflet, a zis către fiul său Ioan: "Să-mi aduci pe fiii tăi, adică pe nepoţii mei". Venind aceia, a început a le spune ceea ce avea să li se întîmple lor. Fiului celui dintîi al lui Ioan i-a zis: "Tu îţi vei lua soţie din neamurile cele mai de departe şi vei vieţui împreună cu dînsa, cu înţelegere şi binecuvîntare". Celui de al doilea i-a zis: "Tu vei purta douăzeci şi patru de ani jugul lui Hristos, în rînduiala monahicească şi vieţuind cu plăcere de Dumnezeu, te vei duce către Domnul". Asemenea şi nepotului său celui de-al treilea i-a proorocit şi toate cele grăite s-au împlinit asupra lor. Că precum de demult patriarhul Iacov, aşa şi acest fericit, ca un prooroc a văzut mai înainte şi fără de minciună a spus nepoţilor săi toate cele ce aveau să fie mai pe urmă; apoi au venit către dînsul şi două surori ale acestor fraţi, adică nepoate lui, fecioare fiind, zicînd către dînsul: "Binecuvîntează-ne şi pe noi, părinte". Iar el a zis către dînsele: "Binecuvîntate veţi fi şi voi de Domnul, veţi trăi în feciorie şi de iubirea păcatului lumii acesteia şi de patimile trupului neatinse veţi fi şi puţină vreme slujind Domnului în curăţie, de mari bunătăţi vă veţi învrednici a primi de la El".

Aceste proorociri mai pe urmă toate s-au împlinit. Pentru că cele două fecioare bune s-au dus într-o mănăstire de fecioare, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care mănăstire era în Constantinopol. Şi acolo, păzindu-şi fecioria lor curată şi bine nevoindu-se cu post, cu priveghere şi cu celelalte nevoinţe călugăreşti, doisprezece ani, au adormit cu pace în Domnul.

Apoi, rugîndu-se fericitul Filaret pentru soţia sa, pentru fii şi pentru toţi ai săi, cum şi pentru toată lumea, îndată i s-a luminat faţa ca soarele şi a început cu veselie a cînta psalmul acesta: *Milă şi judecată voi cînta Ţie, Doamne.* După sfîrşirea psalmului s-a simţit o bună mireasmă în casă, ca o revărsare de arome. Apoi a început a zice: *Tatăl nostru, care eşti în ceruri,* şi cînd a zis: *Fie voia Ta,* şi-a ridicat mîinile şi, întinzîndu-şi picioarele pe pat, şi-a dat sufletul său Domnului, bătrîn fiind de nouăzeci de ani. Şi era cu faţa veselă şi cu vederea frumoasă, întocmai ca un măr de bună şi frumoasă roadă.

Auzind împăratul de mutarea lui către Dumnezeu, îndată a mers în mănăstirea aceea, împreună cu împărăteasa şi cu dregătorii şi, sărutînd sfînta lui faţă şi mîinile, plîngeau toţi pentru mutarea lui, apoi a dat multă milostenie la săraci. Iar cînd duceau trupul sfîntului la groapă s-a putut vedea un lucru de plîngere şi de sfărîmare a inimii; căci s-a strîns mulţime fără de număr de săraci şi de scăpătaţi la îngroparea sfîntului, de prin cetăţi şi de prin sate, şi înconjurau trupul fericitului şi îl duceau la groapă cu glas de tînguire, strigînd: "O, Doamne Dumnezeule, pentru ce ne-ai lipsit pe noi de un părinte ca acesta, hrănitorul nostru? Căci cine după dînsul ne va hrăni pe noi flămînzii şi ne va îmbrăca pe noi şi cine va mai primi pe cei străini în casa sa? Cine va îngriji pe fraţii noştri cei morţi şi aruncaţi pe

uliţe şi-i va da îngropării? Mai bine ar fi fost să murim noi toţi înainte, decît să ne lipsim de făcătorul nostru de bine". Aşa plîngînd săracii după dînsul şi tînguindu-se, şi chiar împăratul, împărăteasa şi boierii, mergînd împrejurul trupului sfîntului se umileau şi plîngeau.

Era acolo un oarecare om sărac, numit Cavococos, care adeseori primea milostenie de la sfîntul şi avea într-însul duh necurat de la naşterea sa; de care duh de multe ori era aruncat în foc şi în apă, pentru că se îmbolnăvea la toată luna nouă. Acela, dacă a auzit de mutarea fericitului Filaret şi înştiinţîndu-se că se duce la groapă trupul lui sfînt, îndată a alergat în urma lui şi cînd s-a apropiat de patul lui, demonul care era într-însul, nerăbdînd o osîrdie ca aceea către sfîntul, a început a chinui pe omul acela şi ridicînd glas de hulă asupra sfîntului, lătra ca un cîine asupra patului lui. Apoi s-a apucat tare de pat cu amîndouă mîinile, încît nu era cu putinţă a-l da pe el în lături. Dus fiind patul la groapă, îndată, aruncînd demonul jos pe cel ce pătimea, a ieşit dintr-însul şi s-a făcut omul sănătos, apoi s-a sculat, slăvind pe Dumnezeu. Tot poporul s-a mirat de acea minune şi a preamărit pe Dumnezeu, care a dat un dar ca acela robului său Filaret. Deci a pus cinstitul lui trup în groapa cea mai sus zisă, în mănăstirea de fecioare, unde singur şi-a ales locul. Aşa fericeşte Dumnezeu pe cel milostiv şi în veacul acesta de acum, precum aţi auzit, şi în cel ce va să fie.

Un bărbat oarecare din cei de aproape ai lui, care era cu bună cucernicie şi cu bună înţelegere şi temere de Dumnezeu, a spus cu jurămînt un lucru ca acesta, chemînd pe Dumnezeu întru mărturie. Astfel spune el: "După o zi de la ducerea către Dumnezeu a fericitului Filaret, am fost noaptea într-o spaimă şi m-am văzut răpit în locuri necunoscute, apoi am văzut pe un bărbat oarecare luminat şi cu chipul alb, care mi-a arătat un rîu de foc curgînd cu zgomot, unde, de frică, nu este cu putinţă firii omeneşti a răbda. Iar de cea parte de rîu am văzut un rai frumos cu bună cuviinţă, plin de veselie şi de bucurie negrăită. Tot pămîntul acela era plin de bună mireasmă şi de pomi mari frumoşi şi foarte roditori, clătinîndu-se de un vînt lin, care făcea un sunet minunat, încît nu este cu putinţă limbii omeneşti a grăi despre bunătăţile pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El.

Acolo am văzut o mulţime de oameni în haine albe îmbrăcaţi, bucurîndu-se şi cu roadele raiului dulce mîngîindu-se. Căutînd eu acolo cu sîrguinţă, am văzut un bărbat, care era Filaret, dar eu nu l-am cunoscut, îmbrăcat în haină strălucită, şezînd pe un scaun de aur în mijlocul pomilor. De partea dreaptă erau copii de curînd botezaţi, care stau înaintea lui ţinînd făclii în mîini; iar de cealaltă parte era o mulţime de săraci şi de scăpătaţi, cu chipurile albe care se înghesuiau vrînd fiecare dintr-înşii a se apropia de acel bărbat. Şi iată că s-a arătat acolo un tînăr cu faţa luminată şi cu chipul înfricoşat, avînd în mîinile sale toiag de aur, pe care eu cu multă frică şi cu cutremur am îndrăznit de l-am întrebat: "Doamne, cine este acesta care şade pe acel scaun prea strălucit, în mijlocul acelor bărbaţi cu chipurile luminate? Au doar Avraam este acesta?" Răspunsu-mi-a tînărul acela purtător de lumină: "Acesta este Filaret Amnianul, care, prin dragostea cea mare ce avea

către săraci prin milostenia ce o făcea şi prin viaţa sa cinstită şi curată, s-a făcut ca un al doilea Avraam şi aici sălăşluieşte".

Apoi noul Avraam, sfîntul şi dreptul Filaret, căutînd asupra mea cu faţa luminată, a început blînd a mă chema la sine, zicînd: "Fiule, vino şi tu aici, ca să te îndulceşti de aceste bunătăţi". Iar eu am răspuns: "Nu pot, o, preafericite, să vin acolo, că iată mă opreşte acest rîu de foc şi mă înfricoşează pe mine; iar calea este strîmtă şi podul cu greutate a-l trece şi o mulţime de oameni se ard într-însul; şi mă tem să nu cad şi eu acolo şi apoi cine mă va izbăvi?" Sfîntul a zis: "Îndrăzneşte şi mergi fără frică, pentru că toţi cîţi sînt aici pe acea cale au venit şi nu este altă cale decît numai aceea. Deci tu, fiule, neînfricoşîndu-te, vino la noi, că eu îţi voi ajuta". Şi întinzînd mîna către mine mă chema, iar eu, luînd îndrăzneală, am început a trece rîul fără vătămare şi cînd m-am apropiat de mîna sfîntului şi m-am atins de dînsa, îndată a dispărut de la mine acea vedenie prea dulce; şi m-am deşteptat din somn. Apoi am plîns cu amar şi m-am tînguit, zicînd în mine: "Cum voi trece acel rîu înfricoşat şi voi ajunge la sălăşluirea raiului?".

Această povestire a mărturisit-o cu jurămînt, una din rudeniile fericitului Filaret, ca să ştim de ce fel de milă se învrednicesc de la Dumnezeu cei ce miluiesc pe cei săraci pentru Dumnezeu. Iar fericita Teozva, femeia Sfîntului Filaret, după îngroparea cinstitului trup al bărbatului ei, s-a dus din Constantinopol la moşia sa, în ţara Paflagoniei. Acolo, averea cea mare pe care o primise de la împărat şi de la împărăteasă, a împărţit-o pentru zidirea şi înnoirea bisericilor lui Dumnezeu, care erau arse de demult de către perşii cei fără Dumnezeu; şi a dat vase sfinte de slujbă acelor biserici, veşminte şi toată înfrumuseţarea; apoi a zidit acolo mănăstire şi casă pentru primirea străinilor şi spre odihna săracilor şi a bolnavilor. Apoi iarăşi s-a întors la Constantinopol, la împărăteasa Maria, nepoata sa, trăind acolo celelalte zile ale vieţii sale, cu plăcere de Dumnezeu. După aceea cu pace s-a odihnit întru Domnul şi a fost pusă în mormînt lîngă cinstitul său bărbat.

Cu ale căror rugăciuni să ne dea nouă Înduratul şi Milostivul Domnul nostru Iisus Hristos, să dobîndim şi noi milă, în ziua judecăţii, Căruia, împreună cu Părintele Lui Cel fără de început şi Sfîntului Duh, I se cuvine cinstea şi mărirea în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Sfîntului Mucenic Anania Persul
(1 decembrie)

Sfîntul Mucenic Anania era din Avril, o cetate a Persiei. Pentru credinţa lui în Hristos, a fost prins şi a răbdat, fericitul, chinuri multe şi de nesuferit. Iar cînd era aproape să-şi dea lui Dumnezeu sufletul, a zis aceste cuvinte: "Văd o scară ce ajunge pînă la cer. Văd încă şi nişte tineri cu chip luminat, care mă cheamă şi-mi spun: Vino, vino cu noi şi te vom duce în cetatea cea plină de lumină şi de veselie negrăită!"

După ce a spus acestea, şi-a dat duhul în mîinile lui Hristos.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Avacum
(2 decembrie)

Sfîntul prooroc Avacum era din seminţia lui Simeon, feciorul lui Asafat, din părţile Iudeii, şi pentru viaţa sa cea plină de fapte bune a primit de la Dumnezeu darul proorocirii. El a proorocit despre robia Ierusalimului, despre pustiirea bisericii şi luarea poporului în robie şi a plîns foarte mult văzînd mai înainte nevoile ce aveau să vie asupră-i. Iar cînd a venit Nabucodonosor, împăratul haldeilor cu puterea sa asupra Ierusalimului, atunci Avacum a fugit în pămîntul ismailitenilor şi a fost pribeag în pămînt străin. Iar după robia Ierusalimului, întorcîndu-se Nabucodonosor în ale sale, s-a întors şi Avacum în ţara sa, arînd pămîntul şi slujind secerătorilor în vremea secerişului.

Odată el a făcut fiertură şi a dumicat pîine în vas şi a zis către cei din casă: "Eu mă duc departe şi de voi zăbovi, voi să duceţi pîine secerătorilor". Acestea zicînd, a ieşit din casă şi i s-a arătat îngerul Domnului pe cale şi i-a zis: "Avacume, du prînzul pe care-l ai, lui Daniil în Babilon, în groapa cu lei". Şi apucîndu-l îngerul Domnului de creştet l-a ridicat de părul capului şi l-a dus în Babilon deasupra gropii, în sunetul duhului său, în depărtare de două mii două sute şaizeci şi cinci de stadii şi a strigat Avacum zicînd: "Daniile, Daniile, primeşte prînzul pe care ţi l-a trimis ţie Dumnezeu". Şi Daniil a zis: "Ţi-ai adus aminte de mine, Dumnezeule şi n-ai lăsat pe cei ce Te iubesc pe Tine". Şi sculîndu-se Daniil a mîncat. Iar îngerul lui Dumnezeu iarăşi a pus pe Avacum la locul lui în pămîntul iudaic.

El a proorocit şi despre întoarcerea poporului din Babilon, ca şi despre naşterea Domnului Hristos şi încetarea legii celei vechi; şi a răposat cu doi ani înainte de întoarcerea poporului din robie şi a fost îngropat în satul său.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Miropia
(2 decembrie)

Sfînta fecioară Miropia s-a născut în cetatea Efesului, din părinţi creştini şi a fost luminată cu sfîntul botez, după ce tatăl ei se mutase din acestă viaţă. A fost crescută apoi de maica sa în frică de Dumnezeu şi avea dragoste a merge adeseori la mormîntul Sfintei muceniţe Ermionia, una din fetele Sfîntului Apostol Filip, din ale cărei sfinte moaşte curgea mir plin de tămăduiri. Deci luînd Miropia din mirul sfintei muceniţe Ermionia şi dîndu-l neputincioşilor, îi tămăduia. Împărăţind atunci Decie şi pornind prigoana asupra creştinilor, maica sa a luat pe Miropia şi s-au dus în insula Hiului, unde avea o moştenire. Închizîndu-se cu fiica sa într-o casă, se rugau lui Dumnezeu.

Venind odată ighemonul Numerian în insula aceia, a fost prins, fiind creştin, fericitul Isidor, bărbatul cel minunat şi cu bună cucernicie, care avea dregătoria de ostaş. Pe acesta, ca unul ce păstra cu sfinţenie credinţa în Hristos şi se lepăda de închinăciunea idolească, chinuindu-l ighemonul cu felurite munci, l-a ucis prin tăiere de sabie şi l-a aruncat într-o rîpă spre mîncarea fiarelor şi a păsărilor; şi a pus strajă de departe ca să nu fure creştinii trupul mucenicului.

Sfînta fecioară Miropia, pornindu-se cu rîvnă dumnezeiască, a mers noaptea cu roabele sale şi a luat în taină trupul mucenicului şi tăinuindu-l cu cinste, l-au pus în loc însemnat. Apoi, fiind înştiinţat ighemonul că s-a furat trupul lui Isidor, a ferecat cu fiare pe străjeri şi a poruncit ca să-i poarte pe dînşii prin toată insula aceia şi să-i ispitească zicînd că de nu vor afla trupul cel furat pînă la ziua cea însemnată lor, să li se taie capetele.

Atunci văzînd Sfînta Miropia pe străjeri chinuiţi cu lanţuri, legaţi şi tîrîţi, şi mai auzind că de nu vor afla trupul li se vor tăia şi capetele lor, s-a umilit cu sufletul şi a zis în sine: "Dacă aceştia pătimesc aşa pentru mine, care am luat pe ascuns trupul mucenicului, şi vor fi tăiaţi, apoi amar va fi mie la judecata lui Dumnezeu, căci se va munci sufletul meu, ca una ce am fost pricinuitoarea uciderii acestor oameni". Şi îndată a strigat către dînşii: "O! prietenilor, trupul pe care l-aţi pierdut, eu l-am luat, pe cînd voi dormeaţi".

Ostaşii auzind aceasta îndată au luat-o şi au dus-o înaintea lui Numerian ighemonul, zicînd: "Stăpînul nostru, aceasta este care a furat mortul". Iar ighemonul a întrebat pe sfîntă: "Adevărate sînt cele grăite despre tine?". Sfînta a răspuns: "Adevărat". Şi a zis ighemonul: "Cum ai îndrăznit, o, femeie blestemată să faci aceasta?". Iar dînsa a răspuns: "Îndrăzneaţă sînt, mustrînd ticăloşia şi nebunia ta!".

La aceste cuvinte mîndrul ighemon s-a pornit spre mînie şi îndată a poruncit să o bată pe dînsa cu toiege, fără milă; şi a fost bătută mult. Apoi a fost tîrîtă de cosiţele părului ei prin toată insula aceia, strujindu-i toate mădularele. Apoi au închis-o în temniţă, fiind aproape moartă. Iar la miezul nopţii, rugîndu-se sfînta, a strălucit o lumină în toată temniţa; o ceată de îngeri au stat înaintea ei şi în mijlocul lor era Sfîntul Isidor, cîntînd toţi cîntarea cea întreit sfîntă. Căutînd Sfîntul Isidor la muceniţă, a zis: "Pace ţie, Miropie, s-au auzit rugăciunile tale de către Dumnezeu, căci iată vei fi împreună cu noi şi vei primi cununa cea gătită ţie". Acestea zicînd Isidor, îndată Sfînta muceniţă Miropia, bucurîndu-se, şi-a dat Domnului duhul său şi s-a umplut temniţa de negrăită bună mireasmă, pe care şi străjerii temniţei, mirosind, se înspăimîntară şi se minunară. Iar unul dintr-înşii, văzînd şi auzind toate acelea, alergînd la preot, i-a spus toate cu amănuntul şi a primit Sfîntul Botez; după aceea a dobîndit sfîrşit mucenicesc. Iar trupul Sfintei Miropia l-au luat creştinii şi l-au îngropat cu cinste în loc însemnat, slăvind pe Dumnezeu.

Pomenirea Cuvioşilor Părinţi sihaştri Ioan, Iraclemon, Andrei şi Teofil
(2 decembrie)

Aceşti cuvioşi părinţi erau de loc din cetatea Oxirih, care se află în Egipt, aproape de rîul Nilului. Părinţii lor au fost creştini. Îndeletnicindu-se multă vreme cu citirea Sfintelor Scripturi, li s-a umplut sufletul de căinţă. De aceea au părăsit lumea şi, fiind povăţuiţi de Dumnezeu, s-au dus în cele mai adînci locuri ale pustiului. Acolo au dat de un bărbat sfînt foarte bătrîn şi s-au nevoit împreună cu el un an.

După moartea bătrînului, au rămas în locul acela şaizeci de ani, trăind în post şi aspră vieţuire. Se hrăneau numai cu poame şi beau apă din Nil; şi aceasta numai de două ori pe săptămînă. Trăiau despărţiţi unul de altul, umblau prin munţi, locuiau prin peşteri şi se rugau lui Dumnezeu. Sîmbăta şi Duminica se întîlneau, săvîrşeau Sfînta Euharistie şi erau împărtăşiţi de îngerul Domnului cu Sfintele Taine.

Acestea ni le-a povestit marele sihastru Pafnutie, care i-a văzut şi a scris viaţa lor.

Viaţa Cuviosului Părinte Atanasie (închis în Pecersca)
(2 decembrie)

Eu sînt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine, de va şi muri, viu va fi. Mîntuitorul a împlinit acest cuvînt, pe care L-a zis, pentru Lazăr cel mort de patru zile şi pentru Cuviosul părintele nostru Atanasie, închis în Pecersca, dorind ca şi noi să împlinim cuvîntul bogatului, zis către Lazăr cel sărac, adică: *Dacă va merge cineva din morţi la dînşii, se vor pocăi.*

Acest cuvios Atanasie era călugăr în Sfînta Mănăstire Pecersca, avînd viaţă sfîntă şi plăcută lui Dumnezeu şi mult bolind, a murit. Iar fraţii au îngrijit trupul lui şi l-au înfăşat după cum se obişnuieşte la moartea călugărului; dar din neîngrijire, mortul a rămas două zile neîngropat. Atunci s-a făcut noaptea arătare egumenului, zicînd aşa: "Omul lui Dumnezeu Atanasie zace de două zile neîngropat şi tu nu bagi seamă". Iar egumenul a venit a treia zi împreună cu fraţii, la cel mort ca să-l îngroape, dar l-au aflat pe el şezînd şi plîngînd.

Deci s-au înspăimîntat toţi dacă au văzut că a înviat şi-l întrebau: "Cum ai înviat şi ce ai văzut sau ai auzit?". Iar el nu le răspundea lor altceva decît numai atîta: "Mîntuiţi-vă!". Însă aceia mai mult îl rugau pe Atanasie, vrînd a auzi ceva de la dînsul prin care şi ei să se folosească. Atunci le-a zis lor: "De voi spune vouă, nu veţi crede şi nici mă veţi asculta pe mine". Iar fraţii i-au răspuns cu jurămînt că vor păzi toate oricîte va zice. Drept aceea a zis lor cel ce înviase: "Să aveţi supunere în toate către egumen, pocăiţi-vă în tot ceasul şi vă rugaţi Domnului Iisus Hristos şi Preacuratei Lui Maici, ca şi cuvioşilor părinţi Antonie şi Teodosie, ca să vă săvîrşiţi viaţa voastră bine şi să vă învredniciţi a fi îngropaţi aici în peşteră, împreună cu sfinţii părinţi. Pentru că aceste trei lucruri sînt mai mari decît toate faptele cele bune. Şi dacă cineva va ajunge să săvîrşească acestea toate, după rînduială, fericit va fi, dar să nu se înalţe cu mintea. Iar mai mult să nu mă mai întrebaţi, ci vă rog,

iertaţi-mă". Acestea zicînd, a intrat în peşteră şi astupînd uşa după sine a petrecut acolo doisprezece ani, neieşind nicăieri, încît niciodată n-a văzut soarele. Ci plîngea neîncetat ziua şi noaptea, gustînd puţină pîine şi apă la două zile, iar în toţi anii aceia n-a grăit nimănui nimic.

Apoi, cînd era să se mute la Domnul, a chemat pe toţi fraţii şi le-a zis aceleaşi cuvinte de mai sus, pentru ascultare şi pocăinţă. Şi a adormit cu pace în Domnul, apoi s-a aşezat cu cinste acolo în peşteră, unde s-a şi nevoit.

Iar după adormire, a adeverit sfinţenia sa prin facere de minuni. Pentru că un frate anume Vavila, fiind bolnav de şale de mulţi ani, a fost dus la moaştele acestui fericit şi, sărutînd trupul lui, îndată s-a vindecat. Din ceasul acela pînă la moartea sa, niciodată n-a mai bolit de şale, nici de altă boală. Deci Vavila mărturisea despre aceasta fraţilor (dintre care era şi Sfîntul Simon, scriitorul vieţii acestuia), adică, despre arătarea doctorului său, într-acest fel: "Eu, zice el, pe cînd zăceam în mare durere, a intrat deodată acest fericit Atanasie şi mi-a zis: "Vino la mine şi te voi vindeca!" Iar eu am vrut să-l întreb cînd şi cum a venit? Dar el îndată s-a făcut nevăzut. Drept aceea, crezînd celui ce mi s-a arătat, m-am sîrguit a fi adus către dînsul şi aşa m-am vindecat".

De atunci, au priceput toţi, că acest cuvios Atanasie este fericit şi plăcut lui Dumnezeu. Cu ale cărui sfinte rugăciuni să ne învrednicim a învia şi noi din moartea păcatelor şi să vieţuim cu plăcere de Dumnezeu în pocăinţă. După aceasta să dobîndim viaţa cea veşnică, în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă, împreună cu izvorul vieţii, adică Dumnezeu Părintele, şi cu făcătorul de viaţă Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Sofonie
(3 decembrie)

Sfîntul prooroc Sofonie era din muntele Savarata, din seminţia lui Simeon; tatăl său se chema Husia, unchiul său Godolia, iar strămoşii săi au fost Amoria şi Ezechia. El a fost, după numele lui, văzător şi cunoscător al tainelor lui Dumnezeu (precum numele lui se tîlcuieşte); pentru că, avînd mintea sa totdeauna curată şi îndeletnicindu-se cu gîndire către Dumnezeu, s-a învrednicit dumnezeieştilor descoperiri, cunoscînd multe taine ale lui Dumnezeu, care aveau să fie arătate în zilele cele mai de pe urmă, pentru care a grăit mai înainte împlinirea lor. El a proorocit despre dărîmarea şi pustiirea Ierusalimului, despre împrăştierea iudeilor şi despre venirea lui Hristos, iar după aceea, despre întoarcerea neamurilor către Hristos; apoi a murit şi a fost îngropat în casa sa, aşteptînd învierea cea de obşte a tuturor. El avea chipul asemenea cu al Sfîntului Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, avînd barbă mică şi era rotund la faţă.

Viaţa Cuviosului Părinte Ioan Tăcutul
(3 decembrie)

Tăcutul cel vrednic de laude netăcute, Sfîntul şi cuviosul părinte Ioan s-a născut în Nicopoli din Armenia, avînd tată pe Encratie şi maică pe Eftimie. El s-a născut în al patrulea an al împărăţiei binecredinciosului împărat Marcian, în a opta zi a lunii ianuarie şi a fost luminat cu Sfîntul Botez; pentru că părinţii lui erau creştini binecredincioşi, care în toată Armenia erau vestiţi prin mulţimea bogăţiei şi a cinstei. Tatăl lui era voievod şi mult putea la împărat, ca cel ce avea trecere la dînsul. Aşa de slăvit părinte avea fericitul Ioan. Aceasta s-a spus, nu ca să-l fericim pe el şi să-l lăudăm pentru numele lui cel bun, pentru că din faptele cele bune se fericesc sfinţii şi se proslăvesc, iar nu din neamul cel bun, ci ca să ştim din ce slavă s-a pogorît în smerenie acest plăcut al lui Dumnezeu. Deci a fost crescut împreună cu fraţii săi, în bună petrecere şi dumnezeiască Scriptură, desăvîrşit învăţîndu-se.

Încă tînăr fiind, părinţii lui s-au dus către Domnul, lăsînd fiilor multă avuţie, care fiind împărţită între fraţi, fericitul Ioan, luînd partea sa, a zidit cu dînsa o biserică în numele Preacuratei şi Preabinecuvîntatei Fecioare Maria, în cetatea Nicopoli. Apoi, lepădîndu-se de lume, a luat asupra sa chipul cel monahicesc în al optsprezecelea an al vîrstei sale. Deci petrecea viaţă călugărească lîngă acea biserică, împreună cu alţi zece călugări, bine nevoindu-se. Căci în toţi anii tinereţii sale mare sîrguinţă avea de aceasta, adică pe trup să-l facă rob duhului, ca să nu fie rob al pîntecelui, nici să fie stăpînit de patimi. Şi s-a făcut bărbat minunat în fapte bune, bun şi iscusit povăţuitor, apoi şi egumen al fraţilor săi.

Apoi ajungînd la douăzeci şi opt de ani ai vieţii sale, episcopul cetăţii Coloniei s-a mutat către Domnul, iar cetăţenii mergînd la mitropolitul Sevastiei, cereau un episcop pentru cetatea lor. Deci făcîndu-se alegere spre a se şti care ar fi vrednic de o asemenea înaintare, Ioan, egumenul Mănăstirii Nicopoli, se purta prin gurile a tot poporul, cum că este vrednic a primi scaunul episcopiei Coloniei. Dar, ştiind smerenia lui cea mare, cunoşteau că nu va voi a primi dregătoria episcopiei. Pentru aceea mitropolitul a trimis la dînsul ca şi cum l-ar fi chemat pentru o altă trebuinţă. Iar după ce sfîntul a venit, l-a silit ca să fie episcop şi, sfinţindu-l, l-a înălţat pe scaunul Coloniei.

Luînd cîrma Bisericii, nu şi-a schimbat pravila şi nevoinţa sa cea călugărească; căci el niciodată nu-şi spăla trupul său, păzindu-se cu deadinsul ca nu numai de altul să fie văzut cu trupul gol, dar nici singur pe sine să nu se vadă cîndva gol, aducîndu-şi aminte de goliciunea lui Adam. De aceea nu se spăla în baie, ca nu prin spălare să-şi descopere trupul său. Şi toată purtarea lui de grijă era a fi plăcut lui Dumnezeu şi a petrece în post şi în rugăciuni şi în curăţia cea trupească şi sufletească; adică a avea totdeauna gîndurile sale curăţite şi a surpa toată înălţarea ce se ridică asupra înţelegerii lui Dumnezeu; apoi a-şi robi toată înţelegerea sa în ascultarea lui Hristos.

Astfel, vieţuind în fapte bune, s-a făcut şi altora chip de viaţă bună; căci, căutînd asupra lui, şi alţii se îndreptau şi începeau a vieţui în fapte bune, dintre care era Pergamie, fratele lui după trup, bărbat slăvit care avea mare cinste la împăratul Zinon şi la Anastasie, care a fost după Zinon. Acela, văzînd pe fratele său, adică pe fericitul Ioan, vieţuind cu sfinţenie, se umilea cu sufletul şi avea mare sîrguinţă ca să placă lui Dumnezeu. Asemenea şi Teodor, nepotul lui, care a fost mai pe urmă la binecredinciosul împărat Iustinian în mare cinste, auzind de viaţa moşului său, cea întocmai cu a îngerilor, s-a folosit de el şi a început cu toată casa sa a vieţui cu plăcere de Dumnezeu. Apoi atît de îmbunătăţit s-a făcut prin faptele sale cele bune, încît singur împăratul şi dregătorii lui se minunau de cinstita viaţă şi înţelegere a lui Teodor, cum şi de credinţa lui cea dreaptă şi de milostivire. Pentru că în toate acestea a sporit Teodor, avînd pildă viaţa cea fără de prihană a fericitului Ioan, unchiul său.

Cînd purtătorul de Dumnezeu, părintele Ioan, în al zecelea an al episcopiei, îndrepta bine Biserica lui Hristos, a luat stăpînire asupra Armeniei bărbatul surorii lui, Maria, care se numea Pazinlic. Acela, fiind îndemnat de demon, a început a tulbura şi a face rău Bisericii, cea încredinţată lui Ioan, pentru supărarea fericitului, amestecîndu-se în lucrurile cele duhovniceşti; iar pe cei ce, pentru pedeapsă, fugeau în biserică, îi scotea cu sila, nelăsînd pe slujitorii şi ispravnicii bisericilor a avea purtare de grijă de lucrurile bisericeşti.

Fericitul Ioan de multe ori îl ruga, cu smerenie, să înceteze a se amesteca în lucrurile Bisericii şi de a-i face supărare şi silă. Iar el nu numai că nu-l asculta şi petrecea neîndreptat, ci şi mai rău se înfuria, mai ales că acum sora fericitului se dusese din viaţă. Pentru aceea a fost nevoit sfîntul a se duce la Constantinopol, la împăratul Zinon, că îl durea inima pentru răutatea ce se făcea Bisericii. Ajungînd acolo, a luat ajutor pe Eftimie, arhiepiscopul Constantinopolului, şi acela i-a ajutat cu mijlocirea sa către împărat.

După acestea, fericitul Ioan, văzînd gîlceava şi tulburarea lumii acesteia, a cugetat să lase episcopia şi să meargă în sfînta cetate Ierusalim ca să slujească lui Dumnezeu în linişte. Deci, săvîrşind dumnezeiasca Liturghie, a slobozit pe cei ce erau împreună cu dînsul, adică preoţi şi clerici şi s-a dus singur la malul mării, neştiind nimeni şi, urcîndu-se într-o corabie, a mers către sfînta cetate a Ierusalimului; şi venind în bolniţa sfintei cetăţi în care era zidită casa de rugăciuni în numele Sfîntului Marelui Mucenic Gheorghe, a rămas acolo cîtăva vreme, cu unul din cei săraci. Iar el, văzînd gîlceava poporului, se mîhnea foarte, dorind un loc mai liniştit. Deci se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi ca să-i arate un loc plăcut, fără tulburare şi lesnicios pentru mîntuire.

Într-o noapte, rugîndu-se el cu sîrguinţă pentru aceasta, a căutat în sus şi a văzut că îndată s-a arătat o stea prea luminată, avînd asemănarea Crucii, care s-a apropiat de dînsul şi a auzit glas din lumina stelei, zicînd: "De voieşti a te mîntui, urmează razei acesteia". Iar el îndată cu bucurie a mers după dînsa şi a fost dus de acea stea în lavra cea mare a Cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Sava, la treizeci şi opt de ani ai vieţii sale, fiind atunci patriarh al Ierusalimului Salustie.

Acolo a aflat Sfîntul Ioan pe Cuviosul Sava, împreună cu o sută şi patruzeci de fraţi locuitori ai pustiei, petrecînd în mare sărăcie trupească, dar în multă bogăţie sufletească. Deci a primit Cuviosul Sava pe fericitul Ioan şi l-a dat economului spre slujba monahicească, neştiind comoara darului lui Dumnezeu ce se tăinuia în Ioan. Şi, deşi Sfîntul Sava avea darul mai înainte-vederii, Dumnezeu a tăinuit înaintea lui taina aceasta, cum că Ioan este episcop, iar acum a lăsat pentru Dumnezeu episcopia sa şi, ca unul din cei proşti, a venit la dînsul. Nimeni să nu se minuneze de aceasta, că şi cei mai înainte-văzători uneori nu văd mai înainte. Căci ei numai aceea o văd mai înainte şi o proorocesc, pe care o descopere lor Dumnezeu, iar ceea ce nu le descopere, pe aceea nu o cunosc. Aşa şi Elisei proorocul, pentru Sumaniteanca, a zis către sluga sa: "Las-o pe ea, pentru că sufletul ei este mîhnit în dînsa şi Dumnezeu a ascuns aceasta de către mine şi nu m-a vestit".

Deci, fiind primit Ioan în lavră, slujea cu toată supunerea şi osîrdia în toate slujbele ce i le poruncea economul. În acea vreme se zidea în lavră o casă pentru străini şi s-a rînduit fericitul Ioan să slujească lucrătorilor. Deci slujea lor, fierbîndu-le bucate, aducîndu-le apă, dîndu-le pietre şi suferind toate ostenelile de la zidire.

După doi ani de petrecere în lavră, a fost rînduit să fie primitor de străini şi slujea fraţilor cu toată smerenia, blîndeţea şi dragostea. Apoi Cuviosul Sava a început a zidi o mănăstire de obşte, pentru cei noi începători, ca şi cei ce vor vrea să se lepede de lume, mai întîi să se îndrepteze în viaţa de obşte şi după aceea să se primească în lavră. Căci zicea sfîntul: "Precum înaintea rodului merge floarea, aşa, mai înainte de viaţa pustnicească, să meargă viaţa cea de obşte, ca în viaţa cea de obşte cei noi începători, ca nişte pomi răsădiţi, să înflorescă cu pîrga ostenelilor; iar în lavră să aducă rodurile cele desăvîrşite ale nevoinţelor". Lavra Cuviosului era în pustie, iar chinovia mai aproape de lume. Deci, zidindu-se aceea, iarăşi a fost rînduit fericitul Ioan ca să slujească lucrătorilor. Atunci avea două slujbe acest cuvios şi iubitor de osteneală: a sluji străinilor şi a aduce pe umerii săi pîine şi bucate fierte şi nefierte la lucrătorii ce zideau mănăstirea, pentru viaţa de obşte, care era departe de casa de străini, mai mult decît zece stadii.

Într-o slujbă ca aceea ostenindu-se el un an şi plăcînd tuturor fraţilor, i-a dat Cuviosul Sava o chilie liniştită, în care a locuit fericitul Ioan trei ani, petrecînd cinci zile în săptămînă acolo, neieşind şi negustînd nimic în acele zile, nici fiind văzut de cineva, se îndeletnicea numai în cele către Dumnezeu, iar sîmbăta şi Duminica mai înainte decît toţi intra în biserică şi sta într-însa cu frică şi cu umilinţă, mai ales în vremea dumnezeieştii Liturghii. Iar din ochii lui, neîncetat ieşeau pîraie de lacrimi, încît se mirau toţi fraţii de un dar ca acela ce era într-însul şi primea hrana împreună cu fraţii în acele două zile.

După trei ani, fericitul Ioan a fost ales iconom şi i-a ajutat Dumnezeu în toate, încît, cu ostenelile lui şi cu slujbele ce făcea, s-a binecuvîntat şi s-a înmulţit lavra.

Deci, împlinind el bine slujba iconomiei, a voit Cuviosul Sava să-l facă preot, ca pe un vrednic şi desăvîrşit călugăr. Şi, luîndu-l, a mers cu dînsul în sfînta cetate a Ierusalimului,

la patriarhul Ilie, care fusese după Salustie. Spunîndu-i viaţa lui Ioan cea plină de fapte bune, l-a rugat să hirotonească pe Ioan preot. Patriarhul, chemînd pe Ioan în biserică a voit să-l hirotonească. Ioan, văzînd că nu este cu putinţă a scăpa, a zis către sfîntul patriarh: "Preasfinţite Părinte, am un cuvînt de taină către sfinţia ta. Deci, porunceşte-mi să-ţi spun deosebi şi, dacă mă vei judeca pe mine a fi vrednic de preoţie, nu mă voi lepăda".

După ce l-a luat patriarhul de-o parte, Cuviosul Ioan s-a aruncat la picioarele lui Ilie, plăcutul lui Dumnezeu, jurîndu-l ca nimănui să nu spună cuvîntul pe care voieşte a-l spune. Şi făgăduind patriarhul că îi va păzi taina, Ioan a zis: "Eu, Părinte, am fost episcop al cetăţii Colonia, dar de vreme ce s-au înmulţit păcatele mele, pentru aceea am lăsat episcopia şi am fugit. Deci, m-am judecat eu însumi a sluji fraţilor, fiind tare cu trupul, ca ei să ajute cu rugăciunile lor neputinciosului meu suflet".

Iar patriarhul Ilie auzind acestea s-a înspăimîntat şi chemînd pe Cuviosul Sava, i-a zis: "Oarecare fapte ascunse mi-a spus mie Ioan, pentru care nu poate să fie preot, deci de acum să petreacă în linişte şi nimeni să nu-l supere". Zicînd acestea patriarhul i-au slobozit pe ei în ale lor. Iar Cuviosul Sava s-a mîhnit foarte de aceasta şi ducîndu-se din lavra cea mare, ca de treizeci de stadii, într-o peşteră, s-a aruncat pe pămînt înaintea lui Dumnezeu cu lacrimi, zicînd: "Pentru ce, Doamne, m-ai trecut cu vederea, tăinuind de către mine viaţa lui Ioan şi m-am înşelat, socotindu-l pe el a fi vrednic de preoţie? Deci acum, Doamne, să-mi spui cele despre dînsul, pentru că este mîhnit sufletul meu pînă la moarte. Căci vasul pe care eu l-am socotit a fi ales, sfînt şi de trebuinţă şi vrednic a primi dumnezeiescul mir, înaintea măririi Tale este netrebnic şi nevrednic".

Într-o rugăciune ca aceea şi în lacrimi petrecînd Cuviosul Sava toată noaptea, i s-a arătat îngerul Domnului, zicînd: "Nu este Ioan vas netrebnic, ci este vas ales; dar cel ce este episcop, nu poate să se facă preot". Acestea zicînd îngerul, s-a făcut nevăzut. Iar Cuviosul Sava a alergat cu bucurie în chilia lui Ioan şi, îmbrăţişîndu-l, a zis: "O, părinte Ioane, tu ai tăinuit înaintea mea darul lui Dumnezeu care este în tine, iar Dumnezeu mi l-a descoperit". Atunci Ioan a zis: "Mă mîhnesc, părinte, căci am vrut ca nimeni să nu ştie taina aceasta, iar voi v-aţi înştiinţat de dînsa; deci eu nu voi să mai vieţuiesc în părţile acestea". Iar Sava s-a jurat lui că nu va spune nimănui taina. Deci din acea vreme fericitul Ioan, liniştindu-se, şedea în chilie şi nu se ducea la biserică, nici nu vorbea cu cineva şi nimeni nu mergea la dînsul, fără numai unul singur, ascultătorul care îi slujea. Ci, închizîndu-se singur în chilie, ieşea numai o dată într-un an, cînd se făcea praznicul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, întru al cărei nume era zidită biserica din lavră. Iar cînd patriarhul Ilie venea la praznic în lavră, atunci ieşea Ioan din chilia sa, ca să se închine patriarhului; căci patriarhul iubea foarte mult pe Ioan şi îl cinstea pentru smerenia lui.

Săvîrşindu-se patru ani ai liniştirii lui Ioan, cuviosul părinte Sava s-a dus în părţile Schitopolei şi a zăbovit acolo mult. Iar fericitul Ioan, dorind o viaţă mai deosebită, pustnicească, s-a dus în pustia ce se chema Ruva, într-al cincizecilea an de la naşterea sa.

Şi a petrecut în pustia aceea nouă ani, hrănindu-se cu buruienile ce se cheamă melagrie, care cresc prin pustia aceea. Iar la începutul sălăşluirii a rătăcit prin rîpi şi prăpăstii, încît nu afla peştera sa şi, slăbind de osteneala căii, a căzut. Apoi deodată a fost luat în sus de o putere dumnezeiască nevăzută, precum odată proorocul Avacum, şi a fost dus în peştera sa. După cîtăva vreme, cercînd cuviosul cărările pustiei aceleia, a cunoscut locul acela în care rătăcise, fiind depărtat de la peştera lui ca de cinci stadii.

După aceea a venit la dînsul un frate şi a vieţuit împreună cu dînsul puţină vreme. Iar într-un an, apropiindu-se praznicul Paştelui, a zis fratele către stareţ: "Părinte, să mergem în lavră ca să prăznuim ziua Paştelui şi apoi iarăşi ne vom întoarce. Căci iată, la un praznic ca acesta nu avem aici nimic de mîncat, afară de aceste melagrii". Iar Sfîntul Ioan nu a voit să meargă, deoarece Cuviosul Sava încă nu se întorsese în lavră din părţile Schitopolei. Iar către fratele ce-l ruga pe el a zis: "Să nu ne ducem de aici, frate, ci să credem că Cel ce a hrănit şase sute de mii de popor israilitean în pustie patruzeci de ani, Acela şi pe noi ne va hrăni aici şi la praznicul Paştelui ne va trimite nu numai cele de trebuinţă, ci şi de prisos, pentru că grăieşte în Scriptură: *Nu te voi lăsa pe tine, nici nu mă voi depărta de la tine.* În Evanghelie deasemenea, grăieşte, zicînd: *Nu vă îngrijiţi, zicînd ce vom mînca sau ce vom bea? Că ştie Tatăl vostru Cel ceresc, că vă trebuie acestea toate. Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă*. Deci rabdă, fiule şi călătoreşte pe calea cea cu nevoi. Pentru că odihna şi moleşirea trupului de aici naşte munca cea veşnică, iar omorîrea trupului găteşte odihna nesfîrşită".

Nişte cuvinte ca acestea ale cuviosului neascultîndu-le fratele, a lăsat pe părinte şi s-a dus în lavră. Deci, ducîndu-se, fratele a venit la cuviosul un om necunoscut, avînd un catîr încărcat cu multe bunătăţi: pîini curate şi calde, untdelemn, brînză proaspătă, ouă, o vadră de mied (vin de miere) şi pe toate acestea, omul care venise, le-a pus înaintea părintelui, apoi îndată s-a dus. Iar cuviosul, văzînd cercetarea lui Dumnezeu, cu bucurie a mulţumit Lui. Apoi fratele, mergînd spre lavră, a rătăcit în cale şi, umblînd trei zile prin pustietăţi nestrăbătute şi prin locuri neumblate, s-a ostenit foarte, încît abia a găsit iarăşi peştera cuviosului, flămînd, însetat şi slăbit de osteneala căii. Dar, văzînd atîtea bucate şi băuturi trimise cuviosului de Dumnezeu pentru praznic, s-a minunat şi se ruşina a căuta în faţa sfîntului, pentru împuţinarea necredinţei sale. Apoi, căzînd la picioarele bătrînului, îşi ceru iertare. Iar sfîntul, iertîndu-l, i-a zis: "Cu adevărat, să ştii, frate, că Dumnezeu în pustie poate să pregătească masa robilor Săi".

În acea vreme Alamundar, domnul saracinilor care era sub stăpînirea perşilor, a năvălit cu mare mînie asupra Arabiei şi a Palestinei, ucigînd şi robind popoarele. Atunci, mulţime de barbari s-au împrăştiat prin pustia aceea şi s-a vestit prin mănăstiri să se păzească cu dinadinsul de năvălirea barbarilor. Deci, părinţii lavrei celei mari au trimis la acest cuvios Ioan Tăcutul, vestindu-l despre barbari şi sfătuindu-l să se întoarcă în lavră primindu-şi chilia ca să petreacă într-însa. Iar fericitul Ioan n-a vrut să-şi lase peştera sa liniştită din pustie, deşi se cam temea de barbari. Însă zicea în sine: "*Domnul este sprijinitorul vieţii mele, de cine mă voi înfricoşa?* Şi dacă nu mă va sprijini pe mine Domnul şi nu mă va îngriji, apoi pentru ce mai vieţuiesc?". Aşa, avînd ocrotitor pe cel Preaînalt, a petrecut în

locul său fără îndoială. Iar Dumnezeu, Care se îngrijeşte totdeauna de robii Săi şi-i păzeşte în toate căile lor, vrînd să păzească întreg şi fără temere pe plăcutul său, i-a trimis ca strajă un leu mare şi înfricoşat, care nedepărtat îl străjuia pe el ziua şi noaptea. Şi de cîte ori barbarii năvăleau asupra sfîntului, totdeauna leul acela cu furia sa cea cumplită, pornindu-se asupra lor, îi rănea şi-i izgonea. Iar fericitul Ioan, văzînd acestea, mulţumea lui Dumnezeu că n-a lăsat toiagul păcătoşilor peste soarta drepţilor.

După aceasta, întorcîndu-se Cuviosul Sava în ţara sa, a venit la fericitul Ioan în pustie şi a zis către dînsul: "Iată, Domnul te-a păzit pe tine de năvălirea barbarilor, dîndu-ţi strajă simţitoare. Deci fă şi tu ceea ce este lucru omenesc; sculîndu-te fugi, precum au făcut şi alţi părinţi pustnici". Cu acestea şi cu mai multe cuvinte sfătuindu-l cuviosul, l-a scos din pustie şi aducîndu-l în ţara cea mare, i-a dat lui chilie; şi iarăşi a început fericitul Ioan a vieţui în lavră, la cincizeci şi şase de ani de la naşterea sa, neştiind nimeni taina lui, cum că era episcop, afară de preasfinţitul patriarh Ilie şi de Cuviosul Sava, dar şi aceia tăinuiau.

Trecînd multă vreme, Dumnezeu a binevoit a descoperi taina aceea tuturor fraţilor, în acest chip. Un bărbat oarecare din părţile Asiei, cu numele Aterie, cinstit cu dregătoria arhiepiscopiei, venind în Ierusalim, s-a închinat lemnului Crucii Domnului, cea de viaţă făcătoare şi sfintelor locuri şi mult aur şi argint împărţea săracilor şi mănăstirilor. Apoi a ieşit din sfînta cetate, sîrguindu-se a se întoarce la moşia sa. Deci, suindu-se în corabie şi pornind puţin, s-a ridicat un vînt potrivnic pe mare, pentru care pricină a fost nevoit a se întoarce în Ascalon, unde a rămas două zile. Cînd a vrut iarăşi să plece, i s-a arătat în somn îngerul Domnului, zicînd: "Nu se cuvine ţie a pleca la moşia ta, pînă nu te vei întoarce în sfînta cetate şi vei merge în ţara avei Sava; că acolo vei afla pe avva Ioan Tăcutul, bărbat drept şi plin de fapte bune, care a fost episcop şi pentru Dumnezeu toate le-a trecut cu vederea, smerindu-se cu sărăcia cea de bunăvoie şi cu ascultarea".

Deşteptîndu-se din somn Aterie, s-a întors în Ierusalim şi, venind în ţara Cuviosului Sava a întrebat despre Ioan Tăcutul; apoi înştiinţîndu-se de chilia lui, a venit la dînsul şi a petrecut acolo două zile, rugîndu-l şi jurîndu-l cu numele lui Dumnezeu, ca să-i spună neamul său, moşia şi episcopia. Iar el, văzînd bunăvoinţa lui Dumnezeu pentru aceea, i-a spus toate cu de-amănuntul. Din acea vreme s-a făcut înştiinţare prin toată lavra, că Ioan Tăcutul este episcop. Şi toţi s-au mirat văzîndu-l pe el atît de smerit.

După aceasta, cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul Părintele Sava s-a mutat către Domnul în ziua a cincea a lunii decembrie la şaptezeci de ani ai vieţii lui Ioan. Dar Ioan nu s-a întîmplat a fi la despărţirea sufletului de trup a Cuviosului Sava; pentru aceea foarte s-a mîhnit cu duhul şi se tînguia pentru despărţirea lui. Apoi i s-a arătat în vedenie Cuviosul Sava, zicînd: "Nu te mîhni pentru plecarea mea, părinte Ioane, pentru că deşi m-am despărţit cu trupul de tine, însă cu duhul sînt împreună cu tine".

Iar Ioan a zis: "Roagă pe Domnul, părinte, ca să mă ia şi pe mine cu tine". Răspuns-a Sava: "Nu se poate aceasta acum, că are să vină mare ispită asupra lavrei şi vrea Dumnezeu a te avea pe tine în trup, spre mîngîierea şi întărirea acelora care vor să lupte bine împotriva

ereticilor, pentru credinţa cea dreaptă". Acestea auzind fericitul Ioan, şi-a venit întru sine şi se bucura cu duhul pentru vedenia şi pentru vorbirea ce avusese cu Cuviosul Sava; dar se mîhnea cu inima pentru ispita ce avea să vie. Apoi i-a venit dorinţa a vedea cum se desparte sufletul de trup. Pentru care pricină, cînd s-a rugat lui Dumnezeu, a fost răpit cu mintea în Sfîntul Betleem şi a văzut murind, lîngă biserica care era acolo, un bărbat străin al cărui suflet se lua de îngeri către cer, cu cîntări dulci. Aceasta văzînd-o cu ochii minţii, fericitul Ioan s-a sculat şi s-a dus la Betleem şi a aflat trupul bărbatului celui răposat lîngă biserică, precum a văzut în vedenie - că în acel ceas murise în care îl văzuse Ioan - şezînd în chilie, sufletul lui luat de îngeri în cer cu cîntări. Deci, cuprinzînd moaştele lui, le-a sărutat cu dragoste. Apoi, în acelaşi loc le-a îngropat cu cinste şi s-a întors la chilia sa.

Doi ucenici ai fericitului Ioan, anume Teodor şi Ioan, au povestit lui Chiril monahul, scriitorul vieţii acestuia, zicînd: "După răposarea Cuviosului Sava am fost trimişi de părintele nostru în Liviada, pentru oarecare trebuinţă şi trecînd Iordanul, ne-au întîmpinat pe noi oarecine, zicînd: Păziţi-vă că este un leu înaintea voastră! Iar noi, cugetînd, am zis: Puternic este Dumnezeu, să ne păzească cu rugăciunile părintelui nostru, pentru că după porunca lui călătorim. Acestea zicînd, am mers şi îndată am văzut venind împotriva noastră un leu înfricoşat. Deci ne-am înspăimîntat foarte, încît lipsind din noi puterea n-am putut fugi, ci am rămas ca nişte morţi. Şi iată deodată s-a arătat între noi părintele nostru, Cuviosul Ioan, poruncindu-ne să nu ne temem. Atunci leul, ca şi cum ar fi fost lovit cu biciul şi izgonit, a fugit de la noi, iar părintele s-a făcut nevăzut. Deci noi, răsuflînd uşuraţi, ne-am văzut de cale şi am rămas nevătămaţi. Apoi, săvîrşind ascultarea care se poruncise nouă, cînd ne-am întors la părintele, el a căutat spre noi şi a zis: "Vedeţi, fiilor, că m-am aflat împreună cu voi la trebuinţă; dar şi aici mult am rugat pe Dumnezeu pentru voi şi a făcut cu voi mila Sa".

Aceasta s-a povestit lui Nirim, de către un ucenic al lui Ioan, cum că acest mare pustnic, mulţi ani s-a hrănit numai cu pîine, iar în loc de sare obişnuia cenuşă, aşa încît îşi mînca pîinea sa cu cenuşă. Iar odată, uitînd să-şi închidă fereastra chiliei, în vremea mesei sale, s-a aplecat ucenicul şi l-a văzut mîncînd pîine cu cenuşă; deci s-a mîhnit stareţul că s-a văzut o postire ca aceea a lui, iar ucenicul vrînd să-l mîngîie a zis: Nu numai tu faci aceasta, părinte, ci mulţi părinţi ai lavrei acesteia împlinesc scriptura care zice: *Cenuşă ca pîinea am mîncat.* Şi aşa a mîngîiat pe stareţ.

În acea vreme s-a scornit eresul lui Origen şi, mulţi înşelîndu-se cu dînsul, se tulbura Biserica lui Dumnezeu. Iar alţii, tare împotrivindu-se eresului, aveau ajutor pe acest cuvios Ioan Tăcutul, care atunci netăcînd, ci, luptîndu-se cu tăria cuvîntului ce era ca o sabie împotriva ereticilor, tăia şi strica învăţăturile cele hulitoare ale lui Origen. Această ispită, ce era să vină asupra Bisericii, a fost proorocită lui Ioan în vedenie de Cuviosul Sava; pentru că nu puţină prigoană a fost asupra ei de la eretici, încît mulţi din părinţii cei nevoitori, vătămîndu-se cu învăţăturile cele ereticeşti, se îndoiau şi se clăteau cu mintea. Pentru aceasta a binevoit Dumnezeu a avea în lavra aceea pe Ioan în trup, spre mîngîierea celor slabi cu sufletul şi spre întărirea celor neputincioşi.

Într-acea vreme a venit la dînsul de la mitropolia Schitopolei Chiril, care a fost mai pe urmă scriitorul vieţii lui. Acesta singur povesteşte aşa: Vrînd să ies din casa mea, ca să mă duc în sfînta cetate a Ierusalimului şi acolo într-o mănăstire oarecare să primesc viaţa călugărească, mi-a poruncit iubitoarea de Hristos, maica mea, ca din cele ce vor fi pentru mîntuirea sufletului, nimic să nu încep a face decît numai cu sfatul şi porunca fericitului Ioan, ca nu cumva să cad în eresul lui Origen, la începutul stării mele.

Deci, ajungînd la Ierusalim, am venit în lavra Sfîntului Sava şi m-am închinat vrednicului de fericire Ioan; apoi descoperindu-i tot gîndul meu, ceream de la dînsul un sfat folositor. Iar el mi-a zis mie: "De voieşti a te mîntui, să mergi în mănăstirea marelui Eftimie". Iar eu, plecînd de la dînsul ca un tînăr şi fără de minte, n-am ascultat porunca lui, ci, mergînd la Iordan, am intrat în mănăstirea ce se zice a Rundinitei. Şi nu numai că mi-a fost drumul rău, ci şi în boală mare am căzut şi am fost cuprins de mîhnire, că eram străin şi neputincios cu trupul. Apoi mi s-a arătat în vis Cuviosul Ioan, zicîndu-mi: "De vreme ce nu m-ai ascultat, pentru aceea ai fost pedepsit cu boala aceasta. Deci acum, sculîndu-te, mergi în Ierihon, şi acolo în casa de străini a lui avva Eftimie, vei afla pe un oarecare călugăr bătrîn. Să-i urmezi aceluia în mănăstirea lui Eftimie şi te vei mîntui". Iar eu deşteptîndu-mă din somn m-am simţit sănătos cu tot trupul. Apoi m-am dus la Ierihon, după porunca sfîntului părinte şi am aflat, precum mi-a zis, pe un călugăr bătrîn, cinstit şi cu bună pricepere; acela m-a dus în mănăstirea marelui Eftimie şi m-am sălăşluit într-însa. Adeseori veneam în lavra Sfîntului Sava la Cuviosul Ioan şi mare folos sufletesc primeam de la dînsul.

Odată eram tulburat şi îngreuiat de gînduri sataniceşti, pe care mărturisindu-le cuviosului, îndată am dobîndit uşurare cu sfintele lui rugăciuni şi s-a întors pacea în inima mea. Aceasta singur a spus-o Chiril monahul. Acesta este Chiril acela care a fost trimis de Cuviosul Ioan în lavra Suchiei, cu cărţi la Cuviosul Chiriac pustnicul, precum se scrie în viaţa lui.

Odată, şezînd Chiriac lîngă fereastra chiliei Cuviosului Ioan, a venit un om cu numele de Gheorghe, aducînd pe fiul său muncit de diavol pe care, punîndu-l lîngă fereastră, omul s-a dus. Iar pruncul plîngînd, l-a cunoscut pe el Sfîntul Ioan că are duh necurat. Deci, făcîndu-i-se milă de dînsul, a făcut rugăciune şi l-a uns pe el cu untdelemn sfinţit şi îndată a ieşit din copil duhul cel necurat şi s-a făcut sănătos din ceasul acela. Iar ava Evstatie, bărbatul cel credincios şi binecuvîntat, care, după Serghie, a primit peştera Cuviosului Sava, spunea aceasta: "A năvălit odinioară, zicea el, asupra mea duhul hulii şi mă tulburau foarte gîndurile rele asupra lui Dumnezeu şi asupra celor dumnezeieşti şi eram foarte mîhnit. Apoi am venit la fericitul Ioan Tăcutul şi, spunîndu-i nevoia mea, căutam ajutor de la sfintele lui rugăciuni. Iar el, sculîndu-se, s-a rugat pentru mine lui Dumnezeu. Apoi a zis către mine: "Bine este cuvîntat Dumnezeu, că de acum nu se va mai apropia de tine gîndul hulii". Şi aşa a fost precum mi-a zis bătrînul, că dintr-acea vreme n-am mai simţit în mine gîndul hulii niciodată".

O femeie de neam din Capadochia, cu numele Raina, diaconiţă la sfînta biserică din Constantinopol, a venit la Ierusalim, avînd cu sine pe nepotul său, care era în dregătorie. Acesta, în adevăr, era bărbat cu fapte bune, dar nu se unea cu sfînta sobornicească Biserică, de vreme ce se ţinea de credinţa cea rea a lui Sevir. Iar acea binecredincioasă diaconiţă punea multă sîrguinţă ca să-l întoarcă pe el către buna credinţă şi să-l unească cu Sfînta Biserică. Pentru aceea pe fiecare din sfinţi îi ruga să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul. Deci, auzind de Sfîntul Ioan, a dorit ca şi acestuia să i se închine. Dacă s-a înştiinţat că nu intră în lavră parte femeiască, a chemat pe Teodor, ucenicul lui Ioan, şi l-a rugat ca să ia pe omul care a venit cu ea şi să-l ducă la sfîntul bătrîn, pentru că credea căci cu rugăciunile lui va întoarce Dumnezeu inima cea împietrită a acelui rău credincios şi-l va face vrednic împărtăşirii cu soborniceasca Biserică. Deci, luînd Teodor pe bărbatul cel întunecat cu eresul, a venit cu dînsul la bătrîn şi s-a închinat după obicei. Iar cînd a zis ucenicul "Binecuvîntează-ne pe noi, părinte!" bătrînul a zis ucenicului: "Pe tine te binecuvintez, iar acesta care a venit cu tine nu este binecuvîntat". Iar ucenicul a zis: "Nu aşa părinte, ci pe amîndoi să ne binecuvîntezi". Răspuns-a bătrînul: "Cu adevărat pe celălalt nu-l voi binecuvînta, pînă cînd nu se va lepăda de cugetarea cea rea ereticească şi va făgădui că se va uni cu Biserica cea sobornicească". Acestea auzind cel răucredincios, s-a mirat de darul bătrînului cel mai înainte-văzător şi prin acea minune schimbîndu-se, a făgăduit cu adevărat că se va împărtăşi cu cei dreptcredincioşi. Atunci l-a binecuvîntat pe el bătrînul şi cu învăţăturile sale cele de Dumnezeu insuflate, luînd din inima lui toată îndoiala, l-a împărtăşit cu preacuratele Taine; şi aşa, făcîndu-l dreptcredincios, l-a liberat cu pace.

De aceasta înştiinţîndu-se binecredincioasa diaconiţă Raina, mai multă dorinţă avea să vadă cu ochii săi pe sfîntul bătrîn şi s-a gîndit să se îmbrace în haine bărbăteşti şi să vină la dînsul în lavră, ca să-şi mărturisească gîndurile sale. Iar bătrînul, înştiinţîndu-se prin înger de acel gînd al ei, a trimis la dînsa, zicînd: "Să ştii că deşi vei veni la mine precum ai gîndit, însă nu mă vei vedea; deci nu te osteni şi rămîi la locul unde eşti acum, căci eu mă voi arăta ţie în vis şi voi asculta cele ce vrei să-mi spui şi îţi voi spune şi eu cele ce-mi va da Dumnezeu a-ţi grăi". Iar diaconiţa, auzind acestea, s-a înspăimîntat de vederea mai înainte a Cuviosului Ioan, căci de departe vedea gîndurile omeneşti şi a petrecut la un loc, aşteptînd arătarea lui.

Într-o noapte, dormind, i s-a arătat cuviosul în vis, zicînd: "Iată Dumnezeu m-a trimis la tine; spune-mi ce voieşti?" Iar ea a mărturisit gîndurile sale şi a primit de la dînsul vindecarea ce dorea. Şi învăţînd-o cuviosul, s-a făcut nevăzut; iar femeia, deşteptîndu-se din somn, a dat mulţumire lui Dumnezeu.

Locul unde era chilia cuviosului era pietros şi uscat şi nu era cu putinţă a creşte acolo nici copaci, nici buruieni, pentru asprimea locului, care nu avea nici o umezeală. Iar cuviosul, luînd odată o sămînţă de smochin, a zis către ucenicii săi, Teodor şi Ioan: "Ascultaţi-mă pe mine, fiilor. De va da Dumnezeu dar acestei seminţe, ca să crească pe această piatră vîrtoasă şi va odrăsli stîlpări şi va face roade, apoi să ştiţi că-mi va dărui Dumnezeu loc de odihnă în împărăţia cerului!" Acestea zicînd, a semănat sămînţa aceea pe piatră, aproape

de chilia sa. Iar Dumnezeu care a odrăslit toiagul lui Aaron cel uscat, El a dat umezeală şi pietrei celei vîrtoase şi seminţei de smochin răsădite, ca să arate ce dar are de la El credincioasa Lui slugă. Deci, odrăslind smochinul din piatră şi crescînd cîte puţin, a ajuns pînă la acoperişul chiliei, apoi toată chilia a acoperit-o cu ramurile sale. Şi după o vreme a adus şi roadă, trei smochine, pe care, luîndu-le bătrînul, cu lacrimi a mulţumit lui Dumnezeu şi, sărutîndu-le, le-a mîncat împreună cu ucenicii. Apoi, după ce a mîncat smochinele acelea, a început a se pregăti de moarte, fiind acum întru adînci bătrîneţi. El vieţuind toţi anii vieţii sale o sută patru, a adormit întru Domnul, Mîntuitorul nostru, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Sava
(3 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Sava din tinereţile sale a iubit pe Hristos, iar lumea a urît-o. El, mergînd la Cuviosul Serghie, a luat chip îngeresc şi bine s-a nevoit, plăcînd lui Dumnezeu, cu postul, cu privegherea, cu rugăciunile, cu smerita cugetare şi cu toate faptele cele bune, dorind ca să primească de la Domnul bunătăţile cele cereşti. Multe ispite a răbdat de la demoni, pe care i-a biruit cu ajutorul Celui Preaînalt şi a împărăţit peste patimi. Apoi cu povăţuirea învăţătorului său, marele Serghie, s-a dus din locaşul Sfintei Treimi şi s-a sălăşluit în pustie. Acolo vieţuia în munţii ce se numeau Storoji, în sus pe rîul Moscova, aproape de Zvenigrad ca de o stadie de loc, iar de la împărăteasca cetate a Moscovei, ca patruzeci de stadii depărtate, unde sfîntul petrecea bine viaţa călugărească în linişte, răbdînd frigul nopţii şi purtînd greutatea zădufului zilei.

Pentru viaţa lui cea plină de fapte bune, au început a veni la sfînt din multe locuri, monahi, oameni şi mireni mulţi, vrînd a vieţui lîngă dînsul şi a se folosi de el. Iar sfîntul, primind pe toţi cu dragoste, se făcea lor chip de smerenie întru ostenelile cele călugăreşti, scoţînd apă şi ducînd-o pe umerii săi. Şi alte lucruri de trebuinţă singur făcea, ca să înveţe pe fraţi a nu se lenevi şi a nu-şi pierde zilele în nelucrare, adică în lenevire, care este pricinuitoare a toată răutatea.

După aceasta a venit la fericitul părintele nostru Sava un oarecare domn iubitor de Hristos, pe care l-a rugat să le zidească în locul acela o mănăstire. Acela a dat sfîntului aur destul, spre zidire; şi apoi sfîntul, împlinind rugămintea acelui domn, s-a apucat şi a ridicat o biserică Preacuratei Maicii lui Hristos, în cinstea slăvitei naşterii Sale. Deci a făcut mănăstire foarte frumoasă şi mare pentru petrecerea călugărilor cea de suflet mîntuitoare, în care bine a păscut turma cea adunată întru Hristos, scoţînd-o la păşunea cea duhovnicească. Fiind şi el asemenea vieţuitor ca dumnezeiescul Serghie, multe fapte bune a isprăvit întru Hristos.

Ajungînd apoi întru adînci bătrîneţi, a căzut în neputinţă trupească şi zăcînd puţin, a chemat pe fraţi şi i-a învăţat pe ei din dumnezeieştile Scripturi, ca să-şi păzească curăţia

cea trupească, să aibă iubire de fraţi, să se împodobească cu smerenie şi să se nevoiască în post şi în rugăciune. Apoi el le-a pus în locul său egumen pe unul din ucenicii săi şi a poruncit tuturor fraţilor să petreacă în ascultare şi în supunerea egumenului. Iar la sfîrşit, dînd tuturor pacea şi sărutarea cea mai de pe urmă, întru bună mărturisire, şi-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, în ziua a treia a lunii decembrie, bineplăcînd în toate stăpînului său Hristos.

Auzind despre moartea sfîntului, domnii şi toţi boierii şi cei ce vieţuiau primprejur, cum şi toţi iubitorii de Hristos, cetăţenii din Zvenigrad, alergară cu mare dragoste la îngroparea părintelui, aducînd pe bolnavii lor. Petrecîndu-l cu cîntările de psalmi cele de îngropare, l-au pus cu cinste în biserica Preasfintei Născătore de Dumnezeu, cea zidită de dînsul, în partea din dreapta. Cinstitele lui moaşte izvorăsc pînă în ziua de azi multe feluri de vindecări, celor ce vin cu credinţă, întru slava lui Hristos, Dumnezeului nostru, care face minuni preaslăvite prin plăcuţii Săi şi după moartea lor.

Iată cîteva din minunile Cuviosului Sava.

Mulţi ani trecînd după moartea cuviosului, egumenul mănăstirii aceleia, cu numele Dionisie, într-o noapte după obişnuita sa pravilă, culcîndu-se să se odihnească după osteneală, i s-a arătat un monah cinstit, cu bun chip şi cu cărunteţe împodobit, pe care l-a auzit, spunînd: "Dionisie, sculîndu-te degrabă, zugrăveşte chipul meu pe icoană". Iar Dionisie l-a întrebat pe el: "Cine eşti tu, părinte, şi cum este numele tău?" Iar bătrînul cel cu bunăcuviinţă a răspuns: "Eu sînt Sava, începătorul locului acestuia". Iar Dionisie, deşteptîndu-se din somn, a chemat pe un bătrîn oarecare cu numele de Avacum, care era unul din ucenicii Cuviosului Sava, şi l-a întrebat cum era chipul fericitului Sava; iar Avacum a început a-i spune chipul, asemănarea şi mărimea staturii părintelui şi învăţătorului său. Atunci a zis egumenul către dînsul: "Adevărat este, frate, căci cu acest chip mi s-a arătat mie Cuviosul Sava în această noapte şi mi-a poruncit ca să-l zugrăvesc pe icoană". Deci, grăbindu-se egumenul, a zugrăvit frumos chipul sfîntului, căci însuşi el era pictor. Şi dintru acea vreme a început a se face minuni şi vindecări, la mormîntul Cuviosului Sava.

Un om îndrăcit, cu numele Iuda, a fost adus în locaşul cuviosului, pentru care, cînd se săvîrşea cîntarea de rugăciune a strigat: "Amar mie, că pier!" Din acel ceas s-a făcut sănătos. Apoi, celor ce-l întrebau care este pricina strigării lui, zicea: "Am văzut deasupra mormîntului Cuviosului Sava un bătrîn cu bunăvoinţă, ţinînd o Cruce şi umbrindu-mă cu dînsa; iar din Cruce a ieşit o văpaie mare şi peste tot m-a ars; pentru aceea am strigat, iar cu focul acela a fost izgonit din mine duhul cel necurat".

Fraţii locaşului aceluia odinioară au cîrtit asupra egumenului Dionisie şi, născocind multe minciuni şi clevetiri asupra lui, l-au pîrît stăpînitorului, marelui domn Ioan. Iar stăpînitorul, crezînd clevetirea lor, a poruncit degrabă să aducă pe egumen înaintea sa. Atunci egumenul fiind în mare mîhnire, i s-a arătat noaptea în somn fericitul Sava, zicînd: "Pentru ce te mîhneşti, frate? Mergi neîndoindu-te şi grăieşte cu îndrăzneală, căci Domnul va fi cu tine, ajutîndu-ţi". Asemenea s-a arătat şi unora din cei ce cîrteau, zicîndu-

le: "Pentru aceasta aţi ieşit din lume? Şi aşa aţi voit a vă săvîrşi nevoinţa vieţii voastre celei monahiceşti? Voi cîrtiţi, iar egumenul se roagă pentru voi cu lacrimi. Cine va birui cîrtirea voastră sau rugăciunile părintelui vostru?" Deci, stînd egumenul şi fraţii înaintea stăpînitorului, s-au ruşinat clevetitorii iar egumenul a fost întors cu cinste la mănăstirea sa.

Un călugăr oarecare din aceeaşi mănăstire era bolnav de ochi de multă vreme, încît nu putea să vadă nicidecum lumina. Deci, fratele acela într-o zi apropiindu-se de mormîntul sfîntului, a căzut cu lacrimi cerînd tămăduire şi a şters ochii săi cu acoperămîntul care era deasupra mormîntului. Văzînd un frate din cei ce stau acolo, l-a defăimat, zicînd: "Nu vindecare vei dobîndi, ci mai mult îţi vei umple ochii cu praf". Dar acela, atingîndu-se cu credinţă de mormîntul sfîntului, a dobîndit vindecarea ochilor săi celor vătămaţi. Iar fratele cel ce defăima îndată a fost lovit cu orbire năprasnică şi a auzit un glas, zicînd către dînsul: "Ai aflat ceea ce ai căutat, ca prin tine şi alţii să se înveţe a nu lua în rîs şi a huli minunile ce se fac de plăcutul lui Dumnezeu". Atunci cel ce orbise, căzînd cu mare frică şi cu tînguire la mormîntul Sfîntului Sava, îşi ceru iertare, care a dobîndit-o, însă nu degrabă, ci după multe rugăciuni cu lacrimi şi pocăinţă.

Odată au venit tîlharii, noaptea, în mănăstirea acestui sfînt, ca să prade biserica Preacuratei Maicii lui Dumnezeu şi, cînd s-au pornit spre fereastra ce este deasupra mormîntului cuviosului părinte, s-a arătat lor un munte mare pe care nu le era cu putinţă niciodată a se sui pe dînsul. Apoi a căzut peste dînşii frică şi cutremur şi s-au dus ruşinaţi. Aceasta singuri tîlharii aceia au mărturisit mai pe urmă, venind cu pocăinţă în mănăstire şi binevieţuind în pocăinţă.

Altădată a venit în mănăstirea aceea un boier oarecare cu numele Ioan şi cu porecla Irtişeb, aducînd pe pat un fiu al său bolnav, anume Gheorghe, care de multă boală nu putea acum nici să grăiască. Iar călugării, făcînd pentru dînsul cîntare de rugăciune, au turnat în gura bolnavului must mănăstiresc şi îndată bolnavul a început a grăi; apoi, vindecîndu-se boala sa, a mîncat pîine de la masa călugărilor şi s-a făcut sănătos. Iar tatăl său, Ioan, bucurîndu-se foarte mult pentru tămăduirea fiului său, mare mulţumire a dat lui Dumnezeu şi plăcutului său, Sfîntul Sava. Apoi, ca şi cum ar grăi cu un om viu, grăia cu cuviosul, zicînd: "O, cuvioase părinte, am în casa mea slugi şi slujnice cuprinşi de felurite boli; deci, cred că, de vei voi, poţi şi pe aceia a-i tămădui". Şi, cerînd de la egumen puţin cvas (suc de fructe), s-a întors la casa sa, împreună cu fiul său cel vindecat. După ce a ajuns acasă, a poruncit să aducă la sine pe una din roabele sale, cu numele Irina, care era oarbă şi mută şi a turnat în urechile ei cvas din care adusese din mănăstirea cuviosului Sava; de asemenea a uns şi ochii ei cei orbi şi îndată a văzut Irina şi a auzit bine cu urechile. Atunci toţi s-au minunat cu spaimă de măririle lui Dumnezeu. Aşijderea, chemînd pe o slugă a sa, cu numele de Artemie, care era surd de şapte ani, i-a turnat din acelaşi cvas în urechile lui şi acela s-a tămăduit. Apoi a adus şi pe o fecioară oarbă cu numele Chiliohia şi aceea prin ungerea cu cvas a văzut. Însă nu cvasul făcea nişte minuni ca acelea, ci binecuvîntarea şi rugăciunile Cuviosului Sava şi credinţa cea mare a lui Ioan.

După cîtăva vreme însuşi Ioan îmbolnăvindu-se, acelaşi fel de doctorie a folosit şi a dobîndit vindecare.

Egumenul mănăstirii aceleia, cu numele Misail, căzînd într-o boală grea, se deznădăjdui de viaţa sa şi era aproape de moarte. Iar odată, eclesiarhul mănăstirii aceleia, cu numele Gurie, vrînd să tragă clopotul pentru Utrenie, mergea către clopot. Şi, cînd a fost în dreptul uşilor bisericii, l-a întîmpinat un bătrîn cu bunăcuviinţă şi a început a-l întreba: "Cum se află cu sănătatea egumenul vostru?" Iar Gurie i-a spus despre boala lui. Dar bătrînul cel cu bunăcuviinţă i-a zis: "Mergi şi îi zi lui ca să cheme în ajutor pe Preasfînta Născătoare de Dumnezeu şi pe începătorul locului acestuia, pe bătrînul Sava şi va redobîndi sănătatea. Iar tu, frate, deschide-mi uşile bisericii ca să intru într-însa. Iar Gurie s-a îndoit şi n-a vrut să deschidă mai înainte de a trage clopotul şi a îndrăznit a-l întreba pe el cine şi de unde este? Iar bătrînul care se arătase, nezicînd nimic mai mult, a mers către uşile bisericii şi îndată s-au deschis singure şi a intrat înăuntru bătrînul. Atunci Gurie, întorcîndu-se cu frică în chilie, la tovarăşul său, a început a-l defăima pe el, zicînd: "Pentru ce n-ai încuiat uşile bisericii? Că iată, am văzut că a intrat un bătrîn necunoscut în biserică, prin uşile deschise". Iar tovarăşul lui îi spunea cu jurămînt cum că de cu seară a încuiat uşile. Deci, aprinzînd lumînarea, a alergat la biserică şi a aflat uşile închise şi încuiate cu toată întăritura, precum făcuse de cu seară tovarăşul lui Gurie. Iar după Utrenie, Gurie spuse tuturor ceea ce văzuse şi auzise şi, toţi ziceau că, bătrînul care s-a arătat, a fost sigur Cuviosul Sava. Iar egumenul auzind aceasta a poruncit să-l ducă la mormîntul cuviosului şi rugîndu-se cu sîrguinţă pentru tămăduirea sa, a dobîndit sănătate cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale Cuviosului Sava.

Şi alte multe minuni şi tămăduiri se săvîrşeau la mormîntul plăcutului lui Dumnezeu unde şi acum se săvîrşesc la cei ce aleargă cu credinţă, cu darul lui Dumnezeu şi rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale Cuviosului Sava, pe care şi noi îl rugăm ca şi durerile noastre cele sufleteşti şi trupeşti, să le vindece cu rugăciunile sale fierbinţi, către Hristos Domnul Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine slavă în veci. Amin.

Cuviosul Teodul
(3 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Teodul s-a născut în Cipru, pe vremea împăratului Maximian. De tînăr s-a lepădat de lume. Pentru marea lui nevoinţă pustnicească şi pentru smerenia lui, i s-a luminat sufletul şi a fost învrednicit cu darul de a vedea mai dinainte gîndurile celor ce se apropiau de el.

Prefăcîndu-se nebun, pe mulţi îi mustra şi îi făcea să se pocăiască. Astfel, ducîndu-şi viaţa şi mîntuind pe mulţi, a bineplăcut lui Dumnezeu şi a adormit cu pace.

Viaţa şi pătimirea Sfintei Muceniţe Varvara
(4 decembrie)

În vremea împărăţiei lui Maximian păgînul, împărat al Romei, era în părţile răsăritului un oarecare om de neam bun, bogat şi slăvit, cu numele de Dioscor, cu obicei şi cu credinţă de elin, care vieţuia în Iliopoli. Acela avea o fiică, anume Varvara, pe care o păzea ca lumina ochilor, pentru că nu avea alt fiu, decît numai pe ea şi care, cu vîrsta, s-a făcut foarte frumoasă la faţă, încît nu era nici o fecioară care să-i semene cu frumuseţea, în toate hotarele acelea. Din această pricină, tatăl său a zidit un turn înalt, cu mare meşteşug, iar pe turnul acela a făcut case frumoase şi în ele a închis pe fiica sa, Varvara, rînduindu-i acolo femei purtătoare de grijă şi slujnice, fiindcă murise mama ei. Aceasta a făcut-o pentru ca să nu fie văzută frumuseţea fiicei sale de către poporul cel simplu şi de neamul de jos, căci socotea că nu sînt vrednici ochii unor asemenea oameni, a vedea faţa cea prea frumoasă a fiicei sale.

Deci vieţuind fecioara întru acele palate înalte de pe turnul acela, se mîngîia privind de sus la zidirea lui Dumnezeu cea dintru înălţime, ca şi la cea de jos, la lumina cerului şi la frumuseţea pămîntului. Odată privind spre cer şi luînd seama la strălucirea soarelui, la alergarea lunii şi la frumuseţea stelelor, a zis către păzitoarele care petreceau împreună cu dînsa şi către slujnice: "Cine le-a făcut pe acestea?". Aşijderea, căutînd şi la frumuseţea cea de pe pămînt, la verdeaţa cîmpului, la pomi, la grădini, la munţi şi la ape, întreba: "A cui mînă a zidit toate acestea?", iar cele ce-i stăteau înainte i-au zis: "Toate acestea le-au zidit zeii". Apoi fecioara a întrebat: "Care zei?". Răspuns-au ei slujnicele: "Zeii aceia pe care îi cinsteşte tatăl tău şi-i ţine pe ei în palatul său, care sînt de aur, de argint, de lemn şi se închină lor; acei zei au zidit toate acestea cîte le vedeţi cu ochii", dar fecioara auzind aceste cuvinte ale lor, se îndoia şi zicea în sine: "Zeii pe care îi cinsteşte tatăl meu sînt făcuţi de mîini omeneşti. Pe cei de aur şi de argint i-au făcut zlătarul (argintarul) şi pe cei de piatră i-a făcut pietrarul, iar pe cei din lemn i-a cioplit teslarul. Deci, cum acei zei făcuţi au putut zidi această luminată înălţime cerească şi o frumuseţe ca aceasta pămîntească, neputînd ei singuri nici umbla cu picioarele, nici lucra cu mîinile?"

Astfel, cugetînd întru sine, ea căuta adeseori spre cer, ziua şi noaptea, şi din zidiri se sîrguia a cunoaşte pe Ziditorul. Odată ea privind mult la cer şi fiind cuprinsă de o mare dorinţă ca să ştie cine a făcut acea înălţime cu bunăcuviinţă şi acea lăţime şi strălucire a cerului, deodată a strălucit în inima ei lumina dumnezeiescului dar şi i-a deschis ochii minţii, pentru cunoştinţa nevăzutului, neştiutului şi neajunsului Dumnezeu, care, cu înţelepciune a zidit cerul şi pămîntul. Şi zicea întru sine: "Un Dumnezeu ca acela trebuie să fie pe care nu l-a zidit nici o mînă omenească. Acela singur este făcător şi pe toate cu mîna Sa le zideşte. Unul trebuie să fie cel ce a întins lăţimea cerului, a întemeiat greutatea pămîntului şi străluceşte din înălţime toată lumea cu razele soarelui, cu strălucirea lunii şi cu lumina stelelor, iar jos înfrumuseţează pămîntul cu copacii şi cu felurite flori şi-l adapă pe el cu rîuri şi cu izvoare de apă. Un Dumnezeu ca acela trebuie să fie, care pe toate le ţine, pe toate le cîrmuieşte, pe toate le viază şi pentru toţi mai înainte poartă de grijă".

Aşa învăţa fecioara Varvara, a cunoaşte pe Făcătorul din făpturi, încît se împlineau asupra ei cuvintele lui David: "Cugetat-am la toate lucrurile tale, la faptele mîinilor tale am gîndit". Cu acea învăţătură s-a aprins în inima ei focul dragostei celei dumnezeieşti şi a ars sufletul ei cu văpaia doririi lui Dumnezeu, încît nu avea odihnă ziua şi noaptea; numai la acestea într-una cugeta şi de aceasta întruna dorea ca să ştie cu adeverire pe Dumnezeu şi Ziditorul a toate.

Şi nu putea avea învăţători pe nimeni din oameni, care să-i descopere tainele sfintei credinţe şi s-o povăţuiască la calea mîntuirii, pentru că nu era cu putinţă nimănui a veni la dînsa, afară de slujnicele cele orînduite, căci Dioscor, tatăl ei, avea pentru dînsa mare pază. Însă singur Duhul Sfînt, învăţătorul cel preaînţelept şi povăţuitor, o învăţa pe dînsa dinăuntru nevăzut, cu tainica insuflare a darului Său şi lucra în mintea ei cunoştinţa adevărului. Fecioara era pe acel turn ca o pasăre deosebită, la cele de sus cugetînd, iar nu la cele de jos, pentru că nu se lipea inima ei de nimic din cele pămînteşti: nu iubea aurul, nici mărgăritarele cele de mult preţ, nici pietrele cele scumpe, nici podoaba hainelor, nici alte podoabe fecioreşti, nici de nuntă nu gîndea vreodată; ci numai spre Unul Dumnezeu avîndu-şi tot cugetul său, s-a robit cu dragoste Lui.

Venind vremea fecioarei ca să fie logodită cu bărbat, mulţi tineri bogaţi, de neam mare şi slăviţi, auzind de frumuseţea ei cea minunată, rugau pe Dioscor ca să binevoiască a le da pe fiica lui în căsătorie. Atunci s-a suit Dioscor în turnul acela la Varvara şi a început a-i grăi despre nuntă şi a-i spune despre tinerii cei frumoşi care caută a o avea pe dînsa mireasă; deci cu care dintre dînşii ar vrea a se logodi? Fecioara Varvara, cea plină de înţelepciune, auzind de la tatăl său asemenea cuvinte, s-a roşit la faţă ruşinîndu-se nu numai a auzi, ci şi a gîndi la nuntă; şi în tot chipul s-a lepădat de dînsa, neînvoindu-se cu sfatul tatălui său, pentru că mare pagubă îşi socotea ei aceasta, adică a-şi vesteji floarea curăţiei sale şi a-şi pierde mărgăritarul cel fără de preţ al fecioriei. Apoi mult sfătuind-o pe dînsa tatăl său, ca să se înduplece voii lui, ea i-a grăit multe cuvinte împotrivă şi la sfîrşit i-a zis: "Dacă îmi vei grăi mai mult despre aceasta, tată, şi mă vei sili către logodire, apoi aceasta voi face: nu te voi mai numi tată şi eu singură mă voi omorî şi te vei lipsi de fiica ta". Acestea auzindu-le, Dioscor s-a spăimîntat şi s-a dus de la dînsa, neîndrăznind mai mult a-i vorbi. Pe lîngă acestea, cugeta că mai bine va fi cu sfaturi bune decît cu sila a o logodi cu cineva şi nădăjduia ca, după o vreme oarecare, singură îşi va da seama şi va voi a se mărita.

După aceasta s-a gîndit să se ducă într-o cale depărtată pentru oarecare trebuinţă, socotind că fără dînsul Varvara se va mîhni şi, cînd se va întoarce, mai cu înlesnire se va îndupleca a-i asculta sfatul şi porunca lui. Deci, plecînd Dioscor în cale a poruncit ispravnicului casei, ca să zidească o baie cu multă cheltuială şi cu meşteşug iscusit, lîngă scăldătoarea care era în grădina lui; iar la baie a poruncit ca să fie două ferestre într-un perete, ce era dinspre miazăzi. Apoi a poruncit ispravnicilor săi să o lase liberă pe Varvara, ca să se pogoare din turn şi să umble oriunde va voi şi să facă orice-i va plăcea. Se gîndea Dioscor astfel, că fiica lui, vorbind cu mai mulţi oameni şi văzînd multe fecioare logodindu-se şi mărîtindu-se, va voi şi ea a se mărita cu un bărbat.

După plecarea lui Dioscor în cale depărtată, fecioara Varvara, avînd libertate a intra şi a ieşi din casa sa şi putînd, fără oprire, a avea vorbă cu oricine ar voi, s-a împrietenit cu nişte fecioare creştine şi auzind de la dînsele despre numele lui Iisus Hristos, îndată s-a bucurat cu duhul de numele acela. Apoi a dorit să ştie de la dînsele despre Domnul, mai cu amănuntul, iar acelea îi spuseră ei toate cele despre Hristos, despre Dumnezeirea Lui cea negrăită, despre întruparea din Preacurata Fecioara Maria, despre patima Lui cea de bunăvoie şi învierea, despre judecata ce are să fie şi despre veşnica muncă a închinătorilor de idoli; după aceea despre bucuria cea nesfîrşită a creştinilor celor credincioşi întru împărăţia cerurilor.

Acestea toate ascultîndu-le, Varvara se îndulcea cu inima, ardea cu dragostea către Hristos şi dorea botezul. Apoi s-a întîmplat în vremea aceea că a venit acolo un preot din Alexandria în chip neguţătoresc, despre care înştiinţîndu-se Varvara, l-a chemat la ea şi a învăţat de la dînsul, în taină, cunoştinţa Ziditorului tuturor şi Atotţiitorului Dumnezeu, cum şi credinţa în Domnul nostru Iisus Hristos, pe care demult o dorea cu mare rîvnă. Spunîndu-i preotul toate tainele sfintei credinţe, a botezat-o pe ea în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh şi, învăţînd-o pe dînsa mult, s-a dus într-ale sale. Iar Sfînta Varvara, luminată fiind cu botezul, mai mult s-a aprins cu dragostea lui Dumnezeu şi se îndeletnicea în post şi în rugăciuni, ziua şi noaptea, slujind Domnului său, căruia i s-a făcut mireasă, logodindu-şi fecioria sa Lui, ca să o păzească neîntinată.

În acea vreme se zidea baia, pe care o poruncise tatăl său cînd plecase în cale; deci a ieşit odată Sfînta Varvara din turnul său, ca să vadă cum se zideşte baia aceea şi văzînd numai două ferestre la baie, a zis către lucrători: "Pentru ce aţi făcut numai două ferestre? Au nu este mai bine a fi cu trei, ca şi peretele să fie mai frumos şi baia mai luminoasă?" Meşterii au răspuns: "Aşa ne-a poruncit nouă tatăl tău, ca numai două ferestre să facem dinspre miazăzi". Iar Sfînta Varvara stăruia, poruncindu-le să facă şi a treia fereastră în numele Sfintei Treimi. Dar, pentru că meşterii nu voiau să facă aceasta, temîndu-se de tatăl ei, ea le-a zis: "Eu vă voi apăra de tatăl meu şi voi răspunde pentru voi; faceţi precum vă poruncesc". Şi au făcut a treia fereastră la baie, precum le-a poruncit lor. Deci era acolo o scăldătoare (precum s-a zis) lîngă care se zidea baia; acea scăldătoare era îngrădită cu pietre de marmură cioplite. Acolo la scăldătoare venind Sfînta Varvara şi uitîndu-se către răsărit, a însemnat cu degetul pe o marmură chipul Sfintei Cruci, care s-a şi închipuit pe piatră cu degetul cel sfînt al curatei fecioare, ca şi cum s-ar fi săpat cu fierul. Ba încă lîngă aceeaşi baie chiar urmele cinstitelor ei picioare feciorești s-au închipuit asemenea pe piatră; apoi din urmele acelea a curs apă şi multe vindecări se făceau acolo, celor ce veneau cu credinţă. Pentru că toate acelea, adică baia cea cu trei ferestre, care era făcută în chipul Sfintei Treimi şi piatra cea de marmură de lîngă scăldătoare, care era cu închipuirea Crucii, cum şi urmele picioarelor Sfintei Varvara au rămas întregi pînă în vremea fericitului Simeon Metafrast, care, după Ioan Damaschin, a scris pătimirea Sfintei Varvara. Acela grăieşte în istoria sa astfel: "Pînă în ziua de astăzi se găseşte scăldătoarea aceea, vindecînd tot felul de boli în poporul cel iubitor de Hristos, pe care dacă ar fi voit cineva a o asemăna cu curgerile Iordanului, sau cu izvorul

Siloamului, sau cu scăldătoarea oilor, nu ar fi greşit de la adevăr; pentru că şi prin aceea, multe minuni lucrează puterea lui Hristos".

Altădată, preumblîndu-se Sfînta Varvara prin palaturile tatălui său, a văzut zeii, idolii cei fără de suflet, stînd la loc cinstit şi a oftat greu pentru pierderea sufletelor omeneşti, celor ce slujesc idolilor. Apoi a scuipat în faţa idolilor zicînd: "Asemenea vouă să fie toţi cei ce vi se închină şi toţi cei ce cer ajutor de la voi, care sînteţi fără suflet". Acestea zicînd, s-a suit în turnul său şi se sîrguia în rugăciunile sale cele obişnuite şi în posturi, toată mintea sa îndreptînd-o spre gîndirea de Dumnezeu.

După aceasta s-a întors şi Dioscor, tatăl ei, din calea sa şi luînd seama celor ce se lucrase în casa lui, s-a apropiat şi de baia aceea ce se zidise din nou şi văzînd trei ferestre în perete, a început cu mînie a cîrti asupra slugilor şi a meşterilor, pentru că au călcat porunca lui şi n-au făcut numai două ferestre, ci au făcut trei. Iar ei au răspuns: "Nu cu voia noastră am făcut, ci cu a fiicei tale, Varvara, pentru că ea ne-a poruncit nouă să facem trei ferestre, deşi noi n-am vrut". Deci, îndată chemînd Dioscor pe Sfînta Varvara, a întrebat-o: "Pentru ce ai poruncit ca să se facă la baie a treia fereastră?" Iar ea a răspuns: "Mai bine este să fie trei decît două, căci tu, părintele meu ai poruncit să se facă două ferestre în chipul precum mi se pare - a doi luminători cereşti, al soarelui şi al lunii, ca să lumineze baia, iar eu am poruncit ca să se facă şi a treia în chipul luminii celei întreite, pentru că trei sînt ferestrele luminii celei neapropiate, celei negrăite, celei neapuse şi celei neînserate, care luminează pe tot omul ce vine în lume".

Tatăl ei, tulburîndu-se de cuvintele cele noi ale fiicei sale şi cu adevărat minunate, dar neînţelese de el, a luat-o de-o parte şi stînd lîngă baie, unde era Crucea cea închipuită pe piatră cu degetul Sfintei Varvara şi pe care Dioscor încă nu o văzuse, o întrebă pe sfîntă: "În ce chip lumina cea cu trei ferestre luminează pe tot omul, precum ai zis?" Sfînta a grăit: "Ia aminte, părintele meu, şi înţelege cele ce-ţi voi spune: Trei ipostasuri ale unui Dumnezeu în Treime, care vieţuieşte întru lumina cea neapropiată, luminează şi viază toată zidirea: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfînt; pentru aceea am poruncit să facă trei ferestre la baie, ca aceasta una - arătînd cu degetul - să închipuiască pe Tatăl, cealaltă, pe Fiul, a treia pe Duhul Sfînt, ca şi zidirile să preamărească numele Preasfintei Treimi". Apoi a arătat cu degetul către Crucea cea închipuită pe marmură şi a zis: "Şi am închipuit aici şi semnul Fiului lui Dumnezeu Care cu bunăvoinţa Tatălui şi cu lucrarea Duhului Sfînt, pentru mîntuirea omenească s-a întrupat din curata Fecioară şi a pătimit de bunăvoie pe o Cruce ca aceasta, precum îi vezi închipuirea; pentru aceea am închipuit aicea semnul Crucii, ca puterea ei să izgonească de aici toată puterea diavolească".

Acestea grăind, prea înţeleapta fecioară către tatăl său cel împietrit cu inima, despre Sfînta Treime, despre întruparea şi patima lui Hristos, despre puterea Crucii şi despre celelalte taine ale sfintei credinţe, l-a pornit spre mare mînie.

Îndrăcindu-se Dioscor de iuţime şi de mînie şi uitînd dragostea cea firească, a scos sabia şi a vrut să lovească pe fiica sa. Ea de frică a fugit, iar Dioscor o alerga ca lupul pe oaie,

avînd sabia în mîna sa. Apoi, ajungînd pe mieluşeaua lui Hristos cea fără prihană, s-a întîmplat în acel loc un munte de piatră, care era ca un perete şi, neavînd sfînta unde să fugă de mîinile şi de sabia tatălui său sau mai bine a muncitorului său, avînd scăpare numai pe Dumnezeu, către care ridicîndu-şi ochii cei sufleteşti şi cei trupeşti, ceru de la El ajutor şi apărare. Şi n-a zăbovit Cel Preaînalt, auzind pe roaba sa. Ci degrabă întîmpinîndo cu ajutorul Său, a făcut de s-a despicat în două înaintea ei muntele cel de piatră, precum odinioară înaintea Sfintei Muceniţe Tecla, care fugea de mîinile celor fără de ruşine. Deci, despicîndu-se piatra, Sfînta fecioară Varvara a fugit în despicătura aceea şi îndată s-a închis piatra la loc după dînsa, dînd sfintei cale slobodă ca să se suie în vîrful muntelui, unde s-a ascuns într-o peşteră de piatră. Iar Dioscor cel mai împietrit decît piatra, nevăzînd înainte pe fiica sa care fugea, se mira cum s-a ascuns de ochii lui căutîndo cu sîrguinţă multă vreme. Deci, înconjurînd muntele acela şi căutînd pe Varvara a văzut doi păstori pe munte, păscîndu-şi oile lor, care o văzuseră pe Sfînta Varvara fugind la munte şi ascunzîndu-se în peşteră. Suindu-se la dînşii, Dioscor i-a întrebat: "N-aţi văzut pe fiica mea ascunzîndu-se pe aici?" Unul din păstori, fiind milostiv şi văzînd pe Dioscor plin de mînie, vrînd să tăinuiască pe fecioara cea nevinovată, a zis: "N-am văzut-o". Dar celălalt, tăcînd, a arătat cu degetul locul unde se ascunsese sfînta. A alergat Dioscor acolo degrabă, iar pe ciobanul care a arătat pe sfîntă cu degetul, l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu chiar în locul acela, pentru că el însuşi se transformă în stîlp de piatră, iar oile lui în lăcuste.

Dioscor, aflînd pe fiica sa în peşteră, a apucat-o şi a început a o bate fără milă şi, trîntindo la pămînt, o călcă cu picioarele; apoi, apucînd-o de păr, o trăgea către casa sa pe calea aspră. După aceea a închis-o într-o casă mică şi întunecoasă, încuind uşile şi ferestrele şi, pecetluindu-le cu pecete, a pus strajă şi o chinuia pe dînsa cu foame şi cu sete. După aceasta s-a dus la ighemonul locului aceluia, cu numele Marţian şi i-a spus toate cele despre fiică-sa, că se leapădă de zeii lor şi crede Celui răstignit. Deci a rugat pe ighemon ca, prin îngrozire de munci, să o înduplece la credinţa cea părintească. Apoi, scoţînd-o de la închisoare, a adus-o şi a dat-o în mîinile ighemonului, zicînd: "Eu mă lepăd de dînsa de vreme ce şi ea s-a lepădat de zeii mei şi dacă nu se va întoarce iarăşi către dînşii şi nu se va închina lor împreună cu mine, apoi ea să nu-mi mai fie fiică şi eu să nu-i fiu tată; iar tu, stăpînitorule ighemoane, munceşte-o pe dînsa precum voieşte stăpînirea ta". Ighemonul, văzînd frumuseţea cea rară a fecioarei, s-a minunat de cuviinţa ei şi a început a grăi către dînsa cu blîndeţe, cuvinte bune, lăudînd frumuseţea ei şi neamul cel bun şi o sfătuia să nu se lepede de legile cele vechi părinteşti şi să nu fie potrivnică voii tatălui său, ci să se închine zeilor şi întru toate să asculte pe tatăl său, ca una ce are să fie moştenitoarea tuturor averilor lui.

Sfînta fecioară Varvara, cu prea înţelepte şi blînde cuvinte mustrînd deşertăciunea zeilor celor fără de suflet, mărturisea şi preamărea numele lui Iisus Hristos şi se lepădă de toate deşertăciunile pămînteşti, de bogăţii şi de mîngîierile lumeşti, dorind pe cele cereşti. Iar ighemonul o sfătuia pe dînsa să nu necinstească neamul său şi să nu-şi piardă floarea cea prea frumoasă a tinereţilor sale. Apoi, mai pe urmă, a zis: "O! frumoasă fecioară, fie-ţi milă singură de tine şi te sîrguieşte cu osîrdie împreună cu noi, să aduci jertfă zeilor,

pentru că mi-e milă de tine şi voiesc a te cruţa, fiindu-mi jale a da la munci şi la răni o aşa frumuseţe. Iar de nu mă vei asculta şi vei petrece nesupusă nouă, apoi mă vei sili pe mine, chiar nevrînd, să te chinuiesc cumplit". Iar Sfînta fecioară Varvara i-a răspuns: "Eu pururea aduc jertfă de laudă Dumnezeului meu şi însumi voiesc a-I fi Lui jertfă; pentru că Acela unul este Dumnezeul nostru adevărat, Care a zidit cerul şi pămîntul şi toate cele ce sînt într-însele; iar zeii tăi nimic nu sînt şi nimic n-au zidit, fiind fără de suflet şi nelucrători. Căci pe aceia singuri îi zidesc mîinile omeneşti, precum zice proorocul lui Dumnezeu: *Idolii păgînilor sînt argint şi aur, lucruri de mîini omeneşti*. Şi *toţi zeii păgînilor sînt diavoli, iar Domnul cerurile a făcut.* Aceste cuvinte prooroceşti eu le ascult şi cred într-unul Dumnezeu care este făcător a toate; iar pentru zeii voştri aceasta mărturisesc, că sînt deşerţi şi deşartă este nădejdea voastră într-înşii".

După ce sfînta a grăit aceste cuvinte, ighemonul s-a mîniat şi îndată a poruncit să o dezbrace, pentru care această chinuire era mai grea decît rănile cele grele, căci a pus-o să stea goală înaintea multor bărbaţi, care fără ruşine priveau spre goliciunea curatului ei trup fecioresc. Apoi muncitorul a poruncit să o întindă pe pămînt şi cu vine de bou să o bată tare, mult timp, încît s-a roşit pămîntul cu sîngele ei. Şi încetînd muncitorii a o mai bate, după porunca ighemonului, a frecat rănile ei cu zdrenţe şi cu ţesături de păr, adăugînd dureri la dureri. Însă toate chinurile acelea care năvăleau mai repede decît vîntul şi decît viforul, asupra neputinciosului ei trup fecioresc, n-au clătinat pe Sfînta muceniţă Varvara, cea tare în credinţă, pentru că era întemeiată pe piatra Hristos, Domnul său, prin care răbda acele dureri amare.

După aceasta, ighemonul a poruncit să o bage în temniţă, pînă cînd va socoti cu ce fel de munci mai cumplite s-o muncească. Deci fiind abia vie de rănile cele multe, Sfînta Varvara se ruga în temniţă cu lacrimi lui Hristos Domnul, iubitul său mire, ca să n-o lase pătimind acele dureri cumplite şi grăia împreună cu David: *Nu mă lăsa pe mine, Doamne Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine. Ia aminte spre ajutorul meu*. Aşa rugîndu-se ea şi fiind miezul nopţii, a strălucit o lumină mare, iar sfînta a simţit în inima sa o spaimă şi o bucurie pentru că se apropia Mirele ei cel nestricăcios, vrînd a cerceta pe mireasa sa. Apoi Însuşi împăratul măririi S-a arătat întru slava negrăită, pe care văzîndu-l sfînta, o! cît s-a bucurat cu duhul şi s-a îndulcit cu inima! Căutînd Domnul spre ea cu ochii blînzi, a zis cu dulcile Sale buze: "Îndrăzneşte, mireasa Mea şi nu te teme. Eu sînt cu tine şi privind la nevoinţa ta, uşurînd durerile tale, pregătindu-ţi pentru acesta răsplătirea veşnică în cămara Mea cea cerească; deci rabdă pînă la sfîrşt, ca degrab să te îndulceşti de veşnicile bunătăţi, întru împărăţia Mea". Nişte cuvinte ca acestea grăind către dînsa Hristos Domnul, Sfînta Varvara se topea ca ceara de focul dumnezeiescului dor şi ca un rîu se revărsa cu dragostea către El. Aşa a mîngîiat-o Iisus cel prea dulce şi cu dragostea Sa a îndulcit pe iubita Sa, mireasa Varvara şi a vindecat-o de răni, încît nici urmă nu se mai cunoştea pe trupul ei. Apoi s-a dus de la faţa ei, lăsîndu-i o nespusă veselie duhovnicească. Şi era sfînta Varvara în temniţă ca şi în cer cu îngerească dragoste aprinzîndu-se către Dumnezeu şi mărindu-L cu inima şi cu gura, dînd mulţumire Domnului că n-a trecut-o cu vederea, ci a cercetat pe roaba Sa, care pătimeşte pentru numele Lui.

Era acolo o femeie credincioasă şi temătoare de Dumnezeu, cu numele Iuliana, care, de cînd a fost prinsă Sfînta Varvara, o urmărea de departe şi privea la pătimirile ei. Iar cînd sfînta a fost aruncată în temniţă, şedea la fereastra temniţei, minunîndu-se cum acea fecioară tînără, în floarea tinereţilor şi a frumuseţii sale, a trecut cu vederea pe tatăl său şi pe tot neamul său, bogăţiile şi toate bunătăţile, frumuseţile lumii acesteia şi încă şi sufletul său nu şi-l cruţă pentru Hristos, ci cu osîrdie îl jertfeşte pentru El. Apoi văzînd că a vindecat Hristos de răni pe Sfînta Varvara, a dorit ca şi ea să pătimească pentru Dînsul şi a început a se pregăti pentru nevoinţe, rugînd pe Iisus Hristos începătorul de nevoinţe, ca să-i dea şi ei răbdare pentru munci.

Deci, făcîndu-se ziuă, au scos pe Sfînta Varvara din temniţă şi au dus-o la necuratul divan, spre a doua întrebare, iar Iuliana îi urma ei de departe. Sfînta Varvara, stînd înaintea divanului, a ighemonului şi a celor ce erau împreună cu dînsul, aceştia au văzut pe fecioară sănătoasă, cu faţa luminată şi mai frumoasă decît întîi, iar pe trup fără nici o rană din cele ce avusese şi s-au mirat. Apoi ighemonul a zis către dînsa: "Oare, vezi, o! fecioară, cîtă purtare de grijă au zeii noştri pentru tine? Iar pe tine, care ieri erai cumplit rănită, acum te-au vindecat şi, fiind slăbită de dureri acum eşti sănătoasă. Deci fii şi tu mulţumitoare spre o facere de bine ca aceasta şi, închinîndu-te lor, adu-le jertfă".

Sfînta a răspuns: "Ce grăieşti, ighemoane? Oare zeii tăi m-ar fi vindecat? Ei, fiind orbi, muţi şi neavînd nici o simţire, ei, care nu pot să dea orbilor vedere, muţilor grăire, surzilor auz, şchiopilor umblare, bolnavilor vindecare, nici pe morţi să-i învieze? Cum au putut aceia a mă vindeca şi pentru ce să mă închin lor? Pe mine m-a vindecat Iisus Hristos, Domnul Dumnezeul meu, care tămăduieşte toate durerile, iar morţilor le dă viaţă. Aceluia eu cu mulţumire mă închin şi singură însămi mă aduc Lui jertfă, pe care tu cu ochii tăi cei necuraţi, orbit fiind cu mintea, nu poţi a-L vedea, că nu eşti vrednic".

Aceste cuvinte ale sfintei muceniţe au pornit pe ighemon spre mînie şi a poruncit să spînzure pe muceniţă pe lemn şi să-i strujească trupul cu unghii de fier, apoi să ardă coastele ei cu făclii aprinse. Şi pe toate acestea le răbda Sfînta Varvara cu vitejie, ba încă şi cu ciocanul a fost bătută în cap. Cîte a răbdat acea fecioară fiind vie, n-ar fi răbdat nici un bărbat, oricît de tare, de n-ar fi întărit puterea lui Dumnezeu, nevăzut, pe mieluşeaua Lui.

În mijlocul poporului, care privea la muncile Sfintei Varvara, sta nu departe Iuliana, cea mai sus pomenită; aceea, privind la pătimirea Sfintei Varvara, plîngea şi nu putea a se opri din lacrimi. Apoi, umplîndu-se de rîvnă, a ridicat glas din popor şi a început a ocărî tirania cea fără de omenie a nemilostivului ighemon şi a huli pe zeii lor cei păgîneşti. Îndată însă a fost prinsă şi, fiind întrebată despre credinţă, a mărturisit că e creştină; pentru aceea a poruncit ighemonul să o chinuiască şi pe dînsa, ca şi pe Sfînta Varvara. Deci a fost spînzurată împreună cu Sfînta Varvara şi strujită cu piepteni de fier. Iar Sfînta Mare Muceniţă Varvara, spînzurată în acele munci, şi-a ridicat ochii către Dumnezeu şi a zis: "Dumnezeule, Cel ce cerci inimile omeneşti, Tu ştii că dorindu-Te pe Tine şi poruncile Tale cele sfinte iubindu-le, cu totul m-am adus Ţie şi dreptei Tale celei Atotputernice m-

am încredinţat. Deci tu, Doamne, nu mă lăsa, ci cu milostivire caută asupra mea şi asupra Iulianei, care pătimeşte împreună cu mine; întăreşte-ne pe amîndouă şi ne împuterniceşte, ca să săvîrşim bunăvoinţa ce ne stă înainte, pentru că duhul este osîrduitor, iar trupul neputincios".

Aşa rugîndu-se sfînta, li s-a dat lor nevăzut ajutor din înălţime, spre răbdare cu bărbăţie. După aceasta, tiranul a poruncit să le taie sînurile la amîndouă, apoi înmulţindu-se durerile cele grele, Sfînta Varvara, ridicîndu-şi iarăşi ochii spre doctorul şi vindecătorul său, a strigat: "Nu întoarce faţa Ta de la noi, Hristoase, şi duhul Tău cel sfînt nu-l lua de la noi; dă-ne, Doamne, bucuria mîntuirii şi cu Duh stăpînilor ne întăreşte, întru dragostea Ta".

După nişte munci ca acestea, ighemonul a poruncit ca pe Sfînta Iuliana să o bage în temniţă, iar pe Sfînta Varvara, spre mai marea ei ruşine, să o poarte goală, spre batjocură, prin toată cetatea, îmbrîncind-o şi bătînd-o. Sfînta fecioară Varvara cu ruşine acoperindu-se ca şi cu o haină, a strigat către iubitul său mire Hristos Domnul, zicînd: "Cela ce îmbraci cerul cu nori şi acoperi pămîntul cu negură, ca cu nişte scutece, Tu însuţi o! Împărate, acoperă goliciunea mea şi fă ca să nu fie văzute mădularele mele de ochii păgînilor, ca nu pînă în sfîrşit să fie de rîs roaba Ta". Şi îndată Domnul Hristos, Care împreună cu Sfinţii Săi îngeri privea de sus la nevoinţele roabei Sale, a grăbit spre ajutorul ei şi a trimis către dînsa un înger strălucit, cu haina în chipul luminii ca să acopere goliciunea ei. Astfel, fiind acoperită Sfînta Varvara, nu mai puteau ochii păgînilor să vadă mădularele ei cele goale şi au întors-o către muncitor. După dînsa a fost dusă Sfînta Iuliana aşijderea goală, prin toată cetatea, întru priveliştea îngerilor şi a oamenilor. Apoi, văzînd muncitorul că nu poate să le despartă pe ele de dragostea lui Hristos şi să le înduplece să se închine idolilor, le-au judecat pe amîndouă, dîndu-le spre tăiere de sabie.

Iar pe Dioscor, cel cu inima de piatră, tatăl Sfintei Varvara, nu numai că nu l-a durut inima, văzînd muncile cele cumplite ale fiicei sale, pînă într-atîta împietrindu-l diavolul, dar nu s-a ruşinat făcîndu-se singur gealat (chinuitor) al fiicei lui. Căci cu o mînă a luat pe fiică-sa, iar cu cealaltă mînă ţinea sabia şi aşa a dus-o la locul de osîndă, care era însemnat pe un munte, afară din cetate. Apoi a fost dusă de un ostaş şi Sfînta Iuliana. Cînd mergea pe cale, Sfînta Varvara se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Dumnezeule Cel fără de început, Care ai întins cerul ca un acoperămînt şi pămîntul l-ai întemeiat pe ape, Cela ce răsari soarele Tău spre cei buni şi spre cei răi şi dai ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi, Tu şi acum auzi-mă pe mine, roaba Ta, care mă rog către Tine. Ascultă-mă, o, Împărate, şi dă darul Tău la tot omul, care mă va pomeni pe mine şi pătimirile mele. Să nu se apropie de unul ca acela boală năprasnică şi moarte neaşteptată să nu-l răpească pe el; pentru că ştii Doamne, că trup şi sînge sîntem şi lucrul Preacuratelor Tale mîini". Aşa rugîndu-se sfînta, s-a auzit glas din cer, chemînd-o pe ea împreună cu Iuliana întru cele de sus şi făgăduindu-i a-i împlini cererea ei. Deci, mergeau amîndouă sfintele muceniţe, Varvara şi Iuliana, spre moarte cu mare bucurie, dorind a se dezlega mai degrab de trup şi a merge către Domnul. Ajungînd la locul cel însemnat, mieluşeaua lui Hristos, Varvara, şi-a plecat sub sabie sfîntul său cap şi a fost tăiată de mîinile nemilostivului ei tată. Astfel s-a

împlinit Scriptura care zice: *Va da spre moarte tatăl pe fiul*, iar, pe Sfînta Iuliana alt ostaş a tăiat-o şi astfel s-a săvîrşit alergarea nevoinţei lor. Sfintele lor suflete s-au suit în glasuri de bucurie către Hristos, Mirele lor, întîmpinîndu-le îngerii şi însuşi Stăpînul lor, cu dragoste primindu-le. Iar pe Dioscor şi pe Marchian, ighemonul, i-a ajuns năprasnică pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că pe Dioscor, pe cînd cobora din munte, iar pe ighemon care şedea în casa sa, tunete şi fulgere din cer lovindu-i i-au ucis şi i-au ars, încît nici cenuşa lor nu s-a mai aflat.

În cetatea aceea era un bărbat dreptcredincios cu numele Galentian. Acela, luînd cinstitele moaşte ale sfintelor muceniţe, le-a dus în cetate şi le-a îngropat cu cinstea ce li se cuvenea. A zidit şi biserică peste dînsele, în care multe vindecări se făceau, prin moaştele sfintelor cu rugăciunile lor şi cu darul Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, a Cărui slavă este în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Părintelui nostru Ioan Damaschin
(4 decembrie)

Cetatea Damascului din Siria a odrăslit pe Ioan Damaschin din părinţi credincioşi şi de bun neam, a căror dreaptă credinţă în Hristos le-a fost mult mai scumpă decît aurul, cel pieritor prin foc lămurit. Acea vreme era cumplită, căci saracinii robiseră partea aceea, luînd cetatea slăvită, făcînd multă răutate creştinilor, pe unii omorîndu-i, iar pe alţii vînzîndu-i în robie, încît pe nimeni nu lăsau ca să slăvească pe Hristos pe faţă.

Atunci, părinţii lui Ioan, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu fiind acoperiţi, au fost păziţi întregi, cu sănătatea şi cu averea, păstrînd întreagă credinţa. Pentru că le dăduse lor Preabunul Dumnezeu a afla dar înaintea săracilor, precum odinioară a avut Iosif înaintea egiptenilor şi Daniil înaintea sirienilor. Deci, nu opreau răucredincioşii agareni, pe părinţii sfîntului a crede în Hristos şi a preamări pe faţă, preasfînt numele Lui. Ba, chiar au pus judecător al cetăţii pe tatăl lui Ioan şi stăpînitor peste isprăvniciile poporului. Iar el, fiind într-o fericire ca aceea, mult bine făcea fraţilor celor de o credinţă, pe cei robiţi răscumpărîndu-i, pe cei închişi prin temniţe liberîndu-i de prin legături şi izbăvindu-i de la moarte şi dînd mînă de ajutor celor ce pătimeau în necazurile cele mai mari.

Astfel, erau în Damasc părinţii cuviosului, în poporul agarenilor, ca o făclie în întuneric, ca o sămînţă în Israil şi ca o scînteie în cenuşă, păziţi de Dumnezeu, ca aşa să iasă dintre dînşii făclia cea aprinsă a Bisericii lui Hristos, strălucind luminos la toată lumea. Adică, acest fericit Ioan Damaschin, pe care, născîndu-l părinţii după fire, s-au străduit a-l naşte şi după dar, făcînd un lucru care în acea vreme era foarte cu anevoie, că nu lăsau agarenii pe nimeni a se naşte din apă şi din duh (adică a se boteza). Însă părinţii lui Ioan fără piedică şi-au născut pe fiul lor prin botez, numindu-l cu numele darului de Ioan.

Crescînd pruncul, părintele lui se îngrijea pentru dînsul să-l crească bine şi să-l înveţe nu obiceiurile saracinilor, nici vitejiile cele ostăşeşti, nici vînarea fiarelor, nici altfel de meşteşug omenesc; ci blîndeţea, smerenia, frica de Dumnezeu, cum şi înţelegerea dumnezeieştilor scripturi. Tatăl său ruga pe Dumnezeu cu sîrguinţă, să-i trimită un om înţelept şi binecredincios, ca să fie fiului său bun învăţător şi propovăduitor spre faptele cele bune. Deci, fiind auzit de Dumnezeu, a dobîndit ceea ce dorea, într-acest chip: barbarii care erau în Damasc, ieşind adeseori pe mare şi pe uscat, în părţile cele de primprejur, robeau pe creştini şi, ducîndu-i în cetatea lor, pe unii îi vindeau în tîrguri, iar pe alţii îi ucideau cu sabia. S-a întîmplat odată că au prins un monah oarecare, cinstit cu chipul, dar mai cinstit cu sufletul, de neam din Italia, cu numele Cozma, şi-l vîndură pe el în tîrg, împreună cu alţii din cei robiţi. Iar cei ce aveau să fie tăiaţi cu sabia, căzînd la picioarele monahului aceluia, îl rugau cu lacrimi, ca şi el să se roage lui Dumnezeu pentru sufletele lor.

Saracinii, văzînd închinăciunile ce le făceau către monahul Cozma cei ce erau rînduiţi spre moarte, l-au întrebat pe monah cu ce dregătorie şi cu ce cinste a fost cinstit de creştini în patria sa? El a răspuns: "N-am avut nici un fel de dregătorie, nici cu cinstea preoţiei n-am fost cinstit, că sînt numai monah netrebnic. Dar am învăţat filosofia, nu numai a noastră creştinească, ci şi aceea pe care au alcătuit-o filosofii cei vechi". Acestea zicînd, vărsa lacrimi din ochi.

Stătea acolo, nu departe, tatăl lui Ioan, care, văzînd pe bătrîn plîngînd şi după haină cunoscîndu-l că este monah, s-a apropiat de dînsul, vrînd a-l mîngîia în necaz şi i-a zis: "Pentru ce plîngi, omule al lui Dumnezeu, de părăsirea lumii acesteia de care demult te-ai lepădat şi ai murit pentru ea, precum te cunosc după chip?" Iar monahul a răspuns: "Nu plîng eu pentru părăsirea lumii acesteia, căci, precum ai zis, am murit pentru lume şi nu bag în seamă nimic dintre acestea ce sînt în ea, ştiind că altă viaţă mai bună şi fără moarte şi veşnică este gătită robilor lui Hristos, pe care cu darul lui Hristos Dumnezeului meu, nădăjduiesc şi eu a o ajunge; ci pentru aceasta mă tînguiesc, căci mă duc din lumea aceasta fără fiu, nelăsînd după mine moştenitor". Mirîndu-se bărbatul acela a zis: "Tu eşti monah care te-ai dat pe sine-ţi lui Dumnezeu spre păzirea curăţeniei, iar nu spre naşterea de fii; deci, pentru ce te mîhneşti că n-ai fiu?" Monahul a răspuns: "Nu înţelegi, stăpîne, cele grăite de mine; nu grăiesc de fiu trupesc, nici despre moştenirea materialnică, ci despre cea duhovnicească, pentru că eu, precum mă vezi, deşi sînt călugăr sărac, am mare bogăţie de înţelepciune, cu care din tinereţile mele, cu ajutorul Dumnezeului meu ostenindu-mă, mult m-am îmbogăţit. Că am străbătut toată înţelepciunea omenească, am învăţat retorica, logica şi filosofia, pe care Staghiriţii şi fiul lui Areston au aşezat-o. Apoi, am cunoscut bine măsurarea pămîntului şi cu meşteşugul muzicii m-am deprins, mişcarea planetelor cerului şi umblarea lor am învăţat din destul, pentru ca din făpturi, care au atîta podoabă şi cu atîta înţelepciune sînt aşezate, să ajung întru cea mai luminoasă cunoştinţă a însuşi Făcătorului. Mai pe urmă şi tainele teologiei, cele drept alcătuite de teologii greci şi romani, desăvîrşit le-am învăţat. Deci, atîtea daruri avînd, nu le-am dăruit nimănui şi ceea ce singur am învăţat, pe altul n-am învăţat şi nici nu mai pot de acum să mai învăţ pe cineva, nemaifiind nici vreme şi neavînd nici ucenic, că mi se

pare că şi eu voi muri aici de sabia agarenilor şi mă voi arăta înaintea lui Dumnezeu ca un pom fără roadă şi ca robul care a ascuns în pămînt talantul stăpînului său. Deci, pentru aceasta plîng şi mă tînguiesc, că precum se mîhnesc părinţii cei trupeşti cînd vieţuiesc în însoţire şi nu lasă fii, aşa şi eu mă mîhnesc că n-am născut nici un fiu duhovnicesc, care să rămînă după mine moştenitor, la atîta bogăţie de înţelepciune".

Auzind aceste cuvinte, tatăl lui Ioan s-a bucurat că a aflat comoara pe care o dorea şi a zis către bătrîn: "Nu te mîhni, părinte, poate Dumnezeu va împlini dorinţa inimii tale". Zicînd acestea s-a dus degrabă la domnul saracinilor şi, căzînd la picioarele lui, l-a rugat cu sîrguinţă ca să-i dăruiască pe acel rob; nu a fost lipsit de cererea sa, că i s-a dăruit lui de la Domnul acel dar, care, cu adevărat, era mai vrednic decît multe alte daruri. Deci, luînd cu mare bucurie pe fericitul Cozma, l-a dus în casa sa şi-l mîngîia pe el de pătimirea cea rea şi îndelungată, pe care a avut-o, dîndu-i toată îndemînarea şi odihna; apoi a zis către dînsul: "Părinte, fii domn al casei mele, precum sînt şi eu, cum şi părtaş tuturor bucuriilor şi necazurilor mele". Apoi i-a mai zis: "Iată că nu numai libertate ţi-a dăruit Dumnezeu, ci şi dorinţa inimii tale a împlinit-o. Pentru că am aceşti copii (punîndu-i înaintea lui pe amîndoi copiii), unul îmi este fiu după fire, adică Ioan, iar celălalt este luat în loc de fiu, de neam din Ierusalim, care, rămînînd sărac din copilărie, l-am luat în loc de fiu şi este de un nume cu cuvioşia ta, pentru că se cheamă Cozma. Deci, rogu-te, părinte, învaţă-i pe dînşii înţelepciunea ta şi obiceiurile cele bune, povăţuieşte-i spre toate lucrurile cele bune şi fă-i pe dînşii fiii tăi duhovniceşti; naşte-i pe dînşii prin învăţătură, creşte-i prin blînda pedepsire şi-i lasă pe ei după tine moştenitori nefuratei tale bogăţii cele duhovniceşti".

Fericitul bătrîn Cozma s-a bucurat şi a preamărit pe Dumnezeu; apoi luînd pe amîndoi copiii, îi învăţa pe dînşii cu toată sîrguinţa. Copiii aceştia erau isteţi la minte, pricepînd toate cele ce li se puneau înainte de dascăl şi învăţau cu spor. Ioan era ca un vultur ce zboară prin văzduh şi ajunge tainele cele mai înalte ale învăţăturii; iar Cozma, fratele lui cel duhovnicesc, era ca o corabie pe mare, pe care, suflînd-o vîntul, înoată iute; aşa ajungea el de repede adîncul înţelepciunii. Amîndoi învăţînd cu sîrguinţă şi cu bună sporire, în puţină vreme au străbătut toată învăţătura ce se afla în logică, în filosofie şi în aritmetică, ca şi ucenicii lui Pitagora şi ai lui Diofant, iar măsurarea pămîntului au învăţat-o aşa, încît se părea că sînt ca oarecare noi Euclizi. Meşteşugul muzicii în aşa chip l-au învăţat, precum îi arată cîntările bisericeşti cele alcătuite de dînşii şi stihurile cele scrise de ei. Apoi n-au rămas neînvăţate de dînşii nici astronomia şi nici tainele dreptei credinţe, pe care prea bine le-au cunoscut. Au învăţat şi obiceiurile cele bune şi către viaţă plină cu fapte bune s-au povăţuit de bunul lor dascăl, făcîndu-se desăvîrşiţi, atît întru înţelepciunea cea duhovnicească, cît şi în cea lumească. Ioan atît a sporit încît chiar dascălul se minuna de dînsul, pentru că în unele din învăţături, chiar covîrşea ucenicul pe dascăl. Apoi s-a făcut un renumit teolog, precum îl arată a fi cărţile lui cele de Dumnezeu insuflate şi înţelepţite. El nu se mîndrea de înţelepciunea sa, ci precum un pom bineroditor, cu cît face mai mult rod, cu atît îşi pleacă la pămînt ramurile sale, aşa şi fericitul filosof Ioan, cu cît creşteau mai mult în mintea sa roadele înţelepciunii, cu atît se socotea întru inima sa a fi mai mic şi ştia a potoli în sine gîndurile tinereţii şi a stinge

năvălirile patimilor, iar sufletul său, ca pe o candelă plină cu undelemnul înţelepciunii celei duhovniceşti, ştia a-l aprinde cu focul dumnezeieştii doriri.

După aceasta, dascălul Cozma a zis către tatăl lui Ioan: "Iată s-a împlinit dorinţa ta, stăpînul meu, căci copiii tăi au învăţat bine, încît acum chiar şi pe mine mă covîrşesc cu înţelepciunea. Căci n-a fost destul acestor ucenici să fie ca dascălul lor, ci cu mare ţinere de minte şi cu neîncetate osteneli, mai mult au cercetat adîncul înţelepciunii, înmulţind Dumnezeu într-înşii darul acesta. De acum nu le mai trebuie să înveţe de la mine, singuri fiind destoinici ca să-i înveţe şi pe alţii. Deci, rogu-mă ţie, stăpîne, lasă-mă într-o mănăstire, ca acolo însumi să fiu ucenic şi să învăţ de la călugării cei mai desăvîrşiţi înţelepciunea cea de sus; pentru că această filosofie lumească, pe care am învăţat-o mai înainte, mă trimite către filosofia cea duhovnicească, care este mai cinstită şi mai curată, folosind şi mîntuind sufletul".

Tatăl lui Ioan, auzind aceasta, s-a mîhnit, nevrînd să se lipsească de un părinte ca acela, cinstit şi înţelept; însă n-a îndrăznit a-l opri cu sila, ca să nu mîhnească pe bătrîn, ci a făcut după voia lui şi, dîndu-i cele trebuincioase de cale din destul, l-a liberat în pace. Iar el mergînd s-a sălăşluit în lavra Cuviosului Sava şi acolo, bunevieţuind pînă la sfîrşitul vieţii, a trecut la Dumnezeu, acela care ajunsese înţelepciunea cea desăvîrşită. Apoi şi tatăl lui Ioan, după cîţiva ani, s-a mutat la Domnul. Iar domnul saracinilor, chemînd pe Ioan, a voit a-l face mai întîi sfetnic al său, dar el se lepăda avîn-du-şi dorinţa înclinată în altă parte, adică spre a sluji Domnului în linişte; însă fiind silit, s-a supus şi a primit dregătoria chiar nevrînd şi s-a făcut stăpînilor în cetatea Damascului, mai mare decît tatăl său.

În vremea aceea, împărăţea peste greci Leon Isaurul, care, ca o fiară, s-a sculat asupra Bisericii lui Dumnezeu şi ca un leu ce răpeşte şi răcneşte. Pentru că, lepădînd sfintele icoane de prin bisericile lui Dumnezeu, le ardea cu foc, iar pe cei ce credeau bine şi se închinau sfintelor icoane, îi rupea cu dinţii cumplitei tiranii, fără milă. Auzind despre acestea, Ioan s-a aprins cu rîvna pentru buna credinţă, urmînd lui Ilie Tesviteanul şi celui de un nume cu dînsul, adică lui Ioan Mergătorul înaintea lui Hristos. Deci, scoţînd sabia cuvîntului lui Dumnezeu, a început a tăia ca pe un cap dogma cea ereticească a împăratului celui cu nărav de fiară. Căci, scriind mai multe cărţi despre cinstea sfintelor icoane, le-a trimis către cei dreptcredincioşi, pe care îi ştia, în care cărţi arăta cu înţelepciune din Scriptură şi din vechile aşezăminte ale purtătorilor de Dumnezeu Părinţi, că se cuvine a da cuviincioasa închinăciune sfintelor icoane. Apoi, ruga pe acei către care scria, să arate acele cărţi ale lui şi altor fraţi care sînt de o credinţă, spre întărirea dreptei credinţe.

Deci, se sîrguia fericitul Ioan a alerga prin toată lumea, dacă nu cu picioarele, cel puţin cu cărţile sale cele de Dumnezeu insuflate, care, împărţindu-se prin toată împărăţia grecească, întărea pe cei binecredincioşi întru dreapta credinţă, iar pe cei eretici îi înţepa cu sabia cuvîntului. Acestea ajungînd la auzul împăratului Leon cel răucredincios şi el, nerăbdînd mustrarea credinţei sale celei rele, a chemat pe ereticii cei de o credinţă cu el şi le-a poruncit, ca, prefăcîndu-se a fi de dreaptă credinţă, să caute între cei

binecredincioşi vreo scrisoare de-a lui Ioan, care ar fi fost scrisă chiar de mîna lui şi să o ceară de la dînşii ca să o citească pentru folos.

Atunci ajutătorii răutăţii, sîrguindu-se mult, au aflat undeva la cei binecredincioşi o epistolă scrisă de mîna lui Ioan, pe care, cerînd-o cu vicleşug, au dat-o în mîna împăratului. Iar acela a dat-o în mîna unor scriitori iscusiţi ai săi, ca astfel privind la scrisoarea lui Ioan, cu acelaşi fel de litere să scrie o carte către împărat, ca şi cum ar fi fost scrisă chiar de mîna lui Ioan şi trimisă de la Damasc. Scrisoarea aceea era astfel: "Bucură-te, împărate! Eu mă bucur de stăpînirea ta pentru unirea credinţei noastre şi dau închinăciunea şi cinstea ce se cuvine măriei tale celei împărăteşti. Înştiinţare fac stăpînirii tale, că cetatea noastră Damascul, pe care o stăpînesc saracinii, este foarte nebăgată în seamă de dînşii, neavînd nicidecum strajă tare, iar oastea agarenilor care se află într-însa este foarte slabă şi puţină; deci, milostiveşte-te pentru această cetate, rogu-mă pentru Dumnezeu, trimite oastea ta cu bărbăţie, ca şi cum ar avea să meargă aiurea, fără veste să năvălească asupra Damascului, căci fără osteneală vei lua cetatea sub stăpînirea ta şi la aceasta mult îţi voi ajuta chiar şi eu, de vreme ce şi cetatea şi chiar şi laturile acestea sînt sub mîna mea".

O scrisoare ca aceasta fiind făcută ca şi cum ar fi fost scrisă de Ioan către împărat, a poruncit să scrie altă scrisoare, din partea lui Leon cel viclean către domnul saracinilor, într-acest chip: "Nimic mai fericit decît aceasta mi se pare a nu fi alta decît a avea pace între noi, a petrece în prietenie şi a păzi aşezămintele cele de pace; căci este foarte lăudat lucru şi lui Dumnezeu plăcut. Drept aceea şi eu, pacea care am făcut-o împreună cu tine, voiesc a o păzi nerisipită şi neschimbată pînă la sfîrşit. Însă, un creştin care petrece în stăpînirea ta, adeseori mă îndeamnă, prin scrisorile sale către mine, ca să risipesc pacea şi făgăduieşte către mine, că-mi va da în mîini cetatea Damascului, fără osteneală, de voi trimite acolo oastea mea fără de veste. Şi pentru ca să crezi cele scrise de mine, iată îţi trimit una din scrisorile ce mi-a scris, din care vei cunoaşte prietenia mea. Iar acelui creştin, care a îndrăznit a scrie către mine unele ca acestea, îi vei pricepe vicleşugul şi vrăjmăşia şi vei şti în ce chip să-l pedepseşti".

Amîndouă aceste scrisori le-a trimis împăratul cel cu numele de leu şi cu năravul de fiară, printr-un om al său către domnul barbarilor în Damasc. Iar acela, luîndu-le şi citindu-le, a chemat pe Ioan şi i-a arătat acea scrisoare cu vicleşug, ce era scrisă către împăratul Leon. Iar Ioan, citind şi luînd seama scrisorii, a zis: "Literele ce se află pe hîrtia aceasta văd că sînt asemenea cu scrisoarea mîinii mele; dar n-a scris mîna mea acestea, pentru că mie nici în minte nu mi-a venit cîndva să scriu unele ca acestea către împăratul grecesc (să nu fie aceasta!) şi să slujesc eu cu vicleşug domnului meu?" Deci a cunoscut Ioan că pizma cea cu rău meşteşug a ereticilor a făcut una ca aceasta.

Atunci domnul, umplîndu-se de mînie, a poruncit să-i taie mîna cea dreaptă, nevinovatului Ioan; iar acesta se ruga cu sîrguinţă domnului ca să aştepte puţin şi să-i dea cîtăva vreme pentru adeverirea nevinovăţiei sale şi pentru dovedirea vrăjmăşiei îndreptată asupra sa de către înrăutăţitul eretic, împăratul Leon. Dar n-a dobîndit ceea ce

cerea, pentru că fiind foarte mînios păgînul, îndată a poruncit a se desăvîrşi pedeapsa. Deci s-a tăiat dreapta lui Ioan; dreapta aceea care făcea puterea celor dreptcredincioşi, pentru Dumnezeu; dreapta aceea care, prin scrisorile sale, mustra pe cei ce ocărăsc pe Domnul şi în loc de a o întinde în cerneala cu care scria, pentru cinstirea sfintelor icoane, s-a udat chiar cu sîngele său. Iar după tăiere, a spînzurat-o în tîrg, în mijlocul cetăţii.

Apoi Ioan, slăbind de durere şi de curgerea cea multă a sîngelui, a fost dus la casa sa. Sosind seara, fericitul a socotit că s-a potolit de mînie barbarul şi a trimis către dînsul să-l roage, zicînd: "Se înmulţeşte durerea mea şi nespus mă munceşte şi nu pot avea uşurinţă, cîtă vreme stă spînzurată în văzduh mîna mea cea tăiată; deci rogu-mă ţie, stăpînul meu, porunceşte ca să mi se dea mîna s-o îngrop în pămînt, că atunci se va uşura durerea mea". Tiranul, umilindu-se de o asemenea rugăminte, a poruncit să ia mîna de la privelişte şi să o dea lui Ioan.

Ioan, luîndu-şi mîna cea tăiată, a intrat în camera sa de rugăciune şi, căzînd la pămînt înaintea sfintei icoane a Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, care avea în mîinile sale Pruncul, a lipit dreapta cea tăiată la locul ei. Apoi a început a se ruga suspinînd din adîncul inimii şi, plîngînd, zicea: "Preacurată Stăpînă, Maică care ai născut pe Dumnezeul meu, iată că pentru dumnezeieştile icoane mi s-a tăiat mîna dreaptă. Nu ştiu pricina pentru care s-a tulburat Leon, dar tu întîmpină-mă degrabă cu ajutor şi-mi vindecă mîna mea. Dreapta celui Preaînalt Care S-a întrupat din tine, face multe minuni prin rugăciunile Tale. Deci, mă rog ca, prin mijlocirea ta, să vindece Domnul şi dreapta mea, o! maică a lui Dumnezeu, pentru ca să scrie mîna aceasta oricîte laude vei voi tu singură. Să scrie ţie şi Fiului tău şi să ajute cu scrisorile sale dreapta credinţă; pentru că poţi toate cîte le voieşti, ca o mamă a lui Dumnezeu".

Zicînd acestea cu multe lacrimi, Ioan a adormit şi a văzut în vis icoana Preacuratei Maicii lui Dumnezeu cu ochii luminoşi şi milostivi, căutînd spre dînsul şi zicînd: "Iată mîna ta este sănătoasă. De acum nu te mai mîhni. Însă osteneşte-te cu dînsa fără lenevire, precum ai făgăduit mie şi fă-o condei al scriitorului ce scrie degrabă". Apoi, deşteptîndu-se Ioan, dacă a pipăit şi a văzut mîna lui vindecată, s-a bucurat cu duhul de Dumnezeu Mîntuitorul său şi de maica Lui cea fără de prihană, că i-a făcut mărire cel puternic. Stînd în picioare şi, ridicîndu-şi mîinile în sus, a adus mulţumire lui Dumnezeu şi Maicii Domnului. Apoi, în noaptea aceea s-a veselit cu toată casa sa, cîntînd cîntare nouă şi zicînd: "Dreapta Ta, Doamne, s-a binecuvîntat, întru tărie, mîna Ta cea dreaptă a vindecat dreapta mea cea tăiată şi cu aceasta va sfărîma pe vrăjmaşii cei ce nu cinstesc chipul Tău şi al Preacuratei Maicii Tale şi va zdrobi cu dînsa pe vrăjmaşii sfărîmători de icoane, spre înmulţirea măririi Tale".

Astfel, Ioan veselindu-se cu toţi casnicii săi şi cîntînd cîntări mulţumitoare, au auzit toţi vecinii care locuiau împrejur şi înţelegînd pricina bucuriei şi a veseliei lui Ioan se mirau foarte. Apoi degrabă s-a înştiinţat despre acestea şi domnul saracinilor şi îndată chemînd pe Ioan, i-a poruncit ca să arăte mîna cea tăiată. Şi se cunoştea la încheietura de unde se tăiase mîna, un semn al tăieturii ca o aţă roşie, care se însemnase prin purtarea de grijă a

Maicii Domnului, spre arătarea cu adeverire a mîinii ce a fost tăiată. Văzînd-o domnul a întrebat pe Ioan, care doctor şi cu ce fel de doctorii a împreunat mîna aşa de bine la încheietura sa şi aşa degrab s-a vindecat, ca şi cum n-ar fi fost tăiată?

El n-a tăinuit minunea, ci cu glas mare a vestit-o, zicînd: "Domnul meu, doctorul cel atotputernic, prin Preacurata Sa Maică, ascultîndu-mi rugăciunea cea cu multă sîrguinţă, a vindecat cu mîna Sa cea atotputernică această rană şi mi-a dat mîna pe care ai poruncit tu de mi-a tăiat-o".

Atunci domnul a strigat: "Vai mie, cu nedrept am judecat şi fără milă te-am pedepsit, omule drept, luînd seama la clevetirea cea mincinoasă! Deci, rogu-mă ţie, iartă-mă, căci cu mînie şi fără de socoteală, am adus asupra ta o judecată ca aceasta. Primeşte de la noi dregătoria şi cinstea cea dintîi şi fii cel dintîi dintre sfetnicii noştri, iar de acum înainte fără de tine şi fără de sfatul tău, nimic să nu se săvîrşească în stăpînirea noastră". Ioan, căzînd la picioarele boierului, l-a rugat mult să-l elibereze şi să nu-l oprească a se duce în calea sa, unde doreşte sufletul său, ca să urmeze Domnului, cu monahii care s-au lepădat de lume şi au luat jugul Domnului". Însă acesta nu vroia să-l elibereze, ci-l silea să fie domn al casei lui şi rînduitor întru toată împărăţia lui. Deci multă vorbă era între dînşii, unul pe altul rugînd şi unul pe altul silindu-se a se birui prin rugăminte. Apoi Ioan a biruit, deşi nu degrab, şi îmblînzind pe boier, l-a liberat ca să facă ceea ce-i va plăcea.

Întorcîndu-se Ioan în casa sa, îndată şi fără zăbavă a împărţit săracilor toată averea sa, care era foarte mare şi a liberat pe toţi robii săi; iar el s-a dus la Ierusalim împreună cu Cozma, care a fost ucenic cu dînsul şi acolo, închinîndu-se sfintelor locuri, a venit în lavra Sfîntului Sava şi a rugat pe egumen să-l primească, ca pe o oaie rătăcită şi să-l numere în turma sa cea aleasă.

Atunci a fost cunoscut Ioan de egumen şi de fraţii de acolo cine este, pentru că era slăvit şi ştiut de toţi, pentru stăpînirea şi cinstea sa, cum şi pentru înţelepciunea sa cea mare. Şi se bucură egumenul pentru dînsul, căci un om ca acela a venit întru atîta smerenie şi sărăcie, încît voieşte să se facă monah. Primindu-l pe el cu dragoste, a chemat pe unul din fraţi, care era monah mai iscusit şi mai nevoitor, vrînd a i-l încredinţa pe Ioan pentru ucenicie, ca să-l înveţe filosofia cea duhovnicească şi obiceiurile monahiceşti. Iar acela s-a lepădat, nevrînd să fie dascăl unui om ca acela, care cu învăţătura lui prea înţeleaptă, pe mulţi îi covîrşea. Deci a chemat egumenul un altul, dar nici acela n-a voit. Aşijderea şi al treilea şi al patrulea, toţi s-au lepădat, fiecare dintr-înşii zicînd că nu este vrednic de povăţuirea unui asemenea bărbat prea înţelept, de care se ruşinau. După aceştia, a chemat un bătrîn oarecare, simplu cu obiceiul, avînd însă şi multe cunoştinţe şi osîrdie; acela nu s-a lepădat a fi povăţuitorul lui Ioan.

Luînd bătrînul pe Ioan în chilia sa şi, începînd al învăţa temelia vieţii celei cu fapte bune, mai întîi i-a dat acest fel de orînduială ca nimic să nu facă după voia sa. Apoi să aducă lui Dumnezeu ostenelile şi rugăciunile cu sîrguinţă, ca pe o jertfă. După aceea, să verse lacrimi din ochii săi, dacă voieşte a-şi curăţi păcatele vieţii trecute, pentru că acelea se

socotesc înaintea lui Dumnezeu, ca jertfă mai scumpă decît tămîia. Aceste rînduieli erau un început al lucrurilor care se săvîrşesc prin osteneală trupească.

Iar pentru cele ce se cuvin sufletului, stareţul i-a legiuit acestea: să nu aibă în mintea sa vreo nălucire lumească, nici să închipuiască într-însa feţe necuvioase; ci să-şi păzească mintea sa întreagă şi curată de toată împătimirea cea deşartă şi de toată îngîmfarea. Să nu se laude cu mulţimea înţelepciunii sale şi cele ce a învăţat să nu i se pară că le-a ajuns toate bine şi pînă în sfîrşit. Să nu poftească descoperiri şi înştiinţare de taine ascunse, să nu nădăjduiască în priceperea sa pînă la sfîrşitul vieţii, cum că este neclintită şi că nu poate cădea şi rătăci din calea adevărului. Ci să ştie că gîndurile sale sînt neputincioase şi să cunoască că înţelegerile sale sînt greşite. Pentru aceea să se sîrguiască a nu-şi lăsa gîndul să se împrăştie pretutindeni şi să-l îngrijească a-l aduna într-una, pentru ca mintea lui să se lumineze de Dumnezeu şi sufletul să i se curăţească de toată întinăciunea. Apoi trupul şi sufletul să se unească cu mintea şi aşa se va face chipul Sfintei Treimi şi se va desăvîrşi omul nu trupesc, nici sufletesc ci cu totul duhovnicesc, schimbîndu-şi voia celor două părţi, adică a trupului şi a sufletului, întru a treia şi cea dintîi, adică în minte.

Nişte rînduieli ca acestea scriind tatăl fiului şi dascălul ucenicului, a adăugat şi aceste cuvinte către dînsul: "Nimănui să nu trimiţi vreo scrisoare, nici să grăieşti către cineva din învăţăturile lumeşti. Tăcerea s-o iubeşti, pentru că ştii că nu numai iubitorii noştri de înţelepciune învaţă tăcerea, ci şi Pitagora porunceşte ucenicilor săi să păzească multă vreme tăcerea. Apoi să nu ţi se pară că este bine a grăi cele bune, chiar fără vreme, ascultă pe David care zice: *Tăcut-am din bunătăţi*. Apoi ascultă ce folos a avut din aceasta: *Înfierbîntatu-s-a inima mea înăuntru meu, adică, negreşit, cu focul dragostei către Dumnezeu, care se aprinde prin cugetarea la El*.

Toate învăţăturile acestea ale bătrînului au căzut în inima lui Ioan ca o sămînţă într-un pămînt bun şi, odrăslind, s-au înrădăcinat. Pentru că, vieţuind Ioan multă vreme lîngă acel bătrîn de Dumnezeu insuflat, păzea cu dinadinsul toate cuvintele lui şi asculta poruncile lui, supunîndu-se fără făţărnicie, fără grăire împotrivă şi fără cîrtire. Nici măcar cu gîndul nu s-a împotrivit cîndva poruncii bătrînului; căci, ca pe nişte lespezi, a scris pe inima sa aceasta: toată porunca părintelui să o împlinesc, după învăţătura Apostolului, fără mînie şi fără îndoire. Pentru că, ce folos este ascultătorului celui ce are în mîini lucrul, iar în gură cîrtirea, cînd împlineşte porunca şi apoi cu limba sau cu mintea grăieşte împotrivă? Cînd va veni unul ca acela întru săvîrşirea faptei? Niciodată. Unii ca aceia în deşert se ostenesc; lor li se pare că săvîrşesc faptă bună, cînd lucrează ceva, dar au în sînul lor şarpele cîrtirii. Însă fericitul Ioan, ca un adevărat ascultător, era fără cîrtire, în toate slujbele ce i se porunceau.

Odată, vrînd bătrînul să ispitească ascultarea şi smerenia lui Ioan, a adunat o mulţime de coşniţe, căci acela era lucrul mîinilor lor, şi a zis către Ioan: "Am auzit, fiule, că în Damasc se vînd coşurile cu mai mare preţ decît în Palestina şi noi avem în chilii multe nevoi de împlinit, precum singur vezi; deci, ia coşniţele acestea şi te du degrabă la Damasc, de le vinde acolo. Dar caută să nu le vinzi cu preţ mai mic decît cel rînduit".

Atunci a rînduit bătrînul preţ mare coşniţelor, îndoit mai mult decît se cuvenea. Iar ascultătorul cel adevărat nu s-a împotrivit nici cu cuvîntul, nici cu mintea, nici n-a zis că nu-s vrednice coşniţele de un asemenea preţ, nici că este calea prea departe; nici n-a grăit în sufletul său: "mă ruşinez a mă duce în cetatea Damascului, în care odinioară am fost cunoscut tuturor ca stăpînitor slăvit". Nimic din acestea n-a zis, nici a cugetat, fiind următor Stăpînului Hristos, Celui ce s-a făcut ascultător pînă la moarte. Şi îndată, zicînd "Binecuvîntează părinte", a luat coşniţele în spate şi s-a dus degrabă la Damasc. El umbla prin cetate îmbrăcat în haine proaste şi rupte, vînzînd în tîrg coşniţele sale. De voia vreun om să cumpere o coşniţă din acelea, întreba cît costă; apoi auzind un preţ ca acela mare, îl batjocorea şi rîdea de el. Alţii îl mustrau şi-l ocărau, pentru că fericitul Ioan nu era cunoscut de toţi, de vreme ce era îmbrăcat cu haine proaste. Cel care odinioară purta haine ţesute cu aur, acum şi faţa îi era schimbată de post şi obrazul şi frumuseţea vestejită.

Un oarecare cetăţean, care odinioară îi era slugă în vremea stăpînirii sale, stînd acolo în dreptul lui şi luînd seama bine la faţa lui, l-a cunoscut cine este acesta; apoi s-a mirat de chipul lui şi s-a umilit şi oftînd din inimă s-a apropiat de dînsul, ca de un necunoscut şi i-a dat preţul cel orînduit de stareţul său pe toate coşniţele; dar nu că-i trebuiau lui coşniţele, ci s-a milostivit spre un om ca acela, care dintru atîta slavă şi bogăţie a ajuns pentru Dumnezeu întru atîta smerenie şi sărăcie. Iar el, luînd preţul pe coşniţe s-a întors la cel ce l-a trimis, ca un biruitor de la război, aruncînd la pămînt pe potrivnicul diavol şi, împreună cu dînsul, mîndria şi mărirea deşartă prin ascultare şi prin smerenie.

După cîtăva vreme s-a mutat la Domnul un monah din lavra aceea care avea un frate după trup. Deci, rămînînd singur, plîngea după fratele său nemîngîiat. Ioan îl mîngîia cu multe cuvinte, dar nu putea să fie mîngîiat cel rănit cu întristarea fără măsură după fratele său. Apoi, plîngînd, l-a rugat pe Ioan să-i scrie oarecare cîntări de umilinţă spre mîngîierea şi uşurarea întristării sale; iar Ioan se lepăda, temîndu-se să nu calce porunca bătrînului său, care îi poruncise să nu facă nimic fără voia lui. Dar, fratele care se tînguia, îl supăra cu multă rugăminte, zicînd: "Pentru ce nu-mi miluieşti sufletul cel întristat şi nu-mi dai puţină doctorie pentru durerile cele mari ale inimii mele? Căci de ai fi fost doctor trupesc şi mi s-ar fi întîmplat să am o boală trupească şi te-aş fi rugat să mă tămăduieşti, iar tu putînd a mă vindeca, m-ai fi trecut cu vederea? Apoi, de aş fi murit din boala aceea, oare n-ai fi dat răspuns lui Dumnezeu pentru mine, că putînd a mă vindeca m-ai trecut cu vederea? Eu acum mai mare durere pătimesc în inimă şi aştept puţină doctorie de la tine, dar tu mă treci cu vederea. De voi muri din această întristare, oare nu vei da lui Dumnezeu mai mare răspuns pentru mine? De te temi de porunca stareţului tău, eu voi ascunde ceea ce îmi vei scrie tu, încît să nu ştie, nici să audă el despre aceasta".

Cu nişte cuvinte ca acestea înduplecat fiind Ioan, i-a alcătuit aceste tropare ce se cîntă la înmormîntări: "Unde este desfătarea cea lumească? Oamenilor, pentru ce în deşert ne tulburăm? Toate cele omeneşti sînt deşertăciuni!" şi celelalte care şi pînă acum se cîntă de biserică la îngroparea celor răposaţi. Ducîndu-se atunci stareţul din chilie undeva, Ioan, fiind înăuntru, cînta troparele cele alcătuite. Iar cînd s-a întors stareţul, apropiindu-

se de uşa chiliei, a auzit glasul lui Ioan cîntînd şi, intrînd înăuntru, a început cu mînie a zice: "Oare aşa degrabă ai uitat făgăduinţele tale, că, în loc să te plîngi pe sine-ţi, tu te bucuri şi te veseleşti, alcătuind aceste cîntări?" Ioan, spunînd pricina cîntării sale şi, arătîndu-i că a fost silit de lacrimile fratelui să scrie, îşi cerea iertare, căzînd cu faţa la pămînt. Însă bătrînul, ca o piatră tare neînduplecîndu-se la rugămintea lui, îndată, despărţidu-l de petrecerea cea împreună cu dînsul, l-a izgonit din chilie.

Ioan, fiind izgonit, şi-a adus aminte de izgonirea lui Adam din Rai, care s-a făcut pentru neascultare şi se tînguia înaintea chiliei bătrînului, precum odinioară Adam înaintea Raiului. Apoi s-a dus la alţi părinţi pe care îi ştia că sînt aleşi prin faptele cele bune şi i-a rugat să meargă la duhovnicul său, să-i ierte greşeala. Ei, mergînd, l-au rugat pe duhovnicul lui Ioan să-l ierte pe ucenicul său şi să-l primească iarăşi în chilie, dar acela s-a făcut ca un stîlp neînduplecat spre rugămintea lor. Atunci unul din părinţii aceia, a zis către bătrînul: "Dă canon celui ce a greşit şi nu-l despărţi de petrecerea împreună cu tine". Bătrînul a răspuns: "Acest canon îi dau, dacă voieşte a dobîndi iertare neascultării sale, ca toate ieşitorile (haznalele) chiliilor lavrei, să le curăţească cu mîna sa şi toate scaunele cele necurate să le spele".

Auzind părinţii, s-au ruşinat de nişte cuvinte ca acestea şi s-au dus, mirîndu-se de cuvîntul aspru şi neînduplecat al bătrînului. Iar Ioan, întîmpinîndu-i şi închinîndu-se lor după obicei, i-a întrebat ce a zis părintele său. Aceştia, arătîndu-i împietrirea bătrînului, nu îndrăzneau a-i spune ce-i porunceşte, că se ruşinau de porunca cea de ruşine a stareţului. Iar el stărui, prin rugăminte cu sîrguinţă, să-i spună porunca părintelui său. Înştiinţîndu-se, s-a bucurat mai presus de nădejdea lor, părîndu-i bine de un lucru ca acela ce i se poruncise, deşi era necurat. Apoi, îndată pregătind uneltele şi vasele de curăţit, a început a face cu credinţă ceea ce i se poruncise, atingîndu-se de necurăţenie cu mîinile acelea, pe care mai înainte le ungea cu miresme de felurite arome, şi-şi întina dreapta sa, care cu minune s-a vindecat de Preacurata Născătoare de Dumnezeu. O, smerenie adîncă a bărbatului celui minunat şi a ascultătorului celui adevărat! Văzînd stareţul o smerenie ca aceea, s-a umilit şi alergînd a căzut pe grumajii lui şi-i săruta capul, umerii şi mîinile, zicînd: "O, ce fel de pătimitor am născut eu întru Hristos? O, acesta este fiu adevărat al fericitei ascultări!" Iar Ioan se ruşina de cuvintele bătrînului, căzînd cu faţa la pămînt cu lacrimi înaintea lui, ca înaintea lui Dumnezeu, neîngîmfîndu-se de cuvintele de laudă ale părintelui său, ci mai mult smerindu-se şi rugîndu-se să-i ierte greşeala. Iar părintele, luîndu-l, l-a dus de mînă în chilia sa, de care Ioan s-a bucurat, ca şi cum ar fi fost iarăşi întors în Rai, şi vieţuia în unirea cea dintîi împreună cu bătrînul.

Nu după multă vreme s-a arătat bătrînului în vis noaptea, Stăpîna lumii, Preacurata şi binecuvîntata Fecioară, zicînd: "Pentru ce ai astupat izvorul, care poate izvorî apă dulce şi cu îndestulare, apă mai bună decît aceea care a izvorît din piatra cea din pustie, apă de care a poftit David să bea, apa pe care a făgăduit-o Hristos Samarinencii? Lasă izvorul să curgă, căci va izvorî fără împuţinare, va curge şi va adăpa toată lumea şi va acoperi mările eresurilor şi le va preface într-o dulceaţă minunată. Cei însetaţi să meargă cu sîrguinţă la apă şi cîţi nu au argintul vieţii celei curate să-şi vîndă împătimirile lor şi mergînd să-şi

cumpere de la Ioan curăţire mai luminată atît în dogme, cît şi în fapte, pentru că acesta va lua alăuta cea prooroocească - Psaltirea lui David - şi va cînta Domnului Dumnezeu cîntări noi, care vor covîrşi cîntările lui Moise şi dănţuirile Mariamei. Întru nimic se vor socoti în faţa lui cîntările de laudă cu cuvinte neînţelese şi nefolositoare ale lui Orfeu, căci acesta va cînta cîntare duhovnicească şi cerească. El, ca heruvimii, va urma cu cîntarea şi pe toate bisericile Ierusalimului le va face ca pe nişte fecioare, care cîntă în timpane, spre lauda Domnului, vestind moartea şi învierea lui Hristos. Acesta va scrie dogmele dreptei-credinţe şi va mustra răzvrătirile cele ereticeşti. Inima lui va răspunde cuvînt bun şi va grăi lucrurile cele minunate ale împăratului".

Dimineaţa, chemînd bătrînul pe Ioan, a zis către dînsul: "O, fiule al ascultării lui Hristos, deschide gura ta pentru ca să tragi duh şi cele ce ai primit în inima ta, spune-le cu gura. Gura ta să vorbească înţelepciunea care ai învăţat-o prin cugetarea lui Dumnezeu. Deschide gura ta, nu spre povestiri, ci spre cuvinte adevărate şi nu spre ghicitoare, ci spre dogme. Vorbeşte în inima Ierusalimului, care vede pe Dumnezeu, spre împăcarea Bisericii Lui. Vorbeşte, nu cuvinte deşarte care se duc în văzduh, ci pe acelea pe care Duhul Sfînt le-a scris în inima ta. Suie-te la înălţimea Sinaiului, adică a vederii lui Dumnezeu şi a descoperirilor tainelor celor dumnezeieşti şi, pentru smerenia ta cea mare, prin care te-ai pogorît pînă în adînc, suie-te acum la muntele bisericii şi propovăduieşte; înalţă-ţi glasul tău cu tărie, binevestind Ierusalimului că lucruri prea slăvite s-au vorbit despre tine de Maica lui Dumnezeu, iar pe mine mă iartă, rogu-mă, că din simplitate şi din neştiinţă, am fost piedică ţie".

Din acea vreme fericitul Ioan a început a scrie cărţi dumnezeieşti şi a făcut cîntări izvorîtoare de miere, alcătuind Octoihul, prin care şi pînă astăzi se veseleşte Biserica lui Dumnezeu, ca printr-o alăută duhovnicească. Iar începutul cărţii sale l-a făcut zicînd astfel: "Dreapta ta cea purtătoare de biruinţă, cu dumnezeiască cuviinţă, întru tărie s-a preamărit". Şi aceasta a zis-o din pricina dreptei sale, care după tăiere a fost vindecată cu preamărire, despre a cărei vindecare, bucurîndu-se, a strigat către Născătoarea de Dumnezeu: "De tine se bucură, ceea ce eşti plină de dar, toată făptura" şi celelalte. Iar basmaua cu care a fost înfăşurată mîna lui tăiată, o purta pe cap, întru pomenirea acelei minuni, ce s-a făcut de Preacurata Născătoare de Dumnezeu. El a scris şi vieţile unor sfinţi, a alcătuit cuvinte la praznice şi multe feluri de rugăciuni de umilinţă, apoi dogmele credinţei celei adevărate şi multe taine teologhiceşti. După aceea a scris şi împotriva ereticilor, dar mai ales împotriva luptătorilor de icoane şi tot felul de învăţături folositoare de suflet, cu care şi pînă acum se hrănesc credincioşii, avîndu-le ca pe o hrană duhovnicească şi ca un rîu ce curge lin.

Cuviosul Ioan avea pe fericitul Cozma, care-l îndemna la o osteneală ca aceasta, ca unul ce crescuse împreună cu dînsul şi împreună învăţaseră la un dascăl; acela deştepta pe Ioan pentru scrierile dumnezeieştilor cărţi şi spre alcătuirea cîntărilor bisericeşti şi, care, însuşi îl ajuta. Mai tîrziu, Cozma a fost hirotonisit episcop al cetăţii Maiuma de către patriarhul Ierusalimului. După aceasta, acelaşi patriarh chemînd şi pe Cuviosul Ioan, l-a hirotonisit preot. Însă el, nevrînd a zăbovi mult în lume şi a fi lăudat de mireni, s-a întors

în locaşul Sfîntului Sava şi se ascundea în chilia sa ca o pasăre în cuib, sîrguindu-se întru citirea şi scrierea dumnezeieştilor cărţi, îngrijindu-se pentru mîntuirea sa. Apoi, adunînd toate cărţile sale pe care le scrisese mai înainte, le recitea iar şi îndreptînd, cu multă luare aminte, cele ce se arătau lui că au trebuinţă de îndreptare, ori în cuvinte ori în alcătuire ca nimic să nu fie într-însele fără trebuinţă. El a petrecut ani mulţi întru asemenea osteneli foarte folositoare, atît lui şi Bisericii lui Hristos, cît şi pentru nevoinţele cele monahiceşti.

Apoi, ajungînd întru desăvîrşţă cuvioşie şi sfinţenie şi bine plăcînd lui Dumnezeu, a plecat către Hristos şi către Preacurata Lui Maică, ca astfel, nu întru închipuire, ci întru vederea feţii Lor, întru slava cea cerească, să se închine Lor şi să se roage pentru noi; ca şi noi să ne învrednicim de aceeaşi vedere dumnezeiască, prin sfintele lui rugăciuni, cu darul lui Hristos, Căruia împreună cu prealăudata şi preabinecuvîntata Lui Maică se cuvine, slavă şi închinăciune, în veci. Amin.

Cuviosul Ioan Episcopul, făcătorul de minuni
(4 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Ioan, încă de cînd era tînăr, ura desfătările şi plăcerile lumeşti, şi îşi împodobea viaţa cu post şi înfrînare. Pentru aceasta a şi fost hirotonit episcop al Polivatului, urcînd în chip legiuit toate treptele bisericeşti. După ce i s-a încredinţat păstorirea poporului, a adăugat la nevoinţele sale pustniceşti de mai înainte, alte nevoinţe, iar la osteneli, alte osteneli.

Cînd Leon Isaurul a luat cu nevrednicie sceptrul împărăţiei şi a început să hulească sfintele icoane, acest sfînt bărbat s-a dus la Constantinopol şi a mustrat cu tărie necredinţa împăratului. Apoi s-a întors la turma sa, i-a învăţat pe credincioşii săi cu de-amănuntul credinţa şi i-a făcut să fie gata cu toţii să-şi verse sîngele pentru dreapta credinţă.

Vieţuind aşa, a părăsit cele de jos şi s-a mutat la Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care Îl dorea.

Nevoinţele şi viaţa Cuviosului Părintelui nostru Sava cel Sfinţit
(5 decembrie)

Pe cînd Teodosie cel Tînăr ţinea sceptrul împărăţiei greceşti şi avea douăzeci şi şapte de ani în împărăţie, s-a născut Cuviosul Părintele nostru Sava în părţile Capadociei şi în mitropolia Cezareei, într-un sat ce se numea Mutalasc. Acesta la început era neînsemnat, iar mai pe urmă, prin Sava, care s-a născut într-însul, s-a arătat mai slăvit decît Armatem, care a odrăslit pe dumnezeiescul prooroc Samuil.

Părinţii fericitului Sava se chemau Ioan şi Sofia şi erau de bun neam şi binecredincioşi; iar cînd era pruncul de cinci ani, s-au dus părinţii lui în Alexandria, la slujba împărătească, pentru că Ioan era ostaş. Prin pronia lui Dumnezeu, Sava a rămas cu averea părinţilor la Eremia, fratele mamei sale. Şi întrucît Eremia avea o femeie cu nărav rău şi sfadnică, supărîndu-se copilul, s-a dus la Grigorie, fratele tătălui-său, care vieţuia într-alt sat, ce se numea Scanda, pentru care pricină s-a ridicat vrajbă între unchii lui. Părinţii lui zăbovind multă vreme în Alexandria, Eremia şi cu Grigorie se certau între dînşii, căci fiecare dintr-înşii voia să-l aibă la el, nu atît pentru că îl iubeau pe copil, pe cît ca să fie părtaş avuţiei tatălui său. Iar fericitul copil, avînd înţelegere de bătrîn şi văzînd gîlceava şi sfada unchilor lui, s-a lepădat de toată averea părinţilor şi mergînd în mănăstirea lui Flavian, ce era departe de satul Mutalasc ca de douăzeci de stadii, a luat chipul îngeresc, fiind atunci abia de opt ani. Vieţuind acolo, a învăţat repede psaltirea şi celelalte sfinte scripturi şi sporea în fapte bune, luînd aminte la rînduiala monahicească.

Nu după multă vreme împăcîndu-se între dînşii, unchii fericitului Sava au venit la dînsul în mănăstire şi au început a-l răzvrăti, sfătuindu-l să iasă din acea sfîntă ogradă şi să-şi ia femeie cu care să vieţuiască în averea părintească. El, voind mai bine a fi lepădat în casa lui Dumnezeu decît a vieţui în locaşurile păcătoşilor şi iubind mai mult viaţa monahicească decît cea mirenească, nu ascultă de unchii săi şi sfatul lor cel înşelător îl lepăda, zicînd: "Eu fug ca de un balaur de acei care îmi poruncesc a mă lepăda de calea lui Dumnezeu. Pentru că mă tem ca nu cumva, cu vorba lor cea rea, să-mi strice obiceiurile mele bune şi apoi să aduc asupra mea blestemul cu care blestemă proorocul pe cei care se dedau la îndărătnicii, despre care zice: *Blestemaţi sînt cei ce se abat de la poruncile Tale.*

Cu aceste cuvinte izgonind de la dînsul pe unchii săi, care nimic n-au folosit, el se sîrguia în mai mari nevoinţe, cu ostenelile şi înfrînările chinuindu-şi trupul şi robindu-l pe el duhului.

Deci, fiind biruit şarpele acela, care prin avere şi însurătoare voia să-l scoată din sfîntul lăcaş, ca din sălăşluirea Raiului - s-a apropiat alt ispititor, spre a ispiti pe sfînt, adică diavolul îmbuibării pîntecelui. Căci fericitul, lucrînd odinioară în grădina mănăstirii, a văzut un măr foarte frumos într-un pom, şi fiind biruit de cuget, a rupt mărul acela, vrînd a-l mînca mai înainte de vremea rînduită şi de obişnuita binecuvîntare. Dar, aducîndu-şi aminte că în rai cu astfel de rod şarpele a adus spre păcat pe cel dintîi om, s-a oprit de a-l mînca şi se osîndea singur în sine zicînd: *Frumos şi bun era la mîncare rodul cel ce a omorît pe Adam.* Şi, aruncînd mărul la pămînt, l-a călcat cu picioarele, călcînd împreună cu dînsul şi gîndul său, iar mai vîrtos zdrobind capul şarpelui lăcomiei de pîntece; apoi şi-a pus însuşi legămînt să nu mai mănînce mere pînă la moartea sa. De atunci toată pofta şi-o biruia prin înfrînare, mîncînd şi dormind puţin, pururea petrecînd în osteneală; pentru că mîinile lui erau întinse ori spre rugăciune, ori la lucru. Măcar că era tînăr, dar îndată s-a făcut deopotrivă în fapte bune cu toţi părinţii cei bătrîni, care se aflau în acea mănăstire.

Odinioară s-a întîmplat unui frate, ce avea slujba pităriei, că şi-a udat hainele sale de ploaie şi era vreme de iarnă, cînd nu strălucea soarele. Deci, neavînd unde să-şi usuce hainele, le-a băgat în cuptorul de copt pîine, deasupra lemnelor şi le-a uitat acolo. După puţin timp s-au adunat fraţii să coacă pîine şi au aprins lemnele în cuptor, neştiind că pitarul îşi pusese într-însul hainele sale să se usuce. Aprinzîndu-se lemnele foarte tare, şi-a adus aminte pitarul de hainele sale şi se întristă mult. Acolo era şi fericitul Sava, care, văzînd întristarea fratelui, nu s-a temut şi făcîndu-şi semnul Sfintei Cruci, a intrat în văpaia cuptorului. O, minune! Precum altădată tinerii prin credinţă, nu s-au ars în cuptorul Babilonului, aşa şi copilul Sava, precum dragostea cea către frate, a ieşit din cuptor nevătămat, aducînd în mîinile sale hainele fratelui nevătămate, asemenea şi ale sale rămînînd nearse.

Această minune văzînd-o fraţii, s-au înspăimîntat şi zicea unul către altul: "Ce are să fie copilul acesta în anii viitori, dacă s-a învrednicit de la Dumnezeu cu un dar ca acesta, chiar din tinereţile lui".

A petrecut fericitul în acea mănăstire zece ani, mergînd din putere în putere şi din slavă în slavă. Apoi a vrut să se ducă la Ierusalim, să se închine Sfintelor Locuri, să cerceteze pe părinţii care erau acolo, prin pustietăţile cele de primprejur, să se folosească din vorba cea împreună cu dînşii şi să-şi găsească acolo un loc spre sălăşluire pustnicească. Deci, apropiindu-se de egumen, a cerut voie să-l elibereze pe el cu rugăciunea şi cu binecuvîntare spre sfînta cetate. Iar egumenul n-a vrut să-l lase, zicînd: "Nu este bine, tînăr fiind, să umbli aiurea, ci mai de folos îţi este să stai într-un loc".

Dar Dumnezeu Care le rînduieşte pe toate spre folos, a poruncit egumenului în vis să nu oprească pe Sava. "Dă-i drumul, zice, să-Mi slujească Mie în pustie". Atunci chemînd egumenul pe fericitul, i-a dat binecuvîntare, şi cu rugăciune l-a eliberat spre drumul său. Iar el, povăţuit fiind de dreapta celui Preaînalt, a venit în Ierusalim în al optsprezecelea an al vîrstei sale, la sfîrşitul împărăţiei lui Marchian şi a patriarhului Iuvenalie. Intrînd în mănăstirea Sfîntului Pasarion, în vreme de iarnă, l-a primit Elpidie arhimandritul şi l-a dat unui bătrîn capadocian, la care iernînd gîndea la viaţa pustnicească, pe care de mult cu mare dorinţă o rîvnea. El, auzind de Eftimie cel Mare, care strălucea cu faptele cele bune şi cu minunile în pustia aceea dinspre părţile de răsărit ale Ierusalimului, a voit a-l vedea.

Deci, cerînd binecuvîntare de la întîistătătorul, a plecat şi ajungînd în lavra marelui Eftimie, a petrecut acolo cîteva zile, aşteptînd vremea în care i-ar fi fost cu putinţă a vedea pe cel dorit; căci cuviosul nu venea totdeauna în sobor, ci numai o dată pe săptămînă, sau de două ori, şi la zile însemnate. Venind sîmbăta, Sava a văzut pe Cuviosul Eftimie ducîndu-se la biserică şi a căzut înaintea lui, rugîndu-se cu osârdie să-l primească şi pe el în lavra sa. Iar minunatul Eftimie, văzându-l aşa tânăr, l-a trimis în mănăstirea cea mai din vale, care era făcută pentru noii începători, adică la fericitul Teoctist, poruncindu-i să poarte grijă de acel monah tânăr. Apoi a proorocit pentru dânsul, că în scurt timp, cu darul lui Hristos, va străluci în viaţa cea monahicească, mai mult decât mulţi alţii şi că va fi

propovăduitorul tuturor pustnicilor din Palestina şi va ridica lavră mai mare decât toate lavrele din toate părţile acelea.

Sava, fiind primit în mănăstirea cea mai din vale, s-a dat pe sine cu totul lui Dumnezeu şi săvîrşea toate slujbele mănăstirii cu ascultare, fără cîrtire, cu supunere smerită şi întru osteneală cu osîrdie, încît se minunau părinţii de atîta iubire de osteneală şi de obiceiul lui cel bun. Iar diavolul, vrînd să-i facă împiedicare, a născocit un astfel de lucru: era în mănăstirea aceea un frate de neam din Alexandria, cu numele Ioan. Acela, auzind de moartea părinţilor săi, i-a băgat vrăjmaşul în mintea lui un gînd netrebnic, ca să meargă şi să rînduiască averea rămasă de la părinţii săi. De aceea supăra pe egumenul Teoctist cu dese rugăminţi, să-l lase să se ducă în Alexandria şi cerea ca şi pe Sava să-l lase să meargă împreună cu dînsul, să-i fie spre ajutor, ca unul care era puternic cu trupul şi putea să-i slujească bine pe cale. Silit fiind Teoctist de rugăminţile cele cu sîrguinţă ale lui Ioan, i-a dat drumul să meargă în patria sa şi l-a liberat împreună cu dînsul şi pe Sava, după cererea lui; apoi s-au dus.

Ajungînd ei în Alexandria şi îngrijindu-se de averea ce rămăsese după cei morţi, fericitul Sava a cunoscut pe părinţii săi, Ioan şi Sofia, care se întîmplaseră într-acea vreme acolo - pentru că tatăl său avea o dregătorie ostăşească în Alexandria, din porunca împărătească. Atunci fericitul Sava începea a doua nevoinţă şi de mai mare luptă, decît cea dintîi, pe care a avut-o cînd l-au chemat unchii lui din mănăstire în lume, pentru însurătoare. Pentru că mai mult îl sileau părinţii lui, pe de o parte cu rugăminţi şi cu lacrimi, iar pe de altă parte cu cuvintele cele drăgăstoase şi înşelătoare, ca să lepede hainele cele negre şi să le îmbrace pe cele albe; apoi urmînd vieţii lor, să se facă ostaş în locul tatălui său.

Fericitul, pricepînd că acea întîlnire şi cunoştinţă cu părinţii săi i s-a făcut prin meşteşugirea vrăjmaşului, s-a împotrivit tare firii sale. Pentru că s-a lepădat de dragostea părintească şi, trecînd cu vederea rugămintea lor şi lacrimile cele multe, s-a făcut ca un diamant tare, neclintit în buna hotărîre, răspunzînd părinţilor: Mă tem de Cel care a zis: *Cel ce iubeşte pe tatăl său, sau pe maica sa, mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine; şi care nu-şi va lua Crucea sa şi nu va veni după Mine, nu este vrednic de Mine*. Deci, cum vă voi cinsti pe voi mai mult decît pe Dumnezeu şi viaţa voastră deşartă, mai mult decît Crucea, şi ostăşia voastră lumească, mai vîrtos decît ostăşia cea duhovnicească? Căci dacă împăraţii pămînteşti, osîndesc la chinuri pe ostaşii care fug din cetele lor, cu atît mai mult Împăratul ceresc nu va cruţa pe aceia, care, înscriindu-se în ostăşia Lui mult mai cinstită, cad din ceata Lui cea aleasă". La sfîrşit, fericitul Sava a adăugat şi aceasta: "Voi, dacă mă veţi sili mai mult la aceasta, ca să mă lepăd de ostăşia lui Hristos cea prea frumoasă, apoi mai mult, nu vă voi mai numi părinţii mei".

Ioan şi Sofia, văzînd inima fiului lor neînduplecată către dorinţa lor, au încetat de a-l mai supăra şi cu mai multă tînguire l-au liberat, fără voia lor. Apoi l-au rugat să ia ceva din averea lor pentru trebuinţă, după aceea i-au dat patruzeci de galbeni, iar el nu voia să ia nimic; dar, ca să nu mîhnească prea tare pe părinţii săi, a luat numai trei galbeni, însă şi pe aceia, întorcîndu-se în mănăstire, i-a dat în mîna lui Teoctist, egumenul său.

Împlinind în acea mănăstire zece ani, cuviosul Teoctist s-a mutat la Domnul, iar după dînsul s-a ales cuviosul Marin, bărbat cu fapte bune, dar şi acela săvîrşindu-se după doi ani, a venit după dînsul Longhin, bărbat bun. Fericitul Sava împlinea într-acea vreme treizeci de ani de la naşterea sa. Atunci, apropiindu-se de egumenul Longhin l-a rugat ca, pentru viaţa cea fără tulburare, să-i dea voie să se închidă în peştera cea de lîngă mănăstire, în partea dinspre miazăzi. Longhin a vestit prin scrisoare pe marele Eftimie. Acesta, avînd urechile sale pline de povestirile despre viaţa lui Sava cea fără prihană, despre postirea, rugăciunile, blîndeţea, smerenia şi despre celelalte fapte bune ale lui plăcute lui Dumnezeu, a scris înapoi lui Loghin: "Să nu opreşti pe Sava a se osteni precum voieşte".

Deci, i s-a poruncit la început fericitului să petreacă într-acea peşteră numai cinci zile în săptămînă; apoi, după cererea lui, cinci ani a fost liber a petrece într-însa. Iar viaţa lui în peşteră era aşa: cinci zile postea, negustînd nimic, nici ieşind din peşteră. Lucrul lui era acolo împletirea de coşniţe, din care în fiecare zi împletea cîte zece, iar în gură şi în minte avea rugăciunea neîncetată către Dumnezeu. Sîmbăta, venea de dimineaţă din peşteră în mănăstire, aducînd cu sine cincizeci de coşniţe. Cînd venea, se împărtăşea cu soborniceasca rugăciune şi, întărindu-şi trupul cu hrană, iarăşi intra în seara Duminicii în peşteră, ducînd cu sine stîlpări de finic, cît putea să-i fie destule pentru împletirea a cincizeci de coşniţe.

Într-o osteneală şi postire ca aceea, vieţuind el în acea peşteră cinci ani, l-a luat cu sine marele Eftimie, la ostenelile cele pustniceşti, ca pe un monah desăvîrşit, care în anii săi cei tineri a ajuns la măsura părinţilor celor ce au îmbătrînit întru faptele cele bune, pentru care pricină marele Eftimie îl numea tînăr-bătrîn. Căci, fiind tînăr cu trupul, avea ca un bătrîn înţelepciune duhovnicească şi viaţa curată.

Deci a ieşit împreună cu dînsul marele Eftimie din lavră, în a paisprezecea zi a lunii ianuarie, ducînd împreună cu el şi pe fericitul Dometian, în pustia Ruva, vrînd să petreacă acolo tot postul mare, pînă la Duminica Stîlpărilor. Apoi a vrut odată bătrînul să treacă prin altă pustie ce era deasupra Mării Moarte, dinspre miazăzi, unde a venit împreună cu amîndoi ucenicii săi, Dometian şi Sava, în nişte locuri fără apă. Fiind arşiţă mare, fericitul Sava a ostenit şi slăbind de sete a căzut, neputînd a mai merge. Făcîndu-i-se milă de dînsul, marele Eftimie a căzut la rugăciune depărtîndu-se de dînsul ca de o aruncătură de piatră şi se ruga, zicînd: "Doamne, Dumnezeule, dă apă ca să se potolească setea acelui frate care a slăbit". Apoi, sculîndu-se de la rugăciune, a săpat în pămînt de trei ori cu un lemnişor ce se întîmplase acolo şi îndată a izvorît apă vie din care bînd Sava s-a întărit. El de atunci a primit putere dumnezeiască de a răbda de sete prin pustie. Apoi, sosind Duminica Stîlpărilor, s-au întors în lavră.

Trecînd puţină vreme, Cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Eftimie, s-a mutat la Domnul, luîndu-i locul ca patriarh în Ierusalim, Anastasie. Iar după mutarea Sfîntului Eftimie şi după săvîrşirea altor părinţi bătrîni ai acelei lavre, văzînd Sava că se schimbă rînduielile mănăstirii, s-a dus în pustia ce este dinspre răsărit, împrejurul

Iordanului, unde într-acea vreme strălucea, ca o stea luminoasă, Cuviosul Gherasim, cu viaţa sa cea îmbunătăţită.

Fericitul Sava era atunci de treizeci şi cinci de ani de la naşterea sa, cînd s-a sălăşluit în pustie singur, unde a fost ispitit de diavol, care, a ridicat asupra lui război. Odată, odihnindu-se sfîntul după osteneală, la miezul nopţii s-a închipuit diavolul în mulţime de şerpi şi de scorpii, venind asupra lui spre a-l înfricoşa. Dar el îndată s-a sculat la rugăciune şi era în buzele lui psalmul lui David care zice: *Nu te vei teme de frica de noapte...*; *peste aspidă şi vasilisc vei călca... .* Acestea zicînd el, îndată a pierit diavolul, cu toate înfricoşările lui.

După cîteva zile iarăşi s-a închipuit diavolul în chipul unui leu înfricoşat şi s-a repezit la sfînt, vrînd să-l sfîşie şi, apropiindu-se, se da înapoi; apoi iarăşi se repezea şi iarăşi se da înapoi. Iar cuviosul, văzînd pornirea fiarei şi mişcările ei, a zis: "Dacă ai îngăduinţă de la Dumnezeu a mă mînca, pentru ce te opreşti? Iar de nu, pentru ce te osteneşti în deşert? Căci te voi călca pe tine, leule, fiind înarmat cu puterea Hristosului meu!". Atunci îndată diavolul, care se arătase în chip de fiară, a fugit cu ruşine. Din acea vreme i-a supus Dumnezeu toate fiarele şi balaurii, încît umbla prin mijlocul lor ca prin mijlocul oilor celor blînde.

Odată, umblînd prin pustie, a întîmpinat patru saracini foarte flămînzi şi slăbiţi. Acelora poruncindu-le să stea, a scos din haina sa rădăcini înaintea lor, cu care şi el singur se hrănea şi care se chemau melagrii, precum şi miez de trestie. Iar ei mîncînd s-au întărit şi au însemnat locul şederii lui, apoi s-au dus. După cîteva zile au venit la dînsul, aducîndu-i pîine, brînză şi dactile (un fel de fructe) dîndu-i mulţumire pentru facerea de bine, căci în zi de foamete i-a hrănit pe dînşii. Iar el, umilindu-se, a zis în sufletul său cu lacrimi: "O, amar suflete al meu! Aceşti oameni pentru o mică facere de bine, pe care le-am făcut-o odată, cît sînt de mulţumitori! Iar noi ce vom face? Primind întotdeauna darurile lui Dumnezeu cele negrăite, sîntem nemulţumitori, vieţuind în lene şi în nepurtare de grijă, nici păzind sfintele Lui porunci.

După aceasta a venit la dînsul un monah cu numele Antie, iubitor de fapte bune, care mai înainte petrecuse multă vreme cu Cuviosul Teodosie. Acela, legîndu-se prin dragoste de fericitul Sava a început a vieţui împreună cu dînsul. Odată au năvălit asupra lor agarenii, care au trimis pe unul înaintea lor ca să-i omoare. Iar cuvioşii părinţi, rugîndu-se către Dumnezeu, îndată s-a deschis pămîntul şi a înghiţit pe acei agareni; apoi ceilalţi agareni, văzînd acea minune, s-au temut şi au fugit. După aceea fericitul Sava, prin tovarăşul său Antie, s-a cunoscut cu Cuviosul Teodosie şi mare dragoste s-a prins între ei.

Împlinindu-se al patrulea an al petrecerii Sfîntului Sava în pustie şi străbătînd şi alte locuri ale pustietăţii, s-a suit la un loc înalt, unde împărăteasa Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Tînăr, s-a îndulcit de învăţătura cea folositoare de suflet de la marele Eftimie. Acolo Sava petrecînd toată noaptea în obişnuitele sale rugăciuni, i s-a arătat o vedenie. Era îngerul lui Dumnezeu prea strălucit, arătîndu-i o vale pe care curgea odată

pîrîul din Siloam către miazăzi, unde era o peşteră. Deci îi poruncea îngerul să locuiască în acea peşteră vestindu-l *că Cel ce dă hrană dobitoacelor şi puilor de corbi, care-L cheamă pe El, Acela îl va hrăni şi pe dînsul în acea peşteră*. Apoi, sfîrşindu-se vedenia şi făcîndu-se ziuă, s-a pogorît Sava din dealul acela şi, fiind povăţuit de Dumnezeu, a aflat peştera aceea pe care i-a arătat-o îngerul în vis şi s-a sălăşluit într-însa, fiind de patruzeci de ani de la naşterea sa. În acel an s-a mutat la Domnul, Anastasie, patriarhul Ierusalimului, lăsînd după sine în scaun pe Martirie; iar Zinon, împăratul, omorînd pe tiranul Vasilisc, şi-a primit împărăţia sa.

Peştera aceea în care s-a sălăşluit Cuviosul Sava, avea suire la dînsa foarte grea. Pentru aceea a legat din peşteră o frînghie, pe care se pogora după apă la izvorul ce se numea Eptastom, ce era departe de peşteră ca la cinsprezece stadii. Vieţuind cuviosul în peştera aceea, la început se hrănea cu buruienile ce creşteau prin jurul peşterii; iar Dumnezeu, care i-a poruncit să sălăşluiască acolo, i-a trimis hrană prin oameni barbari, precum prin corbi lui Ilie proorocul, în Horat. După cîtva timp, trecînd patru saracini prin locul acela, au aflat peştera Cuviosului Sava şi voiau să se suie la dînsul, dar nu puteau pentru greutatea urcuşului. Fericitul, văzîndu-i pe dînşii de sus, a slobozit frînghia ca să se suie la el. Ei, intrînd în peşteră n-au aflat la dînsul nimic şi s-au minunat de viaţa şi de obiceiul lui cel bun; apoi făcîndu-li-se milă, s-au sfătuit ca să aibă purtare de grijă pentru hrana lui. Deci veneau adeseori la dînsul şi aduceau pîine, brînză, finice şi alte mîncări. Cuviosul a petrecut în aceea peşteră cinci ani singur, vorbind numai cu Dumnezeu şi cu rugăciunile cele neîncetate biruind pe vrăjmaşii cei nevăzuţi. Apoi a binevoit Dumnezeu a-i încredinţa sufletele multora şi a-l face povăţuitor şi păstor al oilor celor cuvîntătoare; căci după cinci ani de petrecere liniştită în acea peşteră, au început mulţi a veni la dînsul din diferite locuri, vrînd a vieţui lîngă el; iar el primindu-i pe toţi cu dragoste, dădea fiecăruia loc îndemînatic pentru nevoinţă. Apoi, zidindu-şi chilii, vieţuiau cu plăcere de Dumnezeu, privind la chipul vieţii celei pline de fapte bune a Cuviosului Sava. Deci, s-au adunat la dînsul în puţină vreme, pînă la şaptezeci de fraţi, între care cei mai aleşi erau aceştia: Ioan, care după aceea a fost egumen al lavrei celei noi, Iacov, care a zidit lîngă Iordan lavra ce se numeşte Pirghion; Firmin şi Severin, dintre care unul a alcătuit lavră în Malishe, iar celălalt a făcut o mănăstire în Varihe şi Iulian, economul lavrei de la Iordan, care se cheamă Elcherava, şi alţi mulţi bărbaţi sfinţi, ale căror nume sînt scrise în cărţile vieţii. Tuturor acelora le era egumen Cuviosul Sava.

Înmulţindu-se fraţii şi făcîndu-se lavră pe deal, din partea dinspre miazănoapte a pîrîului, cuviosul a zidit o biserică mică în vale, în mijlocul pîrîului cel uscat. Cînd venea la dînsul cinev a din cei sfinţiţi, îl ruga pe acela de săvîrşea Sfînta Liturghie, el nevrînd să primească hirotonia din smerenie, nici pe vreunul din fraţi nu voia să-l ridice la treapta preoţiei.

Fiind prin locul acela lipsă de apă, pentru că izvorul era departe de locul acela, sfîntul s-a rugat într-o noapte, zicînd: "Doamne, Dumnezeul nostru, de este voia Ta să fie locuit în slava prea sfîntului Tău nume locul acesta, caută spre noi, robii Tăi, şi ne izvorăşte apă spre potolirea setei noastre". Astfel rugîndu-se, s-a auzit un glas din pîrîu, unde căutînd, fiind lună plină în noaptea aceia, a văzut un asin sălbatic săpînd cu piciorul în pămînt şi,

punîndu-şi gura la locul cel săpat, a băut apă. Deci, îndată pogorîndu-se Cuviosul Sava la locul acela unde a văzut pe asinul cel sălbatic, a început a săpa; şi săpînd puţin a aflat apă multă şi s-a făcut izvor curgînd cu îndestulare, împlinind toată trebuinţa lavrei şi neîmpuţinîndu-se niciodată.

Într-o noapte, umblînd el împrejurul pîrîului şi cîntînd psalmii lui David, i s-a arătat un stîlp de foc lîngă surpătură, care era în partea rîului dinspre apus, şi a stat sfîntul la rugăciune pînă la revărsatul zorilor. Apoi, luminîndu-se de ziuă, s-a dus la locul acela unde văzuse stîlpul şi a aflat o peşteră mare şi minunată în chipul bisericii, care era făcută de mînă dumnezeiască iar nu omenească. Aceea avea intrarea largă dinspre miazăzi şi lumină îndestulătoare de la soare. Deci, acea peşteră împodobind-o, a făcut-o biserică. Şi a poruncit fraţilor ca în toate sîmbetele şi Duminicile să se adune într-însa la cîntare. Apoi şi el s-a sălăşluit aproape de acea biserică nefăcută de mînă, zidindu-şi chilie pe o piatră înaltă şi a făcut uşă tăinuită la biserică, prin care intrînd, petrecea ziua şi noaptea în rugăciune.

Înmulţindu-se mereu numărul fraţilor, încît s-au făcut pînă la o sută cincizeci şi zidindu-se chilii de amîndouă părţile rîului, se înmulţea şi slava Cuviosului Sava; şi i se aducea lui mult aur de către iubitorii de Dumnezeu, pe care îl cheltuia la zidirea lavrei. Dar mai ales sfinţitul patriarh Martirie al Ierusalimului avea mare dragoste către dînsul şi foarte mult îl cinstea şi-i trimitea cele de trebuinţă.

Ducîndu-se la Domnul Fericitul Martirie, întru al optulea an al patriarhiei sale, după dînsul luînd scaunul Salustie, la patruzeci şi opt de ani ai vieţii Cuviosului Sava, s-au sculat din lavră nişte răzvrătiţi cu năravul şi trupeşti cu cugetul, după cum se zice, neavînd duh, care, mai dinainte făceau sfat nedrept asupra sfîntului şi în tot chipul îl necăjeau. Pentru că, adeseori prin mijlocul grîului odrăslesc neghinele şi prin mijlocul viei cresc rugi şi chiar în ceata Apostolilor unul s-a făcut vînzător, iar la Elisei era ucenic Gheezi. Acei fraţi răzvrătiţi, sau mai bine zis mincinoşi, cugetînd cele rele asupra sfîntului, s-au dus în sfînta cetate la patriarh şi l-au rugat să le dea egumen. Fiind întrebaţi din ce loc sînt, ei au răspuns: "Vieţuim într-un pîrîu în pustie". Şi aceasta o ziceau, vrînd să tăinu-iască numele fericitului Sava, că ştiau ei că numele lui este vestit şi pomenirea lui era de toţi iubită. Deci, fiind întrebaţi de multe ori şi siliţi de patriarh să spună de unde sînt, au spus chiar nevrînd că sînt din pîrîul ce se numeşte cu numele unui monah Sava. Atunci patriarhul a întrebat: "Dar unde este Sava?" Iar ei, nerăspunzînd la întrebare, au început al cleveti pe fericitul, zicînd că este prost, neiscusit, şi nu poate să povăţuiască şi să cîrmuiască mulţimea de fraţi, dintr-o aşa mare lavră, prin simplitatea şi neştiinţa lui". Apoi, la clevetire adăugau şi acestea, zicînd că nici el nu voieşte să primească hirotonia şi nici pe vreunul din fraţi nu-l lasă.

Aşa clevetind pe dreptul înaintea patriarhului, s-a întîmplat că era acolo un bărbat cinstit şi vrednic de pomenit, cu numele Chiric, preot al preaslăvitei biserici a Învierii lui Hristos şi păzitorul lemnului Sfintei Cruci celui de viaţă făcător. Acela, auzind clevetirea lor, i-a întrebat: "Oare, voi aţi primit pe Sava în locul acela sau el v-a primit pe voi"? Iar ei au

răspuns: "Sava ne-a primit pe noi". Zis-a lor Chiric: "Dacă Sava a putut a vă aduna pe voi în acel loc pustiu, cu cît mai vîrtos va fi vrednic, Dumnezeu ajutîndu-i, să vă povăţuiască pe voi". Iar ei neputînd răspunde la aceasta au tăcut.

Patriarhul, amînînd întrebarea pînă a două zi, îndată a trimis după Sfîntul Sava, chemîndu-l cu cinste la sine, ca pentru un alt lucru. Venind fericitul, iar patriarhul nespunîndu-i nimic despre clevetitori, nici clevetitorilor zicîndu-le ceva, nici mustrîndu-i pe dînşii, îndată a hirotonisit pe Cuviosul Sava preot, chiar nevrînd el. Deci sfinţindu-l pe el, a zis către cei ce cleveteau asupra lui: "Iată aveţi pe părintele vostru şi egumenul lavrei pe care l-a ales Dumnezeu de sus, iar nu om". Acestea zicînd, a luat pe Sava şi pe aceia şi a mers în lavră şi a sfinţit biserica cea zidită de Dumnezeu şi a binecuvîntat toată lavra, învăţînd pe fraţi să se supună egumenului lor, fericitului Sava, iar după aceea s-a întors.

Cînd fericitul Sava avea cincizeci şi trei de ani de la naşterea sa, fiind împărat Anastasie, după moartea lui Zinon, în acel an a venit la lavră un bărbat dumnezeiesc, împodobit cu daruri duhovniceşti, fiind de neam armean, cu numele Ieremia, care avea doi ucenici, ale căror nume erau: Petru şi Pavel. Deci, foarte s-a bucurat pentru dînşii fericitul Sava şi le-a dat peştera aceea în care petrecuse el singur mai înainte cînd era în pîrîu. Apoi le-a poruncit ca sîmbăta şi Duminica să cînte pravila în biserica cea mică, pe limba armenească. Şi aşa, încetul cu încetul s-au înmulţit armenii în lavră. În aceeaşi vreme a venit în lavră şi cuviosul părintele nostru Ioan, care se numea Tăcutul, şi care, fiind episcop al cetăţii Coloniei, a lăsat episcopia sa pentru Dumnezeu şi tăinuindu-şi dregătoria, se ostenea în lavră ca un monah simplu.

Cuviosul Sava - urmînd Sfîntului Eftimie cel Mare, care se obişnuise în toţi anii a ieşi în pustie în a paisprezecea zi a lunei ianuarie, de petrecea acolo tot sfîntul şi marele post; aceluia rîvnind, Cuviosul Sava ieşea în aceeaşi lună ianuarie, dar nu în aceeaşi zi, căci aştepta a douăzecea zi ca să săvîrşească în lavră pomenirea Sfîntului marelui Eftimie. Iar după săvîrşirea pomenirii, ieşea în pustie, fugind de petrecerea împreună cu oamenii, şi apropiindu-se de Dumnezeu cu gîndirea şi cu rugăciunea, petrecea acolo pînă în sîmbăta Stîlpărilor (Floriilor).

Într-un an, ieşind după obiceiul său din lavră în pustie şi umblînd împrejurul Mării Moarte, a văzut un ostrov (insulă) mic şi pustiu. Acolo vrînd a petrece zilele postului, s-a dus într-însul. Dar, prin zavistia diavolului fiind împiedicat, a căzut într-o groapă, din care ieşea ca dintr-un cuptor abur întunecat cu foc. Deci, i s-au ars faţa, barba şi alte părţi ale trupului i s-au vătămat, încît s-a îmbolnăvit foarte greu.

Cînd s-a întors în lavră numai după glas îl cunoşteau fraţii, aşa era de arsă faţa lui. Şi a bolit mult pînă cînd o putere dumnezeiască de sus, cercetîndu-l pe el, l-a tămăduit şi i-a dat putere asupra duhurilor necurate. Dar barba lui n-a mai crescut cum a fost mai înainte, ci era mică şi rară, ca să nu se mărească în deşert, împodobindu-se cu dînsa, iar el mulţumea lui Dumnezeu pentru aceasta.

În alt an a ieşit, după obicei, în pustie împreună cu ucenicul Agapit. Netrecînd multe zile, Agapit, de osteneală şi de foame, s-a culcat pe nisip şi a adormit. Iar fericitul Sava, stînd departe de dînsul şi rugîndu-se, a venit un leu mare asupra lui Agapit care dormea şi-l mirosea de la cap pînă la picioare. Fericitul Sava, văzînd pe leu deasupra ucenicului care dormea, s-a temut să nu-l mănînce şi îndată a făcut rugăciune cu sîrguinţă către Dumnezeu, pentru ucenic, să fie păzit de fiară. Iar Dumnezeu, ascultînd pe robul său, a astupat gura fiarei şi n-a vătămat pe Agapit, ci, ca şi cum ar fi fost lovit cu bici, a fugit în pustie. Fugind leul, a lovit cu coada pe cel ce dormea şi acela, deşteptîndu-se şi văzîndu-l, s-a cutremurat şi a alergat la părintele său. Iar el l-a învăţat să nu se dea mult timp somnului, ca nu cumva să fie mîncat de fiare şi mai vîrtos de cele nevăzute.

În alt an, umblînd fericitul după obicei cu acelaşi ucenic prin pustia care era pe lîngă Iordan spre miazănoapte, a aflat într-un munte o peşteră şi într-însa un pustnic înainte-văzător. Făcînd rugăciune amîndoi şi începînd vorba, a zis pustnicul: "De unde ai pornit, o! minunate Sava, a veni la noi? Cine ţi-a arătat locul acesta? Că iată cu darul lui Dumnezeu petrec aici de treizeci şi opt de ani şi n-am văzut nici un om, iar tu cum ai venit aici?" Iar fericitul Sava a răspuns: "Dumnezeu Care ţi-a arătat numele meu, Acela mi-a arătat şi mie locul acesta". Apoi, după vorbe folositoare de suflet, sărutîndu-se, Sava s-a dus cu ucenicul în pustie.

Apropiindu-se vremea să se întoarcă la lavră, Sava a zis către ucenic: "Să mergem, frate, să sărutăm pe robul lui Dumnezeu cel din peşteră". Deci, venind, l-au aflat în genunchi plecat către răsărit. Şi părîndu-i-se că face rugăciune, a aşteptat cîteva ceasuri; apoi, făcîndu-se seară şi văzînd Sava că nu se scoală bătrînul de la rugăciune, a zis: "Încredinţează-ne pe noi lui Hristos, părinte". Însă nu răspundea. Sava, apropiindu-se, s-a atins de dînsul şi l-a aflat răposat. Apoi, întorcîndu-se către ucenic, a zis: "Vino, fiule, să îngropăm trupul sfîntului că spre aceasta ne-a trimis Dumnezeu aici". Deci, făcînd deasupra lui obişnuita cîntare, l-au îngropat în aceeaşi peşteră şi astupînd uşa peşterii cu pietre, s-au dus în lavră.

În anul acela în care s-a sfinţit biserica cea de Dumnezeu zidită, a murit în Alexandria, Ioan, tatăl fericitului Sava, fiind puternic în ostăşia Isaurilor. Iar fericita Sofia, maica lui, care acum foarte mult îmbătrînise, vînzînd toate averile sale, a venit în Ierusalim la fiul său Sava, aducînd mult aur. El, primind-o pe dînsa, a sfătuit-o să se tundă în chipul călugăresc, în care vieţuind ea puţin, s-a mutat la Domnul. Aurul cel adus de dînsa l-a cheltuit la treburile mănăstirii şi la zidirea caselor de străini; căci a zidit una lîngă Ierihon, iar alta în lavră, ca în cea de lîngă Ierihon să odihnească pe străini, iar în cea din lavră pe monahi.

Zidindu-se casa de stăini în lavră, a trimis părintele un frate cu dobitoace mănăstireşti la Ierihon, ca să aducă de acolo lemne pentru trebuinţa lucrului. Acela, la întoarcere, fiind arşiţă mare, a însetat pe cale şi neaflîndu-se apă, pentru că pămîntul acela era pustiu şi fără apă, a căzut slăbit de sete. Aducîndu-şi aminte de sfîntul bătrîn a zis: "Dumnezeul părintelui meu Sava, nu mă lăsa pe mine". Atunci îndată s-a arătat deasupra lui nor şi,

slobozind rouă, l-a răcorit pe el şi dobitoacele care duceau lemne. Apoi acel nor, a mers pe deasupra lui pînă la lavră, umbrindu-l şi răcorindu-l de zăduf; şi aceasta s-a făcut pentru rugăciunile Sfîntului părintelui său Sava, de care şi-a adus aminte în nevoia sa.

Odată, în vremea postului, Cuviosul Sava a voit să se suie în muntele Castelinului, ce era departe de lavră, la douăsprezece stadii, în partea de miazănoapte. Muntele acela era neumblat de oameni şi înfricoşat pentru suirea cea aspră şi grea pe el, cum şi pentru înfricoşările ce se făceau acolo; pentru că mulţime de diavoli se încuibaseră acolo şi multe feluri de năluciri înfricoşau pe cei ce treceau pe acolo. Cuviosul, avînd ajutor pe Cel Preaînalt, s-a suit pe muntele acela şi cu undelemnul ce-l luase din candela Sfintei Cruci, stropindu-l în toate părţile, întărindu-se cu semnul Crucii a petrecut acolo toată vremea postului cel mare. La început mult război a avut cu diavolii în toate zilele; pentru că năvăleau asupra lui, uneori în chipul fiarelor, iar alteori în chipul tîrîtoarelor şi alteori în chipul păsărilor, făcînd zgomot, strigare şi ţipăt înspăimîntător. Cuviosul, ca un om înfricoşîndu-se, se gîndea să se pogoare din munte, însă Cel ce a întărit odată pe marele Antonie în războiul cu diavolii. Acela, arătîndu-i-se şi sfîntului, i-a poruncit să îndrăznească în puterea Crucii. De atunci petrecea fericitul fără temere, cu rugăciunea şi cu puterea Crucii, izgonind departe de el toate fiarele şi îngrozirile diavoleşti.

Aproape de sfîrşitul postului mare, stînd sfîntul noaptea la rugăciune, diavolii au ridicat asupra lui cel mai mare război. Pentru că, arătîndu-se mulţime mare în obişnuitele lor chipuri de fiare, de tîrîtoare şi de păsări, năvălind asupra sfîntului, strigau peste măsură şi se vedea cum se clătina tot muntele. Dar sfîntul deloc nu se înfricoşa, ci neîncetat rugîndu-se lui Dumnezeu, diavolii, nerăbdînd, au strigat: "O! ce nevoie răbdăm de la tine, Savo! Oare nu-ţi este destul pîrîul cel locuit de tine? Au nu-ţi ajunge peştera ta, cum şi cealată pustie pe care ai făcut-o locuită? Şi aici ai venit în locaşurile noastre, vrînd a ne izgoni? Iată, acum ne ducem, nemaiputînd a ne împotrivi ţie, care ai ajutător pe Dumnezeu". Atunci îndată cu mare tînguire, cu strigare, cu gîlceavă şi cu zgomot foarte mare, în chipul corbilor, au zburat în acea noapte din muntele acela.

Nu departe de muntele acela erau nişte păstori care înnoptaseră cu turmele lor. Aceia au văzut pe diavoli zburînd din munte în munte şi au auzit strigarea lor. Apoi, venind, au spus Cuviosului Sava. Iar el, mulţumind lui Dumnezeu pentru izgonirea diavolilor, s-a dus în lavră ca să prăznuiască Învierea lui Hristos împreună cu fraţii. După praznic, luînd pe unii din părinţi, a venit iarăşi la Castelin, unde au început a curăţi locul şi a zidi chilii. Ostenindu-se ei la lucrul acela, au aflat sub deal o casă mare cu pietre minunate, frumos făcută, care avea lărgime destulă şi acoperămînt înalt. După ce au curăţit-o şi împodobit-o, au făcut-o biserică şi au sfinţit-o; apoi cuviosul a aşezat acolo viaţă de obşte.

În vremea cînd se zidea acea chinovie, lipsindu-le bucatele, îngerul Domnului s-a arătat în vedenie lui Marchian, arhimandritul din Betleem, zicînd: "Iată tu, Marchiane, şezi la odihnă, avînd toate cele de trebuinţă, iar robul lui Dumnezeu Sava se odihneşte pentru dragostea Lui, împreună cu fraţii în muntele Castelin, flămînd şi neavînd hrana cea de nevoie şi nu este nimeni cine să le dea cele de trebuinţă; deci, trimite-le tu bucate fără

zăbavă, ca să nu slăbească de foame". Marchian îndată a trimis la Cuviosul Sava multe lucruri din cele de trebuinţă, încărcînd vitele cu multe feluri de bucate. Cuviosul, primind cele trimise, a mulţumit lui Dumnezeu, Care are purtare de grijă pentru robii Săi.

Isprăvind chinovia, a adunat într-însa fraţi mulţi şi a încredinţat-o lui Pavel, care a fost multă vreme pustnic, împreună cu Teodor, ucenicul său. Dar Pavel peste puţină vreme s-a mutat din viaţa aceasta şi a primit toată ocîrmuirea Teodor, aducînd în mănăstire pe Serghie fratele său şi pe alt Pavel, unchi al său, care mai pe urmă a fost egumen în muntele Castelin, apoi a fost episcop în Aili şi Amatunta.

Cuviosul Sava avea mare purtare de grijă pentru aceasta, ca să umple chinovia cea din Castelin de bărbaţi rîvnitori, nevoitori şi monahi iscusiţi; iar pe oamenii mireni care voiau să se călugărească, aşijderea şi pe cei tineri fără barbă, nu-i lăsa să vieţuiască în chinovia de la Castelin, nici în lavră. Ci a zidit pentru ei, în partea dinspre miazănoapte, o altă chinovie mai mică şi a pus acolo povăţuitori iscusiţi să-i înveţe pe noii începători rînduiala şi pravila cea călugărească. Să ştie mai întîi Psaltirea şi toată rînduiala cîntării de rugăciune; apoi să ştie toate rînduielile călugăreşti şi să se îndemne către nevoinţă şi către osteneli. După aceea să-şi păzească mintea lor de cele lumeşti şi să se împotrivească gîndurilor rele, ca să-şi taie voia şi să fie ascultători, blînzi, smeriţi, tăcuţi, treji şi cu luare aminte, păzindu-se de vicleşugurile vrăjmaşilor.

Cînd cineva sporea bine întru aceste începuturi călugăreşti, cuviosul îl ducea în chinovia cea mare sau în lavră; iar pe alţii din cei noi începători şi mai ales pe cei tineri, îi trimitea la cuviosul părinte Teodosie, care, ieşind din biserica cea de la Scaune, îşi făcuse o mănăstire, la treizeci şi cinci de stadii depărtare de lavră, spre apus. Şi erau amîndoi, Sava şi Teodosie, un suflet şi o inimă, întru toate avînd o împreună glăsuire între dînşii - pentru care pricină, ierusalimenii îi numeau pe dînşii "nouă pereche apostolească, Petru şi Pavel". Apoi li s-au încredinţat începătoria peste toate adunările cele mănăstireşti. Căci după mutarea fericitului Marchian, arhimandritul, şi a preasfinţitului patriarh Salustie, s-au adunat la dînsul toţi monahii din lavre şi de prin mănăstiri, de prin munţi şi de prin pustie. Atunci, după unirea tuturor, aceşti doi părinţi mari, Sava şi Teodosie, au fost aleşi şi puşi arhimandriţi peste toate lavrele şi vieţile de obşte care erau împrejurul Sfintei Cetăţi. Din acea vreme Cuviosul Teodosie era mai mare peste mănăstirile cu viaţa cea de obşte, iar Cuviosul Sava, peste părinţii care petreceau prin pustietăţi.

După plecarea la Domnul a patriarhului Salustie, cînd Ilie a fost ridicat în scaun în locul lui, în vremea aceea fericitul Sava cumpăra pămîntul care era lîngă lavra sa, pe care voia să facă chilii pentru monahii care veneau de departe. Cei ce vindeau acel loc cereau aur mult şi bătrînul nu avea atunci mai mult decît jumătate din galbeni. Însă, punîndu-şi nădejdea în Dumnezeu, către care avea dragoste şi mare credinţă, a zis vînzătorului: "Ia, frate, acum arvuna aceasta pînă mîine, iar mîine, de nu-ţi voi da tot preţul, mă lipsesc şi de arvună!" Făcîndu-se noapte şi apropiindu-se de ziuă, sfîntul sta la rugăciune, şi iată a intrat un necunoscut dînd în mîna lui o sută şaptezeci galbeni şi îndată s-a dus, nespunînd cine şi de unde este. Cuviosul s-a mirat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi,

mulţumindu-i, a dat preţul celui ce vindea locul; deci a zidit şi o a doua casă de străini, spre odihna fraţilor celor ce veneau de departe. Asemenea şi pentru chinovia cea din Castelin a cumpărat două case, pentru primirea de străini; una în Sfînta Cetate, aproape de turnul lui David, iar alta în Ierihon.

În acea vreme au venit în lavră doi fraţi după trup, de neam din Isauria, anume Teodul şi Ghelasie - ca alt Veseleil şi Eleac, prea înţelepţii făcători ai Cortului sfînt -, pe care i-a trimis Dumnezeu către al doilea Moisi, adică Cuviosul Sava şi prin care a săvîrşit toate zidirile lavrei. Căci au zidit chilii multe, bolniţă, pitărie, baie lîngă pîrîu şi biserica cea mare a Preacuratei şi de Dumnezeu Născătoare. Pentru că biserica cea nefăcută de mînă, pe care o arătase Dumnezeu cuviosului prin stîlp de foc, fiind strîmtă, iar fraţii care se adunaseră acum mulţime, neputînd încăpea la cîntarea pravilei, au zidit altă biserică lîngă aceea, mai mare şi mai frumoasă, în numele Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, pe care a sfinţit-o patriarhul Ilie. Deci în această biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu a poruncit fraţilor să se adune spre lauda Domnului; iar în biserica cea arătată de Dumnezeu a adus pe armeni şi a rînduit cîntări de toată noaptea, în zilele duminicilor şi la praznice însemnate.

Unii din fraţii armeni, urmînd atunci glasul ereticesc, adică a lui Petru care se numea Fulon, adăugau la cîntarea cea îngerească: "Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte" şi aceste cuvinte: "Cel ce Te-ai răstignit pentru noi, miluieşte-ne pe noi". Acea hulă, fericitul Sava pierzînd-o dintre fraţi, a poruncit armenilor să cînte cîntarea cea întreit sfîntă în limba grecească - iar nu pe cea armenească. Deci toată slujba o cîntau armeneşte, iar "Sfinte Dumnezeule" îl cîntau greceşte, pentru ca să nu se adauge de armeni acele cuvinte de hulă ale lui Fulon, la Sfinte Dumnezeule.

Cuviosul Sava cîrmuindu-le pe toate bine, acei clevetitori, de care s-a zis mai înainte, din îndemnarea diavolească pizmuiau cîrmuirea lui cea bună. Deci s-au sculat asupra lui cu zavistie, adunînd într-un cuget cu ei pînă la patruzeci de fraţi, din cei neiscusiţi cu viaţa şi răzvrătiţi cu năravul, care aveau înţelegerea nesănătoasă, şi au făcut multe supărări sfîntului. Dar acela care era aspru asupra diavolului şi blînd către oameni, dînd loc mîniei lor celei nedrepte, a lăsat lavra şi s-a dus în părţile Schitopului şi acolo a şezut în loc pustiu, lîngă pîrîul Gadarei.

Aflînd peştera unui leu, a intrat într-însa şi, rugîndu-se, s-a culcat să se odihnească în culcuşul leului, pentru că se înnoptase. La miezul nopţii a venit leul şi a văzut pe bătrîn odihnindu-se în culcuşul său; şi apucîndu-l cu dinţii de haine îl trăgea afară din peşteră, ca să-i lase locul său; iar cuviosul deşteptîndu-se a văzut acel leu înfricoşat, dar nu s-a înspăinîntat, ci sculîndu-se a început a-şi face rugăciunea de miezul nopţii. Sfîrşindu-şi rugăciunea, a şezut iarăşi în locul acela unde se culca leul, care apucîndu-l cu dinţii de marginea hainei, trăgea afară din peşteră pe sfîntul părinte. Iar părintele a zis către leu: "O, fiară, peştera este largă şi poate să ne încapă pe amîndoi, căci un făcător ne-a zidit; iar de nu-ţi place să fii împreună cu mine, du-te mai bine tu de aici, pentru că eu sînt mai

cinstit decît tine, căci sînt zidit cu mîna lui Dumnezeu şi sînt cinstit cu chipul Lui". Acestea auzidu-le leul, s-a dus ca şi cum s-ar fi ruşinat de bătrîn.

Vieţuind fericitul în acea peşteră, s-au înştiinţat despre dînsul schitopolitenii şi gadarenii, care au început a veni la dînsul. Între aceştia era şi un tînăr cu numele Vasile, care, lăsînd lumea, a fost tuns în călugărie de Cuviosul părinte Sava, cu care vieţuia împreună. Tîlharii, auzind de tunderea lui Vasile şi socotind că a adus aur mult în peşteră la părintele său Sava - pentru că tînărul acela era din părinţi de bun neam şi bogaţi -, au năvălit noaptea asupra lor. Dar, neaflînd la dînşii nimic, s-au mirat de lipsa lor şi s-au dus. Şi iată, au văzut doi lei mari venind asupra lor şi s-au înspăimîntat foarte, căci gîndeau că i-a ajuns mînia lui Dumnezeu pentru năvălirea ce au făcut cu îndrăzneală asupra robilor săi. Deci au strigat cu glas mare către fiare: "Jurămu-vă pe voi, cu rugăciunile părintelui Sava să vă duceţi din cale ca să trecem de aici". Iar leii, auzind numele Sfîntului Sava, au fugit ca şi cum ar fi fost loviţi cu biciul. Dar tîlharii, înspăimîntîndu-se de acea minune, s-au întors la cuviosul şi i-au spus ceea ce s-a petrecut; apoi s-au pocăit de faptele lor cele rele şi, lăsîndu-se de a mai face tîlhării, se hrăneau cu ostenelile lor. Deci a vieţuit acolo cuviosul cîtăva vreme şi a adunat fraţi, cărora punîndu-le egumen şi încredinţîndu-i lui Dumnezeu, el singur ca o pasăre osebindu-se s-a dus la linişte în altă pustie, unde liniştindu-se mult, s-a întors iarăşi în lavra sa, socotind că acum tulburătorii aceia vor fi încetat din răutatea şi cîrtirea lor; dar i-a aflat pe dînşii neîndreptaţi, petrecînd întru răutatea cea dintîi şi încă şi mai mult se înmulţiseră, încît erau pînă la şaizeci, iar el plîngînd pentru dînşii ca şi pentru cei pierduţi, îi sfătuia cu cuvinte părinteşti; dar pe arapi n-a putut să-i albească, căci cu sfaturile lui cele blînde mai mult se întărîtau. Deci cuviosul, iarăşi dînd loc mîniei lor, a lăsat lavra şi s-a dus în părţile Nicopolei, unde s-a sălăşluit sub un copac, care are roade dulci ce se numea roşcov şi cu roadele copacului aceluia se hrănea.

Înştiinţîndu-se despre el stăpînul locului aceluia, i-a zidit o chilie şi în puţine zile, cu darul lui Hristos, adunîndu-se fraţii la cuviosul, locul acela s-a făcut chinovie. Acolo vieţuind fericitul Sava, pizmuitorii lui, care erau în lavră, au scos veste între fraţi că pe Sava l-au mîncat fiarele în pustie, apoi s-au dus la fericitul Ilie, patriarhul, spunîndu-i: "Părintele nostru, umblînd prin pustia Mării Moarte, l-au mîncat leii; deci ne rugăm sfinţiei tale porunceşte să ni se dea egumen". Iar fericitul Ilie, ştiind viaţa lui Sava, din tinereţea lui, a zis către monahi: "Eu nu vă cred, căci ştiu că Domnul este drept şi nu va trece cu vederea atîtea fapte bune ale părintelui vostru, nici va îngădui ca el să fie mîncat de fiare; ci mai bine mergeţi de căutaţi pe părintele vostru, sau tăceţi şezînd în chiliile voastre, pînă cînd îl va arăta Dumnezeu". Deci s-au întors pizmuitorii cu ruşine.

Sosind praznicul înnoirii bisericii Învierii Domnului din Ierusalim şi adunîndu-se toţi episcopii Palestinei şi egumenii, atunci a venit şi Cuviosul Sava, împreună cu nişte fraţi din mănăstirea Nicopolei. Pe acesta văzîndu-l patriarhul, s-a bucurat şi, luîndu-l deoparte, l-a rugat să se întoarcă iarăşi în lavra sa. Iar el se lepăda, zicînd că este mai presus de puterea lui a ocîrmui şi a îngriji atîta mulţime de fraţi; deci îşi ceru iertare. Iar patriarhul a zis: "De nu vei asculta rugăciunea şi sfatul meu, nu vei mai veni de acum înaintea feţei mele, pentru că nu pot răbda, ca ostenelile tale să le stăpînească alţii". Atunci fericitul Sava,

chiar nevrînd, a spus patriarhului pricina ieşirii sale din lavră: "Ca să nu fiu - zice el - pricinuitor de sfadă şi tulburător fraţilor". Apoi i-a spus despre pizmuitorii care s-au sculat asupra lui. După aceea, neputînd a nu asculta pe patriarh, s-a supus. Dar pe ucenicul său, care venise cu el din Nicopole, l-a pus egumen al mănăstirii, iar el s-a dus la lavra sa.

Apoi patriarhul a trimis împreună cu dînsul şi scrisoarea sa către fraţi, întru acest chip: "Vă poruncesc, fraţilor întru Hristos, să ştiţi că părintele vostru Sava este viu, iar nu este, precum aţi auzit voi şi cum aţi spus, că l-au mîncat fiarele; căci a venit la mine la praznic şi l-am îndemnat să vie la voi, judecînd a fi lucru cu nedreptate ca să lase lavra sa, pe care a strîns-o cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu ostenelile sale. Deci primiţi cu osîrdie şi cu toată cinstea pe părintele vostru şi să vă supuneţi lui întru toate, pentru că nu voi l-aţi ales pe dînsul, ci el v-a adunat pe voi. Iar dacă unii din voi ar fi mîndri şi neplecaţi, încît nu vor voi a se smeri şi a se supune lui, unora ca acelora le poruncim, ca îndată să iasă din lavră, pentru că nu este cu cuviinţă a nu-şi primi locul său părintele acesta".

Scrisoarea aceasta citindu-se în lavră în mijlocul bisericii, pizmuitorii cei orbiţi cu răutate au făcut tulburare, strigînd asupra sfîntului părinte, celui nevinovat şi curat cu inima: unii îl ocărau, îl dosădeau, îl grăiau de rău, iar alţii luîndu-şi hainele şi lucrurile lor se grăbeau a ieşi din lavră; alţii, apucînd topoare şi cazmale, au alergat la chilia pe care chiar Cuviosul Sava o zidise şi au dărîmat-o pînă în temelie, în nebunia lor; iar lemnele şi pietrele le-au aruncat jos în pîrîu, apoi s-au dus de acolo în lavra Suchiului. Egumenul lavrei aceleia, Acvilin, bărbat dumnezeiesc, ştiind răutatea lor, nu i-a primit pe dînşii, ci i-a izgonit din lavra sa. Apoi ei ducîndu-se în pîrîul Tecuia şi făcîndu-şi colibi, s-au sălăşluit acolo. Astfel smulgîndu-se din lavră acele neghine, fraţii cei rămaşi s-au făcut ca nişte rod de grîu bine primit lui Dumnezeu.

Trecînd puţină vreme şi auzind Sfîntul Sava unde petrec cei ce s-au despărţit de lavră şi că sînt în mare lipsă, a pus pe caii şi asinii lavrei multe bucate şi s-a dus la dînşii voind pe de o parte să potolească mînia lor, iar pe de alta să le ajute în lipsa lor. Unii dintr-înşii văzînd pe fericitul Sava venind către ei, ziceau: "Iată că şi aici vine înrăutăţitul acela". Şi grăiau şi alte cuvinte rele, din mînie şi din ură. Iar el, fără răutate privind la dînşii cu dragoste şi grăindu-le cuvinte frumoase, i-a mîngîiat pe dînşii şi le-a dat bucatele. Apoi, văzînd strîmtorarea, lipsa şi neorînduiala lor, căci erau ca nişte oi care n-au păstor, a vestit despre toate patriarhului şi l-a rugat să rînduiască cele cuvenite pentru dînşii. Patriarhul i-a încredinţat pe dînşii lui Sava, dîndu-i şaptezeci de galbeni pentru zidiri şi altele multe spre trebuinţă. El mergînd la dînşii a zăbovit cinci luni şi le-a zidit biserică şi pitărie şi le-a aşezat lavră nouă, aducînd din lavra cea veche pe unul din părinţii cei iscusiţi, cu numele Ioan, bărbat mai înainte-văzător. Pe acela punîndu-l egumen, Sava s-a întors în lavra sa. Iar Ioan, le-a fost povăţuitor şapte ani într-acea lavră nouă, apoi s-a dus la Domnul. Cînd era să moară, a proorocit cele ce aveau să fie şi, plîngînd, a zis către cei ce şedeau împrejurul său, că vor veni zile cînd, cei ce vieţuiesc aici se vor lepăda de credinţa cea dreaptă şi cu mîndrie se vor înălţa, dar îndrăzneala şi mărirea lor se vor risipi şi deodată vor cădea.

După Ioan a fost egumen Pavel, de neam roman; acesta egumenind numai şase luni, şi nemaiputînd răbda gîlcevile, a fugit în Arabia şi acolo s-a sfîrşit în mănăstirea lui Saverian.

Înştiinţîndu-se Sava de fuga lui Pavel, a pus pe Agapit ucenicul său, egumen al lavrei celei noi. Acesta a aflat pe unii dintre fraţi că au învăţătura lui Origen, ca o otravă de aspidă pe buzele lor şi ca o osteneală şi durere sub limbile lor. Între aceştia mai întîi era unul cu numele de Ioan Palestinianul, care se părea a fi creştin adevărat, avînd chipul dreptei-credinţe, dar în inimă era plin de răutatea păgînească, de bîrfirea maniheilor, de eresurile lui Didim, ale lui Evagrie şi ale lui Origen.

Pe aceşti fraţi adunîndu-i Agapit, şi temîndu-se să nu se vatăme şi alţii cu aceleaşi eresuri, a vestit pe patriarh despre dînşii şi cu sfatul lui i-a izgonit din lavră. Apoi, după cinci ani, Agapit s-a mutat la Domnul, şi după dînsul s-a încredinţat egumenia lui Mamant. Atunci Non, împreună cu cei de un cuget cu el, auzind de mutarea lui Agapit, s-au întors în lavra cea nouă; dar, temîndu-se de fericitul Sava, îşi tăinuiau otrava eresului. În acea vreme Cuviosul Sava, aflînd o peşteră care era departe de lavra sa cea veche ca de zece stadii din partea de miazănoapte, la poalele Castelionului, a făcut mănăstire, ajutîndu-i cu averea sa Marchian, preotul sfîntului Sion, împreună cu fiii săi Antonie şi Ioan.

În dealul unde a zidit împărăteasa Evdochia un turn, în pustia dinspre răsărit, vieţuiau doi monahi, care se ţineau de eresul lui Nestorie; pentru aceasta se mîhnea foarte sfîntul părinte, căci rătăciseră din calea cea dreaptă. În vremea aceea, sfîntului i s-a arătat vedenia aceasta: Se părea a fi în biserică, săvîrşindu-se slujba, şi în mijlocul fraţilor a văzut stînd pe acei nestorieni. Apoi, cînd a venit vremea Sfintei Împărtăşiri, toţi fraţii se apropiau de dumnezeieştile Taine şi se împărtăşeau, iar cei doi eretici, vrînd a se apropia de împărtăşanie, îndată i-au oprit nişte ostaşi înfricoşaţi, respingîndu-i de la împărtăşanie şi izgonindu-i din biserică. Dar fericitul ruga pe ostaşi să lase şi pe acei doi monahi să fie împreună cu fraţii în biserică şi să nu-i oprească a se împărtăşi. Însă ostaşii au răspuns, zicînd: "Nu se cuvine a lăsa să se împărtăşească cu dumnezeieştile Taine pe aceştia care sînt iudei, că nici pe Hristos nu-l mărturisesc a fi Dumnezeu, nici pe Preacurata Fecioară Maria a fi Născătoare de Dumnezeu".

Pentru această vedenie fericitul mai mult se mîhnea, fiindu-i jale de pierderea sufletelor lor. Multă nevoie a suferit postind şi rugîndu-se către Dumnezeu pentru dînşii, ca să-i lumineze cu lumina cunoştinţei adevărului. Apoi, adeseori se ducea la dînşii învăţîndu-i şi mustrîndu-i, rugîndu-i şi sfătuindu-i, pînă ce în sfîrşit cu darul lui Dumnezeu, i-a cîştigat la credinţa Bisericii lui Hristos. Aşa se îngrijea cuviosul pentru mîntuirea sufletelor omeneşti. După aceea i-a coborît pe dînşii din dealul acela, şi i-a dat în mănăstirea lui Teodosie, iar în locul lor a trimis un ucenic de al său, încredinţîndu-i dealul acela, cu numele Ioan Bizantinul, unde, după puţină vreme, cu sporirea ajutorului lui Dumnezeu, s-a zidit şi mănăstirea.

Era în lavra cea mare un monah cu numele Iacov, de neam din Ierusalim, îndrăzneţ şi mîndru. Acela, sfătuindu-se cu unii monahi de acelaşi obicei cu dînsul - iar fericitul Sava

nefiind atunci în lavră, ci petrecînd liniştit în pustie după obiceiul său în vremea postului celui mare -, a ieşit din lavră şi s-a dus într-o vale, ce se numea Şapte guri, şi a început a-şi face mănăstire, vrînd să fie asemenea Cuviosului Sava.

Întorcîndu-se Sava din pustie şi înştiinţîndu-se despre lucrul lui Iacov, s-a dus la dînsul şi-l sfătuia să înceteze, zicînd că este nefolositor lucru a începe ceva cu îndrăzneală şi cu înălţare de minte. Dar acela n-a ascultat pe bătrîn, ci se împotrivea cuvintelor lui. Iar sfîntul i-a zis: "Dacă nu te supui, păzeşte-te, ca nu prin ispită să te pedepseşti". Acestea zicînd, s-a dus la chilia sa. Iar asupra lui Iacov a venit spaimă şi cutremur şi a căzut în boală cumplită, zăcînd şase luni, încît abia putea să vorbească. Apoi, deznădăjduindu-se de viaţa sa, s-a rugat de cineva să-l ducă la Cuviosul Sava ca să-şi ceară iertare la sfîrşitul vieţii sale. Văzîndu-l Sfîntul Sava, l-a îmbărbătat, l-a certat cu cuvinte părinteşti, i-a dat mîna şi ridicîndu-l din pat l-a făcut sănătos, ca şi cum n-ar fi zăcut niciodată, apoi, împărtăşindu-l cu Preacuratele Taine, i-a pus înainte hrană. Şi Iacov nu s-a mai întors la zidirea sa cea nouă, ci, primind ascultare în casa de străini, slujea acestora.

Odată, fiind nebăgător de seamă în slujba sa, a fiert bob mai mult decît trebuia, că i-a rămas de la masă atîta, încît se putea din rămăşiţa aceea şi a doua zi să se îndestuleze trapeza. El, însă, l-a aruncat pe fereastră în pîrîu, aceasta nu numai o dată făcîndu-o, ci de mai multe ori. Părintele Sava, văzînd acest lucru, s-a coborît pe ascuns în pîrîu şi a adunat bobul cel lepădat, apoi, aducîndu-l în chilia sa, l-a uscat puţin la soare. Trecînd puţină vreme, cuviosul a fiert din bobul acela şi, gătindu-l bine, a chemat pe Iacov la sine ca să-l ospăteze. Mîncînd el, bătrînul a zis către Iacov: "Iartă-mă, frate, că nu te-am ospătat precum am voit şi nu te-am împăcat cu bucatele, pentru că nu ştiu a face fiertura bine". Iar Iacov a zis: "O, părinte, bine ai fiert bobul acesta; de mult n-am mîncat bucate ca acestea". Bătrînul a zis: "Crede-mă, fiule, că acesta este bobul pe care tu l-ai vărsat în pîrîu; să ştii dar cum că cel ce nu poate să chivernisească cu măsură nici o ulcică de bob, ca să nu rămînă ceva în zadar, apoi cum poate unul ca acela să chiverniseacă o mănăstire şi să povăţuiască pe fraţi? Aşa grăieşte şi Apostolul: "Dacă cineva nu ştie să-şi conducă casa sa, cum va putea să îngrijească de Biserica lui Dumnezeu?". Iacov, auzind acestea s-a ruşinat; iar pentru iubirea sa de începătorie şi pentru slujba sa cea cu nebăgare de seamă, făcînd pocăinţă, îşi cerea iertare.

Pe acest Iacov, care şedea în chilia sa, odată îl supăra diavolul cu războiul poftei trupeşti. Deci, stîndu-i asupră acel război îndelungat cu gînduri necurate, n-a putut mai mult a răbda şi, luînd cuţitul, şi-a tăiat părţile sale genitale. Făcîndu-i mare durere şi curgînd mult sînge, a început a striga pe fraţii care petreceau pe aproape, ca să-i ajute. Iar fraţii, venind şi văzînd lucrul ce-l făcuse, pe cît puteau potoleau durerea lui cu doctorii şi după multă vreme abia au putut să-l vindece. Auzind despre aceasta Cuviosul Sava a izgonit pe Iacov din lavră, fiind vindecat de rană. După aceea s-a dus la Cuviosul Teodosie, spunîndu-i nevoia ce i s-a întîmplat cu izgonirea şi rugîndu-l să mijlocească pentru dînsul către Cuviosul Sava, ca iarăşi să-l primească în lavră şi în chilia sa. Teodosie, înduplecîndu-se de rugăciunea fratelui, s-a dus la fericitul Sava şi l-a rugat pentru fratele cel izgonit. Sava, pentru rugăciunea unui părinte ca acela şi bun prieten al său, a primit pe Iacov, dîndu-i

poruncă să nu vorbească cu nimeni, fără numai cu cel ce-i slujea, nici să iasă din chilia sa; ba încă l-a înlăturat de la împărtăşirea cu Preacuratele şi dumnezeieştile Taine.

Şezînd Iacov în linişte, făcea roduri vrednice de pocăinţă, vărsînd multe lacrimi înaintea lui Dumnezeu, pînă cînd i s-a dăruit iertare din înălţime. Iar fericitului Sava i s-a vestit prin dumnezeiască descoperire că este iertat păcatul lui Iacov, căci a văzut Cuviosul Sava în vedenie un bărbat strălucind stînd aproape şi un mort zăcînd lîngă picioarele lui Iacov, pentru a cărui înviere rugîndu-se Iacov, s-a auzit glas de sus, zicînd: "Iacove, auzite sînt rugăciunile tale; deci atinge-te de mort şi va învia". Atingîndu-se Iacov de mort, după poruncă, îndată a înviat. Iar bătrînul cel strălucit îndată a zis către Sava: "Iată, a înviat mortul şi tu dezleagă de acum din legături pe cel ce l-a înviat". Sava, văzînd acestea a trimis îndată după Iacov şi, dezlegîndu-l de canon, i-a poruncit să intre în sobor şi împreună cu fraţii să se împărtăşească cu Preacuratele Taine. După şapte zile de la dezlegarea sa, Iacov s-a dus la Domnul.

Cuviosul părintele nostru Sava, era ca un pom minunat care odrăsleşte ramuri frumoase. Astfel, cu chipul vieţii sale cel sfînt şi cu rugăciunile cele cu sîrguinţă către Dumnezeu înmulţea sfînta sa lavră cu părinţi şi monahi nevoitori, care se făceau sfinţi, cum şi el era sfînt, precum este scris: *Dacă rădăcina este sfîntă, apoi şi ramurile sînt sfinte.*

Dintre aceste ramuri sfinte să pomenim pe fericitul Antim, bătrînul din Betania, care în multe nevoinţe monahiceşti îşi petrecuse viaţa. Acesta, la începutul venirii sale în lavră, şi-a zidit o chilie mică în partea de răsărit a pîrîului, în dreptul turnului Cuviosului Sava şi a petrecut într-însa treizeci de ani; iar la bătrîneţe, slăbind şi apropiindu-se către sfîrşit, a căzut în boală grea. Văzîndu-l Cuviosul Sava aşa, prea îmbătrînit şi zăcînd greu, a vrut să-l ia într-una din chiliile cele mai aproape de biserică, ca să poată acolo fraţii mai lesne a-l cerceta şi a-i sluji mai uşor. Dar el s-a rugat să-l lase să se săvîrşească acolo unde s-a sălăşluit de la început; şi l-a lăsat în chilia sa bolnav.

Într-o noapte, Cuviosul Sava, sculîndu-se la rugăciune după obiceiul său mai înainte de cîntarea Utreniei, a auzit nişte glasuri minunate ca şi cum ar fi cîntat un cor. Părîndu-i-se că se cîntă slujba în biserică, se mira în sine cum s-a început Utrenia fără dînsul şi fără obişnuita lui binecuvîntare? Venind îndată în biserică, n-a aflat pe nimeni, iar uşile erau încuiate şi s-a întors mirîndu-se de glasurile care se auzeau. Apoi iarăşi a auzit cu glas dulce cîntînd cîntarea aceasta: "Trece-voi în locul cortului celui minunat, în casa lui Dumnezeu, în glasul bucuriei şi al mărturisirii sunetului celui ce prăznuieşte".

Înţelegînd de unde ieşeau acele glasuri minunate, adică din partea de unde era chilia fericitului Antim, a înţeles mutarea lui şi îndată, deşteptînd pe eclesiarhul, i-a poruncit să bată toaca să se adune fraţii. Şi luînd pe unii dintr-înşii, a mers în chilia bătrînului, cu făclii şi cu tămîie. Intrînd înăuntru n-a aflat pe nimeni altul decît numai trupul fericitului Antim, zăcînd mort, iar sufletul lui se dusese la Domnul însoţit de îngeri. Deci, luînd ei acel cinstit trup, l-au dus în biserică şi, cîntînd cele de îngropare, l-au pus împreună cu sfinţii părinţi.

Un frate, cu numele Afrodesie, din mănăstirea lui Teodosie, de fel din Asia, mare de stat şi atît de tare încît ridica de la pămînt singur cu multă înlesnire douăsprezece baniţe de grîu, fiind trimis la o slujbă, în drum s-a mîniat asupra asinului cu care căra grîu şi l-a lovit tare, iar asinul din acea lovitură a căzut şi a murit. Pentru aceasta Cuviosul Teodosie a izgonit pe Afrodesie din locaşul său şi a venit la Cuviosul Sava, nevoindu-se la dînsul multă vreme, în mare pocăinţă. Şi atît de mult a sporit în darul lui Dumnezeu, încît şi-a cunoscut vremea sfîrşitului său mai înainte cu şapte zile şi l-a rugat pe Cuviosul Sava ca să-l elibereze să meargă la Cuviosul Teodosie să-şi ceară iertare. Sava a trimis împreună cu dînsul pe ucenicul său Teodul, zicînd Cuviosului Teodosie: "Iată, fratele nostru cel de obşte Afrodesie, pe care l-am primit odinioară ca om, acum cu darul lui Hristos îl trimit către tine înger". Iar Teodosie, primindu-l cu dragoste, l-a iertat şi l-a trimis cu pace. Întorcîndu-se la Sfîntul Sava s-a odihnit în Domnul.

Cetăţenii din cetatea Midava, care este în partea Iordanului, adeseori veneau la cuviosul aducîndu-i cele trebuincioase, iar de la dînsul primeau binecuvîntare. Printre aceia era un bărbat vestit, cu numele Gherontie, care, venind în Sfînta Cetate, a căzut bolnav şi, vrînd să se ducă în muntele Eleonului pentru rugăciuni, a căzut de pe animalul său rănindu-se. Apoi mai mult s-a îmbolnăvit, încît se deznădăjduise de a mai trăi. Pe acela ungîndu-l Cuviosul Sava, cu untdelemn sfinţit, îndată l-a făcut sănătos. După aceea a venit fiul lui Gherontie, cu numele Toma şi a găsit pe sfînt în casa de străini pe care o avea în Ierihon. Primindu-l cu bucurie şi veselindu-se duhovniceşte împreună, a voit şi trupeşte să-l ospăteze. Deci, şezînd la masă şi mîncînd, a zis către ucenic să aducă, dacă are, puţin vin. Acesta a răspuns că nu are decît numai puţin oţet într-o tigvă. Sfîntul a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeu; dintr-acest oţet să bem, că Cel ce a prefăcut apa în vin, poate să prefacă şi acrimea acestui oţet".

Acestea a zis gura cea dulce ca mierea şi dumnezeiască şi s-a făcut oţetul ca un vin prea dulce, veselind cu adevărat inima omului. Cuviosul a poruncit apoi să aducă foc şi tămîie, zicînd: "Cercetare dumnezeiască s-a făcut pentru noi în ceasul acesta". Minunea nu a rămas aici, căci vinul s-a înmulţit într-atîta, încît le-a ajuns tuturor. Iar Toma, spăimîntîndu-se de covîrşirea minunii, a cerut tigva de la sfînt, căci mai avea vin şi, luîndo, s-a dus cu însoţitorii săi, cărora le-a ajuns celălalt vin tot drumul. Pe urmă, după ce s-a deşertat tigva, o păstra Toma ca pe o visterie de mult preţ şi, cînd se îmbolnăvea cineva, o umplea cu apă şi o turna peste cel bolnav şi acela îndată îşi găsea sănătatea cea dorită.

Odată, aflînd că nişte bucate fierte pentru lucrători sînt amare, le-a prefăcut în dulceaţă cu semnul Crucii. Altădată, mergînd cuviosul de la Ierihon către Iordan cu un tînăr ucenic al său, a întîlnit o mulţime de oameni mireni, cu care era împreună şi o fecioară frumoasă la chip. După ce ei au trecut vrînd stareţul să încerce pe ucenic, a zis: "Cum era fecioara care a trecut? Mie mi se părea că era chioară de un ochi". Ucenicul răspunse: "Ba nu, părinte, ci avea amîndoi ochii luminoşi". Te-ai înşelat, fiule, că fecioara era numai cu un ochi". Dar el întărea cuvîntul, susţinînd că avea ochii foarte frumoşi. Bătrînul zise: "Cum te-ai încredinţat tu?" Ucenicul a răspuns: "Eu, părinte, cu dinadinsul am căutat în faţa ei şi am văzut că amîndoi ochii erau foarte luminoşi". Atunci, stareţul i-a zis : "Tu ai căutat cu

aşa sîrguinţă la faţa ei, dar nu ţi-ai adus aminte de porunca ce se dă în Sfînta Scriptură: *Fiule, să nu te biruiască vederea frumuseţii, nici să fii vînat cu ochii tăi, nici să te răneşti cu genele ei.* Deci, să ştii, că de acum nu vei mai fi cu mine în chilie, pentru că nu-ţi păzeşti ochii". Apoi l-a trimis în muntele Castelin pentru pedeapsă.

Cuviosul, umblînd odată prin pustia ce se numea Ruva, l-a întîmpinat în cale un leu, avînd înfipt în piciorul său o ţeapă de lemn şi căzînd înaintea sfîntului, îşi arătă piciorul, rugîndu-se parcă sfîntului să-i vindece rana. Sfîntul, scoţînd ţeapa din piciorul său, i-a uşurat durerea şi leul umbla în urma sfîntului, slujindu-i. Bătrînul avea atunci cu sine un ucenic cu numele Flais şi un asin. Cînd trimitea pe ucenic la vreo trebuinţă, poruncea leului ca să păzească pe asin, iar leul, luînd cu dinţii căpăstrul asinului, îl ducea la păşune şi, către seară adăpîndu-l, îl ducea la bătrîn. Trecînd cîteva zile şi leul făcîndu-şi slujba sa, sfîntul a trimis pe ucenic la oarecare trebuinţă şi, din îndemnare diavolească, a căzut în păcatul desfrînării. Tot atunci leul, păscînd pe asin, l-a mîncat. Flais, cunoscînd că spre mustrarea păcatului lui, a mîncat leul pe asin, se temea a se arăta stareţului. Deci, ducîndu-se într-un sat oarecare, se tînguia acolo. Stareţul, căutînd mult pe ucenic şi aflîndu-l, l-a adus în chinovie şi, închizîndu-l într-o cămară, l-a pus la canon. Iar el, pocăindu-se cu multe lacrimi, s-a curăţit de păcatul lui, ajutîndu-i şi rugăciunile stareţului său, care foarte mult se îngrijea pentru mîntuirea sufletelor omeneşti.

Se cuvine a mai pomeni şi de purtarea lui de grijă pentru întărirea Bisericii lui Dumnezeu, cînd a fost trimis la Constantinopol pentru îndreptările cele bisericeşti. Pricina trimiterii sale s-a început astfel: Împăratul Anastasie, care cugeta cele ereticeşti, lepădînd soborul al patrulea a toată lumea al sfinţilor părinţi, cel din Calcedon, a tulburat Biserica în acea vreme foarte mult, a izgonit din scaun pe Eftimie, patriarhul Constantinopolului şi s-a mîniat asupra lui Flavian Antiohianul şi asupra lui Ilie Ierusalimteanul, încît voia să-l izgonească pentru că nu se învoia cu eresul lui. Deci, patriarhul Ilie, vrînd să sfătuiască pe împărat ca să dea pace Bisericii, a trimis rugăminte către dînsul, prin egumenii lavrelor de prin pustia Palestinei, între care era şi Sava, scriind astfel: "Pe aleşii robii lui Dumnezeu - pe cei buni şi credincioşi vieţuitori ai pustietăţilor, avînd împreună cu dînşii şi pe Sava, care este capul pustnicilor şi luminătorul Palestinei -, îi trimitem cu rugăciune spre stăpînirea voastră. Iar tu, o, împărate, ţinînd seama de ostenelile lor, porunceşte să înceteze războiul asupra Bisericii şi nu lăsa să se înmulţească răutatea; pentru că ştim că te îngrijeşti a plăcea lui Dumnezeu, care ţi-a dat diadema".

Ajungînd sfinţii părinţi la Constantinopol şi intrînd în palatele împărăteşti, Sava mergea mai în urma tuturor, apoi păzitorii cei ce stau înaintea uşilor, văzîndu-l îmbrăcat în haine proaste şi cîrpite, ca pe unul din cei săraci, l-au oprit şi nu l-au lăsat să intre înăuntru; iar împăratul, primind cu cinste pe părinţii care veniseră la dînsul şi citind cartea patriarhului, întrebă care din dînşii este Sava, pe care îl laudă patriarhul în scrisoarea sa? Deci, privind părinţii împrejur, au zis: "A venit împreună cu noi, dar nu ştim unde a rămas". Împăratul a poruncit îndată să-l caute şi abia l-au găsit într-un colţ oarecare, stînd şi citind psalmii lui David. Cînd a fost adus înaintea împăratului, acesta a văzut un înger luminat mergînd

înaintea lui şi cunoscînd că Sava este omul lui Dumnezeu, s-a sculat de pe scaun, dîndu-i cinste; apoi a poruncit tuturor să şadă.

Făcîndu-se multă vorbă, fericitul Sava, mai mult decît toţi părinţii care erau acolo, se nevoia sfătuind pe împărat, cu cuvinte de Dumnezeu insuflate, ca să dea pace bisericilor, făgăduindu-i biruinţă de la Dumnezeu asupra vrăjmaşilor. Deci părinţii ceilalţi fiind liberaţi acum şi sporind puţin, Cuviosul Sava a rămas să mai sfătuiască pe împărat şi să-l împace cu patriarhul Ilie. Iernînd cuviosul în Constantinopol, adeseori se ducea la împărat, vorbind despre credinţă şi despre patriarhul Ierusalimului, pentru că i se lăsase cuviosului intrare liberă în palatul împărătesc, nefiind oprit de portari. În acea vreme a înduplecat pe împărat să nu se mai mînie asupra patriarhului, ci să dăruiască linişte bisericilor Palestinei. Apoi s-a întors la Ierusalim, fiind îndestulat de împărat cu cele de trebuinţă pentru cale şi cu daruri mari, primind din mîna lui pînă la două mii de galbeni, pe care, ducîndu-i, i-a împărţit la mănăstirile sale; iar o parte a trimis-o la satul Mutalasc, unde s-a născut, ca să se zidească o biserică în curtea părinţilor săi, în cinstea sfinţilor mucenici Cozma şi Damian.

Fericitul Ilie patriarhul, prin Sfîntul Sava cîştigînd pacea sa şi a bisericilor Palestinei, nu a vieţuit multă vreme în linişte; căci ereticii, îndemnînd neîncetat pe împărat spre mînie l-au ridicat asupra Bisericii lui Hristos şi a păstorilor ei, ca să le facă rău. Deci a poruncit împăratul să facă sobor în Sidon, încredinţînd preşedinţia la doi episcopi, care apărau credinţa cea rea a lui Evtihie şi a lui Dioscor, adică lui Sotiric, episcopul Cezareei Capadociei şi lui Filoxen, al Ierapoliei, ca să anatematisească la soborul acela, soborul cel din Calcedon, iar pe Flavian şi Ilie să-i alunge de pe scaunele lor, care lucru s-a şi făcut.

Săvîrşind adunarea lor cea fărădelege, pe fericitul Flavian, patriarhul Antiohiei, care n-a voit să vină la soborul lor, l-au izgonit cu necinste cei răucredincioşi, avînd ajutor pe împărat; în locul lui a răpit scaunul Sevir, cel fără minte, care a adus multe nevoi asupra credincioşilor, cei ce nu voiau să aibă împărtăşire cu dînsul. A trimis dogmele sale cele sobornniceşti şi lui Ilie, patriarhul Ierusalimului, dar el, neprimind legile ereticeşti, le-a trimis înapoi. De acest lucru înştiinţîndu-se, împăratul s-a mîniat foarte asupra fericitului Ilie şi a poruncit ca iarăşi să trimită acele dogme la Ierusalim cu nişte clerici şi cu mare putere ostăşească, ca astfel pe cei ce nu vor voi, să-i silească să se învoiască la soborul lor, care s-a făcut în Sidon.

Venind aceia în Ierusalim şi făcîndu-se multă tulburare, iar patriarhul, aflîndu-se în nevoie, a adunat Cuviosul Sava pe toţi monahii din mănăstiri şi, intrînd în Sfînta Cetate, a izgonit pe trimişii lui Sevir, pe slujitori şi pe ostaşi; iar pe Sevir şi pe cei de un gînd cu dînsul, i-a dat anatemei înaintea tuturor.

Atunci s-au întors ereticii cu ruşine la cei ce i-au trimis, spunînd îndrăzneala cea mare a credincioşilor şi necinstirea cea multă a lor. Împăratul, umplîndu-se de nespusă mînie, a trimis în Ierusalim pe Olimpie, eparhul Palestinei, cu mulţime de ostaşi şi i-a poruncit, ca nu după legi, nici cu judecăţi, ci cu putere împărătească să alunge din scaun pe patriarhul

Ilie. Deci, venind Olimpie cu putere multă, îndată a împlinit porunca împăratului, alungînd pe patriarh fără judecată şi l-a trimis în surghiun în Asia. Iar în locul lui a ridicat pe Ioan, feciorul preotului Marchian, care a făgăduit să blesteme soborul cel din Calcedon şi să aibă împărtăşire cu Sevir.

Înştiinţîndu-se de acest lucru, Cuviosul Sava, iarăşi ca întîi, şi-a adunat oastea sa cea duhovnicească şi ca un voievod a mers în Sfînta Cetate; dar n-a apucat pe eparhul Olimpie, pentru că acela, săvîrşind degrabă răutatea cea poruncită lui, s-a întors cu bucurie la împărat. Atunci fericitul s-a mîhnit foarte mult pentru izgonirea fără vină a patriarhului şi se tînguia pentru dînsul. Aflînd pe Ioan, patriarhul cel nou, cugetînd cele ereticeşti, îi spuse lui ca să nu aibă împărtăşire cu Sevir, ci să apere soborul din Calcedon şi să-l susţină pînă la sînge; iar de nu va face aşa, apoi de toţi părinţii pustnici se va anatematesi ca un eretic. Ioan, ruşinîndu-se şi totodată temîndu-se de atîţia părinţi de Dumnezeu insuflaţi, care veniseră împreună cu Sfîntul Sava, s-a lepădat de Sevir şi de toate eresurile şi a primit credinţa cea întărită de soborul din Calcedon; şi aşa s-au liniştit sfinţii părinţi.

Atunci degrabă s-a făcut înştiinţare împăratului despre aceea că Ioan, patriarhul cel nou pus, leapădă soborul din Sidon, iar pe cel din Calcedon îl primeşte. De aceea, mîniindu-se împăratul împotriva lui Olimpie, l-a scos din dregătoria sa, pentru că a ales un patriarh ca acela. În locul lui Olimpie punînd pe Anastasie ca eparh a toată Palestina, l-a trimis în Ierusalim, ca să înduplece pe patriarhul Ioan către împărtăşirea cu Sevir sau să-l izgonească din scaun. Venind Anastasie, îndată a luat pe patriarh şi l-a aruncat în temniţă, iar acesta îl rugă să-l lase, făgăduind că va face toate cele poruncite; dar, zicea el, să nu ne arătăm că de nevoie facem voia împăratului, ci de bună voie. Deci a făgăduit că în Duminica viitoare, în biserică înaintea poporului va anatematesi soborul din Calcedon şi va primi pe cel din Sidon, primind şi împărtăşirea cu Sevir. Patriarhul, fiind scos din temniţă, a trimis pe cineva în taină către cuvioşii părinţi, Sava şi Teodosie, ca să se sîrguiască să adune pe toţi părinţii şi să vină la dînsul în Duminica viitoare, în biserică.

Atunci s-a întîmplat să fie în Ierusalim şi Ipatie, rudenia împăratului, care venise pentru închinăciune. În ziua Duminicii au venit amîndoi arhimandriţii, Sava şi Teodosie, împreună cu o mulţime de monahi, ca la zece mii. Apoi, făcîndu-se adunare bisericească şi Anastasie, eparhul, intrînd în biserică cu Ipatie, rudenia împăratului şi cu ostaşii săi şi adunîndu-se mulţime de popor, s-a suit patriarhul în amvon, avînd cu sine pe Sava şi pe Teodosie; atunci tot poporul împreună cu monahii au strigat asupra patriarhului: "Anatematiseşte pe eretici şi întăreşte soborul cel din Calcedon". Şi luînd patriarhul îndrăzneală a strigat zicînd: "Oricine cugetă într-o unire cu Evtihie, cu Nestorie, cu Sevir şi cu Sotirih să fie anatema". Aşijderea şi Cuviosul Teodosie cu fericitul Sava au strigat: "Cine nu primeşte cele patru soboare, ca pe cei patru evanghelişti, să fie anatema". Văzînd aceasta, eparhul Anastasie s-a temut de mulţimea poporului şi a monahilor şi, ieşind din biserică, a fugit în Cezareea. Iar rudenia împăratului s-a jurat părinţilor, că n-a venit să întărească credinţa lui Sevir, ci să se unească cu sfînta sobornicească Biserică. Şi a dat cuvioşilor părinţi, lui Sava şi Teodosie, mulţime de aur, ca să împartă monahilor care au

venit cu dînşii. După aceasta, cuvioşii părinţi au scris către împărat într-acest chip, ca din partea soborului:

"Domnul nostru Iisus Hristos, Împăratul tuturor şi Dumnezeul cel veşnic, care cu a Sa bunătate a încredinţat stăpînirii tale sceptrul împărăţiei pămînteşti, vrînd cu adevărat a da prin a voastră iubire de bunătate, pace bună tuturor bisericilor, iar mai vîrtos maicii bisericilor, Sfîntului Sion, pentru că toţi ştiu că de la această biserică s-a început Taina cea mare a credinţei celei drepte şi a străbătut pînă la marginea pămîntului, pe care noi cei ce sîntem locuitorii acestor locuri dumnezeieşti, primind-o din început, de la Sfinţii Apostoli am păzit-o întreagă şi nevătămată, pînă în ziua de astăzi şi în veac o vom păzi, cu darul lui Hristos, neabătîndu-ne nicidecum de la calea cea dreaptă spre cele potrivnice, nici vătămîndu-ne cu necuratele şi deşartele lor glasuri - deci cînd şi împărăţia ta, întru aceeaşi credinţă fără prihană şi neîntinată te-a hrănit şi te-a crescut - ne minunăm cum astăzi, în zilele împărăţiei tale, a năpădit atîta zarvă şi atîta tulburare asupra Sfintei Cetăţi a Ierusalimului, încît nici pe slujitorii lui Dumnezeu nu-i lasă. Iar pe preoţii şi monahii, care din tinereţe au iubit faptele cele bune şi şi-au ales viaţa blîndă în tăcere - înaintea iudeilor şi a neamurilor din Sfîntul Sion - prin mijlocul cetăţii îi muncesc şi în locurile cele necurate îi izgonesc; ba încă îi silesc să facă lucruri din cele ce nu se cuvin credinţei celei drepte, încît cei ce vin aici pentru răgăciuni, în loc de folos sufletesc, află vătămare şi, smintindu-se de cele ce văd, se întorc. Deci, rugăm stăpînirea voastră ca să ne izbăviţi de atîtea răutăţi, al căror aflător şi început este Sevir, căruia, pentru păcatele noastre, i s-a dat biserica Antiohiei, spre pierzarea sufletului său şi spre sminteala tuturor. Căci cum să nu ne fie nouă sminteală, celor care sîntem în Ierusalim? Acum să învăţăm credinţa, noi care am slujit tuturor părinţilor, prin cuvinte de dreaptă credinţă? Acum să ne vedem, că aşa de tîrziu am cunoscut mărturisirea cea dreaptă? Au doară nu înţelegem că învăţătura ce s-a arătat de curînd, care pare a fi îndreptare sănătoasă a credinţei celei dintîi şi care s-a aşezat de părinţi nu este îndreptare, ci cu adevărat răzvrătire, care pregăteşte pierderea sufletelor celor ce o primesc? Deci, nu suferim altceva a adăuga mai mult în dreapta credinţă, decît cele ce s-au aşezat de cei trei sute optsprezece sfinţi părinţi de la Niceea şi de ceilalţi care au fost la celelalte trei soboare a lumii, nici a schimba ceva. Pentru aceasta, sîntem gata a ne pune sufletele noastre şi a muri, de va fi nevoie. Pacea lui Dumnezeu, care covîrşeşte toată mintea, să păzească credinţa noastră cea sfîntă şi viforul cel ridicat asupra ei să-l aline, spre slava Sa şi spre podoaba împărăţiei tale".

Scrisoarea aceasta de la sfinţii părinţi, primind-o, împăratul s-a supărat foarte mult şi cugeta să izgonească din hotarele Ierusalimului pe patriarhul Ioan, împreună cu amîndoi arhimandriţii, Sava şi Teodosie. Dar purtarea de grijă a lui Dumnezeu n-a lăsat a se săvîrşi răutatea lui, căci s-a întîmplat în acea vreme un război cu barbarii. Deci, lăsînd pentru altă dată prigoana asupra Bisericii şi asupra cuvioşilor părinţi, se pregăti de război împotriva barbarilor.

Apoi, după izgonirea cea nedreaptă a sfîntului patriarh Ilie, prin judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu s-a făcut foamete, uscăciune şi lipsă mare prin toată Palestina, ca în zilele proorocului Ilie. Căci se închisese cerul şi nu da ploaie, încît se uscaseră izvoarele apelor,

ba încă se înmulţiseră şi lăcustele de umpluseră toată faţa pămîntului, încît au mîncat toată iarba cîmpului şi frunzele copacilor. Acea pedeapsă a lui Dumnezeu a ţinut cinci ani, aşa că mulţi au murit de foame şi de sete, încît poporul Ierusalimului zicea că, pentru izgonirea cea cu nedreptate a patriarhului Ilie pedepseşte Dumnezeu Palestina cu foamete.

În vremea aceea chemînd fericitul Sava pe egumenii celor şapte mănăstiri, pe care le zidise el, le-a poruncit să nu se îngrijească de nimic din cele trupeşti, aducîndu-le aminte de cuvintele Evangheliei, care ne învaţă a nu ne îngriji, ce vom mînca şi ce vom bea sau cu ce ne vom îmbrăca, ci a ne pune nădejdea în Dumnezeu, Care ştie trebuinţele tuturor. Deci erau hrăniţi cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea Atotputernică.

Altădată, apropiindu-se o zi de Duminică, economul lavrei celei mari a zis către Cuviosul Sava: "Nu putem, părinte, să tocăm în această sîmbătă şi Duminică pentru dumnezeiasca Liturghie, căci nu numai că nu avem ce pune înaintea părinţilor să guste cînd se vor aduna, dar nici pîine pentru sfînta jertfă nu se află". Sfîntul i-a răspuns: "Eu, pentru lipsa hranei, nu voi lăsa dumnezeiasca slujbă. Pentru că este credincios Cel ce porunceşte a nu ne îngriji pe a doua zi şi puternic este a ne hrăni în vreme de foamete; dar să trimită eclesiarhul în cetate vreun vas sau haină şi, vînzînd-o, să cumpere cele trebuincioase pentru Sfînta Liturghie". Sfîntul, răspunzînd economului astfel, şi-a pus nădejdea în Dumnezeu şi răbdă.

Însă n-a sosit ziua Duminicii şi, iată, au venit la dînsul cîţiva tineri, trimişi din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, aducînd cu dînşii treizeci de asini încărcaţi cu pîine, grîu, vin, untdelemn şi cu alte feluri de hrană, pe care le-a dat toate cuviosului. Iar el, mulţumind lui Dumnezeu, a zis către econom: "Ce zici, frate, oare vom opri să nu se toace în această sîmbătă şi Duminică pentru că nu avem ce pune înaintea părinţilor cînd se vor aduna?". Iar economul, minunîndu-se de credinţa cea mare a sfîntului şi de marea purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru dînşii, îşi ceru iertare pentru necredinţa sa.

După aceasta, a voit Cuviosul Sava să cerceteze pe preasfinţitul Ilie, patriarhul Ierusalimului, care era în surghiun. Sava, era atunci de optzeci de ani. Deci, luînd cu dînsul doi egumeni, pe Ştefan şi pe Evtalie, s-au dus. Văzînd Ilie pe Sava şi pe cei care veniseră la dînsul, s-a bucurat şi i-a oprit cîteva zile la dînsul şi, în toate zilele acelea, ieşea din camera sa, în ceasul al noulea. Pentru că de la otpustul (sfîrşitul) Vecerniei şi pînă la al nouălea ceas din zi nu se arăta nimănui, ci, închizînd uşa, petrecea în linişte. Iar la al nouălea ceas, ieşind la dînşii, ospăta împreună cu ei şi se mîngîiau cu vorbe duhovniceşti. După otpustul Vecerniei iarăşi intra în chilia sa de linişte.

Odată n-a ieşit la dînşii, ca de obicei, şi era a noua zi a lunii iulie, iar ei l-au aşteptat toată ziua, negustînd bucate. Către al şaselea ceas din noapte, patriarhul a ieşit cu ochii plini de lacrimi şi a zis către dînşii: "Voi mîncaţi, că eu n-am vreme, pentru că mă îndeletnicesc cu un lucru", iar ei se întrebau cu sîrguinţă, pentru ce a zăbovit şi a ieşit atît de tîrziu şi pentru ce plîngea aşa? El, oftînd greu şi tînguindu-se, a zis către Sfîntul Sava: "O, fericite

părinte, vai! că în ceasul acesta s-a săvîrşit împăratul Anastasie. Apoi se cuvine ca şi eu, după zece zile, să mă duc din viaţa aceasta şi să mă judec cu dînsul înaintea înfricoşatei judecăţi a lui Dumnezeu!"

Deci aşa a fost căci, după zece zile, s-a mutat la Domnul preasfinţitul patriarh Ilie, îmbolnăvindu-se puţin înaintea sfîrşitului său; iar fericitul Sava, îngropîndu-l cu cinste, s-a întors la lavra sa.

Despre moartea împăratului Anastasie se povesteşte că, în noaptea aceea în care s-a făcut arătare patriarhului Ilie, l-a lovit din înălţime un tunet şi un fulger, care a umplut palatul împărătesc şi-l gonea acest fulger pe împărat, care alerga din loc în loc şi din colţ în colţ. Apoi, ajungîndu-l într-un loc, l-a ucis şi astfel cel nelegiuit a murit fulgerat.

După moartea răucredinciosului împărat Anastasie a luat împărăţia binecredinciosul Iustin, care a trimis poruncă prin toate laturile stăpînirii sale, să libereze pe cei dreptcredincioşi din surghiun şi fiecare să-şi primească locul şi dregătoria sa; iar soborul cel din Calcedon să-l scrie în sfintele cărţi, ca astfel Biserica lui Hristos să aibă pace şi linişte.

Această poruncă împărătească venind în Sfînta Cetate a Ierusalimului şi toţi bucurîndu-se, patriarhul Ioan a rugat pe Cuviosul Sava să se ducă în Cezareea şi în Schitopoli ca să arate acea scrisoare dreptcredincioasă a împăratului, apoi să scrie în cărţile bisericeşti soborul cel din Calcedon. Iar cuviosul, deşi era neputincios cu trupul, fiind bătrîn şi obosit după multe nevoinţe monahiceşti, dar pentru Biserica lui Hristos, nu s-a lepădat de ascultarea aceea, nici nu s-a lenevit a suferi osteneala căii cele îndelungate, ci s-a dus cu alţi monahi din cei mai de frunte.

În Cezareea a fost întîmpinat de Sfîntul Ioan Hozevitul, care era atunci acolo ierarh, iar în Schitopoli a fost primit cu dragoste de mitropolitul Teodosie şi de toţi cetăţenii, unde a făcut şi minuni. Astfel, pentru un samarinean, numit Silvan, care avea o dregătorie şi se sculase asupra creştinilor, a proorocit că se va arde cu foc în mijlocul cetăţii, cum va arăta cuvîntul mai de pe urmă. Apoi a vindecat pe o femeie care-i curgea sînge; a tămăduit pe o fecioară îndrăcită şi, la urmă, aducînd mult folos Bisericii, s-a întors.

După patru ani de secetă în Palestina, era mare lipsă de apă, iar fraţii, vrînd a se împrăştia, au rugat pe sfînt ca să-i libereze. El, mustrîndu-i pentru nerăbdarea lor, le-a poruncit să nădăjduiască către Dumnezeu şi a treia zi s-a arătat deasupra lavrei un nor şi s-a făcut vărsare mare de ploaie, încît s-au umplut rezervoarele lavrei cu apă. Dar acea ploaie a fost numai în lavră, iar peste locurile cele din jur, nici picătură de rouă nu s-a pogorît. Deci, au venit la bătrîn egumenii de la mănăstirile cele din jur, zicînd: "Cu ce am greşit ţie, părinte, că ne-ai trecut cu vederea şi numai spre folosul lavrei tale ai cerut ploaie de la Dumnezeu?" El i-a mîngîiat cu cuvinte bune, dîndu-le nădejde că nu se vor lipsi nici mănăstirile lor de apă cînd va da Dumnezeu ploaie peste toată Palestina.

Sosind al cincilea an al foametei, era atîta lipsă de apă, încît săracii prin Sfînta Cetate mureau de sete, căci din lipsă de ploaie şi din uscăciunea cea mare s-au împuţinat izvoarele şi au secat puţurile şi s-au uscat pîraiele. Patriarhul Ioan era şi el în mare întristare şi umbla prin locurile acelea, care erau odată băltoase; apoi, săpînd fîntîni şi puţuri, dorea să dea de apă şi nu afla. În pîrîul Siloamului a săpat cu multă osteneală şi cu mulţi lucrători, pînă la patruzeci de stînjeni, dar n-a dat de apă şi, deznădăjduindu-se, plîngea pentru nevoia cea de obşte din toată cetatea.

Era luna septembrie şi se apropia praznicul înnoirii. Apoi, înştiinţîndu-se că Cuviosul Sava prin rugăciunile sale a adus ploaie în lavra sa, l-a chemat la sine şi l-a rugat să mijlocească la Dumnezeu ca să miluiască pe poporul Său şi să nu-l omoare cu setea şi cu foamea. Iar Cuviosul Sava zicea: "Cine sînt eu ca să pot potoli mînia lui Dumnezeu, însumi fiind păcătos?" Patriarhul îl rugă fierbinte şi cuviosul a zis: "Iată, ca ascultare, merg la chilie şi mă voi ruga bunătăţii lui Dumnezeu; iar de vor trece trei zile şi nu va fi ploaie, să ştiţi că nu m-a ascultat Dumnezeu; deci, rugaţi-vă şi voi ca să ajungă rugăciunea mea către Dumnezeu". Acestea zicînd, s-a dus. A doua zi s-a făcut arşiţă mare şi mulţime de lucrători au lucrat toată ziua l-a groapa aceea ce s-a zis mai sus; iar după ce s-a înserat şi-au lăsat toate vasele şi coşurile, nădăjduind că iarăşi o să vină la lucru a doua zi. Dar sosind noaptea, a suflat vîntul dinspre miazăzi şi au început tunete şi fulgere şi a plouat toată noaptea, încît, a umplut văile şi pîraiele curgeau de pretutindeni. Atunci s-a înmulţit apa în locul cel săpat, iar ţărîna care de atîta vreme şi cu atîta osteneală a fost scoasă din puţ, s-a dus la loc într-un ceas, acoperind vasele şi coşurile, iar puţul s-a potrivit cu pămîntul, încît nici nu se cunoştea locul cel săpat şi toate lacurile Sfintei Cetăţi s-au umplut cu apă, cu rugăciunile Cuviosului Sava; iar poporul, cu veselie dădea mulţumire lui Dumnezeu.

În al optzeci şi şaselea an al vieţii Cuviosului Sava, s-a săvîrşit patriarhul Ioan, lăsînd după sine pe Petru, care era de fel din Elevteropoli, bărbat plin de fapte bune. Apoi trecînd trei ani, împăratul Iustin, fiind bătrîn şi neputincios, a lăsat împărăţia, încredinţînd-o lui Iustinian, nepotul său.

Patriarhul Petru iubea pe Cuviosul Sava şi-l cinstea ca şi ceilalţi patriarhi de mai înainte şi mergea adeseori la dînsul în pustie. El avea o soră, cu numele Esihia, care vieţuia după Dumnezeu. Aceea a căzut într-o boală grea şi, sîrguindu-se doctorii mult să o vindece, nu sporeau nimic. Atunci patriarhul a rugat pe Sfîntul Sava să vină în casa celei bolnave şi să facă rugăciune pentru dînsa. Iar el venind, a însemnat pe bolnavă cu semnul Crucii de trei ori şi îndată s-a sculat sănătoasă, slăvind pe Dumnezeu.

După aceasta, Cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Teodosie s-a dus la Domnul, în a unsprezecea zi a lunii ianuarie. Atunci era Cuviosul Sava de nouăzeci şi unu de ani de la naşterea sa. În acea vreme, samarinenii, care vieţuiau în Palestina, rupîndu-se de sub stăpînirea împăratului grecesc, şi-au făcut împărat din neamul lor, pe unul cu numele de Iulian, care s-a sculat asupra creştinilor şi mare răutate le făcea. Multe biserici le-a prădat şi le-a ars; apoi năvălind asupra satelor şi a cetăţilor, omora mulţime de

creştini. Dar mai ales în hotarele Neapolei, unde, prinzînd pe episcopul Samon, l-au omorît cu sabia; iar pe preoţii cei ce erau împreună cu dînsul, tăindu-i bucăţi, i-au amestecat cu moaştele sfinţilor mucenici şi i-au ars în foc.

Înştiinţîndu-se despre aceasta, împăratul a trimis mulţime de oaste asupra samarinenilor. Apoi, făcîndu-se război, Iulian, împăratul samarinenilor, a fost omorît. Atunci Silvan, despre a cărui pierzare a proorocit Cuviosul Sava, a fost prins de creştini şi ars în mijlocul cetăţii Schitopolei. Iar Arsenie, fiul lui, s-a dus la Constantinopol şi, după puţină vreme, nu se ştie în ce chip a aflat har la împăratul, că s-a făcut dregător în palatele împărăteşti şi, cîştigînd îndrăzneală la împărat, spunea minciuni asupra creştinilor din Palestina, fiind el însuşi în păgînătate ca samarinean, ca şi cum ei ar fi fost pricinuitorii răscoalei şi dezbinării samarinenilor de sub stăpînirea împărătească. Deci, s-a mîniat împăratul asupra palestinienilor, crezînd minciunile lui Arsenie samarineanul.

Despre aceasta înştiinţîndu-se Petru, patriarhul Ierusalimului, a rugat, împreună cu episcopii care erau sub dînsul, pe fericitul Sava să meargă pînă la Constantinopol, spre a potoli mînia împăratului şi să-l roage despre multe nevoi ale Bisericii şi ale cetăţii lor. Cuviosul Sava, deşi acum era foarte bătrîn, s-a dus cu sîrguinţă, cinstind trebuinţele Bisericii mai mult decît odihna sa. Binecredinciosul împărat Iustinian, cum şi Epifanie patriarhul Constantinopolului, înştiinţîndu-se despre venirea lui, au trimis bărbaţi cinstiţi ca să-l întîmpine. Înfăţişîndu-se el înaintea împăratului, a deschis Dumnezeu ochii lui Iustinian, precum odinioară pe ai lui Anastasie şi a văzut darul lui Dumnezeu peste capul Cuviosului Sava, luminat strălucind şi ca o cunună înconjurînd capul lui, cu raze ca de soare, de care lucru înfricoşîndu-se împăratul, s-a sculat de pe scaunul său şi închinîndu-se lui, ceru binecuvîntare. Deci, cuprinzînd capul cuviosului, l-a sărutat cu dragoste şi cu bucurie. Apoi, a rugat pe bătrîn ca şi pe împărăteasa Teodora s-o învrednicească de binecuvîntarea lui. Împărăteasa, cînd a văzut pe Cuviosul Sava, s-a închinat şi a zis lui: "Roagă-te pentru mine, părinte, ca să mi se dea rod pîntecelui". Iar bătrînul a zis : "Dumnezeu, stăpînul tuturor să păzească împărăţia voastră". Împărăteasa a zis: "Roagă pe Dumnezeu, părinte, să dezlege nerodirea mea şi să mă învrednicească a naşte fiu". Zis-a bătrînul: "Dumnezeul slavei să păzească împărăţia voastră în bună credinţă şi să vă dea biruinţă asupra vrăjmaşilor", iar împărăteasa, rugîndu-se şi a treia oară bătrînului pentru dezlegarea nerodirii sale, auzi aceleaşi cuvinte ca mai înainte şi s-a tulburat.

Ieşind cuviosul de la împărăteasă, părinţii care erau cu el au zis către dînsul: "Pentru ce, părinte, ai mîhnit pe împărăteasă şi nu te-ai rugat pentru dînsa după cererea ei?" Răspuns-a lor bătrînul: "Credeţi-mă, părinţilor, că nu va ieşi fiu din pîntecele ei ca să nu se adape cu învăţătura lui Sevir şi să tulbure Biserica lui Hristos mai mult decît Anastasie". Cu aceste cuvinte, cuviosul a adeverit că împărăteasa cugeta într-însa cele ereticeşti.

După aceea, primind împăratul rugămintea cuviosului, mînia ce o avea împotriva palestinienilor a întors-o asupra samarinenilor şi a rînduit aşezămîntul acesta: samarinenii să nu facă adunare, pentru ca fiii să nu ia moştenire după părinţii lor; în sfîrşit, să fie ucişi cei mai mari ai lor, care au fost pricinuitori ai războiului. Atunci şi Arsenie samarineanul s-

a făcut nevăzut, pentru că poruncise împăratul să-l omoare. Mai pe urmă, alergînd la Sfîntul Sava şi căzînd la picioarele lui, ceru Sfîntul Botez, ca astfel să se izbăvească de mînia împărătească şi să scape de moarte; deci s-a botezat el şi cu toţi casnicii săi.

Împăratul, vrînd să arate harul său şi să facă după plăcerea Cuviosului Sava, l-a poftit să-i ceară orice îi trebuieşte şi să ia aur pentru trebuinţa mănăstirilor sale, cît va voi. Iar cuviosul, nepoftind bogăţie, ci cele de folos creştinilor, a rugat pe împărat să ierte cîtva timp birul cel împărătesc ce se lua din Palestina, căci a sărăcit poporul din pricina prăzii samarinenilor, iar bisericile cele arse şi dărîmate de samarineni iarăşi să se zidească cu cheltuiala împărătească. În Sfînta Cetate să se zidească casă de străini, pentru odihna creştinilor, care vin de departe să se închine Mormîntului Domnului; după aceea să se zidească spital pentru cei străini şi să se rînduiască doctori. Apoi biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, căreia i-a pus temelia patriarhul Ilie, să se săvîrşească; să se zidească o cetate în pustie, mai jos de mănăstirile lui şi să rînduiască într-însa strajă de ostaşi, ca să le apere de năvălirea barbarilor. Iar mai vîrtos să se sîrguiască a dezrădăcina din toată împărăţia sa eresul lui Arie, al lui Nestorie, al lui Origen şi al altor eretici, care tulbură Biserica lui Dumnezeu. Pentru toate acestea, a făgăduit că Dumnezeu va da împăratului ţările pe care le pierduseră împăraţii cei mai dinainte, adică Roma şi Africa, ca iarăşi să se împreuneze sub stăpînirea grecească. Împăratul, ascultînd acestea toate, a poruncit să fie după cererea sfîntului, singur punînd sîrguinţă ca degrabă să se săvîrşească întru toate dorinţa cuviosului.

Rînduind împăratul toate după cererea sfîntului, împreună cu sfetnicii şi cu vistiernicii săi, cuviosul s-a retras puţin în lături şi citea psalmii lui David, săvîrşindu-şi ceasul al treilea. Iar unul din ucenicii săi, anume Irimia, apropiindu-se de dînsul, a zis: "Cinstite părinte, împăratul are multă sîrguinţă pentru împlinirea cererii tale, iar tu pentru ce te depărtezi de dînsul şi stai deoparte?" Zis-a lui bătrînul: "Fiule, ei săvîrşesc lucrul lor, iar noi să facem lucrul nostru".

După aceasta împăratul dînd scrisoare sfîntului l-a liberat cu pace, iar Dumnezeu, pentru dragostea împăratului care a arătat-o către Cuviosul Sava şi pentru împlinirea cererilor lui, l-a răsplătit înmiit. Căci s-a împlinit proorocia bătrînului şi peste puţină vreme a dobîndit două mari biruinţe asupra vrăjmaşilor, adică a luat Roma şi Africa, cum şi pe amîndoi împăraţii, pe Vitis al Romei şi pe Ghelimir al Cartaginei, pe care i-a văzut aduşi în Constantinopol ca pe nişte robi. Iar Cuviosul Sava întorcîndu-se la Ierusalim, iarăşi a fost rugat de patriarh şi de episcopi să meargă în Cezareea şi în Schitopoli ca să arate scrisorile cele împărăteşti.

Acolo, văzînd un copil mic, pe nume Chiril (scriitorul vieţii acestuia), l-a numit ucenic al său, proorocind pentru dînsul că o să fie călugăr şi locuitor în lavra lui. Întorcîndu-se de acolo şi petrecînd puţină vreme, a căzut în boală grea. Despre aceasta înştiinţîndu-se, patriarhul Petru a venit ca să-l cerceteze. Şi văzînd că nimic nu se află în chilia bătrînului pentru trebuinţa bolnavului decît numai puţine coarne şi nişte finice vechi, l-a luat pe un pat şi l-a dus la episcopia sa, unde el însuşi îngrijea de dînsul, slujindu-i cu mîinile sale.

Trecînd puţine zile, Cuviosul Sava a avut o vedenie dumnezeiască, vestindu-i despre mutarea sa ce avea să fie în curînd. Iar el, spunînd patriarhului vedenia, se rugă să-l lase să se ducă la lavra sa pentru ca să se săvîrşească în chilia sa. Patriarhul, vrînd să facă toate după plăcerea lui, l-a trimis la chilia lui, cu toate cele de trebuinţă, pentru odihna bolnavului. Iar bătrînul, culcîndu-se în chilia sa, a chemat pe toţi părinţii şi fraţii şi le-a dat sărutarea cea mai de pe urmă, punîndu-le egumen în locul său pe un bărbat vrednic, cu numele Melit, poruncindu-i să păzească fără vătămare toate aşezămintele mănăstirii date de dînsul. Apoi au trecut patru zile, negustînd nimic, nici vorbind cu nimeni. Iar în seara sîmbetei, cerînd Preacuratele Taine şi împărtăşindu-se, a zis cuvîntul cel mai de pe urmă: "Doamne, în mîinile Tale îmi dau duhul meu".

Şi aşa s-a săvîrşit în a cincea zi a lunii decembrie. Deci, vieţuind nouăzeci şi patru de ani, a trecut la viaţa cea neîmbătrînită, petrecîndu-l îngerii lui Dumnezeu şi sfinţii mucenici.

După aceea, îndată s-a auzit în toate hotarele Ierusalimului despre adormirea cuviosului şi s-au adunat de prin toate lavrele şi mănăstirile mulţime mare de monahi şi a venit patriarhul cu episcopii şi cu dregătorii cetăţii. Cîntîndu-se cele de îngropare s-a pus trupul lui cu cinste, între amîndouă bisericile, în locul unde cuviosul a văzut stîlpul de foc cîndva.

Iar despre aceea că sfîntul lui suflet a fost petrecut la cer de îngeri şi mucenici, s-a adeverit astfel: era în Sfînta Cetate un vînzător de argint, de fel din Damasc, cu numele Romul, sluga celui mai mare de la Ghetsimani. Acela însuşi a mărturisit că, în vremea mutării cuviosului părintelui nostru Sava, tîlharii, spărgînd casa lui, au furat mult argint şi al său şi străin, care era la dînsul, ca la o sută de litre (măsură veche). Deci Romul, fiind în mare mîhnire, a mers în biserica Sfîntului Mucenic Teodor şi a petrecut acolo cinci zile, plîngînd şi aprinzînd o făclie înaintea altarului, iar în a cincea noapte a adormit şi a văzut pe Sfîntul Mucenic Teodor zicînd către dînsul: "Ce-ţi este, frate? Şi pentru ce te mîhneşti şi plîngi?" Iar el a zis: "Pentru că am pierdut argintul meu şi cel străin, prădat fiind de tîlhari; de aceea plîng, mă rog şi mă tînguiesc, însă nimic n-am folosit, fiind neauzit de tine". Sfîntul a zis: "Să mă crezi, frate, că n-am fost în zilele acestea aici, pentru că ni s-a poruncit tuturor mucenicilor a ne aduna ca să întîmpinăm sfîntul suflet al Cuviosului Sava, care a ieşit din trup şi să-l petrecem pînă la locul cel de odihnă; iar acum nu mai plînge, ci, du-te în cutare loc - spunînd numele locului - şi vei afla ce ţi s-a furat". Romul, sculîndu-se îndată şi luînd pe unul din prietenii săi, s-a dus la locul cel arătat şi a aflat aşa precum i s-a arătat în vedenie de Sfîntul Teodor.

Apoi nu se cuvine a tăcea şi altele din minunile ce s-au făcut după mutarea cuviosului. Doi fraţi iubitori de străini, avînd o vie şi odihnind pe fraţii care veneau la dînşii din lavra fericitului Sava, s-au îmbolnăvit de o boală grea chiar în vremea culesului viei, încît ei deznădăjduiseră de viaţa lor, însă aveau dragoste şi credinţă către Cuviosul Sava, de care, aducîndu-şi aminte, îl chemau în ajutor. Sfîntul, grăbind spre rugăciunea lor, s-a arătat fiecăruia deosebi, zicînd: "Iată, am rugat pe Dumnezeu pentru sănătatea voastră şi v-a dat după cerere; deci, sculaţi-vă şi mergeţi la lucrul vostru". Iar ei, simţindu-se că sînt

sănătoşi, au preamărit pe Dumnezeu şi au mulţumit sfîntului. De atunci, toţi anii făceau praznic mare în ziua aceea în care s-a săvîrşit pentru ei acea minune.

O femeie cu numele Ghinarusa, binecredincioasă şi cu fapte bune, a făgăduit să dea două perdele pentru împodobirea bisericilor din Castelin şi din peşteră. Dar din lenevirea ţesătoarei nu s-au pregătit degrabă acele perdele; de aceea Ghinarusa se mîhnea. Atunci i s-a arătat Cuviosul Sava, zicîndu-i: "Nu te mîhni, căci mîine va începe a se săvîrşi lucrul, pentru că nu va fi fără folos darul tău". Apoi s-a arătat şi ţesătoarei şi, cu mînie, a mustrat lenevirea ei. Deci, făcîndu-se ziuă, au spus una alteia ceea ce văzuseră, aşa că degrabă s-a săvîrşit lucrul.

Economul lavrei celei mari a luat cămile de la saracini ca să aducă de la Marea Moartă grîul ce-l cumpărase. Deci mergînd cămilele cu grîul spre lavră, una din ele, abătîndu-se din cale spre dreapta, a căzut de pe mal în rîu cu toată sarcina ce era pe dînsa şi se tăvălea în baltă. Stăpînul cămilei, fiind saracin, a strigat: "Oh, părinte Sava, ajută-mi şi nu lăsa ca să piară dobitocul meu". Şi îndată, în clipeala ochiului, a văzut un bătrîn cinstit şezînd pe cămilă; apoi, alergînd pe altă cale şi coborînd în rîu, a aflat dobitocul său nevătămat, iar pe cel ce şedea pe dînsul nu l-a văzut; aşijderea şi grîul l-a găsit întreg.

Din acea vreme, în toţii anii, venea saracinul în acea lavră de se închina mormîntului Cuviosului Sava.

Odată, origeniştii adunîndu-se din diferite locuri, avînd în cap pe unul Leontie, voiau să năvălească fără de veste asupra lavrei celei mari şi să risipească turma cea dreptcredincioasă a Cuviosului Sava şi toată lavra pînă în temelie să o dărîme. Deci, pentru acea faptă pregătind mulţime de cazmale şi unelte de fier, cum şi arme multe, mergeau în calea lor cu mare mînie. Atunci era ca la al doilea ceas din zi şi a căzut peste dînşii pe cale o ceaţă şi negură, încît toată ziua ostenindu-se n-au aflat lavra, ci au rătăcit prin locuri neumblate, unde i-a ajuns noaptea şi abia a doua zi s-au aflat lîngă mănăstirea Sfîntului Marchian. Pricepînd că nimic nu pot folosi, s-au împrăştiat cu ruşine fiecare într-ale lor, împlinindu-se cuvintele lui Isaia proorocul: *Sfărîmare şi nevoie în căile lor, pipăi-vor ca orbii zidul şi ca cei ce sînt fără de ochi vor pipăi şi vor cădea în amiazăzi ca în miezul nopţii.* Iar Dumnezeu păzea lavra pentru plăcutul Său, Cuviosul Sava, care bine s-a nevoit într-însa, cu ale cărui sfinte rugăciuni să ne păzească şi pe noi de toate răutăţile, Preabunul şi Unul în Treime Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfîntul Duh, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Cuvioşii Părinţi Carion Monahul şi fiul său Zaharia
(5 decembrie)

Era în Egipt un bărbat oarecare cu numele Carion, care, avea doi copii pe care lăsîndu-i femeii sale, s-a dus în schit şi s-a făcut călugăr. Iar după cîtăva vreme, făcîndu-se foamete în Egipt şi femeia lui supărîndu-se din pricina lipsei, s-a dus la schit luînd cu dînsa şi pe copii. Unul era de parte bărbătească, cu numele Zaharia, iar altul de parte femeiască. Deci, cînd au ajuns acolo, au şezut sub un copac la un izvor, că astfel de obicei era la schit dacă venea vreo femeie şi vrea să vorbească cu vreun monah, de departe de peste pîrîu vorbeau unul cu altul. Atunci, acea femeie de peste pîrîu a zis către Carion: "Iată, tu te-ai făcut monah, dar acum, fiind foamete mare, cine va hrăni pe copiii tăi?"

Carion a zis către femeie: "Ia-ţi tu fata şi du-te, iar mie lasă-mi băiatul". Luînd Carion pe copilul Zaharia, îl ţinea în schit ştiind toţi că este fiul lui, iar după ce a crescut pruncul s-a făcut ceartă între monahi pentru dînsul. Auzind Carion, a zis către Zaharia: "Scoală-te şi ieşi de aici, pentru că părinţii cîrtesc asupra mea pentru tine". Iar Zaharia a răspuns: "Sînt fiul tău, unde mă voi duce de la tine?" Deci s-au sculat împreună, tatăl şi fiul şi s-au dus în Tebaida, unde luînd chilie au stat puţin timp, căci şi acolo s-a făcut ceartă pentru dînşii; apoi iarăşi au venit în schit, însă nu încetau a cîrti fraţii pentru dînsul. Atunci Zaharia s-a dus la un iezer ce era vătămător şi s-a băgat în apă pînă la gît şi, stînd un ceas într-însul, s-a umplut de lepră, încît abia l-a cunoscut tatăl său. Iar cînd a venit la Sfînta Împărtăşanie s-a descoperit sfîntului preot Isidor cele despre Zaharia şi a zis către el: "Fiule, în Duminica trecută ai venit şi te-ai împărtăşit ca un om, iar acum eşti ca un înger". Iar, cînd era să se mute la Domnul, Carion a zis către fraţi: "Multă osteneală am avut, nevoindu-mă mai mult decît fiul meu Zaharia, dar n-am putut ajunge în măsura lui, pentru smerenia şi tăcerea lui". Şi aşa s-a mutat bătrînul către Domnul.

După aceasta a zis părintele Moise către Zaharia: "Spune-mi ce voi face ca să mă mîntuiesc?" Auzind aceasta, Zaharia s-a aruncat la picioarele lui, zicînd: "Tu mă întrebi pe mine, părinte?" Iar bătrînul i-a răspuns: "Crede-mă, fiule Zaharia, că am văzut pe Duhul Sfînt pogorîndu-se peste tine şi pentru aceea te-am întrebat". Atunci Zaharia, luîndu-şi culionul din cap, l-a pus sub picioare şi călcîndu-l, a zis: "De nu va fi socotit omul aşa, nu poate să fie monah". Iar cînd Zaharia era să moară, l-a întrebat Moise: "Ce vezi, frate?" Iar el a răspuns: "Dar oare nu este mai bine a tăcea, părinte?" Iar Moise a răspuns: "Bine, fiule, taci". În ceasul despărţirii, lui şezînd ava Isidor lîngă dînsul, s-a uitat la cer şi a zis: "Bucură-te, fiul meu Zaharia, că ţi s-a deschis poarta împărăţiei cerului". Atunci Zaharia şi-a dat sufletul în mîna lui Dumnezeu şi l-au îngropat cu cinstiţii părinţi în schit.

Cuviosul Părintele nostru Nectarie
(5 decembrie)

Dumnezeiescul Nectarie era din locul ce acum se cheamă Bitolia, iar părinţii lui au fost binecredincioşi şi drepţi înaintea lui Dumnezeu. Cînd agarenii (turcii) voiau să robească locul acela, maica cuviosului, aflîndu-se afară la aria lor, a văzut în somn pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu că i-a poruncit să ia bărbatul şi pe fiii săi, să fugă cît mai curînd

din locul acela şi să se ducă în altă parte, pentru că vor să-i robească agarenii. Îndată cum s-a deşteptat, a alergat la casa lor şi a spus bărbatului ei ce a visat; apoi, luînd copiii lor, au fugit din locul acela şi s-au ascuns într-o parte unde li s-a părut lor mai bine. După ce barbarii au prădat locul acela şi toate celelalte părţi şi după ce a încetat tulburarea, după multă vreme au ieşit din locul acela de unde erau ascunşi părinţii dumnezeiescului Nectarie, păzindu-se nevătămaţi prin acoperămîntul şi folosinţa Născătoarei de Dumnezeu, căreia i-au mulţumit din tot sufletul lor, cu lacrimi de bucurie. Cu lacrimi, adică pentru năvălirea barbarilor şi pentru răpirea binecredincioşilor creştini ce s-a făcut asupră-le pentru păcatele lor, iar cu bucurie pentru preaslăvita mîntuire, pe care s-au învrednicit să o ia prin rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu.

Tatăl Cuviosului Nectarie, fiind bătrîn, cu învoirea femeii sale a lăsat lumea şi cele dintr-însa şi, luînd cu dînsul copiii de parte bărbătească, care îi avea, pe dumnezeiescul Nectarie şi pe altul, s-a dus într-o mănăstire a sfinţilor celor fără de arginţi, care se afla aproape de poalele dealului ce era acolo. Şi făcîndu-se monah, s-a numit Pahomie şi se odihnea acolo rugîndu-se lui Dumnezeu, luînd aminte de dînsul şi îngrijind ca să crească pe cei doi copii, povăţuindu-i în frica şi învăţătura Domnului, precum porunceşte dumnezeiescul Pavel.

În acest chip petrecea Pahomie acolo, iar Dumnezeu a făcut în zilele lui o minunea ca aceasta. Creştinii care se aflau acolo aproape aveau obicei să scoată o părticică din rodurile lor, ceea ce voia fiecare şi să o aducă la acea mănăstire ca să se hrănească monahii ce se aflau într-însa şi pentru ca să se facă cu acelea pe fiecare an pomenirea sfinţilor fără de arginţi, Cozma şi Damian. Cînd a sosit pomenirea lor, monahii şi creştinii cei de primprejur, săvîrşind praznicul după obicei, au deşertat vasul în care era vin. După aceasta, bătrînul Pahomie aprinzînd lumînarea s-a dus împreună cu copiii săi ca să umple vasul. Cînd a voit să-l clintească a văzut că nu se clinteşte; apoi, o, minune! a aflat vasul plin de vin preamirositor. Deci, cu bucurie şi spaimă, a slăvit pe Dumnezeu Care slăveşte pe sfinţii cei fără de arginţi şi printr-înşii săvîrşeşte nişte minuni ca acestea.

Iar Nicolae, fiul bătrînului Pahomie, care s-a numit mai pe urmă Nectarie şi despre care acum se face povestire, fiind din pruncie înţelept şi de Dumnezeu luminat, văzînd acea minune ce s-a făcut şi socotind vedenia ce a avut-o maica sa, cum şi izbăvirea de barbari prin Născătoarea de Dumnezeu, s-a rănit la inimă de dumnezeiescul dor şi înseta să se îndulcească de doritul Hristos, pe Care îl căuta cu fierbinţeală. Deci căutîndu-l, l-a aflat, precum zice Domnul în Evanghelie. De aceea, lăsînd lumea şi cele din lume, s-a dus la Sfîntul Munte şi acolo a aflat un bătrîn prea îmbunătăţit, cu numele Dionisie, numindu-se Iagăr, care, fiind fiu al unui boier însemnat din Constantinopol, a iubit din tot sufletul pe Domnul nostru Iisus Hristos. Acesta, lăsînd bogăţia, slava, neamul bun şi podoaba omenească, s-a îmbrăcat cu haine proaste de ale monahilor; apoi preaînţeleptul acesta s-a supus unui bătrîn care se numea Filotei, simplu cu cuvîntul iar cu fapta bună desăvîrşit, ca astfel să se povăţuiască de dînsul în fapta bună.

Pe acest minunat Dionisie Iagărul, aflîndu-l bunul Nicolae, s-a lipit de dînsul şi l-a rugat cu fierbinţeală să nu-l despărţească de sinodia lui. Dar ce a făcut preaminunatul Dionisie, preamilostivul suflet şi iubitorul de oameni? A izgonit oare pe Nicolae ca pe un ţăran sau l-a trecut cu vederea ca pe un sărac? Nu! Ci, milostivindu-se spre dînsul, s-a plecat spre rugăciunea lui şi aducîndu-l către Filotei, duhovnicescul său părinte bătrîn, a mijlocit la dînsul. Iar Filotei, fiind împodobit cu darul mai înainte-vederii şi cu darul mai înainte-cunoştinţei, făcînd rugăciuni, a sărutat pe tînăr şi l-a chemat pe nume, zicînd: "Tu eşti Nicolae, fiul lui Pahomie, care doreşti să locuieşti cu noi?" Tînărul răspunse: "De unde mă ştii, cinstite părinte, pe mine şi cele despre mine?" Bătrînul îi zise: "Dumnezeul părinţilor noştri Care te-a trimis la noi, fiule, mi-a descoperit cele despre tine". Auzind acestea, Nicolae s-a umilit, apoi cu multă evlavie şi umilinţă s-a aşezat împreună cu bătrînul.

Mai pe urmă, tunzîndu-şi părul capului, şi-a tuns şi toate grijile lumii. Apoi, dezlegîndu-se de îmbrăcămintea cea lumească, s-a dezbrăcat şi de pofte, care ne pricinuiesc căderea prin neascultare, făcîndu-se monah cu numele de Nectarie. Dar n-a rămas numai la acestea, precum fac astăzi cei mai mulţi din monahi, care socotesc că totul al călugăriei este ca să poarte schima şi îmbrăcămintea cea neagră, dar nu se îngrijesc să facă şi faptele cele bune care se cuvin monahilor. Nici socotesc că, precum le este voia să ia schima cea îngerească a monahilor, tot aşa să voiască să păzească şi canoanele şi cu purtarea chipului celui monahicesc şi să aibă petrecerea îngerilor. Iar dumnezeiescul Nectarie n-a făcut aşa, ci, precum a luat chipul cel îngeresc, tot aşa se sîrguia în tot felul şi se nevoia să păzească cinstea chipului, ca astfel să urmeze petrecerea îngerilor, supunîndu-şi trupul duhului, cu ascultarea, cu tăierea voii, cu smerenia, cu postul, cu neîncetata rugăciune, cu privegherea şi cu alte fapte bune, care se cuvin monahilor.

Dar zavistuitorul diavol, nesuferind să-l vadă pe Nectarie că sporeşte în acest fel în fapte bune, i-a dat război cu gîndurile şi se sîrguia să-l despărţească de sinodia unui îmbunătăţit bătrîn ca acesta şi voia să-l arunce în multe curse ca pe un tînăr ce era şi ca pe un neajutorat de rugăciunile bătrînului. Ştia necuratul că, atîta timp cît se afla cu bătrînul, nu va putea să-l prindă în cursă, căci se va întări cu rugăciunile şi sfaturile cele părinteşti ale bătrînului. Dar n-a putut să isprăvească nimic cu un război ca acesta al gîndurilor, pentru că Dumnezeu îl acoperea. Deci, să vedem ce meşteşugeşte cel cu totul rău. A aprins zavistie în inima unui frate al lui, care era ascultător al aceluiaşi bătrîn şi l-a pornit împotriva lui Nectarie, încît a strigat pe faţă: ori să izgonească pe Nectarie ori unul din doi va fi omorît.

Bătrînul dimpreună cu Dionisie Iagărul, auzind acestea s-au cutremurat şi, grăindu-i multe dumnezeieşti cuvinte din Sfintele Scripturi şi de la dumnezeieştii părinţi, ca să lase acea nedreaptă zavistie ce avea asupra lui Nectarie. Uneori îi îmblînzea patima zavistiei cu paşnice şi dulci cuvinte, iar alteori îl înfricoşa cu focul cel nestins al muncii, ce era să primească cei zavistnici şi urîtori de fraţi, însă toate acestea nu au folosit la nimic. Pentru acesta a îndemnat pe Nectarie să se depărteze un timp de sinodia lor, căci poate îşi va veni în simţire fratele cel zavistuitor.

Dînd binecuvîntare lui Nectarie, l-a trimis la Daniil, care era cel întîi în Sfîntul Munte, pentru ca să petreacă o vreme la dînsul, pînă cînd va rîndui Domnul cele pentru dînsul. Astfel s-a dus dumnezeiescul Nectarie şi, ca un îmbunătăţit ce era şi foarte iscusit, Daniil l-a primit cu bucurie şi-l iubea foarte mult, învăţîndu-l înţelepţeşte canoanele petrecerii monahiceşti.

În vremea cînd Nectarie se afla la Daniil, a murit în adînci bătrîneţe Filotei, cel cu adevărat iubitor de Dumnezeu, şi s-a dus către doritul Hristos. Iar minunatul Dionisie Iagărul, nesuferind mai mult pe monahul acela, urîtor de frate şi zavistuitor, a dorit să locuiască cu Nectarie şi, chemîndu-l să locuiască împreună - ca unii ce erau fii ai unuia şi aceluiaşi părinte duhovnicesc şi bătrîn -, au petrecut împreună multă vreme şi s-au nevoit mult, precum am zis mai înainte. Apoi, aflînd mănăstioara care se cinsteşte cu numele mai marilor voievozi şi care se numeşte a Surdului, a luat-o de la Daniil, cel mai sus zis şi cel mai mare al muntelui şi au locuit într-însa, petrecînd cu cuvioşie şi cu plăcere de Dumnezeu. Aici îşi scoteau hrana vieţii cu lucrul mîinilor lor şi ajutau după putere şi pe cei ce aveau trebuinţă. Iar monahul acela urîtor de frate şi zavistuitor, rămînînd nepocăit, umbla de colo pînă colo în munte ca un nebun. Mai pe urmă a ieşit în lume şi, petrecînd viaţă desfrînată şi înverşunată, s-a sfîrşit rău, dîndu-şi sufletul său pe drumuri, fiind fără casă, necercetat şi neîndreptat, neînvrednicindu-se nici de rugăciunea cea mai de pe urmă, ce se face de obşte la toţi creştinii.

Vedeţi, fraţilor, cît de rea este ura şi neascultarea? Pentru că ura şi zavistia orbesc ochiul sufletului, adică mintea aceluia care are acestea; iar neascultarea desparte pe om de prietenii lui Dumnezeu şi-l lipseşte de acoperămîntul şi ajutorul lor, ca şi un orb care se prăpăstuieşte în adîncul pierzării. Pentru aceasta să urîm neascultarea şi zavistia din toate puterile noastre, toţi cîţi dorim să nu ne despărţim de slava lui Dumnezeu şi să iubim ascultarea şi dragostea către fraţii noştri, pentru ca să putem, printr-înşii, să ne îndulcim de împărăţia lui Dumnezeu.

Fericitul Dionisie Iagărul, trăind pînă la adînci bătrîneţi în viaţă cuvioasă şi vrednică de laudă, împodobită cu tot felul de fapte bune şi mai ales de smerită cugetare, s-a dus la Dumnezeu, pe Care L-a dorit. Iar sfintele lui moaşte le-a îngropat cu evlavie şi cu cinste, dumnezeiescul Nectarie, care, de atunci, s-a întristat foarte mult, căci a pierdut pe bunul său tovarăş, de-a pururea pomenitul Dionisie. Şi, pentru că nu s-a dus şi el împreună cu minunatul Filotei şi cu fericitul Dionisie la doritul Hristos, ci aflîndu-se tot pe pămînt, se lipsea de o îndulcire ca aceasta, a vîrfului doririlor. De aceea *privea la cele dinainte şi uita pe cele dinapoi*, cum zice Apostolul; iar nevoinţele şi faptele cele bune pe care le săvîrşise nu le socotea, ci se sîrguia să săvîrşească şi altele mai multe. Deci, în fiecare zi se suia din putere în putere, "punînd suişuri sfinţite în inima sa", totdeauna adăugînd dorinţe înalte şi nevoinţe peste nevoinţe.

Pentru unele ca acestea, Dumnezeu, văzînd dorul lui, nu l-a trecut cu vederea; ci, vrînd să-i pricinuiască mai mare cunună în ceruri, l-a făcut să cadă în multe şi grele neputinţe ale trupului, pe care răbdîndu-le, fericitul, cu o desăvîrşită mărime de suflet şi cu

mulţumire mare, ducînd viaţă cu adevărat cuvioasă şi sfîntă, şi-a dat fericitul său suflet, cu sfîrşit paşnic, în mîinile lui Dumnezeu, în anii de la Hristos o mie cinci sute, în luna decembrie, ziua a cincea şi s-a numărat în ceruri împreună cu cei doriţi de dînsul, adică cuvioşii părinţi Filotei şi Dionisie.

Ucenicii lui, îngropîndu-l cu toată evlavia, după patru ani au făcut mutarea sfintelor lui moaşte şi le-au aflat pline de bună mireasmă negrăită. Drept aceea, i-au făcut mormînt frumos în partea dinspre miazănoapte a bisericii şi acolo au aşezat cu evlavie cinstitele lui moaşte, zugrăvind deasupra şi sfînta lui icoană. Oamenii, venind cu multă evlavie şi luînd sfinţenie sufletului şi a trupului, simţeau bună mireasmă duhovnicească din sfinţitele lui moaşte, spre slava lui Hristos, Domnul nostru şi spre arătarea petrecerii celei plăcute a cuviosului său Nectarie, cu ale cărui rugăciuni să ne învrednicim şi noi împărăţiei cerurilor. Amin.

Viaţa celui între sfinţi Părintelui nostru Nicolae, Arhiepiscopul din Mira Lichiei, făcătorul de minuni
(6 decembrie)

Pe făcătorul cel mare de minuni, ajutătorul cel grabnic şi mijlocitorul cel prea ales către Dumnezeu, pe arhiereul lui Hristos, Nicolae, l-au odrăslit părţile Lichiei, în cetatea ce se numeşte Patara, din părinţi cinstiţi şi de bun neam, dreptcredincioşi şi bogaţi. Tatăl său se chema Teofan, iar mama sa Nona. Această binecuvîntată pereche, petrecînd cu bună credinţă în însoţirea cea legiuită şi împodobindu-se cu obiceiul cel bun, pentru viaţa lor cea plăcută lui Dumnezeu şi pentru multele milostenii şi faceri de bine mari, s-au învrednicit a odrăsli această odraslă sfîntă - singuri ei fiind rădăcină sfîntă - şi s-a făcut cum zice psalmistul : *Ca un pom răsădit lîngă izvoarele apelor, care şi-a dat rodul său la vremea sa*. Deci, născînd pe acest dumnezeiesc prunc, l-a numit Nicolae, care se tîlcuieşte "biruitor de popor"; şi cu adevărat s-a arătat biruitor al răutăţii, aşa binevoind Dumnezeu spre folosul de obşte al lumii.

După acea naştere, maica sa Nona a rămas stearpă, pînă la dezlegarea din legăturile cele trupeşti, mărturisind singură firea că nu este cu putinţă a se mai naşte alt fiu ca acela, ca numai pe acesta să-l aibă şi întîi şi pe urmă, care din pîntecele maicii sale s-a sfinţit cu darul cel de Dumnezeu insuflat. Căci n-a început a vieţui decît cinstind pe Dumnezeu cu bună cucernicie, nici n-a început a suge ţîţă, făcînd minuni din pruncie, nici nu s-a deprins mai întîi a mînca, ci a posti. Căci după naşterea sa, fiind în baie, a stat trei ceasuri pe picioarele sale, singur de sine, nesprijinindu-l nimeni, dînd prin această stare, cinste Sfintei Treimi, Căreia mai pe urmă avea să-i fie mare slujitor şi întîi-stătător. Cînd se apropia de pieptul maicii sale, se cunoştea a fi făcător de minuni, hrănindu-se nu după obiceiul pruncilor celorlalţi - pentru că numai din ţîţa cea dreaptă sugea lapte - avînd să dobîndească cu cei drept-credincioşi starea cea de-a dreapta. Apoi a început a fi şi postitor ales, căci miercurea şi vinerea numai o dată sugea lapte din ţîţă şi atunci seara,

după săvîrşirea obişnuitei rugăciuni creştineşti, de care lucru părinţii lui se mirau foarte şi se minunau şi mai dinainte pricepeau ce fel de postitor va fi Nicolae mai pe urmă. Acel obicei de a posti, deprinzîndu-l Fericitul din scutece şi l-a păzit în toată viaţa sa, pînă la fericitul său sfîrşit, petrecînd miercurea şi vinerea în post. Deci crescînd pruncul cu anii, creştea împreună şi cu înţelegerea şi cu obiceiurile cele bune, pe care le învăţa de la părinţii săi cei buni; fiind ca o holdă roditoare, care primeşte în sine sămînţa învăţăturii celei bune, care odrăsleşte şi aduce în toate zilele roade noi de fapte bune.

Sosind vremea de şcoală, a fost dat la învăţătura dumnezeieştii Scripturi, iar el cu agerimea cea firească a minţii şi cu povăţuirea Sfîntului Duh, în puţin timp, a ajuns la multă înţelepciune. Apoi, atît de mult a sporit în învăţătura cărţii, pe cît era de trebuinţă bunului cîrmaci al corabiei lui Hristos şi păstorului celui iscusit al oilor celor cuvîntătoare. Deci, făcîndu-se desăvîrşit în cuvîntul învăţăturii, s-a arătat desăvîrşit şi în lucrul vieţii; de la prietenii deşarte şi de la vorbe nefolositoare cu totul se abătea şi a vorbi cu femeile sau a căuta cu ochii la faţa femeiască, foarte mult se ferea, căci fugind, se depărta de petrecerea împreună cu femeile.

Avînd adevărată înţelepciune şi minte curată, de-a pururea vedea pe Dumnezeu şi totdeauna zăbovea în sfintele biserici, după cum zice proorocul: *Voit-am a fi lepădat în casa Dumnezeului meu*. De multe ori, cîte o zi întreagă şi cîte o noapte, petrecînd în rugăciunile cele gînditoare de Dumnezeu şi în citirea dumnezeiştilor cărţi, învăţa înţelegerea cea duhovnicească şi se îmbogăţea cu dumnezeieştile daruri ale Sfîntului Duh, cu care se pregătea pe sine locaş vrednic, precum este scris: *Voi sînteţi biserica lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu vieţuieşte în voi*.

Deci tînărul cel îmbunătăţit şi curat, avînd în sine Duhul lui Dumnezeu, se arăta cu totul duhovnicesc, arzînd cu duhul şi slujind Domnului cu frică, încît nu se vedea la dînsul nici un fel de nărav tineresc, ci numai obiceiurile omului bătrîn pentru care tuturor s-a făcut minunat şi slăvit. Căci precum omul cel bătrîn, dacă are obiceiul celor tineri, este luat în rîs de toţi, tot aşa şi tînărul, dacă are năravul bărbatului celui bătrîn, se cinsteşte de toţi cu mirare; pentru că sînt nepotrivite tinereţile pentru bătrîneţe, dar cinstite şi frumoase sînt bătrîneţile în tinereţe.

Fericitul Nicolae avea un unchi episcop cu acelaşi nume ca şi dînsul. Unchiul său, văzînd pe nepot sporind în viaţă cu fapte bune şi cu totul înstrăinîndu-se de lume, a sfătuit pe părinţii lui să-l dea să slujească lui Dumnezeu. Iar ei nu s-au lepădat a dărui pe fiul lor Domnului, pe care ei l-au primit ca pe un dar de la dînsul. Pentru că scrie în cărţile cele vechi pentru dînşii, cum că fiind neroditori şi deznădăjduindu-se de a mai avea copii, cu multe rugăciuni, cu lacrimi şi cu multe milostenii au cerut de la Dumnezeu pe acest fiu; iar ei l-au dat în dar Celui ce l-a dăruit pe dînsul.

Primind episcopul pe "tînărul bătrîn", care avea înţelepciunea ca o cărunteţe şi viaţa cea mai curată, l-a suit pe treptele cele sfinţite ale preoţiei, iar cînd s-a hirotonisit, episcopul întorcîndu-se către poporul care era în biserică şi umplîndu-se de Duhul Sfînt, a proorocit

zicînd: "Iată, fraţilor, văd un nou soare răsărind marginilor pămîntului, arătîndu-se către cei întristaţi ca o milostivă mîngîiere. O! fericită este turma care se va învrednici a avea pe acest păstor! Căci acesta va paşte bine sufletele celor rătăciţi şi la păşunea buneicredinţe îi va aduce pe dînşii; apoi se va arăta şi ajutător fierbinte celor ce sînt în nevoi". Această proorocire s-a împlinit mai pe urmă, precum vom arăta în istorisirea ce o vom face.

Deci, primind Sfîntul Nicolae asupra sa treapta preoţiei, adăuga osteneală la osteneală, petrecînd în post şi în neîncetate rugăciuni, iar cu trupul său cel muritor sîrguindu-se a urma celor fără de trupuri. Astfel, vieţuind întocmai ca îngerii, din zi în zi înflorea mai mult cu podoaba sa cea sufletească şi se arăta vrednic de cîrmuirea Bisericii.

În acea vreme unchiul său, episcopul Nicolae, vrînd a se duce în Palestina ca să se închine acolo sfintelor locuri, a încredinţat toată cîrmuirea bisericii nepotului său. Deci acesta, împlinind locul aceluia, avea toată purtarea de grijă pentru rînduiala bisericilor, ca şi episcopul unchiul său. În acea vreme, părinţii fericitului, părăsind această viaţă vremelnică, s-au mutat la cea veşnică, iar Sfîntul Nicolae, rămînînd moştenitorul averii lor, a împărţit-o celor săraci. Pentru că nu se uita la bogăţia ce curge alăturea, nici se îngrijea pentru înmulţirea ei; ci, lepădîndu-se de toate poftele lumeşti, se sîrguia cu toată osîrdia a se uni cu Dumnezeu, către care grăia: *Către Tine, Doamne, am ridicat sufletul meu; învaţă-mă să fac voia Ta, că Tu eşti Dumnezeul meu; către Tine sînt aruncat din pîntecele maicii mele, Dumnezeul meu eşti Tu*. Deci mîna lui era întinsă către săraci, ca un rîu cu apă multă ce curge cu îndestulare.

Pentru ca multele lui milostenii să fie mai cu lesnire cunoscute, să arătăm una şi anume: Era un bărbat în cetatea aceea, dintre cei slăviţi şi bogaţi, care mai pe urmă a rămas sărac şi neslăvit, căci viaţa veacului acestuia este nestatornică. Bărbatul acela avea trei fete foarte frumoase şi acum, fiind lipsit de toate cele de trebuinţă, nu avea nici hrană, nici îmbrăcăminte şi cugeta să-şi dea fetele sale spre desfrînare, iar casa sa să o facă casă necurată, pentru sărăcia lui cea mare, ca doar astfel să aibă ceva de folos şi să cîştige pentru el şi fetele sale îmbrăcăminte şi hrană. Vai, în ce fel de gînduri necuvioase alungă pe om sărăcia cea mare! Deci bătrînul acela fiind în astfel de cugete rele şi gîndul său cel rău vrînd acum a-l aduce cu ticăloşie în fapt, Dumnezeu Care nu voieşte a vedea în pierzare firea omenească, ci cu iubire de oameni, se pleacă spre nevoile noastre, a pus bunătate în inima plăcutului Său, Sfîntul Nicolae şi l-a trimis spre ajutor către bărbatul care era să piară cu sufletul, prin însuflare tainică, mîngîind pe cel ce era în sărăcie şi scăpîndu-l din căderea păcatului.

Deci, auzind Sfîntul Nicolae de lipsa cea mare a bărbatului aceluia şi prin dumnezeiască descoperire înştiinţîndu-se de cugetarea lui cea rea, i-a părut foarte rău pentru dînsul şi a cugetat ca astfel cu mîna sa cea făcătoare de bine, să-l răpească împreună cu fetele sale ca din foc de la sărăcie şi de la păcat. Însă n-a vrut să fie de faţă cu bărbatul acela, ca să-i spună despre facerea sa de bine, ci, în taină a cugetat să-i dea aceluia milostenia sa cu îndurare. Şi aceasta vrea s-o facă pentru două pricini: întîi ca să scape de slava omenească, pentru că ţinea seama de ce zicea Evanghelia: *Luaţi aminte, să nu faceţi*

milostenia voastră înaintea oamenilor; şi, al doilea, ca şi pe bărbatul acela, care odinioară era bogat iar acum ajunsese în mare sărăcie, să nu-l ruşineze, căci ştia că sînt grele unele ca acestea, celor ce din bogăţie şi din slavă cad în sărăcie, fiindcă se ruşinează sufletele acelora, aducîndu-le aminte de bogăţia cea mai dinainte. Pentru aceasta, a gîndit a face aşa, după cuvîntul lui Hristos: *Să nu ştie stînga ta, ce face drepta ta*. Căci atît de mult fugea de slava omenească, încît chiar de acela căruia îi făcea bine se sîrguia a se tăinui pe sine.

Aşadar, luînd o legătură mare de galbeni, a mers în miezul nopţii la casa acelui bărbat şi, aruncînd-o înăuntru pe fereastra acelei case, degrabă s-a întors la casa sa. Dimineaţă, sculîndu-se bărbatul şi aflînd legătura, a dezlegat-o şi văzînd galbenii s-a înspăimîntat, căci socotea că este vreo nălucire, temîndu-se ca nu cumva aurul ce vedea să fie vreo înşelăciune, de vreme ce nu aştepta de la nimeni şi de nicăieri vreun făcător de bine. Drept aceea, întorcînd galbenii cu vîrful degetului, privea cu dinadinsul şi cunoscînd că este adevărat, se veselea şi se minuna, iar de bucurie, plîngea cu lacrimi fierbinţi şi, cugetînd mult în sine cine i-ar fi făcut lui o asemenea facere de bine, nu se dumirea. Deci, socotind a fi purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îi mulţumea neîncetat, dînd laudă Domnului Celui ce se îngrijeşte de toţi. Apoi îndată pe una din fetele sale, pe cea mai mare, a măritat-o după un bărbat şi i-a dat aurul cel primit din destul pentru zestrea ei.

Despre aceasta înştiinţîndu-se minunatul Nicolae, că a făcut după voia lui, bărbatul acela, i-a părut bine. Şi iarăşi se arăta gata a face aceeaşi milă cu a două fiică a bătrînului, sîrguindu-se a păzi şi pe fecioara aceasta prin nunta legiuită de păcatul cel fărădelege. Deci, pregăti şi altă legătură de galbeni, asemenea cu cealaltă şi, peste noapte, ferindu-se de toţi, a aruncat-o pe aceeaşi fereastră, în casa bătînului aceluia.

Dimineaţă, sculîndu-se acel om sărac, a găsit iarăşi aur, asemenea ca întîia oară. Apoi a început a se minuna şi de acela şi, căzînd cu faţa la pămînt, cu lacrimi fierbinţi mulţumea, zicînd: "Dumnezeule, voitorul milei şi chivernisitorul mîntuirii noastre, care mai întîi m-ai răscumpărat cu Sîngele Tău şi acum casa mea şi pe fiicele mele izbăvindu-ne prin aur din cursa celui rău, Însuţi arată-mi pe cel ce slujeşte voii Tale celei milostive şi bunătăţii Tale celei iubitoare de oameni. Arată-mi pe îngerul Tău cel pămîntesc, pe cel ce ne păzeşte pe noi de pierderea păcatului, ca să ştiu cine este unul ca acela, care ne scoate pe noi din sărăcia ce ne întristează şi care ne izbăveşte de gîndurile cele rele, că iată, după mila Ta, Doamne, cu îndurarea cea făcută în taină, cu mîna plăcutului al Tău, voi da şi pe a doua fiică a mea cu nuntă legiuită după bărbat şi aşa voi scăpa de cursele diavolului, care vrea prin cîştig necurat să-mi aducă mare pierdere.

Apoi bărbatul acela, rugîndu-se Domnului şi mulţumind bunătăţii Lui, a făcut nuntă şi fiicei sale de a doua, avînd nădejde în Dumnezeu - căci neîndoită nădejde şi-a pus în El - cum că va purta grijă şi pentru a treia fiică a lui şi-i va da şi acesteia să aibă vieţuitor iubit, după lege, trimiţîndu-i iarăşi aur din destul, tot cu acea mînă făcătoare de bine. De aceea, nu dormea noaptea străjuind, ca să poată simţi pe făcătorul de bine şi să se învrednicească a vedea de unde îi aduce aurul acela. Şi iată, nu după multă vreme, a sosit

cel aşteptat. Căci a venit şi a treia oară plăcutul lui Hristos, Nicolae şi, ajungînd la locul cel obişnuit, tot aşa a aruncat o legătură de galbeni pe aceeaşi fereastră şi îndată s-a întors la casa sa. Tatăl fecioarelor găsind aurul aruncat pe fereastră, a alergat îndată cît putea în urma celui ce se întorcea la casa sa, pe care, ajungîndu-l şi cunoscîndu-l cine este - căci sfîntul nu era necunoscut pentru fapta lui cea bună şi pentru neamul lui cel luminat -, a căzut la picioarele lui, sărutîndu-le şi numindu-l izbăvitor, ajutător şi mîntuitor sufletelor, celor ce ajunseseră întru pierderea cea mai de pe urmă. Apoi zise: "De nu m-ar fi ridicat pe mine Domnul cel mare întru milă, prin îndurările tale, de mult aş fi pierit eu, ticălosul tată, împreună cu fiicele mele, prin căderea în focul Sodomei, vai mie! Şi iată, acum prin tine sîntem mîntuiţi din amara cădere în păcat". Acestea şi mai multe grăia cu lacrimi către sfînt. Iar el abia l-a ridicat pe picioare şi cu jurămînt a zis aceluia, că în toată viaţa lui să nu spună nimănui ceea ce s-a făcut. Apoi sfîntul, spunînd multe spre folosul omului aceluia l-a trimis la casa sa.

Iată una din faptele cele multe ale milostivirii ale Sfîntului Nicolae, ce s-a povestit aici, ca să cunoască oricine cît era de milostiv către cei săraci. De s-ar fi povestit milele lui una cîte una şi cîte îndurări a arătat către cei săraci, pe cîţi flămînzi a hrănit, pe cîţi goi a îmbrăcat şi pe cîţi a răscumpărat de la datornici, apoi nici vremea n-ar fi de ajuns a le povesti.

După aceasta Cuviosul Părinte Nicolae a voit a se duce în Palestina, spre a vedea Sfintele Locuri şi a se închina acolo, unde a umblat trupeşte Domnul nostru Iisus Hristos, cu prea curatele Sale picioare. Deci, plutind corăbierii împrejurul Egiptului şi neştiind ce avea să li se întîmple, Sfîntul Nicolae, care era împreună cu dînşii, vedea mai bine că are să fie întuneric, vifor şi lovire de vînturi cumplite. Apoi le spuse că, mai înainte a văzut pe vicleanul vrăjmaş intrînd în corabie, vrînd să o scufunde împreună cu oamenii. După aceea a năvălit asupra lor o furtună mare, fără veste şi ridicîndu-se un nor, s-a făcut vifor pe mare. Iar cei ce pluteau s-au temut foarte mult de groaza morţii şi rugau pe Sfîntul Nicolae să le ajute şi să-i izbăvească de nevoia cea fără de veste ce căzuse asupra lor zicînd: "Sfinte al lui Dumnezeu, de nu ne vei ajuta cu rugăciunile tale către Dumnezeu, îndată ne vom cufunda în această adîncime şi vom pieri". Iar el, zicîndu-le să îndrăznească şi să-şi pună nădejdea în Dumnezeu şi fără îndoială să aştepte grabnică izbăvire, însuşi a început cu sîrguinţă a se ruga către Domnul. Şi îndată s-a liniştit marea şi toată groaza s-a prefăcut în bucurie, iar ei, trecînd necazul, s-au bucurat mult şi au mulţumit lui Dumnezeu şi plăcutului său, Sfîntului Nicolae şi foarte mult se minunau de proorocirea furtunii şi de scăparea nevoii.

Tot atunci, unul din corăbieri s-a suit în vîrful catargului, precum este obiceiul celor ce îndreptează corabia, şi, cînd era să coboare de acolo, a alunecat de sus şi a căzut în mijlocul corăbiei, zăcînd fără suflet. Iar Sfîntul Nicolae, mai înainte de a-l chema în ajutor, l-a înviat cu rugăciunea pe acel om şi, nu ca pe un mort, ci ca pe cel cuprins de somn, l-a sculat şi l-a dat viu corăbierilor. Apoi, ridicînd toate pînzele şi fiind vînt cu bună sporire, au plutit în linişte şi au sosit la limanul Alexandriei, unde plăcutul lui Dumnezeu, Sfîntul Nicolae, a tămăduit pe mulţi bolnavi. Izgonind diavolii din oameni şi pe mulţi necăjiţi

mîngîind, a pornit iarăşi pe cale spre Palestina şi ajungînd la Sfînta Cetate a Ierusalimului, s-a suit la Golgota, unde Hristos Dumnezeu a lucrat mîntuirea neamului omenesc, întinzîndu-Şi pe Cruce prea curatele Sale mîini. Acolo a înălţat fierbinţi rugăciuni din inima sa, care ardea de dragoste, dînd mulţumire Mîntuitorului nostru. Apoi, a înconjurat toate sfintele locuri, făcînd multe închinăciuni pretudindeni. Iar cînd era să intre noaptea în sfînta biserică la rugăciune şi uşile erau închise, s-au deschis singure, dînd intrare aceluia, căruia, chiar porţile cereşti îi erau deschise.

Zăbovind în Ierusalim vreme îndelungată, se pregătea a merge în pustie, dar, printr-un glas dumnezeiesc de sus, a fost sfătuit să se întoarcă în patria sa. Pentru că Dumnezeu, Cel ce toate le rînduieşte spre folosul sufletelor noastre, nu vrea să fie ascunsă sub obrocul pustiei acea făclie, pe care o pregătise să fie pusă în sfeşnicul mitropoliei din Lichia. Deci, aflînd o corabie, s-a tocmit cu corăbierii să-l ducă în patria sa.

Aceştia au gîndit însă să facă lucrul cu vicleşug, adică să îndrepteze corabia lor în altă parte, nu spre Lichia. După ce s-a aşezat în corabie, plecînd de la mal, Sfîntul Nicolae a văzut că corabia nu pluteşte spre patria sa. Atunci degrabă a căzut la picioarele corăbierilor şi-i ruga să îndrepteze calea spre Lichia, dar ei, nebăgîndu-l în seamă, mergeau în partea unde gîndeau ei, neştiind că Dumnezeu nu va lăsa pe plăcutul Său să fie în mîhnire. Deci, suflînd un vifor împotrivă, a întors corabia în altă parte şi degrabă a dus-o în Lichia, iar pe corăbieri îi îngrozea cu nevoia cea mai mare. Aşa Sfîntul Nicolae, cu puterea lui Dumnezeu fiind dus pe mare, a sosit în patria sa. El însă, fiind fără de răutate, n-a făcut nici un rău acelor vrăjmaşi, nici s-a pornit spre mînie şi nici măcar vreun cuvînt aspru nu le-a zis, ci cu binecuvîntare i-a liberat în părţile lor. Iar el a mers în mănăstirea pe care o zidise moşul său, episcopul Patarelor şi o numise Sfîntul Sion. Acolo, Sfîntul Nicolae s-a arătat foarte iubit tuturor fraţilor, care, cu mare dragoste, primindu-l ca pe îngerul lui Dumnezeu, se îndulceau de cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate şi se foloseau de viaţa lui, cea întocmai ca a îngerilor şi urmau obiceiurile lui cele bune, cu care împodobise Dumnezeu pe credinciosul robul Său.

Aflînd Sfîntul Nicolae în această mănăstire viaţă liniştită şi loc mai lesnicios pentru gîndurile sale către Dumnezeu, ca un liman de linişte, nădăjduia ca şi cealaltă vreme a vieţii sale să o petreacă acolo. Dar Dumnezeu îi arăta calea, voind ca acea comoară bogată, a tuturor faptelor bune, cu care avea să se îmbogăţească toată lumea, să nu fie ascunsă, ca într-o ţarină acoperită de pămînt, într-o mănăstire deosebită şi într-o cameră mică închisă; ci să fie la vederea tuturor, ca prin acea comoară duhovnicească, să se facă neguţătorie duhovnicească, care pe multe suflete le va afla.

Astfel sfîntul, stînd odată la rugăciune, a auzit un glas de sus: "Nicolae, să intri în nevoinţa poporului, dacă doreşti să fii de Mine încununat". Acest glas auzindu-l, Nicolae s-a spăimîntat şi cugeta întru sine: Ce voieşte glasul acela şi ce cere Domnul de la dînsul? Şi iarăşi auzi glas, spunîndu-i: "Nicolae, nu este aceasta holda pe care trebuie să Mi-o aduci roadă şi pe care o aştept de la tine; ci întoarce-te către oameni, ca să se preamărească prin tine numele Meu". Atunci Sfîntul Nicolae a cunoscut voia lui Dumnezeu, ca, lăsînd

liniştea, să meargă să slujească la mîntuirea omenilor. Deci cugeta încotro se va duce: la patria sa, în cetatea Patara, la cunoscuţi, sau în altă parte. Dar, temîndu-se şi fugind de slava omenească cea deşartă, a gîndit să se ducă în altă cetate, unde nu-l va cunoaşte nimeni.

În acea latură a Lichiei este o cetate slăvită, care se numeşte Mira, mitropolia Lichiei. Deci, într-acea cetate a venit Sfîntul Nicolae, fiind condus de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, încît nimeni nu-l ştia. Acolo trăia ca unul din săraci, neavînd unde să-şi plece capul. El nu se ducea decît în casa Domnului, avînd liman numai pe Dumnezeu.

În acea vreme, s-a mutat la Dumnezeu arhiereul cetăţii Mira, Ioan arhiepiscopul şi mai întîi şezător pe scaun în toată ţara Lichiei. Atunci s-au adunat toţi episcopii ţării aceleia, în Mira, ca să aleagă un bărbat vrednic pentru acel scaun. Deci, fiind acolo bărbaţi cinstiţi şi cu bună înţelegere, erau nedumeriţi între ei, pe care să-l aleagă. Unii, fiind porniţi dîn rîvnă dumnezeiască, au zis că lucrul acela nu este al alegerii omeneşti, ci al rînduielii lui Dumnezeu. Deci se cuvine a se face rugăciune pentru aceasta, ca însuşi Domnul să arate cine este vrednic să primească o treaptă ca aceasta şi să fie păstor peste toată Lichia.

Toţi, ascultînd acel sfat bun, au făcut rugăciune cu sîrguinţă şi cu post. Iar Domnul, făcînd voia celor ce se tem de El şi ascultînd rugăciunea lor, a descoperit bunăvoirea Sa, unuia din episcopii aceia care era mai bătrîn, într-acest chip; stînd el la rugăciune, i s-a arătat un bărbat luminat, poruncindu-i să meargă de cu noapte şi să stea lîngă uşile bisericii şi să ia seama cine va intra mai înainte decît toţi în biserică, acela - zicea el - este îndemnat de Duhul Meu şi, luîndu-l cu cinste, să-l puneţi arhiepiscop. Iar numele bărbatului aceluia este Nicolae. Această vedenie dumnezeiască avînd-o episcopul acela şi auzind ceea ce i se poruncise în vedenie, a vestit celorlalţi episcopi, iar aceia, auzind, s-au îndemnat mai mult spre rugăciune, cu iubire de osteneală.

Atunci episcopul care a văzut descoperirea a stat la locul acela, unde i s-a poruncit în vedenie şi aştepta venirea bărbatului dorit. Deci, cînd a fost vremea Utreniei, Sfîntul Nicolae, îndemnat de Duh, a ajuns mai înainte decît toţi la biserică, pentru că avea obicei de se scula în miezul nopţii la rugăciune şi venea la începutul cîntării Utreniei, mai întîi decît toţi la biserică. Intrînd în pridvor, l-a luat episcopul care se învrednicise acelei vedenii şi i-a zis: "Cum te cheamă, fiule?" Dar el tăcea. Acela îl întreabă iarăşi. Sfîntul i-a răspuns cu blîndeţe: "Nicolae mă cheamă pe mine, stăpîne, robul sfinţiei tale". Acel dumnezeiesc bărbat, care a auzit acel glas blînd, a priceput pe de o parte, după numele care i se spusese în vedenie, că se numeşte Nicolae; iar pe alta, prin smerenia lui, că sfîntul a răspuns cu blîndeţe. Deci a cunoscut că acela este cel pe care îl binevoieşte Dumnezeu a fi mitropolit al bisericii din Mira. Căci ştia spre cine caută Domnul, cum zice Scriptura: *Pe cel blînd şi tăcut şi spre cel ce se cutremură de cuvintele Mele*. Atunci s-a bucurat foarte, ca şi cînd a descoperit o comoară ascunsă şi, îndată, luîndu-l de mînă i-a zis: "Urmeză-mă, fiule". Deci l-a dus cu cinste la episcopi. Iar ei umplîndu-se de mulţumire dumnezeiască şi de mîngîiere duhovnicească pentru aflarea bărbatului celui de Dumnezeu arătat, l-au adus în mijlocul bisericii.

Străbătînd vestea aceasta pretutindeni, s-au adunat mai degrabă decît păsările, mulţime de oameni fără număr. Episcopul, care văzuse vedenia, a zis cu glas mare către toţi: "Primiţi, fraţilor, pe păstorul vostru, pe care vi l-a ales vouă Duhul Sfînt şi căruia i-a încredinţat desăvîrşit povăţuirea sufletelor voastre; pe care nu alegerea omenească, ci judecata lui Dumnezeu l-a adus aici. Iată acum avem pe cel pe care l-am dorit şi căutat, l-am aflat şi l-am primit. Deci, prin acesta fiind bine povăţuiţi, nu vom cădea din nădejde, ca, astfel, să stăm bine înaintea lui Dumnezeu în ziua arătării Lui şi a descoperirii.

Poporul dădea mulţumire lui Dumnezeu şi se bucura, dar Sfîntul Nicolae se lepăda a primi acea treaptă, nesuferind lauda omenească. Însă, fiind rugat de tot soborul cel sfinţit şi de cel mirenesc, chiar fără voia lui l-au ridicat pe scaunul arhieresc, căci printr-o vedenie dumnezeiască a fost îndemnat la aceasta, pe care a avut-o mai înainte de moartea arhiepiscopului. Despre această vedenie Sfîntul Metodie, patriarhul Constantinopolului, scria astfel: "Într-o noapte, Sfîntul Nicolae a văzut pe Mîntuitorul nostru întru slavă, stînd aproape de dînsul şi dîndu-i Sfînta Evanghelie, care era împodobită cu aur şi cu mărgăritare; iar de partea cealaltă a văzut pe Sfînta Născătoare de Dumnezeu, punînd pe umerii lui omofor arhieresc". După vedenia aceea trecînd puţine zile şi răposînd Ioan, arhiepiscopul Mirelor, Nicolae a fost ales arhiepiscop al acelei cetăţi.

De acea vedenie aducîndu-şi aminte Sfîntul Nicolae şi văzînd bunăvoirea lui Dumnezeu, încă şi rugăciunile soborului netrecîndu-le cu vederea, a primit păstoria Lichiei. Iar sfinţita adunare a episcopilor, împreună cu clericii, săvîrşind toate cele ce se cuvin sfinţirii sale, a făcut praznic de bucurie, veselindu-se de păstorul lor, cel dat de Dumnezeu, de arhiereul lui Hristos, Nicolae. Astfel, Biserica lui Dumnezeu a primit pe făclia cea luminată, care n-a fost pusă la o parte, nici ascunsă sub obroc, ci stînd la locul cel cuviincios, în sfeşnicul arhieriei şi al păstoriei, unde strălucea luminos, drept îndreptînd cuvîntul adevărului şi toate poruncile cele dreptcredincioase, sănătos cugetîndu-le şi învăţîndu-le.

Chiar de la începutul păstoriei sale, plăcutul lui Dumnezeu grăia în sine astfel: "O! Nicolae, pentru această dregătorie şi pentru acest loc, trebuie alte obiceiuri; deci de acum să nu mai vieţuieşti ţie, ci altora". Apoi, vrînd a învăţa pe oile sale faptele cele bune, nu-şi mai ascundea viaţa sa cea cu fapte bune, ca mai înainte. Căci mai înainte, numai unul Dumnezeu îi ştia viaţa, slujindu-l în taină. Iar după ce s-a făcut arhiereu, era arătată tuturor vieţuirea lui, nu pentru mărire deşartă, ci pentru folosul şi înmulţirea slavei lui Dumnezeu, încît s-au împlinit cele scrise în Evanghelie: *Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru, care este în ceruri*.

Sfîntul Nicolae era oglinda turmei sale prin toate faptele cele bune şi model credincioşilor, după cum zice Apostolul: "Cu cuvîntul, cu viaţa, cu dragostea, cu credinţa, cu duhul şi cu curăţia". Apoi era blînd, fără de răutate şi smerit cu duhul, ferindu-se de îngîmfare. Hainele lui erau simple şi hrana pustnicească pe care o gusta totdeauna numai o dată pe zi şi aceea seara. Toată ziua, se îndeletnicea cu lucrurile ce se cuveneau dregătoriei sale, ascultînd nevoile celor ce veneau la dînsul, iar uşile casei lui erau

deschise tuturor, căci era bun către toţi şi apropiat. Sărmanilor le era tată; săracilor, milostiv; mîngîietor celor ce plîngeau, ajutător celor năpăstuiţi şi tuturor mare făcător de bine. Apoi, şi-a cîştigat spre ajutor în ostenelile sale cele păstoreşti şi pentru îndreptarea Bisericii, pe doi sfetnici cu fapte bune şi cu bună înţelegere, cinstiţi cu treapta preoţiei, adică pe Pavel de la Rodos şi pe Teodor Ascalonitul, bărbaţi cunoscuţi de toată Grecia.

Astfel, bine păştea turma cea încredinţată lui, a oilor lui Hristos cele cuvîntătoare. Iar ochiul cel zavistnic al diavolului celui viclean, care niciodată nu încetează a ridica război asupra robilor lui Dumnezeu, nerăbdînd a vedea credinţa cea bună înflorind în oameni, a ridicat prigoană asupra Bisericii lui Hristos, prin păgînii împăraţi ai Romei, Diocliţian şi Maximian. De la ei a ieşit atunci poruncă prin toată lumea, ca toţi credincioşii să se lepede de Hristos şi să se închine idolilor; iar cei ce nu se vor supune, să fie siliţi, cu chinuri, prin temniţe şi cu munci grele, apoi, în sfîrşit, cu moarte silnică să fie pedepsiţi.

Un asemenea vifor pustiitor degrabă a ajuns şi pînă în cetatea Mira, dus fiind de doritorii păgînătăţii celei întunecate. Iar fericitul Nicolae, în cetatea aceea fiind căpetenie a tuturor creştinilor, cu limbă slobodă propovăduia credinţa cea bună a lui Hristos şi se arăta gata a pătimi pentru El. Pentru aceea a fost prins de muncitorii păgîni şi băgat în temniţă, dimpreună cu mulţi creştini. Petrecînd aici multă vreme, a pătimit multe rele, răbdînd foame, sete şi strîmtorarea temniţei. Pe cei împreună legaţi îi hrănea cu cuvîntul lui Dumnezeu şi-i adăpa cu apele cele dulci ale bunei credinţe, sporind într-înşii credinţa în Hristos Dumnezeu şi punînd picioarele acelora pe temelia cea nezdrobită. Apoi, întărindu-i întru mărturisirea lui Hristos, îi îndemna cu osîrdie a pătimi pentru adevăr.

După aceea, iarăşi s-a dăruit pace creştinilor şi ca soarele după norii cei întunecaţi, aşa a strălucit dreapta credinţă sau ca o răcoreală ce vine după furtună. Căci, căutînd Hristos cu dragoste de oameni asupra moştenirii Sale, a pierdut stăpînirea păgînilor, izgonind de la împărăţie pe Diocliţian şi Maximian; iar cu dînşii a izgonit pe cei ce slujeau păgînătăţii elineşti şi a ridicat poporului său corn de mîntuire, prin arătarea Crucii marelui împărat Constantin, căruia i-a încredinţat stăpînirea Romei.

Constantin, cunoscînd pe Unul Dumnezeu şi punîndu-şi nădejdea în El, a biruit pe toţi potrivnicii săi cu puterea Sfintei Cruci şi a pierdut nădejdea cea deşartă, a celor ce împărăţiseră mai înainte, poruncind să risipească capiştile idolilor şi să zidească biserici creştine; iar pe cei ce erau închişi în temniţe pentru Hristos, i-a liberat şi cu mari laude i-a cinstit ca pe nişte eroi; şi toţi mărturisitorii lui Hristos s-au întors în patria lor.

Atunci şi cetatea Mirelor a primit iarăşi pe păstorul său, pe acest mare arhiereu Nicolae, mucenic cu voia şi fără sînge încununat. Acesta, avînd darul lui Dumnezeu într-însul, vindeca patimile şi neputinţele oamenilor, nu numai ale celor credincioşi, ci şi ale celor necredincioşi. Deci, pentru darul cel mare al lui Dumnezeu care petrecea într-însul, multora s-a făcut slăvit, minunat şi foarte iubit; căci strălucea cu curăţia inimii şi era împodobit cu toate darurile lui Dumnezeu, slujind Domnului său în cuvioşie şi dreptate.

Pe atunci erau încă multe capişti idoleşti, în care poporul păgîn slujea cu dragoste diavolească şi nu puţin popor pierea din cetatea Mirelor. Dar dumnezeiescul arhiereu, aprinzîndu-se cu rîvnă, a străbătut toate locurile acelea, risipind capiştile idoleşti, iar pe turma sa curăţind-o de necurăţiile diavoleşti. Sfîntul Nicolae, luptîndu-se asupra duhurilor celor viclene, a venit şi asupra capiştei Artemidei, care fiind locaş al idolilor, era mare şi foarte împodobită. Pornirea sfîntului era îndreptată mai mult asupra idolilor decît asupra necuratei capişti, pe care a dărîmat-o pînă la temelie, iar zidirea cea înaltă a risipit-o pînă la pămînt; atunci duhurile cele viclene, neputînd nicidecum răbda venirea sfîntului, scoteau glasuri de plîngere, strigînd foarte tare, căci erau biruite şi izgonite din locul lor, prin arma rugăciunilor nebiruitului ostaş Nicolae, arhiereul lui Hristos.

După aceasta, binecredinciosul împărat Constantin, vrînd să întărească credinţa în Hristos Dumnezeu, a poruncit să se ţină soborul a toată lumea în cetatea Niceii. Acolo adunîndu-se Sfinţii Părinţi, au propovăduit luminat dreapta credinţă, iar pe Arie, rău cugetătorul şi semănătorul de neghină, împreună cu eresul lui, l-a dat anatemei. Apoi pe Fiul lui Dumnezeu întocmai de o cinste şi de o fiinţă cu Tatăl mărturisindu-L, a dat pace dumnezeieştii şi apostoleştii Biserici.

Atunci şi minunatul Nicolae fiind la sobor, unul din cei 318 Sfinţi Părinţi, cu mare vitejie a stat împotriva hulelor lui Arie şi împreună cu Sfinţii Părinţi a arătat dogmele credinţei celei drepte şi tuturor le-a făcut cunoscut cu adeverinţă.

Despre dînsul povesteşte unul dintre istorici, că, aprinzîndu-se cu rîvnă dumnezeiască ca al doilea Ilie, a îndrăznit în mijlocul soborului a ruşina pe Arie, nu numai cu cuvîntul, ci şi cu fapta, lovindu-l pe Arie peste faţă. De acest lucru, s-au întristat Sfinţii Părinţi şi, pentru aceea a luat de la dînsul semnele cele arhiereşti. Iar Domnul nostru Iisus Hristos şi Preabinecuvîntata lui Maică, privind din înălţime la nevoinţele Sfîntului Nicolae, au binevoit spre fapta lui cea cu îndrăzneală şi au lăudat rîvna lui cea dumnezeiască. Aceeaşi vedenie a avut şi oarecare din Sfinţii Părinţi cei mai vrednici, precum însuşi Sfîntul Nicolae a văzut mai înainte de alegerea sa la arhierie, adică, stînd de o parte a lui, Hristos Domnul cu Evanghelia, iar de altă parte Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu cu omoforul, au dat înapoi cele luate de la dînsul, cunoscînd din aceea că a fost plăcută lui Dumnezeu acea îndrăzneală a sfîntului. Deci, părinţii au tăcut şi ca pe un plăcut al lui Dumnezeu, foarte mult l-au cinstit.

Întorcîndu-se Sfîntul Nicolae de la sobor, a venit la turma sa aducînd pace, binecuvîntare şi învăţătură sănătoasă la toată mulţimea poporului, cu gura sa cea de miere izvorîtoare. Apoi pe turma cea nesănătoasă şi străină a tăiat-o din rădăcină şi pe ereticii cei împietriţi şi nesimţitori, care îmbătrîniseră în răutate, mustrîndu-i, i-a izgonit de la turma lui Hristos, ca un lucrător de pămînt înţelept, care curăţă toate cele ce sînt pe arie şi în teasc, iar pe cele mai bune le alege, apoi pleava o scutură.

Astfel preaînţeleptul lucrător al ariei lui Hristos, Sfîntul Nicolae, umplea cu roduri bune hambarul cel duhovnicesc, iar pleava vicleşugului nălucitor şi ereticesc o vîntura şi o

lepăda departe de grîul Domnului. Pentru această pricină Sfînta Biserică îl numeşte lopată care vîntura învăţăturile lui Arie ca pleava. El era cu adevărat lumina lumii şi sarea pămîntului, de vreme ce viaţa lui era luminată şi cuvîntul lui dres cu sarea înţelepciunii. Căci avea bunul păstor mare purtare de grijă pentru turma sa în nevoile ce i se întîmplau, nu numai cu păşunea cea duhovnicească hrănind-o pe dînsa, ci şi de hrana cea trupească purta grijă.

Altă dată, întîmplîndu-se în ţara Lichiei foamete mare şi cetatea Mirelor lipsindu-se de tot felul de hrană, iar poporul fiind în mare lipsă, arhiereul lui Dumnezeu, milostivindu-se spre poporul cel sărac care pierea de foame, s-a arătat noaptea în somn unui neguţător din Italia, care umpluse o corabie cu grîu, vrînd să meargă cu ea în altă ţară şi dîndu-i trei galbeni arvună, i-a poruncit să meargă în cetatea Mira şi acolo să-şi vîndă grîul cu preţ. Deşteptîndu-se neguţătorul din somn şi aflînd în mîna sa trei galbeni, s-a înspăimîntat, minunîndu-se de un vis ca acela.

Pentru minunea aceea nu s-a arătat neguţătorul neascultător, spre a face ceea ce i s-a poruncit. Ci, s-a pogorît în cetatea Mira şi a vîndut grîul celor ce erau într-însa, netăinuind arătarea Sfîntului Nicolae, ce i s-a făcut lui în somn. Iar cetăţenii, aflînd mîngîiere în acea foamete şi auzind cele istorisite, au dat slavă şi mulţumire lui Dumnezeu şi fericeau pe marele arhiereu Nicolae, pe hrănitorul lor cel minunat.

În vremea aceea, s-a făcut o tulburare în Frigia cea mare, de care auzind împăratul Constantin a trimis trei voievozi împreună cu ostaşii cei ce erau sub dînşii să liniştească acea tulburare. Iar numele voievozilor sînt acestea: Nepotian, Ursul şi Erpilion. Aceştia, cu multă sîrguinţă, plecînd din Constantinopol au venit în oarecare liman al eparhiei Lichiei, care se numeşte malul Andrian, unde era o cetate. Şi de vreme ce nu le da mîna să meargă, pentru că marea era învolburată, aşteptau la limanul acela liniştirea mării. Atunci, unul din ostaşi ieşind din corabie ca să cumpere cele de trebuinţă, lua cele străine cu sila, precum este obiceiul ostaşilor. Adeseori făcînd acestea, făceau pagubă celor ce vieţuiau acolo. Pentru această pricină s-a făcut gîlceavă şi tulburare, ba şi război era să se facă din amîndouă părţile, la locul ce se numea Placomata.

Înştiinţîndu-se de aceasta, Sfîntul Nicolae nu s-a lenevit a merge singur către ţărmul acela şi în cetate, ca să potolească cearta dintre dînşii. Apoi, îndată, toată cetatea şi voievozii, auzind de venirea sfîntului, i-au ieşit în întîmpinare şi s-au închinat lui. Sfîntul a întrebat pe voievozi de unde sînt şi unde merg? Ei au zis că sînt trimişi de împărat în Frigia să potolească tulburarea ce s-a făcut acolo. Sfîntul i-a sfătuit să dea învăţătură ostaşilor lor ca să nu facă supărare poporului. Apoi, luînd pe voievozi în cetate, i-a ospătat cu dragoste. Iar ei, certînd pe ostaşi, au potolit tulburarea şi s-au învrednicit de binecuvîntarea sfîntului.

Făcîndu-se aceasta, au venit oarecari cetăţeni din Mira, care, plîngînd cu lacrimi şi căzînd la picioarele sfîntului, cereau ajutor pentru nişte oameni osîndiţi fără de vină. Ei spuneau cu mîhnire, că, nefiind sfîntul acolo, a venit Eustatie ighemonul şi, umplîndu-şi mîinile cu

bani de la oarecari oameni răi, a osîndit la moarte pe trei bărbaţi din cetatea lor, care n-au greşit nimic, "de care lucru toată cetatea se mîhneşte şi plînge, aşteptînd întoarcerea ta, stăpîne; că de ai fi fost tu acasă, n-ar fi îndrăznit ighemonul a face o judecată aşa nedreaptă".

Arhiereul lui Dumnezeu, auzind unele ca acestea, s-a mîhnit cu sufletul şi, luînd împreună cu dînsul pe voievozi, îndată a plecat. Ajungînd la locul ce se numeşte Leu, au întîlnit pe nişte oameni venind şi i-au întrebat dacă ştiu ceva de acei trei bărbaţi care sînt osîndiţi la moarte. Ei au zis către dînsul: "I-am lăsat în cîmpul lui Castor şi al lui Polux, fiind aduşi acolo ca să-i taie". Atunci sfîntul s-a îndreptat în grabă la locul acela, sîrguindu-se a ajunge mai înainte de uciderea cea nevinovată a acelora. Ajungînd la locul acela, a văzut popor mult stînd acolo şi pe cei trei bărbaţi osîndiţi, avînd mîinile legate şi feţele acoperite şi plecate la pămînt şi cu grumazii goi, aşteptînd desăvîrşita tăiere. Atunci a văzut pe gealat scoţînd sabia spre a-i ucide, arătîndu-se tulburat şi cu chip sălbatic, pentru care motiv acea privelişte era tuturor înfricoşată şi de plîngere. Atunci, arhiereul lui Hristos, tulburîndu-se în suflet, a intrat cu îndrăzneală prin popor şi, apucînd sabia din mîna gealatului, a aruncat-o la pămînt, netemîndu-se de nimic, iar pe bărbaţi i-a dezlegat din legături.

Toate acestea le făcea sfîntul cu mare îndrăzneală şi nu era nimeni care să-l oprească; căci cuvîntul lui era cu stăpînire şi lucrul său cu putere dumnezeiască, fiind mare înaintea lui Dumnezeu şi a tot poporul. Acei trei bărbaţi, izbăviţi de moarte, văzîndu-se întorşi din ghearele morţii către viaţă, plîngeau de bucurie cu lacrimi fierbinţi şi strigau cu mulţumire toţi cei ce se adunaseră acolo. Apoi a venit şi ighemonul Eustatie, iar plăcutul lui Dumnezeu l-a trecut cu vederea şi, cînd se apropia de el, îi întorcea faţa, iar cînd cădea la picioarele lui, nu-l primea. Zicea sfîntul că-l va spune la împărat şi va ruga pe Dumnezeu spre a-l pedepsi; apoi, cu desăvîrşite munci îl îngrozea foarte, ca pe unul care nu-şi ocîrmuieşte cu dreptate stăpînirea. Iar el, fiind mustrat de conştiinţă şi înfricoşat de îngrozirea sfîntului, cu lacrimi cerea milă şi se ruga din tot sufletul, căindu-se pentru nedreptatea sa, căutînd să se împace cu marele părinte Nicolae. Vina o arunca asupra lui Simonit şi a lui Eudoxie, cei mai de frunte ai cetăţii, dar minciuna nu putea să se tăinuiască, pentru că sfîntul ştia cu dinadinsul că, fiind mituit cu aur, a osîndit la moarte pe cei nevinovaţi şi tot poporul dădea mare mulţumire Sfîntului părinte Nicolae. Abia fiind îmblînzit plăcutul lui Hristos, a iertat pe ighemon, fiindcă acum singur, cu smerenie şi cu multe lacrimi, mărturisea greşeala sa şi nu mai arunca pe altcineva.

Voievozii cei mai sus pomeniţi, împreună cu cei ce veniseră cu dînşii, văzînd toate cele ce s-au petrecut, s-au minunat de rîvna şi de bunătatea marelui arhiereu al lui Dumnezeu. Apoi, învrednicindu-se de sfintele lui rugăciuni şi, primind binecuvîntarea sa ca pe un dar, s-au dus în Frigia ca să împlinească porunca împăratului. Deci, mergînd acolo, au alinat tulburarea ce era şi săvîrşind toate cele poruncite lor de împăratul, s-au întors cu bucurie în Vizantia şi au avut cinste şi multă laudă de la împărat şi de la toţi dregătorii. De atunci, pentru slava lor cea mare, petreceau în palat, unde au şi fost învredniciţi a fi în sfatul

împărătesc. Dar ochii cei zavistnici şi vicleni ai oamenilor răi, neputînd a-i vedea într-o mărire ca aceea, s-au pornit spre răutate şi vrăjmăşie.

De aceea, împletind cei răi sfat viclean, s-au apropiat de Avlavie, eparhul cetăţii, urzind cumplite clevetiri asupra bărbaţilor acestora şi zicînd: "N-au sfătuit bine voievozii, nici nu va fi bun sfîrşitul sfatului lor, că ei încep lucruri noi, care acum au intrat în urechile noastre şi meşteşugesc cele viclene asupra împăratului". Astfel, clevetind asupra lor, mulţime de aur au dat eparhului şi au dus acea clevetire şi în urechile împăratului. Auzind, împăratul îndată a poruncit, ca, fără altă întrebare, să-i arunce în temniţă pe cei trei voievozi, ca să nu fugă pe ascuns şi să săvîrşească sfatul lor cel rău. Deci voievozii erau în legături şi în temniţă, neştiind pentru ce sînt aruncaţi acolo, că nu se ştiau a fi vinovaţi cu nimic.

Trecînd puţină vreme, clevetitorii s-au temut ca nu cumva să se vădească clevetirea lor cea mincinoasă şi să iasă la iveală răutatea lor, încît să se întoarcă asupra lor toată nevoia. Pentru aceea, cu multe rugăciuni s-au apropiat de eparh, sfătuindu-l să nu lase mai multă vreme în viaţă pe acei bărbaţi, ci degrabă să facă judecată de moarte, după hotărîrea cea dintîi. Iar eparhul, care se îndulcise cu iubirea de aur, auzind acestea a pus sfîrşit făgăduinţei. Deci, îndată s-a dus la împărat cu faţă mîhnită şi cu chip posomorît, ca un vestitor de rău, vrînd a se arăta că se îngrijeşte mult pentru viaţa împăratului şi cu credinţă se sîrguieşte pentru dînsul. Apoi a început, în felurite chipuri, a-l înşela cu cuvinte viclene şi meşteşugite, pornindu-l spre mînie asupra celor nevinovaţi şi zicînd: "Nici unul din cei ce stau în temniţă nu vor a se pocăi, împărate, ci, petrecînd în cel dintîi gînd rău, nu încetează a cugeta vicleşug şi a gîndi asupra ta cu răutate. Deci, porunceşte mai iute să-i omoare, ca nu cumva apucînd ei înainte, să săvîrşească răutatea pe care au pornit-o asupra ta, astfel vor ajunge la sfîrşit scopurile lor cele rele".

Cu aceste cuvinte fiind tulburat împăratul, a osîndit la moarte pe cei nevinovaţi; dar fiind seară, s-a amînat uciderea lor pînă a doua zi dimineaţă. Înştiinţîndu-se despre aceasta, străjerul temniţei şi plîngînd mult pentru o năpastă ca aceea, pusă asupra acelor nevinovaţi, a venit la voievozi, zicînd: "Mai bine ar fi fost de mine să nu vă fi cunoscut pe voi, nici să mă fi îndulcit de dragoste şi cu vorbe la masă, căci mai cu înlesnire aş fi răbdat acum despărţirea de voi şi mai puţină jale mi-ar fi pricinuit năpasta ce a venit asupra voastră. Apoi n-ar fi venit o mîhnire ca aceasta asupra sufletului meu, pentru că mîine dimineaţă, vai mie! ne vom despărţi unul de altul cu amar şi de acum nu voi mai vedea prea iubitele voastre feţe, nici vă voi mai auzi vorbind, căci s-a poruncit să vă omoare. Deci să rînduiţi dacă vreţi ceva, pentru averea voastră, că acum este vremea, ca să nu apuce moartea voinţa voastră".

Zicînd acestea cu tînguire, iar ei ştiindu-se nevinovaţi faţă de împărat şi deci nevrednici de moarte, şi-au rupt hainele şi cumplit îşi smulgeau părul, zicînd: "Ce vrăjmaşi au pizmuit asupra vieţii noastre şi pentru ce să murim noi ca nişte tîlhari? Că n-am făcut nimic vrednic de moarte". Atunci chemau pe ai lor pe nume, pe rude şi pe cunoscuţi şi puneau martor pe Dumnezeu că nimic rău n-au făcut şi plîngeau amar.

Unul dintr-înşii, cu numele de Nepotian, şi-a adus aminte de Sfîntul Nicolae, care, stînd în Mira înaintea celor trei bărbaţi, li s-a făcut lor ajutător preaslăvit şi preabun apărător, izbăvindu-i pe aceia de moarte. Despre aceasta zicînd, unul către altul se rugau: "Dumnezeule al lui Nicolae, care ai izbăvit pe cei trei bărbaţi de moartea cea nedreaptă, caută acum şi asupra noastră că nu avem alt ajutor între oameni; pentru că iată ne-a cuprins mare nevoie şi nu are cine să ne izbăvească din această năpastă. Iată şi glasul nostru a amorţit, mai înainte de ieşirea sufletului şi limba noastră se usucă, aprinzîndu-se de focul inimii, iar acum nici rugăciuni nu mai putem să-Ţi aducem. Degrabă să ne întîmpine îndurările Tale, Doamne, şi ne scoate pe noi din mîinile celor ce vor sufletele noastre, că iată mîine de dimineaţă vor să ne omoare; sîrguieşte spre ajutorul nostru şi ne izbăveşte pe noi, cei nevinovaţi de moarte".

Dumnezeu, auzind rugăciunile celor ce se temeau de El şi, ca un tată miluind pe fii, le-a trimis spre ajutor pe sfîntul şi plăcutul Său, pe marele arhiereu Nicolae. Căci în acea noapte, dormind împăratul, i s-a arătat în vis arhiereul lui Hristos, zicînd aşa: "Scoală-te iute şi eliberează pe cei trei voievozi, care sînt ţinuţi în temniţă, pentru că fără de vină sînt clevetiţi şi cu nedreptate pătimesc". Şi, spunînd tot adevărul, i-a zis: "De nu mă vei asculta şi de nu-i vei elibera pe dînşii, apoi voi ridica asupra ta război precum a fost în Frigia şi rău vei pătimi". Mirîndu-se împăratul de îndrăzneala Sfîntului Nicolae, se gîndea cum a îndrăznit noaptea fără de vreme a intra înăuntrul palatului său şi i-a zis: "Cine eşti tu care îndrăzneşti a aduce o îngrozire ca aceasta asupra stăpînirii noastre?". El i-a răspuns: "Nicolae îmi este numele şi sînt arhiereul mitropoliei Mirelor".

Împăratul s-a tulburat de acea vedenie şi, sculîndu-se, se gîndea ce este aceasta? Asemenea şi lui Avlavie, eparhul, într-acea noapte, dormind el, i s-a arătat în vis sfîntul şi tot acelaşi lucru i-a spus pentru acei bărbaţi. Deşteptîndu-se, Avlavie s-a temut şi se îngrozea în mintea sa de ceea ce văzuse. Apoi a venit oarecine de la împărat spunîndu-i ce a văzut şi acesta în vis. Iar el degrabă mergînd la împărat i-a spus vedenia şi ceea ce i s-a arătat lui şi se minunară amîndoi de acea vedenie preaslăvită, care deopotrivă li s-a făcut la amîndoi.

Îndată a poruncit împăratul să aducă înaintea sa pe voievozii din temniţă şi a zis către dînşii: "Ce vrăjitorii aţi făcut de aţi trimis asupra noastră asemenea vedenii? Căci arătîndu-se un bărbat ne-a îngrozit foarte rău, lăudîndu-se că degrabă va aduce război", iar ei neştiind nimic se întrebau unul pe altul, de ştie vreunul ceva - că nici unul nu ştia nimic - şi cu ochii umiliţi au căutat unul spre altul.

Văzînd împăratul una ca aceasta, s-a schimbat în blîndeţe şi a zis către dînşii: "Netemîndu-vă de rău, spuneţi adevărul". Iar ei cu ochii plini de lacrimi şi foarte mult tulburîndu-se, au zis: "Noi, împărate, vrăjitorii nu ştim, nici am plănuit ceva rău asupra stăpînirii tale, nici am gîndit ceva, martor ne este nouă ochiul cel a toate văzător al Domnului. Iar de nu va fi aşa şi vei afla vicleşug întru noi, apoi să nu faci cu noi nici o milă; şi nu numai cu noi aceşti trei, ci chiar pe neamul nostru să nu-l cruţi. Noi ne-am învăţat de la părinţii noştri a cinsti pe împărat şi, mai vîrtos decît toate, a avea credinţă către dînsul.

Drept aceea, acum cu credinţă am păzit viaţa ta, iar cele încredinţate nouă, precum s-a căzut dregătoriei noastre, bine le-am cîrmuit, slujind cu osîrdie poruncii tale; căci tulburarea cea din Frigia am potolit-o şi războiul cel plănuit de vrăjmaşi l-am risipit, arătînd prin aceasta vitejia noastră cu fapta înaintea ta, precum vor spune cei ce ştiu bine. Iar stăpînia ta mai înainte ne-ai dăruit cinste, iar acum cu asprime te-ai înarmat asupra noastră, fiind cumplit judecaţi şi cu groază aşteptăm a pătimi. Aşadar, precum ni se pare nouă, o, împărate, osîrdia noastră către tine a fost pricinuitoare nouă de mari munci, căci în loc de slavă şi de cinstea pe care am nădăjduit-o, frica morţii şi osîndirea ne-a cuprins pe noi".

Umilindu-se împăratul de aceste cuvinte, se căia de batjocura adusă bărbaţilor acelora; fiindcă se cutremura de judecata lui Dumnezeu şi se ruşina de porfira cea împărătească; căci cel ce se nevoieşte a pune altora legi, vede însuşi că face judecăţi fără de lege. Deci, într-acel ceas a căutat mai cu milă asupra lor şi a început a vorbi către ei cu blîndeţe. Iar ei, uitîndu-se cu umilinţă către împărat, îndată au văzut chipul Sfîntului Nicolae şezînd împreună cu împăratul şi făcîndu-le milostivire şi iertare. Aceasta însă nimeni nu o vedea, fără numai cei trei voievozi. Atunci, luînd ei îndrăzneală au zis cu glas tare: "Dumnezeule al lui Nicolae, care ai izbăvit odinioară pe cei trei bărbaţi în Mira de la moartea cea nedreaptă, scoate-ne şi pe noi, robii tăi, din această nevoie, ce ne stă asupra". Iar împăratul, luînd cuvînt, a zis: "Cine este Nicolae şi pe care bărbaţi a izbăvit? Spuneţi-mi cu de-amănuntul aceasta". Iar Nepotian i-a povestit toate.

Atunci împăratul, cunoscînd pe Sfîntul Nicolae că este mare plăcut al lui Dumnezeu şi minunîndu-se de îndrăzneala şi de rîvna lui pentru cei năpăstuiţi, a liberat pe voievozii aceia, zicîndu-le: "Nu eu vă dăruiesc viaţa, ci marele slujitor al lui Dumnezeu, Nicolae, pe care voi l-aţi chemat spre ajutor. Deci să mergeţi la dînsul şi să-i daţi mulţumire, apoi spuneţi-i lui din partea mea: "Iată am făcut cele poruncite de tine; deci nu te mînia asupra mea, plăcutule al lui Hristos!". Acestea zicînd, le-a încredinţat o Evanghelie ferecată cu aur, o cădelniţă de aur, împodobită cu pietre scumpe şi două sfeşnice, poruncindu-le să le dea bisericii din Mira.

Astfel, cei trei voievozi dobîndind preaslăvita mîntuire, îndată au pornit pe cale şi cu bucurie au venit la sfînt, pe care cu veselie l-au văzut. Apoi mare mulţumire i-au dat, ca unuia care le-a făcut o bunătate ca aceea şi cîntau, zicînd: *Doamne, Doamne, cine este asemenea Ţie Cel ce izbăveşti pe săracul din mîna celor mai tari decît dînsul?"* Apoi, nici pe cei săraci nu i-au lăsat nemiluiţi, ci şi pe aceia i-au îndestulat din averile lor, iar după aceea, cu bună sporire s-au întors la ale lor.

Acestea sînt lucrurile lui Dumnezeu, care măresc pe plăcutul Său. De aceea, ca o pasăre ducîndu-se vestea despre dînsul pretutindeni, a străbătut luciul mărilor şi toată lumea, încît nici un loc nu rămăsese, unde să nu fi fost auzite minunile cele mari ale slăvitului arhiereu Nicolae, după darul cel dat lui de la Atotputernicul Dumnezeu.

Odată nişte corăbieri plutind de la Egipt spre părţile Liciei, li s-a întîmplat o furtună mare, încît şi pînzele au fost aruncate jos, iar corabia era să se sfarme de tulburarea valurilor celor mari. Atunci toţi se speriară de moarte. Iar cînd şi-au adus aminte de marele arhiereu Nicolae - pe care niciodată nu-l văzuseră, decît numai auziseră de dînsul, că este grabnic ajutător celor ce-l cheamă întru nevoi -, s-au îndreptat cu rugăciunile către dînsul şi l-au chemat în ajutor. Iar sfîntul, îndată s-a arătat lor şi a intrat în corabie, zicînd: "Iată, m-aţi chemat şi am venit ca să vă ajut; deci nu vă temeţi". Apucînd cîrma, se vedea cum cîrmuieşte corabia. Apoi a certat vîntul şi marea, precum şi Domnul nostru odinioară Care a zis: *Cel ce crede în Mine şi lucrurile care le fac Eu, acela le va face*. Astfel, credinciosul rob al Domnului poruncea mării şi vîntului şi acelea îi erau ascultătoare.

După aceea corăbierii, purtaţi de vînt lin, au sosit în cetatea Mira şi, ieşind din corabie, au mers în cetate, vrînd să-l vadă pe cel ce i-a izbăvit din nevoi. Văzîndu-l mergînd la biserică, au cunoscut pe făcătorul lor de bine şi, alergînd, au căzut la picioarele lui, dîndu-i mulţumire. Iar Minunatul Nicolae, nu numai din nevoia cea trupească şi de moarte i-a izbăvit pe aceia, ci şi pentru mîntuirea sufletelor lor a avut purtare de grijă; căci, fiind mai înainte-văzător a văzut într-înşii cu ochii cei duhovniceşti gîndul păcatului, care depărtează pe om de Dumnezeu şi-l abate de la poruncile lui. De aceea a zis către dînşii: "Cunoşteţi-vă pe voi, rogu-vă, o, fiilor, cunoaşteţi-vă inimile voastre şi gîndurile vi le îndreptaţi spre bună plăcere de Dumnezeu, pentru că, deşi ne tăinuim şi ne socotim a fi buni de către ceilalţi oameni, dar de Dumnezeu nimic nu se poate tăinui. De aceea sîrguiţi-vă cu toată osîrdia a păzi sfinţenia cea sufletească şi curăţenia cea trupească, căci sînteţi biserică a lui Dumnezeu, precum grăieşte dumnezeiescul Apostol Pavel: *De va strica cineva casa lui Dumnezeu, pe acela strica-l-va Dumnezeu*.

Astfel, mustrînd pe bărbaţii aceia cu cuvinte folositoare de suflet, i-a eliberat cu pace, căci fericitul avea obiceiul de mustrare, ca un tată iubitor de fii, iar faţa lui era ca a îngerului lui Dumnezeu, strălucind cu darul cel dumnezeiesc. Din faţa lui ieşea o rază preastrălucită, ca şi din a lui Moise şi vederea lui aducea mult folos celor ce priveau spre dînsul; căci dacă cineva ar fi fost îngreuiat cu orice fel de patimă sau cu întristare sufletească, numai dacă ar fi privit spre sfîntul, îndată afla îndestulată mîngîiere întristării sale. Sau de vorbea cineva cu dînsul, mult sporea întru cele bune. Aşa că nu numai cei credincioşi, dacă se întîmpla a auzi ceva din limba cea dulce şi izvorîtoare de miere, ci şi cei necredincioşi se umileau şi se povăţuiau spre mîntuire, lepădînd răutatea necredinţei cea din tinereţe şi primind în inimă cuvîntul cel drept al adevărului.

Marele plăcut al lui Dumnezeu a vieţuit ani destui, strălucind în mijlocul cetăţii Mirelor cu dumnezeieştile podoabe, după cum zice dumnezeiasca Scriptură: "Ca un luceafăr de dimineaţă prin mijlocul norilor, ca luna plină de zilele sale şi ca soarele ce străluceşte asupra Bisericii Dumnezeului Celui prea înalt, ca un crin lîngă izvoarele apelor şi ca nişte mir de mult preţ, bine mirosind tuturor".

În adînci bătrîneţe, fiind plin de zile bune, şi-a dat datoria cea de obşte a firii omeneşti, bolind puţin cu trupul, apoi şi-a săvîrşit bine viaţa sa vremelnică. Deci a fost petrecut cu

bucurie şi cu psalmi la viaţa cea neîmbătrînită şi fericită, însoţindu-l sfinţii îngeri şi întîmpinîndu-l cetele sfinţilor.

Lîngă cinstitul lui trup adunîndu-se episcopi de prin toate cetăţile, în mulţime fără număr, l-au pus cu cinste în biserica cea sobornicească a mitropoliei Mirelor, în ziua a şasea a lunii decembrie. Apoi se săvîrşiră multe minuni de către sfintele moaşte ale plăcutului lui Dumnezeu. Pentru că a izvorît mir cu bună mireasmă din moaştele lui, cu care, ungîndu-se cei bolnavi, dobîndeau sănătate. Din această pricină, de la marginile pămîntului alerga lumea la mormîntul lui, căutînd tămăduirea bolilor şi nu se lipseau de ceea ce căutau, căci toate neputinţele se vindecau cu acel sfînt mir, nu numai cele trupeşti, ci şi cele sufleteşti, iar duhurile cele viclene se îngrozeau, nu numai în viaţă, ci şi după moartea sa le biruia pe acelea, cum şi acum le biruieşte.

Odată, nişte bărbaţi temători de Dumnezeu, de la gura rîului ce se numeşte Tanais, auzind de moaştele cele izvorîtoare de mir şi vindecătoare ale arhiereului lui Hristos, Nicolae, care se afla în Mira, cetatea Lichiei, s-au sfătuit să meargă pe mare, acolo, pentru închinăciune. Umplînd corabia cu grîu, voiau să plutească. Dar vicleanul diavol, care era sălăşluit mai înainte în capiştea Artemidei şi pe care îl izgonise de acolo Sfîntul Nicolae, risipind capiştea, simţind că vrea să plece corabia către marele părinte, mîniindu-se pentru risipirea capiştei cum şi pentru izgonirea sa de acolo, se sîrguia cu toată puterea să se răzbune asupra sfîntului.

Astfel, diavolul s-a gîndit să facă împiedicare bărbaţilor acelora din calea pe care o plănuiseră şi să-i lipsească de sfinţenie, făcîndu-le piedici dorinţei lor. Deci s-a prefăcut în chip de femeie şi se făcea că poartă un vas plin cu untdelemn, apoi a zis către bărbaţii aceia: "Aş fi vrut să duc aceasta la mormîntul sfîntului, dar foarte mult mă tem pe mare, că nu este cu putinţă unei femei neputincioase ca mine şi bolnavă cu stomacul, a îndrăzni să călătorească pe atîta noian. Pentru aceea, rogu-vă pe voi ca, luînd vasul acesta, să-l duceţi la mormînt şi să turnaţi untdelemn în candela sfîntului". Zicînd diavolul acestea, a dat vasul în mîinile acelor iubitori de Dumnezeu. Nu se ştia însă cu ce fel de vrăji era amestecat acel untdelemn, ca să vatăme şi să prăpădească pe cei din corabie. Dar aceia, neştiind lucrarea vicleanului, au ascultat cererea lui şi au luat vasul cu untdelemn diavolesc şi, pornind de la mal, în ziua aceea au plutit bine. Însă a doua zi a început a sufla vîntul dinspre miazănoapte şi a face plutirea cu anevoie; deci, multe zile primejduindu-se de valuri, se gîndeau să se întoarcă înapoi. Întorcînd corabia, li s-a arătat Sfîntul Nicolae, plutind într-o barcă mai mică şi le zise: "Unde mergeţi, bărbaţilor? Pentru ce aţi lăsat calea ce vă stă înainte şi vă întoarceţi? În mîna voastră este a potoli viforul şi a face corabiei calea uşoară, căci este diavolească acea rea măiestrie care vă împiedică în călătoria voastră. Că nu o femeie v-a dat vasul, ci însuşi diavolul; deci aruncaţi-l în mare şi îndată veţi avea calea cu bună sporire".

Auzind acestea, bărbaţii aceia au luat vasul şi l-au aruncat în adîncul mării. Şi făcînd aceasta, îndată a ieşit de acolo fum negru şi pară de foc, care a umplut văzduhul de miros greu, iar marea se desfăcu şi fierbînd apa din adînc, clocotea. Iar picăturile apei erau ca

nişte scîntei de foc, încît foarte mult s-au temut cei ce erau în corabie şi de frică ţipau. Dar ajutorul care se arătase lor, poruncind să îndrăznească şi să nu se teamă, a alinat marea; apoi pe călători, izbăvindu-i de frică, i-a făcut a pluti fără primejdie spre Licia. Atunci, îndată, venind o răcoreală cu bună mireasmă, a suflat asupra lor şi s-au bucurat; apoi au plutit cu bine pînă la cetatea cea dorită. Acolo, închinîndu-se moaştelor celor izvorîtoare de mir ale grabnicului ajutător şi apărător, mulţumeau Atotputernicului Dumnezeu. Apoi, înălţînd rugăciuni marelui părinte, s-au întors în ţara lor, povestind tuturor, cu lacrimi de bucurie, ceea ce li se întîmplase pe cale.

Multe, mari şi preaslăvite minuni a făcut Sfîntul Nicolae, acest mare plăcut al lui Dumnezeu, pe uscat şi pe mare, ajutînd celor ce erau în primejdii, izbăvind de înecare şi scoţîndu-i din adîncul mării la uscat; răpindu-i din robie şi aducîndu-i la casele lor; izbăvind din legături şi din temniţe, apărînd de tăierea de sabie şi scăpînd de la moarte, apoi multora le-a dat tămăduiri: orbilor, vedere; şchiopilor, umblare; surzilor, auz; muţilor, grai. Pe mulţi, din cei ce pătimeau în sărăcia cea mai mare, i-a îmbogăţit, iar celor flămînzi le-a dat hrană. Şi la toată nevoia, s-a arătat gata ajutător, apărător cald, grabnic folositor şi sprijinitor; iar acum, deasemenea, ajută pe cei ce-l cheamă şi din primejdii îi izbăveşte. Ale cărui minuni precum este cu neputinţă a le număra, tot aşa cu anevoie este a le descrie. Pe acest mare făcător de minuni îl ştie Răsăritul şi Apusul, şi toţi creştinii cunoasc nenumăratele lui minuni. Deci, să se slăvească printr-însul Dumnezeu Cel Unul în Treime lăudat: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfînt, Căruia se cuvine laudă în veci. Amin.

Viaţa celui între sfinţi Părintelui nostru Ambrozie, Episcopul Mediolanului (7 decembrie)

Sfîntul Ambrozie, cel numit cu numele dulceţii, s-a născut în marea cetate a Mediolanului cea mult vestită, din părinţi dreptcredincioşi şi de neam bun.

Tatăl lui era prefectul Galiei, cu numele tot Ambrozie; căci acesta, iubindu-şi fiul, i-a pus numele său. Cîtă dulceaţă duhovnicească avea să aibă Biserica lui Hristos de la Sfîntul Ambrozie s-a văzut mai înainte, încă din scutecele lui. Căci fiind el prunc înfăşat şi dormind odată ziua afară cu gura deschisă, deodată, zburînd un roi de albine, a venit asupra lui, acoperindu-i faţa şi gura; apoi se vedeau albinele intrînd şi ieşind din gura pruncului, unde puneau miere pe limba lui. Văzînd aceasta, doica lui a vrut să izgonească albinele, temîndu-se să nu vatăme pruncul; dar tatăl lui, care privea acea minune, a oprit-o vrînd să vadă în ce chip va fi sfîrşitul acelei minuni. După puţin timp albinele, ridicîndu-se, au zburat pînă nu s-au mai văzut. Iar tatăl lui, înspăimîntîndu-se, a zis: "De va trăi pruncul acesta va fi mare în popor, pentru că încă de acum din pruncie a arătat Domnul pe sluga Sa. Căci se va împlini asupra lui la vreme Scriptura care zice; *Fagur de miere sînt cuvintele cele bune şi dulceaţa lor este vindecarea sufletelor*. Pentru că roiul acela era închipuire a învăţăturilor şi scripturilor lui, ce avea să le dea cu dulce grăire către popor, îndulcind inimile omeneşti şi ridicîndu-le de pe pămînt către cer.

După aceasta, ajungînd el în vîrstă şi petrecînd în Roma împreună cu maica sa, care acum era bătrînă, şi soră-sa, care îşi logodise fecioria sa cu Dumnezeu, s-a întîmplat de a văzut pe cei de casă sărutînd mîna unui episcop. Apoi şi el, ca un copil glumind, întindea mîna către cei din casă ai săi ca să i-o sărute, zicînd: "Sărutaţi-mi mîna, că şi eu am să fiu episcop!" Acestea le grăia Duhul Sfînt într-însul, însemnînd mai înainte ceea ce avea să fie. Iar aceia îl depărtau ca pe un copil care grăieşte cuvinte fără rost, neştiind că e într-însul darul lui Dumnezeu, care mai înainte îl pregătea spre treapta arhieriei.

După ce a învăţat Scriptura şi s-a deprins cu buna grăire retoricească, s-a făcut orator slăvit şi puternic în cuvint, apărînd pe cei nedreptăţiţi la judecăţi, ajutînd celor năpăstuiţi şi mustrînd pe cei ce făceau nedreptăţi. El făcea judecăţi drepte pe vremea lui Prov, celui dintîi eparh al cetăţii, care l-a făcut sfetnic pentru buna lui pricepere. Apoi a fost ales, de către împăratul Valentinian, ca prefect al Liguriei şi Emiliei.

În acea vreme a murit în cetatea Mediolanului episcopul Axentie arianul, care avea scaunul după dreptcredinciosul episcop Dionisie, cel ce s-a săvîrşit în surghiunie. Viaţa lui Axentie i-a curmat-o Domnul pentru eresul lui şi s-a sfîrşit rău. Atunci dreptcredinciosul împărat, chemînd pe toţi episcopii Italiei, le-a zis: "Ştiţi bine, părinţi prea cinstiţi, ca unii ce sînteţi crescuţi cu dumnezeieşti şi sfinţite învăţături, cum trebuie să fie cel ce are vrednicie de arhierie, adică nu numai cu cuvîntul, ci şi cu viaţa îmbunătăţită să-şi îndrepteze turma, să o povăţuiască la păşune de mîntuire şi să aibă martor al învăţăturii sale chiar viaţa sa. Deci, astfel de om să aşezaţi în scaunul episcopiei, ca să plecăm capetele noastre la dînsul cu blîndeţe şi noi, cei ce ocîrmuim împărăţia, să primim mustrările lui ca o doctoricească vindecare, căci ca nişte oameni şi noi greşim".

Acestea zicînd dreptcredinciosul împărat, tot soborul l-a rugat pe dînsul să aleagă el arhiereu, ca un înţelept şi dreptcredincios ce era, iar el a răspuns: "Acest lucru este peste puterea mea, căci voi sînteţi învredniciţi de dumnezeiescul dar ca unii ce aţi primit darul Preasfîntului Duh. Pentru aceasta socotesc că veţi face alegerea mai bună".

Atunci s-a făcut ceartă şi mare tulburare între cei dreptcredincioşi şi între arieni. Pentru că fiecare parte dintre dînşii voia să ridice în scaun un episcop de credinţa sa şi era neunire şi tulburare în popor. De acest lucru înştiinţîndu-se Prov, eparhul Romei, a trimis la Mediolan pe Ambrozie, ca degrabă să meargă şi să potolească tulburarea poporului, zicîndu-i: "Fii, nu ca un judecător, ci, ca un episcop". Deci ajungînd Ambrozie la Mediolan, a intrat în biserică în mijlocul poporului celui învrăjbit şi cu vorba sa cea dulce-grăitoare, îi sfătuia şi-i îndemna către unire şi pace. Atunci un prunc, care încă nu putea vorbi bine, deodată a strigat din popor: "Ambrozie să ne fie episcop". Auzind aceasta tot poporul care era în biserică a repetat cuvîntul pruncului şi a început a striga cu mare glas: "Ambrozie să ne fie episcop". Astfel, cu bunăvoinţa lui Dumnezeu, a vorbit pruncul mai înainte de vremea grăirii sale şi amîndouă părţile cele potrivnice, adică şi a celor dreptcredincioşi şi a celor răucredincioşi, împăcîndu-se şi unindu-se, voiau pe Ambrozie a-l avea episcop, deşi nu era încă luminat cu Sfîntul botez, ci numai chemat, căci pe vremea aceea nimeni nu se Boteza, pînă ce nu ajungea în vîrsta lui Hristos.

El, auzind strigarea poporului şi socotindu-se a fi nevrednic de o treaptă mare ca aceea, a ieşit din biserică şi, şezînd în divan, a început a munci fără milă pe cei vinovaţi, contra obiceiului său. Aceasta o făcea ca poporul, văzînd nemilostivirea sa, să-l urască şi să nu-l voiască episcop. Însă poporul nu înceta a striga, dorind să-l aibă pe el episcop. Apoi, în tot timpul lepădîndu-se Ambrozie şi spunînd că este un mare păcătos şi încă şi nebotezat, ei ziceau: "Păcatul tău să fie asupra noastră". Căci ştiau că se va curăţi cu Sfîntul Botez de toate păcatele. Deci, tulburîndu-se Ambrozie, s-a dus la casa sa şi gîndea să-şi lase dregătoria şi să ia viaţa cea de sărăcie, precum făceau mulţi atunci din filozofii elineşti. Dar, fiind oprit şi împiedicat de la acel gînd, alt meşteşug a aflat; căci, fugind de treapta episcopiei, a poruncit să aducă o femeie desfrînată în casa lui, ca văzînd poporul să se îngreţoşeze şi să se lepede de dînsul ca de un desfrînat. Dar poporul mai vîrtos striga: "Asupra noastră să fie păcatul tău, numai primeşte şi episcopia împreună cu Botezul".

Văzînd Ambrozie că nu poate nicidecum scăpa de cererea poporului, a gîndit să fugă. Deci noaptea, tăinuindu-se de toţi, a ieşit din cetate şi i se părea că merge la cetatea ce se numea Tichin, şi că este pe cale departe; dar făcîndu-se ziuă, s-a aflat în poarta cetăţii Mediolanului. Astfel Dumnezeu, Care-l pregătea soborniceştii Sale Biserici, ca pe un zid împotriva duşmanilor şi ca pe turnul lui David împotriva Damascului, adică împotriva relei credinţe ereticeşti, oprea fuga lui şi cu puterea Sa îl întorcea din cale.

Înştiinţîndu-se de aceasta, cetăţenii Mediolanului îl străjuiau ca să nu fugă; şi au trimis la împăratul Valentinian cel mare, rugîndu-l să poruncească lui Ambrozie să primească treapta episcopiei. Iar împăratul s-a bucurat că aceia pe care el îi pune în dregătorii mireneşti sînt aleşi la mari dregătorii duhovniceşti. Atunci s-a bucurat şi Prov, eparhul cel mare al Romei, că s-a împlinit proorocia lui, care a spus-o lui Ambrozie, trimiţîndu-l în Mediolan şi poruncindu-i: "Să fie, nu ca un judecator, ci ca un episcop, sfătuind pe popor". Deci, aşteptînd poporul întoarcerea celor trimişi de împărat şi aducerea răspunsului de la dînsul, Ambrozie în acea vreme iarăşi a fugit şi s-a ascuns într-un sat oarecare, în stăpînirea unui oarecare bărbat slăvit, cu numele Leontie. Venind porunca împăratului, a fost arătat de acel Leontie şi adus poporului în Mediolan, pentru că nici un loc nu putea ascunde pe acela întru care a binevoit Dumnezeu a-l pune ca pe o cetate în vîrful muntelui şi ca pe o făclie în sfeşnic şi a-l face păstor oilor sale celor cuvîntătoare.

Cunoscînd Ambrozie bunăvoinţa lui Dumnezeu, s-a supus poruncii împărăteşti şi dorinţei poporului. Însă n-a voit să se boteze de un episcop arian, ci de un episcop dreptcredincios, cu dinadinsul păzindu-se de credinţa cea rea arienească. Şi fiind botezat, a trecut într-o săptămînă toate treptele ierarhice, iar a opta zi a fost aşezat episcop, cu negrăită bucurie din partea poporului. Iar acolo era de faţă la toate însuşi împăratul - precum scrie Teodorit - la aşezarea lui şi, bucurîndu-se, a zis către Dumnezeu: "Mulţumescu-ţi, Doamne, Atotputernice, Mîntuitorul nostru, căci aceluia căruia eu i-am încredinţat trupurile, Tu i-ai încredinţat sufletele şi ai arătat că este dreaptă cunoştinţa mea pentru dînsul".

Apoi, nu după multe zile, cînd dumnezeiescul Ambrozie vorbea cu împăratul cu îndrăzneală şi-l mustra pentru oarecare lucruri ce se făceau cu nedreptate în judecăţile cetăţii, împăratul a zis către dînsul: "Ştiu mai dinainte îndrăzneala ta în cuvinte şi pentru aceea nu numai că n-am oprit alegerea ta la episcopie, ci chiar am ajutat-o. Deci îndreptează greşalele noastre, precum învaţă dumnezeiasca lege şi tămăduieşte nedreptăţile sufletelor noastre". Iar la începutul episcopiei sale a rugat pe papa Damas să-i trimită spre ajutor un bărbat cu bună încredere, pe care l-ar fi ştiut el. Deci, i-a trimis papa pe un părinte şi asculta sfatul lui. Rînduiala casei i-a încredinţat-o lui Satirie, fratele său, iar el se îndeletnicea prin biserici, săvîrşind dumnezeieştile slujbe şi învăţînd poporul din Sfintele Scripturi.

După cîţiva ani s-a dus la Roma, în patria sa, unde a aflat pe sora sa trăind, iar maica sa murise. Şi cînd îi săruta lui dreapta, sfîntul, zîmbind puţin, a zis către slujnică: "Iată că săruţi mîna episcopului, precum îţi ziceam odinioară". Pentru că s-a împlinit acea proorocire de care s-a spus, cum că jucîndu-se cînd era prunc, îşi întindea dreapta către casnici, zicînd: "Sărutaţi-mi mîna căci eu voi fi episcop". Zăbovind el în Roma, l-a rugat o femeie cinstită, care vieţuia de cea parte a rîului Tibru, ca să săvîrşească în casa ei dumnezeiasca Liturghie. Pentru acest lucru înştiinţîndu-se altă femeie, care era foarte slăbănoagă, a poruncit să o ducă acolo. Deci, cînd s-a atins de marginea veşmintelor lui şi le-a sărutat, arhiereul lui Dumnezeu rugîndu-se, îndată s-a sculat sănătoasă; apoi a străbătut vestea de acea minune în toată Roma.

După moartea lui Valentinian cel mare, care a ocîrmuit bine împărăţia, vreme de optsprezece ani, luînd după dînsul sceptrul împărăţiei apusului, Graţian, fiul său, şi, pregătindu-se de război împotriva goţilor, a rugat pe Sfîntul Ambrozie să-i scrie mărturisirea sfintei credinţe soborniceşti. Deci sfîntul i-a scris cărţi pentru credinţă şi i-a proorocit despre biruinţa împotriva vrăjmaşilor; apoi a binecuvîntat steagurile lui, care aveau pe dînsele numele lui Hristos. După aceea împăratul Graţian a dobîndit o minunată biruinţă asupra goţilor, cu binecuvîntarea şi rugăciuniuile plăcutului lui Dumnezeu.

Iar Valens, fratele tatălui său, care împărăţea în partea Răsăritului şi era arian, făcînd război cu sciţii şi fiind biruit, a fugit într-o şură de paie, care fiind aprinsă cu foc de vrăjmaşi, a murit acolo. Astfel rămase lui Graţian toată împărăţia romanilor, fiindcă Valens n-a avut feciori. Iar Graţian, fiind binecredincios ca şi tatăl său, a scris porunci pretutindeni să cheme pe toţi arhiereii, surghiuniţi de unchiul său Valens pentru bunacredinţă. Apoi, înştiinţîndu-se că Tracia se prăda de barbarii care l-au ucis pe Valens, lăsînd Italia, s-a dus în Panonia.

În acea vreme trăia şi marele Teodosie, renumit pentru strălucirea strămoşilor lui şi prin multa bărbăţie şi vitejie, care se afla atunci în Spania, căci acolo a fost născut şi crescut. Deci, împăratul Graţian a trimis şi l-a luat în ajutor, făcîndu-l voievod peste toată oastea şi l-a trimis la război împotriva barbarilor. El, fiind înarmat cu acea armă nebiruită a Crucii şi cu buna credinţă, a biruit pe vrăjmaşi desăvîrşit şi a izbăvit toată Tracia de robie. Pentru această biruinţă s-a bucurat foarte mult Graţian şi îndată a încoronat pe Teodosie ca

împărat, lăsîndu-l pe dînsul la răsărit, iar el s-a dus iarăşi în Italia. Apoi amîndoi se sileau să stîrpească eresul arian şi mai ales Teodosie, căci în părţile Răsăritului erau mulţi arieni din pricina lui Valens.

După aceasta, împăratul Graţian a fost omorît cu vicleşug în Galia de tiranul Maxim. Iar după dînsul a luat împărăţia Apusului Valentian, fratele lui cel tînăr, împreună cu maica sa Iustina, soţia împăratului Valentinian cel mare, care, fiind ariancă, ura pe Sfîntul Ambrozie şi-l supăra. La moartea episcopului de Sirmia s-a dus acolo Iustina, vrînd să fie în scaunul acela un episcop de credinţa sa. Sfîntul Ambrozie a mers acolo ca în păstoria sa şi, nebăgînd de seamă mînia femeiască, voia să hirotonisească episcop pe un bărbat binecredincios, cu numele Anemie. Dar într-o zi, adunîndu-se toţi în biserică şi sfîntul era în amvon, fiind de faţă şi împărăteasa, a trimis o femeie de credinţa ei cea rea, ca să apuce pe episcop de veşminte şi să-l scoată de la locul său, apoi să-l ducă către femei, ca să fie bătut de mîinile femeilor şi să-l izgonească din biserică.

Apropiindu-se cu îndrăzneală de sfînt acea femeie fără de ruşine, vrînd să săvîrşească ceea ce-i poruncise, sfîntul i-a zis: "Deşi nu sînt vrednic acestei dregătorii, însă ţie nu ţi se cuvine a ridica mîna asupra nici unuia dintre preoţi, ci a te teme de judecata lui Dumnezeu, ca să nu te ajungă vreun rău neaşteptat". Aceste cuvinte ale sfîntului s-au împlinit în faptă asupra acelei femei îndrăzneţe; căci a doua zi, deodată a murit şi a îngropat-o pe dînsa însuşi sfîntul, răsplătind răul cu bine.

Înfricoşîndu-se arienii de acea minune, nici împărăteasa n-a îndrăznit mai mult a se împotrivi sfîntului pentru hirotonisirea episcopului celui dreptcredincios şi, astfel, sfinţind el fără piedică pe acela, s-a întors în Mediolan. Împărăteasa nu înceta a vrăjmăşui asupra lui şi a căuta prilej spre a-i face rău. Deci a aflat ajutor la răutatea ei pe un dregător cu numele Eftimie, pe care l-a invitat prin rugăminte şi l-a încărcat cu daruri ca să răpească în taină pe Sfîntul Ambrozie şi să-l trimită în surghiun într-o latură depărtată. Eftimie, sîrguindu-se a împlini dorinţa împărătesei, şi-a făcut casă lîngă biserică, pentru ca mai cu înlesnire să-l poată răpi pe arhiereul lui Dumnezeu, căutînd vreme cu prilej, pregătind şi căruţă cu care voia să ducă pe sfînt în surghiun. Dar prin judecata lui Dumnezeu, s-a întors durerea şi nedreptatea peste capul lui, căci într-aceeaşi zi în care nădăjduia să răpească pe sfînt, deodată a venit poruncă de la împărat să surghiunească pe Eftimie. Deci Eftimie a fost dus în surghiunie cu aceeaşi căruţă, pe care o pregătise ticălosul pentru Sfîntul Ambrozie.

În acea vreme Dumnezeu a descoperit plăcutului său Ambrozie moaştele sfinţilor mucenici Protasie şi Ghervasie, care, fiind scoase din pămînt la iveală, multe minuni se făceau printr-însele. Un orb oarecare cu numele Sevir, numai s-a atins de hainele cele muceniceşti şi îndată a văzut; şi mulţime de duhuri necurate se izgoneau din oameni. Însă în palaturile împărăteşti nu puţini arieni, împreună cu împărăteasa rîdeau şi batjocoreau darul lui Dumnezeu, pe care l-a dat Domnul nostru Iisus Hristos Sfintei Biserici, preamărind pe mucenicii Săi. Deci, ziceau că Ambrozie a cumpărat cu aur pe oamenii care se prefac a fi îndrăciţi şi venind la mormîntul mucenicilor îi arată ca şi cum i-ar tămădui şi

prin astfel de minuni se laudă în popor. Multă vreme bîrfind ei, deodată, prin voia lui Dumnezeu a venit diavolul asupra unuia dintr-înşii şi-l muncea cumplit. Iar omul acela striga, zicînd: "Să sufere ca mine toţi cei ce hulesc pe sfinţii mucenici şi nu cred în Treimea, în care ne spune Ambrozie a crede". Iar ei spăimîntîndu-se, în loc să se pocăiască şi să creadă, a luat pe cel muncit de diavol şi l-au înecat în iezer.

Un altul din adunarea relei lor credinţe arieneşti, intrînd în biserică, a aflat pe Sfîntul episcop Ambrozie învăţînd pe popor. Atunci a văzut pe îngerul lui Dumnezeu şoptindu-i lui Ambrozie la ureche, arătînd că episcopul vesteşte către popor cuvinte îngereşti. Arianul, văzînd aceasta, s-a întors la credinţa cea dreaptă şi el, care era mai înainte prigonitor al credinţei, s-a arătat apărător, cu darul Atotputernicului Dumnezeu. Iar alţi doi din aceeaşi credinţă, postelnici ai împăratului Graţian, voiau să discute cu Sfîntul Ambrozie înaintea poporului şi au rînduit din vreme aceasta; iar întrebarea aceea voiau să fie despre întruparea lui Hristos.

Sosind vremea cea rînduită, sfîntul îi aştepta împreună cu poporul în biserică, fiind gata a discuta cu dînşii, avînd în sine duhul lui Dumnezeu. Dar aceia fiind mîndri şi vrînd a face necaz sfîntului, nu s-au dus la discuţie şi, încălecînd pe caii lor, au ieşit din cetate la cîmp. Atunci, fiind ei la un loc înalt, deodată încurcîndu-se caii, au căzut dintr-acel loc şi astfel rău şi-au pierdut sufletele. Iar arhiereul lui Dumnezeu, neştiind nimic de întîmplarea lor, aşteptînd mult, văzînd că nu vin, s-a suit în amvon şi a făcut învăţătură către popor, zicînd: "Fraţilor, eu mă sîrguiesc a plăti datoria, dar nu aflu pe datornicii mei cei de ieri". Apoi a grăit şi celelalte, care sînt scrise în cartea lui despre întruparea Domnului.

Împărăteasa Iustina, de vreme ce nu putea sta împotriva lui Maxim, căci acum luase Spania şi Galia, pentru acea nevoie, Iustina împărăteasa a rugat pe Sfîntul Ambrozie să meargă la Maxim cu rugăminte şi să mijlocească la dînsul pentru pacea fiului ei cel mai tînăr. Deci păstorul cel bun a mers la tiranul, gata fiind a-şi pune sufletul pentru oi. Prin cuvintele sale cele înţelepte şi cu graiurile cele smerite a înduplecat pe tiran să nu vină asupra Italiei în acel an şi a rămas în Galia. Iustina, fiind tot nemulţumitoare pentru osteneala aceea a arhiereului lui Dumnezeu şi neîncetînd a vrăjmăşi asupra lui, a trimis la dînsul, în numele fiului său, ca biserica cea mare din Mediolan şi visteria ce este într-însa s-o dea arienilor. Iar sfîntul s-a împotrivit cu bărbăţie poruncii împăratului, zicînd: "Cele ce sînt ale mele pe acelea nu le opresc şi sînt gata chiar viaţa a-mi expune, iar ceea ce este a lui Dumnezeu, aceea nu o pot da, şi nici împăratul nu o va putea lua".

După aceea a venit la împăratul oaste, trimisă de împărăteasă, cu poruncă să ia cu sila biserica, izgonind dintr-însa pe episcop. Poporul, auzind de aceasta, s-a strîns la biserică şi împreună cu episcopul lor, Sfîntul Ambrozie, s-au închis în ea, nelăsînd pe ostaşi să intre înăuntru. Au petrecut acolo închişi în biserică trei zile, cîntînd şi preamărind pe Dumnezeu. Deci, tare împotrivindu-se arienilor, n-au lăsat să izgonească pe episcop şi să ia biserica. Iar Sfîntul Ambrozie răspundea împotriva poruncii împăratului într-acest chip: "Nu voi face aceasta cu voia mea, ca să ies din biserică şi s-o las, nici voi da turma oilor la lupi, nici voi lăsa hulitorilor biserica lui Dumnezeu. Dacă este cu dreptate a mă omorî,

apoi aici în biserică să fiu tăiat cu sabia, sau împuns cu suliţa, căci cu bună voire şi cu dragoste voi primi aici uciderea".

Împărăteasa, auzind acestea s-a ruşinat, dar s-a şi temut de împotrivirea cu bărbăţie a celor dreptcredincioşi şi n-a îndrăznit mai mult a ridica război asupra Bisericii. Deci, ruşinîndu-se că n-a sporit nimic, a trimis în taină pe un ucigaş oarecare în casa lui Ambrozie, ca să-l ucidă. Acela intrînd în camera episcopului cu sabia, cînd a ridicat mîna asupra sfîntului vrînd să-l lovească, îndată i s-a uscat mîna, încît nu putea s-o lase în jos; apoi fiind prins, a mărturisit de cine era trimis. Sfîntul Ambrozie, fiind fără răutate, a vindecat mîna lui cea uscată şi l-a liberat în pace.

Maxim tiranul, pornind iarăşi război împotriva Italiei, iar Iustina, împăcîndu-se cu Ambrozie şi cu fiul său, l-a rugat să meargă la tiran cu blîndeţe. Sfîntul, nepomenind răul, s-a dus, dar nimic n-a mai putut spori la tiranul cel mîndru şi împietrit cu inima. Văzîndu-l aşa de neînduplecat, a arătat îndrăzneala aceasta, blestemîndu-l înaintea tuturor ca pe un ucigaş şi a socotit străin de Biserică pe cel ce cu vicleşug a pierdut pe stăpînul său, adică pe împăratul. Iar el venind cu război asupra Italiei, a luat cetăţi; şi neputînd a-i sta împotrivă împăratul cel tînăr, a fugit împreună cu maica sa în Tesalonic, în pămîntul grecesc, la Teodosie cel Mare, împăratul răsăritului, cerînd ajutor de la dînsul. Teodosie, adunînd putere ostăşească, s-a dus asupra lui Maxim şi, biruindu-l, l-a omorît, răzbunînd sîngele cel nevinovat al împăratului Graţian. Dar împărăteasa Iustina nu s-a învrednicit a ajunge acea biruinţă, căci a murit degrab, iar fiul ei, după sfătuirea împăratului Teodosie, s-a numărat între cei dreptcredincioşi.

După moartea Iustinei s-a întîmplat că era la judecată un vrăjitor care, fiind chinuit, zicea că mai mult este muncit de îngerul păzitor al lui Ambrozie, decît de draci. Fiind întrebat pentru ce este muncit de înger, a mărturisit pricina aceasta: "În zilele împărătesei Iustina, vrînd cu vrăjile mele să întărît poporul Mediolanului asupra episcopului lor, m-am suit pe vîrful bisericii la miezul nopţii şi am adus acolo jertfă diavolilor. Şi cu cît mă sîrguiam eu, prin lucrarea răutăţii a porni pe popor împotriva sfîntului, cu atîta am văzut pe creştini lipindu-se mai mult de episcopul lor, cu mai multă dragoste şi sporind în sobornicească credinţă; apoi, neputînd face ceva mai mult, am trimis diavolii în casa lui Ambrozie, ca să-l omoare. Iar aceia mi-au spus că nu numai nu pot a se apropia de episcop, dar nici de uşile casei lui, căci ieşind foc îi arde pe dînşii". Aceasta a mărturisit vrăjitorul în munci, căci cu adevărat Sfîntul Ambrozie era înfricoşat diavolilor.

Odată un copil, fiind muncit de duhul cel necurat, a fost dus în Mediolan la sfînt şi neajungînd încă copilul în cetate, l-a lăsat diavolul şi a venit sănătos înaintea arhiereului lui Dumnezeu, rămînînd lîngă dînsul. După cîtăva vreme, a ieşit copilul acela din Mediolan mergînd către patria sa şi, cînd a ajuns la locul unde îl lăsase diavolul, iarăşi a năvălit asupra lui şi a început a-l munci; apoi fiind întrebat de cei ce-l blestemau, pentru ce în Mediolan n-a muncit pe copil, el a răspuns: "M-am temut de Ambrozie, căci, încă neajungînd în Mediolan, am fugit din copilul acesta o vreme şi l-am aşteptat la locul acela unde l-am lăsat; apoi, văzîndu-l pe el întorcîndu-se, iarăşi am intrat în el".

Tiranul Maxim fiind ucis, împăratul Teodosie a venit în Mediolan, iar Ambrozie în acea vreme era în Acvilia. Atunci s-a întîmplat următorul lucru, într-acest chip: în părţile Răsăritului, într-o cetate oarecare, au ars creştinii şcoala iudeilor pentru o batjocură ce se făcuse de dînşii orînduielii celei monahiceşti. Despre acest lucru a vestit comitul Răsăritului pe împăratul, care îndată a dat poruncă ca episcopul cetăţii aceleia să zidească din nou şcoala iudeilor. Însă Sfîntul Ambrozie, înştiinţîndu-se de aceasta, a scris împăratului, neputînd să meargă singur degrab la dînsul, mustrîndu-l că a făcut judecată nedreaptă. Apoi l-a rugat să schimbe acea poruncă şi să nu dea pe creştini în batjocura iudeilor; dar împăratul nu ţinea seamă de scrisoarea lui Ambrozie.

După ce a venit singur arhiereul lui Dumnezeu în Mediolan a imputat împăratului, înaintea tuturor, făcînd propoveduire în biserică, ca în faţa lui Dumnezeu şi grăind către dînsul: "Eu te-am făcut pe tine împărat, eu ţi-am dat pe vrăjmaşul tău în mîinile tale, eu toată puterea lui am spus-o ţie, eu din seminţia ta te-am pus în scaunul împărătesc, eu te-am făcut pe tine a te veseli, iar tu dai prilej vrăjmaşilor mei a se ridica asupra mea?" Cu aceste cuvinte împăratul fiind înduplecat, a schimbat judecata sa şi a poruncit să nu se zidească de creştini şcoala evreiască.

În aceeaşi vreme altă întîmplare a avut loc. Poporul din Tesalonic s-a ridicat asupra voievodului Votiriei şi l-au omorît, pentru care pricină mîniindu-se împăratul, a trimis ostaşi asupra cetăţii aceleia şi a omorît ca la şapte mii de oameni. Atunci mulţime din cei nevinovaţi au murit de ascuţişul sabiei, pentru că ostaşii năvălind asupra cetăţii nu căutau pe cei vinovaţi, ci chinuiau pe toţi care se întîmplau pe uliţele cetăţii; bătrîni, tineri şi copii. Auzind de aceasta, lui Ambrozie i-a părut rău şi pe drept s-a mîniat asupra împăratului pentru o vărsare de sînge ca aceea, fără socoteală.

Iar odinioară într-o zi de praznic, venind împăratul la biserică cu slavă, arhiereul lui Dumnezeu fără temere a ieşit înaintea lui, oprindu-i intrarea în biserică şi mustrîndu-l pentru vărsarea de sînge cea nedreaptă a zis: "Nu ţi se cade ţie, împărate, a te împărtăşi cu credincioşii, după atîta ucidere şi fără să faci nici o pocăinţă. Deci, cum vei primi Trupul lui Hristos, cu mîini muiate în sînge nevinovat? Şi cum vei bea Sîngele Domnului, cu buzele cu care ai dat poruncă, pentru acea ucidere cumplită?" Zis-a către dînsul împăratul: "Şi David a greşit, făcînd ucidere şi mare desfrînare, însă nu s-a lipsit de milostivirea lui Dumnezeu". Răspuns-a lui episcopul: "De ai urmat lui David, celui ce a greşit, apoi urmează lui şi la pocăinţă". Deci s-a întors împăratul la palatul său tulburat, părîndu-i rău de păcatul său. Apoi, pregătindu-se a primi canonul de pocăinţă ce i s-a rînduit de arhiereu în faţa tuturor, ca unul din cei simpli se pocăia, aruncîndu-se cu faţa la pămînt înaintea bisericii, stînd împreună cu cei ce se pocăiesc şi multe lacrimi vărsînd. Iar după săvîrşirea pocăinţei, a fost primit în biserică de Sfîntul Ambrozie.

Vrînd împăratul să se împărtăşească cu Sfintele şi Preacuratele Taine, a intrat în altar să se împărtăşească împreună cu cei sfinţiţi. Dar Sfîntul Ambrozie a trimis la dînsul pe arhidiaconul său, poruncindu-i să aştepte împărtăşirea înaintea altarului, împreună cu celălalt popor, pentru că porfira - zicea el - face împăraţi, iar nu preoţi. Această învăţătură

primind-o cu dragoste, preacredinciosul împărat a răspuns că nu pentru semeţie a intrat în altar, ci, în Constantinopol astfel de obicei este, ca împăratul împreună cu preoţii să se împărtăşească în altar. Deci, el cu evlavie aştepta vremea împărtăşaniei, cu poporul cel de obşte în biserică.

Cu astfel de faptă bună strălucea şi arhiereul şi împăratul, încît eu de faptele amîndorura mă minunez; adică de îndrăzneala lui Ambrozie, ca şi de buna supunere, de fierbinţeala rîvnei şi de curăţirea credinţei împăratului. Deci, cîte a învăţat împăratul de la Ambrozie în Mediolan, pe acelea cu tot sufletul le păzea, după ce s-a întors în Constantinopol şi, neintrînd în altar pentru împărtăşanie, l-a întrebat patriarhul Nectarie: "Pentru ce nu intră în altar să se împărtăşească, după obiceiul împărătesc, ci aşteaptă afară cu poporul cel simplu?" Iar el, oftînd, a răspuns: "N-am ştiut - zice el - deosebirea între împăraţi şi între episcopi, iar acum ştiu de la învăţătorul dreptăţii, Ambrozie, pe care singur se cuvine a-l numi episcop".

Despre acest sfînt episcop străbătînd vestea pretutindeni, au venit din Persia în Mediolan doi bărbaţi prea înţelepţi, punînd multe întrebări, ca să ispitească înţelepciunea sfîntului, despre care auzise. Apoi, vorbind cu dînsul multă vreme, s-au minunat de adîncul ştiinţei lui şi au spus înaintea împăratului cum că numai pentru Ambrozie au suferit atîta cale, de la răsărit la apus, vrînd ca să-l vadă şi să-i audă înţelepciunea lui.

După plecarea împăratului Teodosie din Italia la Constantinopol, împăratul Valentinian cel tînăr din Galia, sfîrşindu-şi viaţa în cetatea Viena prin vicleşugul lui Arvogast comitul, a rămas după dînsul Evghenie tiranul, care numai pe dinafară se arăta creştin, iar pe dinăuntru era slujitor diavolului şi vrăjitor. Acela, vrînd să fie iubit de cei mari ai Romei, între care cei mai mulţi erau închinători de idoli şi slujitori diavolilor, a poruncit să deschidă capiştile idoleşti şi să se aducă jertfă. Deci, mergînd el în Mediolan, Sfîntul Ambrozie s-a dus în Bononia, apoi în Florenţa şi în Tuschia, ferindu-se de împăratul cel nedrept, nevrînd a vedea pe un om ca acela care numai cu făţărnicie era creştin, iar cu năravul era păgîn, fără a se teme de răutatea lui, ci numai de vederea lui îngreţoşîndu-se; căci a scris către dînsul fără temere, sfătuindu-l şi îngrozindu-l cu judecata lui Dumnezeu; dar n-a putut să înduplece pe cel împietrit cu inima.

Zăbovind în Florenţa plăcutul lui Dumnezeu, petrecea în casa unui bărbat cinstit şi binecredincios, cu numele Dechentie, al cărui fiu Pansofie, prunc mic era muncit de duh necurat, pe care l-a vindecat sfîntul, cu rugăciunea şi cu punerea mîinilor. Iar după cîteva zile, fără de veste îmbolnăvindu-se, copilul a murit. Maica lui binecredincioasă, fiind plină de credinţă şi de frica lui Dumnezeu, l-a dus în camera lui Ambrozie şi, nefiind el acolo, a pus pe fiul său pe patul lui şi apoi a plecat. Iar Sfîntul Ambrozie, intrînd în camera în care găzduia, a văzut pe copil zăcînd mort pe patul său, apoi, închizînd uşa, s-a rugat, precum odinioară a făcut proorocul Elisei. După aceea a privit pe prunc, a suflat peste dînsul şi l-a înviat, apoi l-a dat viu maicii sale.

În acea cetate sfinţindu-se o biserică, au pus într-însa moaştele sfinţilor mucenici Vitalie şi Agricolae, pe care le-a aflat în Bononia, între mormintele iudeilor şi nimeni din creştini nu putea să le cunoască dacă nu ar fi vestit singuri sfinţii mucenici despre moaştele lor pe plăcutul lui Dumnezeu. Apoi, arhiereul lui Hristos s-a întors în Mediolan la scaunul său, pentru că Evghenie ieşise acum din Mediolan la război împotriva împăratului Teodosie şi se lăuda ticălosul, că, după ce se va întoarce cu biruinţă, biserica Mediolanului o va face grajd de cai, iar pe clerici îi va ucide cu săbii. Dar n-a dobîndit aceasta cel cu totul înrăutăţit, pentru că a murit în război, fiind biruit de împăratul Teodosie şi a pierit cu sunet pomenirea lui.

Teodosie dreptcredinciosul împărat, venind cu bucurie, l-a întîmpinat arhiereul lui Dumnezeu, ca pe un biruitor; dar acela căzînd la picioarele sfîntului, socotea că biruinţa sa asupra vrăjmaşului a avut-o prin rugăciunile lui. Nu după multă vreme s-a săvîrşit bine şi împăratul Teodosie, împărăţind cu plăcere de Dumnezeu şi s-a dus către împărăţia cea fără de sfîrşit. După dînsul au luat împărăţia cea pămîntească feciorii lui, Arcadie, la Răsărit şi Onorie, la Apus.

În vremea împărăţiei lui Onorie, Sfîntul Ambrozie a aflat moaştele sfinţilor mucenici, Nazarie şi Chelsie, despre care scrie preotul Paulin astfel: "În vremea aceea, aflîndu-se moaştele Sfîntului mucenic Nazarie într-o grădină în afară de cetate, Sfîntul Ambrozie le-a adus în biserica Sfinţilor Apostoli. Şi am văzut sînge în mormîntul în care zăcuse moaştele mucenicului, ca şi cum ar fi curs acum, apoi părul capului şi barba erau nestricate, ca şi cum ar fi fost pus acum în mormînt; iar faţa lui aşa era de luminată, ca şi cum ar fi fost acum spălată. Ce minune! Precum însuşi Domnul în Evanghelie, mai înainte a făgăduit: *că şi perii capului vostru nu vor pieri*. Apoi ne-am umplut de bună mireasmă, care covîrşea cu tot felul de aromate şi aducînd moaştele mucenicului şi punîndu-le în căruţă, îndată ne-am întors împreună cu Sfîntul Ambrozie, către ale Sfîntului mucenic Chelsie, care erau puse în acelaşi loc. După aceea ne-am înştiinţat de la cel ce stăpînea grădina aceea, cum că le este poruncit de la părinţi să nu lase locul acela din neam în neam, pentru că mari comori sînt puse într-însul. Şi cu adevărat erau mari comori, pe care nici moliile, nici rugina nu le strică, nici furii, cei ce sapă pe dedesupt, nu le fură, al căror păzitor este Domnul, iar locul lor este în curţile cele cereşti, cărora viaţa le era Hristos, iar moartea un cîştig".

După ce arhiereul a adus moaştele sfinţilor în biserica Apostolilor, a învăţat poporul, ţinîndu-le predică. Şi iată un oarecare om avînd întru sine duh necurat, a strigat zicînd: "Ambrozie mă munceşte pe mine". Iar sfîntul, întorcîndu-se, le-a zis: "Să amuţeşti, diavole, că nu Ambrozie, ci credinţa sfinţilor şi zavistia ta te munceşte pe tine; pentru că vezi pe oameni suindu-se acolo, de unde eşti tu aruncat jos; iar Ambrozie nu ştie a se îngîmfa cu mîndrie". Acestea zicînd sfîntul, a tăcut diavolul, aruncînd cu faţa la pămînt pe omul cel ţinut de el.

Împărăteasa marcomanilor, cu numele Fritighilda, care era închinătoare de idoli, auzind de dumnezeiasca petrecere a Sfîntului Ambrozie, s-a dus spre a-l vedea. Şi atît de mult s-a

folosit de cuvintele lui, încît a crezut în Hristos. Iar sfîntul a botezat-o şi i-a arătat ei credinţa în scris, ce fel de viaţă să petreacă şi i-a spus tot ce este nevoie pentru mîntuire. Mai ales a rugat-o să nu lase niciodată pe bărbatul său să facă război cu romanii; iar ea a adus şi pe bărbatul său către Hristos şi l-a înduplecat să aibă pace cu romanii.

Minunatul Ambrozie a pus multă osteneală, să întoarcă pe păgîni, precum am zis mai sus şi credeau mulţi, văzînd dumnezeiasca petrecere a lui şi minunile pe care le săvîrşea Domnul într-însul. Căci tămăduia pe bolnavi, pe diavoli îi izgonea şi alte lucruri preaslăvite lucra. Pe acestea văzîndu-le mulţi, alergau la credinţa cea binecuvîntată, încît el nu mai făcea altă slujbă, decît numai boteza pe cei ce credeau. Dintre aceştia era Augustin, preaînţeleptul şi cuvîntătorul de Dumnezeu, pe care l-a vînat cu înţelepciunea şi priceperea lui cea mare, fiindcă era cufundat în eresul maniheilor. Apoi, botezîndu-l, atît s-a făcut de îmbunătăţit şi mare apărător al Bisericii, încît a povăţuit pe mulţi către buna credinţă, cu învăţăturile şi scrierile sale cele prea înţelepte.

Sfîntul Ambrozie era bărbat cu mare înfrînare, iubitor de osteneală, deştept, în toate zilele postea, afară de sîmbătă, Duminică, de praznice şi de pomenirea slăviţilor mucenici. Rugăciunea lui era neîncetată ziua şi noaptea şi lucrul lui fără lenevire, căci singur cu mîna sa scria cărţi folositoare. Apoi se îngrijea mult de toate bisericile, ostenindu-se întru cele dumnezeieşti, încît după dînsul abia cinci episcopi puteau purta osteneala lui. Pentru cei săraci şi scăpătaţi şi pentru cei robiţi avea nespusă purtare de grijă, încît toate ale sale le cheltuia. Chiar de cînd a luat episcopia, a împărţit aurul, argintul şi toată averea sa pentru împodobirea bisericilor, spre hrana săracilor şi spre răscumpărarea celor robiţi, dînd o puţină parte surorii sale pentru hrană, iar lui nu şi-a oprit nimic; ca fiind străin de toate agoniselile, mai cu înlesnire să poată alerga după Hristos, Domnul său, care, fiind bogat, a sărăcit pentru noi, ca să ne îmbogăţim prin sărăcia Lui. Plăcutul lui Dumnezeu mîngîia pe toţi în tot chipul; cu cei ce se bucurau împreună bucurîndu-se, cu cei ce plîngeau împreună plîngînd. Căci, cînd venea cineva la dînsul pentru mărturisirea păcatelor, plîngea însuşi, încît şi inima cea împietrită o ducea la căinţă şi o deştepta la umilinţă şi lacrimi.

Ajungînd la bătrîneţe, mai înainte a văzut plecarea sa către Dumnezeu şi zicea clericilor săi: "Numai pînă la Paşti voi fi cu voi". Paulin, preotul, scriitorul vieţii acestuia, spune şi aceasta care a văzut-o cu ochii săi: "Mai înainte cu puţine zile de boala sa, Sfîntul Ambrozie tîlcuia Psalmul patruzeci şi trei, iar eu scriam cele ce ieşeau din gura lui, pentru că el nu putea să scrie mult, pentru bătrîneţele şi slăbiciunea lui. Şi privind spre dînsul, deodată am văzut foc înconjurînd capul lui, în chipul pavezei şi după puţin timp a intrat în gura lui şi s-a făcut faţa lui albă ca zăpada; iar eu văzînd acestea m-am spăimîntat şi n-am mai putut să scriu de frică, apoi iarăşi s-a făcut faţa lui ca mai înainte. Am spus acestea cinstitului bărbat Castul, diaconul, iar el, fiind plin de darul lui Dumnezeu, mi-a spus că am văzut pe Duhul Sfînt în chip de foc, peste episcopul nostru, precum s-a pogorît odinioară peste Sfinţii Apostoli. Iar cînd a început a boli înaintea sfîrşitului său, auzind despre aceasta Stilic, comitul, zicea: "De va muri acest arhiereu va pieri Italia". Şi a trimis la bolnavul arhiereu, bărbaţi cinstiţi din Mediolan, pe care îi ştia că erau iubiţi sfîntului,

rugîndu-l să ceară de la Domnul, ca încă să mai trăiască împreună cu dînşii pe pămînt pentru trebuinţele altora. Iar el a răspuns către dînşii: "Nu am vieţuit aşa în mijlocul vostru, ca să mă ruşinez mai mult a vieţui şi de moarte nu mă tem, pentru că avem pe Domnul cel bun".

Deci zăcînd pe patul durerii, şedeau departe de patul lui, lîngă uşa casei, diaconii Castul, Polemie, Venerie şi Felix şi vorbeau între dînşii încetişor la ureche, încît numai ei singuri auzeau: "Cine va fi episcop după dînsul?" Şi au pomenit pe Simplichian, prezviterul. Iar sfîntul, departe de dînşii zăcînd, ca şi cum ar fi stat de vorbă cu ei, a strigat de trei ori: "Bătrîn, însă bun". Şi cu aceste cuvinte a întărit că Simplichian preotul, are să primească după dînsul episcopia. Şi rugîndu-se sfîntul în boala sa, a văzut pe Domnul Iisus Hristos venind la dînsul şi cu dragoste zîmbind, arătîndu-se lui cu faţa luminată. Aceasta a spus-o Vasian, episcopul Lavdiei, care şedea într-acea vreme lîngă dînsul. Apoi, apropiindu-se despărţirea sufletului său de trup, preotul Gonoratie se odihnea într-un foişor şi a auzit un glas de trei ori zicînd către dînsul de sus: "Scoală, sîrguieşte-te, că astăzi se duce". Şi sculîndu-se preotul a luat Preacuratele Taine şi a venit la cel bolnav. Iar Sfîntul Ambrozie, rugîndu-se şi împărtăşindu-se cu dumnezeieştile daruri şi-a dat sfîntul său suflet în mîinile Domnului său pe cînd se lumina de ziua Sfintelor Paşti. Apoi au pus cinstitul său trup în biserica cea mare a Mediolanului, iar sfîntul lui suflet s-a dus împreună cu îngerii înaintea scaunului Sfintei Treimi, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, Unul Dumnezeu, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Cuviosul Nil, făcătorul de minuni
(7 decembrie)

Cuviosul Nil s-a născut într-un sat din hotarele Novgorodului. Dar din ce fel de părinţi n-am aflat, ci numai că a fost călugărit în mănăstirea ce se cheamă Cripta, din stăpînirea Pscovului şi de acolo a trecut în pustiul ţinutului Rievului şi s-a sălăşluit şi la rîul Ceremha, unde se hrănea cu buruieni şi muguri de stejar. Diavolul, nesuferind să-l vadă, se înarma asupra sfîntului cu felurite îngroziri, închipuindu-se în fiare şi în toate jivinele, avînd năluciri ziua şi noaptea şi în multe chipuri făcîndu-i supărare. Aşa a petrecut sfîntul treisprezece ani. Iar odată, rugîndu-se, adormise şi a auzit glas zicîndu-i: "Nile, să ieşi de aici şi să mergi în ostrovul Stolovnul în care vei putea să te mîntuieşti". Iar cuviosul, umplîndu-se de bucurie, căci nu i-a trecut Domnul cu vederea rugăciunea lui, a început a întreba de acel ostrov. Oamenii îi spuneau că acel ostrov era la iezerul Seligherii, depărtare de Ostaşcov ca la şapte stadii. Cuviosul, auzind aceasta, a mers la acel ostrov şi foarte mult s-a bucurat de frumuseţea lui şi a săpat acolo în munte o peşteră, petrecînd o iarnă, apoi şi-a zidit o chilie şi o cameră de rugăciune. Acolo nevoindu-se foarte mult în rugăciuni, în post şi în osteneli, săpînd pămîntul, îşi procura astfel hrana.

Dar diavolul şi acolo a dat război cuviosului şi în vederea ochilor îi făcea supărare. Deci odată i se părea sfîntului că este pusă o funie pe chilia lui ca să o răstoarne în iezer; iar

sfîntul cu rugăciunea, toate acele năluciri le-a alungat. După aceea locuitorii cei sălbatici, care petreceau aproape de ostrovul acela, vrînd să izgonească pe sfînt din ostrov, au tăiat pădurea, gîndind între ei şi zicînd: "Cînd acea pădure o vom aprinde, atunci şi chilia lui o vom arde". Dar cînd au aprins pădurea sfîntul a stat la rugăciune şi cu dumnezeiescul dar a stins văpaia şi n-a ajuns pînă la munte.

Odată, năvălind asupra lui tîlharii şi îngrozindu-l pe sfînt ca să le dea comoara sa, sfîntul le-a zis: "Mergeţi de o luaţi din colţul chiliei". Iar ei, intrînd, au orbit şi cu lacrimi rugîndu-se sfîntului şi-au cerut iertare; iar sfîntul s-a rugat lui Dumnezeu şi acei tîlhari au văzut; apoi, învăţîndu-i pentru folosul sufletesc, le-a poruncit ca să nu spună nimănui despre aceea. Însă aceia, după moartea cuviosului, au spus tuturor minunea.

Cînd sfîntul era în ostrov, nişte pescari temători de Dumnezeu îi aduceau peşte. Unul dintre aceşti pescari, fiind în necurăţie trupească, luînd peşte l-a dus la sfînt; dar el, văzînd mai înainte prin Duhul Sfînt că este în necurăţie, a închis ferestruica chiliei sale, iar pescarul întorcîndu-se, le-a spus tovarăşilor săi aceasta. Altădată, cînd un om tăiase în acel ostrov lemne ca să-şi facă casă, îndată s-a făcut un tunet înfricoşat şi un glas i-a zis: "Omule, de acum să încetezi a mai face supărare". Însă acela şi-a încărcat carul, dar dobitocul lui nu putea nici să mişte din acel loc carul; şi văzînd această minune, a făgăduit că nu mai face aşa; apoi s-a dus cu frică.

Cuviosul a vieţuit în ostrovul acela douăzeci şi şapte de ani şi, înainte de moartea sa, a săpat pămîntul cu mîinile sale şi acolo şi-a făcut mormîntul; apoi în toate zilele ieşea şi plîngea deasupra lui. Cînd a sosit vremea mutării lui, s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine şi, intrînd în chilia sa, făcea obişnuitele rugăciuni. După aceea, luînd cădelniţa, a cădit sfintele icoane şi toată chilia, apoi, răzimîndu-se cu braţele pe obişnuitele sale toiege, pe care avea mai înainte puţină odihnă trupească, s-a mutat către Domnul Dumnezeu, la anul şapte mii şaizeci şi trei (o mie cinci sute cincizeci şi cinci) în decembrie, a şaptea zi. Dumnezeului nostru se cuvine slavă, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa şi pătimirea Sfintei Muceniţe Filoteia de la Curtea de Argeş (7 decembrie)

Fecioria şi milostenia sînt două fapte bune prea mari, care fac fecioară înţeleaptă pe ceea ce le are, îi umple vasele sufletului cu untdelemnul facerii de bine, îi înfrumuseţează candela, o umple cu untdelemn, o luminează, îi deschide uşa cămării celei de nuntă, o duce înăuntru la nunta cea veşnică, o uneşte cu mirele cel fără de moarte, cu unire nestricăcioasă. Însă numai cînd amîndouă sînt împreună legate. Căci fecioria singură, neunită cu milostenia, deşi este o mare faptă mai presus de fire şi îngerească, dar dacă nu va avea milostenia însoţită cu ea, nu numai că nu poate agonisi untdelemn în vasele sufletului celei ce o are, nu numai că nu poate a-i lumina candela, a-i deschide uşa cămării celei de nuntă, ci tot neînţeleaptă se numeşte; iar vasele le deşertează, candela o stinge, uşa cămării o închide, apoi o face să audă: *Nu te ştiu pe tine*. După cum au auzit despre neînţeleptele fecioare din Evanghelie, care, deşi au avut fecioria, dar de vreme ce

n-aveau şi milostivire către aproapele, pentru aceea uşa cămării li s-a închis şi au auzit: *Nu vă ştiu pe voi*.

Acestea auzindu-le Sfînta fecioară Filoteia în Sfînta Evanghelie, a unit fecioria cu milostenia şi cu osîrdie pe amîndouă le-a împlinit, în care prea bine a şi sporit. Ea şi-a agonisit untdelemn în vasul sufletului său, prin ele bine şi-a înfrumuseţat candela sa, pentru ele şi-a pus sufletul, a răbdat moarte chiar din mîinile aceluia ce a născut-o şi a intrat în cămara cea de nuntă cu fecioarele cele înţelepte. Acum împreună cu dînsele se veseleşte, îndulcindu-se de frumuseţea vederii Mirelui său celui nestricăcios. Pentru aceasta este cu cuviinţă şi cu cale a istorisi după putere, viaţa, pătimirea, petrecerea ei şi aducerea sfintelor moaşte în Ţara Românească, cum şi aşezarea lor în biserica domnească din oraşul Curtea de Argeş.

Deci această fiică a luminii celei neînserate, moştenitoare a cămării celei de nuntă, împreună petrecătoare cu fecioarele cele înţelepte, împreună dănţuitoare cu sfintele muceniţe şi mirese ale lui Hristos, adică sfînta fecioară şi muceniţă a lui Hristos Filoteia, s-a născut în marea cetate Tîrnov, din părinţi cu credinţă creştină şi de neam bulgari iar cu meseria plugari. Maică-sa, după ce a născut pe această stîlpare a raiului aducătoare de bune roade, puţină vreme a mai trăit în această viaţă vremelnică, numai pînă cînd a deprins pe prea iubita sa fiică la lucrarea faptelor bune. Căci cum este pomul, aşa este şi rodul, cum este rădăcina, aşa şi odrasla; apoi fiicele vor fi cum sînt maicele şi aceleaşi fapte pe care le au maicile pe acelea le deprind şi fiicele.

Deci, după ce a deprins bine pe fiica sa în fapta cea bună a feciorie şi a milosteniei, după învăţătura cea bună, a început a o învăţa credinţa creştinească. Adică despre lucrarea tuturor faptelor celor bune, despre veşnicia împărăţiei cerurilor, despre deşertăciunea şi vremelnicia vieţii celei trecătoare şi stricăcioase; şi astfel a tipărit-o adînc în inima şi în sufletul copilei cel moale ca ceara. Apoi s-a mutat la viaţa cea veşnică şi nepieritoare, lăsînd-o moştenitoare a faptelor ei celor bune şi împlinitoare a lipselor ei pe preaiubita ei fiică şi odraslă, care n-a greşit întru nimic. Căci fericita a împlinit lipsa faptelor bune a maicii sale şi s-a suit la vîrful desăvîrşirii, pe cît este cu putinţă firii omeneşti; apoi cu moarte mucenicească s-a săvîrşit, după cum se va arăta mai jos.

Rămînînd copila orfană de maică şi avînd semănate sămînţa faptelor bune de maică-sa în pămîntul inimii sale, apoi şi ea fiind din fire pămînt bun evanghelicesc şi roditor, nu s-a dat la jocuri copilăreşti, împreună cu cele de vîrsta ei, nu s-a dat la cîntări lumeşti, nici la iubirea hainelor cele scumpe şi frumoase, nici la împletiturile părului, nici la împodobirea cosiţelor (tîmplelor), nici la sulimenirea feţii şi la dresul sprîncenelor, nici la mîncări şi băuturi alese, nici la priviri de hore şi dansuri, care pot moleşi sufletul. Nu s-a lipit de inima ei nici una din cele lumeşti, îndulcitoare şi amăgitoare ale tinerelor iubitoare de unele ca acestea, după cum obişnuiesc fetele vremii de acum, ci ea avea bună voire, fiind plecată către lucrarea faptelor bune şi se pricepea la lucrurile cele înţelepte. Cunoscătorul de inimi Dumnezeu, trimiţîndu-i dar de sus, a întărit-o, a luminat-o şi a

îndemnat-o către neguţătoria cea duhovnicească, spre a cumpăra cu cele pămînteşti şi stricăcioase, pe cele cereşti şi veşnice.

Ea a început încă din vîrsta copilăriei a călători pe calea evanghelicească, cea strîmtă şi cu necazuri, care duce la viaţă, după cuvîntul Domnului. A început a se iscusi şi a-şi subţia trupuşorul său cel crud şi copilăresc cu postul, potolind şi domolind poftele şi jocurile cele tinereşti. A început a merge la biserică adeseori, a sta cu evlavie la sfintele slujbe bisericeşti, a asculta cu luare-aminte cele ce se citeau, pe care le sădea în inima sa şi se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, ca să-i dea dar şi putere spre a împlini cu fapta cuvintele cele auzite.

Astfel Sfînta Filoteia, mergînd adeseori la biserică şi ascultînd cu luare-aminte Sfintele Scripturi şi adăpîndu-se cu învăţăturile ce se citeau acolo, apoi punîndu-le în inima sa, s-a întîmplat odată a auzi citindu-se acea Sfîntă Evanghelie, în care Domnul fericeşte pe cei milostivi: *Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui*. Cuvîntul acesta atît de mult a intrat în inima sa şi atît de bine s-a prins în cele dinăuntru ale ei, căci cu atîta credinţă l-a primit, ca şi cum din însăşi gura Domnului l-a luat, ca şi cum ar fi fost Domnul de faţă şi Însuşi i-a grăit aşa: "Filoteio, dacă vei milui pe aproapele tău cu cele stricăcioase, Eu te voi milui cu cele nestricăcioase; dacă îi vei da lui bunătăţi pămînteşti, Eu îţi voi da ţie bunătăţi cereşti; dacă vei sătura pe cei flămînzi cu bucate trupeşti, Eu te voi sătura pe tine cu bucate duhovniceşti; dacă vei îmbrăca pe cei goi cu haine stricăcioase şi vremelnice, Eu te voi îmbrăca pe tine cu slava cerească şi veşnică".

Pe acestea primindu-le cu astfel de credinţă şi aprinzîndu-se cu rîvnă înfocată şi dumnezeiască, multă sîrguinţă a pus în gîndul ei şi cu multă purtare de grijă şi-a pus în cugetul său, cum i-ar fi cu putinţă a face, să nu rămînă nici unul nemiluit, din cei ce ar fi cerut de la dînsa milostenie, nici flămîndul să se ducă nesăturat şi nici cel gol neîmbrăcat. Acestea făcîndu-le, voia să-şi ascundă fapta sa cea bună, ca să n-o vadă sau să o ştie cineva dintre oameni. Căci foarte mult se temea fericita de slava oamenilor, care poate pierde toate ostenelile faptelor bune ale creştinului, care le face pe faţă ca să fie slăvit de oameni; deci fericita aşa urma poruncii Domnului, care zice: *Luaţi aminte să nu faceţi milostenia voastră înaintea oamenilor, ca să fiţi văzuţi de dînşii; iar de nu, plată nu aveţi înaintea Tatălui vostru cel din ceruri. Şi tu cînd faci milostenie, să nu trîmbiţezi înaintea ta, precum fac făţarnicii în adunări şi în uliţe, ca să se slăvească de oameni; amin zic vouă, că şi-au luat plata lor. Iar tu făcînd milostenie, să nu ştie stînga ce face dreapta ta, ca să fie milostenia ta într-ascuns şi Părintele tău cel ce vede într-ascuns, va da ţie la arătare*.

Astfel de cale sau mai bine să zic suişuri, după David, punînd în inima sa şi afierosîndu-se cu totul faptei bune şi pironindu-şi toată mintea şi cugetul la dînsele, şi pornindu-se cu toată pregătirea cea duhovnicească către lucrarea lor, a început a hrăni pe cei flămînzi, a îmbrăca pe cei goi cu hainele sale, a milui pe cei săraci cu cele ce avea şi cu cele ce-i da mîna, avînd dragoste fierbinte din tot sufletul către Dumnezeu şi către aproapele ca pentru sine, iar mai vîrtos pot zice că avea acea dragoste şi mai mult decît către sine. Milostivire către cei din nevoi şi în lipsă, răbdare nebiruită în ispite şi în necazuri, mărime

de suflet în supărările ce i se aduceau asupră-i de mama vitregă şi de la tatăl-său, pentru lucrarea faptelor bune, necovîrşită neîmpuţinare în osîrdia sa către săvîrşirea acestora şi necontenita şi smerita cugetare desăvîrşită, care a întărit-o pe dînsa spre săvîrşirea faptelor bune, chiar la sfîrşitul ei cel fericit şi mucenicesc, după cum se va arăta mai jos. Acestea le lucra în toate zilele după cum zice Scriptura: *Toată ziua miluieşte şi împrumută dreptul*.

Dar oare fericita, lucrînd acestea, a scăpat de ispitele vrăjmaşului mîntuirii omului? Oare pe ea, copilă tînără şi neispitită în lucrurile şi întîmplările lumeşti, au cruţat-o ispitele? Căci, cu dînsa s-au împlinit cuvintele Eclesiastului care zice: *Fiule, dacă te-ai apropiat să slujeşti Domnului tău, găteşte-ţi inima pentru ispite!* Nicidecum, iubite cititor, căci fapta bună care nu are ispite şi care se lucrează fără osteneală şi fără greutăţi şi împiedicări, zic sfinţii că nu este lămurită şi nici lui Dumnezeu bine primită. Drept aceea, văzînd vrăjmaşul firii omeneşti că a început lucrarea faptelor bune mai sus arătate şi mai vîrtos a acelei fapte bune care se laudă la judecată, după cum zice cuvîntul: *Că se laudă mila la judecată*; şi pe aceea pe care şi Mîntuitorul Hristos o voieşte mai mult decît jertfele, zicînd: *Milă voiesc, iar nu jertfă*, umplîndu-se de zavistie, a zis către diavolii săi: "Vedeţi prieteni că şi această slabă şi neputincioasă copilă, strănepoată a Evei cea de demult, pe care cu înlesnire am amăgit-o noi, s-a ridicat asupra noastră? Vedeţi cum nu se teme de noi şi întru nimic socoteşte puterea noastră? Noi pe Eva am amăgit-o şi am scos din rai şi prin ea, pe strămoşul neamului omenesc l-am pogorît în stricăciune, cu moarte l-am osîndit şi în iad l-am sălăşluit; iar aceasta nu bagă în seamă puterea noastră cea mare. Deci, veniţi să năvălim asupra ei cu ispite, ca prin mulţimea şi răutatea ispitelor s-o împiedicăm de la o lucrare ca aceasta".

Acestea sfătuindu-se diavolii, ca şi asupra lui Iov, au năvălit asupra fericitei Filoteia.

Să vedeţi viclenie şi măiestrie a răilor şi viclenilor diavoli. Ştiind ei că, fireşte, mamele vitrege au ură asupra copiilor - căci tată-său după moartea mamei sale şi-a luat altă femeie, şi aflînd-o pe aceasta aşa după cum o arăta cuvîntul, ca şi pe tatăl fericitei Filoteia, groşi la minte şi simpli - pe amîndoi i-au făcut muncitori ai fericitei. Pe vitregă, înăuntru, adică în casă, iar pe tată-său în cele dinafară, ca nicăieri sfînta să nu afle răsuflare de necazuri şi de ispite; ca astfel biruindu-se de acestea şi cu sufletul împuţinîndu-se, să se lase de lucrarea faptelor bune. Deci, mama cea vitregă pornindu-se asupra fiicei sale cu ură şi cu pizmă, o ocăra şi o bătea, o chinuia cu diferite munci, o pîra tatălui său, îi făcea fel de fel de necazuri şi de schingiuiri. Ştiu acestea toţi, iar mai vîrtos copiii care sînt ajunşi într-acest fel şi care au pătimit şi pătimesc unele ca acestea. Iar Sfînta fecioară Filoteia toate le răbda cu bucurie, mulţumind lui Dumnezeu, Căruia se şi ruga, să-i dea putere, ca pe toate să le rabde pînă la sfîrşit. Acestea şi mai multe decît acestea, în toate zilele pătimea fericita de la mamă-sa cea vitregă.

Iar tatăl ei cel gros la minte, întunecat la judecată şi mai întunecat la cunoştinţă, văzînd pe fiica sa că socoteşte toate cele pămînteşti gunoaie, după cum zice Apostolul, şi n-are nici o purtare de grijă pentru trupul său, a-l îngriji şi a-l împodobi după obiceiul tinerelor,

nici de hainele bune şi frumoase, pe care i le făcea şi la praznice o îmbrăca - deşi era adeseori cu mînie pornit asupra ei, dar fiind biruit cîteodată de părinteştile milostiviri, îi făcea haine de acest fel şi i le da. Cu toate acestea ea, neîngrijindu-se de nici unele dintre acestea, pe toate le dădea în mîinile săracilor. Căci hainele cele bune, atît numai le purta pînă cînd întîlnea vreun sărac şi îndată se dezbrăca de dînsele aşa de uşor, precum alţii s-ar dezbrăca de nişte zdrenţe şi le da săracilor. Aşa era, fără patimă de bani, aşa era cu bucatele, aşa era cu trupuşorul său, aşa cu desfătarea tinereţilor; şi atît era de robită şi uimită de dragostea lui Hristos, Mirele ei, atît de biruită de dorul bunătăţilor din ceruri, încît petrecerea ei, după cum zice Apostolul, era în ceruri. Era cu totul răsădită în casa Domnului, înflorită în curţile Dumnezeului nostru. Dar să întoarcem cuvîntul iarăşi la începutul său.

Văzînd-o tatăl său într-o aplecare ca aceasta, după cum arată cuvîntul, în loc să se bucure şi să mulţumească lui Dumnezeu că l-a învrednicit a se face tată al unei fecioare ca aceea, de care toată lumea nu era vrednică, în loc să se folosească sufleteşte şi să urmeze faptei bune a fiicei sale, cea înţeleaptă şi de Dumnezeu luminată, şi să facă aceleaşi fapte bune şi el ca şi fiica sa, ca împreună cu dînsa să moştenească Împărăţia cerurilor, pe care ea acum o moşteneşte, el nu numai că n-a voit acestea să le facă şi să le urmeze, ci mai vîrtos o muncea cu multe feluri de bătăi şi chinuri. Pentru ce? Ca să o oprească. O! grosime de minte şi întunecare de la lucrarea unor fapte bune ca acestea, pricinuitoare de viaţă veşnică. Căci îmbrăcînd-o cu haine noi şi frumoase, după cum se spuse, pe la praznice, iar ea dîndu-le săracilor şi mergînd fără dînsele acasă, tatăl ei întrebînd-o de haine, fericita tăcea şi nu răspundea nimic. Atunci el o chinuia pe dînsa cu multe feluri de bătăi, o tîra de păr, o lovea cu biciul şi cu lemne, o bătea cu pumnul în spate, cu palma peste obraz, ca pentru nişte greşeli prea mari şi cu altele mai multe decît acestea, o chinuia şi o muncea în toate zilele, pînă a ajuns la vîrsta de doisprezece ani. Iar fericita le răbda pe toate acestea cu duh umilit, cu mărime de suflet şi cu osîrdie, mulţumind lui Dumnezeu că a învrednicit-o a pătimi acestea, pentru dragostea şi sfintele Lui porunci. Pentru aceasta, pe cele dinapoi le uita, după cum zice Sfîntul Apostol Pavel şi la cele dinainte privea.

Acestea săvîrşindu-se astfel, a sosit vremea de semănături, în care tot omul se sîrguieşte a arunca în pămînt seminţele pentru trebuinţa hranei celei trupeşti. Deci a ieşit şi tatăl fericitei cu plugul la cîmp, că această meserie avea, şi a poruncit femeii sale să-i gătească bucate, apoi să i le trimită la cîmp prin Filoteia. Mergînd Filoteia cu bucatele la cîmp ca să le ducă tatălui său, în fiecare zi săracii, ştiind-o pe dînsa aşa de milostivă, îi ieşeau înainte şi-i cereau milostenie. Iar ea, fiind biruită de milostenie şi cu altceva neavînd să-i miluiască, îi hrănea cu bucate din ceea ce-i ducea tatălui său. Aceasta făcînd-o mai multe zile, neaducînd bucate de ajuns tatălui său, ci rămînînd tatăl său flămînd, neştiind ceea ce făcea fiica sa, apoi neputînd a mai suferi, mergînd odată acasă, a zis către femeia sa: "Pentru ce nu trimiţi bucate de ajuns şi rămîn totdeauna flămînd?" Dar femeia, ştiind că totdeauna a trimis bucate destule, i-a răspuns făcînd imputare pentru fiica sa: "Eu totdeauna ţi-am trimis bucate destule, dar ştiu eu ce face fiică-ta pe cale cu dînsele? Poate, după obiceiul ei, le dă săracilor". Acestea auzindu-le el, a tăcut.

Iar diavolul i-a băgat în inima lui gînd rău şi ucigaş. A pus în mintea lui să pîndească pe fericita, să vadă ce face cu bucatele. Deci, ducîndu-se iarăşi la cîmp la lucrul său, a aşteptat pînă la vremea în care era să vină fericita cu bucatele. Plecînd sfînta cu bucatele de acasă şi venind la locul cel obişnuit - precum şi îndemînatic pentru lucrarea faptei bune a milosteniei - şi după obicei înconjurînd-o săracii, a început fericita a le împărţi din bucate şi a-i hrăni. Iar tatăl său, din locul acela din care o pîndea, văzînd ceea ce făcea fiică-sa, umplîndu-se şi biruindu-se de mînie, ca să ajungă la dînsa şi, după obiceiul său, să o apuce de cosiţe şi să o bată pînă cînd îşi va astîmpăra mînia cea dobitocească, a zvîrlit într-însa cu barda cea plugărească, pe care o avea la brîu şi, lovind-o, a rănit-o la un picior. Atunci îndată o! minune, şi-a dat sfîntul şi fericitul său suflet în mîinile lui Dumnezeu. Mare eşti Doamne şi minunate sînt lucrurile Tale şi nici un cuvînt nu este de ajuns a povesti minunile Tale! Cît sînt de neurmate căile Tale, neajunse judecăţile Tale şi neînţelese rînduielile Tale!

Nu era prigoană asupra creştinilor ca de demult, pe vremile tiranilor împăraţi, nu erau tirani ca să poruncească, nu erau muncitori care să chinuiască. Ci, ea a fost chinuită în vreme de pace, în vreme de creştinătate, nu de cei străini, ci chiar de cel ce a născut-o şi de vitrega sa mamă, care erau creştini cu credinţă. Apoi, prin răbdarea ispitelor celor aduse de la dînşii asupră-i, prin dragostea cea către Dumnezeu şi prin rîvna către lucrarea faptelor bune, s-a făcut muceniţă, nu mai prejos decît cele de demult, care au mărturisit pe Dumnezeu înaintea tiranilor şi au pătimit de la dînşii. Şi aşa, cum am spus, cu cunună mucenicească s-a încununat, după cuviinţă. Aceasta s-a făgăduit prin proorocul, ce zice: *Întru ce te voi afla, într-aceea te voi judeca*. Căci a văzut-o pe dînsa Domnul, Care vede toate cele ascunse ale tuturor oamenilor, că este mare la suflet, vitează la minte, tare în credinţa către El, în răbdarea ispitelor şi a necazurilor celor aduse asupra ei de la diavol şi de la oameni, avînd nebiruită voinţă către lucrarea faptelor bune, fiind bătrînă cu vîrsta cea duhovnicească şi întru fapta cea bună a ajuns la desăvîrşire şi la măsura vîrstei lui Hristos. De aceea a iconomisit prin acest sfîrşit grabnic şi lesnicios, ca să treacă de la cele pămînteşti, vremelnice şi pline de necazuri, la odihna cea veşnică şi la veselia cea neîncetată.

În acest chip săvîrşindu-se Sfînta Filoteia, sfîntul ei suflet, suindu-se la Dumnezeu strălucind cu negrăită slavă cerească şi dumnezeiască, înconjurat de sfinţii îngeri şi de cetele sfinţilor, a fost petrecut la împărăţia cerurilor şi aşezat împreună cu fecioarele cele înţelepte; iar acum se veseleşte şi se îndulceşte de frumuseţile cele negrăite ale Mirelui ei celui veşnic şi nemuritor. Acest lucru văzîndu-l ceata diavolilor - care mai înainte se lăudau şi nădăjduiau că precum pe strămoaşă, aşa şi pe strănepoată o vor amăgi prin măiestriile lor şi o vor împiedica de la lucrarea faptelor bune, că o vor birui şi o vor face vînat al lor, fiind ei singuri biruiţi şi ruşinaţi, s-au dus tînguindu-şi neputinţa şi nehărnicia lor, căci n-au putut birui pe o copilă simplă. Aşa au lucrat neputincioşii contra fericitei prin meşteşugurile lor şi au îndelungat asupra ei fărădelegea lor. Dar Domnul cel drept a tăiat grumazul lor şi n-a lăsat toiagul păcătoşilor peste soarta fericitei, ca să nu-şi întindă fericitele sale mîini la vreo fărădelege. Sufletul ei s-a dus ca o pasăre din cursa vînătorilor, căci cursele care le întinseseră ei s-au zdrobit, iar ea s-a izbăvit.

Sfîntul ei trup rămînînd pe pămînt şi încă curgînd sînge din piciorul cel tăiat, a strălucit cu slava cerească, încît lumina şi locul dimprejur. Acest lucru auzindu-l ticălosul, sau mai bine zis ucigaşul tată, a fost cuprins de spaimă şi cutremur. Pe de o parte, pentru că s-a făcut ucigaş al singurei sale fiice; iar pe de alta, pentru strălucirea slavei celei dimprejurul sfintelor moaşte. Mergînd să apuce şi să ridice sfîntul ei trup, nu putea nici să se apropie, nici să se atingă de dînsul, poate pentru strălucirea slavei celei dimprejurul lui, sau poate şi pentru nevrednicia sa.

Această minune dacă a văzut-o, a alergat în cetate şi mergînd la arhiepiscopul şi la cei mai mari ai cetăţii le-a spus toată pricina cum s-a întîmplat şi cum sfîntul ei trup acum zace pe pămînt şi cum este proslăvit de Dumnezeu, cu slavă cerească. Iar arhiepiscopul, împreună cu toţi arhiereii, cu tot clerul său şi cu toţi cei mai mari ai cetăţii şi mulţime de popor, auzind lucrul acela minunat, au alergat cu făclii şi tămîie, cu slujbe şi cu rugăciuni; şi, ajungînd, au văzut sfîntul ei trup strălucind cu acea dumnezeiască lumină şi s-au minunat cu toţii. Apoi au preamărit pe Dumnezeul minunilor, Care şi acum în vremile noastre preamăreşte nu numai pe robii Săi, ci şi pe roabele sale cele care împlinesc cu fapta poruncile Lui cele sfinte şi fac voia lui cea dumnezeiască.

Făcînd rugăciuni şi psalmodii multă vreme, au voit să ridice sfîntul ei trup; dar, apropiindu-se îngropătorii, după porunca arhiepiscopului şi a arhiereilor, ca să-l ridice şi să-l ducă în cetate, nicidecum n-au putut să-l ridice şi nici măcar să-l mişte sau să-l clatine. Atunci, mai mult spăimîntîndu-se şi minunîndu-se, cu mai multă sîrguinţă şi evlavie au început a se ruga lui Dumnezeu şi Sfintei Filoteia, ca să binevoiască a merge cu ei în cetate. Apoi, apropiindu-se arhiepiscopul singur, împreună cu ceilalţi arhierei şi încercînd a ridica sfintele moaşte, n-au putut nicidecum. Căci Dumnezeu, vrînd să preamărească cu minuni pe roaba sa, a îngreuiat trupuşorul cel fecioresc, ca o stîncă de piatră neclintită. Văzînd arhiereii acest lucru şi tot poporul, s-au spăimîntat foarte.

Cunoscînd toţi că nu este voia lui Dumnezeu şi a sfintei a merge cu dînşii în cetatea care era patria ei, au început a se ruga către dînsa şi a zice astfel: "O! sfîntă a lui Dumnezeu Filoteio, dacă-ţi este urîtă patria ta, şi nu primeşti a te odihni într-însa şi s-o răsplăteşti cu faceri de bine, cu ocrotire de vrăjmaşi şi de primejdii - pentru că aici te-ai născut şi ai crescut şi aici bine ai plăcut lui Dumnezeu şi te-ai sfinţit - arată-ne unde binevoieşti a te înstrăina? Vino la Constantinopol, ca Sfînta Parascheva, la Sofia sau la vreo mănăstire de prin munţii aceştia". Dar nicidecum nu s-a urnit din locul unde zăcea. Apoi au început a-i spune pe nume locuri de dincoace de Dunăre. I-a pomenit Bucureştiul, i-a pomenit Craiova şi alte tîrguri mai mici; i-a pomenit mănăstirile de prin tîrguri, de prin munţi, dar n-a vrut să asculte rugăciunea lor, pînă cînd i-au pomenit, în treacăt şi fără nădejde biserica domnească din oraşul Curtea de Argeş. Şi cum i-au pomenit această sfîntă biserică, îndată s-a uşurat, mai mult decît greutatea cea firească.

În acea vreme domnea în Ţara Românească binecredinciosul domn Radu Voievod, poate acela care se poreclea Negrul, care zidise din temelie biserica mai sus amintită, de care domn s-a făcut oraşul acela şi multe alte tîrguri şi mănăstiri care şi pînă acum se văd, fiind

foarte iubitor de Dumnezeu şi fierbinte rîvnitor al bunei credinţe. Deci arhiereii şi cei mai mari ai cetăţii Tîrnova, văzînd voia sfintei, şi mai vîrtos a lui Dumnezeu, ca să mîngîie cu credinţa cea dreaptă pe poporul românesc, unde nu demult venise Apichie din Italia şi se aşezase în locurile acestea - apoi să-l îmbogăţească cu facerile de minuni ale sfintei - au hotărît să înştiinţeze mai întîi prin scrisoare pe binecredinciosul şi iubitorul de Hristos, Radu Voievod, despre toată viaţa sfintei, pătimirile, lucrarea faptelor bune, moartea şi îngreuierea trupului ei cel cu neputinţă de ridicat şi că toate cetăţile şi mănăstirile cele dimprejur şi cele din Valahia, i le-au pomenit şi că la nici una dintre acestea n-a voit; iar cum i-am pomenit biserica domnească din Curtea de Argeş, îndată s-a făcut mai uşoară decît greutatea ei cea firească. Deci, ziceau ei: "Cunoscînd şi măria ta bunăvoirea sfintei, că voieşte să se dăruiască poporului măriei tale cel românesc, iar mai vîrtos Dumnezeu de sus, binevoieşte ca măria ta să cinsteşti şi să îmbogăţeşti ţara şi poporul măriei tale cu acest odor scump şi de mult preţ; apoi pe lîngă altele, a te arăta făcător de bine şi cu această prea mare facere de bine. Pentru aceasta este de trebuinţă a lua osteneala şi a veni pînă la Dunăre, ca să o primeşti şi cu cinstea cea cuviincioasă să o duci şi să o aşezi în biserica cea numită din Argeş, dorită de ea. Iar noi o vom aduce pînă acolo".

Radu Voievod, după ce a primit scrisoarea aceasta şi a înţeles cele scrise, foarte mult s-a bucurat şi cu lacrimi a mulţumit lui Dumnezeu şi sfintei. Şi îndată, cu mare sîrguinţă, luînd arhiereii cu tot clerul cel bisericesc şi pe toată boierimea, cum şi mulţime de popor, care covîrşeau cu rîvna către Dumnezeu, cu dragostea, evlavia şi credinţa către sfînta, cu tămîie şi cu făclii au ieşit înainte la Dunăre în întîmpinarea sfintei. Cu mare cinste, slavă şi alai primindu-i sfintele moaşte şi aducîndu-le cu cîntări de psalmi şi cu doxologii, le-au aşezat în biserica domnească. De atunci pînă acum se află nestrămutate din acel oraş, cu toate schimbările vremilor, stăpînilor şi răscoalelor, ce adeseori s-au întîmplat în ţările acestea.

Aceasta dă multă şi tare încredinţare celor cunoscători şi dreptcredincioşi că acest lucru nu este al puterii şi al grijii omeneşti, ci al facerilor de minuni şi al voii sale de a petrece în acelaşi oraş, unde s-a aşezat. Ea dă tuturor, celor ce aleargă la dînsa cu credinţă, tămăduiri de multe feluri de boli: orbilor vedere, bolnavilor însănătoşire, izbăvire celor supăraţi de duhuri necurate şi, în scurt, oricine aleargă la dînsa cu credinţă fierbinte, cu sîrguinţă şi cu lacrimi se roagă ei, îşi dobîndeşte cererea sa.

Aceasta a fost viaţa şi petrecerea Sfintei Filoteia, aşa i-a fost rîvna pentru faptele bune, aşa a fost din pruncie, cu totul afierosită faptelor bune, încît însăşi pe sine s-a făcut faptă bună. Cum am zis, ea era de neam bulgăresc, născută din părinţi creştini din marea cetate Tîrnovo, crescută de maică-sa cea firească în învăţături dreptcredincioase şi, din vîrsta cea tînără, a început cu osîrdie a lucra faptele cele bune, a merge adesea la biserică, a asculta dumnezeieştile Scripturi cu luare-aminte, a posti şi a păzi fecioria cu dinadinsul, nu numai cea trupească, dar şi cea sufletească; a milui pe cei săraci, a sătura pe cei flămînzi, a adăpa pe cei însetaţi, a îmbrăca pe cei goi, a-şi înfrumuseţa prin acestea candela sufletului său, a-şi agonisi untdelemn în vasele sale, a se pregăti pentru intrarea în cămara cea de nuntă.

Deci ea răbda toate ispitele, necazurile şi strîmtorările. După cum Sfînta Scriptură zice: *Fiule, dacă te-ai apropiat să slujeşti lui Dumnezeu, găteşte-ţi inima spre ispite*. Fericita, făcînd acestea, a răbdat toate pentru fapta bună. Bătăile de la mamă-sa cea vitregă; ocările, dosădirile, pălmuirile, schingiuirile, pîra către tată-său, cum şi tot felul de necazuri şi ispite. Şi nu numai acestea, ci şi pe cele de la tatăl ei le-a răbdat cu osîrdie, pînă la moarte, încît nu avea nici zi, nici ceas în care să aibă răsuflare şi să nu se afle într-unele ca acestea. Adică, înăuntru ispite, tulburări, îngroziri, mîhniri; în afară prigoniri, necazuri, bătăi, schingiuiri. Pentru că diavolul năvălise asupra ei cu toată puterea, ca asupra lui Iov cu ispitele, ca obosind-o cu răbdarea, s-o oprească de la lucrarea faptelor bune. Iar fericita, nu numai că nu obosea, ci încă stăruia, după cum zice Apostolul Pavel: "În ispite şi necazuri, pe cele dinapoi le uita şi către cele dinainte se întindea", pînă cînd ea a răbdat şi moarte din mîinile celui ce a născut-o şi cu sfîrşit mucenicesc s-a încununat, primind cununa de biruinţă de la începătorul de nevoinţă Hristos, Mirele ei cel fără de moarte, şi în cămările cele cereşti s-a aşezat cu fecioarele cele înţelepte şi cu muceniţele, ea care a murit pentru dragostea lui Dumnezeu, ca muceniţele şi pentru poruncile Lui sufletul şi-a pus.

Acum sufletul ei cel fără prihană şi sfînt se odihneşte şi se veseleşte în ceruri în împărăţia lui Dumnezeu, în locaşurile drepţilor şi de îngeri se slăveşte veşnic. Iar sfîntul ei trup se păzeşte nestricat şi întreg, ca a celorlalţi sfinţi şi se cinsteşte de poporul cel creştinesc şi izvorăşte de-a pururea tămăduiri, celor ce cu credinţă şi cu evlavie năzuiesc cu rugăciuni către ea.

Acesta este, o, sfîntă Filoteio, cuvîntul care ţi-am făgăduit cînd m-ai învrednicit de binecuvîntarea ta. Iată am împlinit făgăduinţa, nu după cît se cădea, ci după putere. Plătind astfel şi pentru mine datoria şi mulţumindu-ţi pentru patrioţii mei, care s-au îndulcit atîta vreme de facerile tale de bine şi s-au învrednicit de tămăduiri şi de darurile tale; iar patria s-a apărat de tine cu multe ocrotiri şi nici unul nu s-a aflat să-ţi aducă mulţumirea şi lauda cea datorată. Deci tu, o! Sfîntă Filoteio, care ai cugetat totdeauna cele cereşti în toată viaţa ta pămîntească şi ai zburat în ceruri, priveşte peste noi cu milostivire; căci nici după ce ai lăsat cele pămînteşti, nu ne părăseşti, ci mai vîrtos porţi grijă, acoperi şi păzeşti pe poporul tău, pe care l-ai ales a rămîne cu dînsul. Căci s-a dat şi acest dar sfintelor suflete. Deci, acum cînd mai vîrtos te-ai apropiat de Dumnezeu şi perdelele cele trupeşti s-au dat în lături şi faţă în faţă vorbeşti cu El, mijloceşte pentru noi ca să ne îndrepteze şi să ne povăţuiască către cele plăcute Lui. Apoi părtaşi ai împărăţiei Lui - deşi este mare cererea şi mai presus de vrednicia noastră - să ne facă însuşi Hristos Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine toată slava, mărirea şi marea cuviinţă, împreună şi celui fără de început al lui Părinte şi Preasfîntului şi de viaţă făcătorului Duhului Său, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Patapie
(8 decembrie)

În părţile Egiptului este o cetate ce se numeşte Teba, care o înconjură şi o adapă fluviul Nil. Acolo s-a născut acest fericit Patapie, din părinţi creştini, fiind crescut în bună credinţă şi în frica Domnului. Venind în vîrstă desăvîrşită, a trecut cu vederea deşertăciunea lumii acesteia şi, lăsînd casa, părinţii şi prietenii, s-a făcut monah. Ducîndu-se în pustia Egiptului, vieţuia după Dumnezeu, nevoindu-se cu postul, cu rugăciunea şi cu multe feluri de osteneli monahiceşti şi pustniceşti. Făcîndu-se vestit şi începînd a veni mulţi oameni la dînsul şi a-l lăuda pentru viaţa cea plină de fapte bune şi fiind supărat că i se tulbura liniştea - căci era lăudat de gura oamenilor - din această pricină lăsînd părţile Egiptului, a venit la Constantinopol. Aici, făcîndu-şi o colibă aproape de Vlaherna, lîngă zidul cetăţii, s-a închis într-însa şi se odihnea acolo, ca în pustie, neştiut de nimeni, afară numai de singurul Dumnezeu, Care ştie pe cei ce sînt ai Săi, vorbind cu El prin neîncetata rugăciune.

Dar precum nu poate cetatea a se ascunde, stînd pe vîrful muntelui, aşa şi omul cel cu fapte bune, care a venit într-o desăvîrşită sfinţenie. Pentru că Dumnezeu preamăreşte pe cei ce-L preamăresc pe El şi descoperă pe cei ce s-au umplut de darul Său şi pentru folosul altora. Deci şi acest desăvîrşit întru sfinţenie, care era îmbogăţit cu darul facerii de minuni, descoperindu-se şi preamărindu-se de Dumnezeu, a fost aflat ca o comoară ascunsă în ţarină. Căci un tînăr oarecare dintre creştini, fiind orb din naştere şi povăţuit fiind prin rînduiala lui Dumnezeu a venit la coliba Cuviosului părinte Patapie, şi l-a rugat pe fericitul să mijlocească la Dumnezeu pentru dînsul să i se dea vederea ochilor, ca văzînd făptura să vie în mai desăvîrşită cunoştinţă a Făcătorului şi să-L preamărească. Iar cuviosului, văzînd credinţa tînărului, i s-a făcut milă de dînsul dar nu îndrăznea, ca un smerit cugetător, să facă o lucrare ca aceasta, socotindu-se nevrednic. Apoi, ca să-i vadă şi socotinţa lui, a zis: "Ce lucru minunat ai cunoscut la mine şi de ce ceri un lucru pe care nu poate altul să-l săvîrşească fără numai singur Ziditorul lumii Cel Atotputernic?". Iar tînărul a strigat cu jale, rugîndu-se cu lacrimi şi cu cuvinte smerite, spunînd că crede fără îndoială căci poate să-i dea vindecarea cea dorită, ca o slugă adevărată a lui Hristos.

Cuviosul a zis către dînsul cu credinţă: "În numele lui Iisus Hristos, care dă orbilor vedere şi morţilor viaţă, vezi!" Atunci îndată s-au deschis ochii orbului celui din naştere şi vedea luminat, slăvind şi mulţumind lui Dumnezeu. Tînărul acela era cunoscut multora, care, văzîndu-l că are vedere, se minunau şi-l întrebau cum a văzut; iar el nu tăinuia pe făcătorul de minuni şi făcătorul său de bine, prin care a luat de la Dumnezeu vederea. Deci a ieşit veste în popor despre acea minune a cuviosului şi de atunci mulţi au început a veni la dînsul, învrednicindu-se de rugăciunile lui.

Un vestit bărbat din Constantinopol zăcea de boala hidropicei şi era trupul lui foarte umflat, pentru care multă avere cheltuise omul acela pe la doctori căutînd tămăduire, dar nedobîndind-o. Auzind despre Sfîntul Patapie, a poruncit să-l aducă la dînsul şi a rugat pe

sfîntul, ca, prin darul cel tămăduitor pe care l-a primit de la Dumnezeu, să-i vindece boala trupului său. Iar doctorul cel fără de arginţi, mai întîi a făcut rugăciune cu sîrguinţă către Dumnezeu pentru dînsul, apoi l-a însemnat cu semnul Crucii şi l-a uns cu untdelemn sfinţit. Atunci îndată toată răutatea ce era în trupul lui a ieşit şi s-au curăţit toate cele dinăuntrul lui, făcîndu-i-se tot trupul sănătos.

Un alt tînăr oarecare pătimea cumplit, fiind muncit de un diavol care îl izgonea prin munţi şi prin pustietăţi, trîntindu-l în foc şi în apă ca să-l piardă, aruncîndu-l de pe înălţimile munţilor în prăpăstiile văilor, bătînd şi sfărîmînd tot trupul lui, încît acum l-ar fi pierdut pe el, de nu ar fi păzit Dumnezeu zidirea Sa de pierderea cea desăvîrşită; căci El înfrînează toată puterea vrăjmaşului cea cu totul înrăutăţită. Odată ducîndu-l diavolul pe tînărul acela spre ţărmurile mării, cu mare pornire, pentru ca să-l arunce în noian şi să-l înece, a întîlnit în drum pe Cuviosul Patapie, care, prin porunca lui Dumnezeu, ieşea din coliba sa ca să elibereze făptura cea zidită după chipul Lui, din robia vrăjmaşului. Iar diavolul, văzînd de departe pe fericitul, a început a se apropia către dînsul sărind, întorcîndu-şi ochii, spumegînd, scrîşnind din dinţi şi îngrozindu-l cu ucidere; apoi, apropiindu-se de Sfîntul Patapie, a strigat: "O, nevoie! o! primejdie, ce este aceasta? Şi aici iarăşi este omul acesta? Ce voi face, unde mă voi duce, unde voi mai vieţui de acum, mult ostenindu-mă şi abia aflîndu-mi locaşul acesta? Iată acum cu nevoie mă izgoneşte dintr-însul; cu adevărat înfricoşat eşti Nazarineanule, cu adevărat înfricoşat şi pretutindeni peste toţi este stăpînirea Ta. Deci unde mă voi duce, ori în pustie, ori în cetate, sau unde Tu nu eşti de faţă, că numai cu semnul Crucii şi prin numele Tău mă izgoneşti; căci sînt biruit şi izgonit".

Acestea zicînd necuratul, arunca pe tînărul în sus. Iar făcătorul de minuni Patapie, făcînd semnul Crucii cu mîna în văzduh, a certat duhul, zicînd: "Ieşi, duh necurat, ieşi, du-te departe în pustie! Hristos îţi porunceşte aceasta prin mine, a cărui putere chiar şi nevrînd ai mărturisit-o". Acestea zicînd sfîntul, diavolul a aruncat pe tînăr la pămînt şi a ieşit dintr-însul pe gură ca un fum. Iar tînărul, viindu-şi în simţiri, plîngea de bucurie şi mulţumea mai întîi lui Dumnezeu, apoi şi Cuviosului Patapie, pentru izbăvirea sa de duhul cel necurat.

O femeie oarecare avea o vătămare nevindecată la pieptul său şi acum, deznădăjduită fiind de doctori şi înmulţindu-se cumplita ei durere, a venit la Cuviosul Patapie şi căzînd la picioarele lui, cu multă tînguire şi rugăminte, cerea tămăduire. Iar sfîntul însemnînd rana cu semnul Crucii, îndată a vindecat-o.

Acestea şi multe alte minuni făcînd, Cuviosul părintele nostru Patapie a sosit la fericitul său sfîrşit şi, în adînci bătrîneţi, a trecut către Dumnezeu, Căruia bine i-a plăcut. Apoi a fost îngropat cu cinste în biserica Mergătorului Înainte, întru slava lui Hristos Dumnezeul nostru, Celui preamărit întru sfinţii Săi, Căruia, împreună cu Părintele şi Duhul Sfînt, I se cuvine cinste şi închinăciune în veci. Amin.

Zămislirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu de către Sfînta Ana
(9 decembrie)

Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, vrînd să-Şi pregătească biserică însufleţită şi casă sfîntă spre sălăşluire Lui, trimiţînd pe îngerii Lui către drepţii Ioachim şi Ana - din care a voit să iasă Maica Sa cea după trup - mai înainte a vestit zămislirea celei neroditoare, ca să adeverească naşterea Fecioarei.

Sfînta Fecioară Maria s-a zămislit şi s-a născut, nu după cum zic unii, de şapte luni sau fără de bărbat, ci de nouă luni şi din unire cu bărbat. Căci numai Hristos S-a născut din Sfînta Fecioară Maria, în chip negrăit şi netîlcuit, precum ştie singur El, fără voie trupească. El fiind desăvîrşit Dumnezeu, toate ale iconomiei Lui celei după trup le-a luat asupră-Şi desăvîrşit, precum a zidit şi a plăsmuit firea oamenilor din început. Deci ziua aceasta o prăznuim, ca una în care se face pomenirea veştii date de înger, Sfintei Ana căreia i-a vestit sfînta zămislire a Preacutei Maicii lui Hristos. Pe care lucruri săvîrşindu-le Dumnezeu, din nimic le-a înfiinţat pe toate, făcînd pîntecele cel sterp întru aducere de rod, iar pe cea care a trăit în viaţa sa fără copii, a făcut-o maică născătoare de copii, cu preaslăvire dăruind-o ca un sfîrşit vrednic al cererii sale celei drepte. Din Ana Însuşi Dumnezeu avea să iasă purtător de trup, spre a doua naştere a lumii; căci a binevoit ca părinţii cei înţelepţi şi mijlocitori ai oamenilor, să nască fiică pe Maria, cea mai înainte de veci din toate neamurile, mai înainte hotărîtă şi aleasă.

Se săvîrşeşte acest sobor întru cinstita casă a Născătoarei de Dumnezeu, care este în Svorani, aproape de sfînta ei biserică.

Despre această zămislire să se caute istoria, în luna septembrie, în ziua a noua, la viaţa Sfinţilor şi drepţilor dumnezeieştilor Părinţi Ioachim şi Ana. Acolo s-a scris mai pe larg despre părinţii cei ce au zămislit-o şi despre fiica lor. Cine va voi, poate să o citească, căci cuviincioasă este pentru praznicul de acum.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Ştefan cel Strălucit
(9 decembrie)

Această stea de curînd apărută s-a născut şi a crescut în Constantinopol. Părinţii săi, Zaharia şi Teofana, oameni împodobiţi cu toate virtuţile şi plini de înţelepciune, locuiau nu departe de biserica dumnezeiescului întîiului mucenic şi Arhidiacon Ştefan.

Cînd mama lui era îngreunată cu el, ea s-a ferit pînă la naştere de orice mîncare grasă, mulţumindu-se numai cu pîine, verdeţuri şi apă. La naştere i s-a arătat pe pieptul pruncului o cruce luminoasă şi preafrumoasă, semn al răstignirii lui de mai tîrziu faţă de lume. Apoi a fost botezat şi cînd a crescut a fost dat să înveţe carte; şi învăţa cu multă sîrguinţă, fiind supus părinţilor.

După moartea împăratului Teofil, urîtorul de Dumnezeu, a fost urcat îndată pe tronul arhieresc de la Constantinopol, prin hotărîrea lui Dumnezeu, Sfîntul Metodie. Iar cinstitul Zaharia, tatăl Sfîntului Ştefan, a fost făcut preot de patriarhul Metodie şi rînduit în clerul Bisericii celei mari. Atunci şi lui Ştefan i s-a tuns părul capului şi a fost rînduit şi el cleric la aceeaşi biserică. Şi pe cît de des se ducea tatăl lui la biserică, pe atît de des se ducea şi el. Cînd era de optsprezece ani, i-a murit tatăl. Atunci s-a închis în biserica Sfîntului Petru. Nu ieşea din biserică, se ruga necontenit şi se hrănea numai cu verdeţuri crude.

În al doisprezecelea an al domniei binecredinciosului împărat Vasile şi în al patruzecelea an al vîrstei Cuviosului, a fost mare cutremur, încît s-a dărîmat cu totul biserica Sfîntului Antipa. Cuviosul a ieşit din biserică şi a intrat într-o groapă ce semăna cu un mormînt. Acolo a stat doisprezece ani; iar din pricina umezelii a slăbit şi de nevoie a ieşit din groapa aceia aproape mort. Apoi, cînd a îmbrăcat schima îngerească, a arătat nevoinţe călugăreşti şi mai mari, chiar mai presus de puterile omeneşit.

Aşa şi-a dus fericitul Ştefan acest drum anevoios şi aspru al nevoinţelor călugăreşti vreme de 55 de ani; iar în al şaptezecelea an al vieţii lui, şi-a dat duhul său în mîinile Domnului.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici Mina, Ermoghen şi Evgraf
(10 decembrie)

După împăraţii Diocleţian şi Maximian, care, neputînd a birui puterea lui Hristos ce se săvîrşea întru sfinţii săi mucenici şi mărturisitori, nici a pierde de pe pămînt sfînta credinţă, pentru care lucru foarte mult se osteneau vărsînd fără cruţare sîngele creştinesc, de bunăvoie şi din multa sa asprime, lăsîndu-şi sceptrul, au luat după dînşii împărăţia: Maxentie în Roma, Constantin - care, după aceea, a crezut în Hristos şi toată lumea a luminat-o - în Portugalia, iar Maximin la răsărit. Dar nu înceta a se face prigoană asupra creştinilor, mai ales la Răsărit, unde pămîntul şi marea ca şi cum se mişca şi se tulbura, ridicîndu-se asupra Bisericii lui Hristos ce se înmulţea, şi cu cît se înmulţea, cu atît mai mult înflorea ca crinul în spini, roşită fiind de sîngele cel mucenicesc.

Păgînul împărat Maximin, fiind prea rîvnitor părinteştii sale credinţe, cea cu mulţi dumnezei, era mai urîtor şi mare prigonitor al dreptei credinţe creştineşti. Acestuia i s-a vestit cum că toată Alexandria, care este cetate prea slăvită în Egipt, s-a tulburat, înmulţindu-se acolo creştinii foarte mult şi făcîndu-se tulburare între creştini şi păgîni. Iar el, neputînd merge acolo singur, pentru că avea nevoie a zăbovi în Vizantia, a trimis pe unul din dregătorii săi, bărbat cu bună pricepere, iscusit în înţelepciunea elinească şi ritor bun, cu numele Mina, de neam atenian. Acestuia i-a încredinţat să astîmpere tulburarea poporului ce se făcuse în cetate şi pe cele răzvrătite să le îndrepteze şi să izgonească creştinătatea din cetate. Apoi credinţa cea părintească, adică păgînătatea lor, să o întărească şi pe cei ce au căzut dintr-însa, adică pe cei ce s-au întors de la păgînătate către Hristos, iarăşi să-i întoarcă spre dînsa.

Mina se arăta pe dinafară că ţine de credinţa împăratului şi ca şi cum s-ar fi învoit împreună cu cele păgîneşti; dar dinăuntru era creştin adevărat şi păzitor al poruncilor lui Dumnezeu. El a tăinuit pînă la o vreme credinţa lui cea dreaptă, aşteptînd chemarea cea dumnezeiască pentru nevoinţa şi cununa muceniciei.

Deci, primind poruncă de la împărat, a ajuns degrabă în Alexandria şi acolo, fără de osteneală a alinat tulburarea, cu înţelepte sfaturi împăcînd amîndouă părţile, adică creştinii şi păgînii, poruncind ca fără de opreală să-şi ţină fiecare credinţa sa. Apoi pe toate cele stricate din aşezămintele cetăţii şi cărora le trebuia rînduială, îndreptîndu-le bine, a vestit prin scrisoare împăratului. După aceea, a gîndit să-şi mărturisească credinţa sa în Hristos, pe care o ascundea şi s-o aducă întru arătare tuturor, ca să se facă şi altora chip de dreaptă credinţă şi pricinuitor de mîntuire, adică să iasă la nevoinţa mucenicească. Căci zicea întru sine: "Dacă într-altă vreme voi vrea să mă dau spre munci, apoi numai eu singur mă voi încununa, iar acum pot şi pe alţii să-i duc către încununare". Deci, a început la arătare a lăuda numele lui Iisus Hristos şi a învăţa sfînta credinţă, încredinţînd nu numai cu cuvintele pe cei necredincioşi, ci şi cu lucrurile; căci i se dăduse lui darul dintru înălţime a vindeca neputinţele, prin chemarea numelui lui Hristos şi prin semnul Sfintei Cruci.

Astfel odinioară, mergînd prin mijlocul cetăţii şi poporul urmîndu-l, s-a întîmplat de a văzut pe cale mulţime de şchiopi, orbi, muţi, surzi şi îndrăciţi. Rugîndu-se lui Dumnezeu ca să arate puterea Sa prin mîinile lui, pentru încredinţarea poporului celui necredincios, a chemat numele lui Hristos. Apoi, şi-a pus mîinile sale peste cei bolnavi, făcînd peste fiecare dintr-înşii semnul Sfintei Cruci, şi îndată s-a dăruit tuturor tămăduire: orbii au văzut, muţii au grăit, şchiopii au sărit ca cerbii şi îndrăciţii au scăpat de duhurile cele necurate. Văzînd aceasta, tot poporul s-a înspăimîntat şi mulţi au crezut în Hristos, pe care Sfîntul Mina, învăţîndu-i cu cuvinte, i-a unit cu creştinii.

Dar unii din cei împietriţi cu necredinţa şi orbiţi cu răutatea elinească, cărora le erau iubite praznicele cele diavoleşti şi-i cinsteau pe aceia cu îmbuibarea, cu beţia şi cu lucruri necurate, care nu iubeau viaţa creştinească cea cinstită şi înfrînată, fiind fii ai întunericului ce urau lumina, aceea, nerăbdînd a vedea batjocorirea zeilor lor şi defăimarea praznicelor celor urîte, au trimis în taină la împărat, vestindu-i toate cele ce făcea Mina, că şi el crede în Galileanul Cel răstignit şi pe tot poporul Alexandriei l-a răzvrătit cu aceeaşi credinţă, iar acum a pustiit capiştele zeilor celor vechi.

Împăratul, auzind acestea, s-a umplut de mînie şi chemînd pe dregătorii şi sfetnicii săi, se jeluia înaintea lor despre Mina, că a făcut cele potrivnice poruncii lui; că, în loc să piardă creştinătatea din Alexandria, el a înmulţit-o, iar pe poporul elin, cel deprins cu legile cele vechi părinteşti, l-a adus către credinţa cea nouă, creştinească. Dregătorii au sfătuit ca să trimită acolo pe cineva, care ar putea să îndrepteze cele răzvrătite de Mina, iar pe acesta să-l sfătuiască sau să-l silească, ca iarăşi să se întoarcă la credinţa zeilor. Iar pentru acel lucru să aleagă pe unul mai cu trecere înaintea stăpînirii împărăteşti şi slujitor credincios, care să păzească toate poruncile lui şi să se sîrguiască a le împlini întocmai. Căutînd şi

întrebînd ei de unul ca acela, a fost plăcut tuturor eparhul cetăţii cu numele Ermoghen, bărbat vestit şi slăvit. Deci au voit să-l trimită pe acesta, ca unul ce putea să săvîrşească toate cele poruncite lui de împărat. Împăratul a trimis îndată pe Ermoghen în Alexandria, dîndu-i din Vizantia putere ostăşească să cheme pe Mina la judecată, iar cetatea să o cureţe, precum socotea el, de rătăcirea creştinească.

Ermoghen era de neam tot atenian, născut şi crescut tot în păgînătatea idolească, dar cu obiceiul bun şi milostiv, deşi nu cunoştea pe Hristos, adevăratul Dumnezeu; însă cu faptele era ca un creştin, căci neavînd lege, din fire făcea ale legii. Mergînd Ermoghen împreună cu ostaşii spre Egipt, într-o noapte a văzut în vis trei bărbaţi prea străluciţi, zicînd către dînsul: "Să ştii, Ermoghene, că cel mai mic lucru bun nu este trecut cu vederea de Dumnezeu. De aceea şi lucrurile tale, deşi nu sînt desăvîrşit bune, însă Dumnezeu le primeşte şi calea ta, care era să fie spre pierderea multora, o va face ţie pricinuitoare slavei şi cinstei celei fără de moarte. Deci nu uita cuvintele noastre, că pe această cale vei ajunge la Împăratul cel adevărat şi veşnic, iar noi vom trimite ţie un aşa om care te va face prieten al Împăratului celui binecuvîntat şi vei lua de la El o cinste din acelea, pe care împăratul tău cel de acum nu poate să ţi-o dea ţie".

Deşteptîndu-se Ermoghen, se gîndea cu spaimă şi cu mirare la cele văzute şi nu se pricepea ce o să se facă. Aştepta, deci, să dobîndească o cinste mult mai mare, însă de la cei ce împărăţeau vremelnic pe pămînt, iar nu de la Împăratul cel Preaînalt, pe care încă nu-L ştia, fiind neluminaţi ochii inimii lui. După acea îndelungată vreme a plutirii sale pe mare, a ajuns la ţărmul Alexandriei şi a intrat în cetate cu mare slavă, cu cîntări de timpane, cu trîmbiţe, întîmpinat de tot poporul, cu cinste petrecîndu-l în palatul luminat.

Făcîndu-se seară şi tot poporul risipindu-se, fericitul Mina a venit către Ermoghen singur, vrînd să vorbească împreună cu dînsul deosebi, despre unul Dumnezeu şi despre sfînta credinţă, ştiind că mai bine se ascultă vorba şi se primeşte sfatul mai la o parte, şi chiar de s-ar fi grăit ceva potrivnic, aceasta mai cu înlesnire se rabdă deosebi, decît înaintea adunării poporului.

Intrînd la Ermoghen, a zis: "Slavă marelui Dumnezeu cu a Cărui purtare de grijă ai venit aici". Iar Ermoghen auzind de unul Dumnezeu şi văzînd că stau înaintea sa unii din cei ce erau din palatul împărătesc, îndată a poruncit să ia pe Mina sub strajă, temîndu-se să nu fie clevetit la împărat că a primit la vorbă deosebită pe vrăjmaşul împărăţiei. Deci a zis către cei ce stăteau înainte: "Mîine va cunoaşte acest tăinuitor ce fel de prieten sînt eu al vrăjmaşilor împărăţiei şi va pricepe dacă este un Dumnezeu sau mai mulţi".

A doua zi, fiind pregătit divanul pentru privelişte şi adunîndu-se mulţime de popor, a şezut judecătorul Ermoghen, stînd împrejurul lui purtătorii de arme, şi a poruncit să aducă înaintea sa la judecată pe Sfîntul Mina. Deci, a stat înaintea lui ostaşul lui Hristos cu faţa luminoasă şi cu suflet netemător, arzînd cu rîvnă după Dumnezeu. Apoi i-a zis judecătorul: "Se cuvine, o! Mina, fiecare om a cinsti pe împăraţi şi pe zeii cei împărăteşti şi a fi mulţumitor pentru facerile lor de bine; iar tu nici pe împăraţi, nici pe zei nu-i

cinsteşti, uitînd facerile de bine ale acelora". Sfîntul a răspuns: "Pînă atunci, o, judecătorule, se cuvine a arăta mulţumire către făcătorii săi de bine, pînă cînd este de folos şi celui ce face bine şi celui ce i se face binele. Iar cînd amîndurora li se aduce vătămare, atunci facerea de bine este vătămătoare, iar pe făcătorul de bine se cuvine a-l lepăda.

A cinsti pe împăraţi este lucru sfînt, precum se cuvine stăpînirii şi începătoriei; iar cînd împăraţii nu cinstesc drept şi cu bună credinţă pe Dumnezeu, Care este întîia începătură, nici nu-I dau cinstea cuviincioasă, pe aceia nu este drept a-i cinsti. Mai ales pe zeii lor nu se cuvine a-i cinsti, de nu vom cerceta mai întîi, oare sînt aşa puter-nici precum este Dumnezeu? Oare sînt fără început, fără sfîrşit şi fără de moarte? Iar dacă vreuna dintr-acestea nu le va împlini, apoi se cuvine a-i trece cu vederea. Căci cum pot a fi dumnezei, nefiind desăvîrşiţi? Deci, cu fierbinte dorire şi cu inimă curată se cuvine a căuta pe Dumnezeu. Eu, după cum ştii şi tu, judecătorule, cînd eram în Atena, păzeam legile părinteşti, căci din tinereţe lăsînd pe părinţi, cu multă dorinţă şi osîrdie mă îndeletniceam cu citirea cărţilor şi nu cu puţină osteneală am străbătut toată învăţătura elinească, făcătoare de basme. Înştiinţîndu-mă că şi la creştini sînt oarecare cărţi, am dorit să le citesc şi citindu-le am dobîndit atîta folos din ele, încît nu este cu putinţă a grăi.

Asemănînd Scriptura creştinească cu învăţătura cea elinească, am aflat că mare deosebire erau între ele, ca şi cum s-ar lupta una împotriva alteia. Căci în cea creştinească am văzut putere şi dreptate, iar într-aceasta, rătăcire şi vicleşug. Apoi cele ce sînt în scripturile creştineşti arată puterea lui Hristos Dumnezeu, iar scripturile elineşti socotesc ca Dumnezeu pe cel îmbrăcat cu neputinţe omeneşti, cu patimi şi cu pofte şi sînt pline de minciuni, de tulburare, de neînfrînare şi de neruşinare; povestind că zeii au făcut război între ei şi au fost biruiţi şi răniţi de oamenii cei muritori. Apoi sînt pline şi de alte răutăţi fără număr, de minciuni şi de basme. Cu un cuvînt zic: Sfîrşitul scripturii creştineşti este mîntuirea, prin cunoştinţa adevărului, iar a celei elineşti, este adevărată pierzare şi pogorîre către patimile cele necurate şi urîte, cum şi către rătăcire.

Însă, deşi sînt în acest chip scripturile creştineşti, n-am voit îndată a urma acelora, ci m-am gîndit ca să încerc cu fapta puterea lui Hristos şi să mă învăţ adevărul. Deci, cînd am aflat pe unul care avea toate mădularele sale slăbănogite, am chemat peste dînsul numele lui Hristos şi îndată s-a însănătoşit cel bolnav. Iar eu, cunoscînd pe Atotputernicul Dumnezeu, m-am lepădat de deşertăciunea elinească şi, luînd Sfîntul Botez, m-am încredinţat lui Hristos. Din acea vreme şi pînă acum vindec bolile cele mari şi patimi nevindecate, pe care numai singur Dumnezeu le-ar fi vindecat degrabă şi cu înlesnire, eu le vindec, cu chemarea numelui lui Hristos. Despre cele grăite de mine martor este tot poporul, care stă împrejurul acestei privelişti şi nu poate zice cineva de cuvintele mele că sînt mincinoase şi deşarte; căci chiar acum este cu putinţă ca să se cerceteze cele ce grăiesc".

Acestea grăind sfîntul despre Hristos Dumnezeu, poporul cel ce sta împrejur l-a ascultat cu luare-aminte de la al treilea ceas pînă la al şaptelea şi încă mai mult dorea să-l asculte.

Iar la sfîrşit, tot poporul cel credincios a strigat către Ermoghen: "Nu te osteni mai mult, bunule judecător, că noi toţi sîntem martorii facerilor de bine şi al minunilor săvîrşite cu puterea lui Hristos. Şi nici un cuvînt nu grăieşte cu minciună, nici nu este viclenie în gura lui, că de ai fi fost aici în acea vreme, ai fi cunoscut adevărul singur şi ai fi priceput că nu se cuvine a cinsti alt dumnezeu, decît numai pe Dumnezeul pe care el îl propovăduieşte.

Ermoghen, văzînd îndrăzneala poporului şi pricepînd că toţi, ascultînd învăţătura lui Mina, se pleacă către Hristos, s-a temut a chinui pe sfînt. Deci, neputînd răspunde ceva impotriva adevărului, s-a ruşinat; apoi a poruncit să ducă pe sfînt în temniţă, iar el sculîndu-se mîhnit, s-a dus la palatul său. După aceea poporul s-a risipit, lăudînd pe Sfîntul Mina. Iar el, fiind închis în temniţă, cînta: *Mîntuitu-ne-ai pe noi, Doamne, de cei ce ne necăjesc şi pe cei ce ne urăsc i-ai ruşinat; deschis-ai în pilde gura noastră, spus-am vorbele cele din început.* Ermoghen de supărare nici n-a mîncat şi nici n-a dormit în acea noapte, tulburat fiind de gînduri, căci se temea şi de popor şi de împărat; de popor ca să nu ridice gîlceavă şi tulburare pentru Mina, iar de împărat, mai mult, ca să nu se mînie asupra lui, de nu va pierde pe Mina cu munci.

A doua zi, şezînd în divan şi punînd înainte uneltele cele de muncă, a poruncit să aducă pe sfînt legat şi a zis către dînsul: "Spune-mi cum ai îndrăznit a invita poporul, făcîndu-l să nu se supună împăratului, ci mai vîrtos să hulească pe zei fără de ruşine şi cum ai făcut a asculta limba ta cea mincinoasă şi a primi credinţa creştină?" Iar sfîntul a zis: "Nu eu am îndemnat poporul să nu se supună poruncii împăratului, ci rîvna lui Dumnezeu. Căci creştinii rîvnesc după Domnul lor, cel cunoscut prin semne şi minuni. Eu am vorbit de rău înaintea lor pe zeii împăratului tău, căci fiecărui om, care are înţelegere dreaptă şi judecată sănătoasă, i se cuvine nu a iubi, ci a urî ceea ce va vedea şi va cunoaşte că este minciună. Iar adevărul se cuvine a-l iubi şi a-l cinsti, căci pentru oameni adevărul, de care nu este îndoială, este singur Hristos".

Judecătorul a zis: "Ţie ţi se pare a fi aşa, nebunule, cum că adevărul este Hristos; dar eu îndată îţi voi arăta că nu se cuvine a vă închina Celui răstignit şi că sînt mincinoase toate cele grăite de tine ieri. Cînd voi tăia sau voi arde unul cîte unul mădularele trupului tău, atunci tu, care te închini lui Hristos, oare putea-vei să-ţi faci iarăşi întreg acel mădular tăiat sau ars? Şi dacă nu vei putea a te face întreg, apoi cum vei putea să dai altora tămăduiri?" Iar sfîntul a zis: "Doresc, judecătorule, ca tot felul de munci să pui asupra mea pentru Hristos şi nădăjduiesc că şi tu, lepădînd această cinste vremelnică pe care o ai acum, vei fi unul dintre aceia peste care împărăţeşte Hristosul meu". Iar judecătorul, umplîndu-se de mînie a poruncit să taie tălpile picioarelor lui şi să-i despoaie fluierele şi aşa să stea înainte, ca, fiind ţinut de durerea ranelor, să nu poată răspunde la întrebările despre zei. Iar el, fiind numai cu oasele goale, cu carnea luată de pe dînsele, sta şi cînta: *Picioarele mele au stătut întru îndreptare, întru adunări bine te voi cuvînta, Doamne*. Deci, curgea şiroaie de sînge din picioarele lui, iar mucenicul în acea pătimire avea faţa luminată şi inima cu bărbăţie. Apoi cu limbă slobodă vorbea, preamărind pe unul adevăratul Dumnezeu şi mustrînd zeii.

Acest lucru auzindu-l chinuitorul, a poruncit să-i taie limba; şi cînd voiau să împlinească porunca, sfîntul a zis către muncitor: "Nu numai limba, ci şi ochii de mi-i vei scoate, nici atunci nu mă vei birui, pentru că legea lui Hristos este făclie picioarelor mele şi nădăjduiesc că după tăierea limbii mele, tu singur vei grăi măririle Hristosului meu". Deci, fiindu-i tăiată limba şi sîngele curgîndu-i din gură, sfîntul nu şi-a schimbat credinţa sa, ci arăta cu ochii că este gata, cu toate mădularele trupului său, a pătimi pentru Hristos. Apoi a poruncit judecătorul să-i scoată şi ochii, iar sfîntul îşi pleca capul arătînd că dă mulţumire lui Dumnezeu, fiindcă l-a învrednicit să pătimească pentru El asemenea munci; La urmă iarăşi a fost aruncat în temniţă. Judecătorul s-a dus, zicînd: "Mîine dimineaţă voi da trupul lui spre mîncarea păsărilor".

Sfîntul zăcea în temniţă slăbit de rane şi dureri; dar după ce a înnoptat, la al treilea ceas din noapte, a strălucit o lumină ca un fulger şi s-a arătat lui Domnul Hristos, Care, apropiindu-se de locul unde era mucenicul aruncat, mai întîi a umplut inima lui de bucurie şi de îndrăzneală. Apoi i-a tămăduit limba, i-a luminat ochii, i-a vindecat picioarele, l-a sculat ca din morţi, l-a înviat şi l-a făcut cu totul întreg şi sănătos. După aceea a zis către dînsul: "Ia aminte, Mina, Eu sînt Iisus Hristos, pentru care tu pătimeşti. Şi am venit ca să te cercetez, fiind de la început aproape de tine, privind la nevoinţa ta şi aşteptînd să se cunoască de judecători şi de stăpînitori dragostea ta către Mine. Şi de vreme ce acum s-a cunoscut, voi fi de faţă împreună cu tine, sprijinindu-te. Iar pe Ermoghen cel ce vrăjmăşeşte asupra Mea şi nu iubeşte numele Meu, dimineaţă îl vei avea smerit şi rugîndu-se ţie; iar după puţin îţi va fi şi el tovarăş în nevoinţă, căci împreună cu tine va da mărturie pentru Mine, împreună cu tine va pătimi, împreună se va şi încununa. Pentru că nu este drept ca multele sale fapte bune să piară pentru neştiinţa lui".

Mîntuitorul, zicînd acestea, a suflat asupra lui cu Duhul Său cel Sfînt şi l-a umplut de negrăită veselie. Ermoghen, odihnindu-se pe pat, cugeta la neamul şi la patria Sfîntului Mina, la înţelepciunea, bărbăţia şi dregătoria lui cea dintîi şi cum avea multă îndrăzneală la împărat şi cum multora a fost mijlocitor de bunătăţile împărăteşti. Cugetînd toate acestea, se umilea pe sine, căci pe un om ca acela l-a pierdut cu muncile şi judeca că de acele răni va muri şi plîngea pentru dînsul, gîndindu-se să îngroape trupul lui cu cinste.

Făcîndu-se ziuă şi şezînd iarăşi la locul de judecată, fiind de faţă tot poporul Alexandriei, Ermoghen a trimis pe ostaşii care stăteau înainte să aducă din temniţă la privelişte trupul mucenicului. Iar ei, ducîndu-se, au găsit temniţa, care era foarte întunecoasă, plină de lumină cerească şi doi bărbaţi, frumoşi, străluciţi, stînd lîngă sfînt, ca nişte ostaşi gata spre apărare şi spre izbîndă. Iar pe Sfîntul Mina, nu numai că l-au găsit viu şi cu tot trupul sănătos, ci, văzînd luminat, grăind limpede şi cîntînd: *De voi merge în mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti, Doamne*. Ostaşii, spăimîntîndu-se de ceea ce vedeau, tăceau ca muţii; apoi, cunoscînd bine că nu este nălucire, ci cu fapta văd puterea lui Dumnezeu, au strigat, zicînd: "Mare este Dumnezeul creştinilor". Apoi îndată au crezut în Hristos şi nu s-au mai întors către cel ce i-a trimis. Iar judecătorul cu tot poporul aşteptînd îndelung pe ostaşi, s-a supărat şi a trimis mai mulţi, poruncindu-le să

aducă mai degrabă pe mucenicul cel mort, precum credea el. Dar şi aceştia, văzînd acele minuni, ca şi cei dintîi, au crezut în Hristos şi nu s-au mai întors.

Sfîntul, înştiinţîndu-se de la ostaşi că tot poporul s-a adunat la privelişte şi că judecătorul şade la judecată, s-a dus singur la judecător şi la popor, împreună cu ostaşii care crezuseră în Hristos. Apropiindu-se sfîntul de privelişte, cînta: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea*. Întorcîndu-şi toţi ochii către dînsul, se mirau cu multă spaimă văzîndu-l viu şi sănătos, umblînd, văzînd şi vorbind, el care ieri fusese jumătate mort, orbit şi fără limbă. Atunci au strigat toţi într-un glas: "Mare este puterea lui Hristos, Care biruieşte şi moartea; fericită eşti cetate a Alexandriei, care, prin omul acesta, ai cunoscut înşelăciunea diavolească şi ai priceput adevărul lui Hristos. Cu adevărat a lui Dumnezeu este stăpînirea şi puterea aceasta. Bucură-te ritore, nevoitorule al unui adevărat Dumnezeu şi Mîntuitor, bucură-te!"

Judecătorul s-a înspăimîntat foarte tare de acel lucru nou şi minunat şi, temîndu-se să nu se răscoale poporul asupra lui, voia să se ducă din privelişte. Dar poporul a strigat: "Nu te duce, cinstite judecător, nici pizmui cetatea pentru această bună norocire, pentru că astăzi are să cunoască pe unul adevărat Dumnezeu şi să meargă pe calea dreaptă către lumina adevărului".

Ameninţînd poporul să tacă, judecătorul a poruncit sfîntului să vină la dînsul şi să se apropie mai mult, căci i se părea că este înşelăciune ceea ce vedea, ca unul ce încă nu avea în sine cunoştinţa lui Hristos. Deci se uita la sfînt cu dinadinsul, îl pipăia cu mîinile, de este cu adevărat Mina şi dacă s-a tămăduit de rane. Văzînd că lucrul este adevărat, s-a înspăimîntat şi nu zicea nimic. Apoi, venindu-şi în sine cu greu, a zis: "Spune-mi, omule, ce sînt aceste lucruri străine şi neaşteptate, ce s-au făcut?" Oare Dumnezeul tău este puternic a face acestea, ori altul?"

Sfîntul a grăit iarăşi despre Dumnezeu cel fără de început, despre crearea omului şi despre călcarea de poruncă. După aceea, despre întruparea lui Hristos şi răscumpărarea neamului omenesc, despre Cruce şi despre pătimirea cea de bună voie. La sfîrşit a adăugat şi acestea: "Dumnezeu, o! judecătorule, Care este bun şi milostiv şi Care S-a pogorît pe pămînt pentru mîntuirea omului, nu voieşte să piară nici un om şi să cadă din bunătăţile cele veşnice. Ci, precum maica se îngrijeşte de fiul său, rabdă multe, chiar de ar face fiul ceva fără rînduială, sau ar fi dosădit-o; căci fiind biruită de dragostea cea firească către dînsul, nu se mînie asupra lui, chiar de ar fi făcut ceva necuviincios. Pentru că ştie că din neştiinţă face şi cu răbdare aşteaptă vîrsta şi mintea lui, nădăjduind a-l vedea bărbat desăvîrşit, cinstit de popor şi slăvit.

Aşa şi Dumnezeu care ne-a creat, se îngrijeşte de noi şi, ca un părinte, rabdă răutăţile făcute de noi din neştiinţă, fiind biruit de multa sa îndurare, nevoind nimic mai mult de la noi, decît numai să moştenim slava Lui, crescînd ca un bărbat desăvîrşit, la măsura vîrstei duhovniceşti. Văzîndu-vă pe voi Ziditorul, înghiţiţi de diavol şi cu întîrziere veniţi la cunoştinţa adevărului, apoi Îl întărîtaţi cu idolii voştri şi-L mîniaţi şi nu vă temeţi de

stăpînirea şi puterea Lui, fiindu-I milă de pierderea voastră şi, ca de nişte fii, îngrijindu-Se de voi, a venit prin mine acum şi a biruit rătăcirea voastră, cum şi rîvna voastră cea fără înţelegere, precum mărturisesc toţi cei ce privesc la mine.

Deci, să cunoască fiecare din voi puterea lui Hristos Care este în mine. Că eu, fiind om care mă apropii de bătrîneţe şi, ieri, fiind lipsit nu de puţine părţi ale trupului, ci de toată puterea cea trupească prin munci şi ca pe un mort în temniţă aruncîndu-mă, iată, acum stau înaintea voastră întreg şi nevătămat, cu nimic împuţinat, ca şi cum a doua oară m-aş fi născut astăzi şi mai sănătos aş fi venit în lumea aceasta. Şi dacă voieşte cineva a afla, să ştie că Acesta este Dumnezeu cel adevărat, Care mi-a dat mie acum limbă, ochi, picioare şi sănătate desăvîrşită. Apoi să creadă în El, căci dintru început a zidit lumea aceasta şi cele ce sînt într-însa şi a dăruit viaţă făpturii. Deci, înţelege, o, judecătorule, şi nu nesocoti pe Acela care se îngrijeşte de tine şi aşteaptă întoarcerea ta; căci ţi se cade a te apropia de Hristos, precum mi s-a vestit de El. Bucură-te că ai să vii către Împăratul cel bun şi veşnic şi ai să te apropii de El împreună cu mine, prin nevoinţa mucenicească".

Judecătorul, avînd suflet bun pentru primirea darului, pe de o parte prin cuvintele sfîntului, iar pe de alta prin minunea ce se făcuse, a început a cunoaşte pe adevăratul Dumnezeu, atingîndu-se dumnezeiasca lumină de ochii inimii lui. Aducîndu-şi aminte de vedenia pe care o văzuse cînd plutea cu corabia, a cunoscut că Dumnezeu voieşte să-l însoţească pe el, cu credincioasele sale slugi şi cu prietenii săi. Deci, se bucura, ca cel ce află mare dobîndă; dar se îndoia, pentru că atîta vreme vieţuind în rătăcire, zicea că nu poate fi vrednic de un dar ca acesta al lui Dumnezeu.

Acestea cugetînd el în sine, dumnezeiescul dar care îl chema la cunoştinţă i-a descoperit mai luminat un semn al adevărului. Căci a văzut, cu oarecare din prietenii săi, doi bărbaţi cu arme stînd lîngă Sfîntul Mina, strălucind ca nişte fulgere şi ţinînd o cunună deasupra capului mucenicului. Pe aceştia văzîndu-i, foarte mult s-a temut şi se întreba cu prietenii săi, care erau lîngă dînsul, dacă văd şi ei ceea ce vede el; iar aceia i-au zis că şi ei văd acelaşi lucru. Atunci Ermoghen, sculîndu-se îndată de pe scaunul său, cu mare glas a zis către popor, arătînd cu mîna către sfînt: "Cu adevărat, acesta este slugă a adevăratului Dumnezeu şi mare este Dumnezeul pe care ne învaţă el a-L cinsti; căci prin minuni dă ajutor robilor Săi, îi apără şi le dă biruinţe. Iar eu am fost fără de minte pînă acum, dîndu-mă diavolilor şi îngrijindu-mă a vă aduce către dînşii şi pe voi, care voiţi a crede întru Hristos".

Acestea zicînd, a vrut să se arunce la picioarele Sfîntului Mucenic Mina, dar se temea a se apropia, văzînd minunea cea îngerească. Apoi făcîndu-se nevăzuţi îngerii, a alergat Ermoghen către Sfîntul Mina şi, cuprinzîndu-i sfintele lui picioare, le săruta, zicînd: "Roagă-te pentru mine, adevăratule slujitor al lui Dumnezeu; mă rog ţie, pentru adevărul pe care îl mărturiseşti, roagă-te ca şi eu nevrednicul să mă învrednicesc a fi slugă Dumnezeului tău, de al Cărui dar de mă voi încredinţa, mă voi căi de rătăcirea şi nebunia mea cea dinainte". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Fii cu suflet bun, o! minunate eparh, şi nu te îndoi de bunătatea lui Dumnezeu, căci eu Îl ştiu pe El îndurat şi milostiv şi nădăjduiesc

că şi pe tine, care vii către El, nu numai că nu te va lepăda, ci şi în cărţile vieţii va scrie numele tău, primind credinţa ta întru El, cea cu osîrdie şi, precum mi-a descoperit mie despre tine, El voieşte ca şi tu, prin mucenicie, să preamăreşti numele Lui cel dumnezeiesc".

Acestea zicînd, sfîntul a văzut că poporul a petrecut toată ziua nemîncat, pentru că toţi privind cele ce se făceau şi minunîndu-se, uitară de mîncare; încît nici unul nu voia a se duce de la privelişte, de cînd cu acea preaslăvită minune şi de cînd s-a făcut acea rugăciune dulce grăitoare a mărturisitorului lui Hristos. Aceasta pricepînd sfîntul a ieşit singur din privelişte şi a poruncit ca şi poporul să se risipească, făgăduind că a doua zi dimineaţă va veni iarăşi la privelişte şi va grăi multe din cele ce sînt pentru sfînta credinţă, apoi îi va povăţui şi pe ei ce se cuvine a face. Iar Ermoghen nu s-a despărţit de Sfîntul Mina, ci toată noaptea a petrecut cu dînsul, povăţuindu-se pe calea cea dreaptă a cunoştinţei lui Dumnezeu şi învăţîndu-se tainele credinţei în Hristos.

A doua zi atîta popor din Alexandria s-a adunat la privelişte, încît nu mai încăpea locul priveliştii. Iar Sfîntul Mina împreună cu Ermoghen, ieşind la privelişte şi întîmpinîndu-i mulţimea de elini, strigau: "Noi toţi credem în Dumnezeul cel propoveduit de tine, Aceluia făgăduim a-I sluji şi ne lepădăm de toată rătăcirea noastră cea dinainte!". Iar sfîntul mulţumea lui Dumnezeu, Care întoarce către Sine pe cei împietriţi şi povăţuieşte pe cei rătăciţi la calea cea dreaptă. Apoi lăuda întoarcerea lor cea grabnică către Dumnezeu şi-i mîngîia pe dînşii prin cuvinte înţelepţite de Dumnezeu, făcîndu-i să aibă nădejde tare în darul lui Dumnezeu, Căruia se vor învrednici prin Sfîntul Botez.

Intrînd ei şi stînd în mijlocul priveliştei, au zis către tot poporul: "Dumnezeu să vă sfinţească pe voi cu semnul Său - Sfînta Cruce - şi să vă facă lesnicioşi către tot lucrul cel bun". Apoi a poruncit fiecăruia dintre dînşii să întrebe cele despre Dumnezeu şi să se înveţe cele ce se cade. Iar judecătorul cu tot poporul a zis: "Nu este nici o îndoială în noi despre Dumnezeul tău, o! prea sfinte omule al lui Dumnezeu, căci toate aevea le-am cunoscut şi credem în toate cele grăite de tine. Numai aceasta cerem, ca să ne unim cu Dumnezeu prin Botez". Iar un om din popor, văzînd pe Ermoghen apropiindu-se către Hristos a zis: "Cu adevărat nu este făţărie la Dumnezeu, pentru că şi elinului i-a dăruit cunoştinţa şi darul Său, pentru mila Lui cea multă către cei săraci".

După acestea, adunîndu-se episcopii de prin locurile cele din jur şi din pustie, au venit în Alexandria, unii ca să-şi cerceteze oile cele cuvîntătoare, iar alţii vrînd ca să vadă nevoinţele mucenicilor. Şi erau episcopii treisprezece la număr; care, adunîndu-se şi apa fiind pregătită, au botezat pe Ermoghen, prin trei afundări, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Astfel a fost botezat judecătorul, înaintea poporului şi înălţa slavă lui Hristos Dumnezeu. Tot atunci s-a botezat şi o mulţime de popor şi s-a făcut bucurie mare în toată cetatea, veselindu-se credincioşii de Domnul Dumnezeul lor.

Ermoghen, după puţine zile a fost ales episcop al cetăţii Alexandria şi şi-a împărţit toată averea sa la săraci. Apoi s-a înarmat tare asupra diavolului, cu toată turma sa cea

cuvîntătoare, pentru că în puţină vreme a risipit capiştile cele păgîneşti, a sfărîmat idolii şi în locul lor a zidit biserici. Apoi, mulţime fără de număr de elini aducînd către Hristos, îi boteza şi tot felul de boli tămăduia prin chemarea numelui Domnului nostru Iisus Hristos şi prin semnul Sfintei Cruci. Apoi şi duhurile cele viclene le izgonea din oameni şi învăţa tot poporul buna credinţă, îndemnînd pe toţi curăţenie, smerenie, dragoste, blîndeţe şi la celelalte fapte bune şi singur se dădea pe sine pildă turmei sale.

Acestea făcîndu-se astfel, un elin împietrit, cu numele Rustic, ce era de neam mare, a mers la împărat şi i-a spus toate cele ce s-au făcut în Alexandria; cum eparhul Ermoghen, ascultînd învăţătura lui Mina, s-a făcut creştin şi cum tot poporul Alexandriei, urmînd lui Mina şi lui Ermoghen, a primit aceeaşi credinţă ca şi ei.

Împăratul Maximin, auzind acestea, s-a umplut de mînie nu numai asupra lui Ermoghen şi a lui Mina, ci şi asupra cetăţii Alexandria şi fără zăbavă a mers în Alexandria, luînd cu sine multă oaste înarmată, ca la zece mii şi intrînd în cetate a prins îndată pe Mina şi pe Ermoghen şi pregătindu-se loc de privelişte şi poruncind să se adune toată cetatea acolo, a şezut la judecată. Fiind duşi sfinţii la divan după porunca lui, goi şi văzîndu-i tiranul, a strigat: "O! zeilor, ce să fie aceasta, că aceia cărora li s-a dat de la noi cinstea cea mai înaltă, toate le-au trecut cu vederea de bunăvoia lor şi, alegîndu-şi viaţa cea lepădată şi proastă, s-au lepădat de voi?" Apoi a zis către Ermoghen: "Spune-mi, nenorocitule, pentru ce ţi-am încredinţat stăpînirea a tot pămîntul şi a mării? Au, nu pentru aceea ca să fii credincios zeilor şi nouă? Au, nu ţi-am zis că pe Mina, cel căzut în rătăcire, să-l întorci către legea cea părintească? Dar tu nu numai că nu l-ai întors din rătăcire, ci încă credinţei lui te-ai făcut părtaş şi ţi-ai tuns capul, o! nebunule, ca unul din făcătorii de rîs".

Astfel iuţindu-se împăratul cu mîndrie şi suflînd cu îngrozire asupra lor, Împăratul ceresc Cel prea bun cu milostivire a căutat din înălţime spre robii Săi, căci îndată li s-au arătat îngerii, umplîndu-i pe dînşii de îndrăzneală şi, întărindu-i spre nevoinţă, le-a poruncit a nu se teme de mînia împăratului, pentru că a lor va va fi biruinţa. Atunci Ermoghen a răspuns împăratului, zicînd: "De vei voi o! împărate, a mă asculta cu răbdare pentru care pricină am lepădat de voie zeii - care se socotesc de tine că aduc norociri şi pentru ce am voit a fi socotit ca unul fără de minte, sărac şi batjocorit şi a mă numi al lui Hristos, apoi a fi gata pentru El, spre foc, spre sabie şi spre dinţii fiarelor şi a pofti pentru El moarte, mai mult decît viaţa - îţi voi spune, numai ia aminte".

Împăratul a zis: "De vei spune ceva adevărat, te voi asculta, numai păzeşte-te, ca nu în loc de adevăr să spui minciuni". Iar Ermoghen a început a povesti într-acest chip: "Eu, o! împărate, cîtă sîrguinţă am avut a prigoni pe Hristos şi pe creştini, a cinsti pe zeii cei vechi şi a mă supune voii tale, ştii bine cînd m-ai trimis în cetatea aceasta, ca pe Mina, pe bărbatul cel înţelept, pe de o parte cu îmbunări, pe de o parte cu îngrozire, să-l întorc la credinţa cea părintească. Şi cu atîta putere ostăşească m-ai trimis, încît nici tu însuţi, n-ai venit aici cu mai multă. Martor îmi este tot poporul acestei cetăţi, cum am fost de aspru din început, momind, poruncind, înfricoşînd şi îngrozind şi cu toate chipurile sîrguindu-mă a întoarce pe bărbatul acesta de la dreapta credinţă creştinească. Dar eu, fiind fără minte,

n-am cunoscut ce fel de om am înainte, care fiind fără temere şi cu bărbăţie, avea limba slobodă la răspuns şi inima gata spre răbdarea muncilor şi chiar cele mai cumplite munci era gata a le răbda, mai bine decît a se lepăda de Hristos.

Apoi, cînd l-am văzut că nu voieşte a se închina zeilor, nici se teme de stăpînire, nici se înfricoşează de munci, nici ascultă sfatul şi că zeii se necinstesc de dînsul şi că tot poporul se învoieşte cu el, cugetînd la aceeaşi credinţă, pentru care eu voiam a-l munci - mai întîi am poruncit să-i taie tălpile picioarelor, pînă la oase, apoi să-i taie limba şi să-i scoată ochii. Atunci el, slăbind de durerea ranelor şi abia răsuflînd, am poruncit să-l arunce în temniţă. După aceasta mi s-a făcut milă de dînsul, ca să spun adevărul, ca de un concetăţean şi greu m-a durut inima, pentru că pierea un asemenea bărbat înţelept şi bine grăitor. Iar a doua zi am poruncit să-i scoată trupul din temniţă, socotindu-l a fi mort şi cînd l-am văzut viu şi venind către mine singur cu picioarele sănătoase, cu ochii văzînd şi cu limba grăind, atunci mi s-a părut a fi nălucire şi mi-am închis ochii, nevrînd a vedea nici asemănarea aceluia care este vrăjmaş zeilor.

Cînd m-am sculat de pe scaunul meu şi împreună cu alţii, am început a mă încredinţa de ceea ce vedeam, am pipăit cu mîinile pe cel ce se vedea şi am cunoscut că este însuşi Mina. Atunci îndată m-am biruit de adevăr, avînd ştiinţa de nemincinos martor. Iată, chiar Mina stă înaintea ta, împărate, iată şi poporul care a văzut muncile lui, să-ţi spună ţie însuţi precum voieşti, fiindcă minunea este înaintea ochilor tăi. Dar spune-mi tu, - jură-te pe zeii tăi, o! împărate - dacă ar fi văzut cineva aşa ceva, precum am văzut eu pe Hristos, Care pe tot omul l-a înnoit şi l-a înviat şi care, cu o minune ca aceea, a adeverit puterea Sa, că acele lucruri nu sînt ale altuia, ci numai ale lui Dumnezeu. Acela este însuşi care a creat pe omul cel dintîi şi care făgăduieşte celor ce cred într-însul împărăţie veşnică în ceruri. Deci, dacă ar fi văzut cineva acestea şi le-ar fi cunoscut, oare ar fi trecut cu vederea pe un Dumnezeu ca acesta şi oare n-ar fi voit a se face prietenul Lui? Oare, s-ar fi lepădat de un dar şi putere ca aceia a lui Dumnezeu, care poate a lumina orbii, a îndrepta şchiopii, a muta munţii, a învia morţii şi, cu un cuvînt să zic, toată materia cea zidită a o mişca numai cu singur cuvîntul şi încă a avea făgăduinţa veseliei şi a împărăţiei celei veşnice? Cine ar fi lăsat pe un Dumnezeu ca acesta şi ar fi închis ochii împotriva acestei fericiri? Apoi, cine ar fi ales a cinsti pe zeii voştri? Cum l-ai fi socotit tu pe unul ca acela? Au nu cu adevărat fără de minte şi fără de socoteală, care nu vrea a cunoaşte ce este bun şi de folos?

Pentru aceasta eu, o, împărate, lepădîndu-mă de rătăcirea şi de basmele voastre, de urîţii zei şi de toate bunătăţile cele deşarte şi vremelnice, m-am apropiat de Unul Dumnezeu şi am voit a fi socotit de voi ca unul fără de minte, precum însuţi ai zis, ca un nenorocit, mai bine decît a mă socoti între voi înţelept şi ales. Iată dar ale noastre, sînt precum ai auzit. Iar ale lui Hristos, de voieşti, fără de zăbavă încearcă cu lucrul, află mai degrab asupra noastră o muncă grea şi de nu poţi tu afla, apoi eu, care nu puţină vreme am fost judecător şi muncitor şi sînt foarte iscusit în lucrul acela, singur voi afla o muncă asupra mea şi pe celelalte le voi aduce ţie aminte. Dă-ne spre mîncarea fiarelor, aruncă-ne de sus în prăpastie, aruncă-ne în mare, îngroapă-ne de vii în pămînt, taie-ne cu sabia, arde-ne în

foc, sau fiecărui mădular al trupului nostru adu-i durerea ce i se cuvine; pentru că tot aşa şi eu, cînd eram orbit cu păgînătatea, am făcut luminătorului meu, celui ce m-a scos la lumina adevărului, adică Sfîntului Mina".

Astfel, grăind Sfîntul Ermoghen fără temere către împărat, se mira poporul de îndrăzneala şi limba lui slobodă şi mărturisea că înaintea tuturor se făcuse acele minuni cu Sfîntul Mina. Iar împăratul, neputînd răspunde nici un cuvînt împotriva celor grăite de Ermoghen, şi gîndind că, de se va da la mai multă vorbă cu dînsul, se va umple de mare ruşine şi i se vor defăima zeii, a poruncit îndată să i se taie mîinile de la coate şi picioarele de la genunchi şi să le arunce în foc înaintea ochilor lui, ca să-şi vadă membrele lui arzînd. Iar mucenicul, ridicîndu-şi capul puţin şi văzîndu-şi mîinile şi picioarele în foc, a zis: "Cît sînt eu de fericit, pentru că mîinile mele, pe care altă dată le ridicam către zeii cei străini şi picioarele cu care am umblat în rătăcire, acum le primeşte Dumnezeu ca pe o jertfă bine plăcută". Apoi cu o suliţă i-a spart pîntecele şi i-a vărsat toate măruntaiele, iar restul trupului, care încă răsufla, după porunca împăratului, l-au aruncat ostaşii în rîu. Iar pe Sfîntul Mina, temîndu-se împăratul a-l întreba despre credinţă, ca nu cumva cu îndrăzneala cuvintelor şi cu minunile să-l ruşineze pe el şi să întoarcă de la zei rămăşiţa poporului celui de o credinţă cu el - a poruncit, ca fără întrebare, să-l ducă într-o temniţă întunecoasă şi acolo să-l spînzure legat de mîini şi să-i lege de picioare o piatră foarte mare, ca astfel, de greutatea cea mare, întinzîndu-se încheieturile lui, spînzurat îndelung să moară cu moarte silnică.

Sfîntul Mina, răbdînd acea muncă, avea în gura sa cuvîntul psalmistului şi grăia către Dumnezeu: *Vezi smerenia şi osteneala mea*, precum şi ceea ce grăieşte Apostolul: *Nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum, pe lîngă slava aceea ce are să se arate.* Apoi, rupîndu-i-se încheieturile de la locul lor şi tot trupul lui fiind întins ca o strună şi durerile grele înmulţindu-se, a tăcut. Iar Dumnezeu care săvîrşeşte puterea Sa cea minunată întru sfinţii Săi, nu numai că n-a lăsat pe răbdătorii de chinuri într-acele munci, ci a făcut negrăită minune cu dînşii. Căci prin dumnezeiasca Lui purtare de grijă, cînd Sfîntul Ermoghen a fost aruncat în rîu, încă puţin răsuflînd, îndată arătîndu-se îngerii, l-au luat din apă, l-au scos la mal şi i-au tămăduit mîinile şi picioarele cele tăiate; apoi l-au făcut cu totul viu, sănătos şi întreg, încît era ca un nou născut. Sosind noaptea, l-au adus pe el la Sfîntul Mina, care era spînzurat în temniţă şi era abia viu. Apoi, dezlegîndu-l şi pe Sfîntul Mina din legături şi vindecîndu-l, îngerii îi mîngîiau pe amîndoi, cu răsplătirea ce avea să fie lor în ceruri, pentru că acum li s-au gătit cununile şi începătorul de nevoinţe îi aşteaptă, pînă cînd îşi vor săvîrşi bine alegerea nevoinţei lor. Deci îngerii au petrecut împreună cu dînşii pînă dimineaţa, întărindu-i spre pătimirea ce le stătea înainte.

Făcîndu-se ziuă, foarte de dimineaţă a poruncit împăratul să se deschidă priveliştea şi să se adune tot poporul. Apoi venind şi el s-a aşezat pe scaunul de judecată şi ştiind că toată cetatea crede în Hristos, două lucruri cugeta în sine, zicîndu-şi: Nu este bine a lăsa pe cetăţeni fără pedeapsă, nici iarăşi nu este de folos a-i munci pe toţi şi a-i pierde. Deci s-a prefăcut că nu ştie nimic despre credinţa lor cea în Hristos şi a început a vorbi către popor: "Ştiu că voi toţi cinstiţi pe marii noştri zei, cu jertfe şi cu închinăciuni, şi către

împăraţi arătaţi cu frică datornică supunere întru toate. Dar de vreme ce de la început n-aţi stat împotriva acelor oameni răi, care au îndrăznit a împînzi învăţătura Celui răstignit şi nu i-aţi ucis cu pietre, mai înainte de venirea noastră la voi, pentru aceea nu puţină mînie aţi ridicat asupra voastră din partea zeilor. Iar eu, dorind ca nici unul din voi să nu cadă în oarecare nevoie, prin voia zeilor, nu vă voi lăsa fără oarecare pedepsire, făcînd izbîndă pentru mînia zeilor. Deci poruncesc să se ia cinstea cea dintîi de la cetatea voastră, ca să nu fie nimeni din voi cu dregătorie, nici să se ridice cineva la stăpîniri înalte. Să ştiţi şi aceasta, cum că Răstignitul pe nimeni nu izbăveşte din răutăţi, decît numai că aduce în toate nevoile şi la moartea cea rea pe cei ce cred într-însul. Iar cum că sînt adevărate cele grăite de mine, să fie întru mărturie cei doi vrăjitori de ieri, Mina şi Ermoghen, care mai înainte de munci făgăduiau a învia morţii, dar fiind pierduţi de mine, cu grele munci după vrednicia lor, nici lor singuri n-au putut să-şi ajute. Deci unde este acum puterea acelui înşelător Hristos?"

Astfel, bîrfind împăratul şi numele lui Hristos hulind, cu greu se învoia la aceasta tot poporul, care cîrtea în sine, cugetînd un lucru nou împotriva împăratului. Apoi, zicîndu-i prin dregători să tacă, iar împăratul vrînd iarăşi a vorbi, îndată s-au arătat sfinţii mucenici Mina şi Ermoghen, venind către împărat; atunci toţi întorcîndu-şi ochii spre dînşii cu multă mirare, ca şi cu un glas şi o gură au strigat: "Mare cu adevărat este Dumnezeul creştinilor". Iar împăratul a rămas în mare nedumerire şi spaimă. Iar unul din cei ce sta acolo în popor, cu numele Evgraf, iscusit în înţelepciunea elinească, care era oarecînd unul din scriitorii vremii, cînd era Sfîntul Mina judecător în cetate - văzînd pe sfinţii mucenici vii şi sănătoşi s-a umplut de rîvnă dumnezeiască şi însemnîndu-se cu semnul Crucii, a ieşit cu îndrăzneală în mijlocul priveliştii şi a zis împăratului: "Şi eu, împărate, sînt creştin şi lepăd poruncile tale, iată, înaintea ta sînt, necruţînd trupul meu pentru Hristos şi să nu nădăjduieşti că mă vei birui cu îngrozirile sau cu îmbunările şi nu numai pe mine, dar nici pe un creştin din noi nu vei putea birui, pentru că nouă a trăi împreună cu voi ne este moarte, iar a muri pentru Hristos, cu adevărat ne este viaţă. Ai intrat ca un leu în cetatea noastră, vrînd a înghiţi turma lui Hristos şi prin închinarea de idoli a pierde sfînta credinţă, dar noi nu băgăm seamă iuţimea ta, gata fiind spre moarte, pentru buna credinţă şi rîdem de tine ca de o vulpe bătrînă".

Acestea auzindu-le împăratul, s-a aprins de mînie şi sculîndu-se iute de pe scaun s-a pornit asupra lui; apoi, smulgînd sabia de la unul din cei ce stăteau în faţa lui, cu mîna sa a tăiat pe Sfîntul Evgraf şi, în marea lui mînie, l-a făcut bucăţi. Iar sfîntul fiind tăiat, ocăra cît putea necredinţa tiranului şi mulţumea lui Dumnezeu că, mai înainte decît alţii, merge către El şi că nu numai printr-o rană primeşte sfîrşitul său, ci prin multe rane, care vor mijloci lui multe cununi. Astfel şi-a dat sufletul său cel mucenicesc în mîinile lui Dumnezeu, fiind tăiat în mijlocul priveliştii.

Împăratul, iarăşi şezînd pe scaunul său, s-a întors către sfinţii Mina şi Ermoghen şi a zis: "Mă jur cu puterea zeilor mei că niciodată n-am văzut astfel de vrăjitori ca aceştia şi nu este de mirare că-i ascultă pe dînşii poporul cel simplu; pentru că, înşelînd cu meşteşugul vrăjitoriei, pe cei neînvăţaţi îi depărtează de la zei şi-i sfătuiesc să moară pentru Cel

răstignit. Dar eu îndată vă voi arăta vouă, o! ticăloşilor, ce sînteţi voi, adevărată înnoire a trupului, ori nălucire şi întunecare a ochilor?" Iar sfinţii au răspuns: "De vreme ce mintea ta este nebună şi sufletul tău urît, cum şi inima împietrită, de aceea şi lucrul cel adevărat ţi se pare ţie a fi nălucire. Căci nu eşti tu orb cu adevărat, cînd nu crezi lucrului celui mai luminat decît soarele? Dacă te îndoieşti, apoi cearcă singur cu sîrguinţă, dacă noi sîntem cu adevărat. Şi dacă cu îngrozire te iuţeşti, apoi iarăşi cu munci şi cu rane încearcă-ne şi cunoaşte că sîntem trup, iar nu nălucire. Ori voieşti cu făgăduinţele bunătăţilor cele vremelnice a ne uni pe noi cu tine? Apoi să ştii că de ne-ai fi dat nouă chiar împărăţia ta, care este la voi lucrul cel prea înalt, nici atunci nu ne-ai fi înşelat pe noi. Deci dă asupra noastră răspunsul tău cel desăvîrşit, ştiind că nu sporeşti nimic".

Iar împăratul văzîndu-i pe ei că nu sînt năluciri, ci trupuri adevărate - pentru că mulţi îi pipăiau cu mîinile şi vedeau trupuri întregi şi vindecate de rane -, a poruncit să le taie capetele cu sabia. Iar el sculîndu-se s-a dus în palatul său, ruşinîndu-se că n-a putut în nici-un fel să biruiască pe ostaşii lui Hristos. Deci, sfinţii fiind duşi la locul cel de tăiere, tot poporul mergea după dînşii, iar ei ridicîndu-şi ochii, s-au rugat mult către Dumnezeu ca să dea sfintelor biserici şi la toată creştinătatea pace şi linişte şi ca nimeni din cei ce vor cere ajutor de la dînşii să nu se întoarcă în deşert. Îmbrăţişîndu-se unul pe altul şi dîndu-şi pace, şi-au întins cinstiţii lor grumaji sub sabie spre a fi tăiaţi de ostaşi. Apoi, Sfîntul Mina, fiind încă viu, a rugat pe împărat ca trupul său să fie dus în Vizantia, care lucru chiar cînd îşi da sfîrşitul l-a poruncit şi credincioşilor ce stăteau înaintea lui.

Împăratul Maximin a poruncit însă să facă un sicriu de fier, să pună într-însul trupurile sfinţilor mucenici şi să le arunce în mare, pentru ca să nu fie cinstite de creştini. Iar el, pricepînd gîlceava poporului şi cîrtirea cea mare şi temîndu-se să nu se ridice tulburare asupra lui, a ieşit degrabă din cetate şi s-a întors în Vizantia. Iar sicriul de fier cu moaştele sfinţilor nu s-a cufundat în mare; ci cu puterea lui Dumnezeu, plutind pe deasupra apei, a întrecut pe împărat plutind spre Vizantia, zburînd ca o pasăre cu aripi. Atunci, noaptea s-a arătat vedenie dumnezeiască episcopului Constantinopolului, poruncindu-i ca fără zăbavă să meargă la ţărmul mării şi să ia cu cinste sicriul cu moaştele sfinţilor.

Episcopul, în aceeaşi noapte, chemînd clerul său şi pe oarecare din cetăţenii cei credincioşi, bărbaţi cinstiţi, au ieşit la mare şi au văzut toţi lumină, pogorîndu-se ca un stîlp din cer şi care era deasupra unei bărci; iar doi bărbaţi prea străluciţi, venind în acea barcă, către ţărm, unde era episcopul şi clerul. Apropiindu-se de ţărm, au văzut că nu barcă, ci un sicriu pluteşte, fiind tras pe apă de doi îngeri purtători de lumină. Apoi, punînd sicriul pe ţărm, s-au făcut nevăzuţi. Iar episcopul şi cei împreună cu dînsul, primind racla cu bucurie şi cunoscînd că este de fier, foarte mult s-au mirat, cum greutatea fierului nu s-a scufundat în adîncul mării, ci ca un lemn uşor a plutit pe apă. Şi sărutînd cinstitele trupuri ale sfinţilor mucenici, le-au pus într-un loc ascuns, pînă la o vreme.

Pe împăratul Maximin, cînd mergea pe cale, l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, pentru că s-a lipsit de ochii cei trupeşti, cel ce era orb demult de cei sufleteşti şi, precum a spus el

prietenilor săi de casă, a fost bătut cu mîini nevăzute şi după puţine zile a murit ticălosul. Atunci episcopul cu mare cinste a îngropat moaştele sfinţilor mucenici lîngă zidul cetăţii, ca să fie acestea strajă şi păzitori celor ce înoată pe mare, iar celor ce pătimesc în boli, să le fie doctori, întru slava marelui Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Daniil Stîlpnicul
(11 decembrie)

Mesopotamia, care este între rîurile Tigru şi Eufrat, a odrăslit această stîlpare a raiului, pe cuviosul părintele nostru Daniil, în satul ce se numeşte Vitara, care este aproape de cetatea Samosata, din părinţi creştini, ale căror nume erau Ilie şi Marta.

Zămislirea Cuviosului Daniil a fost aşa: maica lui era stearpă şi nu năştea, pentru care pricină era dosădită şi ocărîtă de bărbatul său cu mustrări nenumărate şi era defăimată de rudenii şi de vecini. Ea, fiind întru amărăciunea inimii, a ieşit odată din casă încetişor, pe la miezul nopţii şi, ridicîndu-şi mîinile către cer, cu multe lacrimi s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Împărate, Cela ce ai făcut dintru început bărbat şi femeie şi ai zis: *Creşteţi şi vă înmulţiţi*; Cela ce ai dăruit Sarei la bătrîneţe pe Isaac; Anei pe Samuil; Elisabetei, pe Ioan; milostiveşte-Te şi de necazul meu şi, căutînd cu milostivire, dezleagă-mi nerodirea mea. Ia defăimarea mea şi dă rod pîntecelui celui neroditor, ca, pe cel dăruit de Tine, să-l aduc Ţie, precum de demult Ana a născut pe Samuil".

Astfel, rugîndu-se ea cu inimă zdrobită şi cu duh smerit, s-a întors în casă şi, după ce a adormit puţin, a văzut în vis două candele preastrălucite mari, pogorîndu-se încetişor din cer peste capul ei. Sculîndu-se dimineaţa a spus bărbatului şi rudeniilor ceea ce a văzut, iar aceia în multe feluri au tîlcuit visul, ce era mai înainte însemnarea unui rod care avea să aibă şi care rod cu strălucirea faptelor bune, avea să fie mai strălucit decît stelele.

După puţină vreme zămislind, a născut prunc de parte bărbătească, prin a cărui naştere, maica s-a vindecat de amîndouă necazurile: al sterpiciunii şi al durerii.

Astfel de început al vieţii de pe pămînt a avut fericitul Daniil; astfel a ieşit în lume, cel care era cu adevărat fiu al luminii. Şi a crescut pruncul cinci ani fără nume, căci părinţii nu voiau să pună nume fiului lor şi doreau să fie numit de Dumnezeu, ca unul ce s-a născut din dăruirea Lui şi astfel, tot de la Dumnezeu să-şi primească numele. Deci, l-au dus într-o mănăstire oarecare, aducînd şi daruri lui Dumnezeu, apoi l-au rugat pe egumen să dea nume fiului lor. Iar acela, fiind insuflat de Dumnezeu, a zis că se cuvine să se numească cu numele pe care Dumnezeu îl va descoperi. Şi, căutînd spre prunc, a zis să-i dea carte din dumnezeiescul altar şi, deschizînd-o, a aflat oarecare cuvinte ale Sfîntului prooroc Daniil. Din acestea, pricepînd că aşa binevoieşte Dumnezeu a se numi pruncul, l-a numit cu acest

nume proorocesc, care însemna că şi acest prunc avea să fie asemenea acelui mare prooroc Daniil şi cu numele şi cu obiceiurile.

Părinţii voiau ca fiul lor îndată să se încredinţeze lui Dumnezeu în mănăstirea aceea, dar egumenul n-a voit, pentru că copilul era încă mic. S-au întors cu dînsul la casa lor, rînduind Dumnezeu aşa, ca după acestea copilul, nu prin socoteala altora, ci prin voia şi înţelepciunea sa, să aleagă locul cel bun.

Crescînd copilul, se cunoştea ce fel de bărbat desăvîrşit are să fie şi din răsădirea sa, pomul cel bun arăta ce fel de roade are să aducă mai pe urmă; pentru că de acum îi urma umbra faptelor bune, celui ce umbla în lumina darului lui Dumnezeu.

Cînd era de doisprezece ani, a ieşit din casa părinţilor săi, nespunînd nimănui de plecarea şi de gîndul său, şi a trecut cu vederea, pentru Hristos, pe părinţii săi, patria, rudele şi pe prieteni şi s-a dus într-o mănăstire, care era la douăzeci de stadii depărtare de satul care îl odrăslise. Acolo, căzînd la picioarele egumenului, s-a rugat să-l primească în ceata celor ce petrec viaţa monahicească şi să-l îmbrace în chipul îngeresc. Egumenul, punîndu-i înainte slăbiciunea trupului său şi vîrsta tinereţilor, zicea că un copil tînăr ca dînsul nu poate să poarte ostenelile monahiceşti cele multe, care nu sînt lesnicioase nici bărbaţilor celor desăvîrşiţi. Adică: privegherile, culcările pe pămînt, posturile, omorîrea trupului şi tăierea cea desăvîrşită a voii sale, cum şi toată pofta cea trupească. Pentru aceea, îl sfătuia să se întoarcă la părinţii săi, să mai petreacă acasă cîtăva vreme şi să nu meargă la nişte osteneli ca acelea ce covîrşesc puterile tinereşti.

Daniil a zis: "Eu pentru aceea am venit aici ca să vieţuiesc întru Hristos şi să mor pentru lume, că de aş muri în aceste frumoase osteneli monahiceşti mai bine este, decît să mă duc de aici în deşert; căci nu e cuviincios ca, punînd mîna pe plug - cum zice Evanghelia - să mă întorc înapoi. Zicîndu-i multe egumenul şi auzind de la dînsul multe altele, n-a putut să-l schimbe de la scopul său. Apoi văzînd într-însul mare sîrguinţă către Dumnezeu şi dragoste cu osîrdie, a chemat pe fraţi şi s-au sfătuit dacă se cuvine a primi în mănăstire pe acel copil. Iar aceia, minunîndu-se de mărimea de suflet a copilului şi de statornicia lui cea bună şi cunoscînd într-însul chemarea lui Dumnezeu, s-au învoit a-l primi la petrecerea lor. Deci, Daniil era arzînd cu duhul pentru faptele cele bune şi pentru viaţa cea după Dumnezeu.

După cîtăva vreme, părinţii aflînd de dînsul că se găseşte într-aceea mănăstire, s-au bucurat şi s-au minunat, că un copil ca dînsul, s-a dus singur la slujba lui Dumnezeu. Mergînd la dînsul, l-au văzut încă netuns şi umblînd prin mijlocul monahilor, fără îmbrăcăminte monahicească. Deci, au rugat pe egumen ca înaintea ochilor lor să-l tundă pe fiul lor şi să-l îmbrace în îmbrăcăminte monahicească. Iar egumenul, după sfatul fraţilor, a tuns pe Daniil în rînduiala monahicească, într-o zi de Duminică şi a poruncit părinţilor lui ca să nu vină adeseori la fiul lor, iar ei s-au întors cu bucurie la casa lor.

Fericitul Daniil a rămas în mănăstire, sporind şi întărindu-se cu duhul, crescînd cu anii şi cu faptele cele bune. Iar pîrga cea prea frumoasă a vieţii lui şi rădăcina rodurilor celor ce aveau să fie mai pe urmă, era într-acest chip: s-a aprins inima lui de dragoste dumnezeiască şi dorea foarte mult să se închine sfintelor locuri unde Domnul nostru Iisus Hristos a pătimit pentru noi, S-a îngropat, a înviat şi de unde S-a înălţat la ceruri. Apoi ardea cu duhul să vadă pe marele bărbat Simeon Stîlpnicul. Deci, mergînd la egumen, i-a descoperit dorinţa sa şi l-a rugat să-l lase să meargă în calea la care gîndea. Acela l-a oprit în acea vreme. Mai pe urmă, avînd el singur nevoie a merge în Antiohia pentru oarecare treburi bisericeşti, a luat cu el pe Daniil şi pe alţi fraţi. Ajungînd în satul ce se numeşte Telada, de unde nu era departe Sfîntul Simeon Stîlpnicul, s-a dus la turnul lui, unde a văzut asprimea locului aceluia şi înălţimea turnului lui şi cum acel bărbat răbda acolo asprimea iernii şi zăduful verii, ploile şi vînturile.

Deşi socoteau unii din cei neiscusiţi că sfîntul rabdă unele ca acelea pentru slavă deşartă, fericitul Daniil, nu numai că s-a mirat de răbdarea lui, dar se gîndea spre a-i urma aceluia. Cînd ei au strigat de jos, Sfîntul Simeon, căutînd de sus către dînşii, le-a zis să pună scară şi să se suie la dînsul, dacă voiesc. Atunci se văzu în ce chip era duhul fiecăruia. Pentru că unul zicea că îl dor picioarele, altul se lepăda din pricina bătrîneţilor, altul se oprea cu altă neputinţă. Dar Daniil, apucîndu-se de scară, s-a suit degrabă şi, cu mare bucurie, a sărutat pe marele Simeon. Şi n-a fost în deşert osteneala lui, pentru că mai întîi s-a folosit de învăţătura sfîntului şi s-a îndemnat spre mai multe fapte bune; apoi s-a învrednicit de binecuvîntarea lui, ce se da prin punerea mîinilor şi s-au adeverit cele ce erau să i se întîmple. Căci l-a auzit, prooroceşte zicînd către dînsul: "Îmbărbătează-te, fiule şi să se întărească inima ta, căci multe osteneli grele de purtat vei suferi pentru Hristos, Care întru toate îţi va fi ajutător, întărindu-te şi mîngîind duhul tău".

După acea iubită şi îndestulată vorbă împreună cu sfîntul Daniil, s-a coborît şi s-a întors în mănăstirea sa. Iar după cîtăva vreme, ducîndu-se către Domnul egumenul său, a fost silit de fraţi să ia după dînsul egumenia. Însă el arătîndu-le pe altul în locul său, îşi căuta liniştea şi zicea: "Iată ai scăpat, Daniile şi acum ai vremea pe care o doreai mai înainte; deci mergi în calea cea dorită şi-ţi împlineşte gîndul tău". Astfel, a ieşit în taină din mănăstirea sa, neştiind nimeni, a venit în ograda care era lîngă turnul Sfîntului Simeon. Petrecînd acolo paisprezece zile, voia să se ducă. Iar Sfîntul Simeon, iubindu-l, l-a sfătuit să petreacă împreună cu dînsul. Însă Daniil, avînd mare dorinţă să vadă locurile sfinte de la Ierusalim şi să meargă la linişte în pustie, a pornit pe cale, mergînd către Palestina.

Pe atunci era răzmeriţă în Palestina, pentru că samarinenii duceau război împotriva creştinilor şi calea era anevoioasă într-acolo. De care lucru auzind Daniil, n-a băgat în seamă acestea; ci mergea cu minte bărbătească şi cu inimă neînfricoşată, netemîndu-se de moarte, fiind cuprins de marea dorinţă să-şi împlinească gîndul său, pe care îl avea de demult. În cale a întîmpinat un monah cinstit, bătrîn cu anii, la vedere cu bun chip şi cu părul cărunt, întru toate asemenea Sfîntului Simeon Stîlpnicul. Văzînd pe Daniil, îl întrebă sirieneşte unde merge? Iar el a răspuns: "De va voi Dumnezeu, merg către sfintele locuri". Iar bătrînul a zis: "Drept ai grăit, de va voi Dumnezeu. Dar acum să ştii, cu adeverire, că

această călătorie a ta nu este după voia lui Dumnezeu, căci n-ai auzit oare despre tulburarea şi războiul ce este în Palestina?" Iar Daniil a zis: "Am auzit, dar nădăjduiesc spre Dumnezeu, că-mi va fi ajutător şi nu va veni nici un rău asupra mea; iar de mi s-ar întîmpla ceva de acest fel, nu mă tem, pentru că ori de trăim, ori de murim, tot ai Domnului sîntem". Atunci, bătrînul a proorocit: "Să nu dai spre clătinare picioarele tale, nici să dormiteze îngerul cel ce te păzeşte pe tine". Însă Daniil se arăta gata a muri pe acea cale, pentru Hristos.

Bătrînului, nefiindu-i cu plăcere şi-a întors faţa şi a zis: "Dumnezeu n-a poruncit ca fără de vreme să ne dăm viaţa şi singuri a ne îngriji spre a muri, sau a fi omorîţi cu sila, pentru că El a zis: *De vă gonesc din această cetate, fugiţi în cealaltă*. După ce s-a înduplecat Daniil de sfatul bătrînului, a zis: "Dacă aşa este bine, părinte, apoi mă voi întoarce". Bătrînul a răspuns: "Nu te sfătuiesc să te laşi cu totul de scopul tău, căci aş fi nebun; dar să nu mergi acum în acel loc. Ci, întoarce-te la Constantinopol, care este al doilea Ierusalim cu sfinţenia, pentru că acestei cetăţi i s-a dat acum dar de la Dumnezeu şi acolo în multe biserici îţi va fi cu putinţă a intra şi te vei sătura de vederea a multor sfinţenii. Iar dacă vei voi a petrece în linişte, apoi chiar în Tracia de sus sau în gura Pontului îţi va fi spre folos şi Dumnezeu îţi va ajuta în acel loc; căci nu se cuvine a cugeta că pe Dumnezeu î-L afli numai la Ierusalim, iar în Vizantia nu, pentru că pe Dumnezeu, o! iubitule, nici un loc nu-L cuprinde".

Astfel, vorbind între dînşii, a apus soarele şi au întîlnit în calea lor o mănăstire, către care s-au abătut căci era noapte. Bătrînul a zis către Daniil: "Mergi, tu, înaintea mea, iar eu voi veni după tine". Socotind Daniil că bătrînul are vreo trebuinţă ca să rămînă, a mers înaintea lui. Venind la porţile mănăstirii, şedea aşteptînd pe bătrîn şi, dacă a văzut că nu mai vine, a socotit că bătrînul s-a abătut aiurea să rămînă. Apoi, intrînd singur înăuntru, s-a închinat egumenului şi fraţilor şi a mîncat din bucatele ce i s-au pus înainte. El odihnindu-se, bătrînul acela iarăşi i-a apărut înainte în vedenie sfătuindu-l să facă cele ce grăise pe cale, ca să se întoarcă degrabă în Vizantia. Iar Daniil, deşteptîndu-se şi nevăzînd pe nimeni înaintea sa, cugeta cine este cel ce i se arăta lui: om sau înger? Iar acela era marele Simeon Stîlpnicul.

După vedenia aceea, fericitul Daniil, cîntînd rugăciunile dimineţii şi luînd iertare şi binecuvîntare de la fraţii care vieţuiau acolo, s-a dus la Constantinopol. Apoi, venind la gura Pontului, a intrat în biserica Sfîntului Arhanghel Mihail, voievodul puterilor cereşti şi a petrecut într-însa şapte zile. Aici a auzit de la unii că pe aproape, într-un loc înalt ce se numea Filemporon, se află o capişte idolească în care erau mulţime de duhuri necurate, încît nu era cu putinţă cuiva a trece pe acolo; pentru că pe cei ce pluteau pe lîngă acel loc îi îneca în apă, iar asupra celor ce treceau alături năvăleau ca nişte tîlhari şi-i răneau. Auzind de aceasta sfîntul, a gîndit să se ducă şi să vieţuiască acolo, aducîndu-şi aminte de marele Antonie, cîte răutăţi a răbdat de la diavoli şi la sfîrşit, biruindu-i cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a învrednicit de mare cinste. Deci s-a dus în acea capişte pustie, înarmîndu-se cu arma cea nebiruită a Sfintei Cruci şi cîntînd: *Domnul este luminarea mea şi Mîntuitorul meu de cine mă voi teme*. Deci s-a spăimîntat mai înainte de luptă ceata cea

diavolească, iar ostaşul cel duhovnicesc înconjurînd colţurile, le îngrădea cu semnul Crucii, la fiecare plecîndu-şi genunchii şi rugîndu-se lui Dumnezeu.

Făcîndu-se seară, a venit duhul întunericului, care arunca cu pietre asupra sfîntului şi se auzea glas înfricoşat, ţipăt, şi huiet. Iar Daniil, fără temere stînd la rugăciune, zicea: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea*. Astfel, a petrecut întîia şi a doua noapte. Iar în noaptea a treia a văzut mulţime de diavoli în chip de oameni mari, ca nişte uriaşi, cu feţele întunecate, înfricoşaţi, ca nişte mîncători de stîrv, care scrîşneau din dinţii şi, iuţindu-se asupra lui, ziceau: "Cine te-a sfătuit, o! ticălosule, a veni aici, unde noi vieţuim de multă vreme şi sîntem domni ai acestui loc?" Şi se repezeau asupra lui, unii vrînd să-l arunce în mare, alţii se sileau să-l ucidă cu pietre; însă nici unul din ei nu putea să se apropie de dînsul. Sfîntul, aducîndu-şi aminte de cuvintele Domnului: *Acest neam nu poate ieşi cu nimic, fără numai cu rugăciunea şi cu postul*, a astupat toate uşile capiştei şi a lăsat numai o ferestruică. Acolo petrecea în post şi rugăciune. Nu după multă vreme, cu puterea lui Dumnezeu, s-a izgonit de acolo toată puterea cea diavolească, încît poporul umbla pe acolo fără vătămare.

Deci s-a făcut înştiinţare despre aceea pretutindeni şi au început mulţi de prin laturile dimprejur a veni la Sfîntul Daniil, minunîndu-se că, acolo unde era sălăşluirea diavolilor, acum se săvîrşeşte slujba lui Dumnezeu ziua şi noaptea. Iar diavolul care urăşte binele, nerăbdînd a se vedea biruit de sfînt, a băgat zavistie între oarecare din clerici, care au început a grăi între dînşii: "Oare de unde a venit acesta aici, că iată toţi merg la dînsul şi-l laudă pretutindeni? Să spunem patriarhului ca să-l izgonească din locul acesta".

Apropiindu-se clericii de Anatolie, patriarhul Constantinopolului, l-au clevetit pe sfînt, dar patriarhul a zis către dînşii: "Pentru ce clevetiţi asupra omului, neştiind de unde este, nici în ce fel vieţuieşte? Căci dacă vieţuieşte bine, apoi şi noi vom fi părtaşi sfinţeniei lui, iar dacă este rău, apoi cu adevărat este vrednic a fi izgonit. Nu se va izgoni însă îndată, ci mai întîi socotiţi cu luare-aminte cele ce se cuvin pentru dînsul". Atunci au tăcut clevetitorii, fiind ruşinaţi. Iar diavolul, văzînd că nimic n-a putut spori cu asemenea măiestrii, a năvălit asupra sfîntului cu mai multe năluciri şi înfricoşări decît cele dintîi, pornindu-se asupra lui cu toată puterea sa. Căci uneori se lăuda ca să-l înece în mare, iar alteori se nevoia a-l omorî; însă nu i s-a dat voie a vătăma pe sfînt, care stînd la rugăciune, zicea: "Domnul meu Iisus Hristos în care cred, Acela vă va arunca pe voi în prăpăstiile iadului".

Acestea zicînd el, s-a făcut strigare şi ţipăt, încît a văzut sfîntul pe diavoli, ca nişte lilieci de noapte, zburînd şi ieşind din locul acela. Dar tot n-au încetat a face supărare sfîntului, că iarăşi au pornit clevetitori asupra lui, care, apropiindu-se de patriarh, au zis: "Stăpîne, Daniil este vrăjitor şi făţarnic şi înşeală pe popor cu farmecele; de aceea, nu mai putem nici a privi asupra lui". Atunci patriarhul, chemîndu-l pe Daniil, l-a întrebat cine şi de unde este, pentru ce a venit în acele părţi şi cum mărturiseşte despre Dumnezeu? Iar el, mai întîi şi-a mărturisit dreapta credinţă, apoi şi-a spus neamul său şi patria şi cum că, prin descoperirea lui Dumnezeu, a fost sfătuit a veni în Vizantia. Patriarhul, auzind acestea, s-a sculat şi l-a îmbrăţişat, cinstindu-l ca pe omul lui Dumnezeu, apoi l-a liberat cu pace.

Nu după multe zile, a căzut patriarhul acela într-o boală cumplită şi, chemînd îndată la sine pe Daniil, l-a rugat să facă pentru dînsul rugăciune către Dumnezeu ca să se vindece. Rugîndu-se sfîntul, s-a sculat îndată patriarhul sănătos. Iar pentru tămăduire, doctorul cel fără de arginţi, astfel de plată a cerut de la patriarh: să ierte pe aceia care l-au clevetit pe el. Patriarhul a zis: "Cum să nu iert pe aceia care mi s-au făcut pricinuitori de atîta bine încît m-au învrednicit a te vedea şi a primi vindecare prin tine?". Apoi patriarhul a rugat pe sfînt să petreacă cu dînsul; dar acela s-a rugat ca să fie lăsat să meargă la locul său şi, ducîndu-se, iarăşi a astupat după sine uşile, lăsînd numai ferestruica mică, pentru cei ce veneau la dînsul.

După nouă ani de şedere acolo, cînd a binevoit Dumnezeu a-l chema la viaţă mai desăvîrşită, i s-a făcut o descoperire în acest chip: a văzut în vedenie un turn înaintea sa, covîrşind cu înălţimea norii şi Cuviosul Simeon stînd în vîrful lui. Acolo, împreună cu dînsul, stăteau doi tineri luminaţi şi a auzit glas din înălţimea turnului, zicînd: "Suie-te aici la mine, Daniile". El a răspuns: "Doamne, cum mă voi sui la o înălţime ca aceea?" Iar Cuviosul Simeon a poruncit tinerilor acelora să pogoare şi, luîndu-l pe Daniil, să-i suie la dînsul. Tinerii îndată au făcut ce li s-a poruncit şi l-au adus pe el înaintea lui Simeon, care, îmbrăţişînd pe Daniil, a zis către dînsul cu glas mare: "Îmbărbătează-te, Daniile, fii tare, fii cu mărime de suflet şi stai bine şi cu bărbăţie!"

Acestea grăind Sfîntul Simeon, s-a făcut tunet mare şi, de glasul acela, Daniil s-a deşteptat. Iar acea vedenie însemna că i se cuvine şi lui a se sui în turn, după asemănarea Sfîntului Simeon Stîlpnicul şi a se apropia de cer cu trupul şi cu duhul.

În acea vreme a venit din Antiohia la împărat, Serghie, ucenicul Sfîntului Simeon, aducînd culionul lui Simeon, care era trimis împăratului ca un dar spre apărare de tot răul. Dar de vreme ce mintea împăratului era spre grijile cele dinafară şi se îndeletnicea cu treburile poporului, Serghie a cugetat să plece înapoi şi dorea să meargă pe la mănăstirea, numită a neadormiţilor. Aflîndu-se împreună cu alţii pe locurile unde era Sfîntul Daniil, au pomenit unii despre dînsul, spunînd cu cîtă răbdare îşi petrecea viaţa sa şi cum a luat de la Dumnezeu dar, spre a vindeca neputinţele şi a izgoni diavolii. De acest lucru auzind Serghie, a poruncit să tragă corabia la ţărm şi a mers la Cuviosul Daniil, care l-a primit cu dragoste. După o vreme, pricepînd Serghie că duhul lui Simeon odihneşte peste Daniil - precum al lui Ilie peste Elisei - darul pe care îl avea la sine, adică culionul fericitului Simeon, l-a dat lui Daniil, că lui i se cădea mai bine decît altcuiva.

După aceasta s-a făcut lui Serghie o arătare ca aceasta: a văzut în somn trei tineri care au venit către dînsul şi i-au zis: "Scoală-te, Serghie, şi spune-i lui Daniil, că acum s-a împlinit vremea petrecerii sale în acest locaş; deci să se pregătească pentru mai mari nevoinţe". Sculîndu-se Serghie, a spus aceasta lui Daniil, iar el, înţelegînd că porunceşte Dumnezeu a urma vieţii Cuviosului Simeon, a rugat pe Serghie să meargă în pustie şi să-i afle loc lesnicios, unde ar putea să zidească un turn. Serghie, înconjurînd nişte dealuri, fiind purtat de ajutorul lui Dumnezeu, a venit la locul acela unde era să se zidească turnul şi, culcîndu-se să se odihnească după osteneala zilei, a avut iarăşi o vedenie într-acest chip:

un porumbel alb zbura deasupra lui şi Serghie se sîrguia a-l prinde, dar a auzit glas de sus, zicînd: "Tu socoteşti a-l prinde cu cursa, dar nu, căci cu mîinile se cade a-l prinde". Porumbelul a zburat la înălţime şi nu s-a mai văzut. Deci, pricepînd Serghie că Dumnezeu i-a arătat locul pentru zidirea turnului, s-a întors la Daniil şi i-a spus ceea ce a văzut şi a auzit, iar el s-a bucurat şi a rugat pe un oarecare prieten al său, anume Marcu, căruia, Dumnezeu ajutîndu-i, degrabă a zidit turnul. După ce s-a săvîrşit vîrful, Daniil a ieşit din locaşul acela noaptea, ca să nu ştie nimeni de dînsul şi, venind către turn, s-a rugat, zicînd: "Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, că m-ai învrednicit de o viaţă ca aceasta; Tu ştii, Doamne, că întru Tine mă întăresc şi, spre Tine nădăjduind, mă voi sui pe acest turn. Deci, primeşte rîvna mea, întăreşte-mă spre nevoinţă şi începutul acesta adu-l întru săvîrşire". Astfel rugîndu-se, s-a suit în turn, începînd a vieţui după Dumnezeu, între cer şi pămînt, de acesta înstrăinîndu-se, iar către cer apropiindu-se cu trupul şi cu duhul.

Diavolul, care zavistuieşte însă totdeauna contra robilor lui Dumnezeu, a început şi acolo a supăra pe sfînt, pentru că a ridicat asupra lui pe stăpînul locului aceluia, cu numele Ghelasie. Căci acela înştiinţîndu-se că s-a zidit turnul pe moşia lui fără voie şi că a început a vieţui acolo un călugăr fără ştirea lui, s-a mîniat foarte şi a vestit despre aceasta pe împărat şi pe patriarhul Ghenadie, care se alesese după Anatolie. Împăratul n-a ţinut seamă de aceea, iar patriarhul nu numai că a poruncit să dea jos pe Daniil de pe turn, ci voia să-l şi pedepsească. Deci a dat putere lui Ghelasie să meargă şi să-l dea jos cu ocară din turn.

Ghelasie, mergînd cu mînie să-şi împlinească voia sa, Dumnezeu, împiedicîndu-l în acel gînd rău, a poruncit să vină deodată, în zi senină, o ploaie mare şi vînt puternic cu multe fulgere şi tunete. Însă acela nici aşa nu s-a înfricoşat, nici n-a încetat în acel gînd rău, avînd inima sa aprinsă cu iuţime, pornindu-l diavolul spre mînie. După ce a venit la turn, a început a striga cu ocări asupra sfîntului ca să pogoare de pe turn, iar de nu va vrea, apoi singur se va sui şi-l va da jos. Unul din cei ce venise cu dînsul acolo, zicea: "Lasă-l, că nici un rău nu-ţi face; pentru că nici turnul acesta nu este pe moşia ta, nici nu ţi se face prin aceasta vreo strîmbătate, ci poate mai bine îţi va fi, avînd un vecin ca acesta, învrednicindu-te de rugăciunile lui". Dar Ghelasie nu i-a ascultat pe dînşii, ci porunci sfîntului cu mînie, ca îndată să coboare din turn. Începînd sfîntul a se coborî şi păşind pînă la a şasea treaptă, s-au văzut picioarele lui umflate de privegherea cea neîncetată a zilei şi a nopţii. Atunci le-a fost jale tuturor şi chiar acel Ghelasie s-a întors cu milostivire şi a început a-l ruga să se suie iarăşi la locul său şi să-l ierte pentru că a îndrăznit a-l necăji.

După aceasta, Ghelasie i-a zidit un turn mai înalt şi de atunci a început a avea pe sfînt în mare cinste, încît chiar înaintea împăratului lăuda pe cuviosul bărbat cel plin de fapte bune. Apoi a venit la sfînt un om bătrîn şi cinstit din Traghia, aducînd cu sine pe singurul său fiu care era îndrăcit şi pe care, punîndu-l lîngă turn, rugă pe sfînt cu lacrimi, să se milostivească şi să-l vindece; căci iată, zicea el, treizeci de zile sînt de cînd cel ce se munceşte, nu încetează pomenirea numelui tău, sfinte al lui Dumnezeu. Iar cuviosul, fiind milostiv, a zis către dînsul: "De crezi că Domnul meu Iisus Hristos va tămădui prin mine pe fiul tău, după credinţa ta să-ţi fie ţie". Apoi a poruncit să ungă pe cel îndrăcit cu

untdelemn sfinţit. Şi aceasta făcîndu-se, l-a aruncat diavolul la pămînt şi mult chinuindu-l, mai pe urmă a zis: "Voi ieşi, voi ieşi". După care a şi ieşit. Iar tatăl, luînd pe fiul său sănătos, l-a dus într-o mănăstire, unde, s-a făcut monah iscusit.

După aceasta, alt bărbat cu numele Chir, înţelept şi cuvîntător bun, - care fusese mai înainte eparh, iar mai pe urmă a fost ales episcop în cetatea Frigiei, ce se numeşte Cotilia, - acesta avînd o fiică cu numele Alexandra, pe care o muncea diavolul, a adus-o la sfîntul, care rugîndu-se lui Dumnezeu şi punîndu-şi mîinile pe ea, îndată a ieşit diavolul şi s-a făcut sănătoasă. Din acea vreme, Chir avea mare dragoste şi osîrdie către cuviosul. Odată, tot acela a adus la sfînt pe o femeie a unui ostaş al său, aşijderea îndrăcită. Şi aceea, cu rugăciunile fericitului a dobîndit sănătate, pentru care Chir, fiind mulţumitor, a scris pe turnul sfîntului aceste stihuri: "Între pămînt şi între cer stă un bărbat lovit de pretutindeni de vînturi şi nicidecum temîndu-se. Cu hrană cerească se hrăneşte şi bea vînt în setea lui, sprijinindu-şi picioarele sale pe un turn înalt, urmînd lui Simeon; el propovăduieşte pe fiul Maicii Domnului cea neispitită de nuntă".

Leon cel mare, împăratul grecesc, neavînd fii şi dorind să aibă moştenitori, a rugat pe Cuviosul Daniil să mijlocească pentru el la Dumnezeu ca să cîştige ceea ce doreşte. Iar el, ca cel ce singur era fiul rugăciunii, căci cu rugăciune a fost dăruit maicii sale, asemenea şi altora, cu rugăciunile sale îi făcea a avea fii. Deci, rugîndu-se către Dumnezeu, a proorocit împăratului că în anul viitor i se va naşte fiu şi s-a împlinit acea proorocie a lui. Împăratul s-a bucurat pentru naşterea fiului său şi era mulţumit de rugăciunile sfîntului, pentru care i-a zidit alt turn. Străbătînd vestea despre Sfîntul Daniil, a venit la dînsul împărăteasa Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Tînăr, care fusese mai înainte, şi l-a rugat să se pogoare de pe acel turn şi să meargă în stăpînirea sa, unde zicea că are multe locuri liniştite. Fericitul a lăudat cugetul ei cel bun, dar n-a voit a se duce de acolo, unde i-a poruncit Dumnezeu a petrece şi, binecuvîntînd pe împărăteasă, a trimis-o cu pace, iar el s-a suit în turnul cel mai înalt, pe care îl zidise Ghelasie.

În acea vreme unii din eretici, care erau în Constantinopol, au momit o desfrînată cu mult aur, anume Vasiana, ca să meargă la sfîntul şi să-l înduplece spre lucrul cel necurat sau pe dînsul singur sau pe vreunul din ucenicii lui. Deci s-a dus cea fără de ruşine către cel înţelept, cea necurată către cel curat, socotind că numai cu o căutare spre dînsa se va înşela fericitul şi o va pofti, căci era îmbrăcată cu haine ţesute cu aur şi împodobită cu multe feluri de podoabe.

Aceea venind, s-a prefăcut că era bolnavă; se afla într-o ţarină ce era în faţa turnului, lîngă ograda oilor celor cuvîntătoare ale păstorului, văitîndu-se că este bolnavă şi, astfel, dacă nu sfîntului, apoi măcar ucenicilor lui să le facă vătămare sufletească. Stînd acolo nu puţină vreme şi văzînd că nu sporeşte nimic - căci nu putea nicidecum să înşele pe acela a cărui minte nu se lipea de pămînt, ci de-a pururea privea sus la Dumnezeu - s-a dus în deşert şi, venind la ereticii care o trimiseră, a grăit minciuni ticăloasa, cum că ar fi rănit pe Daniil care ar fi poftit frumuseţea ei şi că ar fi poruncit ucenicilor s-o suie la dînsul în turn:

"Iar eu, zise ea, n-am voit. Ei însă, temîndu-se să nu iasă în auzul poporului pofta cea rea a lor, voiră să mă omoare şi abia m-am smuls din mîinile lor şi am fugit".

Astfel minţind desfrînata aceea asupra sfîntului, ereticii răspîndiră cuvintele ei în popor, ca, făcînd nume rău lui Daniil cel nevinovat şi curat, să-l facă urît de popor. Dar îndată a ajuns judecata lui Dumnezeu pe vestitoarea cea mincinoasă şi necurată, căci a năvălit asupra ei un duh rău care o muncea. Atunci, nevrînd chiar, a mărturisit că a fost plătită de eretici şi s-au ruşinat cei ce huleau pe plăcutul lui Dumnezeu. Iar cetăţenii luînd-o au dus-o la sfînt şi l-au rugat s-o izbăvească de muncirea cea diavolească. El, fiind ucenic adevărat al lui Hristos, care învaţă a iubi pe vrăjmaşi şi care porunceşte a ierta celor ce greşesc, pînă la şaptezeci de ori cîte şapte, nu i-a răsplătit cu rău pentru rău, ci a făcut bine făcătoarei sale de rău. Căci a făcut rugăciuni către Dumnezeu pentru dînsa, apoi a poruncit s-o ungă cu untdelemn sfinţit şi aşa a izbăvit-o de diavolul care o muncea. Ea, dobîndind tămăduire, a sărutat turnul sfîntului, mărturisindu-şi păcatul înaintea tuturor şi cerîndu-şi iertare; apoi, din acea vreme s-a înţelepţit, schimbîndu-şi năravul cel rău.

Cuviosul avea de la Dumnezeu nu numai stăpînire a izgoni diavolii şi a tămădui neputinţele, dar nici de darul proorociei nu era lipsit, adică a şti mai înainte şi a grăi cele ce au să fie. El văzînd mai înainte mînia lui Dumnezeu şi pedeapsa ce are să vină asupra cetăţii, a trimis veste patriarhului Ghenadie şi împăratului Leon, sfătuindu-i să săvîrşească rugăciune publică, de două ori pe săptămînă, ca să potolească îngrozirea cea dreaptă a lui Dumnezeu. Dar ei n-au luat în seamă sfatul fericitului; de aceea, au văzut cu fapta împlinirea proorociei lui, pentru păcatele lor, despre care lucru vom arăta.

În acea vreme împăratul fiind pornit de duhul lui Dumnezeu, a scris patriarhului să ia împreună cu el clerici mulţi, să se ducă la marele Daniil şi să-l sfinţească preot. Ducîndu-se patriarhul cu clerul său şi ajungînd la turn, a zis către cuviosul că de multă vreme dorea să-l vadă, dar a fost ocupat cu treburile bisericii; iar acum - zise el - am venit să te văd şi să mă învrednicesc de cuvintele şi rugăciunile tale. Patriarhul a zis celor ce au venit cu el să pună scara ca să se urce la dînsul. Iar sfîntul a zis către el: "În zadar te-a pornit spre atîta osteneală cel ce te-a trimis la noi". Sfîntul, zicînd acestea, patriarhul s-a mirat şi s-a spăimîntat, cum a cunoscut că venirea lui nu era cu bunăvoinţă, ci din poruncă, că niciodată n-ar fi venit la dînsul de n-ar fi fost trimis de împărat. Apoi patriarhul şi ceilalţi ce erau cu dînsul mult au rugat pe sfînt ca să poruncească să pună scara, să se suie la dînsul, dar el nu voia deloc. Atunci era zăduf şi arşiţă de soare şi patriarhul, văzînd mulţimea poporului slăbind de zăduf şi de sete, a poruncit ca, stînd acolo jos, arhidiaconul să înceapă rugăciunea cea obişnuită la hirotonie.

Deci, rugîndu-se şi citind rugăciunile cu care se sfinţeşte preotul, a sfinţit pe Sfîntul Daniil în preot, deşi sta departe de dînşii în înălţimea turnului. Şi toată mulţimea poporului striga: "Axios", adică, vrednic este. Atunci fericitul Daniil, văzînd voia lui Dumnezeu, a poruncit să pună scară şi, primind semnele preoţeşti din mîna patriarhului, s-a împărtăşit cu dînsul, cu preacuratele şi dumnezeieştile Taine şi rugîndu-se pentru toţi care veniseră acolo, i-a liberat cu pace într-ale lor.

Înştiinţîndu-se împăratul cum că a primit Cuviosul Daniil hirotonia, s-a bucurat şi venind degrabă la turn, a dezbrăcat haina cea împărătească şi, suindu-se cu smerenie la dînsul, a căzut la sfintele lui picioare, pe care văzîndu-le umflate şi rănite, s-a mirat de răbdarea lui cea mare. Apoi, luînd binecuvîntare, s-a întors cu veselie. După aceea a venit vremea a se împlini proorocia sfîntului, pentru mînia lui Dumnezeu ce avea să fie asupra cetăţii. Pentru că, în luna septembrie, la pomenirea Sfîntului Mucenic Mamant, care se prăznuia cu cinste în Constantinopol, începîndu-se de cu seară în biserica lui cîntarea cea de toată noaptea, deodată s-a aprins foc mare în cetatea împărătească, încît puţin a fost de n-a cuprins toată cetatea. Că, începînd de la zidul care era la mare ce se numea al corăbiilor, a trecut pînă la tîrgul lui Constantin şi a ajuns pînă la turnul lui Iulian, înconjurînd cetatea din mijloc.

Atunci se putu vedea marea pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că focul a ars nu numai mulţime de case mari cu visterii, palate frumoase şi locuri sfinte, ci şi popor fără număr; pe unii i-a prefăcut în cenuşă, pe alţii i-a ars pe jumătate, altora vătămîndu-le mîinile, picioarele, faţa, ochii şi capetele. Nu era cu putinţă a stinge pojarul acela, căci cu cît se sileau a-l stinge, cu atît se întindea mai mult văpaia. Dumnezeu pedepsea poporul pentru păcatele lui şi puţin a fost de n-a pierit de foc toată cetatea lui Constantin, ca odinioară Sodoma. Atunci abia şi-au adus aminte de proorocia sfîntului, care le spusese mai înainte de pedeapsa care s-a întîmplat acum, şi-i deştepta la rugăciune şi pocăinţă. Deci au alergat la dînsul, rugîndu-l cu lacrimi, ca prin rugăciunile sale să îmblînzească pe Dumnezeu şi să stingă văpaia focului. Iar sfîntul, plîngînd, le imputa că nu l-au ascultat cînd le-a spus de nevoia ce era de faţă şi n-au primit sfatul lui să facă rugăciune publică de două ori pe săptămînă. Apoi, ridicîndu-şi mîinile, a făcut rugăciune cu sîrguinţă către Dumnezeu, pentru cetate şi pentru popor.

După rugăciune, le-a adeverit că după şapte zile va înceta focul, care lucru s-a şi făcut. Atunci s-a temut şi împăratul de mînia lui Dumnezeu şi, luînd pe împărăteasă, au alergat la sfînt, cerînd milostivirea lui Dumnezeu prin mijlocirea lui.

După anul acela, a fost iarnă foarte friguroasă, care frig nu este cu putinţă a-l spune; însă n-a putut să-l biruiască pe pătimitorul cel cu bărbăţie, ci iarna a fost biruită de dînsul. Pentru că se vărsa mulţime de ploi şi ca nişte rîuri păreau că se coboară din ceruri timp de patru zile, încît s-au prăbuşit nişte munţi de valurile apei şi sate s-au înecat. Apoi erau vînturi înfricoşate potrivnice, ca şi cum s-ar fi bătut între ele; iar furtuna şi vînturile erau aşa de mari, încît şi cîrligele cele de fier, care ţineau cele două turnuri ale cuviosului, s-au rupt de puterea furtunii. Însă Cuviosul stătea la înălţime cu multă răbdare şi, clătinîndu-se turnurile, şi el se clătina de vînt ca o ramură în copac. Ucenicii de jos, cu spaimă uitîndu-se la dînsul, strigau plîngînd, temîndu-se că va muri de atîta frig sau va cădea la pămînt cu turnul. Nădejdea lui Daniil către Domnul era neclintită, însă; ca o piatră întemeiată fiind în turn, sfîntul era fără temere. Pentru ce avea să se teamă de moarte acela care socotea viaţa sa de aici ca o legătură şi temniţă, iar moartea ca o dezlegare? Ci, zicea ca David: "Scoate din temniţă, adică din trup, sufletul meu". Astfel, răbdînd de frig, fericitul se ruga către Dumnezeu fierbinte. Deci a strigat dreptul, iar Domnul l-a auzit pe el şi din înălţimea

cerurilor - precum altădată a certat vînturile din corabie -, deodată s-a făcut linişte mare şi ziua s-a înseninat.

Atunci a venit împăratul să vadă pe sfînt, dacă n-a pătimit vreo vătămare, din ploile şi de la vînturile ce au fost. Şi văzînd cîrligele cele rupte, a poruncit să întărească turnul mai bine; apoi s-a întors cu binecuvîntarea ce o primise de la cuviosul părinte. Dar i s-a întîmplat lucrul acesta: calul pe care era, nu se ştie din ce pricină, speriindu-se şi căzînd înapoi, a trîntit pe împărat, încît şi coroana a căzut din capul lui departe şi s-a sfărîmat, risipindu-se de la coroană mărgăritarele şi pietrele cele scumpe.

Atunci era comis (sfetnic) pe lîngă împărat unul cu numele Iordan, de credinţă arian, care, văzînd căderea împăratului de pe cal, s-a temut să nu-l învinuiască şi să fie pedepsit. Deci, întorcîndu-se, a alergat la Cuviosul Daniil şi-l rugă cu lacrimi, să mijlocească către împărat pentru dînsul ca să-l ierte, că se leapădă - zicea el - de credinţa cea arienească şi se uneşte cu credinţa cea dreaptă. Iar cuviosul, primindu-l în buna credinţă, a scris împăratului că Iordan s-a lepădat de credinţa cea arienească şi s-a lipit de creştini; drept aceea vrednic este a fi miluit. Împăratul a scris înapoi către sfînt, zicînd: "Pricina căderii mele n-a fost nimeni altul decît eu, căci înaintea ochilor tăi am îndrăznit a încăleca pe cal şi n-am mers mai departe pe jos, de la sfîntul tău turn. Iar asupra lui Iordan nu numai că nu am nimic, dar încă mă şi bucur că această cădere s-a făcut pricinuitoare sculării lui din căderea cea sufletească". După aceasta împăratul avea pe sfîntul în atît de mare cinste, încît nu numai singur îl cinstea, ci şi altora îl arăta ca pe o stea cerească.

S-a întîmplat odată că a venit Guvazie, împăratul Lazilor, la Leon, împăratul grecesc, pentru împăcare. Pe acela luîndu-l împăratul Leon, l-a dus la Cuviosul Daniil Stîlpnicul şi i l-a arătat, zicînd: "Această minune este în împărăţia mea!" Iar acela, minunîndu-se de răbdarea cuviosului, se închină nu numai sfîntului, ci şi turnului pe care sta el şi cu lacrimi zicea: "Mulţumesc, Ţie, Împărate ceresc, că eu, venind la împăratul pămîntesc, m-ai învrednicit a vedea pe bărbatul cel ceresc cum şi petrecerea lui". Şi întorcîndu-se acel împărat al Lazilor în ţara sa, adeseori vorbea despre cuvios dregătorilor săi şi trimetea la dînsul scrisori, cerînd sfintele lui rugăciuni pentru apărarea împărăţiei sale. Şi era cuviosul spre mare mirare tuturor, celor de aproape şi celor de departe, străinilor, împăraţilor, cum şi la tot poporul, grecilor şi romanilor, cum şi barbarilor, care, venind la dînsul ca la îngerul lui Dumnezeu, îl chemau într-ajutor şi cu sfintele lui rugăciuni dobîndeau ce cereau.

Pentru dovedirea credinţei lui e destul să ştim cum sta în turn şi răbda tulburările văzduhului, ploile şi furtunile cele mai sus pomenite. Şi pentru ca să nu se dea ceva uitării din cele despre dînsul vrednice de pomenit, să povestim şi aceasta: într-o vreme era o iarnă foarte cumplită şi erau vînturi mari şi mai aspre decît cele obişnuite, cu mare zăpadă, ger şi gheaţă, iar cuviosul n-avea în turn nici un fel de acoperămînt; chiar culionul cel de piele, care era pe capul lui, i l-a răpit un vînt mare şi l-a dus într-o prăpastie.

Atunci a stat mucenicul cel de bună voie, toată noaptea, răbdînd acel ger cumplit şi frig, care ajunsese mai puternic la răsăritul luceafărului. Apoi, făcîndu-se ziuă, era atîta vifor cu zăpadă, încît ucenicii sfîntului nici cu ochii nu puteau privi la înălţimea turnului, nici nu-l puteau ajuta cu ceva. După ziua aceea iarăşi a fost noaptea mai cumplită şi iarăşi ziua asemenea pînă-n noapte, încît abia a treia zi s-a liniştit văzduhul. Atunci ucenicii, luînd scara s-au suit în turn la părintele lor, pe care l-au aflat cu totul îngheţat, de la cap pînă la picioare, avînd puţină răsuflare şi abia au putut a-l încălzi; apoi au şters trupul lui cu un burete muiat în apă caldă. Venindu-şi în simţiri cuviosul a zis către ucenici: "Pentru ce mă supăraţi şi m-aţi dezgheţat, căci dormeam dulce, pentru că, rugîndu-mă, am adormit puţin. Totuşi, bine să vă fie vouă, fiilor, pentru că atîta purtare de grijă aveţi pentru părintele vostru".

Despre aceasta înştiinţîndu-se iubitorul de Hristos împărat, a rugat pe sfînt cu lacrimi, atingîndu-se de picioarele lui, ca să lase să se facă puţin acoperămînt deasupra turnului şi-i zicea: "Cruţă-te pe tine, părinte, dacă nu pentru tine, măcar pentru al nostru folos, ca să nu mori mai înainte de vreme şi să ne laşi sărmani". Iar el, văzînd rugămintea cu lacrimi a împăratului, a lăsat ca să i se facă acoperămînt deasupra turnului, dar nu pentru odihna sa ci pentru rugămintea cea cu osîrdie a împăratului, căci atîta dragoste şi osîrdie avea către sfîntul, încît pe toţi solii şi domnii cei mari, care veneau la dînsul din diferite locuri, îi ducea la sfînt, uneori îi aducea singur, iar alteori îi trimetea prin bărbaţi cinstiţi. Iar aceia, mirîndu-se de răbdarea cea mare a cuviosului părinte, cum răbda gerul şi zăduful ziua şi noaptea, se umileau cu sufletul şi se întorceau plini de mult folos.

Altădată Gezirih, riga al vandalilor, a ridicat război împotriva grecilor şi a venit cu mulţimea oştirii sale asupra Alexandriei. Împăratul grecesc, foarte mult întristîndu-se pentru năvălirea barbarilor, a venit cu toţi dregătorii la Cuviosul Daniil Stîlpnicul, căutînd ajutor de la sfintele lui rugăciuni. El, mai înainte văzînd cele ce vor să fie, a proorocit împăratului că Gezirih, nu numai că nu va lua Alexandria, ci şi în toate socotelile sale, nimic nu va spori şi se va întoarce în ţara sa deşert. Şi s-au împlinit cele proorocite de cuviosul, pentru care lucru binecredinciosul împărat, mulţumit fiind, a vrut să zidească lîngă turn chilii ucenicilor lui spre odihnă, iar cuviosul voia mai bine să se zidească o biserică, în numele Cuviosului Simeon Stîlpnicul şi să se aducă din Antiohia sfintele lui moaşte. Deci, împăratul a zidit îndată o biserică Sfîntului Simeon, în preajma turnului lui Daniil, în partea dinspre miazănoapte; apoi a făcut case de străini lîngă biserică şi a adus cinstitele moaşte ale Sfîntului Simeon, cu multă cinste, după dorinţa Cuviosului Daniil. De acest lucru foarte mult s-a bucurat sfîntul şi a grăit către popor, învăţîndu-l. Cuviosul era fără de răutate, făcînd bine celor ce-l urmau pe el.

Un om eretic cu limbă hulitoare grăia de rău pe sfînt, despre care auzind poporul mustra pe grăitorul de rău. Iar ereticul, scoţînd din sînul său peşte fript, arăta poporului, zicînd: "De acesta mănîncă pustnicul vostru". După aceasta, mîncînd din peştele acela şi dînd femeii sale şi copiilor, îndată a năvălit diavolul asupra lor şi-i muncea pe dînşii. Apoi fiind aduşi la cuvios, i-a vindecat cu rugăciunile sale, nu numai de muncire ci şi de diavolul relei credinţe, cel mai cumplit, nepomenind răul, nici răsplătind cu dojană pentru defăimare.

Aceia, mulţumindu-i de atîta facere de bine arătată lor de părintele cel fără de răutate, au făcut chipul lui din argint; iar pe dînşii s-au închipuit acolo, căzuţi la picioarele lui şi şi-au scris numele lor; apoi au pus chipul acela în biserica Sfîntului Mihail, Arhanghelul puterilor celor cereşti.

Pe lîngă nerăutatea sa, Cuviosul Daniil avea şi dar mare pe buzele sale, încît se umileau cei ce auzeau cuvintele sale şi mulţi se foloseau şi îşi îndreptau viaţa.

La curtea împăratului se afla un ostaş vestit, cu numele Edran, cu neamul din Galatia, voinic cu trupul şi viteaz în războaie. Acesta, dacă a venit şi a auzit cuvintele cele folositoare de suflet ale fericitului Daniil, îndată s-a umilit şi, lepădîndu-se de lume, s-a alăturat ucenicilor cuviosului, împreună cu încă alţi doi tovarăşi ai săi. De acest lucru auzind împăratul, i-a fost jale de acel ostaş viteaz şi a trimis după el, sfătuindu-l să se întoarcă la dînsul în palatul împărătesc. Dar el n-a luat în seamă chemarea cea împărătească şi zicea: *Ce folos va fi mie, de voi dobîndi toată lumea şi sufletul îmi voi pierde?* Şi îmbrăcîndu-se în rasa călugărească prin mîinile cuviosului, rîvnea înfrînării lui. Căci gusta numai atîta hrană şi băutură, încît să nu moară de foame firea cea trupească; încă şi somn foarte puţin primea, stînd şi rezemîndu-se pe subţiori de o frînghie întinsă. De aceea el era iubit împăratului pentru faptele lui cele bune şi-l cerceta adesea împăratul, cînd venea la Cuviosul Daniil. Vieţuind astfel vreme îndelungată, s-a odihnit cu pace şi era numele lui Tit, din rînduiala călugărească. După dînsul şi sluga lui, anume Anatolie, asemenea viaţă a avut.

În acea vreme împăratul Leon a dat pe fiica sa, Adriana, întru însoţire lui Zenon Isaurul şi l-a trimis cu oaste împotriva barbarilor care băteau Tracia. Zenon a mers mai întîi la Cuviosul Daniil Stîlpnicul, care i-a spus mai înainte ce are să i se întîmple: că se va întoarce fără vătămare de la război şi, că, după socrul său, Leon, va primi el sceptrul împărăţiei, dar, din zavistia celor ai săi, va fi izgonit din împărăţie şi, după o vreme, iarăşi se va întoarce la împărăţie. Toate acestea s-au împlinit la vremea lor.

După Leon, luînd Zenon împărăţia şi împărăţind trei ani, s-a sculat asupra lui Vasilisc, fratele Verinei, femeia împăratului Leon, care murise. Acela, izgonind pe Zenon, a luat împărăţia grecească, iar Eutihian, fiind eretic, a început a tulbura Biserica lui Dumnezeu, lepădînd soborul cel din Calcedon şi semănând învăţăturile cele ereticeşti. Atunci Acachie, patriarhul Constantinopolului, adunînd episcopii cei credincioşi, se împotriviră împăratului, cu temere totuşi, însă nimic n-au sporit. Deci au trimis pe cîţiva episcopi la Daniil, rugîndu-l cu lacrimi în ochi să se coboare din turn şi să vină la ei în cetate spre ajutorul Bisericii care este în luptă. Iar cuviosul, deşi nu voia, nicidecum a se coborî de la locul său, văzînd nevoia Bisericii şi fiind îndemnat cu glas dumnezeiesc de sus, s-a pogorît de pe turn şi a mers în cetate la patriarh şi la episcopii cei împreună cu dînsul, unde a fost întîmpinat de arhierei cu cinste, primindu-l cu o nespusă bucurie.

Auzind împăratul de venirea lui şi nevrînd a-l vedea pe dînsul, a ieşit din cetate şi a intrat într-un sat ce era aproape; iar cuviosul s-a dus după dînsul. Dar neputînd călători cu picioarele lui umflate şi pline de răni, a fost purtat de credincioşi.

S-a întîmplat pe cale un om lepros. Acela, văzînd pe cuvios, a început a se ruga ca să-l vindece. Deci, milostivindu-se spre dînsul, cuviosul a făcut rugăciune şi a poruncit celui lepros să se spele în mare, care era aproape. Iar acela, spălîndu-se, a ieşit curat şi sănătos. Îndată despre această minune a străbătut vestea pretutindeni şi s-a adunat popor mult, aducîndu-şi bolnavii; şi toţi luau tămăduire cu rugăciunile cuviosului.

Mulţimea, mergînd spre dînsul pentru minunile ce se făceau de el, s-a apropiat de palatul împărătesc, care era în satul acela. Acolo, un bărbat got, ivindu-se la o fereastră de sus şi văzînd-l pe sfînt că-l duc oamenii, a rîs şi a zis: "Iată vine un antipat nou (prefect)". Acestea zicînd, îndată l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, căci deodată a căzut de sus pe pămînt şi a murit. Iar împăratul, înştiinţîndu-se de venirea sfîntului, a poruncit să nu-l lase să intre. Atunci sfîntul s-a dus, scuturîndu-şi praful de pe picioarele sale. După aceasta, temîndu-se împăratul ca să nu pătimească ceva pentru necinstirea cuviosului, a trimis în urma lui, rugîndu-se să se întoarcă la dînsul. Iar el, nu numai că n-a ascultat de împărat, ci a proorocit despre pierderea lui, că degrabă se va lua de la dînsul împărăţia, zicînd: "Cel ce mînie pe Împăratul ceresc, îşi adună lui multe rele şi va avea mare mîhnire în ziua mîniei". Aşa zicînd, s-a dus în calea sa. Iar cînd s-au întors trimişii care vesteau împăratului cuvintele cuviosului, a căzut deodată un stîlp al palatului, care a înfricoşat pe împărat şi pe cei ce erau cu el. Astfel, lucrul cel neînsufleţit, prin rînduiala lui Dumnezeu, mărturisea a fi adevărată proorocia cuviosului; iar prin căderea sa cea grabnică, adeverea căderea împăratului de la împărăţie.

Apoi, întorcîndu-se Cuviosul Daniil în cetate, a tămăduit pe doi tineri îndrăciţi şi pe o fiică a unei văduve. Pe un şarpe, ce se înfăşurase fără de veste pe picioarele lui, cu cuvîntul l-a trimis la locul său, nepătimind nimic de la dînsul. Iar în cetate, o femeie cinstită, anume Raida, fiind stearpă şi udînd cu lacrimi picioarele cuviosului, a cerut ca prin rugăciunile lui să se dezlege de nerodirea sa, iar el i-a proorocit că va naşte fiu şi chiar numele lui i l-a spus înainte, zicînd: "Vei naşte, femeie, un fiu şi vei chema numele lui Zenon".

Împăratul a început a se gîndi cum s-ar fi putut împăca şi cum ar dobîndi iertare de la cuviosul, pentru că foarte mult îl înfricoşase căderea stîlpului din palatul său, în vremea aducerii la dînsul a cuvintelor lui Daniil. Deci, mai întîi prin oameni cinstiţi ruga pe sfînt, dar cu vicleşug, pentru că inima lui nu înceta a aduna fărădelege. După aceasta, singur venind şi căzînd la picioarele sfîntului, îşi ceru iertare. Iar cuviosul, văzînd cu ochii cei sufleteşti socoteala lui cea rea, a mustrat vicleşugul lui, zicînd către alţii: "Smerenia şi umilinţa aceasta este prefăcută, căci cu haina oii este acoperit năravul lupului şi degrabă veţi vedea ochiul lui Dumnezeu cel atoatevăzător şi mîna Lui cea atotputernică, care surpă pe cei puternici de pe scaune". După aceasta s-a întors cuviosul la turnul său. Apoi, trecînd puţină vreme, Vasilisc a fost izgonit de la împărăţie, după proorocirea cuviosului.

Iar Zenon, iarăşi luînd sceptrul, a venit împreună cu împărăteasa să se închine sfîntului, văzînd împlinirea proorociei lui.

În toată vremea vieţii sale cuviosul n-a ieşit din turn şi făcea multe minuni, dar fiind cu cuget smerit şi fugind de slava omenească, nu socotea că faptele sale cele bune au puterea facerii de minuni, ci rugăciunile Cuviosului Simeon, căci pe bolnavii care veneau la dînsul, îi trimitea în biserica Sfîntului Simeon, la sfintele lui moaşte. Un zlătar (argintar) şi-a adus pe fiul său olog din naştere, neputînd nici călca pe picioare, ci ca un şarpe se tîra pe pămînt. Pe acela trimiţîndu-l fericitul Daniil în biserica Cuviosului Simeon, a poruncit să pună sfintele lui moaşte pe picioarele copilului olog. Acestea făcîndu-se, a sărit ologul ca cerbul şi a alergat la turnul lui Daniil, bucurîndu-se şi slăvind pe Dumnezeu.

Un bărbat oarecare, venind dinspre Răsărit, a căzut între tîlhari, pe care îl bătură foarte rău, încît îi sfărîmaseră genunchii. Apoi, luîndu-i cele ce avea, s-au dus, lăsînd pe om abia viu. Nişte călători care treceau pe acolo, văzîndu-l foarte greu rănit de tîlhari, şi-au făcut milă de dînsul şi, luîndu-l, l-au dus în cetatea Anchira. Episcopul cetăţii aceleia, avînd multă purtare de grijă pentru el, a adus doctori iscusiţi şi l-a tămăduit de răni. Însă cel vindecat nu putea să umble pe picioare pentru că îi erau foarte sfărîmate şi, deşi se tămăduiseră rănile lui, totuşi nu avea putere a umbla. Atunci a rugat pe episcop să-l trimită la Cuviosul Daniil şi, fiind pus pe un cal, a fost dus la turnul doctorului fără de plată. Iar el, trimiţîndu-l la biserica Sfîntului Simeon şi poruncind să-l ungă cu untdelemn luat de la sfintele moaşte, l-a făcut deplin sănătos şi i s-au întărit picioarele şi gleznele, încît a putut iarăşi umbla, înălţînd mulţumire lui Dumnezeu şi plăcuţilor Lui, adică sfinţilor Simeon şi Daniil.

Un sutaş oarecare din Spania avea mare credinţă către cuviosul şi cînd se întîmpla a se îmbolnăvi cineva din casa lui, robi, rudenii, sau prieteni, îl trimitea la cuviosul cerînd tămăduire. Iar cînd se aducea scrisoarea de la cuviosul, o punea pe aceea peste cel bolnav şi îndată bolnavul primea tămăduire.

O oarecare femeie săracă, avînd un fiu de doisprezece ani, mut din naştere, l-a adus la cuviosul şi, lăsîndu-l lîngă turn, s-a dus. Iar cuviosul, văzînd pe copil, a poruncit ucenicilor ca să-l ia şi să rămînă cu dînşii. Ei, socotind că copilul era învăţat de maică-sa să nu vorbească prefăcîndu-se mut ca să cerşească, ca aşa mai cu înlesnire să se hrănească, multe necazuri îi făceau, înfricoşîndu-l şi bătîndu-l ca să vorbească. Uneori cînd dormea, îl înţepau cu ţepi sau îl loveau cu o nuia ghimpoasă, ca deşteptîndu-se deodată să vorbească. Iar după ce l-au cunoscut cu adevărat că nu vorbeşte, au spus sfîntului. Atunci el a poruncit să ungă limba mutului cu untdelemn sfinţit. Fiind într-o zi de Duminică, în vremea Sfintei Liturghii, cînd începu diaconul a citi Sfînta Evanghelie şi poporul după obicei cînta "Slavă Ţie, Doamne", a cîntat şi copilul, vorbind limpede şi cu mare glas: "Slavă Ţie, Doamne". Din acea vreme a vorbit bine.

Ajungînd cuviosul la adînci bătrîneţi, s-a apropiat către fericitul său sfîrşit, pe care mai înainte văzîndu-l a spus ucenicilor săi şi le-a scris acest aşezămînt: "Fiilor şi fraţilor, căci

aşa îmi sînteţi voi, întîi căci v-am născut duhovniceşte, iar al doilea căci Dumnezeu ne este Părintele cel de obşte, eu mă duc către Părintele cel de obşte. Însă nu vă voi lăsa săraci, iubiţii mei, pe voi care plîngeţi pentru lipsirea părintelui; ci vă las în purtarea de grijă a Părintelui nostru, Cel care şi pe voi şi pe mine ne-a făcut. Deci, Acela care pe toate le-a făcut cu pricepere şi cu înţelepciune, apoi a plecat picioarele şi a coborît pe pămînt, a murit pentru noi şi a înviat; Acela va fi cu voi ca un Preaînţelept, apărîndu-vă de cel viclean şi, ca un Domn, păzindu-vă cu a Sa voie; iar ca un Părinte chemîndu-vă, dacă cîndva vă veţi abate, către buna Sa îndurare, vă va întinde vouă duhovniceştile Sale braţe. Căci precum S-a dat pe Sine la moarte pentru noi, să vă unească între voi unul cu altul într-un cuget şi să vă facă ca să fiţi uniţi cu Părintele. Urmaţi smerenia, slujiţi altora, iubiţi primirea de străini, postul, privegherea, sărăcia şi cea mai dintîi şi mai mare poruncă, adică dragostea. Pe acelea care sînt cuviincioase drepteicredinţe, să le ţineţi drept, de pleava ereticească păzindu-vă, de maica voastră, adică de Sfînta Biserică, nicidecum să nu vă despărţiţi. Dacă toate acestea le veţi face, veţi fi desăvîrşiţi întru faptele cele bune".

Astfel de aşezămînt scriind cuviosul părinte fiilor săi, a poruncit să-l citească înaintea lor, care plîngeau pentru despărţirea lui. Iar mai înainte cu trei zile de sfînta lui mutare, în miezul nopţii, precum s-au învrednicit a vedea oarecare din ucenicii săi au venit să-l cerceteze toţi sfinţii cei din veac, proorocii, apostolii, mucenicii şi toate cetele sfinţilor, întru lumină şi slavă cerească şi, sărutîndu-l cu dragoste, îi porunceau să săvîrşească dumnezeiasca Taină. Sosind ziua dezlegării lui de trup, a venit patriarhul Eftimie - care a fost după Acachie - cu tot clerul său. Iar temătoarea de Dumnezeu femeia Raida, a cărei sterpiciune s-a dezlegat prin rugăciunile sfîntului, pregătea toate cele pentru cinstita înmormîntare a cuviosului.

În acea vreme s-a întîmplat acolo un om îndrăcit, care stînd lîngă turn, adeverea că vede mulţi îngeri şi sfinţi, venind din cer către cuviosul, ba chiar îi numea pe sfinţii pe care îi vedea. Iar cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Daniil, bucurîndu-se pentru ieşirea sa din viaţa aceasta, şi-a dat cinstitul şi sfîntul său suflet în mîinile lui Dumnezeu, fiind plin de zile, vieţuind optzeci de ani şi trei luni. Părul capului său era des şi despărţit în două, de patru palme de lung; asemenea şi barba îi era lungă şi despărţită în două. După ieşirea lui din viaţă, omul cel îndrăcit s-a slobozit de muncirea diavolească. Săvîrşindu-se sfîntul, s-au arătat din cer peste turn trei Cruci de stele care luminau cu nespusă podoabă, strălucind ca soarele. Acestea s-au văzut pînă ce s-a îngropat sfîntul său trup, acolo, lîngă turnul lui. Apoi au fost puse împreună cu el şi moaştele celor trei sfinţi tineri din Babilon: Anania, Azaria şi Misail; căci aşa poruncise cuviosul cînd era gata să moară, ca să nu se dea cinste moaştelor lui de către poporul care va veni la închinăciune, ci moaştelor celor trei sfinţi tineri. Căci cel ce era smerit în viaţă, s-a arătat smerit şi după moarte, fugind de slava omenească. Dar Dumnezeu, Care l-a preamărit pe pămînt înaintea oamenilor cu minuni, îl preamăreşte şi în ceruri înaintea îngerilor Săi, Cel ce Însuşi este slăvit de toată făptura în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Nicon din Pecerska
(11 decembrie)

Aduceţi-vă aminte de cei legaţi ca şi cum aţi fi cu dînşii legaţi, a poruncit Sfîntul Apostol Pavel, care era legat întru Domnul. Supunîndu-ne aceluia să facem pomenire aici şi de minunile fericitului Nicon, întru care Domnul pe faţă S-a arătat, scoţînd pe cei din obezi cu vitejie.

Acest fericit Nicon era de neam mare din cetatea Kievului şi, mergînd în mănăstirea Pecerska, s-a robit singur pe sine cu totul întru ascultarea lui Hristos şi s-a făcut monah iscusit. Iar după aceea, venind răucredincioşii polovţi - o sectă necreştină şi răscolnică - a fost robit de aceia, în aceeaşi vreme cînd era legat şi Sfîntul Evstratie al Pecerskăi şi l-au dus din mănăstire în ţara lor, unde era ţinut ferecat. Dar cineva din cetatea Kievului, fiind iubitor de Hristos, a mers acolo să răscumpere pe cei robiţi. Fericitul Nicon nu se îngrijea de aceea, iar acel iubitor de Hristos socotea că pentru aceasta nu se îngrijeşte, fiindcă are în cetatea Kievului rudeniile sale bogate, prin care voieşte să fie răscumpărat. Deci, acel iubitor de Hristos răscumpărînd pe mulţi, s-a întors şi le-a spus rudelor despre fericitul Nicon.

Rudeniile, auzind, au mers cu multă avere să-l răscumpere, dar fericitul Nicon a zis către dînşii: "Nicidecum să nu risipiţi averea voastră în deşert, căci de-ar fi voit Domnul să mă aibă slobod, nu m-ar fi dat în mîinile acestor nelegiuiţi, pentru că Acela singur este puternic a da în robie pe cei pe care voieşte; iar noi dacă am luat cele bune din mîna Domnului, oare cele rele să nu le suferim?" Iar rudeniile l-au ocărît şi, nerăscumpărîndu-l s-au dus cu toată averea înapoi. Atunci cel ce robise pe fericitul cum şi ceilalţi polovţi, văzînd că se lipsesc de dorirea lor, au început cu nemilostivire a munci pe robul lui Dumnezeu. Deci fericitul a fost muncit de dînşii trei ani, în toate zilele, fiind legat, avînd mîinile şi picioarele ferecate, pe foc aruncat, cu cuţitele tăiat, de foame şi de sete sfîrşindu-se uneori o zi, alteori două şi chiar trei, negustînd nimic; vara la soare se ardea, iar iarna pe zăpadă şi în ger se arunca.

Acestea toate i le făceau neîndumnezeiţii polovţi, ca să se răscumpere. Dar fericitul Nicon mulţumea lui Dumnezeu pentru toate şi se ruga Lui neîncetat. Iar către muncitorii lui grăia: "Hristos mă va izbăvi în dar din mîinile voastre - căci acum şi înştiinţare am luat, fiindcă mi s-a arătat fratele meu Evstratie - pe care voi l-aţi vîndut iudeilor spre răstignire, pentru care aceia se vor osîndi ca şi părinţii lor, care au zis: *Sîngele lui asupra noastră şi asupra fiilor noştri*. Iar voi, ticăloşii, munciţi veţi fi ca şi Iuda, cel ce a vîndut pe Domnul; iar mie, celui ce mi s-a arătat astfel, mi-a zis că a treia zi am să fiu în mănăstire, cu rugăciunile sfinţilor părinţi Antonie şi Teodosie şi ale celorlalţi cuvioşi ai Pecerskăi".

Auzind acestea, polovţul care îl lovise, socotea că o să fugă; pentru aceea i-a tăiat pulpele ca să nu scape şi pe lîngă acestea îl străjuia cu tărie. Dar iată că a treia zi în ceasul al şaselea, şezînd toţi împrejur cu arme, fără de veste fericitul legat s-a făcut nevăzut; numai străjerii au auzit un glas, zicînd: *Lăudaţi pe Domnul din ceruri*. Şi astfel a fost dus sfîntul în

chip nevăzut în biserica Prea-sfintei Născătoare de Dumnezeu de la Pecerska, în vremea cînd se începuse dumnezeiasca Liturghie şi se cîntau fericirile. Îndată toţi fraţii, adunîndu-se, întrebau cum a venit aici? Iar el voia mai întîi să tăinuiască acea minune. Dar, văzîndu-l toţi că era legat cu fiare grele pe dînsul, cu ranele netămăduite pe tot trupul şi încă curgînd sînge din tăietura pulpelor, în tot chipul l-au silit să le spună adevărul. Drept aceea, chiar nevrînd, mai pe urmă le-a arătat ceea ce se făcuse şi nu-i lăsa să scoată fiarele de pe mîinile şi din picioarele lui.

Egumenul a zis: "Frate, de-ar fi voit Domnul ca în nevoia aceasta să te aibă, nu te-ar fi scos din robie, deci acum să te supui voii noastre". Şi astfel, scoţîndu-i fiarele, le-a lăsat pentru trebuinţa altarului. Iar după cîteva zile, făcîndu-se pace cu polovţii, a venit în Kiev acel polovţian care avusese în robie pe fericitul Nicon şi a intrat în mănăstrirea Pecerska, unde văzînd pe fericitul său rob, Nicon, l-a recunoscut şi a spus toate despre dînsul cu de-amănuntul egumenului şi fraţilor şi nu s-a mai întors înapoi. Ci, umilindu-se, s-a botezat şi s-a călugărit, cu ceilalţi polovţi de neamul său cu care venise în Kiev şi cu care şi-a sfîrşit viaţa întru pocăinţă în mănăstirea Pecerska, slujind robului său, adică fericitului Nicon.

Multe alte prea minunate fapte a săvîrşit acest fericit sfînt bărbat Nicon din care pomenim acestea: "Cînd era în robie fericitul, oarecînd, robiţii ceilalţi se îmbolnăviseră de foame şi de supărare, încît erau aproape de moarte. Atunci fericitul, fiind cu dînşii în legături, le-a poruncit ca din bucatele păgîneşti nimic să nu guste, iar cu rugăciunea sa pe toţi i-a adus la sănătate şi i-a scăpat din legături în chip nevăzut.

Iarăşi, în aceeaşi robie fiind sfîntul, oarecînd s-a îmbolnăvit păgînul care-l robise pe el şi cînd era să moară, a poruncit femeilor sale şi copiilor, ca pe robitul Nicon să-l răstignească deasupra mormîntului său. Iar fericitul Nicon, văzînd cu duhul înainte pocăinţa lui cea mai de pe urmă, s-a rugat pentru dînsul şi l-a tămăduit. Astfel şi pe sine s-a tămăduit de moartea cea groaznică şi pe acela, nu numai de cea trupească, ci şi de cea sufletească. Acest fericit Nicon se mai numeşte slabul, căci i-a curs sîngele şi s-a uscat astfel, încît se puteau spune pentru el cuvintele lui David: *Uscatu-s-a ca un vas de lut vîrtutea mea*. Şi iarăşi: *Oasele mele ca uscăciunea s-au făcut*. Pentru aceasta şi noi mirîndu-ne de minunata putere a lui, nu de cea trupească, ci de cea sufletească şi de cea a puterilor cereşti celor fără de trupuri, să zicem ca Apostolul: *Avem această comoară în vase de lut*.

Arzînd cu focul dragostei lui Dumnezeu, legatul Nicon, cu minune fiind slobozit, s-a luminat prin fapte bune, cu dumnezeiască plăcere. Apoi s-a eliberat şi din legăturile trupeşti. Iar pentru slăbiciunea care vestejeşte pe om în viaţa aceasta, a luat după moarte nestricăciunea cea nevestejită a trupului său, care pînă acum se odihneşte în peşteră. Însă cu duhul a intrat în moştenirea cea nestricată şi nevestejită păstrată în ceruri pentru dînsul, lîngă izvoarele vieţii veşnice şi a luat cununa slavei cereşti, cu care, prin rugăciunile cuviosului plăcut al lui Dumnezeu, să ne învrednicim şi noi a fi încununaţi de Împăratul slavei Hristos Dumnezeu, Căruia se cuvine slava, împreună cu Cel fără de început al Lui

Părinte şi cu Preasfîntul, bunul şi de viaţă făcătorului Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Viaţa celui între sfinţi Părintelui nostru Spiridon, Episcopul Trimitundei, făcătorul de minuni (12 decembrie)

Insula Ciprului era patria minunatului Spiridon, care, născîndu-se din părinţi simpli, era şi el smerit cu inima şi bun cu viaţa. În copilăria sa a fost păstor de oi şi, crescînd, s-a împărtăşit nunţii celei legiuite şi s-a făcut tată de copii. El vieţuia cu cinste şi cu plăcere de Dumnezeu, urmînd lui David în blîndeţe, lui Iacob în simplitatea inimii şi lui Avraam în iubire de străini. Dar nu după mulţi ani, murindu-i soţia, cu osîrdie slujea lui Dumnezeu prin fapte bune, iar averea sa o cheltuia spre odihna străinilor. În lume atît de mult a plăcut lui Dumnezeu, încît s-a învrednicit cu darul facerii de minuni, căci vindeca tot felul de boli, din cele cu anevoie de vindecat şi izgonea duhurile rele din oameni, cu cuvîntul. Pentru aceasta a fost ales episcop al cetăţii Trimitundei, care era o cetate vestită a Ciprului, în împărăţia marelui Constantin şi a lui Constantie, fiul său, unde făcea minuni preaslăvite.

Oarecînd era în ostrovul acela secetă mare şi uscăciune, iar uscăciunii îi urma foametea şi foametei, moartea; căci mulţime de popor murea de foame. Pentru acea închidere a cerului, trebuia un Ilie sau un altul asemenea lui, ca să-l deschidă cu rugăciunea. Unul ca acela s-a arătat Sfîntul Spiridon, care, văzînd nevoia ce venea asupra poporului şi milostivindu-se părinteşte spre cei ce piereau de foame, s-a rugat cu sîrguinţă către preabunul Dumnezeu, Care îndată a umplut cerul cu nori, adunîndu-i de la marginile pămîntului. Apoi a fost lucrul cel mai minunat, ca să nu socotească cineva că ploaia s-a făcut din stihii, în chip firesc, căci multă vreme norii n-au dat ploaie, pînă ce iarăşi sfîntul a mai făcut rugăciune cu fierbinţeală şi atunci s-a vărsat ploaie mare pe pămînt şi n-a încetat multe zile, pînă cînd iarăşi s-a rugat sfîntul şi s-a făcut senin.

Pămîntul s-a adăpat cu îndestulare şi şi-a dat roadele sale, căci s-au îmbelşugat ţarinele, au rodit sadurile şi grădinile şi a fost după foametea aceea îndestulare multă prin rugăciunile plăcutului lui Dumnezeu, Spiridon. Peste cîţiva ani, prin voia lui Dumnezeu, pentru păcatele oamenilor, s-a făcut foamete în latura aceea şi se bucurau bogaţii vînzători de grîu, pentru acea scumpete, căci aveau grîu strîns de mulţi ani şi, deschizîndu-şi hambarele, au început a-l vinde scump. Atunci era în cetatea Trimitundei un vînzător de grîu, nesăţios de iubirea de argint şi plin de lăcomie. Acela, cîştigînd cu neguţătoria prin alte părţi mult grîu şi aducîndu-l cu corabia în cetate, nu voia să-l vîndă cu acel preţ, cu care se vindea în cetate, ci l-a pus în hambare, pînă cînd se va înmulţi foametea în cetate, pentru ca să-l vîndă mai scump şi să cîştige avere mai multă.

Fiind foamete mare şi din zi în zi înmulţindu-se, bogatul acela a început a vinde grîul său foarte scump. Atunci a venit la dînsul un sărac, cerînd şi rugîndu-l cu lacrimi să-l miluiască şi să-i dea puţin grîu, pentru ca să nu moară de foame cu copiii şi femeia sa. El, fiind cuprins de nemilostivire şi de pofta aurului, n-a vrut să miluiască pe sărac, ci a zis către dînsul: "Să mergi ca să aduci preţul şi vei avea ceea ce vei cumpăra". Săracul, slăbind de foame, a venit la Sfîntul Spiridon cu plîngere spunîndu-i despre sărăcia lui şi despre nemilostivirea bogatului. Iar sfîntul a zis: "Nu plînge, ci mergi în casa ta, pentru că aşa grăieşte Duhul Sfînt, că dimineaţa se va umple casa ta de grîu; iar pe bogatul acela îl vei vedea rugîndu-se de tine şi dîndu-ţi grîu fără plată".

Săracul, socotind că i-a zis sfîntul aceasta numai pentru mîngîierea necazului său, văzîndu-şi deşartă şi fără folos nădejdea sa, precum i se părea, s-a dus la casa sa suspinînd. Cum s-a făcut noapte, prin porunca lui Dumnezeu s-a vărsat ploaie mare pe pămînt, iar hambarele bogatului nemilostiv şi iubitor de argint au căzut şi apa a luat tot grîul. Nemilostivul vînzător de grîu, cu ai săi, a alergat prin toată cetatea, strigînd şi rugînd pe toţi ca să-i dea ajutor, spre a nu ajunge sărac. Dar oamenii, văzînd grîul risipit pe drumuri, au început a-l strînge şi a-l duce la casele lor. Asemenea şi săracul acela care ceruse ieri, şi-a adunat grîu din destul, pe care, văzîndu-l bogatul, a început a-l ruga să ia cît va voi. Aşa a pedepsit Dumnezeu nemilostivirea bogatului, iar sărăcia şi foametea săracului a mîngîiat-o, după proorocirea sfîntului.

Un plugar oarecare cunoscut sfîntului, în acea vreme de foamete, a mers la acelaşi nemilostiv bogat, care încă mai avea alte hambare pline de grîu, cerînd pentru hrană grîu pe datorie, făgăduind că-i va da cu dobîndă în vremea secerişului. Acela, neînvăţîndu-se minte cu pierderea grîului celui dintîi, neschimbîndu-se din zgîrcenia sa şi neîndreptîndu-se, şi-a închis inima cu nemilostivire şi înaintea acestui sărac, încît nu voia să audă de rugămintea lui, cea cu sîrguinţă şi a zis către dînsul: "Nu vei lua de la mine fără aur nici un bob de grîu". Auzind săracul acestea, lucrător de pămînt fiind, a mers plîngînd la arhiereul lui Hristos, Spiridon, spunîndu-i necazul său. Arhiereul, mîngîindu-l cu cuvintele sale, i-a dat drumul acasă. Apoi a doua zi a mers singur la plugarul acela, ducîndu-i un bulgăre mare de aur. De unde a luat aurul acela mai pe urmă se va vedea. Deci, punînd aurul acela în mîinile plugarului, a zis: "Du-te, frate, la bogatul vînzător de grîu şi dă-i acest bulgăr de aur ca zălog, ca să-ţi dea pe datorie grîu, cît va fi spre trebuinţa ta. Şi cînd va veni secerişul şi te vei îndestula cu pîine, atunci, răscumpărînd zălogul acesta, iarăşi îl vei aduce la mine".

Luînd săracul aurul din mîinile arhiereului, s-a dus cu sîrguinţă la acel bogat. Acela, cum a văzut aurul, s-a bucurat, fiind iubitor de aur şi îndată a dat pe datorie grîu săracului cît îi trebuia. După aceasta, trecînd vremea foametei, apoi fiind îmbelşugare şi sosind secerişul, plugarul a dat cu dobîndă grîul bogatului şi răscumpărînd zălogul, l-a dus cu mulţumire Sfîntului Spiridon. Sfîntul, luînd aurul, s-a dus în grădina sa şi l-a luat cu sine şi pe plugar, zicînd: "Vino cu mine, frate, ca să dăm acesta împreună Celui ce cu bună îndurare ni l-a dat nouă cu împrumut". Deci, intrînd în grădină împreună cu plugarul şi punînd aurul lîngă gard şi-a ridicat ochii în sus, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, Care

numai cu singură voia Ta, toate le faci şi le prefaci; Cela ce odinioară în faţa împăratului Egiptului, toiagul lui Moisi l-ai prefăcut în şarpe, Însuţi şi aurul acesta, precum atunci l-ai prefăcut într-acest chip, aşa şi acum porunceşte să se întoarcă la chipul său cel dintîi, pentru ca şi acest om să cunoască, cîtă purtare de grijă ai Tu pentru noi şi cu fapta să se înveţe ceea ce este scris în dumnezeiasca Scriptură: *Că toate oricîte voieşte Dumnezeu, le face*.

Astfel, rugîndu-se el, îndată aurul acela luînd puterea de fiinţă, a început a se mişca şi se vedea întorcîndu-se şi tîrîndu-se ca un şarpe. Şi aşa, şarpele care mai înainte se făcuse aur prin atingerea mîinilor sfîntului, prin minune iarăşi s-a prefăcut şarpe, din aur. Plugarul, văzînd acea minune, tremura de frică şi căzînd la pămînt, se socotea pe sine nevrednic de o facere de bine ca aceea. Deci, şarpele acela a intrat în vizuina sa, iar plugarul s-a întors la casa sa cu mulţumire, înspăimîntîndu-se de mărimea minunilor lui Dumnezeu, care s-au făcut prin rugăciunile sfîntului.

Un prieten îmbunătăţit al fericitului, din zavistia unor oameni răi, a fost clevetit la judecătorul cetăţii şi pus în temniţă; apoi a fost osîndit chiar la moarte, fără de vină. Deci, înştiinţîndu-se Sfîntul Spiridon, s-a dus să izbăvească pe prietenul său de la moartea cea fără de vină. Atunci era vreme ploioasă şi un rîu care era în cale, revărsîndu-se, nu era cu înlesnire cuiva a-l trece. Făcătorul de minuni, aducîndu-şi aminte de Isus al lui Navi cum a trecut Iordanul cu chivotul legii ca pe uscat, în vremea cînd era plin de apă şi crezînd în acelaşi Dumnezeu atotputernic, a zis către rîu, poruncindu-i ca unei slugi: "Stai! Stăpînul cel de obşte îţi porunceşte, ca să trec eu şi să scape bărbatul pentru care mă grăbesc".

Aceasta zicînd sfîntul, îndată a stat rîul, oprindu-şi repejunile apei şi a făcut cale uscată sfîntului şi nu numai lui, ci şi celor ce mergeau cu el, care au alergat înainte la judecător, vestindu-i venirea sfîntului şi minunea care s-a făcut pe cale. Judecătorul, auzind acestea, îndată l-a liberat pe cel osîndit şi l-a dăruit pe el sfîntului sănătos. Deci vedea cuviosul, cu ochii mai înainte-văzători, greşelile cele ascunse ale oamenilor. Căci odihnindu-se pe cale la un primitor de străini, o femeie oarecare, ce era robită de dragostea trupească şi păcătuia în taină cu un oarecare. Aceea a voit să spele picioarele sfîntului. Iar el, ştiind faptele ei, a zis către dînsa: "Nu te atinge de mine, femeie". Aceasta a zis, nu urînd pe cea păcătoasă sau lepădîndu-se de ea. Căci cum ar urî pe cei păcătoşi, fiind ucenic al Domnului, Care a mîncat şi băut împreună cu vameşii şi păcătoşii? Ci, pentru ca să o facă pe ea să-şi aducă aminte de păcatele sale şi să se ruşineze de faptele şi de cugetele ei cele necurate.

Cînd acea femeie mai vîrtos se nevoia, vrînd a se atinge de picioarele sfîntului ca să le spele, atunci, fiindu-i jale de pierderea ei, sfîntul, cu blîndeţe şi cu iubire de oameni, o mustră, aducîndu-i aminte de păcatele ei şi povăţuind-o către pocăinţă. Iar ea, mirîndu-se şi spăimîntîndu-se că cele ascunse şi cele nearătate ale ei, nu sînt tăinuite înaintea ochilor celui mai înainte-văzător al omului lui Dumnezeu, umplîndu-se de ruşine şi umilindu-se cu inima sa, a căzut la picioarele sfîntului şi nu cu apă, ci cu lacrimi le spăla pe ele şi faptele sale cele mustrate, cu buzele sale le mărturisea. Deci, ea făcea ceea ce a făcut odinioară

desfrînata din Evanghelie. Iar el i-a grăit ei, cele ce Domnul cu milostivire, a zis odinioară: *Îndrăzneşte fiică, iertate-ţi sînt păcatele tale*. Şi iarăşi: *Iată te-ai făcut sănătoasă, de acum să nu mai greşeşti*. Dintr-acel ceas, femeia aceea şi-a îndreptat spre bine viaţa sa şi s-a făcut şi altora spre folos.

De vreme ce numai din minuni s-a cunoscut viaţa sfîntului, se cuvine a şti şi rîvna lui pentru dreapta credinţă; deci cuvîntul ce ne stă înainte va arăta. Împărăţind marele Constantin cel întîi între împăraţii creştini, în a şasea sută şi treizeci şi şase de ani de la împărăţia lui Alexandru, feciorul lui Filip, iar de la Hristos trei sute douăzeci şi cinci, s-a adunat în Niceea acel preaslăvit sobor al Sfinţilor Părinţi, ca să condamne pe Arie, cel fără de Dumnezeu, care cu rea-credinţă zicea că Fiul lui Dumnezeu este făptură, iar nu Făcător şi să hotărască că Fiul este deofiinţă cu Tatăl. Cei ce ajutau hula lui Arie, erau episcopii cei mai însemnaţi: Eusebie al Nicomidiei, Maris al Calcedonului şi Teognie al Niceei. Aceşti oameni înrăutăţiţi, urmînd cu totul nebuniei lui Arie, bîrfeau, zicînd că Fiul lui Dumnezeu este creat ca orice om.

Începătorii cei ce se luptau pentru dreapta credinţă, cei împodobiţi cu viaţa şi cu învăţătura erau aceştia: Marele între sfinţi Alexandru, care era încă preot şi în vremea aceea ţinea locul Sfîntului Mitrofan, patriarhul Constantinopolului, nefiind acolo acesta, fiindcă zăcea pe patul durerii; apoi slăvitul Atanasie, care nu era încă împodobit cu rînduiala preoţească şi ţinea slujba diaconiei în biserica Alexandriei. Pentru această pricină nu puţină neîmpăcare era asupra lor, din partea zavistnicilor, căci nefiind cinstiţi cu treapta episcopiei covîrşeau pe alţii în înţelegerea credinţei. Atunci era împreună cu dînşii şi acest mare Spiridon, a cărui viaţă şi dar care locuia într-însul, era mai de folos şi mai puternic, pentru înduplecare spre cele de folos, decît gurile altora şi decît legăturile silogismelor cele cu meşteşug împletite ale ritorilor. Încă în acel sobor, cu voia împăratului, erau şi filosofi elini, care se numeau peripatetici, între care era un înţelept care-l ajuta pe Arie, care tăia ca şi cu o sabie ascuţită de amîndouă părţile şi se mîndrea cu limba sa de sofist, sîrguindu-se a rîde de învăţătura celor dreptcredincioşi.

Cu acel filosof a cerut a se întreba Sfîntul Spiridon, fiind bărbat neînvăţat, care numai pe Hristos ştia şi pe Acesta răstignit. Iar Sfinţii Părinţi, ştiind învăţătura lui, căci n-a avut cît de puţină învăţătură elinească, îl opreau, să nu îndrăznească a se întreba cu acel sofist, care era meşter la cuvinte. Dar acesta, ştiind ce poate înţelepciunea cea de sus şi cît sînt de neputincioase puterile înţelepciunii omeneşti, s-a apropiat de bărbatul acela, zicîndu-i: "În numele lui Iisus Hristos, o, fiolosofule, ia aminte la mine şi ascultă cele ce voiesc a-ţi spune". Filosoful a zis: "Vorbeşte şi te voi asculta". Sfîntul a început a vorbi zicînd: "Unul este Dumnezeu Care a făcut cerul şi pămîntul, pe om din pămînt l-a zidit şi toate celelalte, cele văzute şi nevăzute le-a aşezat cu Cuvîntul şi cu Duhul Său. Pe acel Cuvînt Îl credem şi noi, că este Fiul lui Dumnezeu, Care S-a milostivit de rătăcirea noastră, S-a născut din Fecioară, a vieţuit cu oamenii, a pătimit, a murit pentru mîntuirea noastră, a înviat şi împreună cu El a înviat neamul omenesc. Pe Acesta Îl aşteptăm să vină, să judece pe toţi cu dreptate şi să răsplătească fiecăruia după vrednicie şi-L credem că este de o fiinţă cu Tatăl, împreună şezător şi asemenea cinstit. Acestea astfel le mărturisim fără ispitire şi

încercare şi nici tu nu îndrăzni a ispiti cum sînt acestea; pentru că acestea covîrşesc înţelegerea ta şi sînt mult mai înalte decît toată cunoştinţa".

Apoi, tăcînd puţin, a zis: "Nu ţi se pare şi ţie a fi acestea astfel, o! filosofule? Pentru ca să te încredinţezi de adevăr, ia aminte la acest mic lucru, măcar că nu se cade să asemănăm firea cea îndumnezeită şi mai presus de fiinţă, cu făptura zidită şi stricăcioasă. Dar, de vreme ce ochii sînt mai credincioşi decît urechile şi cel care este puţin credincios, nu crede cu înlesnire, dacă nu va vedea ceva cu ochii cei trupeşti, pentru aceasta voiesc să vă încredinţez pe faţă cu această cărămidă, care este alcătuită din trei.

Acestea zicînd sfîntul, a făcut semnul Sfintei Cruci cu dreapta, avînd în stînga cărămida şi a zis: "În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh". Şi îndată strîngînd cărămida, o! prea slăvită minune! focul s-a ridicat în aer, apa s-a vărsat pe pămînt, iar lutul a rămas în mîinile sfîntului. Cei ce vedeau s-au înspăimîntat şi mai vîrtos filosoful, care, înspăimîntîndu-se cu sufletul, tăcea, ca şi cum nu mai ştia să vorbească, neavînd gură s-o deschidă împotriva cuvintelor sfîntului, în care lucra o putere dumnezeiască, încît s-au împlinit cele scrise: "Nu stă în cuvînt împărăţia lui Dumnezeu, ci în putere".

Apoi, filosoful a zis: "Cred că aşa sînt cele grăite de tine". Atunci bătrînul a zis: "Vino dar şi primeşte semnul sfintei credinţe". Iar filosoful întorcîndu-se către prietenii şi către ucenicii săi, a zis: "Ascultaţi-mă: pînă cînd era cu mine întrebarea din cuvinte, am adus cuvinte împotriva cuvintelor, iar cu meşteşugul iubirii de întrebare, biruiam pe cele puse înainte. Dar de cînd, în locul cuvintelor, a ieşit din gura acestui bătrîn puterea şi facerea minunii, nimic nu mai pot cuvintele împotriva puterii, pentru că nu poate sta omul împotriva lui Dumnezeu. Deci, dacă şi dintre voi cineva poate să înţeleagă ca mine, să creadă în Hristos şi, împreună cu mine, să urmeze acestui bătrîn, prin a cărui gură Dumnezeu a grăit".

Astfel, filosoful acela, primind credinţa creştinească, se bucura că a fost biruit de sfîntul bătrîn spre folosul său şi se bucurau toţi cei binecredincioşi, iar cei răucredincioşi s-au ruşinat.

Săvîrşindu-se acel mare sobor al Sfinţilor Părinţi şi fiind biruit şi lepădat Arie şi fiecare întorcîndu-se într-ale sale, s-a întors şi Sfîntul Spiridon la casa sa. În acea vreme a murit Irina, fiica lui, care înflorise cu tinereţile şi vremea vieţii sale şi-a petrecut-o în feciorie curată, încît era vrednică de cămara cea cerească. Atunci a venit la sfîntul o femeie plîngînd şi spunînd că a dat fiicei lui, Irina, un odor de aur, spre păstrare; dar de vreme ce ea a murit, a rămas odorul ascuns, neştiut de nimeni. Sfîntul Spiridon, căutînd pretutindeni prin casa sa odorul, cel ascuns nu l-a aflat; apoi, văzînd lacrimile şi tînguirea femeii şi fiindu-i milă de ea, a mers la mormîntul fiicei sale, împreună cu casnicii săi şi a strigat către cea moartă, precum odinioară Hristos lui Lazăr, zicîndu-i: "Fiică, Irino, unde este odorul cel de aur, care ţi s-a încredinţat spre păstrare?" Iar ea, ca dintr-un somn lung deşteptîndu-se, a răspuns: "În cutare loc al casei (spunînd numele locului) l-am ascuns pe el". Şi iarăşi a zis către dînsa sfîntul: "Dormi de acum, fiica mea, pînă cînd te va deştepta

pe tine Domnul tuturor, la învierea cea de obşte". Atunci s-au cuprins de frică toţi cei ce erau acolo, minunîndu-se şi înspăimîntîndu-se de acea minune preaslăvită, iar sfîntul, aflînd odorul în locul cel spus, l-a dat acelei femei.

După aceasta, murind marele Constantin şi împărţind fiilor săi împărăţia, a luat Răsăritul fiul cel mijlociu, Constantie. Acesta, fiind în cetatea cea mare, Antiohia Siriei, a căzut într-o boală grea, pe care nu puteau să o vindece doctorii. Deci, lăsînd împăratul cel bolnav pe doctori, a alergat cu rugăciune către Dumnezeu, Care poate tămădui sufletele şi trupurile şi de la El îşi cerea cu sîrguinţă tămăduire bolii sale. Atunci a avut o vedenie: într-o noapte un înger arătîndu-i o ceată de mulţi sfinţi episcopi, în mijlocul lor i-a arătat doi mai aleşi, care păreau a fi celorlalţi povăţuitori şi începă-tori; deci, aceia, îi spunea lui îngerul, sînt tămăduitorii bolii tale.

Deşteptîndu-se împăratul din somn şi gîndind la ceea ce văzuse, nu cunoştea cine erau cei pe care-i văzuse. Căci cum putea cunoaşte pe aceia, al căror nume şi patrie nu erau lui ştiute? Şi mai ales cînd unul dintre ei încă nici nu era episcop şi nici nu avea să fie episcop, dar acum se arăta a fi întru acea dregătorie. Deci a fost în nepricepere multă vreme. Apoi, primind sfat, a adunat la sine pe episcopii din cetăţile dimprejur şi căuta să-i cunoască pe dînşii şi pe cei doi episcopi ce îi văzuse în vis, însă nu i-a aflat. Iarăşi a chemat pe mai mulţi, din locuri şi mai îndepărtate, dar nici între aceia nu i-a aflat. După aceea a trimis în toată lumea ca să se adune la dînsul episcopii din toată stăpînirea sa.

Deci, a ajuns acea poruncă împărătească - sau mai bine zis acea rugăminte - şi în insula Cipru, la fericitul Spiridon, episcopul Trimitundei, căruia i s-a descoperit prin vedenie de la Dumnezeu, toate cele despre împărat. Sculîndu-se Sfîntul Spiridon, a mers la împărat, luînd cu sine pe ucenicul său Trifilie, cu care s-a arătat împăratului în vedenie. Iar Trifilie, precum am zis, încă nu era episcop. Ajungînd în Antiohia au intrat în palatele împărăteşti. Sfîntul episcop era îmbrăcat în haine simple şi purta în mînă un toiag de finic şi mitră pe cap, cum şi un văscior de lut atîrnat la piept, precum era obiceiul celor ce vieţuiau în Sfînta Cetate a Ierusalimului, în care obişnuiau a purta untdelemn din Sfînta Cruce.

Astfel, intrînd el, una din slugile cele însemnate din palatele împărăteşti, văzîndu-l ca pe unul din cei săraci, a rîs de dînsul şi, nelăsîndu-l să intre, l-a lovit peste obraz; iar el, fiind fără răutate după cuvîntul Domnului i-a întors lui şi cealaltă parte. Acela, cunoscîndu-l că este episcop şi văzîndu-şi greşeala sa, şi-a cerut iertare cu smerenie, pe care a şi căpătat-o. Ajungînd sfîntul înaintea împăratului, acesta pe dată l-a cunoscut, pentru că în acel chip l-a văzut în vis. Sculîndu-se de la locul său, s-a apropiat şi s-a închinat robului lui Dumnezeu, rugîndu-l cu lacrimi, să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul şi să-i vindece boala.

Sfîntul Spiridon, cum s-a atins de haina împăratului, îndată s-a făcut sănătos şi s-a bucurat de tămăduirea sa, cîştigată prin rugăciunile sfîntului, iar împăratul l-a cinstit foarte mult şi toată ziua aceea s-a veselit împreună cu dînsul, făcînd ospăţ bunului doctor. Iar Trifilie se minuna foarte mult de toată slava împărătească, de frumuseţea palatelor şi de starea

înainte a dregătorilor, cînd şedea împăratul şi de toată rînduiala cea minunată a aurului, cum şi de slujirea celor cu haine luminate. Iar Spiridon a zis către dînsul: "Ce te minunezi, frate? Oare mîndria şi slava împărătească fac pe împărat mai drept decît alţii? Oare nu moare împăratul întocmai cum moare fiecare din săraci şi se dă îngropării? Oare nu va sta ca oricare înaintea înfricoşatului Judecător? Pentru ce cinsteşti cele trecătoare, ca şi cum ar fi neschimbate şi te minunezi de cele ce sînt de nimic, cînd mai ales se cuvine a căuta pe cele ce sînt nematerialnice şi veşnice şi a iubi slava cea cerească şi nepieritoare?"

Apoi a învăţat şi pe împărat destul, ca să-şi aducă aminte de facerea de bine a lui Dumnezeu şi să fie bun către cei ce sînt sub stăpînirea lui; către cei ce greşesc să fie milostiv, către cei ce se roagă, să fie grabnic împăciuitor, bun dătător celor ce le trebuieşte ajutor şi tuturor să le fie ca un părinte, cu bună îndurare plecîndu-se către fiecare şi îndată întinzînd mîna. Că dacă nu împărăţeşte cineva în acest chip, apoi se poate numi mai drept tiran, decît împărat. În sfîrşit, l-a învăţat să ţie tare şi să păzească cele ce se cuvin dreptei-credinţe, neprimind nimic de la potrivnicii Bisericii lui Dumnezeu.

Vrînd împăratul să mulţumească sfîntului pentru tămăduirea adusă prin rugăciunile lui, îi dădu mulţime de aur, dar el n-a vrut să primească, zicînd: "Nu se cuvine, împărate, a-mi răsplăti cu aşa urîciune, în loc de dragoste; pentru că ceea ce s-a făcut prin mine pentru tine, dragoste este. Căci a lăsa casa şi a veni pe acest noian al mării şi a răbda asprimea de iarnă şi de vînturi, oare aceasta nu este dragoste? Şi pentru toate acestea, oare voi primi ca răsplată aur, care este pricinuitor a toată răutatea şi care lesne pierde toată dreptatea?" Astfel zicînd, sfîntul nu a vrut să primească nimic. Însă, fiind silit de rugămintea cea multă a împăratului, a primit să ia ceva, dar nu să ţină la dînsul, pentru că cele ce le-a primit, îndată le-a împărţit săracilor, care le trebuiau.

Prin sfătuirea acestui sfînt, împăratul Constandie a scutit de dări preoţii, diaconii, tot clerul şi slujitorii bisericii, judecînd a fi lucru necuvios, ca slujitorii Împăratului Celui fără de moarte, să dea dajdie împăratului celui muritor.

Ieşind sfîntul de la împărat şi întorcîndu-se într-ale sale, a fost primit în casa unui oarecare iubitor de Hristos. Acolo a venit la dînsul o femeie străină, care nu ştia să vorbească greceşte, aducînd pe braţele sale pe fiul său mort, pe care, punîndu-l lîngă picioarele sfîntului, plîngînd şi neştiind nimeni limba ei, numai lacrimile adevereau că pentru fiul ei cel mort se roagă de sfînt să-l învieze. Iar el, temîndu-se de slava deşartă, se lepăda de un lucru aşa minunat. Însă, fiind milostiv, se biruia de amara tînguire a celei ce plîngea şi a întrebat pe diaconul său Artemidot: "Ce să facem, frate?" Iar acela a răspuns: "Pentru ce mă întrebi, părinte? Ce alta poţi face, decît numai să chemi pe Hristos, dătătorul de viaţă, care de multe ori a ascultat rugăciunile tale; că dacă pe împărat l-ai vindecat, oare vei putea pe săraci şi nenorociţi să-i treci cu vederea?"

Arhiereul, pentru un sfat bun ca acesta, spre mai multă milostivire s-a înduplecat, a lăcrimat şi, plecîndu-şi genunchii, s-a rugat cu fierbinţeală lui Dumnezeu. Iar Acela, Care prin Elisei şi prin Ilie a dăruit viaţa fiului saretencii şi fiului somanitencii, a ascultat şi pe

Spiridon şi a întors duhul de viaţă în pruncul străinei, care, înviind îndată, a început a plînge. Maica, dacă a văzut pe fiul ei viu, îndată, de bucuria cea peste măsură, a căzut moartă. Pentru că nu numai durerea cea mare şi necazul inimii omoară pe om, ci uneori şi bucuria cea peste măsură face acelaşi lucru. Deci femeia aceasta a murit de bucurie, iar cei ce priveau spre dînsa, după bucuria cea mare pentru învierea pruncului, îndată le-a venit întristare şi lacrimi. Atunci, iarăşi a zis sfîntul către diacon: "Ce vom face?" Iar acela iarăşi i-a dat sfatul cel dintîi şi sfîntul s-a întors la rugăciune, ridicîndu-şi ochii către cer şi mintea înălţîndu-şi către Dumnezeu, se ruga Celui ce dă morţilor viaţă şi numai cu singura Sa voie toate le preface. Apoi a zis către ceea ce zăcea moartă pe pămînt: "Scoală-te şi stai pe picioarele tale"; iar ea, deşteptîndu-se ca din somn s-a sculat şi şi-a luat fiul cu mîinile sale viu. Apoi a poruncit sfîntul femeii şi celor ce se întîmplaseră acolo, să nu spună nimănui de ceea ce au văzut şi s-a făcut, iar diaconul Artemidot, după mutarea de veci a sfîntului, a dat acestea spre auzul tuturor credincioşilor, neascunzînd măririle şi puterile lui Dumnezeu ce se făcuseră prin marele plăcut al lui Dumnezeu, Spiridon.

Întorcîndu-se sfîntul acasă, a venit la dînsul un oarecare om, vrînd să cumpere din turma lui o sută de capre. Şi sfîntul i-a zis să aducă mai întîi preţul cel rînduit şi apoi să ia ceea ce a cumpărat. Dar el, dînd preţul pentru nouăzeci şi nouă de capre, a tăinuit una, socotind că nu va cunoaşte sfîntul despre aceea, a cărui bunătate de inimă era străină de grija cea mare a vieţii. Deci, mergînd amîndoi în ocolul dobitoacelor, sfîntul a zis către negustor ca să ia atîtea capre pentru cît a dat preţul. Despărţind o sută de capre, le-a scos din ocol şi una din acelea, ca o pricepută şi roabă bună, cunoscîndu-se că este nevîndută de stăpînul său, s-a întors degrabă şi a alergat iarăşi în ocol. Negustorul, prinzînd-o a tras-o după dînsul; iar capra, smulgîndu-se iarăşi, a fugit în ocol. Aşa de două şi de trei ori se smucea din mîinile lui şi fugea în ocol, iar el o scotea cu sila şi mai pe urmă a luat-o pe umeri şi o ducea într-ale sale. Dar capra, zbierînd şi bătîndu-l cu coarnele peste cap, se zvîrcolea încît se mirau toţi cîţi erau acolo. Sfîntul Spiridon, pricepînd lucrul şi nevrînd înaintea tuturor a mustra pe negustorul cel viclean, a zis către dînsul cu blîndeţe: "Vezi, fiule, că nu în zadar face dobitocul acesta unele ca acestea, căci nu suferă a fi dus la casa ta. Oare n-ai oprit preţul care se cuvenea pentru dînsa şi iată pentru aceea se smulge din mîinile tale şi fuge la ocol?" Deci acela, ruşinîndu-se, şi-a mărturisit păcatul şi şi-a cerut iertare. Apoi dînd preţul şi-a luat capra şi aceea mergea acum singură după dînsul în linişte la casa aceluia ce o cumpărase pe dînsa, întrecînd la mers pe stăpînul său cel nou.

În insula aceia era un sat care se numea Eritra, departe de mitropolia Constandiei, nu mai mult de treizeci de stadii. Acolo mergînd marele Spiridon pentru oarecare trebuinţă, a intrat în biserică şi a poruncit unui diacon din cei ce erau acolo, să facă o sfîntă rugăciune pe scurt, pentru că sfîntul se ostenise de calea cea îndelungată, mai ales că era vremea secerişului şi era arşiţă mare. Iar diaconul acela cu zăbavă făcea ceea ce i se poruncise şi cu dinadinsul lungea rugăciunea, citind şi cîntînd cu mîndrie şi mărindu-se în deşert cu glasul său.

Deci fericitul, uitîndu-se la el, deşi era bun cu firea, îl ocărî cu asprime, zicîndu-i: "Taci!". Şi îndată i s-a legat limba, încît nu numai glasul, ci şi vorba şi-a pierdut şi sta mut ca unul

fără limbă. Atunci li s-a făcut frică la toţi care erau acolo, apoi s-a auzit despre aceea în tot satul şi s-au adunat toţi să vadă acea minune, iar diaconul a căzut la picioarele sfîntului rugîndu-se în tăcere, ca să i se dezlege limba. Se mai rugară pentru dînsul şi acei prieteni ai lui şi rudenii, încît abia l-au îmblînzit, pentru că sfîntul era aspru cu cei mîndri şi măreţi în deşert. Deci l-a iertat şi, dezlegîndu-i limba, i-a dat şi graiul. Însă a lăsat oarecare semn al cercetării, nelimpezindu-i limba cu totul, pentru că l-a lăsat cu glas mic, zăbavnic la limbă şi poticnindu-se la vorbă, ca să nu se mai mîndrească cu glasul său, nici să se mai mărească în deşert cu vorba sa cea limpede.

Altădată acest dumnezeiesc bărbat, fiind în cetatea sa, a intrat în biserică la Vecernie şi s-a întîmplat atunci că nu era popor în acolo, decît numai slujitorii bisericeşti. Apoi a poruncit să se aprindă făclii multe şi candele, iar el singur stătea înaintea altarului, bucurîndu-se cu duhul. Deci cînd a strigat după obicei: "Pace tuturor", nefiind popor ca să dea răspunsul cel obişnuit la cuvintele zise de arhiereu, îndată s-a auzit din înălţime, strigînd: "Şi duhului tău". Şi era glasul acela dulce şi potrivit, covîrşind toată cîntarea omenească cea dulce. Iar diaconul care zicea ecteniile s-a speriat, auzind la fiecare ectenie o cîntare dumnezeiască de sus, cîntînd: "Doamne miluieşte". Glasul acela se auzea şi de cei ce erau departe de biserică, încît alergau cu sîrguinţă la acel glas dulce şi prea minunat şi, apropiindu-se de uşi, îndulcea mai mult urechile şi inimile lor acea cîntare străină. După ce au intrat în biserică, n-au văzut pe nimeni, decît numai pe arhiereu cu puţini slujitori bisericeşti; apoi acea cîntare bisericească nu se mai auzea de nimeni şi se minunau foarte mult.

Altădată, sfîntul stînd în biserică la cîntarea Vecerniei, n-a ajuns untdelemn în candelă şi era să se stingă, că nu se găsea atunci deloc untdelemn în biserică. Deci se mîhnea sfîntul de aceasta, ca nu cumva, stingîndu-se candela, să înceteze cîntarea Vecerniei şi să se sfîrşească pravila cea obişnuită a bisericii. Dar Dumnezeu, Care face voia celor ce se tem de El, a făcut să izvorască în candelă untdelemn, precum altădată în vasul văduvei, în zilele lui Ilie. Iar slujitorii, aducînd vase le puneau dedesubt, pentru că untdelemnul curgea din candelă şi s-au umplut acele vase cu untdelemn sfinţit, ce era plin de darul lui Dumnezeu.

În Cipru era o cetate ce se numea Chirina; nu aceea care este în Livia, ci alta cu acelaşi nume, la care mergea sfîntul din Trimitunda pentru oarecare trebuinţă. Atunci mergea cu dînsul şi Trifilie, ucenicul lui, fiind episcop în Levcusia Ciprului. Trecînd ei muntele ce se numeşte Pentadactil şi ajungînd la un loc ce se zice Parimna, care este frumos, cu multă verdeaţă şi cu multe fructe, Trifilie, bucurîndu-se de acel loc, a poftit ca şi el să se facă stăpînul unui sat din Parimna şi să-l cîştige în cuprinsul bisericii sale. Deci cugeta la aceasta îndelung, întru inima sa.

Dar nu s-a tăinuit acel cuget al lui Trifilie înaintea ochilor celor mai înainte-văzători ai lui Spiridon, pe care marele părinte înţelegîndu-l cu duhul, a zis: "Pentru ce o! Trifilie, cugeţi neîncetat cele deşarte, poftind sate şi vii, care cu adevărat nu sînt de nici un preţ, ci numai că se văd şi cu părere atrag inima omenească spre pofta lor? Avem avuţie în cer

nefurată, avem locaş nefăcut de mîini; pe acelea caută-le, cu acelea îndulceşte-te, mai înainte de vreme, prin gîndirea la Dumnezeu, care nu pot să treacă de la unul la altul, că cel ce se face odată stăpîn acelora, are moştenirea care niciodată nu piere". Acestea auzindu-le Trifilie, mult s-a folosit şi după aceea altă viaţă a avut, încît s-a făcut vas ales al lui Hristos, precum odinioară Pavel şi de nenumărate daruri dumnezeieşti s-a învrednicit. Astfel fiind foarte îmbunătăţit, marele Spiridon şi pe alţii îi povăţuia către fapte bune, pentru că sporeau învăţăturile lui la cei ce le primeau, iar celor ce le lepădau li se întîmpla sfîrşit rău, precum ne va arăta cuvîntul ce ne stă înainte şi va urma.

Un corăbier locuitor în aceeaşi cetate a Trimitundei, plutind în oarecare laturi pentru negustorie, a zăbovit acolo douăsprezece luni. În acea vreme femeia lui, fiind o desfrînată, a zămislit în pîntece. Întorcîndu-se negustorul la casa sa şi văzînd pe femeie însărcinată, a cunoscut că a păcătuit şi, umplîndu-se de mînie, o bătea nevrînd să mai vieţuiască cu dînsa şi o izgonea din casa sa. Apoi, mergînd la arhiereul lui Dumnezeu, Spiridon, i-a spus pricina şi cerea de la dînsul sfat folositor. Iar el, mîhnindu-se cu sufletul pentru păcatul ei şi pentru mîhnirea cea mare a bărbatului, a chemat pe femeie. Dar n-a întrebat-o dacă a făcut păcat, de vreme ce martor nemincinos era însărcinarea şi rodul ce se purta într-însa, zămislit din fărădelege; ci, i-a zis ei: "Pentru ce ai călcat credinţa bărbatului tău şi ai adus ocară casei tale?" Iar femeia, pierzîndu-şi ruşinea, a îndrăznit a minţi, zicînd că nu de la altcineva a zămislit, ci de la al său bărbat. Iar cei ce auzeau, se mîniau asupra ei mai mult pentru minciună, decît pentru desfrînare şi îi ziceau: "Douăsprezece luni n-a fost bărbatul tău acasă şi cum zici că de la bărbatul tău ai zămislit? Au poate rodul cel zămislit să zăbovească în pîntece douăsprezece luni şi mai mult?" Iar ea întărea, zicînd: "Cel ce s-a zămislit în pîntece aştepta întoarcerea tatălui său ca să vină acasă din calea cea depărtată şi pruncul să iasă din pîntecele meu".

Acestea şi mai multe minţind şi pe toţi biruindu-i prin cuvintele sale, a ridicat gîlceavă, ca şi cum ea ar fi fost clevetită şi năpăstuită. Iar bărbatul cel blînd, Sfîntul Spiridon, aducîndo spre pocăinţă, i-a zis: "O! femeie, de vreme ce în mare păcat ai căzut, îţi stă înainte şi pocăinţă mare, pentru că ţi-a rămas nădejde de mîntuire; căci nu este vreun păcat care să biruiască milostivirea lui Dumnezeu. Însă văd că prin desfrînare ai născut deznădăjduire, iar prin deznădăjduire, neruşinare. Deci cu dreptate este ca să primeşti vrednica răsplată după fapta ta, pătimind grabnică pedeapsă, însă dîndu-ţi-se loc şi vreme de pocăinţă. Acestea grăim ţie de faţă că nu va ieşi din pîntecele tău pruncul acela pînă cînd nu vei mărturisi singură păcatul, adevărul neacoperindu-se cu minciuna, ceea ce şi orbii, precum se zice, pot să o vadă".

Aceste cuvinte ale sfîntului, degrabă au venit la săvîrşire. Căci, apropiindu-se vremea naşterii, au venit asupra femeii aceleia dureri cumplite, care îi munceau pîntecele foarte rău, ţinîndu-se pruncul în pîntece. Însă fiind cu inima împietrită, n-a voit să-şi mărturisească păcatul său şi într-acea cumplită durere a murit, neputînd să nască. De acest lucru înştiinţîndu-se, arhiereul lui Dumnezeu a lăcrimat şi se căia, căci cu acest fel de pedeapsă a judecat-o pe ea şi zicea: "Nu voi mai face judecată între oameni, dacă cuvîntul cel zis de mine se împlineşte aşa degrabă între dînşii cu fapta".

Iată, am spus despre femeia cea rea care a lepădat certarea sfîntului şi n-a ascultat sfătuirea cea de folos. Se va povesti acum şi despre o altă femeie bună.

O femeie cu numele Sofronia, cu bun obicei şi binecredincioasă, avea un bărbat necredincios, care ţinea de credinţa păgînească. Deci femeia aceea s-a dus degrabă la arhiereul lui Dumnezeu, Spiridon, şi i-a spus necazul, rugîndu-l cu dinadinsul să se sîrguiască şi să întoarcă pe bărbatul ei la sfînta credinţă. Omul acela avea prietenie cu Sfîntul, ca vecin şi cinstea pe fericitul, iar uneori mergeau unul la casa altuia, precum este obiceiul vecinilor.

Odată şezînd la masă Sfîntul Spiridon cu mai mulţi vecini şi cu acel necredincios, fericitul a zis unuia din cei ce slujeau, în auzul tuturor: "Iată, stă la porţi un vestitor trimis de sluga care păzeşte turma mea, ca să-mi spună că, dormind el, s-au prăpădit toate dobitoacele, rătăcindu-se prin munţi. Deci, mergînd, spune-i robului meu ce a fost trimis, că acum le-a aflat pe toate într-o peşteră şi nici un dobitoc din turmă n-a pierit". Deci a mers sluga aceea şi a spus trimisului cuvintele Sfîntului Spiridon. Trecînd puţină vreme şi încă nesculîndu-se de la masă, alt vestitor a venit de la acea slugă, spunînd că întreaga turmă s-a aflat.

Auzind acestea acel necredincios de la masă, se mira foarte, că Sfîntul Spiridon toate le vedea înainte pe cele de departe şi pe cele de aproape şi părîndu-i că acesta este ca un Dumnezeu a vrut să-i facă aceea ce cîndva licaoniţii au făcut lui Barnaba şi lui Pavel; adică să aducă tauri şi cununi şi să-i aducă jertfă. Iar sfîntul a zis către dînsul: "Nu sînt eu Dumnezeu, ci slugă a Lui; eu sînt pătimaş asemenea ţie, iar dacă vezi că ştiu cele ce se lucrează departe, acestea îmi dăruieşte Dumnezeul meu, întru care şi tu, de vei începe a crede, vei cunoaşte care esta tăria şi puterea Lui cea atotputernică.

Atunci, iubitoarea de Hristos, Sofronia, aflînd vreme, sfătuia pe bărbatul său cu multe cuvinte, ca să se lepede de necurăţia păgînească, să cunoască pe Unul, adevăratul Dumnezeu, şi să creadă întru Dînsul. Şi aşa, cu darul lui Hristos, a întors pe cel necredincios la sfînta credinţă, l-a luminat cu Sfîntul Botez şi s-a mîntuit bărbatul acela necredincios prin femeia sa credincioasă, precum grăieşte Sfînta Scriptură.

Se povesteşte despre smerenia cuviosului, că fiind atît de mare arhiereu şi făcător de minuni, nu se socotea a fi umilit păstorind oile cele necuvîntătoare, singur ostenindu-se pentru dînsele. Odinioară, năvălind tîlharii noaptea la ocolul dobitoacelor, au furat cîteva din ele şi voiau să iasă. Dar Dumnezeu, iubind pe plăcutul Său şi păzind puţina lui avere, a legat pe acei tîlhari cu legături tari şi nevăzute, încît nu le era cu putinţă a ieşi din ocol şi astfel au fost ţinuţi pînă dimineaţa. Făcîndu-se ziuă, a venit sfîntul la oi şi văzînd pe tîlhari legaţi cu puterea lui Dumnezeu, avînd mîinile înapoi şi picioarele nemişcate, i-a dezlegat cu rugăciunea. Apoi mult învăţîndu-i pe dînşii să nu poftească ale celui străin, ci din osteneala mîinilor lor să se hrănească, le-a dat cîte un berbec, zicînd: "Luaţi aceasta, ca să nu fie în zadar osteneala voastră şi privegherea cea de toată noaptea". Apoi i-a slobozit pe dînşii în pace.

Un negustor, din aceeaşi cetate se obişnuise a lua de la sfînt aur pe datorie pentru negustorie şi, după ce se întorcea de la negustoria sa, îi aducea ceea ce lua pe datorie şi-i poruncea sfîntul să-l pună el singur în lada aceea din care lua. Astfel, sfîntul nu lua seama de averea cea vremelnică, necercetînd cu tot dinadinsul dacă acela, luînd singur aur cu binecuvîntarea lui, apoi iarăşi aducînd şi punîndu-l înapoi de unde îl lua, i se binecuvînta negustoria lui.

Odată, robindu-se cu iubirea de aur, n-a pus în ladă aurul pe care îl adusese şi-l tăinuia la sine, iar înaintea sfîntului a minţit, zicînd că l-a pus. Dar în puţină vreme a sărăcit negustorul acela, pentru că aurul cel tăinuit nu numai că nu i-a făcut nici un cîştig, ci şi marfa care era a lui a prăpădit-o şi ca un foc în taină i-a risipit averea lui. Deci, sărăcind negustorul acela, a venit iarăşi la sfînt şi i-a cerut să-i dea aur pe datorie. Iar sfîntul l-a trimis în cămara sa la ladă ca să-şi ia singur, zicînd: "Mergi şi ia, dacă ai pus acolo ceea ce ai luat".

Acela mergînd şi negăsind aur, s-a întors la sfînt deşert. Sfîntul i-a zis: "Cu adevărat, frate, pînă acum, afară de mîna ta, n-a fost alta în ladă; deci, de ai fi pus atunci aurul, acum iarăşi ai fi luat". Iar acela, umplîndu-se de ruşine, a căzut la picioarele sfîntului, cerîndu-şi iertare. Sfîntul l-a iertat şi l-a învăţat să nu mai poftească ale celui străin, nici să-şi încarce sufletul cu vicleşugul şi minciuna; pentru că dobînda care se cîştigă cu nedreptate, nu este dobîndă, ci adevărată pagubă.

Odată, s-a făcut adunare de episcopi în Alexandria, pentru că patriarhul de acolo, chemînd pe toţi episcopii de sub stăpînirea lui, voia cu rugăciune de obşte să sfarme toţi idolii păgîneşti, fiind încă mulţime de idoli acolo. Deci, săvîrşindu-se multe rugăciuni cu sîrguinţă către Dumnezeu, soborniceşte şi deosebi, au căzut toţi idolii din toată cetatea şi din cele dimprejur, numai un idol mai vestit a rămas întreg la locul său. Rugîndu-se mult patriarhul, cu mîhnire pentru sfărîmarea acelui idol şi stînd el noaptea la rugăciune, i s-a arătat o vedenie dumnezeiască, poruncindu-i să nu se întristeze pentru nesfărîmarea idolului, ci să trimită degrabă în Cipru să cheme pe Spiridon, episcopul Trimitundei, căci pentru el s-a lăsat idolul acela, ca să se sfărîme cu rugăciunea lui. Patriarhul, scriind îndată Sfîntului Spiridon, carte cu rugăminte, chemîndu-l în Alexandria şi vestindu-i pricina chemării, a trimis degrabă pe cineva în Cipru. Sfîntul, primind scrisoarea aceea şi citind-o, s-a suit degrabă în corabie şi a pornit spre Alexandria.

Sosind corabia la ţărmul cel vestit al Alexandriei, care se numeşte Neapoli, şi ieşind sfîntul din corabie, îndată s-a sfărîmat idolul acela din Alexandria, cu multe jertfelnice, din care pricină s-au înştiinţat oamenii de acolo despre venirea lui Spiridon; căci cînd s-a spus patriarhului că idolul s-a sfărîmat, îndată a zis către ceilalţi episcopi: "O! prieteni, Spiridon al Trimitundei se apropie". Iar ei, pregătindu-se, au ieşit întru întîmpinarea lui, primindu-l cu cinste şi s-au bucurat de venirea acestui mare făcător de minuni la dînşii şi luminător al lumii.

Pentru acest sfînt şi mare părinte Spiridon, istoricii bisericeşti Nichifor şi Sozomen pomenesc şi aceasta: "El era foarte sîrguitor în păzirea rînduielii bisericeşti şi spre păstrarea neştirbită a dumnezeieştii Scripturi, neschimbînd nici un cuvînt din cele scrise în sfintele şi cele fără de prihană cărţi. Odată, s-a întîmplat un lucru ca acesta: S-a făcut în Cipru adunarea episcopilor din insula aceia, pentru unele trebuinţe bisericeşti, între care era şi Sfîntul Spiridon şi episcopul Trifilie, cel mai sus pomenit, care era iscusit în înţelepciunea cărţii - pentru că multă vreme în vîrsta tinereţilor sale a petrecut la Virit, învăţînd scriptura şi înţelepciunea; pentru aceasta l-au rugat părinţii ca să spună cuvînt de învăţătură în biserică poporului.

Învăţînd el poporul, s-a întîmplat în biserică, a aduce la mijloc cuvintele lui Hristos cele zise către slăbănog, care sînt scrise la Sfîntul Evanghelist Marcu, adică: *Scoală-te şi-ţi ia patul tău*. Iar Trifilie n-a zis pat, ci în loc de pat a zis culcuş, adică: "Scoală-te şi-ţi ia culcuşul tău". Acestea auzind Sfîntul Spiridon, s-a sculat de la locul său, nesuferind să audă schimbarea cuvintelor lui Hristos şi a zis către Trifilie: "Au doară tu eşti mai bun decît cel ce a zis pat, de te ruşinezi de cuvintele Lui?" Acestea zicînd, a ieşit din biserică înaintea tuturor şi n-a făcut un rău cu acestea, deşi era prea simplu cu învăţătura; căci pe Trifilie, care se îngîmfa cu frumuseţea vorbirii sale, ruşinîndu-l puţin, l-a învăţat smerita înţelepciune şi blîndeţea. Deci fericitul Spiridon era foarte cinstit de toţi, ca cel ce era mai bătrîn cu anii, mai slăvit cu viaţa şi mai întîi cu scaunul, cum şi făcător de minuni prea ales; pentru aceea fiecare lesne putea să se ruşineze de faţa şi de cuvîntul lui.

Se mai spune şi despre o altă minune a Sfîntului Spiridon. Mergînd Sfîntul Spiridon la Sfîntul Sinod cel dintîi, a toată lumea de la Niceea şi, rămînînd la o gazdă oarecare, pizmăreţii arieni au tăiat noaptea în taină capetele celor doi cai ai lui, pe care îi avea cu sine la drum. Făcîndu-se ziuă şi văzînd sluga lui răutatea ce se făcuse de eretici, a spus Sfîntului Spiridon. Iar el, nădăjduind spre Dumnezeu, a poruncit slugii ca să pună capetele tăiate la locul lor şi sluga, făcînd degrabă ceea ce i se poruncise, a lipit capul calului celui alb, din greşeală, la cel negru şi al celui negru la cel alb şi îndată au înviat caii şi au stat pe picioarele lor. Apoi a mers Sfîntul Spiridon cu dînşii pe drumul său. Poporul se mira văzînd un lucru ca acela, cum calul cel negru are cap alb şi calul cel alb are cap negru, de care minune ereticii s-au ruşinat.

Atîta dar şi mila lui Dumnezeu erau peste cuviosul acesta, încît în vremea secerişului, în arşiţa soarelui, sfîntul său cap se arăta plin de rouă răcoroasă, ce se pogora de sus, care lucru s-a arătat în anul cel din urmă al vieţii sale. Căci ieşind împreună cu secerătorii la seceriş - pentru că era smerit şi lucra cu mîinile sale, nemîndrindu-se de înălţimea dregătoriei - şi secerînd holda sa, deodată, în ceasul cel mai cumplit al arşiţei, s-a rourat capul lui, precum odinioară lîna lui Ghedeon; de care lucru toţi s-au minunat şi s-au mirat. După aceasta toţi perii capului său s-au schimbat şi unii s-au făcut galbeni, alţii negri, iar alţii albi; singur Dumnezeu ştie pentru ce s-a făcut aceea şi ce însemna. Iar sfîntul, pipăind capul cu mîna sa cea dreaptă, a spus celor ce erau acolo, cum că s-a apropiat vremea despărţirii sale de trup şi-i povăţuia pe toţi la fapte bune, iar mai vîrtos spre dragostea lui Dumnezeu şi către aproapele.

După aceasta, trecînd nu multe zile, sfîntul şi dreptul său suflet l-a dat în mîinile Domnului său, Căruia cu adîncă cuvioşie şi cu dreptate i-a slujit toată viaţa sa; apoi a fost îngropat cu slavă în biserica Sfinţilor Apostoli, care este în Trimitunda, unde s-a orînduit a se săvîrşi pomenirea lui în toţi anii, făcîndu-se multe minuni la mormîntul său, întru slava minunatului Dumnezeu, Celui preamărit întru toţi sfinţii Săi, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh, Căruia I se cuvine şi de la noi slavă, mulţumire, cinste şi închinăciune în veci. Amin.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie şi Orest (13 decembrie)

Pe vremea împărăţiei lui Diocleţian şi Maximian, toată stăpînirea romană era plină de nedumnezeiasca înţelepciune idolească şi toţi oamenii, rîvnind unul altuia, ca nişte turbaţi se sîrguiau în acea păgînătate. Mai ales cînd se trimiteau porunci împărăteşti în unele zile, prin toate cetăţile şi locurile către domni şi către judecători, poruncind ca să aducă idolilor multe daruri şi jertfe în zilele cele hotărîte şi de praznice, făgăduind celor care vor sluji cu osîrdie idolilor răsplată împărătească, învrednicire de cinste şi dregătorie. Iar celor care nu vor vrea să se închine idolilor şi să le aducă jertfe, acelora mai întîi să li se ia averea; apoi pe dînşii, după felurite şi multe munci, să-i supună la pedeapsa cu moartea. De aceea era prigoană mare în toată lumea, sîrguindu-se pretutindeni domnii şi stăpînitorii ca să piardă de pe pămînt credinţa creştinească.

În acea vreme s-a vestit acelor împăraţi păgîni, cum că toată Armenia cea mare şi Capadocia se împotrivesc poruncii lor şi vor să iasă din stăpînirea romanilor, nădăjduind spre Hristos Cel răstignit, crezînd cu tot sufletul într-Însul. Deci, s-a tulburat de aceasta împăratul Diocleţian şi, chemînd pe toţi boierii săi, a ţinut sfat trei zile, de dimineaţă pînă seara, gîndind cum ar putea să dezrădăcineze creştinătatea. Mai întîi pe cei ce stăpîneau în cele două ţări, adică în Armenia şi Capadocia, i-au scos din stăpînire, ca pe nişte neiscusiţi şi nevrednici care nu ştiau să ocîrmuiască stăpînirile încredinţate lor şi să smerească nesupunerea poporului. Apoi a ales doi din neamul grecesc, învăţaţi în limba elinească, pe Lisie şi pe Agricolae, amîndoi cu nărav rău şi cumpliţi, şi i-a pus pe aceştia peste aceste ţări. Lui Lisie i-a dat rînduiala limitaniei, adică păzirea hotarelor, iar lui Agricolae, poruncindu-i să stăpînească toată eparhia, i-a încredinţat mulţimea ostaşilor care erau rînduiţi în acele cetăţi.

Deci, ajungînd acei tirani nemilostivi prin ţările încredinţate lor, mulţime mare de toată vîrsta, era omorîtă fără cruţare şi fără cercetare, numai cît de mică clevetire s-ar fi adus la dînşii asupra cuiva de la zavistuitorii vrăjmaşi. În toate zilele erau cercetaţi şi prinşi creştinii şi aduşi la pierzare, de către acei băutori de sînge, ca nişte fiare mîncătoare de om. Lisie, fiind în cetatea Satalia, cînd afla undeva oarecare bărbaţi sfinţi şi femei, după multe ispitiri şi munci, sub strajă mare îi trimitea legaţi la Agricolae, care era în Sevastia, pentru ca să nu moară în patria lor şi să nu fie daţi obişnuitei îngropări de către rudenii şi

cunoscuţii lor, ca, fiind omorîţi în pămînt străin, să piară fără ştirea nimănui. Asemenea făcea şi Agricolae, cu creştinii prinşi în Sevastia. Îi trimitea în Satalia la Lisie, pentru că era între dînşii mare prietenie şi unire în cuget şi un gînd aveau ticăloşii: ca, astfel, mai multă răutate să facă creştinilor, omorîndu-i afară de patria lor.

Acestea făcîndu-se astfel, Evstratie, bărbat însemnat în cetatea Satalia, cel dintîi cu bunul neam şi cu dregătoria - căci era din rînduiala voievozilor -, binecredincios fiind şi temător de Dumnezeu şi petrecînd viaţa fără prihană, văzînd răutatea cea mare ce se făcea creştinilor în toate zilele, se necăjea cu sufletul, se mîhnea şi striga cu lacrimi către Domnul nostru Iisus Hristos, petrecînd în post şi în rugăciuni ca să fie milostiv robilor Săi. Apoi, căutînd spre poporul său, se ruga să-i mîntuiască de o nevoie ca aceea şi să întoarcă răutatea ce era asupra lui. Dorea încă să intre în nevoinţele sfinţilor şi să se învrednicească a fi părtaş muceniciei lor. Dar, socotind muncile cele de multe feluri şi iuţimea cea cumplită a muncitorului, se temea.

Atunci, în gîndul său a socotit să-i facă o ispitire ca aceasta: luînd brîul l-a dat credincioasei sale slugi şi i-a poruncit să-l ducă în biserica Aravrachiei, de unde era de neam Evstratie. La biserica aceea era preot în acea vreme Avxentie, cel mărturisit rob al lui Dumnezeu. Şi a învăţat pe sluga sa să pună brîul în altar, iar el să se ascundă în biserică şi să pîndească cine va veni să ia mai întîi brîul. Dacă preotul Avxentie, intrînd să se roage, va lua brîul, să nu-i zică nimic şi să se întoarcă; iar de va voi mai întîi altcineva din clerici să-l ia, să nu-l lase nicidecum şi să-l aducă înapoi.

Astfel învăţînd pe slugă, l-a trimis, gîndind în mintea sa şi zicînd: "Dacă va lua preotul brîul, apoi acel semn îi va fi ca o purtare de grijă şi ca o prevestire a bunăvoirii lui Dumnezeu, că se va da la munci pentru Hristos; iar de va fi să-l ia altcineva, să-i fie semn că nu se va da la munci, ci să-şi păzească în taină credinţa". După puţine zile, întorcîndu-se sluga, a spus stăpînului său că în acelaşi ceas în care a pus brîul în altar, îndată a venit preotul Avxentie, ca şi cum ar fi fost trimis şi, intrînd în altar, a luat brîul. Auzind acestea Evstratie s-a bucurat foarte mult şi strălucea faţa lui de bucurie şi veselie, încît se mira de el prietenul său Evghenie.

În acea vreme fericitul Avxentie a fost prins împreună cu alţi creştini şi, fiind întrebat în divan şi muncit, a fost aruncat în temniţă şi ţinut în legături. Apoi, fiind pregătit un divan în mijlocul cetăţii pe loc înalt, a şezut Lisie cu mîndrie şi a poruncit să scoată pe cei legaţi ca să-i întrebe. Sfîntul Evstratie, intrînd în temniţă, a rugat pe toţi sfinţii care erau legaţi pentru Hristos să se roage pentru dînsul, căci zicea că şi el în aceeaşi zi are să se facă părtaş nevoinţei lor. Atunci toţi sfinţii cei legaţi, plecîndu-şi genunchii, s-au rugat pentru dînsul către Dumnezeu şi, zicînd "Amin", mergeau în urma lui Evstratie.

Stînd ceata ostaşilor înaintea judecătorului, după obicei, a poruncit Lisie să aducă înaintea divanului său pe cîte unul, adică pe acei care fuseseră mai înainte la întrebare. Iar Evstratie a zis: "În zilele trecute s-a citit în divan porunca cea împărătească, ca de pretutindeni creştinii, cei ce se vor afla în orice rînduială, să se aducă înaintea judecăţii

tale. Deci s-a adus Avxentie, cel demult slăvit cu neamul şi cu viaţa, iar acum şi mai slăvit cu bărbăţia şi tăria care s-a arătat într-însul, căci s-a făcut rob al lui Hristos, Împăratul ceresc. Acela, stînd în faţa acelui divan, s-a nevoit cu nevoinţa nemuririi, mustrînd a ta nedumnezeire, o! judecătorule, grăind cuvinte, arătînd fapte prea înţelepte şi răbdînd munci. Şi de vreme ce, pe cel ce l-ai pus în temniţă tîlhărească, acum iarăşi ai poruncit să se scoată la întrebare împreună cu sfinţii săi, iată, toţi stau înaintea ta, împreună cu mine, cu minte sănătoasă şi cu vitejie, fiind gata a ruşina şi a risipi pînă la sfîrşit măiestriile tale, spre care eşti povăţuit de tatăl tău, diavolul".

Auzind această neaşteptată îndrăzneală a bărbatului, s-a mirat Lisie şi, cu ochii plini de cruzime, a căutat asupra lui; apoi, oftînd mînios din adîncul pieptului, a strigat cu glas groaznic: "Niciodată nu mi s-a întîmplat să văd un mai rău divan şi mai plin de împietrire elinească, decît acesta de acum, cînd vorbeşte astfel înaintea mea acest păcătos; deci să se ia de la dînsul brîul şi haina ostăşească şi să fie spre ştiinţa tuturor, că este străin de rînduiala în care a fost pînă acum. După aceasta, cu trupul gol, legat de mîini şi de picioare şi întins pe pămînt, să-şi continue vorba sa".

Făcîndu-se aceasta degrabă, Lisie a zis: "Oare nu te căieşti de fapta ta cea pierzătoare, ca, dobîndind bunătatea mea, să scapi de munci? Spune-mi, mai înainte de munci, numele şi patria care te-a născut şi ne arată credinţa care se ascunde în tine". Sfîntul a zis: "Sînt născut în cetatea Aravrachiei, numele îmi este Evstratie, iar după poreclă Chirisic, vorbesc limba părintească şi sînt rob al Dumnezeului tuturor, al Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos şi al Sfîntului Duh. Din scutecele maicii mele am învăţat a mă închina acestui Dumnezeu în Treime şi a crede într-Însul". Lisie a zis: "Să spună ceata cîtă vreme are acesta în ostăşie?" Ostaşii au răspuns: "De douăzeci şi şapte ani, de cînd încă era tînăr, a început a ostăşi". Lisie a zis: "Acum, Evstratie, văzînd nevoia care este de faţă, ce s-a pregătit pentru neascultarea ta, întoarce-te de la nebunia ta şi, cugetînd cele înţelepte, nu-ţi lăsa cinstea şi dregătoria pe care le-ai cîştigat în atîţia ani, prin atîtea osteneli în ostăşie; ci cheamă puterea cea milostivă a zeilor şi roagă blîndeţea împărătească şi iubirea de oameni a divanului".

Sfîntul Evstratie a zis: "Nimeni, din cei ce au înţelegere sănătoasă, n-a judecat cîndva să se închine idolilor şi necuraţilor diavoli; idolilor celor surzi şi muţi pe care i-au făcut oamenii, pentru că se grăieşte în Sfînta Scriptură: *Zeii care n-au făcut cerul și pămîntul să piară*". Judecătorul a zis: "Dar acela oare are înţelegere sănătoasă, care se închină Dumnezeului Celui răstignit, ca voi cei plini de rătăcire?" Sfîntul Evstratie a zis: "De nu ţi-ar fi schimbată puterea minţii cu faptele deşarte şi de nu s-ar fi prefăcut sufletul tău întru cugetul cel pămîntesc, ţi-aş fi arătat pe acest răstignit, că este adevăratul nostru Mîntuitor şi Domnul ziditor a toată făptura, Care este mai înainte de veci în Tatăl şi cu negrăită înţelepciune, prin naştere a ridicat pedeapsa noastră".

Vrînd sfîntul să mai grăiască, i-a tăiat vorba necuratul judecător, zicînd: "Cu frînghii să fie ridicat în văzduh îndrăzneţul acesta. Deci, aduceţi cîlţi să se aprindă sub pieptul său şi să-l ardă, iar deasupra pe spate să fie bătut cu trei toiege împreunate, ca limbuţia sa să o facă

mai smerită cu noi". Acestea făcîndu-se, sfîntul a răbdat multă vreme dedesubt arzîndu-se, iar pe deasupra fiind bătut cumplit şi rănit. În nişte munci ca acestea fiind sfîntul, nici o vorbă n-a scos, nici nu şi-a schimbat faţa şi se vedea ca şi cum ar fi pătimit în trup străin, încît se mira chinuitorul. După ce a poruncit ca să-i slăbească muncile puţin, cu faţa a zîmbit către mucenic: "Ce gîndeşti, o! Evstratie? Oare voieşti ca să-ţi găsesc puţină uşurare rănilor ce s-au adus asupra ta?" Şi îndată a poruncit să aducă apă sărată amestecată cu oţet şi să toarne multă peste rănile lui cele arse şi cu hîrburi ascuţite să-l frece tare. Dar şi aceasta o suferea răbdătorul de chinuri cu bărbăţie, ca şi cum nu l-ar fi durut. Atunci se gîndea muncitorul că prin oarecare farmece se face că nu simte durerile.

Apoi, sfîntul a zis către dînsul: "Muncindu-mă cu aceste munci, multă facere de bine îmi faci, chiar nevrînd. Pentru că, prin muncile acestea, ai îndepărtat de la mine negura care se face sufletului meu din grosimea trupului şi pe mintea cea stăpînitoare peste patimile cele de demult, care mă necăjesc, ai păzit-o biruitoare şi m-ai făcut a izgoni toate asupririle patimilor ce vin asupra mea, cum şi tulburările sufleteşti. Apoi, mi-ai păzit tăria cea dinăuntru duhului, nebiruită de orice fel de ispite, care îmi găteşte viaţa fără de moarte, unde îmi este păstrată bogăţia nestricăciunii. Şi mi-ai arătat cale scurtă şi fără patimă, prin care voi putea, întru acest trup de tină, să ajung viaţa cea îngerească şi să mă îndulcesc cu dulceaţa cea cerească şi pururea fiitoare.

Acum ştiu că sînt biserică a lui Dumnezeu şi a Sfîntului Duh, care vieţuieşte în mine. Deci, *depărtaţi-vă de la mine toţi cei ce lucraţi fărădelegea, că a auzit Domnul glasul plîngerii mele şi rugăciunea mea a primit-o. Sufletul meu cu adevărat se va bucura de Domnul, veseli-se-va de mîntuirea Lui. Toate oasele mele vor zice: Doamne, Doamne, cine este asemenea Ţie? Cel ce izbăveşti pe săracul din mîna celor mai tari decît el şi pe scăpătatul şi săracul de la cei ce-l răpesc pe dînsul*. Deci, sîrguieşte-te şi nevoieşte-te, slujitorule al potrivnicului, nimic nu lăsa din scornirile cele tîlhăreşti care se află întru tine şi lămureşte-mă ca aurul în cuptor, încă şi mai mult, şi nu vei afla întru mine necurăţia cea iubită de tine pe care o cauţi cu fapta. Pentru că zeii tăi sînt urîciune, care te stăpînesc pe tine şi pe împăraţii tăi cei nebuni".

Atunci tiranul a zis: "Mi se pare că din multa durere a trupului s-a schimbat mintea ta şi de aceea vorbeşti multe necuviinţe. Pentru că de-ar fi putut Dumnezeul tău, precum zici, să te facă părtaş nemuririi, te-ar fi izbăvit de rănile ce sînt pe trupul tău. Deci, lăsînd nălucirile visului şi ale nădejdii cele deşarte, sîrguieşte-te a dobîndi izbăvirea pe care o arăt eu ţie". Iar Evstratie a zis: "Oare voieşti a crede, orbitule cu toate simţirile, cum că nimic nu este cu neputinţă Dumnezeului meu? Ia aminte şi uită-te la mine, care ţi se pare că mă omori şi mă pierzi cu muncile cele aflate de tine".

Uitîndu-se toţi spre dînsul cu mare băgare de seamă, deodată au văzut cum au dispărut bubele de pe trupul său, ca nişte solzi şi l-a făcut pe sfînt sănătos, neavînd nici urmă de răni pe trupul său; apoi toţi, văzînd acea minune, au preamărit pe unul adevăratul Dumnezeu. Evghenie, prietenul lui Evstratie, care era dintr-o cetate cu dînsul şi chiar rudenie - căci dintr-acea cetate a Aravrachiei era de neam şi întru aceeaşi ceată fuseseră

ostaşi -, a strigat cu glas mare: "O! Lisie, şi eu sînt creştin şi blestem credinţa ta şi mă împotrivesc poruncii împărăteşti şi voii tale, întocmai ca şi domnul meu, Evstratie".

Tiranul, mîniindu-se foarte mult, a poruncit îndată să apuce pe Evghenie, să-l pună în mijloc, zicînd astfel: "Întrebare şi muncire multă vreme le trebuie acestora, dar acum îmi stă înainte o nevoie pentru rînduiala treburilor poporului; deci pe fermecătorul acesta şi făcătorul de minuni vrăjitoreşti, Evstratie, cum şi pe Evghenie, care acum s-a arătat la un gînd cu dînsul, ferecîndu-i cu lanţuri peste tot trupul, poruncesc să se arunce în temniţă împreună cu ceilalţi creştini, ca să fie păziţi pentru altă înfăţişare".

Acestea zicînd, s-a sculat de la divan şi sfinţii au fost duşi toţi, bucurîndu-se şi veselindu-se de atîta îndrăzneală şi răbdare a sfîntului Evstratie şi mîntuitoarea minune ce s-a făcut asupra lui, prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos. Şi intrînd în temniţă au cîntat cu toţii într-un glas: *Iată ce este bun şi ce este frumos, fără numai a locui fraţii împreună*, şi celelalte ale psalmului pînă la sfîrşit. Sfîrşindu-se rugăciunea, ceilalţi au învăţat multe de la Sfîntul Evstratie şi s-au deşteptat către nevoinţa ce le stătea înainte.

Astfel trecînd ziua aceea, în noaptea următoare s-a sculat Lisie şi a poruncit ostaşilor să se pregătească de drum, că vrea să meargă în cetatea Nicopolei. Pregătindu-se ostaşii, într-acea vreme a venit singur la temniţă şi, poruncind să scoată pe Evstratie, a zîmbit şi a zis: "Bucură-te, iubitule Evstratie". Sfîntul a răspuns: "Dumnezeu Cel atotputernic, Căruia îi slujesc eu, să te lumineze pe tine după vrednicie, judecătorule". Lisie a răspuns: "Pentru Dumnezeul tău eu nu mă grijesc, dar acum primeşte încălţămintele acestea şi te încalţă, ca să mergi cu veselie cu noi în cale". Şi erau încălţămintele acelea de fier, avînd bătute într-însele cuie lungi şi ascuţite, ca încălţîndu-se să-i pătrundă în picioare. Fiind încălţat Evstratie cu acele încălţări de fier, cu piroane ascuţite, le-a strîns tare cu curele de picioarele sfîntului şi le-a pecetluit tiranul cu inelul său, apoi a poruncit să ducă pe sfînt pe cale, după sine, legat împreună cu alţii şi în toată calea să-l bată şi să-l izgonească, ca să alerge mai degrabă, iar el a plecat înainte cu ostaşii.

După două zile au ajuns în cetatea Aravrachiei, patria lui Evstratie şi a lui Evghenie. Iar cînd sfinţii se apropiau de cetate, tot poporul cetăţii aceleia a ieşit în întîmpinare, vrînd să-l vadă pe fericitul Evstratie. Dar nu îndrăznea nimeni din cunoscuţii săi prieteni să se apropie de dînsul, temîndu-se să nu fie prinşi şi ei, după cum poruncise necuratul muncitor. Şi era acolo un bărbat, cu numele Mardarie, unul din poporul cel de obşte, nu prea bogat, dar îndestulat cu ale sale. Acesta, făcîndu-şi o casă nouă, o acoperea tocmai atunci şi, căutînd spre sfinţii cei legaţi şi duşi, a văzut în mijlocul lor ca o stea luminoasă pe Sfîntul Evstratie. Deci, coborîndu-se degrabă jos de pe acoperiş, a zis către femeia sa în limba armenească: "Oare vezi, femeie, pe stăpînitorul ţinutului acestuia, cel slăvit cu neamul şi cu bogăţia şi în oaste cinstit, cum n-a băgat seamă de toate şi merge să se aducă jertfă bine primită lui Dumnezeu? Fericit este acela care şi în veacul acesta a fost slăvit şi la stăpînul nostru Hristos va primi mare îndrăzneală, că împreună cu îngerii se va învrednici dulceţii celei negrăite".

Fericita femeie a răspuns: "Iubitul meu bărbat ce te opreşte ca şi tu să mergi acolo pe aceeaşi cale şi să alergi împreună cu el, ca să te învredniceşti sfîntului sfîrşit şi să-mi fii mie ajutor, cum şi acestor copii mici şi la tot neamul tău?" Bărbatul a zis: "Dă-mi încălţămintea ca să merg în calea cea dorită". Iar ea îndată a făcut aceasta cu bucurie. Încălţîndu-se Mardarie, apoi îmbrăcîndu-se cu haina şi încingîndu-se, a îmbrăţişat pe amîndoi fiii, care erau prunci mici şi căutînd spre răsărit s-a rugat spre Dumnezeu: "Stăpîne, Dumnezeule, Părinte Atotţiitorule, Doamne Iisuse Hristoase şi Duhule Sfinte, o! dumnezeire şi o putere, miluieşte-mă pe mine păcătosul, milostiveşte-te şi fii păzitor roabei Tale şi acestor doi prunci, Apărătorule al văzutelor şi Tatăl sărmanilor, pentru că eu, Stăpîne, cu multă bucurie şi osîrdie vin către Tine".

Acestea zicînd, a sărutat pe fiii săi şi a zis: "De acum fii sănătoasă soţia mea şi nu te supăra, nici mîhni; ci te bucură şi te veseleşte, pentru că pe tine, pe fiii noştri şi sufletul meu îl dau în mîinile Atotputernicului şi Preabunului Dumnezeului nostru". Acestea zicînd, a ieşit în grabă din casa sa, petrecîndu-l soţia cu bucurie.

Mergînd la un bărbat de cinste, cu nume Mucaror, cetăţean al Aravrachiei, dregător slăvit şi bogat, s-a închinat lui şi a zis: "Iată, eu mă duc către prietenul şi rudenia ta Chirisic şi, cu voia lui Dumnezeu, am să fiu călător şi să intru împreună cu dînsul la nevoinţa mucenicească. Deci, fii tu, după Dumnezeu, sprijinitorul femeii mele şi al fiilor mei în viaţa aceasta; iar eu, de voi afla dar de la Dumnezeu, voi ajuta ţie în ziua aceea cînd vom sta înaintea Lui toţi, şi-ţi vei primi plata ta". Bărbatul acela, fiind cucernic, i-a răspuns: "Mergi cu pace, fiul meu, săvîrşeşte-ţi acea cale frumoasă şi nu purta grijă de acestea, căci eu voi împlini dorinţa ta, şi voi fi ca tată soţiei tale şi copiilor tăi".

Acestea auzind Mardarie şi sărutîndu-se cu bărbatul acela, s-a dus şi a ajuns pe sfinţi, care acum erau aproape de cetate şi a strigat către Sfîntul Evstratie: "Domnule Chirisic, precum oaia aleargă către păstorul său, aşa şi eu am alergat către tine, vrînd să fiu şi eu împreună cu voi călător. Deci, primeşte-mă pe mine şi mă însoţeşte cu sfinţii tăi soţi şi mă du, deşi nu sînt vrednic de nevoinţa mucenicească, ca să fiu mărturisitor lui Hristos Domnul". Zicînd acestea, a strigat cu glas mare: "Şi eu sînt creştin, precum şi domnul meu Evstratie, auziţi slugile diavolului, auziţi!"

Atunci, prinzîndu-l ostaşii, l-au legat împreună cu ceilalţi sfinţi şi, aruncîndu-i în temniţa cea de obşte, au vestit despre dînşii pe Lisie, care, în acel ceas răcnind ca un leu, i-a chemat la întrebare. Ostaşii aducînd după obicei pe cei legaţi, Sfîntul Avxentie a fost adus gol şi cu mîinile legate cu frînghii, stînd înainte şi ceilalţi sfinţi. Judecătorul a zis către Sfîntul Avxentie: "Izbăvindu-ne pe noi de osteneală şi pe tine de munci, spune oare schimbatu-te-ai de împotrivirea ta cea deşartă şi pierzătoare? Întorsu-te-ai oare către zeii cei făcători de bine?" Iar Sfîntul Avxentie a zis: "Ascultă, o! Lisie. Mă jur cu însuşi Adevărul, Care este mai presus de toţi şi pe toate le vede mai înainte, că mintea mea este neschimbată de a cunoaşte pe unul Dumnezeu şi a mă închina Lui, deşi iarăşi vei aduce cu miile alte răni asupra mea şi mai mari munci decît cele ce ai adus întîi; chiar de m-ai

omorî cu fier şi cu foc, niciodată nu vei putea să-mi pleci gîndul meu; iar acum fă ceea ce voieşti".

Atunci tiranul a dat răspuns de moarte, astfel: "Avxentie, care după multe munci pînă acum petrece întru nebunia sa cea pierzătoare, prin tăiere de sabie, cea gătită lui, va muri, să-şi piardă sufletul său cel de fier şi neînduplecat. Apoi, în loc de a fi înmormîntat, să primească hotărîrea aceasta, pentru ca să nu se învrednicească cuviincioasei îngropări ticălosul lui trup; iar cel ce de curînd a îndrăznit a se amesteca cu cei legaţi, să se aducă aici la mijloc, ca să-şi primească degrabă cinstea care o caută". Atunci ostaşii au dezlegat pe Sfîntul Mardarie de lanţurile cu care era legat, iar el a zis către Sfîntul Evstratie: "Domnul meu, Chirisic, roagă pe bunul Dumnezeu pentru mine şi învaţă-mă ce voi răspunde acelui om pierzător, ca nu cumva să mă înşele el, eu fiind om simplu şi necărturar".

Sfîntul Evstratie i-a zis: "Fratele meu, Mardarie, zi numai aceasta neschimbat: Sînt creştin rob al lui Hristos! Nimic alt răspuns să nu dai, orice-ţi va grăi sau orice-ţi va face!" Fiind adus în mijloc Sfîntul Mardarie, ostaşii au zis: "Iarăşi stă înainte legat cel de curînd". Grăit-a judecătorul: "Să-şi spună numele, meşteşugul, patria, viaţa şi de ce credinţă este". Mardarie a răspuns: "Sînt creştin". Şi fiind întrebat de muncitori, ca să-şi spună numele şi patria, zicea mereu: "Sînt creştin". Mult fiind întrebat, nimic altceva nu zicea decît numai aceasta: "Sînt creştin". "Sînt rob al lui Iisus Hristos". Atunci, văzînd necuratul judecător simplitatea lui, a poruncit să-i rănească cu sfredelul gleznele lui şi, legîndu-l cu frînghie, să-l spînzure cu capul în jos şi cu ţepi înfocate să împungă tot trupul său, apoi să-l ardă. Astfel, fiind multă vreme spînzurat şi muncit, a dat glas, zicînd: "Doamne, îţi mulţumesc că m-ai învrednicit acestor bunătăţi; dorit-am mîntuirea Ta şi am iubit-o foarte: Primeşte sufletul meu în pace!". Acestea zicînd, şi-a dat duhul.

Fiind luat apoi, trupul Sfîntului Mardarie de la locul cel de muncă, judecătorul a zis: "Să se aducă gol, Evghenie, cel de la Satalia, care, în vremea întrebării lui Evstratie, a îndrăznit a sta împotrivă, căruia nu-i zic creştin, precum bîrfesc ei, ci cu totul nevrednic". Şi, aducîndu-l pe el înainte, au zis: "Iată, Evghenie stă înainte". Grăit-a judecătorul: "Spune-mi, răule, ce diavol te-a invitat de te-ai pornit spre atîta îndrăzneală, încît ne-ai ocărît cu atîta obrăznicie, nesocotind întru nimic asprimea judecăţii". Sfîntul Evghenie a zis: "Dumnezeul meu Cel ce preface întru nimic pe diavolii care se cinstesc de tine, Acela mi-a dat putere şi mi-a dăruit îndrăzneală şi grăire slobodă, ca să urăsc ticăloşia ta, cîine rău, vas al satanei, care va fi dat la pierzare împreună cu tine". Tiranul a zis: "Să se taie limba lui cea dosăditoare şi să i se taie cu sabia amîndouă mîinile şi cu toiege să se sfarme fluierele lui, pentru ca să fie mai cuviincios către noi". Făcîndu-se aceasta şi-a dat şi acesta duhul.

După aceasta de trei ori ticălosul Lisie a ieşit la cîmp ca să-şi încerce ostaşii şi cînd le lua seama acelora şi fiecare îşi arăta meşteşugul său la arme, iar Lisie privea, unul dintr-înşii, cu numele Orest, bărbat înalt la stat şi frumos la chip, fiind chemat pe nume, după dregătorie a stat înaintea lui Lisie. Acesta văzîndu-l, l-a lăudat şi l-a numit pe el adevărat

ostaş; apoi i-a poruncit ca să lovească cu suliţa la ţintă şi îndreptîndu-şi mîna şi învîrtind suliţa a ieşit din sînul lui Crucea de aur, pe care o purta la piept şi au văzut-o toţi şi chiar Lisie.

Deci îndată a fost chemat şi adus aproape şi luînd Lisie cu mîna Crucea ce era la pieptul lui, l-a întrebat: "Ce este aceasta? Oare şi tu eşti printre acei care sînt de partea Răstignitului?" Iar el a răspuns: "Rob sînt al Celui răstignit, Stăpînului meu Dumnezeu şi acest semn al Lui îl port spre izgonirea tuturor răutăţilor ce năvălesc asupra mea". Lisie a zis: "Şi acest ostaş ales să se lege împreună cu osînditul Evstratie, ca să-i fie tovarăş de călătorie pînă la Nicopole, unde se cuvine a face pentru dînşii întrebare".

Venind Lisie în cetatea Nicopole, mulţime de ostaşi care erau în cetate au venit la dînsul şi cu toţii au strigat: "Lisie, şi noi sîntem ostaşi ai Domnului nostru Iisus Hristos, fă şi cu noi ceea ce voieşti". Iar el mai întîi s-a înspăimîntat, temîndu-se ca nu cumva să cugete ceva nou împotriva lui. Apoi, văzînd că singuri se dau ca nişte oi, pe ei înşişi spre moarte, descingînd brîul său, a poruncit sa-i ia pe toţi, întemniţîndu-i. Astfel, cugeta în sine cum i-ar pierde pe dînşii ca să nu se ridice vreo plîngere din partea cetăţenilor, sau din partea rudeniilor lor. Mai ales se temea de Sfîntul Evstratie, ca nu cumva în muncile ce se vor aduce asupra lui, să mai facă vreo minune, asemenea cu cea dintîi; căci nu numai pe creştini îi va întări, ci şi pe elini îi va întoarce la credinţă. Deci, a socotit ca să trimită a doua zi pe Sfîntul Evstratie şi pe Sfîntul Orest la Agricolae, în cetatea Sevastiei.

Făcîndu-se ziuă, a poruncit să se facă aşa şi, scriind carte către Agricolae, a zis: "Preaîncuviinţatului ighenon Agricolae, scrie Lisie, ducele. Văzînd dumnezeieştii noştri împăraţi că în toată partea cea de sub soare, nici unul nu se află care ar putea mai bine decît tine a cerceta cele neştiute, ţi-au dat stăpînire a îndrepta aceste laturi, pentru că te ştiu că şi nopţile, ca şi zilele te ocupi de rînduiala treburilor poporului, sau, mai binezis, somnul poate să adoarmă mai lesne stelele cele neadormite, decît ochii tăi pînă se va săvîrşi ceea ce tu voieşti să săvîrşeşti, spre folosul cel de obşte. Deci, în scurt, zic: cînd a văzut în tine o vrednicie mare ca aceasta, după dreptate, cu cinstea pe care o ai acum te-a cinstit pe tine.

Drept aceea şi eu, martor fiind a atîtor bunătăţi care se află întru tine, trimit la tine legat pe acest Evstratie, care este stăpînit de boală creştinească, mai ales că n-am putut afla nimic care ar fi cu îndestulare spre întoarcere de la îndrăzneala lui pe care o are. Dar, deşi s-a învrednicit cinstei, punîndu-se mai mare peste ostaşii care sînt sub mine, el cu mare mîndrie s-a înălţat, aducînd asupra noastră ocări. Deşi l-am înfricoşat cu îngroziri, el prin părerea sa, prezice mai înainte cele ce au să fie, întărindu-se în vrăjitoriile sale. Măcar că a văzut şi pe alţii asemenea muncindu-se, nu s-a oprit de la a sa îndrăzneală, ci chiar muncile le socoteşte o fericire. Deci pe acesta şi pe cel ce este cu el, anume Orest, care sînt de un cuget, îi trimitem la preaînţeleapta ta judecată, urmînd rînduielilor împărăteşti".

Luînd-o ostaşii această scrisoare, ca şi întrebarea sfinţilor mucenici dată în scris, împreună cu cei legaţi, au plecat la drum. Pe cale Sfîntul Evstratie şi Orest cîntau: *Pe calea poruncilor tale am alergat, înţelepţeşte-mă şi mă voi învăţa poruncile Tale.* După rugăciune, Evstratie a zis: "Frate Orest, spune-mi cum s-a săvîrşit Sfîntul Avxentie şi în ce loc?" Iar Sfîntul Orest a spus: "După răspunsul cel hotărît asupra lui de către judecător, a rugat pe ostaşii ce-l duceau să-l lase ca să vină să te vadă pe tine şi să-ţi dea sărutarea cea de pe urmă. Dar n-a vrut nimeni să-l asculte, pentru că era vremea ospăţului şi se sîrguiau robii pîntecelui a împlini mai degrabă ceea ce li se poruncise. Apoi, l-au dus în pădurea ce se numea Ororia, iar sfîntul, mergînd, cînta psalmul: *Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului...* Şi a cîntat psalmul acela pînă la sfîrşit.

Plecîndu-şi genunchii, s-a rugat şi şi-a întins mîinile, ca şi cum ar fi primit oarecare daruri; după aceea, zicînd "Amin", a căutat împrejur şi văzîndu-mă pe mine stînd aproape, m-a chemat la sine şi mi-a zis: "Frate Orest, spune domnului Evstratie să se roage pentru mine, căci şi el degrabă mă va ajunge pe mine, fiindcă îl aştept pe dînsul". Şi aşa i-au tăiat capul, izgonind pe cei ce i-au priceput că erau creştini. Iar sfintele lui moaşte s-au furat noaptea de către preoţii Aravrachiei şi, neaflîndu-se capul lui, au început a plînge şi a se ruga lui Dumnezeu să le arate capul sfîntului mucenic. După purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a dat semn un corb dintr-un stejar, unde mergînd preoţii au aflat capul sfîntului în crengile stejarului, unde şedea corbul; apoi, luîndu-l, l-au pus lîngă sfîntul trup şi l-au aşezat la loc curat şi cinstit". Acestea auzind Sfîntul Evstratie a plîns şi, rugîndu-se lui Dumnezeu a zis lui Orest: "Să ne sîrguim şi noi, frate, ca să ajungem pe Sfîntul Avxentie".

După cinci zile, fiind aduşi sfinţii în Sevastia şi, primind ighemonul Agricolae scrisoarea de la Lisie, a rînduit pe cei legaţi sub strajă mare. A doua zi i-a judecat înaintea poporului şi a poruncit să aducă pe sfinţi acolo unde era toată cetatea, să vadă pe cei ce erau să-i judece. Astfel Agricolae a zis: "Mai întîi să se citească scrisoarea de la luminatul Lisie, cum şi cercetarea dată în scris acestor legaţi". Fiind citită scrisoarea, Agricolae a zis: "Să nu socoteşti, Evstratie, că şi aici vor fi muncile precum ţi-au fost la Lisie; ci, mai înainte de a pieri cumplit, supune-te legilor împărăteşti şi, apropiindu-te, adu jertfă zeilor!" Iar sfîntul a zis: "O, judecătorule, oare legile stăpînesc şi pe împăraţi, sau nu?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat, pentru că şi împăraţii păzesc legile".

Sfîntul Evstratie a zis: "Oare numai singur ţie îţi sînt date legile în scris, dar nu şi în faptă?" Ighemonul a întrebat: "Pentru ce grăieşti aşa, cap neînţelept? Cine a îndrăznit cîndva a se împotrivi legilor cu ceva?" Sfîntul Evstratie a zis: "De vreme ce în legile împărăteşti se citeşte aşa: Silă să nu fie în tot cuvîntul şi lucrul, ci mai vîrtos prin sfătuire să se ocîrmuiască poporul. Deci, din două una este de trebuinţă: ca cel ce stăpîneşte să sfătuiască pe cel stăpînit, vrînd a dobîndi ceea ce doreşte; sau cel stăpînit, plecîndu-se sfatului, de voia sa să facă cele poruncite.

După acestea iarăşi se află astfel de scrieri pe margine: Şi poruncim ca judecătorul să amestece frica cu blîndeţea, ca nu cumva cei judecaţi prin frica îngrozirii să urască şi să

vrăjmăşească judecătorul, nici pentru blîndeţile lui să greşască. Acestea sînt sau nu scrise, judecătorule?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat aşa sînt". Iar sfîntul a răspuns: "Rogu-te ca această rînduială să fie păzită şi pentru mine". Ighemonul a răspuns: "Este de trebuinţă a se păzi neschimbate legile şi pentru tine şi pentru toţi, cu cinstea ce se cuvine". Iar sfîntul a răspuns: "Rogu-te dar să fie frica ta amestecată cu blîndeţe, că precum eşti mai înţelept decît alţii, să voieşti mai bine a cere sfat, decît a sfătui, socotind fiecare lucru cu înţelepciune, iar de nu, apoi îndată fără socoteală şi rînduială, munceşte, omoară, fă ceea ce voieşti".

Ighemonul a răspuns: "Vorbeşte ceea ce voieşti cu îndrăzneală şi cu libertate, pentru că voiesc a se face judecata mai bine cu sfat, decît cu frică". Sfîntul Evstratie a zis: "La care dumnezei porunceşti să jertfesc? La cei mari, sau la cei mici?" Ighemonul a zis: "Mai întîi lui Die, apoi lui Apolon şi apoi lui Poseidon". Sfîntul Evstratie a zis: "Pe care înţelepţi sau prooroci ascultînd, aţi aflat că se cuvine a ne închina lui Die şi celorlalţi, presupuşi dumnezei?" Ighemonul a zis: "Pe Platon şi pe Aristotel, pe Ermet şi pe alţi înţelepţi, pe care de i-ai fi ştiut tu, Evstratie, ai fi cinstit pomenirea lor ca a unor bărbaţi dumnezeieşti şi minunaţi". Sfîntul Evstratie a zis: "Nu-mi sînt neştiute tainele acelora, căci din tinereţe le-am deprins pe acelea şi muzica am învăţat-o bine, fiindcă tatăl meu era iubitor de înţelepciune şi de vei porunci, să începem mai întîi de la Platon".

Ighemonul a zis: "Aflăm pe Platon în cartea scrisă de Timeu, cum că s-a pogorît în Pireia ca să roage pe o zeiţă. Deci, ţi se pare a fi el înţelept sau nu?" Evstratie a răspuns: "Foarte mult osîndeşte Platon pe idolul tău Die. Ascultă cuvintele lui Platon de vreme ce ai început de la Timeu şi din cuvintele lui cele isteţe ascultă pe acelea ce sînt scrise într-a doua carte a lui: Dumnezeu de vreme ce este bun are a fi pricină a bunătăţilor, iar celor rele nicidecum. Deci, pe nimeni altul nu-l socotim că este pricinuitor de bine, fără numai pe Dumnezeu, iar celor rele nu este pricinuitor. Iar Homer şi alţi făcători de stihuri, grăiesc că Die este pricinuitor şi celor bune şi celor rele; pentru că păcii celei silite prin jurămînt, adică a celei de la Pandora împotriva grecilor, cine a fost pricinuitor, oare, nu Die, prin Atena, precum grăiesc făcătorii de stihuri? Şi Eschil a spus: că Dumnezeu este pricină a descoperirii oamenilor muritori, cînd voieşte a răni casele şi a le răsturna din temelie.

Iar Platon, în cartea sa Cetatea, pe nimeni nu lăsa a grăi aceea sau a o asculta, nici pe tînăr nici pe bătrîn. Pentru că este cu necuviinţă la Dumnezeu a fi ucigaş de tată, precum a făcut Die, ce se cinsteşte acum de voi, care pe tatăl său, Cronos, l-a aruncat din cer, precum ziceţi, şi l-a zdrobit. Oare cu cuviinţă este lui Dumnezeu să se prefacă în lebădă, ca să înşele pe femeia cea muritoare şi să o batjocorească? Pe lîngă aceasta iarăşi se odihneşte Platon, căci fiind cuprins cu nestăpînire spre femei zeul tău, judecătorule, plînge nemîngîiat pentru moartea lui Sarpedon. Deci nu sînt astfel cele grăite? Oare nu sînt scrise aceste basme în cărţile voastre? Şi dacă însuşi Platon, scriitorul vostru cel prea înţelept, îl tăgăduieşte de a fi Dumnezeu şi a poruncit ca nimeni din oamenii cei ce se îngrijesc de faptele cele bune să nu urmeze acestor basme, căci sînt vătămătoare de

suflet, voi pentru ce credeţi faptelor, în care aceia s-au încurcat şi ne siliţi acum pe noi a ne închina lor?"

Ighemonul a zis: "Îţi rabd îndrăzneala ta pentru iubirea de înţelepciune pe care o am; iar tu spune-mi pe care Dumnezeu îl cinsteşti? Cum se crede de voi a fi Dumnezeu un om care a fost dus la divan şi a fost pironit pe cruce?" Grăit-a sfîntul: "De mă vei asculta cu răbdare, te voi întreba eu mai întîi pe tine despre oarecare lucruri, de care am socotit să te întreb; şi, după aceasta, voi spune ţie pe rînd, toate cele ce m-ai întrebat pe mine". Ighemonul a zis: "Ţi se dă stăpînire a grăi totul cu vreme şi fără vreme; deci spune nouă ceea ce voieşti".

Grăit-a Evstratie: "Tot omul, care are minte sănătoasă, va înţelege pe Dumnezeu a fi drept, neajuns, nescris împrejur, nespus, neschimbat şi cu dumnezeieştile sale deosebiri, mai presus decît toată puterea. Oare nu ţi se pare ţie aceasta a fi aşa, judecătorule prea înţelepte?" Judecătorul a zis: "Adevărat aşa mi se pare". Iar sfîntul a răspuns: "Să mai adăugăm şi aceasta că nu este întru El nici o neajungere sau nedesăvîrşire, ci întru toate este desăvîrşit". Judecătorul a zis: "Desăvîrşit, aşa este". Sfîntul a grăit: "Deci, dacă vom zice că mai sînt şi alţi dumnezei şi că stau în mijlocul firii celei nestricate, deci ceea ce se grăieşte, nu are loc. Pentru că oricît de puţin, de nu va ajunge lor dintr-acea fericită însuşire dumnezeiască, nu mi se pare a fi vrednici ca să se înţeleagă de oameni că sînt dumnezei; pentru că la Dumnezeu nu este nici o nedesăvîrşire, precum s-a zis mai sus, întru care este de cuviinţă a se crede şi a se închina toţi oamenii". Agricolae a zis: "Aşa este cu adevărat". Grăit-a Evstratie: "Acei mulţi dumnezei, oare aflaseră întru acele bunătăţi nestricăcioase şi fără de moarte cele cuviincioase dumnezeirii? Oare au deopotrivă putere întru sine? Să nu se zică dumnezei mari şi mici, ci un Dumnezeu care este întru neasemănată putere, unul avînd numele dumnezeirii; iar nu precum se socotesc de voi, că un Dumnezeu vieţuieşte în cer, altul în mare şi altul pe pămînt. Oare nu ţi se par ţie acestea că sînt aşa?"

Neputînd răspunde la aceasta, ighemonul Agricolae a tăcut multă vreme, apoi abia tîrziu a răspuns: "Lăsînd silogismele tale şi vorbirea cea cu multă limbuţie, răspunde la ceea ce te-am întrebat: De ce cinstiţi voi ca pe un Dumnezeu pe Cel răstignit?" Sfîntul a zis: "Voi începe ca şi făcătorul tău de stihuri, Exsiod: Întru început era întuneric şi haos, adică negură şi adînc de apă; iar Dumnezeu, cînd a făcut lumea cu această frumuseţe, zidind-o nu din oarecare materie, ca aceea care ar fi fost de faţă sau care ar fi fost mai înainte, ci toate dintru nefiinţă întru nefiinţă adunîndu-se, a făcut pe om după chipul şi asemănarea Sa; iar îngerul cel rău, care era stăpîn pe ceilalţi îngeri, cu voinţa sa s-a depărtat de la Cel ce l-a făcut pe dînsul şi înălţîndu-se cu mîndrie, a căzut din rînduiala sa şi s-a izgonit de la Dumnezeu; pentru că Dumnezeu, cu judecata Sa cea dreaptă, l-a surpat din stăpînirea cea de sus, pentru neascultarea lui şi l-a lipsit de slava îngerească; iar pe om l-a pus în rai, dîndu-i porunca ce învaţă ascultare, ca să se sature de toate bunătăţile ce erau în rai, dar numai de un pom să nu se atingă.

Acest fel de nevoinţă punîndu-i, că, dacă prin ispitirea diavolului care toate le meşteşugeşte împotriva lui, nu va călca porunca lui Dumnezeu şi dacă va ruşina pe vrăjmaşul care pizmuia asupra lui, pentru cinstea lui cea mare, să fie fără moarte, petrecînd în nestricăciune. Iar de nu va urma aşa, nu se va lăsa mai mult a vieţui în rai, ci va fi izgonit afară şi cu moarte va muri. Deci diavolul cel rău, sculîndu-se cu zavistie asupra omului, multe măiestrii a adunat asupra lui şi cu ajutorul şarpelui a amăgit pe femeia omului celui dintîi, apoi printr-însa şi pe om l-a adus la călcarea poruncii, ca să fie izgonit de Dumnezeu din rai şi să trăiască în osteneli, în sudori şi în stricăciune.

Astfel, a dobîndit biruinţă preaînrăutăţitul şi se lăuda c-o să ia pe om pentru o greşeală ca aceea sub stăpînirea sa. După ce s-a înmulţit neamul omenesc, el s-a sîrguit, ca un tiran, să robească pe tot omul. Apoi mulţi căzînd în fărădelegi, Dumnezeu a prăpădit lumea cu potop şi a păzit pe Noe, bărbatul cel drept, care bine s-a ostenit împotriva acelui diavol înrăutăţit şi, fiind nebiruit de acela, s-a izbăvit de potop într-o corabie de lemn, cu femeia şi copiii săi. Şi aşezînd pe Noe pe pămînt în chipul cel dintîi, ca pe un cetăţean l-a aşezat într-un loc; iar după mulţi ani oamenii s-au înmulţit iarăşi, a sporit iarăşi fărădelegea, încît toţi erau biruiţi de păcate, cădeau în moarte şi se ţineau legaţi în iad, atrăgîndu-se la pierdere de vrăjmaşul diavol.

Deci, milostivindu-se Dumnezeu, Care ne-a zidit pe noi, şi nevrînd mai mult a trece cu vederea lucrul mîinilor Sale, a dăruit mai întîi elinilor acea înţelepciune, ca deschizînd ochii cei sufleteşti, să cunoască pe Dumnezeu Cel atotputernic şi să biruiască pe potrivnicul diavol. Iar dintre aceia, deşi erau puţini oameni care şi-au venit în sine şi au păşit în dreapta credinţă, dar numai ca nişte umbre năluceau prin cuvinte şi iarăşi cădeau în păcatul strămoşesc, fiind biruiţi de credinţa cea mincinoasă şi în mai rea păgînătate au alunecat rătăcindu-se pe cale. Dar nici aşa n-a suferit puterea cea tare a milostivirii lui Dumnezeu, ca să zăcem în cădere, ci a dat lege, a trimis prooroci şi în multe chipuri a arătat neamului evreiesc calea mîntuirii. Şi toţi mergînd înapoi, cădeau iarăşi în neputinţa strămoşilor lor, căci toţi erau supuşi la moarte pentru păcat.

Deci cu dreptate a judecat să primească nevoinţa deopotrivă cu noi, Domnul nostru, adică Dumnezeu Cuvîntul şi să ne arate biruinţă asupra potrivnicului, făcîndu-se în toate asemenea nouă, afară de păcat; S-a smerit pe sine primind chipul robului şi S-a născut din fecioară, neschimbîndu-se cu dumnezeirea şi s-a făcut ca un miel, ca să piardă pe lup. Pentru că, dacă ar fi rănit pe cel potrivnic, cu dumnezeiasca sa putere cea din înălţime, şi putea să facă aceasta ca un Atotputernic, i-ar fi dat diavolului pricină binecuvîntată către un răspuns ca acesta, cum că pe om l-a biruit, iar el, - diavolul - este biruit de Dumnezeu şi aşa cu înlesnire ar fi putut răspunde pentru sine; toate sînt cu putinţă lui Dumnezeu.

Să luăm o, judecătorule, o asemănare care s-ar potrivi povestirii mele. Dacă tu, fiind domn cetăţii acesteia, ai fi văzut năvălind asupra cetăţii tale un urs, sau altă fiară puternică, şi ai fi poruncit unui rob al tău să-l omoare, iar el ascultînd porunca ta, ar fi mers împotriva ei - acela fiind neiscusit şi neputincios, neştiind a se lupta cu fiara, ar fi căzut mîncat de dînsa. Atunci oare nu ai fi voit să porunceşti altui rob neputincios şi

neiscusit ca să intre în luptă din nou cu fiara? Tu însuţi fiind tare puternic şi ştiind bine a te lupta, oare n-ai fi ieşit singur să te lupţi cu dînsa, ca un iscusit şi viteaz luptător şi ai fi omorît fiara? Tu ai fi ieşit nu cu slava domniei, ci în chipul robului, care ştie a se lupta şi ai fi învăţat prin tine şi pe ceilalţi robi ai tăi, în acest chip a birui şi a omorî asemenea fiare puternice, care s-ar fi întîmplat.

Aşa şi Domnul nostru, Mîntuitorul tuturor, cînd robii Lui au căzut biruiţi în războiul cu diavolul, atunci Domnul singur prin sfatul Său cel negrăit, pogorîndu-Se prin Preacurata şi cea fără de prihană Fecioară, a primit chipul robului şi toate neputinţele trupului nostru afară de păcat. Ieşind la lupta vieţii acesteia de bunăvoie şi cu preaînţeleaptă smerenie, s-a tăinuit de diavolul cel înrăutăţit, care se cinsteşte acum de voi, şi l-a biruit pe acela care a năvălit asupra Lui, ca asupra unui om simplu şi a sfărîmat toată puterea vrăjmaşului prin patima Sa cea mîntuitoare de pe Cruce, învăţîndu-ne pe noi cei ce ne uităm la nevoinţa Lui, ca într-acel chip să ne luptăm cu diavolul şi să-i slăbim puterea.

Deci, însuşi El, primind asupră-Şi patimile noastre, ne-a dăruit nepătimirea Sa, înviind pe cei ţinuţi în iad şi ne-a dat har de a fi fiii lui Dumnezeu, prin mîna Lui cea nebiruită şi nădăjduim a dobîndi cununi pentru nevoinţă. Cu trupul sîntem biruiţi, dar cu Duhul biruim; cădem în stricăciunea morţii, dar ne facem nestricăcioşi şi fără de moarte. Noi ne întoarcem faţa de la beţia voastră şi de la viaţa cea dobitocească şi căutăm viaţa cea îngerească şi petrecerea cea pururea viitoare. Nu căutăm jos ca dobitoacele, nici ne numim oameni cu năravuri de fiară, ci drept la cer ne uităm; şi, fiind în trup, urmăm vieţii celor fără de trup.

Noi ştim războiul cel neîncetat al duhului nostru contra trupului şi cu cuget înţelept şi măsurat nu primim împărtăşirea cu acest trup muritor, lepădînd iubirea lui de plăceri şi înălţîndu-ne sus cu gîndul; iar mădularile le învăţăm a le omorî totdeauna prin răbdare şi prin înfrînare. Apoi ne săturăm cu pomenirea cea preacurată a Domnului nostru, încît iese din noi cuvînt fără de tulburare şi lucrează în noi fără împiedicare o putere înţelegătoare.

Acestea şi mai mult decît acestea ne-a dăruit nouă Dumnezeu, îmbrăcîndu-Se singur în om. Iar voi, precum toţi ştiu, v-aţi făcut robi ai trupului şi numiţi dumnezei pe acei care au făcut lucruri necurate şi de ruşine, apoi făcîndu-le capişte, îi cinstiţi pe ei; v-aţi înstrăinat de împărăţia cea cerească şi în toate zilele vă tulburaţi, temîndu-vă nu numai de întîmplările cele rele, dar şi buna norocire vremelnică căutînd-o cu sîrguinţă ca în vis năluciţi. Voi nu numai cu trupul, ci şi cu sufletul muriţi în pierderea cea fără de sfîrşit. Iar noi ne-am învăţat de la Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cum că trupul, prin stricăciunea cea de obşte, prin moarte stricîndu-se şi făcîndu-se ţărînă, iarăşi va învia şi va primi fire nestricată. Deci acestea în scurt ţi-am spus, ca şi tu plecîndu-te lui Platon al tău şi adevărul de la mine învăţîndu-te, să te lepezi de zeul tău cel ucigător de tată şi de iubitul tău Lebăd, care a plîns mult pentru moartea fiului său".

Ascultînd cuvintele acestea pline de înţelepciune ale Sfîntului Evstratie, cu răbdare, ighemonul Agricolae, în sfîrşit, a zis: "Noi nu putem judeca înţelepciunea şi voinţa zeilor şi marilor împăraţi, ci sîntem datori a ne pleca legilor lor şi a face poruncile lor. Pentru care lăsînd şi tu multa vorbă cea netrebnică, vino şi jertfeşte zeilor. Iar de nu, apoi multe munci vei suferi, pe care nu le-ai auzit tu niciodată". Sfîntul Evstratie a zis: "Dar pentru ce ne-ai făcut atîta osteneală şi n-ai început a ne munci mai de mult?"

Atunci a poruncit muncitorul să aducă un pat de fier şi înfierbîntîndu-l foarte mult, să-l pună deasupra lui mai întîi pe Sfîntul Orest. Iar către Sfîntul Evstratie a zis: "Se cuvine ca muncile ce te aşteaptă pe tine să le vezi asupra acestuia şi după aceea şi tu să le primeşti". Iar Sfîntul Orest, apropiindu-se de pat, s-a temut şi căutînd către Sfîntul Evstratie a zis: "Roagă-te pentru mine, pentru că s-a înfricoşat gîndul meu". Iar Evstratie a răspuns: "Nu slăbi, frate Orest, pentru că numai vederea aduce frică şi muncă, iar cu trupul nici o durere nu vei simţi, dacă te vei sui cu îndrăzneală şi cu nădejde; pentru că însuşi Domnul ne stă înainte ajutător şi sprijinitor. Adu-ţi aminte de mărimea de suflet a Sfîntului Avxentie şi a celorlalţi sfinţi şi nu fi mai slab decît aceia; pentru că muncile acestea degrabă se vor sfîrşi, iar nouă ne rămîne în cer răsplătirea veşnică".

Acestea auzindu-le Sfîntul Orest îndată a sărit cu multă îndrăzneală şi cu mare bărbăţie pe acel pat ars. Apoi, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, îndată s-a culcat şi cu tot trupul s-a întins pe foc, strigînd cu glas mare: "Doamne Iisuse Hristoase, în mîinile Tale îmi dau duhul meu". Şi şi-a dat Domnului, sfîntul său suflet. Iar Sfîntul Evstratie a strigat: "Amin".

Îndată a poruncit Agricolae ca să ducă pe Sfîntul Evstratie în temniţă, unde rugîndu-se lui Dumnezeu după obicei a chemat pe sluga ce era cu dînsul şi a zis lui: "Adu-mi, fiule, o hîrtie şi să facem diată, căci nădăjduiesc că şi eu mîine dimineaţă voi sta înaintea stăpînului meu Iisus". Aducînd fiul hîrtia, a scris diata, însemnînd într-însa ca să fie duse moaştele lui în cetatea Aravrachiei şi nimeni să nu îndrăznească a lua din moaştele lui ceva; ci întregi să le pună la locul ce se numeşte Analicozora, împreună cu ale Sfinţilor Avxentie, Orest, Mardarie şi Evghenie. Pentru că acei sfinţi cu jurămînt au spus Sfîntului Evstratie, ca, după sfîrşitul lui şi trupurile lor să se pună împreună cu ale lui neclintite. Averea pe care o avea Sfîntul Evstratie în Aravrachia a dat-o spre hrană slujitorilor bisericii; lucrurile cele trecătoare, toate le-a împărţit, jumătate le-a dat săracilor şi jumătate le-a dat surorilor sale; iar pentru robi a poruncit să fie liberi şi să primească fiecare darurile pe care le-a însemnat lor.

Acestea scriindu-le, a petrecut toată ziua postind şi toată noaptea în rugăciune. Iar episcopul cetăţii Sevastia, fericitul Vlasie, care se ascundea în acea vreme de goană, a venit noaptea la sfînt, dînd aur străjerilor, pentru că auzise de înţelepciunea cea mare a lui şi că a ruşinat pe ighemon cu zeii săi. Şi, intrînd în temniţă, a căzut cu faţa la pămînt şi s-a închinat sfîntului, zicînd: "Fericit eşti, fiule Evstratie, că atît de mult te-a întărit pe tine Atotputernicul Dumnezeu; rogu-mă ţie, pomeneşte-mă şi pe mine". Răspuns-a Sfîntul

Evstratie: "Nu face aceasta, duhovnicescule părinte; ci căutînd la treapta dată ţie, aşteaptă de la mine cuvenita închinăciune".

Apoi, şezînd ei, Evstratie a zis către episcop: "De vreme ce, vrînd Dumnezeu, dimineaţă într-al treilea ceas din zi, am să stau înaintea stăpînului meu Hristos, pentru că El mi s-a descoperit mie, primeşte hîrtia testamentului meu şi o citeşte". Citind-o, episcopul l-a rugat pe el şi pe clericii săi ce erau împreună cu dînsul, ca să iscălească acea diată a lui; şi a spus episcopului ca singur să ia trupul lui şi al Sfîntului Orest şi să le pună la locul ce este scris în diată. Apoi şi celelalte toate care sînt scrise, să se sîrguiască a le împlini, făgăduindu-i pentru acea osteneală şi sîrguinţă, răsplătire de la Domnul nostru Iisus Hristos în viaţa ce va să fie. Iar episcopul a făgăduit că va împlini toate poruncile. Apoi Sfîntul Evstratie l-a rugat pe episcop să-l învrednicească şi pe el cu Sfînta Împărtăşanie a dumnezeieştilor Taine, pentru că de cînd era în temniţă nu se împărtăşise.

Deci, fiind aduse cele de trebuinţă pentru slujbă şi săvîrşindu-se Sfînta Jertfă, Sfîntul Evstratie s-a apropiat şi a primit acel mărgăritar ceresc; şi îndată a strălucit în temniţă lumina unui fulger şi s-a auzit glas: "Evstratie, bine te-ai nevoit, vino şi te suie în ceruri, ca să primeşti cununa ta!" Iar acel glas l-au auzit toţi cîţi erau acolo şi au căzut cu frică cu feţele la pămînt. Şi toată noaptea aceea a petrecut-o episcopul împreună cu Sfîntul Evstratie, îndulcindu-se de cuvintele lui. Apoi, răsărind luceafărul, s-a dus, făgăduind a împlini cu fapta toate cele scrise în diată.

După ce s-a făcut ziuă, Agricolae, venind la judecată, a trimis să aducă pe Sfîntul Evstratie şi, chemîndu-l la sine, i-a zis în taină: "Martor îmi este dreptatea cea atotvăzătoare, o, Evstratie, că foarte mult mă doare inima pentru tine, pentru ce nu voieşti a te supune poruncii împărăteşti? Măcar înaintea poporului fă-te ca şi cum ai fi de o credinţă cu noi şi numai de formă te închină zeilor, iar în tine crede şi te roagă Dumnezeului tău, că acela te va ierta pe tine, căci faci acestea nu de voie, ci de nevoie; nu pofti a pieri ca unul din făcătorii de rele, fiind bărbat plin de atîta învăţătură şi înţelepciune. Şi de aş şti că nu pătimesc ceva, apoi nici aceasta nu mi-ar fi trebuit de la tine. Pe mulţi am pierdut din cei de credinţa ta şi nici unul n-am miluit. Iar de tine foarte mult îmi pare rău şi voiesc a te cruţa, căci toată noaptea aceasta nedormind, am fost în mare mîhnire".

Sfîntul Evstratie a zis: "Nu te îngriji de aceasta, nici nu cădea în vreo nevoie pentru mine, ci ceea ce-ţi este poruncit de împăraţii tăi, aceea să faci; pentru că eu nici cu făţărnicia, nici în vreun alt oarecare chip nu mă voi închina zeilor tăi; ci voi mărturisi pe Dumnezeul meu înaintea tuturor şi în mijlocul multora, îl voi lăuda pe El. Şi să ştii cu tot dinadinsul că muncile tale sînt ca o veselie pentru mine; iar de voieşti încearcă cu lucrul". Ighemonul, acoperindu-şi faţa cu mîna sa, plîngea, încît l-a văzut tot poporul ce sta împrejur. Şi, pricepînd toţi că jeleşte pe nevinovatul Evstratie, plîngeau şi ei, făcîndu-se mare tînguire în cetate. Iar Sfîntul Evstratie a zis către judecător: "Dumnezeu Cel preaînalt, să răsplătească meşteşugul cel cu vicleşug rău al tatălui tău, satana, că acela a dat această ispită asupra mea, ca să facă împiedicare cinstei ce-mi stă înainte; fă ceea ce voieşti

pentru că eu sînt rob al Stăpînului meu, Iisus Hristos, mă împotrivesc poruncii împărăteşti şi mă îngreţoşez de urîciunile idoleşti; pentru că urîciune sînt şi cei ce se închină lor".

Văzînd Agricolae stăruinţa lui Evstratie în credinţa creştinească şi osîrdia lui cea mare către Hristos, abia a dat asupra lui răspunsul cel desăvîrşit, într-alt chip: "Pe Evstratie, cel ce nu s-a supus poruncii împărăteşti şi n-a vrut să jertfească zeilor, poruncesc să se ardă, ca în foc să se piardă sufletul său de fier". Acestea zicînd, s-a sculat şi a plecat degrabă din divan. Şi fiind dus sfîntul spre ardere, se ruga în auzul tuturor în acest chip: "Te măresc pe Tine, Doamne, că ai căutat spre smerenia mea şi ai mîntuit de nevoi sufletul meu. Acum, Stăpîne, să mă acopere mîna Ta şi să vină peste mine mila Ta, că s-a tulburat sufletul meu şi cu durere va ieşi din ticălosul şi necuratul meu trup. Ca nu cumva să-l întîmpine sfatul cel viclean al potrivnicului şi să-l împiedice întru întuneric, pentru păcatele mele, făcute întru cunoştinţă şi necunoştinţă. Milostiv fii mie, Stăpîne, şi să nu vadă sufletul meu întunecatul chip al viclenilor diavoli, ci să-l primească îngerii Tăi cei prealuminaţi şi străluciţi. Arată slava numelui Tău cel sfînt şi cu puterea Ta ridică-mă la dumnezeiasca Ta judecată; cînd mă vei judeca, să nu mă apuce mîna stăpînitorului lumii acesteia, ca să mă ducă pe mine păcătosul în adîncul iadului, ci stai lîngă mine şi fii mie mîntuitor şi sprijinitor. Pentru că muncile acestea trupeşti, veselie sînt robilor Tăi. Miluieşte, Doamne, sufletul meu cel întinat cu patimile vieţii acesteia; şi-l primeşte curat prin pocăinţă şi prin mărturisire, că binecuvîntat eşti în vecii vecilor. Amin".

Astfel rugîndu-se sfîntul şi cuptorul fiind foarte ars, a făcut semnul Crucii lui Hristos şi a intrat în cuptor, cîntînd şi zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, în mîinile Tale îmi dau duhul meu". Şi astfel şi-a dat în pace duhul său. Dar n-a vătămat focul sfîntul lui trup şi nici de părul lui nu s-a atins. Deci, s-a săvîrşit Sfîntul Evstratie, în luna decembrie a treisprezecea zi. Iar episcopul cetăţii Sevastia, luînd moaştele Sfîntului Evstratie şi ale Sfîntului Orest, a făcut ceea ce era scris în viaţa mucenicului. Iată o minune a acestor sfinţi mucenici.

Înaintea porţilor cetăţii Constantinopolului era o mănăstire ce se chema Olimp, în care era zidită o biserică, în numele celor cinci sfinţi mucenici: Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie şi Orest. Şi era obicei vechi de venea împăratul şi patriarhul în acea mănăstire la praznic, la pomenirea acestor sfinţi mucenici şi dădeau cele de trebuinţă monahilor. Pentru că era lăsat aşezămînt de la cel ce zidise mănăstirea, ca să nu agonisească nimic monahii cei ce vieţuiau într-însa, să nu aibă nici sate, nici vii; ci să se lase pe ei în purtarea de grijă a sfinţilor mucenici şi să ia aminte de mîntuirea lor.

De vreme ce se păzea porunca celui ce o dăduse, de aceea nu se depărtau nici sfinţii mucenici, îngrijindu-se de cele pentru trebuinţă mănăstirii. Însă darul lui Dumnezeu trebuie căutat, ca să se arate mai cu adeverire că cei ce nădăjduiesc în Dumnezeu şi-L caută, nu se lipsesc de tot binele, mai mult decît toţi cei ce nădăjduiesc spre bogăţie. Deci, Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, vrînd mai mult a preamări locul răbdătorilor Săi de chinuri, a cerceta cu darul Său pe cei ce slujesc Lui şi a-i mîngîia întru sărăcia lor, a rînduit să fie în vremea praznicului o furtună mare, ploaie multă şi frig mare, încît nimeni din cetate n-a venit la praznicul sfinţilor mucenici.

Cîntînd Vecernia şi canonul, monahii de acolo erau în mare mîhnire, pentru că nu aveau ce să mănînce şi făceau defăimare sfinţilor mucenici înaintea icoanei lor, zicînd: "Dimineaţa, cînd vom ieşi de la locul acesta, ne vom risipi fiecare pe unde va putea să-şi afle cele de trebuinţă". Iar după ce s-a întunecat, a venit portarul la egumen, zicînd: "Binecuvîntează, părinte, să aduc la tine un bărbat, care a venit de la împărat cu două cămile încărcate". Poruncind egumenul, a intrat un bărbat foarte însemnat, zicînd: "Împăratul v-a trimis bucate şi vin". Făcînd rugăciune, le-a dus în pivniţă, apoi au mîncat toţi din bucate şi au băut vin, iar celelalte bucate le-au păstrat".

Fiind cu toţii împreună, a venit iarăşi portarul spunînd despre altul care venise de la împărătează şi, fiind şi acela adus înăuntru, a zis egumenului: "Iată, v-a trimis împărăteasa peşte bun şi zece galbeni". Şi iarăşi a venit portarul, spunînd despre un alt bărbat ce venise de la patriarh şi, adus fiind şi acesta înăuntru, a dat egumenului vase bisericeşti, zicînd: "Patriarhul a binevoit ca dimineaţă aici să slujească Sfînta Liturghie".

Egumenul a zis către bărbaţii aceia care veniseră: "Precum Dumnezeu va voi, aşa se va face; dar voi vă veţi duce de aici?" Ei au răspuns: "De vom avea loc aici, vom rămîne pînă dimineaţă". Deci, a poruncit egumenul ca să-i ducă în pridvorul bisericii, întrebîndu-i despre numele lor. Şi a zis cel ce venise primul de la împărat: "Eu mă numesc Avxentie; iar cel de la împărătează a spus că-l cheamă Evghenie; iar cel cu vasele de la patriarh, Mardarie.

În vremea cîntării Utreniei, au mai intrat în biserică doi bărbaţi şi, după citirea psaltirii, a zis egumenul să se citească din patimile sfinţilor mucenici. Însă monahii au zis să le lase necitite pentru că n-a venit nimeni la praznic din cetate. Iar un bărbat din cei ce intrase în biserică, "pe care nimeni nu-l ştia cine este, a zis". Daţi-mi cartea să citesc eu. Şi aceasta făcîndu-se, a ajuns povestirea la scriptura unde zice: a fost încălţat Evstratie cu încălţările de fier cu piroane ascuţite. Apoi, lovind în pardoseala bisericii cu toiagul, oftînd şi înfingîndu-se toiagul pe care-l avea în mînă şi cu care lovise pardoseala, a dat ramuri şi s-a făcut copac. Atunci, cei ce stăteau la spatele lui, au zis: "Oare pentru tine ai făcut aceasta, Evstratie?" Şi a zis: "Nu. Puţine sînt pătimirile mele în faţa răsplătirii lui Dumnezeu. Ci aceasta s-a făcut ca să nu rămînă praznicul nostru fără cei din cetate". Aceasta zicînd el, îndată toţi s-au făcut nevăzuţi.

Egumenul, ieşind din biserică, a aflat beciul plin de pîine şi de peşte, iar vasele cele deşerte s-au aflat pline cu vin. Atunci au vestit degrabă pe împărat şi pe patriarh de minunea ce se făcuse şi, toţi venind, au preamărit pe Dumnezeu şi pe sfinţii Lui mucenici. Iar toiagul ce se făcuse copac s-a frînt şi l-au împărţit pentru binecuvîntare. Şi multe tămăduiri s-au făcut neputincioşilor într-acea zi, cu rugăciunile sfinţilor răbdători de chinuri. Cu ale căror sfinte rugăciuni slăvim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slava şi stăpînirea în veci. Amin.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Lucia Fecioara
(13 decembrie)

Cînd se răspîndea prin toate părţile Siciliei cinstirea Sfintei muceniţe Agatia şi poporul Siracuzei venea de departe să se închine sfîntului ei mormînt, în cetatea Catanei, Lucia, fecioara cea lăudată a fost între siracuzeni cea mai de frunte la praznic împreună cu alţii şi cu maica sa Evtihia, care avea boala curgerii de sînge de patru ani, şi care nu se vindeca cu nici o doctorie de la doctori. Şi, săvîrşindu-se slujbele bisericeşti, se citea Evanghelia în care se pomeneşte de femeia căreia îi curgea sînge şi care, prin atingerea hainei lui Hristos s-a tămăduit. Lucia a zis mamei sale: "De crezi celor ce s-au citit, mamă, crede şi aceasta, cum că Agatia, care a pătimit pentru Hristos, s-a învrednicit a avea de faţă totdeauna pe Acela, pentru a Cărui nume a pătimit. Deci atinge-te de mormîntul ei cu credinţă şi te vei tămădui".

După săvîrşirea cîntării bisericeşti, ducîndu-se poporul, a căzut înaintea mormîntului sfintei muceniţe, mama împreună cu fiica şi au început cu lacrimi a se ruga, cerînd ajutor. Deci, rugîndu-se ele mult, a adormit Lucia şi a avut vedenie, văzînd-o pe Sfînta muceniţă Agatia în mijlocul îngerilor, foarte împodobită cu mărgăritare şi zicîndu-i: "Sora mea, Lucia, fecioara Domnului, pentru ce ceri de la mine ceea ce singură poţi îndată să dai? Căci credinţa ta ajută mamei tale şi, iată, s-a făcut sănătoasă! Şi precum prin mine se slăveşte cetatea Catania, aşa şi prin tine se va slăvi şi împodobi cetatea Siracuzei, pentru că ai gătit sălăşuire bine primită lui Hristos întru a ta feciorie".

Acestea auzindu-le Lucia, s-a deşteptat şi cu cutremur s-a sculat, apoi a zis către mama ei: "Mamă, mamă, iată te-ai vindecat. Deci, rogu-te pe tine prin sfînta aceasta care cu rugăciunile sale te-a tămăduit, să nu-mi mai pomeneşti de logodnic niciodată - pentru că acum era logodită -, nici să pofteşti a vedea din trupul meu rodul cel muritor. Ci toate acelea ce le-ai pregătit să mi le dai mie, ca şi cînd aş fi mers după bărbatul cel muritor, dă-mi-le acum, ca să merg la mirele cel fără de moarte, Hristos Domnul, Care va păzi fecioria mea". Iar mama sa Evtihia a zis către dînsa: "Toate cele ce sînt ale tatălui tău, care a murit de nouă ani, păzindu-le întregi le-am înmulţit şi nu le-am împuţinat, spre a le da moştenire ţie. Iar cele ce sînt ale mele şi cele ce mai pot să fie, singură le ştii bine. Deci, să acoperi mai întîi cu ţărînă ochii mei şi apoi ceea ce va fi ţie cu plăcere, vei face cu toată avuţia". Lucia a zis: "Ascultă, mamă, sfatul meu, că nu este iubit de Dumnezeu acela care Îi dă Lui ceea ce nu poate duce cu sine, nici singur pentru el nu poate să le cheltuiască. Ci de voieşti a face lucru bine primit lui Dumnezeu, dă-I Lui ceea ce-ţi este cu putinţă a cheltui; pentru că după ce vei muri, nimic nu vei mai putea cheltui şi ceea ce dai acum, dai ce nu poţi duce cu tine. Deci, fiind vie şi sănătoasă, dă lui Hristos ceea ce ai, şi toate cele ce ai vrut să mi le dai mie, începe a le da de acum lui Hristos".

Astfel, în toate zilele vorbind fecioara cu mama sa, s-a făcut împărţirea lucrurilor, pe care le-a dat spre trebuinţa săracilor. Deci, vînzînd satele, podoabele cele de mult preţ şi mărgăritarele, s-a înştiinţat despre aceea logodnicul ei, care, mîhnindu-se, a început a întreba pe doica Luciei: "Ce va să fie aceasta, că am auzit despre vinderea satelor,

podoabelor şi a mărgăritarelor?" Iar doica, fiind pricepută, a zis: "Logodnica ta a aflat că se vinde o moştenire, a cărui preţ este de o mie de galbeni şi mai mult; şi vrînd a o cumpăra pe aceea, pentru tine, vinde asemenea lucruri ca să adune banii aceia". Logodnicul, crezînd cuvintele ei şi socotind că se face negustorie, a tăcut; ba chiar el îndemna la vînzare.

Dar cînd s-a înştiinţat că toate s-au împărţit săracilor şi scăpătaţilor, şi toate s-au cheltuit cu străinii şi slujitorii lui Dumnezeu, mergînd la Pashasie, domnul cetăţii, a clevetit-o, zicînd că logodnica sa este creştină şi potrivnică legilor împărăteşti. Iar ighemonul, chemînd-o la sine, o sfătuia cu cuvinte şi o silea a jertfi idolilor. Atunci Lucia fericita a zis: "Aceasta este jertfa cea vie, precum şi credinţa cea curată, înaintea lui Dumnezeu: a cerceta pe cei săraci şi pe văduve în necazurile lor. Eu într-aceşti trei ani nimic altceva n-am făcut, decît numai am adus jerfă lui Dumnezeu Cel viu. Acum nemaiavînd nimic din averea mea ce să aduc, pe mine mă jertfesc vie lui Dumnezeu şi ceea ce va fi cu plăcerea Lui, aceea să facă cu jertfa Sa".

Pashasie a zis: "Aceste cuvinte spune-le creştinilor, celor asemenea ţie, iar mie celui ce păzesc aşezămintele împărăteşti, în deşert mi le povesteşti". Lucia a zis: "Tu ia aminte la legile împărăteşti, iar eu iau aminte la legile lui Dumnezeu. Tu te temi de împăraţi, iar eu mă tem de Dumnezeu. Tu nu voieşti a-i mînia pe dînşii, iar eu foarte cu dinadinsul mă păzesc a nu mînia pe Dumnezeu. Tu te sîrguieşti a plăcea acelora, iar eu doresc a-i plăcea lui Hristos. Deci, tu fă ceea ce socoteşti că-ţi este de folos, iar eu voi face aceea ce voi cunoaşte că-mi este de folos". Pashasie a zis: "Ai cheltuit moştenirea ta cu desfrînaţii tăi şi ai risipit-o şi pentru ceea vorbeşti ca o desfrînată". Lucia a zis: "Eu moştenirea mea la loc bun am aşezat-o, iar pe stricătorii sufletului şi ai trupului meu niciodată nu i-am primit". Pashasie a zis: "Şi care sînt stricătorii sufletului şi trupului tău?"

Lucia a zis: "Stricătorii sufletului voi sînteţi, de care grăieşte apostolul: *Vorbele cele rele, strică obiceiurile cele bune.* Pentru că sfătuiţi sufletele omeneşti, ca lăsînd pe Ziditorul lor, să urmeze idolilor celor deşerţi. Iar stricătorii trupului sînt aceia care iubesc dulceaţa vremelnică, mai mult decît desfătarea cea veşnică şi aceia care cinstesc veselia ce degrabă piere mai mult decît bucuriile cele nesfîrşite". Pashasie a zis: "Vor înceta şi vor amuţi cuvintele tale, cînd vor veni bătăile şi rănile". Lucia a zis: "Cuvintele lui Dumnezeu, niciodată nu vor tăcea". Pashasie a zis: "Au doară tu eşti Dumnezeu?". Lucia a răspuns: "Sînt roaba lui Dumnezeu şi pentru aceasta grăiesc cuvintele Lui, pentru că însuşi El a zis: *Că nu veţi grăi voi înaintea împăraţilor şi a domnilor, ci Duhul Sfînt, Acela va grăi întru voi*". Pashasie a zis: "Dar în tine este Duhul Sfînt şi Acela grăieşte în tine?". Lucia a zis: "Apostolul zice că cei ce vieţuiesc întru curăţie, sînt biserici ale lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu vieţuieşte într-înşii".

Pashasie a zis: "Eu voi porunci să te ducă în casa cea de desfrînare, ca după ce vei fi batjocorită, să fugă de tine Duhul Sfînt". Niciodată nu se spurcă trupul de nu se va învoi cu mintea; pentru că chiar de vei pune tămîie în mîinile mele şi pe acea tămîie o vei arunca spre jertfă diavolească, Dumnezeu, uitîndu-se spre acesta, va rîde pentru că voia

şi cugetul îl judecă, iar nu lucrul ce se face cu sila. Iar pe siluitorul şi stricătorul feciorie îl socoteşte ca pe un balaur, ca pe un tîlhar şi ca pe un barbar. Deci dacă pe mine, care nu voiesc, vei porunci a mă silui, apoi atunci vei îndoi cununa feciorie mele". Pashasie a zis: "Voi porunci ca prin desfrînare să te omoare, de nu te vei supune poruncii împărăteşti". Lucia a zis: "Acum ţi-am spus că niciodată nu vei putea atrage voia mea către învoirea spre păcat; şi de acum orice vei face trupului meu, care ţi se pare a fi întru a ta stăpînire, de aceasta nu bagă seamă roaba lui Hristos".

Atunci Pashasie, judecătorul cel necurat şi nedrept, a poruncit să vină cei ce ţineau casa de desfrînare şi, venind, le-a dat pe sfînta, zicînd: "Chemaţi poporul şi faceţi ca să-şi bată joc de dînsa pînă cînd aceasta va muri". Şi cînd a început a o duce în casa de desfrînare, atîta greutate i-a dat trupului ei Duhul Sfînt, încît nicidecum n-au putut să o mişte din loc. Apropiindu-se mulţi, după porunca muncitorului, munceau să o urnească din loc, dar în zadar osteneau şi slăbeau asudînd fără rezultat, că fecioara Domnului stătea neclintită. Atunci, aducînd o funie şi legînd-o de mîini şi de picioare, au început cu toţii a o tîrî, dar ea ca un munte stătea neclintită.

Atunci Pashasie, cu mare supărare şi fiind în mare nepricepere, a chemat vrăjitorii, fermecătorii şi pe toţi popii idoleşti şi le-a poruncit să facă vrăjile lor împrejurul Luciei ca să fie urnită. Însă nimic n-au sporit căci stătea ca şi cum ar fi fost pironită cu trupul de pămînt, iar picioarele ei nu le puteau mişca din loc. Apoi a poruncit să o stropească cu ud de om, socotind că cu oarecare vrăjitorii stă nemişcată, dar degeaba. Şi au adus multe perechi de boi, ca să o poată mişca din loc, însă nici aşa n-a fost cu putinţă a o clinti.

Deci, a zis către dînsa Pashasie: "Care sînt farmecele tale?" Lucia a zis: "Nu sînt acestea farmecele mele, ci faceri de bine ale lui Dumnezeu". Pashasie a zis: "Ce pricină este că fiind copilă neputincioasă şi de o mie de oameni fiind tîrîtă, stai neclintită"? Sfînta a zis: "De vei aduce şi zece mii, vor auzi pe Sfîntul Duh care îmi grăieşte; cădea-vor despre laturea ta o mie şi zece mii de-a dreapta ta". Iar ticălosul judecător care o muncea, se chinuia cu sufletul său să scornescă chinuri, dar se tulbura cu gîndurile, apoi i-a zis sfînta fecioară: "Pentru ce te munceşti şi te tulburi cu multe feluri de gînduri? Ai văzut că sînt biserică a lui Dumnezeu Celui viu? Crede acum, dacă nu te-ai cuminţit şi mai mult te învaţă!" Iar Pashasie se tulbura şi mai mult, ofta, văzînd că sfînta îşi bate joc de dînsul.

Atunci a poruncit să aprindă un foc mare împrejurul ei şi să toarne peste dînsa smoală arsă, pucioasă şi untdelemn fiert. Dar ea în numele Domnului Iisus Hristos sta nemişcată şi nevătămată, zicînd către tiran: "Eu am rugat pe Domnul meu Iisus Hristos, ca să nu aibă stăpînire asupra mea focul acesta; şi pentru ca să rîdă de tine cei ce nădăjduiesc în Hristos, de aceea am cerut îndelungare pătimirii mele, ca să ridic frica muncilor, de la cei ce cred, iar pe cei ce nu cred, să-i lipsesc de glasul batjocoririi, ca să nu-şi mai bată joc de creştini". Iar unii din prietenii lui Pashasie, nesuferind a-l vedea pe acesta în mare supărare şi în nepricepere, au poruncit s-o lovească cu sabia peste grumazul ei.

Deci s-au dus acasă cu Pashasie, iar sfînta, deşi era foarte rănită, n-a slăbit, ci se ruga şi vorbea către popor: "Binevestesc vouă că s-a dat pace Bisericii lui Dumnezeu, pentru că Diocleţian a căzut din împărăţie, iar Maximian a murit acum; şi precum cetatea Cataniei are mijlocitoare către Dumnezeu pe sora mea, Sfînta Agatia, aşa şi pe mine să mă ştiţi ca trimisă de la Dumnezeu cetăţii acesteia; însă numai dacă veţi face voia Lui şi veţi primi credinţa Lui". Acestea zicînd Lucia, roaba lui Dumnezeu, cu gîtlejul cel străpuns de sabie, iată înaintea ochilor ei se aducea Pashasie legat în lanţuri. Pentru că sicilienii trimiseseră în taină la Roma, vestind că Pashasie fără de milă necăjeşte acea lature, jefuind-o, luînd cu sila şi răpind cele străine.

Deci a venit în acea vreme poruncă de la Roma, ca să fie dus la judecată ferecat, unde, fiind întrebat, a fost osîndit la moarte, apoi, tăindu-i-se capul, a pierit cu sunet ticălosul. Acea ducere a lui în fiare a văzut-o sfînta, încă fiind vie, şi stînd la locul cel de muncă, unde fiind rănită, n-a ieşit dintr-însa duhul ei, pînă cînd au venit preoţii şi au împărtăşit-o cu preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine ale lui Hristos. Apoi, zicînd toţi: "Amin", sfînta muceniţă şi-a dat cinstitul său suflet în mîinile Domnului. Şi a fost pusă într-acel loc de cinste, unde a zidit peste dînsa biserică, în numele ei şi în cinstea lui Dumnezeu în Treime, închinat Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

Pătimirea Sfinţilor Mucenici Tirs, Levchie, Calinic, Filimon, Apolonie şi a celor împreună cu dînşii (14 decembrie)

Ţara Bitiniei a odrăslit pe sfinţii mucenici: Tirs, Levchie şi pe Calinic; iar cetatea Cezareei i-a crescut şi au pătimit pentru Hristos, în vremea împărăţiei lui Decie, într-acest chip: un ighemon, cu numele Cumvrichie, a venit din Nicomidia, prin Niceea, în cetatea Cezareei şi era mare osîrduitor spre închinarea idolilor, îngrijindu-se pentru capiştile şi jertfele cele necurate şi pentru toate cele ce erau plăcute idolilor. Acela silea pe toţi la unirea sa cea fără de Dumnezeu, pe unii înşelîndu-i cu îmbunări, iar pe alţii înfricoşîndu-i cu îngroziri, ca să fie părtaşi ai închinării lui păgîneşti la idoli. Iar Levchie care era între cei dintîi ai cetăţii, bărbat cinstit şi vestit cu învăţătura, cu înţelegerea şi cu neamul bun, văzînd fărădelegile ce se făceau, foarte mult îl durea inima şi se aprindea cu rîvnă către Dumnezeu.

Neputînd mai mult a tăinui văpaia rîvnei ce-i ardea înăuntru şi nevrînd mai mult a-şi ascunde sfînta credinţă, ce era în sine, a stat înaintea ighemonului zicînd: "Pentru ce, o! Cumvrichie, te înarmezi cu ticăloşie asupra sufletului meu, cinstind pe idolii cei păgîni, nesimţitori şi surzi? Căci pe mulţi îi atragi în acea rătăcire, încît se fac oamenii mai nesimţitori decît pietrele; fiindcă nu voiesc a vedea pe Dumnezeul cel adevărat şi Mîntuitorul şi a umbla în lumină, lăsînd întunericul rătăcirii". Iar nebunul ighemon, auzind acestea, s-a umplut de mînie, urînd pe cel ce grăia adevărul şi fără întrebare a poruncit să-l bată pe Levchie. Iar acesta primind rănile de bună voie, mulţumea lui Dumnezeu şi prin aceasta întărîta şi mai mult pe cel ce-l chinuia. Şi pînă într-atîta a fost bătut, încît au

ostenit cei ce-l băteau şi a slăbit trupul lui de răni; iar el se ruga ca să se dezlege de trup, dorind să se ducă la Domnul.

Deci, a avut ajutător dorinţei sale pe tiran, care a poruncit să fie scos în afara cetăţii şi să i se taie capul. Şi mergea sfîntul dus de gealaţi (muncitori), însă fără temere şi fără tulburare nearătînd pe faţă nici o durere, ci numai o bucurie şi a veselie ca şi cum nu s-ar fi dus la tăiere, ci la încununare. Deci, fiind dus departe de cetate, s-a săvîrşit cu dreaptă credinţă prin tăiere, apoi sufletul i s-a suit la cer, ca să primească cununa cea mucenicească pentru pătimirea sa.

După aceea s-a dus vestea pentru tirania lui Cumvrichie în toate părţile acelea, încît se ascundeau creştinii, temîndu-se de pedepsirea lui cumplită. Iar fericitul Tirs, care, deşi nu era încă botezat, ci numai chemat în rînduiala aceea creştinească, înarmîndu-se cu rîvnă dumnezeiască, a venit înaintea tiranului şi a zis: "Bucură-te, prealuminate ighemoane". Ighemonul i-a răspuns la fel. Apoi a zis Tirs: "Oare liber este înaintea voastră, a celor ce faceţi judecată, a grăi fiecare ce voieşte? Sau numai a supune poruncilor voastre, fără a scoate vreo vorbă"?

Iar ighemonul, care parcă ar fi uitat ce a făcut lui Levchie, a zis; "Este liber şi de la nici unul nu este luat acest drept, cu atît mai mult cînd voieşte să vorbească spre folosul obştii". Tirs a zis: "Şi ce poate să vorbească cineva mai de folos decît ceea ce foloseşte sufletului? Eu te-am văzut aducînd multora nevoie şi pagubă de mîntuire şi de la mărturisirea cea adevărată scoţîndu-i, apoi atrăgîndu-i ticăloşeşte spre rătăcirea cea idolească şi, bine ştiind că tu aprinzi focul gheenii asupra capului tău, iar mai vîrtos asupra sufletului tău, am cugetat să vorbesc cu tine, cu îndrăzneala ce se cuvine şi să ştiu de la tine pentru ce pricină, lăsînd pe Ziditorul cerului şi al pămîntului şi a tot neamul omenesc, ai legiuit a te închina mai bine lucrurilor mîinilor omeneşti, zicînd lemnului: "Tatăl meu eşti tu", precum mustra dumnezeiescul Ieremia şi pietrei: "Tu m-ai născut pe mine". Apoi toată purtarea ta de grijă este aceasta, ca să-i pleci pe oameni să se închine idolilor".

Ighemonul a zis: "Aceste vorbe ale tale fără vreme şi de prisos te arată că eşti bolnav de creştinătate; însă întrebările tale cele deşarte şi dezlegările cele mincinoase lasă-le celor de prin şcoli şi celor ce nu se îngrijesc de treburile poporului, iar acum supune-te poruncii împărăteşti şi, apropiindu-te, jertfeşte-te zeilor, iar de nu, la cuvintele tale cele fără de vreme, vei afla de la noi răsplătire cu bună vreme prin muncile cele gătite ţie". Iar el a zis: "De vreme ce sînteţi zidire înţelegătoare a lui Dumnezeu, nu se cuvine, dar, vouă a face ceva fără minte şi fără socoteală, ci cu judecată şi cu întrebare; iar de urmezi poruncii celei nebune a împăratului tău, fă cele poruncite ţie". Cumvrichie a zis: "Mi se pare că blîndeţea noastră te face prea mîndru, dar văzîndu-te om înţelept şi ager la minte, te sfătuiesc să te supui, mai înainte pînă nu vei fi muncit. Deci, vino în capişte şi dă cele ce se cuvin zeilor, căci aşa vei dobîndi iertare de greşelile tale cele trecute, iar marelui împărat te vei face prieten şi în toată vremea vieţii tale întru mare cinste vei vieţui împreună cu noi".

Zis-a sfîntul: "Mult am cugetat eu despre lucrurile acestea ce stau de faţă şi să nu ţi se pară că m-ai aflat nepregătit şi neînvăţat; pentru că mult am învăţat singur şi, cu multă socoteală cercetînd, am cunoscut că zeii voştri idoli sînt fără de suflet, şi jertfirile lor sînt necurate şi am rîs de dînşii. Apoi am ales credinţa creştinească care este curată şi adevărată; deci, de-ţi este ceva poruncit pentru noi de la împărat, nu fi cu nebăgare de seamă a face".

Acestea zicîndu-le fericitul, l-a mîniat pe tiran, care a poruncit îndată unor tineri puternici la mîini să-l pălmuiască, să-l bată tare şi, legîndu-l cu curele de mîini şi de picioare, de amîndouă părţile să tragă tare şi să-l tîrască cu sila. Făcîndu-se aceasta se rupeau mădularele fericitului de la încheiturile lor; iar mucenicul, răbdînd acestea, se arăta cu faţa luminoasă. Apoi a poruncit muncitorul să-i împungă cu fiare ascuţite sprîncenele şi ochii, iar cu unelte de aramă să-i sfarme fălcile şi să-i zdrobească dinţii. Iar sfîntul, în acele munci, îşi bătea joc de tiran, întărîtîndu-l şi mai mult.

Atunci ighemonul, topind plumb şi gătind un pat de fier şi punînd pe mucenic cu faţa în jos pe acel pat, a chemat vrăjitorii şi momitorii ca să-l înşele cu cuvinte. Aceia sfătuiau cu cuvinte dulci pe fericitul măcar cîtăva vreme şi cu făţărnicie să se supună ighemonului şi-i ziceau: "Şi de cumplitele munci te va slobozi şi de multe bunătăţi vei fi părtaş, şi-ţi va ierta aceasta Dumnezeul tău, ştiind neputinţa firii, şi nu se va mînia, fiind foarte bun şi milostiv, precum auzim". Iar mucenicul a zis: "De aceea rabd munci pentru Dumnezeul meu, că este bun şi foarte milostiv, pentru că, dacă voi, auzind de muncile cele fără de sfîrşit care vă aşteaptă, nu vă întoarceţi din calea rătăcirii voastre, nici vă abateţi de la pierzarea voastră, apoi eu pentru ce să nu rabd cu bărbăţie muncile cele vremelnice, care au răsplătire în împărăţia cerurilor şi să primesc bunătăţile cele nesfîrşite şi de-a pururea viitoare?"

Acestea zicînd sfîntul, au turnat plumb topit pe spatele lui gol şi îndată plumbul, ca un rîu vărsîndu-se, pe mulţi necredincioşi care stăteau împrejur, i-a vătămat şi i-a pierdut; iar sfîntul s-a sculat de pe pat nevătămat şi cu tot trupul sănătos. Acestea văzîndu-le cu ochii, s-au spăimîntat de acea minune şi chiar muncitorul se mira foarte mult. Apoi cînd se cădea a şti cine este cel care face acestea, el însuşi de voia sa petrecea orb, încît s-a împlinit scriptura: "Aţi văzut de multe ori şi n-aţi păzit; şi avînd urechi deschise, n-aţi auzit". Deci, iuţindu-se mai mult asupra mucenicului, numindu-l fermecător şi vrăjitor, a început să-l muncească cu şi mai multe chinuri, pe care sfîntul le răbda cu bărbăţie. Apoi s-a auzit un glas de sus, întărind pe nevoitorul, de care păgînii s-au înfricoşat foarte, iar credincioşii s-au întărit în credinţă. Atunci ighemonul, nerăbdînd mai mult ocara, a poruncit să arunce pe sfînt în temniţă legat, iar el s-a dus la casa sa, cugetînd ce să scornească ca să-l muncească şi să-l piardă.

Fericitul Tirs, în temniţă, cu sîrguinţă se ruga la Dumnezeu ca să-l învrednicească Sfîntului Botez şi, îndată cercetîndu-l acolo noaptea darul Domnului, s-au dezlegat legăturile cu care era legat şi uşile temniţei s-au deschis singure. Iar el ieşind a mers la episcopul Cezareei, care se ascundea în aceea vreme de frica păgînilor.

Episcopul, văzînd pe mucenic venind la el, a căzut la picioarele lui, pentru că auzise de răbdarea şi bărbăţia lui, cinstindu-l foarte mult. Iar mucenicul, asemenea căzînd la picioarele episcopului, a zis, ridicîndu-l: "Nu face aceasta, o, preacinstite părinte, nici răpi închinăciunea care se cuvine ţie de la noi, pentru că n-am venit a binecuvînta, ci a primi binecuvîntare". Iar episcopul a zis: "Se cuvine ţie a ne binecuvînta pe noi, ca cel ce cu adevărat ai arătat puterea lui Dumnezeu, a faptei celei bune şi te-ai îmbrăcat cu haina cea prea strălucită a Duhului, prin răbdarea muncilor cumplite". Iar mucenicul a răspuns: "Pentru aceasta am şi venit aici, ca să mă îmbrac în haina nestricăciunii, născîndu-mă prin apă şi prin Duh, pentru că încă nu sînt învrednicit cu Sfîntul Botez. Deci, nezăbovind, împlineşte-mi dorinţa mea şi fă ceea ce se cuvine dreptei credinţe".

Episcopul îndată a botezat pe Sfîntul Tirs; iar el, ieşind din baia Sfîntului Botez, a zis: "Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, cel ce m-ai învrednicit a mă curăţi prin apă şi prin Duh, ajută-mi să mă botez şi eu cu botezul cu care te-ai botezat prin pătimire şi, bînd paharul Tău, să mă fac închipuire morţii Tale". Apoi vorbind puţin cu episcopul şi binecuvîntîndu-se unul pe altul, s-a întors pătimitorul lui Hristos în temniţă, mergînd înaintea lui o lumină dumnezeiască şi urmîndu-i îngerii, precum au văzut cu dinadinsul unii din cei vrednici şi, intrînd acolo, s-a îndeletnicit cu obişnuitele rugăciuni.

În acea vreme un comite cu numele Silvan, de neam pers, cu năravul cumplit şi tiran nemilostiv, arătîndu-se cu bunăvoinţă către împărat, a cerut de la dînsul stăpînire şi să meargă să încerce pe chinuitorii cei rînduiţi spre pierderea creştinilor, dacă împlinesc porunca împăratului. Primind stăpînirea pe care o ceruse, a venit în Niceea şi în Cezareea, aducînd jertfe diavolilor şi zeilor şi praznicele lor cele necurate săvîrşindu-le cu sînge creştinesc. Atunci i s-a spus despre Tirs că nu poate fi biruit cu nici un fel de munci, ci înspăimîntă pe oameni cu semne şi minuni. Deci, îndată a trimis ca să-l aducă la sine, iar el însuşi săvîrşea jertfe marelui zeu Die.

În ziua următoare, împreună cu Cumvrichie, a judecat pe Tirs şi a poruncit să se citească înaintea tuturor întrebările cele dintîi. Apoi a zis: "Să nu socoteşti o, Tirse, că vei pătimi munci ca cele dintîi, ci mai cumplite vei primi, de vei petrece în nesupunerea ta". Mucenicul a răspuns: "Cel ce m-a făcut mai tare decît toate muncile, acelaşi, adică Domnul nostru Iisus Hristos şi acum îmi stă în faţă, scoţîndu-mă din mîinile voastre; pentru că Lui unuia îi slujesc şi pe El singur îl ştiu că este Dumnezeu, iar pe idolii voştri şi pe zeii muritori îi socotesc înşelători. Însă de voieşti a mă sfătui, nu cu sila, ci de voie şi cu sfat bun, apoi spune-mi acum cui şi cum să jertfesc? Şi eu văzînd lucrul cu totul adevărat, mă voi supune şi nu mă voi împotrivi adevărului".

Silvan, îndată luînd pe sfînt, a zis: "Să mergem în templu şi acolo îţi voi arăta cui să jertfeşti". Şi după ce au intrat într-o capişte a lui Apolon, ce era acolo aproape, arătînd cu mîna comitele spre idol, a zis: "Iată acesta este zeul pe care îl cinstim noi. Pe acesta de-l vei ruga, o, Tirse, aducîndu-i jertfă, vei avea un mare ocrotitor şi de la ceilalţi zei vei afla dar!" Iar mucenicul a zis: "Ia seama ce fel de jertfă îi voi aduce lui şi cum mă voi ruga". După ce toţi şi-au întors ochii cu luare-aminte, mucenicul, ridicîndu-şi mîinile şi ochii

înălţîndu-i-se la cer, a chemat puterea lui Dumnezeu cea nespusă şi îndată s-a făcut tunet şi a căzut idolul lui, Apolon la pămînt şi s-a risipit ca praful.

Mucenicul întorcîndu-se către cei ce stau împrejur, a zis: "Luaţi seama că idolii voştri sînt nişte făpturi şi nici numele adevăratului Dumnezeu nu pot să-l rabde". Silvan, umplîndu-se de mînie, a zis: "Eu voi pierde cu totul vrăjitoria ta şi o voi sfărîma". Şi îndată a poruncit să zdrobească trupul mucenicului pînă la oase, cu pinteni de fier ascuţiţi, încît carnea lui cădea la pămînt. Iar muncitorii ziceau: "Unde este Dumnezeu, ajutătorul tău, pe care Îl cinsteşti şi pe care ÎL nădăjduieşti?" Iar mucenicul lui Hristos a zis: "Au nu vezi în mine puterea lui Hristos, Care mă întăreşte împotriva acestor năvăliri? Căci cum ar fi putut răbda trupul cel pămîntesc şi neputincios nişte munci ca acestea, de nu i s-ar fi dat lui din înălţime ajutor dumnezeiesc?"

Atunci Silvan a poruncit să aducă o căldare mare şi umplînd-o cu apă, să-i dea foc dedesupt. Şi începînd a fierbe apa, a legat pe mucenic de picioare şi i-a dat drumul cu capul în jos în aceea căldare ce fierbea. Apoi sfîntul, chemînd numele lui Hristos, îndată a crăpat căldarea şi s-a vărsat apa, iar el a rămas nevătămat. Tiranul s-a ruşinat şi s-a mîniat, apoi, avînd altă îndeletnicire cu poporul, a poruncit să ducă pe sfînt în temniţă. După aceasta Silvan şi cu Cumvrichie au plecat în cetatea Apamiei, cea de lîngă mare, poruncind să aducă şi pe sfînt legat după dînşii. Apropiindu-se de cetate, a stat şi, aducînd pe mucenic înaintea sa, i-a zis: "Aici, Tirse, sau făgăduieşti a aduce jertfă zeilor, ca să fii viu, sau cumplit vei fi lipsit de viaţa aceasta".

Sfîntul, ca şi întîia dată răspunzînd, a adăugat şi acestea: "Mai lesne sufletele voastre se vor lua de la voi îndată". Dar ei, spre mai mare mînie pornindu-se, au poruncit să-l ducă în cetate, bătîndu-l, ca acolo să fie aruncat în mare împreună cu vrăjile sale, ca astfel cel rău, rău să piară, iar după moarte nici obişnuitei îngropări să nu se învrednicească. Neintrînd el încă în cetate, a început să se împlinească proorocia mucenicului, pentru că Silvan deodată a slăbănogit, iar Cumvrichie a fost cuprins de fierbinţeală şi în a patra zi amîndoi rău şi-au săvîrşit viaţa.

Se povesteşte că, îngropîndu-i, nici pămîntul nu primea trupurile lor, ci le scotea afară, pînă ce s-a rugat sfîntul mucenic pentru ei. Atunci a petrecut sfîntul în acea cetate douăzeci şi trei de zile, ţinut în legături pînă la venirea altui ighemon.

Acest ighemon avea năravul şi răutatea celor dintîi şi-l chema Vavd. Acela, luîndu-se după faptele ighemonilor de mai înainte şi auzind despre mucenicul Tirs, l-a chemat la întrebare şi aflîndu-l neclintit în credinţa creştinească, nesupus poruncilor păgîneşti, l-a băgat într-un sac legat şi l-a aruncat în mare, la treizeci de stadii de ţărm; dar îndată s-a rupt sacul şi s-au dezlegat legăturile, apoi s-a arătat o ceată de bărbaţi purtători de lumină, umblînd pe mare, care, luînd pe mucenic, l-au scos la uscat. Slugile, văzînd aceasta, au alergat cu frică la ighemon şi i-au spus lui cele ce au văzut. Iar el, venind la ţărm şi văzînd pe sfîntul mucenic stînd singur, a zis: "Cu adevărat minunate sînt vrăjitoriile şi farmecele creştineşti, că şi marea se supune vouă, precum văd; şi puterea cea firească

a stihiilor o aveţi; însă aceste vrăjitorii nimic nu vă vor ajuta, ci vor fi pricină de mai cumplite munci şi de mai amară moarte".

Mucenicul a răspuns: "Pînă cînd vei fi orb asemenea zeilor tăi şi avînd ochi, nu vezi? Căci cum poate cineva cu vrăjile să supună stihiile? Cine din vrăjitorii care sînt la voi sau din zeii pe care voi îi cinstiţi, ale căror meşteşuguri sînt vrăjitorii şi înşelăciuni, au făcut ceva în acest chip, ca omul cel aruncat în mare să fie ridicat de îngeri şi apoi, întreg şi sănătos, să umble pe mare ca pe uscat, să iasă la pămînt?"

Ighemonul, luînd pe mucenic, a poruncit să-l ducă după dînsul legat şi să-l bată cu toiege, căci el mergea în Cezareea. Înştiinţîndu-se cetăţenii cezareeni de venirea ighemonului celui nou şi că aduce cu el pe sfîntul mucenic Tirs, au ieşit cu toţi întru întîmpinare, de formă adică să întîmpine pe ighemon, iar de fapt ca să vadă pe pătimitorul lui Hristos, pe care îl doreau. Intrînd în cetate, a aruncat pe mucenic în temniţă şi, cugetînd ighemonul cu ce fel de munci să-l piardă, a gîndit ca să-l dea spre mîncarea fiarelor, părîndu-i-se acea moarte că este mai cumplită. Deci a poruncit să adune fiare din cele mai cumplite, de tot soiul şi să le lase să flămînzească, ca să se repeadă la cel osîndit să-l mănînce.

Fiind pregătite fiarele în treizeci de zile, a adunat tiranul tot poporul la capiştea lui Die şi a adus jertfe cu mare cuviinţă; iar după aceea a scos din temniţă pe Tirs cel osîndit spre mîncarea fiarelor. Atunci au înconjurat pe sfînt o mulţime de prieteni şi cunoscuţi, îndemnaţi fiind în taină de ighemon, care-l rugau să se miluiască însuşi pe sine şi să scape de acea moarte cumplită, făcînd ceea ce i se poruncise; căci nu numai că va scăpa de răni, dar şi prieten al împăratului va deveni. Iar sfîntul, după cuvîntul lui David, s-a făcut că nu aude şi că nu şi-a deschis gura sa.

Adus fiind înaintea ighemonului care aducea jertfe, i-a zis lui: "Iată cît de milostiv am fost, ca să te las atîta timp pentru a-ţi da seama să alegi cele ce-ţi sînt de folos şi, apropiindu-te, să aduci şi tu jertfe marelui Die, pentru ca să te izbăveşti de toată urgia, îngrozirea şi pierderea; iar de nu, apoi unghiile şi dinţii de fier ai fiarelor te vor sfîşia pe tine şi nimeni nu va fi ca să-ţi ajute ţie şi să te izbăvească de răutăţi". Iar mucenicul, prefăcîndu-se că s-ar învoi la păgînătatea lor, a zis: "Eu de mult m-am gîndit ca împreună cu cetăţenii mei să jertfesc, numai să nu se mînie Apolon că, trecîndu-l cu vederea, numai pe Die voi cinsti".

Acestea, auzindu-le, ighemonul s-a bucurat şi a zis: "Numai aceluia jertfeşte-i şi eu sînt ţie martor că nici unul din ceilalţi zei nu se vor mînia pe tine". Atunci mucenicul s-a apropiat de Die şi, făcînd oarecare rugăciuni către adevăratul Dumnezeu, s-a făcut cutremur înfricoşat; necredincioşii au fugit, Die a căzut la pămînt, iar în capişte a rămas numai mucenicul.

Tiranul, umplîndu-se de cumplită mînie, a poruncit să-l arunce îndată la fiare. Adunîndu-se poporul şi privind, a dat drumul fiarelor înfometate asupra sfîntului; el se vedea în mijlocul fiarelor cu alte trei persoane şi fiarele umblau pe lîngă ei fără să-i atingă şi se gudurau, ca şi cum l-ar fi cunoscut mai dinainte. Atunci sfîntul, ridicîndu-şi mîinile în sus, a

zis: "Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne Iisuse Hristoase, că ai preamărit întru mine numele Tău cel sfînt şi ai arătat spre mine, astupînd gura fiarelor, precum odinioară înaintea robului tău Daniil. Deci Tu, precum atunci, aşa şi acum făcînd cele minunate, fă, o, Împărate, cu voia Ta cea nevăzută, ca aceste fiare sălbatice să se ducă la locaşul lor, nevătămînd pe nimeni din cei ce sînt aici".

Astfel, rugîndu-se mucenicul, a zis către fiare: "În numele adevăratului Dumnezeu, întoarceţi-vă în pustie, fiecare la culcuşul său, de unde aţi ieşit şi să nu vă atingeţi de nimeni". Şi îndată au fugit fiarele, deschizîndu-se uşile singure; atunci i-a cuprins frica pe toţi cei ce stau acolo şi au fugit care încotro putea, temîndu-se de fiarele ce fugeau în pustie. Deci şi prin această minune mulţi din necredincioşi s-au întors la credinţa în Hristos.

Tiranul, făcîndu-se că nu pricepe, a poruncit să lege pe sfînt peste tot trupul şi să-l arunce în temniţă; iar după cîteva zile, vrînd să meargă în Anatolia, care este aproape de Cezareea, a poruncit să aducă după sine şi pe Tirs. Acolo ajungînd a făcut prăznuire mare cu tot poporul, în capiştea lui Apolon, ce era plină de idoli. Apoi, aducînd şi pe Tirs, a poruncit să-l bată cu toiege înaintea idolilor; iar el, ca într-un vis, cu răbdare primind rănile ce i se dădeau, se ruga către Dumnezeu, care usucă adîncurile şi topeşte munţii cu privirea sa, zicînd: "Să fie peste mine mîna Ta, Doamne, şi nu depărta ajutorul Tău de la mine, ci mă sprijineşte ca să nu mă ruşinez că Te-am chemat pe Tine".

Astfel rugîndu-se el, deodată s-a auzit cutremur în cetate, iar pe ighemon l-au cuprins dureri şi au slăbit mîinile celor ce-l băteau pe el, căzînd mulţime de idoli la pămînt şi sfărîmîndu-se. Iar Tirs, umplîndu-se de dumnezeiască bucurie, îşi bătea joc de diavoli şi de tiran, zicînd: "Pentru ce nu ajuţi zeilor tăi care fără de cinste se tăvălesc la pămînt şi cer ajutor de la tine, ci îi treci cu vederea, fiind aruncaţi în mijlocul priveliştii, spre batjocura acelor care nu sînt orbiţi?" Ighemonul, deşi era cuprins de o grea durere, dar nevindecat de răutate, a zis: "Necuratul Tirs cu vrăjile mi-a făcut viaţa mai grea decît moartea".

În acea vreme era acolo şi Calinic, care era slujitor idolesc, om înţelept şi de bun neam pe care îl cinsteau elinii ca pe un zeu. Acela, de la început văzînd minunile făcute prin Sfîntul mucenic Tirs, a început cîte puţin a cunoaşte neputinţa zeilor săi şi primind întru inima sa sămînţa dreptei credinţe, zicea în sine: "Dumnezeule cel mărturisit de Tirs, care faci minuni preaslăvite şi minunate, Tu şi pe mine mă primeşte ca pe un ostaş de curînd ales şi mă întăreşte şi pe mine împotriva celor ce vrăjmăşesc adevărul Tău".

Astfel, vorbind el în sine cu Dumnezeul tuturor, s-a apropiat de ighemon şi, cu meşteşug batjocorindu-l, a zis: "Prea luminate ighemoane, acest om care este cumplit rănit cu bătăile, pe marele Die l-a trîntit la pămînt şi l-a zdrobit iar pe purtătorul de soare, Apolon, acum de trei ori l-a sfărîmat; pe Iraclie cel nebiruit în războaie l-a trîntit, nu cu mîinile nici cu armele, nici sabie n-a uneltit împotriva lui, ci numai cu cuvîntul şi cu chemarea lui Hristos, Cel ce a pătimit pe cruce moartea; deci de este cu plăcere stăpînirii tale, să ne apropiem şi să ridicăm pe zeul Iraclie, pe cel ce ajută altora întru răutăţi şi să-l rugăm pe

dînsul, ca aducîndu-şi aminte de bărbăţia sa cea de demult, să vină ca să ajute celor foarte necăjiţi, adică lui Die, tatălui său, cum şi zeului Apolon pentru că aceia, precum mi se pare, dorm, fiind cuprinşi de somn greu".

Ighemonul, nepricepînd batjocora, a zis: "De vreme ce eu sînt bolnav, mergi tu singur şi roagă pe zei pentru noi şi ridică mai degrabă împotriva vrăjitorului Tirs". Iar Calinic a zis: "Dar mi se pare că este mare puterea Dumnezeului celui ce i-a trîntit pe dînşii şi mă tem ca nu cumva să nu-şi poată ajuta loru-şi". Atunci ighemonul, cunoscîndu-i vicleşugul, a zis: "Vai mie, ticălosul, şi tu Calinic te-ai amăgit cu vrăjitoriile fermecătorului acestuia?" Iar Calinic nemaizicînd nimic, nevrînd mai mult a ţine într-ascuns dreapta credinţă, îndată a alergat la casa sa şi răzîndu-şi perii capului şi ai bărbii, apoi dezbrăcîndu-se de haine, le-a dus la ighemon şi aruncîndu-le la picioarele lui, i-a zis: "Primeşte părul şi hainele mele, ighemoane, pe care le-au întinat jertfele, fumul, sîngele cel curs şi tainele cele diavoleşti, iar împreună cu acestea mă lepăd de rătăcirea cea dintîi şi primesc chipul vieţii celei noi şi de acum să ştii că sînt creştin".

Ighemonul văzînd acea schimbare a lui neaşteptată, spăimîntîndu-se, a zis: "Dar ce este aceasta o! Calinic? Atît de mult au putut semnele acelea ale vrăjitorului de Tirs, încît şi sufletul tău, de bun neam, ce era slujitorul zeilor şi care s-a învrednicit de la dînşii de multe daruri, întorcîndu-l de la părintească credinţă l-a atras la pierderea cea desăvîrşită?" Iar Calinic a zis: "Pricinuitor al schimbării mele este singur Iraclie, care atîtea biruinţe săvîrşind, precum se povesteşte de dînsul, acum nu a putut sta înaintea cuvîntului unui bărbat, ci a căzut ticălosul şi a dovedit că sînt de rîs basmele spuse despre dînsul şi despre ceilalţi zei, care în zadar se cinstesc de elini". Ighemonul iarăşi a zis: "Nicidecum, ci cu vrăjile lui Tirs te-ai înşelat, nădăjduind că şi tu vei face cu vrăjile lui nişte minuni ca acelea, dar nici pe vrăjitorul acela, nici pe tine nu te vor folosi vrăjile creştineşti, de nu te vei pocăi şi de nu vei da zeilor iarăşi cinstea dintîi".

Calinic, vrînd pe faţă să ruşineze nebunia ighemonului, căci nădăjduia fără îndoială ca Dumnezeu, Care este cu Tirs, va fi şi cu dînsul, a zis: "De vreme ce tu, ighemoane, acum boleşti cu trupul şi pe mine mă socoteşti că sînt înşelat cu vrăjitoriile, să ne apropiem dar de marele Asclipie dacă voieşti şi să ne rugăm de obşte, ca să-ţi aline durerile şi să te facă pe tine sănătos. Atunci vei cunoaşte că nu sînt înşelat de nici un fel de vrăjitorii". Ighemonul, nepricepînd întru totul cele spuse şi părîndu-i-se că slujitorul s-a întors iarăşi la idoli, s-a dus îndată cu dînsul în capişte. Intrînd ei acolo, Calinic se ruga în sine: "Doamne Iisuse Hristoase, Cel ce prin robul Tău Tirs, Te-ai făcut cunoscut mie că eşti Dumnezeu adevărat şi deşi erai supărat pe mine, nu m-ai lepădat, vino acum în ajutorul meu şi arată în mine puterea Ta".

Acestea zicîndu-le, s-a auzit de sus un glas, întărindu-l şi chemîndu-l către nevoinţă. Iar el, căpătînd îndrăzneală şi mărturisind numele lui Hristos a început a ocărî idolul lui Asclipie. Atunci idolul, ca şi cum ar fi fost aruncat de o mînă puternică, a căzut îndată înaintea picioarelor lui Calinic. Acesta uitîndu-se spre ighemon a zis cu batjocură: "Iată dumnezeul

tău nu poate să se scoale, dacă nu-i vei da tu singur mîna să-l ridici; deci vezi şi cunoaşte că nu este în mine vrăjitorie, ci lucrare dumnezeiască".

Ighemonul, întristîndu-se cu duhul şi supărîndu-se pe Calinic, a poruncit să-l închidă în temniţă, iar a doua zi a dat asupra amîndorura hotărîre de moarte, zicînd: "Pe Calinic, care a căzut din slujba idolilor şi din prietenia lor şi s-a alăturat de înşelăciunea creştinească, poruncesc să se piardă cu sabia; iar pe Tirs, care se mîndreşte cu multe semne, care şi pe Calinic l-a înşelat, poruncesc să-l pună în sicriu de lemn şi să-l taie cu fierăstrăul".

Calinic a fost scos îndată de ostaşi afară din tîrg spre tăiere; iar el cerîndu-şi vreme de rugăciune şi rugîndu-se mult s-a săvîrşit prin sabie. Pe Sfîntul Tirs, punîndu-l slugile, Savin şi Vitalie, într-un sicriu oarecare, au luat fierăstrăul să-l taie, dar unealta s-a făcut foarte grea în mîinile lor, încît nu o puteau ridica şi purta; iar lemnul s-a făcut foarte uşor încît nu se arăta nici urma tăieturii, fiindcă fierăstrăul îşi pierduse puterea sa de tăiere. Deci s-au ostenit mult, asudînd, dar nimic n-au sporit.

Chinuindu-se mult timp, deodată s-a deschis sicriul şi a ieşit sfîntul întreg şi cu faţa luminată, fiindcă veselie dumnezeiască umpluse inima lui. Iar cei dimprejur s-au spăimîntat şi nimeni nu îndrăznea să se apropie de dînsul, pentru minunea ce se făcuse. Apoi s-a auzit glas de sus, chemîndu-l, iar el, înţelegînd că s-a sfîrşit nevoinţa sa, înălţîndu-şi mîinile şi sufletul la cer, a zis: "Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne Iisuse Hristoase, că pe mine nevrednicul mă primeşti în moştenirea Ta şi mă aşezi în ceata celor ce bine Ţi-au plăcut. Deci primeşte acum în pace sufletul meu şi-l du întru sfinţenia Ta, la bucuria cea negrăită, care este la Tine".

Zicînd acestea şi însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci şi-a dat sfîntul său suflet în mîinile Domnului. Iar trupul pe care n-au putut să-l omoare muncile cele cumplite şi amare - ce s-au adus asupra lui de către vrăjmaşi - prin moartea cea firescă şi-a primit sfîrşitul său. Căci aşa a iconomisit înţelepciunea cea negrăită a lui Dumnezeu, ca să nu se pară tiranului că el l-a biruit şi l-a omorît, ci că acestea s-au întîmplat, cînd Domnul a voit.

Trecînd multă vreme după aceasta şi împărăţind tiranul Diocleţian, a ieşit iarăşi poruncă prin toate laturile ca să fie toţi părtaşi necurăţiei păgînilor, iar cei ce nu vor voi, să se piardă cu moartea. În acea vreme era în părţile Tebaidei un ighemon cu numele Arian. Acesta se sîrguia a împlini porunca împărătească şi, fiind în cetatea antinoitenilor, a prins pe doi creştini din cei mai de frunte, cu numele Asclan şi Leonid, pe care, muncindu-i în multe feluri, i-a pierdut. Iar după sfîrşitul acestora, a poruncit să prindă pe toţi creştinii care se aflau acolo şi punînd înaintea lor uneltele de muncă a zis: "Iată două căi vă stau înainte: sau aduceţi jertfă idolilor şi sînteţi liberi şi întregi sau de nu vă plecaţi poruncii împărăteşti, veţi fi pedepsiţi cu munci şi cu moartea".

Zicînd acestea ighemonul, au ieşit îndată în mijlocul adunării treizeci şi şapte de bărbaţi cu vitejie şi cu suflet, care au voit mai bine a muri decît să se supună poruncii împărăteşti.

Făcîndu-se multă întrebare, unul dintr-înşii, cu numele Apolonie, fiind citeţ al Bisericii, văzînd muncile cele multe şi felurite, s-a îndoit şi a căzut frică asupra lui; pe de o parte tremura pentru muncile ce aveau să vie, iar pe de alta se temea să nu cadă din credinţa în Hristos şi să-şi piardă sufletul. Deci, se gîndea cum ar putea scăpa de muncile şi jertfele diavoleşti, ca şi sufletul să-şi mîntuiască din mîinile diavolului şi trupul să-l izbăvească din mîinile chinuitorilor.

Astfel, tulburîndu-se el cu gîndul, stătea lîngă un bărbat oarecare de credinţă elin, cu numele Filimon şi cu meşteşugul comedian, care în vremea petrecerilor veselea pe ighemon. Pe acesta văzîndu-l, Apolonie l-a chemat la sine şi i-a făgăduit patru galbeni, de va aduce jertfă idolilor în locul lui, acoperindu-se cu haina lui ca să nu fie cunoscut. Filimon învoindu-se îndată, s-a îmbrăcat cu haina lui Apolonie şi, acoperindu-şi faţa ca să nu fie cunoscut, a mers către jertfelnic. Iar Dumnezeu, Care cu minune rînduieşte mîntuire tuturor, a voit a atrage către sine prin Apolonie pe Filimon şi prin Filimon pe Apolonie.

Deci, cînd se apropia Filimon de jertfelnic, îmbrăcat cu haina lui Apolonie, a strălucit în inima sa lumina dumnezeiască, care i-a deschis ochii cei înţelegători ca să cunoască adevărul şi, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, ca un creştin a stat înaintea ighemonului care l-a întrebat cine este. Ceilalţi au răspuns: "Unul din creştini este". Ighemonul i-a poruncit ca să-i jertfească zeului, iar el striga cu glas mare: "Nu voi jertfi, căci sînt creştin şi rob al lui Hristos, Dumnezeul cel viu". Iar ighemonul a zis: "Au doară n-ai văzut cu puţin mai înainte cu cîte munci a fost pedepsit Asclan şi Leonid şi apoi cu ce cumplită moarte au pierit?" Filimon, care era în chipul lui Apolonie, a răspuns: "Aceasta chiar mi-a fost pricina spre a îndrăzni spre munci, căci Asclan şi Leonid nu de mult pătimind pentru Hristos, ne-au lăsat chipul răbdării cu bărbăţie. Încă şi minunea aceea s-a făcut mie pricinuitoare, care s-a văzut în caiacul tău, cînd ai vrut să treci rîul şi acesta s-a oprit în mijlocul rîului la adîncul apei, neputînd a trece de partea cealaltă - pentru că n-ai vrut să numeşti pre Hristos Dumnezeu".

Ighemonul a poruncit să cheme pe Filimon comedianul, pentru ca să fluiere şi, astfel, cu glasul fluierului grăind împotrivă să vîneze şi să înduplece cugetul acelui creştin ca mai cu înlesnire să se schimbe şi să se atragă către închinarea la idoli. Dar nu ştia nebunul că acela este însuşi Filimon care grăieşte cu limba sa - decît numai cu aceasta se deosebea, căci mai înainte glăsuia cu trîmbiţe, iar acum grăia cu duhul cel dumnezeiesc. Filimon a fost căutat pretutindeni şi negăsindu-se, a chemat pe fratele său Teon şi l-a întrebat despre acesta. Iar acesta ştiind pe fratele său îmbrăcat în haina lui Apolonie, dar neştiind scopul cel bun, a zis: "Iată Filimon stă înaintea voastră".

Deci, îndată poruncind ighemonul să se descopere faţa lui şi văzînd pe Filimon, a început a rîde socotind că Filimon a făcut aceasta spre batjocura creştinilor, ca să se veselească cei ce stau împrejur; apoi îi porunci să lepede acea haină şi să meargă cu el la jertfă, dar Filimon mărturisi că este cu adevărat creştin şi îşi bătea joc de zeii păgînilor. Atunci judecătorul, mirîndu-se foarte mult, a zis: "Spre lauda împăraţilor sînt cele făcute şi grăite

acum de tine o, Filimon, sau sînt scornite spre batjocura creştinilor?" Dar el a răspuns: "Eu nu mă rog pentru sănătatea împăraţilor, ci mă rog pentru mîntuirea mea la Stăpînul meu, Împăratul Hristos, căci nu batjocoresc pe creştini, ci arăt adevărata schimbare a inimii mele. Mărturisesc credinţa mea întru Hristos şi pentru această mărturisire, nu numai cu o moarte, ci cu mii de morţi, adeveresc că sînt gata a muri".

Acestea auzindu-le, ighemonul s-a umplut de mînie şi întorcîndu-se către cei ce stau împrejur, se sfătui cu dînşii: să-l omoare pe Filimon mai repede, căci pe faţă a ocărît pe zei, sau să-i dea vreme a se gîndi şi a se pocăi? Iar poporul, iubind pe Filimon pentru meşteşugul fluierării lui, a rugat pe ighemon ca să nu piardă mîngîierea cetăţii cea de obşte. Deci a zis ighemonul către Filimon: "Vezi cît te iubeşte poporul şi cît te numeşte mîngîierea de obşte? Măcar, socotind lauda acestora, fă cele obişnuite, adică jertfeşte zeilor; iată că începe a se săvîrşi îndată praznicul cel mare, la care se cade ţie a cînta laude zeilor, cu trîmbiţe şi cu fluiere; de aceea şi tu însuţi să te veseleşti şi să îndulceşti cu cîntece auzurile noastre".

La acestea a răspuns Filimon: "Acest praznic al vostru îmi aduce aminte de praznicul care se săvîrşeşte sus şi cîntarea trîmbiţelor mă deşteaptă către dorinţa ca să aud cîntările cele îngereşti. Deci cunoaşte că în deşert te osteneşti sîrguindu-te a mă întoarce de la mărturisirea mea şi nu numai că nimic nu vei spori, ci şi mai multă dorinţă de Hristos se va deştepta în mine". Zis-a ighemonul: "Dar de vei răbda toate pentru Hristos precum făgăduieşti, ce vei dobîndi, cînd încă nici nu eşti creştin desăvîrşit, de vreme ce n-ai luat botezul, care se cuvine acestei legi?" Acestea auzind, Filimon, a strigat: "O, ighemoane, cu cîte mulţumiri sînt ţie dator, căci chiar nevrînd, mi-ai făcut mie bine, aducîndu-mi aminte de Sfîntul Botez!"

Acestea zicînd ighemonului, a ieşit în mijlocul adunării şi a strigat: "Rogu-vă, de este cineva dintre voi preot creştinesc şi nu bagă în seamă muncile pentru buna credinţă, să vină aici şi să-mi dăruiască sfîntul botez". Dar, văzînd pe toţi stăpîniţi de frică şi nici unul îndrăznind a veni la dînsul să se arate preot creştinesc, s-a întristat şi a strigat către Dumnezeu cu lacrimi fierbinţi: "Dumnezeul meu Hristos, Cel ce ai căutat asupra mea cu bună îndurare şi m-ai scos din adîncul rătăcirii, nu mă lăsa să fiu fără sfîntul botez, ci în chipul în care ştii, arată-mi un preot şi apă, de la care să mă botez, ca şi ceilalţi creştini". Astfel rugîndu-se, s-a pogorît de sus un nor de apă şi înconjurîndu-l l-a botezat - aceasta văzînd toţi şi minunîndu-se - iar norul s-a dus iarăşi sus.

Ighemonul, fiind orb de răutate, a zis că este vrăjitorie şi întunecare de ochi. După aceea sfîntul s-a rugat pentru fluierele sale, pentru trîmbiţe şi pentru surle - care erau ale lui Apolonie, atunci cînd şi-a schimbat haina sa - ca să se ardă şi să se prefacă în cenuşă, încît să nu rămînă pomenirea meşteşugurilor celor deşarte, a uneltelor lui de cîntări, ca să nu poată cineva dintre necredincioşi să zică: "Acestea sînt trîmbiţele lui Filimon". Deci coborîndu-se foc din cer le-a ars pe toate şi le-a pierdut în faţa lui Apolonie. Acum s-a deshis şi uşa lui Apolonie către pătimire; căci Teon, fratele lui Filimon, apropiindu-se de ighemon, i-a vestit cu de-amănuntul tot ceea ce făcuse; cum Apolonie a îmbrăcat pe

Filimon cu haina sa, apoi l-a făcut ca să intre întru nevoinţă pentru dînsul şi s-a făcut pricinuitor pierderii lui.

Deci îndată l-au adus şi pe Apolonie, spre care căutînd Arian ighemonul cu ochi mînioşi şi cu faţa groaznică a zis: "Ce este aceasta, mai înrăutăţitule decît toţi oamenii? Ce ai făcut nouă cetăţii şi acestui ticălos? Pentru mîndria ta trecînd cu vederea legile şi pe zei, iar de frica muncilor abătîndu-te, ai schimbat cu dînsul hainele şi cu nişte vrăjitorii ai răzvrătit inima lui, lipsind toată cetatea de o mare mîngîiere. Se cuvenea ţie, dacă te temeai de munci, să vii la mine şi să-mi descoperi sufletul tău; iar eu prin legile iubirii de oameni, cu totul te-aş fi slobozit şi te-aş fi lăsat să vieţuieşti fără întristare".

Zicînd acestea ighemonul, Apolonie a răspuns: "Bine şi cu drept faci de mă defăimezi şi la aceasta nu stau împotrivă, pentru că şi eu însumi mă învinovăţesc; însă nu de aceea că m-am făcut lui Filimon pricinuitor de atîtea bunătăţi şi nu fiindcă el s-a îmbrăcat în haina mea, ci fiindcă m-am îmbrăcat eu într-ale lui. Dar de vreme ce amîndoi, prin judecăţile lui Dumnezeu, ne-am îmbrăcat în haina mîntuirii, să ştii că după acestea nici Filimon, nici Apolonie nu vor jertfi vreodată zeilor voştri; iar de vreme ce mai înainte m-am temut de munci, acum cu ajutorul lui Dumnezeu, voi arăta mare bărbăţie".

Pentru aceea tiranul, umplîndu-se de mînie, a poruncit ca pe Apolonie să-l păzească în legături spre mai cumplite munci, iar pe Filimon să-l bată trei ostaşi cu palme peste faţă şi peste ochi. Atunci oamenii, văzînd că bat pe Filimon, nu le-a plăcut şi au strigat să înceteze. Ighemonul a zis către mucenic: "Miluieşte-te acum Filimoane; iar de nu, măcar pe popor să-l miluieşti, căruia i se rupe inima pentru tine; fiindcă se cuvine ţie să judeci că, dacă această puţină muncă a ta văzînd-o poporul s-a tulburat cu sufletul, atunci ce va fi cînd vei fi cuprins de munci mari? Jertfeşte, Filimoane, şi această durere a ta schimb-o în veselie, căci ne vom ospăta în capiştea lui Serapid şi cu multă bucurie ne vom desfăta".

Filimon a răspuns: "Mie îmi este gătit ospăţ în cer". Iar către popor, întorcîndu-se, a zis: "Pentru ce vă mîhniţi văzînd că sînt bătut? Eu nu eram bătut cînd eram la voi comedian? Ba, uneori şi mai rău ne făcea, iar voi cu plăcere rîdeaţi. Deci, pentru ce nu vă veseliţi şi acum? Acum cînd voi vă mîhniţi, îngerii se bucură de mine, văzîndu-mă că sînt creştin şi cinstesc buna-credinţă".

Atunci tiranul, văzînd pe Filimon şi pe Apolonie neschimbaţi, a poruncit să le sfredelească gleznele şi, legîndu-i cu frînghii, să-i poarte prin toată cetatea. Apoi pe Filimon l-a spînzurat de un copac de măslin şi, aruncînd toţi săgeţile asupra lui, el se ruga lui Dumnezeu, încît nu se apropiau săgeţile de dînsul; căci o parte dintr-însele loveau în copac, iar o parte cădeau pe pămînt şi altele rămîneau în văzduh, prin minune. Iar ighemonul s-a apropiat să vadă minunea şi, căutînd la Filimon, altă minune a urmat aceleia; o săgeată s-a pogorît din văzduh cu atîta putere, încît a lovit pe ighemon în ochiul cel drept şi l-a orbit îndată. Prin orbirea aceasta i s-a făcut luminare sufletului, căci aşa a vrut Dumnezeu. Mai înainte cînd avea ochii sănătoşi, era orb cu sufletul şi neînţelegător, încît cel neputincios se lupta cu cel Atotputernic. Iar acum, fiind orb, a cunoscut pe

Dumnezeu cel adevărat, căci, dezlegînd pe mucenic fiind silit de durere, l-a rugat ca să-i tămăduiască ochiul.

Sfîntul a răspuns: "Nu voiesc acum să te vindec, ca nu cumva facerea de bine pe care o vei primi, să o socoteşti vrăjitorie, ci cînd voi ieşi din trup, pentru că acum mi s-a apropiat sfîrşitul meu. Pe urmă vei veni la mormîntul meu şi luînd ţărînă de acolo şi punînd-o pe ochiul tău, vei chema numele lui Hristos şi îndată te vei tămădui".

După aceasta, prin porunca ighemonului, la amîndoi mucenicii li s-au tăiat capetele; iar cinstitele lor trupuri s-au aşezat lîngă sfinţii mucenici Asclan şi Leonid. Iar ighemonul, de vreme ce-l supăra ochiul cu o durere cumplită, a venit la mormîntul lui Filimon şi, după cum îi zisese, luă ţărînă şi punînd-o pe ochiul bolnav, a zis: "În numele tău, Iisuse Hristoase, pentru care aceştia şi-au ales moarte de bunăvoie, pun ţărîna aceasta pe ochiul meu şi, dacă voi vedea, apoi şi eu voi mărturisi că nu este alt Dumnezeu afară de Tine". Acestea zicîndu-le, îndată a aflat îndoită tămăduire: a ochiului şi a sufletului său. Pentru că cu ochiul a văzut soarele şi cu sufletul a cunoscut dreptatea lui Dumnezeu şi cu bucurie a strigat: "Sînt creştin". Apoi a mărturisit înaintea tuturor că este creştin. Ducîndu-se de acolo, a primit Sfîntul Botez cu toată casa sa şi pe creştinii care erau ţinuţi în închisori pentru Hristos, în număr de treizeci şi şase, i-a liberat cu pace.

Apoi, luînd pînză curată şi aromate cu mult preţ, cu mulţime de popor şi cu doi episcopi, au venit la mormîntul mucenicilor şi au făcut cinstită îngropare trupurilor lor. După aceea a făcut multe milostenii la săraci şi multe alte bunătăţi a săvîrşit. Vestea aceasta a ajuns la urechile lui Diocleţian, păgînul împărat, cum că Arian din elin s-a făcut creştin şi că nu voieşte să aducă jertfă zeilor.

Deci, îndată a trimis împăratul patru slujitori, poruncindu-le să-l aducă la sine, vrînd singur să vadă cele ce s-au întîmplat. Aceia luînd pe Arian, îl sileau să meargă degrabă la drum, dar el i-a rugat să-l mai lase puţin să meargă la mormîntul sfinţilor mucenici. Iar aceia nevrînd le-a dat optzeci de galbeni şi aşa i-au dat voie să meargă la mormîntul sfinţilor mucenici, unde au venit cu toţii, iar el a căzut cu faţa la pămînt, rugînd pe sfinţii mucenici ca să-i ajute întru nevoinţă. Apoi s-a auzit glasul lui Filimon din groapă: "Îmbărbătează-te, Ariene şi nu te teme, căci iată te cheamă Domnul care te aduce spre nevoinţă şi îţi împleteşte cununa muceniciei. Ba încă împreună cu tine vor mărturisi aceşti slujitori şi vor lua de la Hristos mare răsplătire".

Auzind acestea, s-a minunat şi s-a întors la casa sa, precum el a cerut şi, umplîndu-se de darul lui Dumnezeu, a cunoscut chipul şi vremea sfîrşitului său şi chemînd pe slugile sale le-a proorocit cele ce aveau să fie, zicînd lor: "Acum mergeţi împreună cu noi la Alexandria, unde eu voi fi dus la împărat şi cu ajutorul lui Dumnezeu voi săvîrşi nevoinţa mărturisirii în a opta zi a acestei luni şi voi fi băgat în sac şi aruncat în mare. Iar voi ţineţi minte cuvîntul meu, ca în a unsprezecea zi a aceleiaşi luni, la al şaselea ceas să ieşiţi la mal şi, aflînd trupul meu scos la uscat de delfini, să-l luaţi şi să-l puneţi la un loc cu ceilalţi mucenici".

Acestea zicînd, a pornit la drum şi ajungînd la împăratul Diocleţian, l-a primit cu blîndeţe. Apoi s-a pregătit împăratului o baie înaintea capiştei lui Apolon şi mergînd la baie împăratul s-a spălat împreună cu Arian şi apoi, apropiindu-se de capişte, a zis lui Arian: "Jertfeşte marelui zeu Apolon, ca apoi cu veselie să mergem la cină". Iar fericitul Arian a zis: "Cum voi putea eu să fac aceasta o! împărate, să las pe adevăratul Dumnezeu, după atît de multe minuni care s-au făcut numai cu chemarea numelui lui Hristos şi care nu-s basme deşarte, ci curatul adevăr şi ai căror martori sînt ochi mei? Deci cum voi jertfi idolului celui fără de suflet şi nesimţitor?" Iar împăratul, mîniindu-se, şi-a lepădat îndată blîndeţea cea făţarnică şi a poruncit să fie legat cu lanţuri de fier, iar de picioare să-i lege o piatră mare şi să-l arunce într-o prăpastie foarte adîncă, apoi să-l astupe cu ţărînă şi cu pietre. Apoi, deasupra gropii celei astupate, şi-a aşezat scaunul său împărătesc şi, aşezîndu-se a poruncit ostaşilor să joace împrejur, zicînd: "Să vedem de va veni Hristosul lui să-l scoată din groapa aceasta".

După aceasta, intrînd el în palatul împărătesc, în camera sa a văzut lanţul şi piatra cu care era legat Arian, spînzurînd deasupra patului său, iar pe Arian culcat în patul său. Văzînd aceasta, împăratul s-a spăimîntat, s-a minunat, s-a tulburat, socotind că este un vicleşug la mijloc, făcut de oarecare din vrăjmaşii casei lui. Dar sfîntul Arian a zis către dînsul: " Nu te tulbura, căci nimeni n-a viclenit împotriva ta, ci eu sînt Arian, ighemonul Tebaidei, către care tu, aruncîndu-mă în groapă, grăiai: "Să vedem de va veni Hristosul lui să-l scoată din groapa aceasta! Deci iată că Hristos m-a scos din groapă şi mi-a poruncit să mă odihnesc pe patul tău".

Diocleţian, abia venindu-şi în fire de frică, a strigat foarte tare, umplînd palatul cu zgomotul pe care-l făcea: "O! meşteşug al vrăjitorului! Fermecătoria vicleanului! Nimeni n-a văzut ceva într-acest fel". Şi grăind multe, a poruncit să-l bage pe sfînt într-un sac cu nisip şi, legîndu-l, să-l arunce în fundul mării. Atunci au îndrăznit şi cei patru slujitori care au văzut această minune ce s-a făcut cu Arian şi, aducîndu-şi aminte şi de cele spuse de Sfîntul Filimon mai înainte, s-au apropiat de tiran şi, ocărîndu-l, au zis: "Pentru ce osîndeşti pe dreptul, tu, nedreptule, căci nu ţi-a greşit nimic? Hristos este Dumnezeul adevărat, care face aceste minuni şi nu te mai osteni fără folos, căci chiar dedesubtul munţilor şi dealurilor celor înalte de-l vei îngropa, chiar în adîncul mării de-l vei arunca şi orice lucru rău şi greu vei face robului tău, Hristos, Dumnezeu cel adevărat este puternic şi-l va scoate, precum ai văzut astăzi cu acest sfînt, cu care sîntem şi noi gata a muri cu el, pentru Hristos! Deci credem că, precum l-a scos pe dînsul din adîncul pămîntului, fiind împresurat de atîtea pietre şi legături, aşa poate să ne scoată şi pe noi şi să ne dea viaţa cea mai bună şi veşnică".

Tiranul, luîndu-i în rîs şi batjocorindu-i, a zis: " Eu şi mai înainte, cînd îmi făceaţi slujbele mele, vă împlineam cererile voastre, ca să nu vă mîhnesc, ca un părinte al vostru. Şi acum, iarăşi, ca să nu vă mîhnesc, voiesc cu osîrdie să vă dau moarte grabnică, împreună cu Arian".

Primul dintre dînşii, cu numele Teotih, a răspuns: "Dumnezeul cel adevărat Căruia ne închinăm şi pentru el moarte vrem să luăm, să-ţi dea ţie răsplătire cuviincioasă pentru dragostea ce ai arătat pentru noi. Însă acest dar rog să mi-l dăruiască împărăţia ta; averile mele toate să le laşi să le împartă în două părţi: o parte să se dea la împărăţie, iar alta să se împartă la văduve şi la sărmani". Acestea zicîndu-le Teotih, i-au zis lui ceilalţi: "Să lăsăm, frate, toate la înalta purtare de grijă, că Dumnezeu va iconomisi precum va voi, iar noi să ne îngrijim pentru sfîrşitul nostru". Atunci împăratul judecînd multă vreme, se minuna de sîrguinţa lor către moarte. Iar Arian, văzînd pe împărat gîndindu-se, s-a temut ca nu cumva să se căiască şi să nu-i omoare, apoi a zis către dînsul: "Să nu te amăgească diavolul ca să mai ai nădejde că ne vom schimba părerea, chiar de ne-ai omorî de mii de ori". De aceea, văzînd credinţa lor cea tare, s-a mîniat şi a dat hotărîrea de moarte, ca să-i bage pe fiecare în cîte un sac cu nisip şi să-i arunce în mare. Şi aşa s-a împlinit proorocirea lui Filimon.

Dar îndată altă facere de minuni s-a făcut. Căci cum i-au aruncat ostaşii în marea Vizantie, s-a arătat un delfin foarte mare, care a ridicat cei cinci saci cu spatele său, în chip minunat şi, alergînd ca o corabie ce merge iute, i-a dus în Alexandria; iar acolo la mal îi aşteptau slugile lui Arian, precum acesta le proorocise. Slugile, văzînd delfinul, s-au spăimîntat de mărimea lui şi cît de bine stăteau sacii pe spinarea-i fără să se răstoarne.

Aducîndu-şi aminte că Arian le proorocise şi le spusese despre moaştele sale, iar acum erau cinci, nu se dumireau. Şi s-a auzit glas de la Dumnezeu: "Luaţi moaştele domnului vostru şi pe celelalte patru şi puneţi-le împreună cu moaştele sfinţilor Asclan şi Leonid". Delfinul, punînd sacii pe mal, s-a întors în mare înotînd, iar slugile au pus moaştele într-un caiac şi, înotînd pe rîu trei zile şi trei nopţi, cînd erau în dreptul mitropoliei Anticoitenilor, unde era voia bunului Dumnezeu să rămînă moaştele - caiacul n-a mai putut înainta defel, iar corăbierii toţi dormeau. Atunci un glas s-a auzit de două ori: "Teodotie, Teodotie! - căci aşa se numea cîrmaciul corabiei - aici este voia lui Dumnezeu să rămînă moaştele!"

Deşteptîndu-se Teodotie şi văzînd caiacul plutind ca şi cum ar fi fost legat, a ieşit, a mers în cetate şi a spus toată pricina. Iar lucrătorii de acolo, au alergat cu făclii şi cu tămîie; cîntînd şi lăudînd pe Domnul, i-au îngropat cu evlavie şi strălucire în locul unde a rînduit Dumnezeu, făcîndu-se minuni deosebite prin aceasta şi tămăduiri de bolnavi, precum şi altele, spre slava Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh, Căruia I se cuvine slava şi cinstea în veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Elefterie, Episcopul Iliricului, şi a maicii lui, Antia (15 decembrie)

Cînd împărăţea în Roma Elie Adrian, slujind cu sîrguinţă idolilor, în acea vreme minunatul Elefterie s-a cunoscut ca o stea strălucită, a cărei patrie era marea cetate a Romei. Părinţii lui erau de bun neam, străluciţi şi bogaţi, iar maica lui s-a învrednicit de mai mare cinste şi slavă pentru credinţa în Hristos, învăţată fiind de Sfîntul Apostol Pavel, care a botezat-o şi numele ei era Antia. Dînsa, născînd pe acest sfînt, i-a pus numele de Elefterie şi l-a crescut bine întru buna credinţă.

Deci, ajungînd el în vîrstă, l-au dat lui Dumnezeu, prin mîinile arhiepiscopului Romei, Anichit, ca un dar cu adevărat vrednic lui Dumnezeu. Iar arhiepiscopul, văzînd pe copil cu deprinderi bune, l-a pus în rînduiala clericilor şi, în al cincisprezecelea an al vîrstei lui, l-a făcut diacon, iar în al optsprezecelea an, l-a hirotonisit preot şi în al douăzecilea an al vieţii lui, l-a ales episcop al Iliricului.

Dar să nu se mire cineva că l-a făcut episcop aşa de tînăr, căci arhiepiscopul a văzut în acest tînăr mari fapte bune, fiind atît de înţelept şi de cuvîntător, încît atrăgea către dreapta-credinţă, cu învăţătura lui, pe cei ce se întîmplau a vorbi cu dînsul. Pentru ca să se pună făclia în sfeşnic şi să nu se ascundă sub obroc - după cum zice Sfînta Evanghelie -, ca să lumineze multe suflete şi să întoarcă pe cei întunecaţi către cinstirea de Dumnezeu, pentru aceasta l-a suit în scaunul episcopiei, ştiind că mulţi se vor lumina printr-însul, precum s-a şi făcut. Căci s-au întors mulţi elini şi s-au botezat, fiindcă dulceaţa şi înţelepciunea cuvintelor lui îndemna pe toţi ascultătorii să cunoască adevărul.

Diavolul care zavistuieşte totdeauna mîntuirea omului, turba asupra lui şi scrîşnea cu dinţii săi, necuratul. Însă, neputînd să-l omoare pe dînsul, a invitat pe răucredinciosul împărat Adrian a se ridica asupra adevărului şi a prigoni pe creştini. Dar mai întîi se silea a lua dintre creştini pe Elefterie, voind a pierde pe învăţătorii cei mai aleşi ai dreptei-credinţe şi a-i smulge ca pe nişte spice mai alese din holda lui Hristos. Împăratul a trimis cu cumplită poruncă pe un voievod Felix, ca să aducă cu sila pe Elefterie la judecata împărătească. Acela, ajungînd la Iliric, a nimerit în acea vreme cînd bunul păstor hrănea, în biserica Domnului, oile sale cele cuvîntătoare cu păşunea duhovniceştilor cuvinte.

Deci, înconjurînd biserica cu ostaşi, a intrat singur înăuntru, căutînd cu sălbăticie şi cu chipul arătînd cruzimea celui ce-l trimisese. Dar, văzîndu-l pe Elefterie cu atîta bună podoabă şi auzind dulcea limbă şi preaînţeleapta învăţătură, s-a minunat foarte mult că ieşea din gura sa un dulce izvor de învăţătură, învăţîndu-i pe cei ce-l ascultau bunacredinţă. De aceea a stat şi el şi a ascultat cu luare-aminte cele ce se spuneau despre Hristos şi despre puterea Lui. Apoi, schimbînd iuţimea în blîndeţe, căci avea holda inimii lesnicioasă către primirea cuvîntului lui Dumnezeu, din lup s-a făcut oaie şi din prigonitor, ucenic, uitînd cele dintîi; din tîlhar s-a făcut slugă bună şi credincioasă lui Hristos, pe care-L prigonea.

Trecînd cu vederea porunca cea împărătească, a căzut la picioarele sfîntului şi din acel ceas nu se depărta de învăţătorul său, luminîndu-se cu cuvintele lui şi întărindu-se în buna-credinţă. Astfel, Felix, schimbîndu-se din păgînătate în dreapta-credinţă, nu se mai

gîndea să se întoarcă la cel care-l trimisese; iar Sfîntul Elefterie, dorind să rabde pînă la sînge pentru credinţa în Hristos, se sîrgui să meargă împreună cu Felix la împărat. Acesta, nu ca un voievod ducea pe cel legat, ci ca pe un mieluşel urmînd păstorului. După ce au ajuns la o apă, Felix - ca şi famenul Candachiei, care a primit botezul de la apostolul Filip - s-a botezat şi el de dumnezeiescul Elefterie şi s-a dezbrăcat de întunericul închinării idoleşti ca de o haină putredă.

Venind ei în Roma, Felix n-a fost cunoscut de credincioşi cum că s-a unit cu Biserica lui Hristos şi le-a povestit toate cele despre Elefterie. Iar acesta, fiind adus după porunca împăratului înaintea judecăţii, a stat fără frică şi cu mărime de suflet.

Căutînd spre el împăratul şi văzîndu-l tînăr, frumos la faţă, cu ochii luminoşi şi împodobit cu toate darurile fireşti, a zis: "Pentru ce o! Elefterie, ai lăsat credinţa părintească şi, socotind întru nimic cinstirea zeilor, cinsteşti un Dumnezeu nou, care nu numai că a murit, ci şi cu o moarte preacumplită a murit". Dar Elefterie nu voia să răspundă celui ce vorbea fără-de-minte, urmînd lui Hristos, care tăcea în patima Sa înaintea lui Pilat şi chiar înaintea lui Irod nimic nu răspundea. Împăratul iarăşi a zis: "Răspunde, pentru ce te-ai făcut aşa fără-de-minte, amestecîndu-te cu credinţa creştinească? Pleacă-te mie şi jertfeşte zeilor. Dacă te vei întoarce, cu mare cinste te voi cinsti; iar de nu, grele munci voi aduce asupra ta".

Elefterie, chemînd pe Domnul Care a zis: *Nu vă îngrijiţi cum, sau ce veţi grăi, că Eu vă voi da vouă înţelepciune, căreia nu vor putea să se împotrivească*, a răspuns: "Cum pot să slujesc unor zei nesimţitori ca aceştia şi unor idoli fără suflet sau să mă unesc cu voi, care le slujiţi lor. Eu vă şi plîng pe voi, care vă închinaţi lor; căci Dumnezeul cel adevărat cinstindu-vă pe voi cu cuvîntarea, voi v-aţi făcut mai necuvîntători şi mai necinstiţi decît lemnele şi pietrele, încît pe acelea le socotiţi a vă fi vouă zei, lăsînd pe adevăratul Dumnezeu, care cu înţelepciune ne-a făcut pe toţi şi toată lumea a zidit-o. Pentru că cerul şi pămîntul sînt zidirile Lui, iar noi sîntem, dintr-acele lucruri care le-a creat, lucrul cel mai frumos şi mai cinstit, măcar că ne rătăcim, umblînd în neştiinţă ca într-o noapte şi necunoscînd ce este de folos şi ce nu este, ridicăm război împotriva Dumnezeului nostru. Iar pe aceia care sînt cu adevărat vrăjmaşii şi potrivnicii noştri, adică diavolii, o! nebunie! îi socotiţi a fi domni şi zei şi îi slăviţi cu daruri şi cu jertfe! Eu mă lipesc de Domnul meu şi sînt unit pururea cu El şi Stăpînului meu Hristos îi slujesc. Iar cinstirile şi darurile tale pe care mi le făgăduieşti, cum şi muncile şi caznele cele înfricoşate şi cumplite cu care ne îngrozeşti, le socotesc ca pe nişte jucării şi săgeţi de copii; căci eu m-am lepădat de lume şi m-am răstignit, ca învăţătorul meu Pavel şi moartea pentru Hristos o socotesc desfătare, slavă şi veselie".

Auzind împăratul, s-a umplut de mînie şi a poruncit să aducă un pat de aramă şi dedesubt să pună mulţime de jăratec; iar deasupra să-l întindă gol pe mucenic şi să aprindă neîncetat cărbuni dedesubt, pînă cînd va muri. Fiind pregătit patul, s-a suit sfîntul mucenic şi s-a întins cu tot trupul. Poporul care se adunase ocăra pe împărat pentru acea tiranie, zicînd: "Pentru ce piere rău, ca unul din făcătorii de rele, acest bărbat cinstit şi

slăvit, de bun neam şi preaînţelept?" Dar Dumnezeu din înălţime uşura durerile mucenicului care sta, parcă ar fi stropit de rouă şi aşezat pe trandafiri, pe acel pat. Îmblînzindu-se, împăratul a poruncit să-l ia de pe acel pat, părîndu-i că ar fi de acum mort. Dar acesta s-a sculat de pe pat viu şi sănătos, nevătămat de foc, vesel şi plin de bucurie, cîntînd: *Înălţa-Te-voi, Dumnezeul meu, Împăratul meu şi bine voi cuvînta numele Tău în veci; lăuda-voi pe Dumnezeul care veseleşte tinereţile mele; toate neamurile vor lăuda lucrurile Tale, Doamne, puterea şi minunile Tale vor povesti*.

Sfîntul Elefterie, lăudînd pe Dumnezeu, stătea cu îndrăzneală înaintea tiranului, zicînd: "Caută, o! împărate, asupra mea, care socoteşti că sînt mistuit de foc şi cunoaşte pe Hristos cel propovăduit de mine, cunoaşte şi neputinţa zeilor tăi". Împăratul, socotindu-se luat în rîs şi aducîndu-i-se acea ocară, se gîndea cum să-l pedepsească mai cumplit. S-a adus din nou un grătar de fier încins în foc, iar deasupra turnau untdelemn încins; dar nici de astă dată n-a lăsat Dumnezeu pe mucenicul său, pentru că, fiind pus pe grătar, îndată s-a stins focul, grătarul s-a răcit şi nu mai ardea untdelemnul pe el, iar mucenicul era nevătămat. Dar împăratul nu s-a liniştit, ci mai aprig s-a pornit asupra sfîntului. Căci ca un orb numai aceasta avea înaintea sa, ca, muncind pe sfîntul, să facă spre plăcerea zeilor săi, care sînt diavoli ucigători de oameni.

A poruncit apoi să aducă o tigaie şi s-o umple cu ceară, smoală şi cu seu, s-o pună pe foc şi să-l bage pe sfînt într-însa. Elefterie de-abia aştepta, dar împăratul l-a oprit, zicîndu-i: "Nu zăbovi, o! Elefterie, stînd în pragul morţii, ci, alege-ţi cele ce-ţi sînt de folos. Pentru că eu foarte mult mă îngrijesc de tine ca să nu pieri şi te iubesc ca pe fiul meu şi nu voiesc, pe zeii mei mă jur, să se dea singur la pierzare un bărbat aşa de bun şi de neam, dulce vorbitor şi cu faţa frumoasă şi nu pentru altceva, decît numai pentru neplăcerea cea deşartă a grumazului său celui împietrit".

Mucenicul însă îi răspundea cu bărbăţie, îl defăima, numindu-l lup care pîndeşte oile lui Hristos. Apoi a zis: "Orice vei face nu mă vei putea pleca de la dreapta credinţă". Atunci, mîniindu-se Adrian, a poruncit să-l întindă în tigaie. Acestea făcîndu-se, iarăşi dumnezeiasca pronie a făcut ceea ce a făcut întîi, adică focul l-a prefăcut în rouă şi un vînt răcoros bătea peste acest bărbat. Adrian, neştiind ce să mai facă, văzînd că tot ce face i se întoarce împotrivă, se minună, nedumerindu-se. Atunci era eparh al cetăţii Coremon, bărbat ales care era maestru şi ştia multe feluri de munci. Văzînd pe împărat foarte tulburat că nu ştie ce să-i mai facă mucenicului ca să-l îndoaie, a zis: "Eu, împărate, voiesc să te scot din grijă şi osteneală pentru Elefterie şi să-l fac ori să împlinească voia ta, ori să moară".

Acestea zicînd, a poruncit să facă un cuptor de aramă cu fiare ascuţite şi să-l bage pe Elefterie într-însul. Eparhul ştia credinţa în Hristos, învăţat fiind de Felix, dar fiind prieten al împăratului, pentru slava cea vremelnică, nu s-a lepădat de credinţa idolească. Pregătind el acea cumplită caznă pentru mucenic, sfîntul şi-a ridicat ochii săi sufleteşti şi trupeşti şi toată mintea şi-a îndreptat-o spre Dumnezeu, umplîndu-se de o bucurie fără seamăn şi zicînd: "Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, că m-ai

învrednicit de atîtea bunătăţi; căci cu mîna Ta cea tare m-ai învrednicit a răbda toate, pentru numele Tău cel sfînt. Deci, acum caută din cer şi vezi ce au făptuit asupra mea cei ce mă urăsc, izbăveşte sufletul meu de înţepăturile lor şi de bărbaţii sîngelui mă păzeşte, ca un bun, ca să Te cunoască toţi pe Tine unul Dumnezeu, pînă la toate marginile pămîntului".

Apoi, rugîndu-se pentru cei ce-l munceau, ca şi Sfîntul Ştefan pentru cei ce-l ucideau cu pietre, a zis: "Atinge-te de inimile lor o! Stăpîne, cela ce eşti bogat întru milă, iar numele Tău cel sfînt fă-L lor cunoscut şi adu-i către voia Ta cea sfîntă, ca să Te cunoască pe Tine, unul adevăratul Dumnezeu şi să lase închinăciunea idolească cea pierzătoare, că bine eşti cuvîntat în veci. Amin".

Rugîndu-se astfel mucenicul, Coremon, eparhul asculta cu luare-aminte cuvintele grăite de cel în rugăciune şi îndată s-a aprins în el dreapta credinţă, cea mai dinainte primită şi schimbîndu-l deodată, ca şi cum n-ar fi fost acela care dorea moartea mucenicului, apropiindu-se de împărat a zis: "Pentru ce se dă Elefterie cel fără de vină spre nişte munci ca acestea? Pentru care pricină se osîndeşte spre o moarte cumplită ca aceasta?"

Împăratul, mirîndu-se de cuvintele lui, s-a tulburat şi căutînd cu iuţime asupra lui, l-a întrebat de ce şi-a schimbat gîndul aşa degrabă? Apoi îi zicea: "Eu pe tine te-am cinstit mai mult decît pe oricare alt boier al palatului meu, ţi-am dat bogăţie multă, te-am făcut eparh. Oare eşti iubitor de argint şi ai luat de la mama lui Elefterie aur şi acela te-a schimbat deodată? Dar nu-ţi ajung darurile mele, bogăţia, slava, averea, cinstea cu care te-am făcut cunoscut în toată Roma? Iar de pofteşti ceva mai mult de la mine, iată, toate visteriile mele sînt deschise înaintea ta; ia cu amîndouă mîinile precum îţi place şi nu te lăsa cumpărat de o femeie pe ascuns, pentru puţin aur".

Coremon, umplîndu-se cu totul de Duhul Sfînt şi cu rugăciunile cele muceniceşti avînd mintea luminată, a strigat: "Cinstea ta să fie cu tine spre pierzare şi aurul tău să-l ardă focul care te aşteaptă în muncă; căci te-ai făcut orb de voia ta, faţă de adevăr şi nu cunoşti neputinţa zeilor tăi, care nu pot izbăvi de focul acesta pe nici unul din voi; iar Dumnezeul acela, pe care îl cinsteşte Elefterie, l-a făcut pe el mai tare decît focul şi mai presus decît orice fel de munci".

Cu acele cuvinte s-a pornit împăratul spre negrăită mînie, căci aşa este obişnuit ca prieteniile mari să nască vrăjmăşii mari. Deci a poruncit să arunce pe eparh în cuptorul acela pe care l-a pregătit mucenicului Elefterie şi cînd s-a apropiat Coremon de cuptor şi a văzut înfricoşata văpaie a strigat către Sfîntul Elefterie: "Roagă-te pentru mine şi mă înarmează şi pe mine cu aceeaşi armă a lui Hristos, cu care ai înarmat pe voievodul Felix". Şi fiind înarmat de mucenic cu semnul Sfinte Cruci, s-a aruncat în cuptor şi nevătămat s-a aflat acolo; iar după un ceas a ieşit sănătos, mulţumind şi lăudînd pe Domnul.

Adrian, ostenind cu muncile, a poruncit să-i taie capul lui Coremon; şi astfel au luat sfîrşit pătimirile sale şi în puţină vreme a luat comoara cea veşnică şi bucuria cea negrăită. După

aceasta a aruncat pe Sfîntul Elefterie în acel cuptor, iar focul s-a stins îndată, fiarele s-au răcit şi s-au rupt cele ascuţite ca şi cum s-au sfiit de trupul mucenicului, mustrînd orbirea cea sufletească a aceluia ce-l muncea şi atrăgînd pe cei ce stăteau împrejur, spre cunoştinţa lui Dumnezeu, Celui ce făcea acele minuni preaslăvite. Atunci au strigat cei ce erau împrejur: "Mare este Dumnezeul creştinilor, cel mărturisit de Elefterie". Dar muncitorul rămase în nepricepere şi a hotărît să-l bage în temniţă şi apoi a adunat pe slujitori să se sfătuiască cum să-l omoare pe Elefterie.

Sfîntul mucenic Elefterie a fost chinuit cu foame în temniţă multe zile; iar cel ce a trimis altădată hrană lui Daniil prin Avacum şi lui Ilie prin corb, Acela n-a trecut cu vederea nici pe Elefterie, care se topea de foame, ci îl hrănea cu hrană îngerească. După aceasta a poruncit tiranul să aducă nişte cai sălbatici şi să-l lege de ei, ca fiind tîrît de dînşii şi rupîndu-se, să moară. Dar în zadar îşi pierdea vremea şi se muncea, căci pe cînd el, neînţeleptul, nepriceputul, necuratul nu înceta cele rele a cugeta asupra sfîntului, Domnul cel Atotputernic nu întîrzia a trimite din înalt ajutor. Şi a venit îngerul Domnului şi a dezlegat pe Elefterie şi, răpindu-l din mîinile celor ce-l munceau, l-a suit într-un munte, aproape de cetate, la loc pustiu unde sălăşluiau fiarele sălbatice. Acolo sfîntul mucenic, înălţînd laude lui Dumnezeu, vieţuia împreună cu fiarele, blînde ca nişte oi, fără frică, pentru că leii şi urşii îl înconjurau şi se gudurau auzind glasul său şi, ca robii, urmau domnului său, slujindu-l şi păzindu-l.

După cîtăva vreme, au aflat de dînsul şi vînătorii care umblau după vînat prin pustie şi au spus împăratului Adrian, care a trimis ostaşi îndată ca să-l prindă pe Elefterie. Mergînd şi năvălind asupra lui ostaşii, au năvălit fiarele asupra lor şi i-ar fi sfîşiat pe dînşii, de nu le-ar fi oprit sfîntul şi de nu le-ar fi trimis în pustie; iar el a purces cu ostaşii spre împărat, bucurîndu-se de parcă ar fi mers la ospăţ, vorbind cu dînşii pe drum despre Împărăţia lui Dumnezeu şi despre focul gheenei, care era pregătit închinătorilor de idoli, încît i-a făcut creştini şi i-a botezat pe cei ce erau cu dînsul, fiind aproape cinci sute şi au venit la împăratul Adrian, la Roma. Iar acesta l-a osîndit spre mîncarea fiarelor - trimiţînd asupra sa o leoaică foarte sălbatecă şi neîmblînzită, care mai întîi s-a pornit cu iuţeală asupra sfîntului, dar pe urmă s-a domolit şi şi-a plecat botul la picioarele lui şi i-a lins talpele, de parcă ar fi avut glas şi a înţeles de sfînt, smerindu-se înaintea lui.

Nici aceste minuni nu le-a crezut tiranul împărat, ci a crezut că leoaica era parte femeiască, care nu are atîta putere şi de aceea n-a vătămat pe sfînt. Deci a poruncit să aducă un leu de parte bărbătească, dar şi acesta, văzînd pe sfînt, s-a arătat mai blînd ca leoaica; şi acesta îi lingea şi-i săruta picioarele, se juca şi se gudura pe lîngă el bucurîndu-se, arătînd înţelegere şi dragoste către sfînt. Cei din jur, care aveau ochii sufleteşti deschişi, văzînd şi aceste minuni, au strigat: "Mare este Dumnezeul creştinilor".

Cei orbi ziceau că este vrăjitor şi fermecător; pe aceştia i-a pedepsit Dumnezeu după dreptate, ca să se astupe - după cum zice dumnezeiescul părinte David - buzele cele viclene, care grăiesc asupra dreptului fărădelege şi defăimare. Căci îndată ce au zis cuvintele cele de hulă, nevăzut rănindu-se, au murit.

Tiranul, nepricepînd ce să mai facă, văzînd pe sfînt că biruieşte toate muncile, a poruncit să-i taie capul cu sabia; şi aceasta făcîndu-se şi-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu. Iar maica sfîntului, fericita Antia, care privea cu bucurie spre nevoinţa sfîntului, cuprinzînd trupul lui cel mort, îl săruta, veselindu-se cu duhul şi mulţumind că sîngele fiului său cel luat dintr-însa, s-a vărsat pentru Hristos; apoi a căzut moartă lîngă el, ucisă fiind cu sabia de cei necredincioşi. Iar credincioşii ce erau din Iliric şi cei din Avlona, adică din episcopia mucenicului, luînd sfintele lor trupuri şi cu miresme ungîndu-le, le-au îngropat cu cinste, lăudînd pe Dumnezeu, Căruia I Se cuvine slava în veci. Amin.

Viaţa celui între sfinţi Părintelui Ştefan Mărturisitorul
(15 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Ştefan era de neam din Capadocia cea mare, născut din părinţi creştini, care l-au crescut întru viaţă cuviincioasă. Deci copilul, fiind din pruncie cu bun obicei, se abătea de la jocurile cele obişnuite ale copiilor. În al şaptelea an, l-au dat părinţii la învăţătură de carte. Fiind isteţ cu mintea la învăţătură, în puţin timp a deprins bine dumnezeiasca Scriptură. La cincisprezece ani a ieşit din patria sa şi a venit la Constantinopol, pentru a-şi isprăvi învăţătura acolo, în zilele împăratului Teodosie Adrametin şi a sfîntului patriarh Ghermano. Învăţînd filosofia, pe mulţi i-a întrecut şi covîrşit cu înţelepciunea sa şi chiar pe dascălii săi i-a uimit, încît se minunau de înţelepciunea sa.

Auzind de dînsul patriarhul Constantinopolului, Sfîntul Ghermano, l-a chemat la sine şi, binecuvîntîndu-l, l-a întrebat din ce parte este, iar el i-a spus toate cele despre sine. Patriarhul, îndrăgindu-l pentru obiceiul lui cel bun şi pentru înţelepciunea şi smerenia lui, l-a luat pe lîngă sine. Şi a petrecut fericitul pe lîngă patriarh cîţiva ani, îndeletnicindu-se la sfînta biserică, vieţuind cu înfrînare şi conştiinţă curată.

După aceasta s-a dus de acolo tăinuindu-se de toţi şi, mergînd într-o mănăstire, s-a călugărit şi se nevoia foarte mult. Poftind petrecere fără tulburare, a ieşit din mănăstirea aceea şi aflînd un loc întunecos şi neştiut de nimeni, a petrecut într-însul multă vreme, slujind lui Dumnezeu în post şi în rugăciune. Apoi s-a mutat către Domnul episcopul care era în cetatea Surojiei şi poporul a venit atunci în Constantinopol, la prea sfinţitul patriarh Ghermano, cerînd episcop. Făcîndu-se încercare pentru alegerea lui, nu s-a ajuns la nici o înţelegere, iar poporul ruga neîncetat să le dea episcop, care ar putea să îndrepteze Biserica bine, pentru că se înmulţiseră eresurile în cetatea lor.

Odată, stînd noaptea la rugăciune, patriarhului Ghermano i s-a arătat îngerul Domnului zicîndu-i: "Mîine dimineaţă trimite în locul întunecos unde vieţuieşte alesul lui Dumnezeu, Ştefan, pe care să îl aşezi episcop al Surojiei. Acesta poate să pască bine turma lui Hristos şi pe cei necredincioşi să-i întoarcă la credinţă; iar eu sînt trimis către dînsul de la Dumnezeu să-i poruncesc să nu se împotrivească ţie". Dar patriarhul a zis: "Doamne, cum pot să aflu eu locul acela întunecos, unde petrece Ştefan, alesul lui Dumnezeu?" Iar îngerul, luînd o slugă a patriarhului, i-a arătat locul şi venind sluga înapoi la patriarh i-a spus totul. Atunci sfîntului, pe cînd înălţa rugăciune către Dumnezeu în locul cel întunecos, i s-a arătat acelaşi înger în haine albe, încît s-a temut Sfîntul Ştefan şi, tremurînd, a căzut de frică la pămînt. Dar îngerul, luînd pe sfînt de mînă, l-a întărit zicînd: "Eu sînt îngerul Domnului trimis de la Domnul Iisus Hristos a-ţi spune bucurie şi a-ţi porunci să mergi în cetatea Surojiei şi să înveţi pe popor credinţa în Hristos; dimineaţa te va lua patriarhul şi te va sfinţi, trimiţîndu-te acolo arhiepiscop, iar tu să nu te împotriveşti, ca să nu mînii pe Dumnezeu". Apoi îngerul, dîndu-i pace s-a suit în ceruri. A doua zi patriarhul a trimis cu sluga sa doi preoţi la Sfîntul Ştefan şi l-au adus la patriarh cu mare cinste. Patriarhul l-a primit cu bucurie şi sfinţindu-l, l-a aşezat în scaunul Surojiei arhiepiscop.

Venind sfîntul în cetatea Surojiei, a luat scaunul arhiepiscopiei, învăţînd poporul dumnezeiasca Scriptură, încît în cinci ani toată cetatea Surojiei a botezat-o şi pe toate dimprejurul ei. După aceasta s-a ridicat în Constantinopol împăratul Leon, care era din Isauria şi care s-a ridicat cu luptă contra sfintelor icoane, fiind învăţat de doi iudei. Deci, mai întîi a poruncit să pună sfintele icoane sus, ca să le sărute numai acela care este curat. După aceasta a poruncit să spînzure sfintele icoane în văzduh, zicînd că nu se cade să fie atîrnate pe perete şi multe altele făcînd ticălosul.

Sfîntul patriarh Ghermano a stat mult împotrivă, vorbindu-i şi explicîndu-i să lase scornirea cea rea. Dar mîniindu-se tiranul, a arătat veninul din inima sa şi a început a se lepăda de sfintele icoane, a le huli şi a le călca. Apoi a trimis poruncă prin toată cetatea şi peste tot: "De va fi cineva potrivnic mie, cu diferite munci îl voi munci şi-l voi da morţii". Atunci puteai să vezi în Constantinopol pe cei drept-credincioşi munciţi şi chinuiţi cu diferite munci, iar pe patriarhul Ghermano l-a surghiunit şi în locul lui a pus pe Anastasie, patriarh de neam sirian, fiind la un cuget cu dînsul. Apoi împăratul şi cu patriarhul au trimis poruncă prin solii lor în Surojia, ca sfîntul arhiepiscop Ştefan să nu se închine icoanelor şi Crucii. Dar sfîntul răspundea: "Nu voi lăsa pe poporul meu a se lepăda de Hristos, nu ascult porunca împăratului, nici pe a ticălosului patriarh". Apoi s-a coborît noaptea în corabie către cei trimişi, a venit la Constantinopol şi îmbrăcîndu-se în veşmintele dregătoriei sale, a venit înaintea împăratului.

Acesta l-a întrebat: "Cine eşti tu?". Iar sfîntul a răspuns: "Eu sînt Ştefan, arhiepiscopul Surojiei". Şi a zis împăratul: "Oare vezi soborul acesta şezînd cu mine în mare cinste? Aceştia au ars şi au călcat icoanele, deci să faci şi tu aşa şi vei fi împreună cu mine în această cinste mare". Sfîntul a răspuns: "Chiar de mă vei şi arde sau mă vei tăia în bucăţi, sau cu orice fel de munci mă vei pedepsi, pentru icoana şi crucea Domnului, toate le voi

răbda". Şi iarăşi a zis: "Noi am aflat în cărţi o proorocire, că se va ridica în Constantinopol un împărat răucredincios, care va arde sfintele icoane, dar să nu lase Dumnezeu aceasta întru împărăţia ta". Şi a zis împăratul: "Oare aflat-aţi numele acelui împărat?" Răspuns-a sfîntul: "Numele lui este Conon". Şi a zis împăratul: "Adevărat, Ştefane, ai aflat numele meu şi maica mea aşa m-au numit pe mine, Conon". Iar Ştefan a zis: "O! împărate, să nu fie aceasta întru împărăţia ta; căci de vei face aşa, apoi vei fi mergător înaintea lui antihrist". Auzind acestea de la sfînt, ticălosul împărat i-a sfărîmat faţa lui şi buzele şi dinţii, cu o mînă de fier: "Cum mă numeşti pe mine mergător înaintea lui antihrist?". Apoi a poruncit să apuce pe sfînt de păr şi de barbă, să-l bată, să-l tîrască pe pămînt şi să-l arunce în temniţă. Iar sfîntul fiind tîrît, înălţa mulţumire lui Dumnezeu. Şi astfel a fost dus în temniţă, în care mai erau şi alţi arhierei.

După aceasta, iarăşi a poruncit împăratul să-l aducă înaintea sa şi a zis: "Bătîndu-l, tîrîţi-l aici". Şi a venit sfîntul înaintea împăratului cu şapte episcopi. Împăratul ţinea în mînă icoana Domnului, a Maicii Domnului şi a Mergătorului înainte Ioan şi a zis către sfînt: "Pentru ce m-ai numit mergător înaintea lui Antihrist?" Sfîntul a zis: "Pentru că faci lucrurile aceluia, de aceea am zis şi iarăşi voi mai zice". Apoi împăratul a scuipat icoana, pe care apoi a călcat-o şi a zis lui Ştefan: "Fă şi tu aşa icoanei acesteia". Iar sfîntul, lăcrimînd, a zis: "Vrăjmaşule al lui Dumnezeu, nevrednicule de împărăţie, cum n-au orbit ochii tăi cei răi şi nu s-au uscat mîinile tale cele fărădelege? Dumnezeu să-ţi ia degrabă împărăţia ta şi să-ţi scurteze viaţa". Împăratul auzind acestea, cu mînie a poruncit să-l bată, apoi l-a legat de coada unui cal şi l-a dus în temniţă. Sfîntul dădea mulţumită lui Dumnezeu şi, sculîndu-se toţi cei ce erau în temniţă, au rugat pe Dumnezeu; iar după rugăciunile lor, îndată a murit răul împărat.

După dînsul a luat împărăţia Constantin Copronim, fiul lui, a cărui împărătească auzind de faptele cele bune şi de minunile Sfîntului Ştefan, a rugat pe bărbatul său, împăratul Constantin ca să-l libereze la scaunul său. În acea vreme i s-a născut împăratului un fiu şi l-a botezat Sfîntul Ştefan. Iar împăratul, mulţumindu-i cu mare cinste l-a liberat la turma sa. Deci bunul păstor, primindu-şi iarăşi scaunul său, a păscut bine turma cea încredinţată lui vreme îndelungată. Apoi, cunoscîndu-şi sfîrşitul, a pus în locul său în scaunul Surojiei, pe Filaret şi s-a mutat la Dumnezeu, spre viaţa veşnică, în a cincisprezecea zi a lunii decembrie. Şi era acolo un om cu numele Efrem, de neam din Surojia, orb fiind din pîntecele maicii sale, pe care Sfîntul Ştefan îl îngrijea, dîndu-i mîncare, băutură şi haine. Acela, auzind de moartea făcătorului său de bine, a plîns, zicînd: "De acum cine mă va cerceta? Duceţi-mă, vă rog, ca să-i sărut sfintele lui picioare". Cînd a fost adus la trupul Sfîntului Ştefan, orbul a căzut plîngînd şi tînguindu-se şi îndată a văzut. Prin acea minune dumnezeiască, făcută prin plăcutul lui Dumnezeu Ştefan, s-a făcut încredinţare că acesta era rînduit cu sfinţii, în ceata făcătorilor de minuni şi a mărturisitorilor. Iar sfîntul lui trup l-au îngropat cu cinste arhiereii şi tot poporul Surojiei, vărsînd multe lacrimi, spre slava lui Dumnezeu Cel lăudat de toţi şi preaînălţat în veci. Amin.

Viaţa Părintelui nostru Pavel cel Nou, care a sihăstrit în muntele Latru (15 decembrie)

Aproape de cetatea Pergamului, ce se află în Asia, este o eparhie ce se numeşte Elea. În aceasta a răsărit sadul cel dumnezeiesc şi vrednicul de minune. Avea încă şi un alt frate după trup, mai mare, iar după fapta bună mai mic, cu numele Vasile. Tatăl lui se numea Antioh, care a fost căpitan în armata Constantinopolului. Fiind război aproape de Hiu, cu agarenii Critului, a fost ucis, iar femeia lui, cu numele Evdochia, a luat copiii săi şi s-a dus în Frigia. Acolo s-a aşezat într-un sat ce se numea Marocatul, din care era şi dumnezeiescul Ioanichie cel Mare, cu care se şi înrudeau. Şi a dat pe copiii săi, adică pe Pavel şi pe Vasile, în mănăstirea Sfîntului Ştefan ca să înveţe carte. După puţină vreme, mama lor a însurat pe Vasile, fără voia lui. Vasile, după ce a săvîrşit nunta, lepădîndu-se de toate cele trupeşti, s-a dus în lavra sfîntului, ce era în muntele Olimpului. Acolo, tăindu-şi împreună cu părul toate grijile cele lumeşti, s-a făcut bun monah.

Din cauza supărării rudeniilor şi a cunoscuţilor, s-a dus în părţile cele mai liniştite ale muntelui. Apoi a pus în gîndul său să aducă şi pe fratele său Pavel, pentru care preabunul Dumnezeu în trei rînduri i-a poruncit în vis să-l aducă şi pe dînsul, ca să se nevoiască împreună. Căci, ca un cunoscător al celor ce vor să fie mai pe urmă, cunoştea mai înainte cele ce aveau să urmeze. Deci, s-a sîrguit împreună cu un alt monah, pe care l-a trimis în trei rînduri în satul unde se afla Pavel, fratele lui, ca să-l aducă la dînsul. Mergînd monahul acolo, l-a aflat pe Pavel luminat, îndemnat de Dumnezeu şi dorind acum să vadă şi pe fratele său; căci murise mamă-sa şi rămăsese sărman. Monahul l-a adus la Vasile, fratele lui cel mai mare, care s-a bucurat foarte mult de dînsul.

Petrecînd acolo puţine zile, s-au dus amîndoi la muntele Latru, unde era o mănăstire ce se numea Caria şi avea ca egumen un om îmbunătăţit cu numele Petru, care strălucea cu faptele cele bune, ca o stea luminoasă. Pe acesta cunoscîndu-l Vasile şi ştiindu-i viaţa şi sfinţenia lui, a adus la el pe Pavel, fratele său şi l-a dat lui, ca să-l povăţuiască spre petrecerea cea plăcută lui Dumnezeu.

Deci, văzînd Pavel pe Petru egumenul, a căzut cu faţa la pămînt înaintea lui, ca şi cum ar fi fost lovit de un fulger în faţa sa şi a rămas încremenit, zăcînd la pămînt, iar minunatul Petru l-a ridicat şi l-a întrebat ce a pătimit. Sfîntul Pavel a răspuns că este păcătos şi îşi cere iertare. Dar Petru a zis către dînsul: "Măcar de aş avea şi eu păcate, numai cîte ai tu". Şi cunoscînd marele Petru, cu ochii sufleteşti, că tînărul îl va covîrşi în fapta cea bună şi că se va face pretutindeni slăvit şi vestit, l-a luat ca ascultător al său şi l-a primit cu bucurie. Pentru că, precum ne-a spus însuşi acela, cînd l-a văzut prima dată i s-a arătat un stîlp de foc şi pentru aceasta a căzut la pămînt.

Vasile s-a întors iarăşi în Olimp, după ce a dat pe fratele său Pavel, sfîntului mai sus pomenit. Apoi a petrecut în mănăstirea Sfîntului Ilie, în care s-a făcut şi egumen, unde vieţuind bine şi cu viaţă îmbunătăţită, s-a odihnit întru Domnul.

Dumnezeiescul Pavel se străduia totdeauna să urmeze pe sfîntul său bătrîn întru toate faptele sale cele bune. Şi avea stareţul lui două rase de păr şi purta numai cîte una cîteva zile, apoi se schimba şi se îmbrăca cu cealaltă. Iar Pavel se îmbrăca cu aceea pe care o lepăda sfîntul şi o purta aşa întinată şi nespălată. Bătrînul îi arăta în faţă că nu i-a zis el să facă aceasta, însă nu-l oprea, ci mai mult se bucura, văzînd la dînsul mai înainte bune vestiri şi nădăjduind să vadă cu vremea minunate fapte, precum s-au şi făcut cu dumnezeiescul ajutor.

În mănăstirea aceea a Cariei erau adunaţi mulţi monahi, de care îngrijea cu sîrguinţă marele Petru, ca un povăţuitor şi nu lăsa pe nici unul să petreacă în lenevie, ci voia să stea la slujbă toţi cu sîrguinţă. Odată, văzînd pe Pavel că a adormit în biserică, l-a ocărît; iar acela, cerîndu-şi iertare cu smerenie, a dobîndit-o. Dar, văzîndu-l în altă noapte dormitînd, i-a dat o palmă peste obraz şi de atunci n-a mai adormit niciodată în timpul slujbei, fiindcă palma aceea s-a făcut vindecare lui Pavel, sîrguindu-se şi el, după cum se vede.

Înţeleptul Pavel şi-a ales altă pedepsire ca să-şi împileze trupul şi să şi-l supună duhului. Aceasta se va părea celor nevoiaşi mai presus de credinţă; cu toate acestea, acei care au văzut, au mărturisit şi pe aceia i-am crezut şi noi, căci i-am cunoscut că erau iubitori de adevăr şi îmbunătăţiţi şi pentru aceasta am scris, spre pildă. Mai ales că şi minunatul Gavriil, despre care vom vorbi mai jos, ne-a adeverit că a văzut cu ochii săi că a legat cu o funie două pietre mari şi, atîrnîndu-le în spate, înconjura toată noaptea prin mănăstire, pînă cînd lovea în toacă. Aceasta o făcea ca să biruiască somnul şi pe sine, pentru a putea priveghea fără frică şi încă să-şi smerească trupul şi să biruiască patimile ca un ostaş nebiruit. Aceste pietre le-au păzit monahii cei mai sîrguitori mulţi ani după adormirea cuviosului şi le arătau închinătorilor celor cucernici, care veneau să se închine sfintelor moaşte.

Însă nu numai aceasta, ci şi într-altele era foarte nevoitor. Atît de mult îşi muncea trupul împotriva somnului şi se ostenea, încît cînd dormita din osteneala cea fără de măsură, nu dormea pe aşternut sau pe o rogojină sau să se culce jos cîndva. Ci, ori de un copac, ori de o piatră, sau de altceva se rezema drept şi aşa aţipea puţin, numai cît să nu-şi vatăme mintea din prea multă priveghere şi nevoinţă. Niciodată n-a rîs, nici cuvînt deşert n-a spus în toată viaţa sa. Şi pe lîngă celelalte osteneli ale lui l-a rînduit şi bucătar, unde se străduia mult. Fierbea bucate cu mare grijă, ca să nu supere pe fraţi, iar cînd frigea ceva pe cărbuni, văzînd focul cel vremelnic, îşi aducea aminte de cel veşnic şi se uda cu lacrimi fierbinţi ca un rîu, socotindu-se pe sine ca pe un osîndit şi muncit.

Cînd ceilalţi fraţi se culcau pe patul lor să se odihnească, el ieşea din mănăstire, se ducea la fîntînă şi, rezemîndu-se de un castan, se ascundea sub el minunatul şi se ruga. Copacul acela era des şi mare şi se păstrează pînă astăzi mărturisind nevoinţele şi dumnezeieştile isprăvi ale Sfîntului Pavel. Căci acolo s-a făcut o minune, asemenea cu a lui Moise. Într-o noapte, rugîndu-se Pavel, s-a arătat tot copacul arzînd de sus pînă jos şi vedeau monahii

pe cuvios că era şi el tot foc, iar mantia care o purta se vedea toată numai foc. Degetele se arătau ca nişte făclii cînd îşi înălţa mîinile şi se ruga.

După ce a încetat acea înfricoşată şi minunată vedere, cuviosul plîngea din toată inima şi înseta a se izbăvi de viaţa aceasta vremelnică şi stricăcioasă şi a se duce la cea veşnică şi nestricăcioasă. Căci, cu adevărat, foc nematerial ardea de tot inima lui, pentru dragostea lui Hristos şi nu avea odihnă. Pentru aceasta de multe ori ruga pe egumen să-l ierte şi să-l binecuvînteze a se duce la loc liniştit, ca să petreacă viaţa fără tulburare. Însă Cuviosul Petru nu-l lăsa, căci era încă tînăr şi se temea să nu-l amăgească diavolul şi să-l biruiască ca pe un nelucrător.

Deci, Pavel a îngăduit pînă ce a murit egumenul. Apoi s-a sfătuit cu un ucenic al său care se numea Dimitrie, pe care îl iubea nespus ca pe fratele său, căruia i-a spus să-l ierte că el se duce la un loc liniştit. Acesta, auzind de despărţirea aceasta, s-a rugat să-l ia şi pe el cu dînsul.

Văzînd Pavel gîndul cel bun al ucenicului, l-a luat cu el şi, suindu-se în vîrful muntelui aceluia al Latrului, s-au coborît apoi în partea dinspre miazăzi a lavrei, care se numeşte a Chelivarilor şi, înconjurînd toate chiliile, s-au făcut cunoscuţi pustnicilor care locuiau în peşterile acelea. În acest loc au venit părinţii de la Sinai, de la Rait, cîţi au scăpat de saracini şi acolo s-au sălăşluit în număr de trei sute.

După ce a ajuns în acea pustie , minunatul Pavel cu Dimitrie au înconjurat toate peşterile şi, aflînd una mai liniştită, ce îi zicea a Născătoarei de Dumnezeu, i-a plăcut lui Pavel şi a zis să rămînă aici. Celălalt a răspuns: "Cît pentru linişte locul este foarte potrivit, însă avem trebuinţă şi de puţină hrană trupească şi aici nu avem nimic din cele ce ne trebuie. Deci, să mergem în schitul Chelivarilor şi, şezînd cu un chiliot, să luăm cele de trebuinţă trupului din lavră sau de la alt sihastru. Pavel, arătînd copacii care se numeau prenari, răspunse: "Ghinda copăceilor acestora ne ajunge nouă". Iar Dimitrie zise: "Acestea sînt atît de vătămătoare încît nici porcii nu le mănîncă de multe ori". Cuviosul Pavel îi răspunse: "De vreme ce iubeşti, frate, să ai deplin voile trupului tău şi nu-ţi aduci aminte de dumnezeieştile cuvinte ale Evangheliei, care ne învaţă să nu ne îngrijim pentru hrana şi îmbrăcămintea de mîine, eu rămîn aici, iar tu du-te unde pofteşti".

Pavel a rămas acolo, iar Dimitrie s-a dus în schitul Chelivara şi s-a sălăşluit deasupra lavrei, împreună cu un îmbunătăţit, cu numele Matei, om mai înainte-văzător şi sfînt; acesta, auzind prin Dimitrie că Pavel este în pustie, i-a trimis hrana cea de trebuinţă, pe care o primea fericitul ca din mîna lui Dumnezeu, mulţumind lui Dumnezeu care se îngrijeşte de dînsul, ca un bun şi iubitor de oameni. Deci, a rămas bunul Dimitrie slujind lui Matei fără pregetare şi ajutînd şi lui Pavel în cele de nevoie ale trupului.

Obişnuia Sfîntul bătrîn Matei, cînd scotea pîinea, să facă rugăciune mai întîi, ca astfel darul lui Dumnezeu să o înmulţească. Într-o zi a scos Dimitrie pîinea şi a dus la masă ca să mănînce şi, întrebîndu-l bătrînul dacă a făcut rugăciune şi cruce peste dînsa înainte de a o

lua, el a răspuns că a uitat. Pentru aceea s-a mîhnit bătrînul şi a zis: "Pe semne că voieşti să faci ca să se împuţineze pîinea şi să ne ducem prin sate după hrană". Acestea zicînd, a întors pîinea înapoi şi a făcut rugăciune. Aşa făcea în fiecare zi şi o! minunile Tale, Hristoase Împărate, mult dăruitorule! nu a lipsit din ceasul acela pîinea niciodată, ci scotea din coş cît trebuia şi nu numai ei amîndoi mîncau, ci trimiteau şi Cuviosului Pavel şi altora.

Deci, lăsînd necazurile pe care de voia lui le răbda, privegherea, postul şi metaniile, singurătatea şi toate celelalte pătimiri, voiesc să povestesc ispitele pe care le-a pătimit şi răbdat de la diavol, ca să fac cunoscut cîtă pizmă şi urîciune are demonul asupra omului. Căci nu numai cu năluciri supăra pe Cuviosul Pavel, ci şi pe faţă, în vederea ochilor, cu multă îndrăzneală i se arăta şi gălăgie făcea; apoi cu glas nedesluşit striga, scrînşnind cu dinţii, îl înfricoşa, făcea cutremure şi pietre mari surpa, azvîrlea cu lemne şi alte nenumărate rele îi făcea, ca să-l înfricoşeze şi să fugă din pustia aceea, pentru că el îi necăjea mult pe diavoli cu şederea lui acolo.

Dar, el stătea cu vitejie, iar ispitele lor le socotea săgeţi ale copiilor. Şi au petrecut Pavel, Dimitrie şi bătrînul în pustia aceea, opt luni.

Apoi a scris egumenul mănăstirii lor, poruncind lui Pavel şi lui Dimitrie să se întoarcă la metania lor, iar de nu, să fie neiertaţi. Pentru aceea, fără voie s-au întors, dar mai întîi Pavel s-a dus la bătrînul său Dimitrie, ca la un îmbunătăţit şi i-a cerut binecuvîntarea; iar acesta i-a proorocit cîte fapte bune aveau să săvîrşească amîndoi. Apoi s-a dus la mănăstirea Caria.

După puţine zile, dumnezeiescul Pavel, luîndu-şi iertare, iarăşi a plecat şi s-a dus în muntele Latrului. Înconjurînd toate peşterile ce se aflau în vîrful muntelui, a aflat un monah cu numele Atanasie, care fusese proestos al unei mănăstiri patriarhiceşti şi atunci se odihnea acolo în munte, în lavra Sotirson. Pe acesta l-a rugat ca să-i zidească acolo, aproape de lavră, un turn; dar Atanasie i-a arătat lui alt turn zidit de Dumnezeu, care era o piatră atît de înaltă, încît ajungea la nori vîrful ei. Iar în vîrful pietrei era o peşteră mică, nefăcută de mînă, în care petrecuse mai înainte cu douăzeci de ani, un sfînt.

Deci în această peşteră s-a sălăşluit minunatul Pavel, luîndu-şi puţină hrană cu dînsul, pe care după ce a sfîrşit-o a suferit mare strîmtorare, pentru că acolo locul era cu totul pustiu şi cuviosul nu voia să mai coboare, lăsînd toată purtarea de grijă la Domnul, Care, ca un bun şi milostiv, i-a trimis ajutor în chipul acesta:

Un om oarecare, cu numele Gheorghe, păştea caprele şi, pierzînd două, care, după iconomia lui Dumnezeu se duseseră la turnul cuviosului de păşteau acolo. Stăpînul, pornind să le caute, a văzut pe cuvios. Întrebîndu-l cine este şi de unde a venit acolo, cuviosul a spus adevărul şi atunci Gheorghe îi aducea lui cele de trebuinţă pentru hrană şi îmbrăcăminte, untdelemn şi carte ca să-şi citească pravila sa. Vara, cînd Gheorghe n-avea timp să meargă la cuvios să-i ducă cele de nevoie, Pavel a rămas cu totul fără purtare de

grijă, petrecînd multe zile nemîncat, încît putea să moară şi, neputînd să stea pe picioarele sale, zăcea jumătate mort, fără glas. Sculîndu-se cu multă trudă şi osteneală a băut untdelemn şi apă din candelă ca să capete puţină viaţă. Aşa îşi muncea trupul său, de trei ori fericitul, ca să afle desfătare veşnică în rai.

Preabunul Dumnezeu a luminat pe Atanasie, cel mai sus pomenit, care i-a arătat lui turnul şi şi-a adus aminte de cuvios, aducîndu-i bucate. Atunci s-a înştiinţat Dimitrie şi mulţi alţii, care îi aduceau lui cele de trebuinţă, dar şi acolo, în piatra aceea, îl supărau diavolii, că uneori i se arătau şi voiau să-l arunce de acolo jos, iar alteori îi puneau foc să ardă sau aruncau cu săgeţi. Dar cuviosul stătea fără frică, curajos ca un leu şi nu se temea de măiestriile lor. Pentru aceea, prea vicleanul şi răul s-a prefăcut într-un şarpe mare şi înconjura pe dinăuntru toată peştera, fluierînd. Apoi a mers înapoia cuviosului şi s-a suit pe umerii lui şi şi-a întors capul spre gura acestuia, cînd se ruga. după aceea se uita în ochii cuviosului mult timp fără ruşine şi aceasta nu de zece ori sau o lună, ci trei ani la rînd, făcîndu-i multă supărare, dar nici o vătămare, că Dumnezeu, ca un iubitor de oameni, îl păzea şi nu putea urîtorul de oameni ca să-i facă rău, ci numai îl ispitea, ca plată mai multă să aibă.

Cuviosul Pavel dorea ca vreun preot să-i slujească Liturghia acolo în peşteră şi să se împărtăşească cu Sfintele Taine. Deci a rugat pe Atanasie de i-a făcut scară şi a adus un preot, care slujind Sfînta Liturghie, l-a împărtăşit cu Sfintele Taine, pe care le-a luat cu multă evlavie şi umilinţă. Atunci s-a făcut un cutremur atît de înfricoşat, încît s-au cutremurat şi cei ce erau de faţă, pentru că locul era foarte înalt şi se clătina ca o ramură de copac. De aceea, temîndu-se ca nu cumva prăpăstuindu-se să moară, s-au sărutat cu toţii şi s-au iertat plîngînd, dar numai aceia s-au temut care erau deasupra în turn, iar cei ce rămăseseră dedesubt ziceau că n-au văzut nimic.

Ascultaţi şi altă minune: multă mîhnire avea cuviosul că nu avea apă şi suferea osteneală neasemuită acela care o ridica la acea înălţime. De aceea, punîndu-şi nădejdea în Dumnezeu, a ieşit din peşteră şi, înconjurînd turnul, privea spre pietre să vadă undeva de ar pica apă, dar n-a aflat. Văzînd un loc oarecare ce i s-a părut îndemînatic pentru apă, a căzut la rugăciune, zicînd acestea: "Doamne, Atotputernice, nimic nu este Ţie cu neputinţă, căci faci cîte voieşti cu preasfînta Ta poruncă. Deci, precum ai poruncit de demult de a ieşi apă din piatră şi ai adunat pe poporul Tău în pustie, aşa şi acum, de este bine plăcut Împărăţiei Tale, porunceşte să iasă apă din această piatră uscată, spre slava Ta".

Acestea zicînd, o! negrăită bunătatea Ta, Hristoase şi nespusă puterea Ta! a izvorît apă dulce şi s-au spăimîntat toţi şi nu numai atunci dar şi pînă în ziua de astăzi izvorăşte apă minunată, iar la gust este foarte dulce şi mirositoare; apoi lucru minunat este că nicicînd nu se împuţinează. Deşi beau mulţi dintr-însa, totdeauna este plin lacul acela, chiar de se ia acum apă dintr-însul, nu scade deloc, nici nu prisoseşte ca să cadă afară, să se verse, încît se face totdeauna minune. De atunci s-a făcut vestit cuviosul la toţi; încă şi îngerii s-au învrednicit să-l vadă pe cel ce ducea viaţă îngerească; vorbea şi cînta împreună cu

dînşii, cînd îi auzea lăudînd pe Dumnezeu, după cum şi în ceruri îl premăresc pe El. Diavolii de multe ori se închipuiau în îngeri luminaţi, voind să-l amăgească, însă el avea pe Dumnezeu, care îi arăta cele ascunse şi nu-i asculta pe dînşii nicidecum.

Făcîndu-se renumit, cuviosul stălucea în turnul său ca un soare, iar cu minunata lui petrecere a atras pe mulţi la sine ca magnetul, adunîndu-se din multe locuri; s-au sălăşluit împrejurul turnului, unii zidindu-şi colibe, alţii îşi săpau peşteri şi fiecare mergea cum putea să înveţe de la dînsul. După aceea a zidit şi o biserică în numele Sfîntului Arhanghel Mihail, după porunca stareţului, care i-a făcut două cete: unii să petreacă viaţă de obşte, iar alţii să fie liberi de sine, fiecare după cum îşi va alege. Apoi a poruncit să nu aibă cineva nici măcar un ac, fără de ştirea egumenului şi le-a descoperit toate rînduielile monahiceşti, cum să petreacă în slujba dimineţii şi în viaţa lor, în îmbrăcăminte şi în toate celelalte care le cerea viaţa cea îmbunătăţită şi plăcută lui Dumnezeu. Apoi le-a dat toate cele de trebuinţă, să nu le lipsească nimic şi să-i încerce gîndul de a se întoarce înapoi; acestea le aduceau cei credincioşi şi milostivi. Iar cei care veneau să se liniştească, îşi aduceau averea lor cu ei şi o dădeau proestosului, pentru chivernisirea fraţilor. Ba încă îi aduceau de multe ori şi pîine.

Odată i-au adus puţină făină, pe care monahii au frămîntat-o fără să ceară binecuvîntare, pentru că ei nu aveau pîine în ziua aceea şi erau siliţi să facă aceasta. Dar după ce au frămîntat-o, s-au suit degrabă şi i-au spus bătrînului; însă acesta i-a canonisit foarte greu şi frămîntătura le-a poruncit s-o arunce în rîu, ca să nu mai îndrăznească cineva a face ceva fără binecuvîntare. Pentru aceasta monahii s-au mîhnit foarte mult, căci nu aveau ce să mănînce. Iar bunul Dumnezeu ca să-i facă pe dînşii a cunoaşte că socoteala cuviosului era plăcută Lui - iar nu fără înţelegere - a adus cineva a doua zi pîini multe, care le-au ajuns la toţi cu îndestulare; atunci au cunoscut fraţii greşeala lor şi şi-au cerut iertare.

În acele zile era secetă mare în tot Miletul şi nu se afla nicidecum apă. Pentru aceea s-au adunat patruzeci de bărbaţi din diferite locuri şi au făcut rugăciune de obşte către Domnul, să se milostivească spre zidirea Sa, pentru a le trimite apă ca să nu moară. Deci, s-au suit în muntele acela în care locuia Pavel şi coborîndu-se, după ce au făcut rugăciune, au trecut înadins pe la peştera cuviosului şi l-au rugat să facă şi el rugăciune pentru ei. După rugăciune, văzînd cuviosul pe acei bărbaţi osteniţi de atîta cale şi vrînd să le facă puţină mîngîiere, a întrebat pe ucenicul său dacă are timp să cinstească pe aceşti oameni, care erau osteniţi de multă călătorie şi însetaţi.

Iar acela a zis că este în tigvă puţin vin. Atunci sfîntul a binecuvîntat tigva şi a poruncit să le dea cîte un pahar plin, spre slava lui Dumnezeu şi au băut toţi. Întrebînd de mai are vin, ucenicul a răspuns că mai are. Cuviosul i-a zis să le mai dea cîte unul. Şi au mai băut cîte unul şi a mai rămas să le dea şi pe al treilea. Unul dintr-aceia, văzînd minunea, a luat tigva în mîinile sale şi a aflat-o - o! mare e puterea Ta Hristoase! - mai mult de jumătate şi au povestit minunea aceea, nu numai în toată călătoria lor, ci şi după ce au ajuns la casele lor.

După aceea, adunîndu-se mulţi monahi, îi făceau supărare. Dar el iubind liniştea, după ce a petrecut acolo doisprezece ani, a fugit pe ascuns în părţile cele mai pustii ale muntelui şi a rămas singur petrecîndu-şi viaţa minunată, iar uneori cobora în lavră şi învăţa pe monahi să nu se lenevească de cele duhovniceşti, ci să se îngrijească fără pregetare de faptele bune. Dar mai înainte de toate îi sfătuia să nu se socotească cineva că are o bunătate de sine, ci să se smerească totdeauna. Acestea şi altele învăţîndu-i pe dînşii, cuviosul se suia iarăşi în munte. El avea în sine, pe lîngă alte daruri, şi înfrînarea cea cu multă osteneală şi dureroasă, ca să-şi biruiască trupul şi să-l supună duhului. Deci, cînd poftea ceva din bucate şi-i aducea ucenicul său, ca să nu se arate biruit de poftă, ori nu mînca nicidecum, ori punea apă într-însa şi se făcea mîncare cu totul fără gust, ori lapte de ar fi fost, ori zeamă, ori altceva asemenea; şi atunci o mînca aşa, mulţumind lui Dumnezeu.

Cuviosul avea obicei a umbla de multe ori noaptea prin pustie şi nu se temea nicidecum. Într-o noapte, plouînd foarte tare, a intrat într-o peşteră şi se ruga ca de obicei. Atunci a venit un pardos care s-a culcat aproape de dînsul. Cuviosul a azvîrlit o piatră asupra lui şi l-a gonit, iar el a ieşit fără tulburare şi nu s-a mîniat să se pornească asupra lui, ci a fugit. Iar unii, întrebîndu-l cum de nu se teme umblînd noaptea prin muntele aşa de pustiu şi de sălbatic, el a răspuns: "Pînă cînd mă păzeşte îngerul, păzitorul sufletului meu, nici de fulgerare, nici de fiare, nici de diavol nu mi-e frică. Iar după ce mă va lăsa pentru păcatele mele, atunci mă tem şi de frunzele copacilor, care cad dintr-înşii".

Avînd dorinţă să afle iarăşi loc ca să nu aibă supărare, căci în locul acela se adunaseră mulţi şi-i tulburau liniştea, a fugit pe ascuns de toţi, apoi, găsind o corabie, s-a suit într-însa şi a ajuns în ostrovul Samului. Suindu-se în muntele ce-i zicea Cherchin, a voit să intre în peştera în care a locuit Pitagora, acel mare filozof. Dar, de vreme ce era locul prăpăstios şi foarte greu de urcat, a rămas într-un loc mai jos de peşteră şi acolo se ruga Domnului. Cel mai mare al ostrovului, cu numele de Teofan, umbla la vînat prin locurile acelea şi, apropiindu-se cîinii de locul unde era ascuns cuviosul, l-au simţit şi au început a lătra. Teofan, crezînd că este vreo fiară sălbatică, a pus săgeata în arc şi l-a întins acolo unde lătrau cîinii. Dar dumnezeiescul dar a păzit pe cuvios că nu mergeau săgeţile acolo unde Teofan le îndrepta; iar cînd a aruncat a patra oară, a căzut şi arcul din mîinile lui, încît îi tremura inima.

Atunci a înţeles că lucrul ce se făcuse era cu voia lui Dumnezeu şi, descălecînd de pe cal, s-a apropiat de desişul acela şi a văzut pe sfînt rugîndu-se. Pentru aceea, lepădînd la pămînt armele, s-a închinat cuviosului cu lacrimi, zicînd: "Vai mie, ticălosul! Ce aveam să pătimesc, era să te ucid pe tine sfinte al lui Dumnezeu, căci n-ai zis nici un cuvînt ca să te cunoaştem, ci ai tăcut şi te-ai primejduit". Atunci l-a ridicat cuviosul şi, felicitîndu-l pe el, l-a rugat ca să-i ajute să se suie în peştera lui Pitagora. Acesta, ducîndu-se acasă, a adus scară şi s-a suit şi, văzînd că locul este după dorinţa sa, a rămas acolo liniştindu-se; şi-i aducea hrană chiar acel boier şi toate cele de trebuinţă.

După puţină vreme a străbătut şi pe acolo vestea despre el, încît mulţi oameni s-au adunat şi s-au sălăşluit împrejurul muntelui. Pentru aceea, iarăşi s-a făcut lavră în Cerchin ca şi mai înainte, unde au mai fost trei mănăstiri, pe care agarenii le-au pustiit şi acum, prin Cuviosul Pavel, iar s-au înnoit. De aceea diavolul îi pizmuia şi-i supăra cu multe feluri de năluciri şi de ispite.

Odată, coborîndu-se din peşteră ca să cerceteze pe fraţii de jos, i s-a arătat scara plină de şerpi, de sus şi pînă jos. Văzînd-o, de multe ori cuviosul a cunoscut vicleşugul diavolului, al şarpelui celui dintîi care ura pe oameni şi voia să împiedice folosul monahilor. Atunci a făcut cruce asupra scării şi, cîntînd psalmul nouăzeci, a coborît fără frică, iar şerpii au pierit şi niciodată nu s-au mai arătat.

Monahii care petreceau în Latru aveau mîhnire nemăsurată pentru lipsa cuviosului, căci i-a lăsat singuri şi a fugit; iar ei îl căutau prin munţi, prin peşteri, prin crăpăturile pietrelor, în orice loc. Apoi, înştiinţîndu-se că se află în ostrovul Samului, au trimis scrisori cu un ieromonah, anume Ioan, care, după ce a ajuns în Sam, umblînd mult şi ostenindu-se, s-a aşezat pe o piatră să se odihnească. Atunci a ieşit o viperă din cuibul ei, care era în piatra aceea şi l-a muşcat de un picior; apoi, strigînd de durere şi adunîndu-se mulţi, l-au întrebat de unde este şi ce a pătimit. Înţelegînd pricina, unul dintr-înşii a alergat la Cerchin şi, aflînd pe sfînt în peşteră, i-a spus pricina. Iar cuviosul îndată punînd puţină apă în vas şi făcînd semnul crucii, i-a zis lui: "Du-te degrabă, dă-i apa aceasta să o bea şi se va face sănătos". Şi făcînd întocmai omul acela, bolnavul cum a văzut apa, cel care era gata să moară de otrava şarpelui, s-a făcut sănătos. Apoi, sculîndu-se, a mers la cuvios şi, dîndu-i scrisoarea cu lacrimi, i-a spus cîtă întristare şi mîhnire a pricinuit fraţilor prin plecarea sa pe ascuns. După aceea atît de mult l-a rugat, încît, sculîndu-se, i-a urmat lui, căci nu avea nimic în peşteră să ducă cu sine, aşa de lipsit şi cu totul sărac era.

Deci, ajungînd în muntele Latrului, petrecea viaţa mai îmbunătăţită decît înainte. Apoi s-a învrednicit a avea vedenii minunate, privind bunătăţile ce aşteptau pe cei drepţi, cum şi muncile păcătoşilor pe care le povestea monahilor cu multe lacrimi, ca să se păzească şi să nu pătimească şi ei asemenea. De multe ori îl vedeau fraţii cînd avea vreo vedenie, stînd cu totul nemişcat, căci nici nu vedea, nici nu auzea, ci sta ca un stîlp neînsufleţit. După multă vreme, trecînd vedenia, vărsa multe lacrimi, aducîndu-şi aminte de cele înfricoşate şi văzute de dînsul şi nu putea să se mişte de frică. Întrebîndu-l fraţii să le spună ce a văzut, el a răspuns: " Nu este cu putinţă să vă povestească o limbă de tină, cîte văd ochii minţii celei netrupeşti. Numai aceasta vă zic vouă: că muncile păcătoşilor sînt atît de cumplite, încît cea mai mică de acolo este mai grea şi mai cumplită decît cea de aici vremelnică. Căci precum dă preabunul Dumnezeu mari faceri de bine şi răsplătiri celor îmbunătăţiţi şi le răsplăteşte cu înmiite şi veşnice desfătări, pentru o puţină osteneală, pe care o rabdă pentru dragostea lui, aşa şi nemulţumitorilor păcătoşi, cei ce defaimă legea Lui, le răsplăteşte ca un drept judecător, cu înfricoşate şi veşnice munci, pentru răutăţile ce le fac; pentru că fac voile lor cele trupeşti, ca nişte dobitoace necuvîntătoare, mai mult decît dumnezeieştile şi mîntuitoarele lui porunci".

Cuvintele acestea le adeverea cu vieţuirea sa cea aspră şi minunată şi cu înfricoşatele nevoinţe, muncindu-şi trupul aici vremelnic, ca să se izbăvească acolo de muncile cele grele şi veşnice, pentru care s-a făcut pricină de mîntuire a multora; căci auzind înfricoşatele povestiri ale lui şi, văzînd nevoinţele lui cele înfricoşate, îl cinsteau şi întru evlavie îl aveau. Deci a străbătut vestea cea bună despre dînsul mai în toată lumea şi toţi se minunau de dînsul şi chiar împăraţii îi scriau scrisori. Aşa Petru, împăratul româno-bulgar, i-a trimis scrisoare şi daruri ca să se roage pentru sufletul lui Domnului. La fel şi papa Romei a trimis înadins pe un monah ca să-i scrie viaţa şi petrecerea lui. Împăratul Constantin a trimis lui scrisori ce se păstreză şi astăzi în lavră.

Avea cuviosul şi darul de la Dumnezeu că îi strălucea faţa ca nişte raze de soare, încît unii nu puteau să stea multă vreme să se uite la el, că li se întunecau ochii; aceasta nu se arăta la toţi, ci numai la cei ce aveau credinţă şi evlavie către dînsul. Avea fericitul şi darul mai înaintei-vederi şi orice ar fi proorocit se împlinea. Avînd odată preacredinciosul împărat Constantin oaste bine pregătită să dea război Critului, a trimis scrisoare cuviosului, întrebîndu-l ce sfîrşit avea să aibă războiul; iar el a vestit să nu facă război cu Critul în anul acesta, că îi va pricinui mare pagubă. Acestea auzindu-le împăratul s-a mîhnit, căci adunase mult popor şi mult aur cheltuise cu oastea; n-a ascultat pe sfînt şi a trimis ostaşii, care au fost biruiţi de la Crit; i-a pricinuit multă căinţă că n-a crezut proorocirii sfîntului. Multe a proorocit şi mai înainte, încît îl aveau toţi ca pe un sfînt prooroc.

Cuviosul avea obicei să facă praznic la duminica lui Toma şi ospăta pe toţi cîţi veneau în ziua aceea în lavră. Iar într-un an s-a întîmplat de nu avea nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici legume, de aceea economul lavrei se mîhnea că nu avea nimic de mîncare şi a trimis la cuviosul să întrebe ce să facă. Iar el mai întîi a mustrat necredinţa lor, apoi a poruncit să gătească biserica pentru praznic, că Domnul le va trimite de sus ajutor. Aşa a zis gura cea sfîntă şi Domnul a întărit hotărîrea robului Său. Căci a doua zi, sîmbăta, cum s-a luminat de ziuă, au venit din Melit doi catîri încărcaţi cu pîine frumoasă, cu vin, cu brînză, cu ouă şi cu altele, pe care le trimiseseră iubitori ai lui Hristos. După puţin timp au venit altele mai multe, de la episcopul Amazoniei şi clericii au trimis alte bucate deosebite; şi satele dimprejur şi-au adus obolul; iar toate poverile acelea au sosit sîmbătă dimineaţa. Deci, gătind masă îndestulată, au mîncat toţi şi s-au săturat. Atunci a zis cuviosul către econom şi către ceilalţi fraţi: "Aceste bunătăţi pe care le-a trimis Domnul nostru Iisus Hristos sînt mustrări ale necredinţei voastre, căci vă îndoiaţi, iar dacă aţi fi crezut în El, cîte ne-ar fi trimis!" Atunci ei au căzut la picioarele lui, cerîndu-i iertare.

Un boier al împăratului Constantin, protospătar, cu numele Mihail, era prieten al cuviosului foarte iubit. Pe acesta împăratul l-a osîndit la moarte, căci a făcut război cu maurii şi i-a ucis pe mulţi fără voia lui şi a fost pîrît la împărat că i-a nedreptăţit. Pentru aceea împăratul, ca să-i împace, a poruncit să taie capul spătarului. Văzîndu-se într-o primejdie ca aceea, boierul a scris cuviosului să-l ajute în acel necaz. Iar cuviosul a poruncit părinţilor să slujească sfînta liturghie pentru prietenul său Mihail, iar el se ruga în turn; în al treilea ceas al zilei, după săvîrşirea Sfintei Liturghii, s-a suit unul din ucenici în

turn şi a zis cuviosului: "În ceasul acesta Mihail a fost scos din temniţă şi iertat de împărat, pentru sfînta liturghie şi pentru rugăciunea ce aţi făcut-o pentru dînsul; iar acum vine către noi să ne mulţumească, ca un prieten recunoscător". Şi aşa a fost precum a proorocit.

Într-o vreme oarecare, cuviosul a trimis în Bizanţ pe doi fraţi pentru o trebuinţă ce avea; şi cînd erau prin dreptul ostrovului ce se numeşte Calonimon s-a ridicat un vînt înfricoşător şi mare furtună s-a stîrnit, încît s-au rupt toate pînzele şi celelalte părţi ale caiacului s-au rupt, oamenii aşteptîndu-şi moartea, fiindcă se arătase înaintea lor o vîltoare înfricoşată, care sorbea marea şi trăgea corabia după sine. Atunci cei doi fraţi, văzînd acea mare primejdie, au zis: "Sfinte Pavele, ajută-ne nouă! Şi, ca prin minune, a venit o putere dumnezeiască şi a depărtat corabia de acea bulboană învîltorată şi a aşezat-o pe mal. Iar fraţii ziceau: "De te-ai fi rugat, Cuvioase Pavele pentru noi nu ajungeam într-o primejdie ca aceasta". Adormind, au văzut pe Cuviosul Pavel în vis, zicîndu-le: "Sculaţi-vă şi nu vă temeţi, mergeţi în drumul vostru". Şi intrînd în corabie s-au bucurat şi au mers către Bizanţ fără piedică. Asemenea s-a întîmplat şi unui boier, anume Vaanis, care era cunoscut cuviosului şi pe care l-a izbăvit dintr-o mare furtună.

După ce a petrecut destulă vreme în muntele Latru, după întoarcerea de la Cherchin, iarăşi s-a îngreunat cu grija fraţilor şi a voit să se ducă în peştera lui Pitagora, aducîndu-şi aminte de liniştea ce avea mai înainte acolo. Deci a luat doi fraţi şi a fugit într-o noapte cu caiacul, iar cînd s-a apropiat de Sam şi au văzut muntele Cherchin, în care era peştera unde locuise mai înainte, au suspinat de ceea ce au văzut - căci locul era cu totul pustiu şi nu aveau nici un ajutor omenesc. Iar cuviosul i-a ocărît pentru puţina credinţă ce o aveau şi, cunoscînd mai înainte ce avea să vie, a zis către dînşii: "Văd un om care stă cu faţa către Răsărit şi se roagă; ajungînd acum pe pămînt, vi-l voi arăta". Şi cum au ieşit din caiac, i-a întîmpinat un om din acel ostrov, care a zis: "Bine aţi venit părinţi, de trei ori fericiţi". Iar ei l-au întrebat de unde este şi cum i-a cunoscut? El a răspuns: "Sînt dintr-un sat al acestui ostrov şi am văzut astă noapte pe cineva zicîndu-mi acestea: Du-te degrabă la malul mării să primeşti pe cuviosul Pavel şi du-i şi doi catîri! Deci, iată că v-am adus". Acestea auzindu-le toţi s-au mirat şi înspăimîntat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru fericitul Pavel. Şi-au pus rasele pe dobitoacele acelea şi s-au suit la peşteră; apoi au făcut Sfînta Liturghie, au mîncat şi au mulţumit Domnului.

Liniştindu-se acolo multă vreme, şi-a adus aminte iarăşi de Latru şi s-a întors acolo să mîngîie pe fiii săi cei duhovniceşti, ca să nu se mîhnească, rămînînd iarăşi în chilia sa, nevoindu-se ca şi mai înainte.

Mergînd odată unul din ucenicii lui cei mai de frunte ca să-l cerceteze cum se află, l-a văzut de departe stînd pe o piatră şi rugîndu-se, avînd sfintele sale mîini ridicate spre cer, iar picioarele îi erau ridicate de la pămînt ca de un cot, iar alteori ca de doi, stînd în văzduh şi săruta ceva; ce săruta, nu vedea fratele. Şi fiind întrebat de ucenic, a zis că vede icoana lui Hristos, tipărită în aer şi, din multa dragoste ce avea către Dumnezeu,

înfierbîntîndu-i-se inima, săruta chipul iubitului său, fiind aprins de focul dumnezeiesc şi cu acest chip primea mîngîiere.

Un oarecare nobil, cu numele Fotie, fiind om înţelept şi cu bună ştiinţă, împăratul Constantin care-l iubea, l-a trimis la cuvios cu scrisoare. Iar Pavel, după ce a dat răspunsul către împărat, a rugat pe nobil să-i facă un bine, adică să pună lîngă sfînta mahramă a chipului Domnului nostru Iisus Hristos, cel nefăcut de mînă, care se afla la Constantinopol, altă mahramă la fel cu aceea; s-o apropie de dînsa şi să o lase cîtăva vreme lîngă chipul lui Hristos, apoi s-o ia şi s-o trimită acolo la peşteră. Nobilul a făcut după rugămintea cuviosului. Primind cuviosul mahrama aceea, i se închina cu evlavie, văzînd într-însa zugrăvit chipul cinstit al lui Hristos, precum era şi pe sfînta mahramă; dar altcineva nu vedea aceasta, ci numai de trei ori fericitul. Altădată, vrînd Fotie să meargă la fericit, împăratul i-a poruncit să ia bine seama la chipul feţei lui, ca să-l înştiinţeze, ce fel de faţă are, la stat şi la alte semne; iar el, după ce a mers, s-a uitat de multe ori la faţa cuviosului, dar nu putea să vadă bine, căci ieşeau raze din faţa lui şi nu-l lăsau să vadă, ci îi luau vederea şi n-a putut să înţeleagă chipul.

Un ucenic al cuviosului, anume Simeon, îl vedea uneori vesel la faţă, iar alteori mîhnit şi întristat şi întrebîndu-l care-i pricina, i-a zis: "Cînd nu vine nimeni să mă împiedice în liniştea cea dorită, mă aflu plin de veselie şi de bucurie, căci văd împrejurul meu o lumină dulce şi veselitoare. Cu aceasta desfătîndu-mă, îmi uit toată desfătarea trupului şi deşertăciunea lumească. Iar cînd se întîmplă de mă împiedică cineva de la această preadulce îndeletnicire şi cugetare mîngîietoare, cu niscaiva cuvinte străine şi nefolositoare, îndată mă lasă pustiu acea frumoasă şi prea dulce lumină şi de aceea mă vezi posomorît, pentru că mă mîhnesc". Atunci iarăşi a întrebat fratele: "Eşti încredinţat, părinte, că acea lumină este dumnezeiască şi nu din vreo putere diavolească"? Iar el a răspuns: "Lumina cea diavolească este în chipul focului şi afumă, ca acest foc simţit, şi cînd o vede vreun om smerit şi curat o urăşte şi se îngreţoşează de dînsa. Iar lumina cea bună este preadulce şi înveselitoare, umple sufletul de bucurie şi de linişte nemăsurată şi-l face pe dînsul smerit şi iubitor de oameni, gonindu-i toate gîndurile rele, tot cugetul şi învoirea necuvioasă".

Cuviosul avea foarte multă evlavie către sfînta mărturisitoare a lui Hristos, Ecaterina, mai multă decît către alte sfinte şi o prăznuia. Într-un an, după Sfînta Liturghie, şezînd cu toţii la masă, fraţii şi străinii care au participat la sfînta liturghie, iar masa fiind pusă afară, a venit o ploaie mare şi s-au sculat toţi nemîncaţi, fugind de frica ploii, dar cuviosul le-a poruncit să şadă fără frică. Apoi rugîndu-se lui Dumnezeu o! minune! ploaia a stat pînă ce au mîncat, apoi după mulţumirea mesei atîta ploaie s-a revărsat pe pămînt, încît toţi s-au înspăimîntat.

Altădată a mers un cerşetor în chip monahicesc, în muntele acela pentru milostenie, cu multă obrăznicie şi i-a cerut argint, sau o haină, iar cuviosul, neavînd nimic să-i dea, l-a scos afară. Pentru aceea el s-a coborît ocărînd pe cuvios, căci nu i-a dat milostenie. Şi, mergînd în casa de străini unde era un monah cu numele de Vasile, prihănea pe cuvios,

zicînd că este nemilostiv şi altele. Iar Vasile îl sfătuia, zicînd: "Taci, nu grăi de rău pe dreptul, ca să nu te pedepsească Domnul". Dar acesta nu-l asculta şi zicea mai multe rele. Pentru aceea a pedepsit Dumnezeu după dreptate pe cel nedrept. Căci, căzînd la pămînt cu faţa în sus, s-a umflat tot trupul lui şi ardea ca un foc dinăuntru; atît se umfla pielea lui, încît era gata să crape ticălosul şi, nesuferind durerile cele cumplite, striga: "Miluiţi-mă, pentru Domnul". Atunci Vasile i-a zis: "Într-alt fel nu vei afla ajutor, decît numai să chemi pe însuşi cuviosul pe care l-ai ocărît. Deci, să te duci la el şi să-ţi mărturiseşti păcatul, cerîndu-ţi iertare". Şi făcînd aşa, l-a primit nepomenitorul de rău, l-a sărutat ca pe un iubit al său şi l-a iertat.

Ducîndu-se odată cuviosul la Efes să se închine Sfîntului Ioan, cuvîntătorul de Dumnezeu şi tămîind un diacon după obicei şi pe cei ce erau de faţă, cînd a tămîiat pe dumnezeiescul Pavel, acesta a zis: "Şi episcopul să ne pomenească pe noi". Iar diaconul a răspuns: "Eu episcop? Pentru care faptă bună a mea, eu netrebnicul?" Cuviosul a zis: "Da, să nu te îndoieşti nicidecum". Şi astfel, după puţină vreme, s-a făcut diaconul mitropolit al Patrelor.

Odată cuviosul a trimis un monah tînăr într-un sat pentru o treabă. Acela mergînd şi, întîmplîndu-se noapte, a rămas peste noapte într-o casă, în care era o fată frumoasă, care a îndrăgit pe monah ca pe unul ce era tînăr. Şi peste noapte el dormind, s-a dus fata şi s-a culcat lîngă el, iar acela, deşteptîndu-se şi, aflînd-o lîngă el, s-a smintit ca un om şi s-a plecat cu gîndul ca să facă păcat; dar, cînd a îmbrăţişat-o, a auzit glasul dulce al cuviosului zicîndu-i pe nume: "Ce voieşti să faci, ticălosule? Scoală degrabă şi vino la mănăstire". Monahul, auzind acelea, s-a mîhnit foarte şi izgonind pe femeie cu fierbinţeala duhului, s-a sculat din pat şi a fugit. Şi ajungînd la cuvios, şi-a mărturisit păcatul; iar cuviosul l-a sfătuit să se păzească cu sîrguinţă de aici înainte.

Astfel minunatul Pavel, nu numai fiind de faţă, ci şi departe aflîndu-se, ajuta pe fiii săi. Iar cînd s-a apropiat sfîrşitul sau mai bine zis mutarea sa, căci cuviosul a cunoscut şi aceasta, a scris legi şi canoane pentru petrecerea cea monahicească, apoi s-a pogorît din munte şi, chemînd pe fraţi, le-a dat lor, ca şi Moise tablele legii; după aceea, a poruncit unui frate să le citească fraţilor şi el s-a suit iarăşi în munte. În a cincea zi a lunii decembrie, s-a pogorît să bată toaca, ca să se adune fraţii şi le-a zis: "Să ştiţi că de acum nu mă voi mai sui în munte, ci să meargă doi fraţi acolo, să aducă evanghelia, după ce vor sluji Sfînta Liturghie". Apoi s-a culcat pe pat şi a venit o fierbinţeală, iar el a început a învăţa pe monahi să nu se lenevească în nevoinţele cele monahiceşti, ca să afle odihnă veşnică.

Iar în ziua sfîrşitului său, a adunat pe toţi fraţii şi a zis să aleagă egumen pe care vor voi. Ei au început a plînge, văzînd că se vor lipsi de păstorul lor cel bun. Au zis să lase el pe cine trebuie şi pe cine va voi, fiind luminat de dumnezeiescul dar. Iar cuviosul le-a zis: "Eu altui păstor nu vă dau decît numai în mîinile preacurate ale Stăpînului Hristos, ca El să vă păzească nevătămaţi, într-o unire şi un gînd. Aveţi încă şi întinatul meu trup nedespărţit şi vă făgăduiesc că voi fi şi duhovniceşte cu voi şi vă voi ajuta, pînă cînd nu veţi cădea în vreun păcat mare, ca să vă duceţi întru pierdere. Şi cel ce va putea petrece în muntele

acesta rîpos şi prea aspru pînă la sfîrşitul lui, eu voi da răspuns pentru păcatele lui, în ceasul judecăţii". Şi acestea s-au arătat adevărate, precum le-a proorocit, prin minunea care a făcut după adormirea sfîntului, unui monah cu numele Lazăr, după cum se arată în cartea lavrei.

Sfătuindu-i destul şi prorocindu-le, şi-a dat sfîrşitul său în mîinile lui Dumnezeu în luna decembrie ziua a cincisprezecea, anul de la zidirea lumii şase mii patru sute şaizeci şi patru (iar de la Hristos nouă sute cincizeci şi şase). El era la statură mic, cu capul pleşuv, cu barba scurtă şi lată, la faţă galben, însă minunată prin strălucire. Iar în ceasul cînd a adormit cuviosul, unii din cei ce erau de faţă au auzit în văzduh glasurile diavolilor, ca şi cum i-ar fi bătut cineva, cînd se suia sfîntul lui suflet în cer.

Un monah oarecare, cu numele Fotinos, care locuia în Bizanţ, în seara aceea în care a adormit cuviosul, a văzut cum îl suiau îngerii şi, punînd tămîie pe cărbuni, striga acestea: "Pomeneşte-mă, cuvioase părinte, acolo unde te duci, înaintea lui Dumnezeu!" Iar episcopul Monemvasiei, fiind acolo în chilia lui Fotinos, l-a întrebat: "Ce ai văzut?" El a răspuns: "Sfinţii îngeri duc la cer sufletul Cuviosului Pavel, cel din Latru". Asemenea vedere a avut şi alt monah cu numele de Cosma, care locuia afară din cetate, fiind egumen în mănăstirea Armamentariei; acela a văzut cu ochii minţii sufletul cuviosului, fiind dus la cer de sfinţii îngeri şi a spus tuturor monahilor mănăstirii sale.

Apoi îngropînd sfîntul lui trup în nartica (tinda) bisericii, era acolo un monah, cu numele Efrem, care avea un diavol rău şi nu-l ştia nimeni mai înainte, dar atunci foarte rău l-a tulburat la aşezarea în mormînt a cuviosului; apoi a ieşit, fiind silit de dumnezeiescul dar dat sfintelor moaşte ale cuviosului. Şi nu numai acestea, ci şi alte minuni multe a săvîrşit, printr-însul Atotputernicul Dumnezeu, dintre care vom mai spune puţine, ca să cunoaştem cîtă îndrăzneală avea el către Stăpînul Hristos şi după moarte.

Egumenul lavrei, care a fost după cuviosul, vrînd să zidească într-un loc cuviincios o biserică în numele cuviosului, ca să mute acolo sfintele lui moaşte, îl împiedicau două pietre mari şi, neputînd zidarii a le sfărîma se mîhni egumenul. Într-o noapte, un monah îmbunătăţit a văzut în vis pe cuviosul ţinînd o trestie în mîinile sale şi închipuind cinstita Cruce pe pietrele acelea.

Sculîndu-se din somn, monahul a spus egumenului visul; şi îndată a pus pe meşteri de au tăiat pietrele cu atîta uşurinţă, de parcă ar fi tăiat nişte lemne şi cu pietrele acelea a zidit cea mai mare parte a bisericii, pe care a săvîrşit-o în ziua în care adormise cuviosul. Şi vrînd să facă mutarea moaştelor, ca să le aşeze în biserica cea nouă, s-au adunat mulţime de creştini cucernici şi iubitori de Hristos, chemîndu-i pe dînşii sfîntul, în chip luminat. Iar cînd s-au apropiat de mormînt cu făclii şi tămîie aprinsă, cum au deschis puţin, a ieşit o bună-mireasmă, încît nu numai biserica, ci şi locul dimprejur s-a umplut. Iar cînd au descoperit mormîntul desăvîrşit, au văzut că era sfîntul trup plin de mir cu bună mireasmă, ca un nard de mult preţ, iar cîţi s-au apropiat de dînsul, a rămas în mîinile lor acea mireasmă multe zile şi nu se împuţina cu spălarea.

Aşa proslăveşte Domnul pe cei ce-l proslăvesc pe El, împlinindu-i sfintele şi mîntuitoarele Lui porunci. Deci cîntînd, precum se cădea, cîntări duhovniceşti, au aşezat cinstitele lui moaşte în biserica nouă, săvîrşind praznicul cuviosului cu bucurie şi nemăsurată evlavie.

Un monah al aceleiaşi lavre avea durere mare la un genunchi şi zăcea de trei luni nemişcat, neputînd să umble şi a văzut şi el pe cuviosul în vis făcîndu-i semn cu mîna să se scoale şi îndată s-a făcut sănătos; toţi cîţi l-au văzut s-au minunat.

O femeie avea o bubă foarte mare în frunte, încît îi mîncase nu numai carnea, ci şi oasele capului şi de acum era să moară, dar luînd untdelemn din candela cuviosului, s-a uns şi îndată s-a vindecat.

Acestea şi multe altele, care covîrşesc ca număr, putere, vremea şi mintea de a le istorisi, le-a săvîrşit minunatul Pavel, la cei ce alergau cu credinţă neîndoită la el, întru slava Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh, a unui Dumnezeu Căruia I se cuvine cinste şi închinăciune în veci. Amin.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Agheu
(16 decembrie)

Acesta este din seminţia lui Levi, născut în Babilon pe vremea robiei evreilor. Încă fiind tînăr a venit din Babilon la Ierusalim şi a proorocit cu sfîntul prooroc Zaharia, treizeci şi şase de ani, mai înainte de întruparea Domnului Hristos cu patru sute şaptezeci de ani; şi a proorocit sfîntul prooroc Agheu despre întoarcerea poporului din robie şi a văzut în parte zidirea bisericii cea înnoită de Zorobabel, după întoarcerea din robia Babilonului. Apoi a răposat cu pace şi s-a îngropat cu cinste, aproape de mormintele preoţilor, de vreme ce şi el era din neamul preoţesc. El era pleşuv şi bătrîn, cu barba rotundă, cinstit şi vestit întru faptă bună; apoi era iubit şi cinstit de toţi, ca un prooroc mare şi preaslăvit. Iar numele lui se tîlcuieşte praznic, sau cel ce prăznuieşte.

Pomenirea fericitei împărătese Teofana, soţia împăratului Leon
(16 decembrie)

Fericita Teofana era cu naşterea şi cu creşterea din Constantinopol, din seminţie împărătească, rudenie a trei împăraţi şi soţie de împărat. Tatăl ei avea numele Constantin, fiind şi cu dregătoria ilustrie, iar pe maica sa o chema Ana.

Aceştia, vieţuind în cinstită însoţire, erau sterpi, pentru care lucru pururea se mîhneau, căci nu aveau fii. Şi doreau foarte mult rod însoţirii lor, deci se rugau Preacuratei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoare şi, mergînd de-a pururea întru cinstita ei biserică, cea din Forachia, îşi vărsau înaintea ei focul inimii lor, în rugăciunile cele cu osîrdie: "Să se

dezlege o, Stăpîna lumii, nerodirea noastră, prin milostivirea ta şi să primim naştere de fii de la Ziditorul, prin mijlocirea ta".

Ceea ce cereau cu credinţă au şi dobîndit. Cu darul aceleia către care se rugau cu osîrdie au primit dezlegare nerodirii lor. Deci au născut prunc, parte femeiască, şi i-au pus numele de Teofana, care, de la al şaselea an al vîrstei sale, a fost dusă la învăţătură de carte şi povăţuită spre toată fapta cea bună. Şi se vedeau, chiar din vîrsta ei cea copilărească, semnele faptelor bune celor mari ce aveau să fie, precum şi ale sfinţeniei. De aceasta se bucurau foarte mult părinţii, văzînd obiceiurile ei cele bune şi nădăjduiau că se vor mîngîia cu a ei naştere de fii. Deci, luau seama la un tînăr asemenea ei, de neam bun şi cu obiceiuri bune, cu care să o însoţească după lege, căci acum era în vîrstă şi înflorea cu toate darurile, mai mult decît cele de vîrsta ei.

În acea vreme s-a făcut cercetare de către împăratul Vasile Macedon ca să afle o fecioară bine împodobită cu fapte bune, pentru însoţirea fiului său, Leon, cel preaînţelept. Şi, aflînd pe Teofana mai frumoasă decît altele, a însoţit-o cu fiul său, care era acum şi el împărat, săvîrşind nunta cu multă bucurie şi veselie. Trecînd cîtăva vreme, a semănat vrăjmaşul viclean neghină între împărat şi fiu, căci s-a ridicat cu mare mînie tatăl asupra fiului şi luîndu-l pe el, împreună cu soţia sa Teofana, i-a închis într-un loc întunecos, punînd străji mari. Aceasta s-a făcut după răutatea cea ascunsă a vicleanului Teodor Santavarin, episcopul Evhaitei, care era vrăjitor şi pe care nu-l iubea împăratul Leon.

Aceasta s-a început aşa: murind feciorul cel mai întîi născut, cu numele de Constantin, împăratul Vasile se mîhni mult şi plîngea nemîngîiat după el. Văzînd vrăjitorul pe împărat în mare supărare, vrînd să-l mîngîie, a arătat cu vrăjile sale pe Constantin după moarte, venind spre el călare pe cal. Iar împăratul a cuprins pe fiul său în braţele sale şi deodată nu l-a mai văzut. Se stinsese vrăjitoria. Atunci împăratul se sperie, crezînd că ce văzuse era adevărat şi foarte mult cinstea pe Santavarin, avîndu-l prieten apropiat şi asculta de dînsul. Iar împăratul cel tînăr, Leon, fiind înţelept şi temător de Dumnezeu, se scîrbea de acel vrăjitor şi, urîndu-l ca pe un vrăjmaş al lui Dumnezeu, nu-l băga în seamă.

Cugetînd însă cum să aibă izbîndă asupra împăratului Leon, deoarece îl trecea cu vederea, vrăjitorul a meşteşugit astfel: avînd prilej, s-a apropiat de împăratul Leon şi, ca şi cum i-ar dori binele şi i-ar fi prieten, a zis: "Iată, tu eşti împărat tînăr şi ieşi întotdeauna cu tatăl tău la vînătoare. Deci, ar trebui să porţi la tine o săbioară, pentru vreo întîmplare, că uneori îţi va trebui împotriva fiarelor, alteori o vei da tatălui tău la vreme de trebuinţă, iar altă dată, dacă nişte vrăjmaşi - de care nu puţini are - ar năvăli asupra tatălui tău fără de veste, atunci, îndată scoţînd săbioara cea purtată pe ascuns, vei răni pe vrăjmaş şi vei salva pe tatăl tău".

Aceste cuvinte înşelătoare ale acelui vrăjmaş, ascultîndu-le tînărul împărat şi nepricepînd vicleşugul lui, a început a purta o sabie mică, cînd mergea la vînat sau oriunde ar fi mers cu tatăl său. După aceasta, vicleanul Santavarin a grăit în taină bătrînului împărat Vasile: "Iată, fiul tău Leon vrea să te omoare fără veste, pentru ca să împărăţească el singur. Şi

acesta să-ţi fie semnul gîndului lui cel rău: cînd ieşi la vînat şi este şi el, poartă în cizmă ascunsă o săbioară pregătită, ca să găsească vreme prielnică să te lovească fără veste şi să te omoare. Dacă voieşti să ştii, încearcă a merge la vînat şi, ieşind la cîmp, porunceşte să se caute ce are în cizmă şi vei vedea de nu va fi aşa, precum auzi de la mine".

Deci, împăratul Vasile a luat pe fiul său cel tînăr şi a ieşit la vînat. Fiind la cîmp a poruncit să fie căutat în cizmă şi a aflat o săbioară ascuţită la amîndouă părţile şi îndată s-a aprins de mînie asupra fiului său, socotind adevărate cele spuse lui; şi nu asculta spusele împăratului Leon, că nu spre moartea părintelui său are săbioara, ci pentru oarecare primejdii şi pentru păzirea vieţii lui. Dar tatăl, fiind supărat, nu-l ascultă şi-l închise pe fiul său într-o casă întunecoasă din palat, împreună cu fericita Teofana, soţia lui, punînd strajă puternică. Astfel, a izbutit vrăjmaşul vrăjitor, şi chiar mai rău, căci împăratul voia să-i scoată ochii fiului său, dar s-au opus patriarhul şi toată suita sa.

Şi a petrecut nevinovatul împărat Leon şi cu fericita Teofana în acea închisoare întunecoasă mai mult de trei ani, nefăcînd nici un rău. Acolo nu se îndeletniceau decît numai cu posturi şi cu rugăciuni, tînguindu-se în închisoarea lor şi punînd înainte pe Dumnezeu - ca pe cel a toate văzător - martor pentru a lor nevinovăţie. De multe ori încercă suita să roage pe împărat pentru ei, dar nu găsea prilejul.

Odată însă s-a ivit şi acest prilej. În palat era un papagal, învăţat să grăiască cîteva cuvinte omeneşti, cu care mîngîia pe împărat şi pe ceilalţi. Aceasta avea colivia aproape de camera împărătesei, mama lui Leon, care tot timpul îşi jelea fiul: "Vai! vai! fiul meu Leon". Pasărea a deprins şi ea aceste cuvinte şi odată, săvîrşind împăratul praznicul Sfîntului Ilie proorocul, a chemat pe toţi boierii la masă, poruncind tuturor să se bucure cu el de acel ospăţ. Iar pasărea, grăind omeneşte, repeta întruna: "Vai! vai! fiul meu Leon". Auzind acestea, toţi boierii au lăsat masa, mîhnindu-se. Văzîndu-i împăratul, mîhniţi şi negustînd nimic şi nebînd nimic, întrebă care e pricina. Iar ei s-au sculat toţi şi, cu ochii plini de lacrimi, au zis: "Dacă o pasăre, care nu are înţelegere, se mîhneşte pentru domnul său, care fără vină pătimeşte şi aceasta veşnic se tînguieşte: "Vai! vai! fiule Leon!" dar noi care sîntem făptură înţelegătoare şi cuvîntătoare, ştiind că fiul tău pătimeşte fără vină şi numai din răutate omenească şi clevetire rabdă mînia ta, cum să ne veselim, să mîncăm şi să bem? Au nu noi trebuie să ne mîhnim? De a greşit fiul tău ceva, împărate, şi ar fi vrut să ridice mîna asupra ta, apoi dă-ni-l nouă şi-l vom face bucăţi, iar dacă nu este vinovat întru nimic, precum ştim, pentru ce-ţi munceşti sîngele tău?"

De aceste cuvinte umilindu-se împăratul, zdrobindu-şi inima şi fiindu-i jale, a poruncit îndată să scoată pe fiul său din închisoarea cea întunecoasă şi să-i radă părul ce-i crescuse în întuneric, apoi, îmbrăcîndu-l în haine împărăteşti, să-l aducă la sine cu cinste. Şi aducîndu-l, s-a sculat împăratul cu lacrimi şi şi-a îmbrăţişat fiul său, l-a sărutat şi l-a aşezat iarăşi la rînduiala cea dintîi. După aceasta a mai vieţuit puţin şi a căzut la boală şi a murit, lăsînd toată stăpînirea împărătească fiului său. Iar Leon, după moartea tatălui său, prinzînd pe vrăjitorul Santavarin, a poruncit să-l bată şi să-i scoată ochii şi l-a surghiunit la Atena. Astfel s-a întors răutatea la capul său, care era cu credinţă maniheu, cu învăţătura

vrăjitor şi cu făţărnicia creştin, iar cu dregătoria episcop, pe care împăratul Vasile îl socotea sfînt pentru minunile cele făcute cu vrăjile.

Iar fericita Teofana, după închisoarea aceea, deşi era împărătească se sîrguia pentru mîntuirea sufletească, nesocotind întru nimic slava cea împărătească şi trecînd cu vederea deşertăciunea vieţii. Neîncetat, ziua şi noaptea, avea pe buzele sale psalmi, cîntări şi rugăciuni şi toată viaţa sa o petrecea întru plăcere de Dumnezeu şi cu milostenii cîntîndu-L. Iar cu trupul său niciodată nu se sîrguia spre împodobire împărătească. Deşi era pe dinafară împărătească, îmbrăcată cu podoabe scumpe, pe dedesubt era îmbrăcată cu haine aspre de păr, cu care-şi chinuia trupul şi-l omora. Viaţa ei era pustnicească, pentru că se hrănea numai cu pîine proastă şi cu verdeţuri uscate, iar mesele cele cu bucate multe, cu totul erau urîte de dînsa. Bogăţia cea agonisită şi cinstită, care intra în mîna ei, o împărţea săracilor, scăpătaţilor, sărmanilor şi văduvelor, iar hainele de mare preţ şi podoabele le da în mîna acelora. Apoi locaşurile cele proaste în care locuiau cei ce petreceau viaţa monahicească, erau înnoite de dînsa cu averi şi cu toate cele de trebuinţă.

Astfel de sîrguinţă şi purtare de grijă avea pentru toţi această împărătească iubitoare de Hristos. Iar pe slugile sale şi pe robi îi avea ca pe nişte fraţi şi surori şi nu striga pe nimeni cu nume prost, ci pe toţi îi slăvea întru Domnul cu chemarea, cinstind numele fiecăruia, în oricare dregătorie şi slujbă ar fi fost. Apoi, din gura sa n-a ieşit niciodată nici blestem, nici cuvînt mincinos, nici defăimare, nici clevetire, nimic rău. Teofana era către toţi cu bunătate, căci plîngea cu cei ce plîngeau şi se bucura cu cei ce se bucurau. Iar patul ei, deşi era aşternut cu vison şi cu străluciri de aur împodobit, pe pămînt avea aşternută o rogojină proastă, ori pe oase ascuţite se pleca spre somn. Acel aşternut în toate nopţile, ca David, îl uda cu lacrimi şi foarte puţin somn avînd, îndată se scula spre lauda lui Dumnezeu. Ducea o viaţă atît de aspră încît, repede s-a îmbolnăvit de o mare boală trupească, însă cu sufletul n-a slăbit cu rugăciunile către Domnul şi n-a încetat a învăţa legile lui Dumnezeu, citind sfintele cărţi, ori ascultîndu-le. Apoi, toată osîrdia sa era să ajute întru totul pe cei năpăstuiţi, să apere pe văduve şi să îngrijească de cei săraci, să mîngîie pe cei mîhniţi şi să şteargă lacrimile celor ce plîngeau; şi astfel s-a făcut maică a tuturor celor ce nu aveau scăpare şi ajutor.

Vieţuind în lume, Teofana s-a lepădat de toate cele lumeşti şi a luat jugul cel bun al lui Hristos, iubindu-l; şi Crucea luînd-o a purtat-o pe umeri şi desăvîrşit a plăcut lui Dumnezeu. Simţind singură ieşirea sa din trup, a poruncit să vină toţi la dînsa pentru despărţire. Apoi, dînd tuturor sărutarea cea de pe urmă, a trecut de la împărăţia cea pămîntească către cea cerească şi a stat înaintea Împăratului slavei, cu multe fapte bune fiind înfrumuseţată şi a fost rînduită în ceata sfinţilor, celor ce bine au plăcut lui Dumnezeu, iar cinstitul ei trup a fost îngropat cu mare cinste.

Bărbatul ei, împăratul Leon preaînţeleptul, văzînd viaţa soţiei sale, sfinţenia ei cea mare şi cinstind-o pe dînsa, nu ca pe o soţie, ci ca pe o doamnă a sa şi mijlocitoare către Dumnezeu, a gîndit ca mai înainte de vreme să zidească o biserică în numele ei. Iar sfînta

înştiinţîndu-se de aceasta, nu numai că n-a voit, ci l-a oprit cu totul pe el. De aceea biserica, care s-a început în numele ei, a devenit biserica Tuturor Sfinţilor, iar cu sfatul întregii Biserici, a aşezat acest împărat ca să se serbeze praznicul tuturor sfinţilor, în duminica cea dintîi, după pogorîrea Duhului Sfînt. Căci, zicea împăratul, că de va fi Teofana sfîntă, apoi să se prăznuiască împreună cu toţi sfinţii căreia şi de la noi să-i fie cinste în veci. Amin.

Viaţa Proorocului Daniil şi a celor împreună cu dînsul trei prooroci: Anania, Azaria şi Misail (17 decembrie)

Proorocul Daniil se trăgea din seminţie împărătească, din seminţia lui Iuda, şi fiind încă copil mic a fost robit de Nabucodonosor, apoi a fost dus de la Ierusalim în Babilon, împreună cu Ioachim, împăratul Iudeii, unde tinereţile lui, cu darul lui Dumnezeu, au fost minunate şi preamărite; iar mai vîrtos, cu bună pricepere a vădit pe judecătorii cei nedrepţi şi fără de lege şi a izbăvit de moarte pe nevinovata Susana. Căci în acea vreme evreii, care erau în robie, aveau doi bătrîni pentru judecăţile lor, pe care îi aleseseră să judece pricinile poporului şi se adunau la judecăţi în casa lui Ioachim, bărbat vestit şi bogat în zilele acelea. Ioachim avea femeie cu numele Susana, fata lui Helchie, foarte frumoasă şi temătoare de Dumnezeu; iar părinţii ei, drepţi fiind, au deprins pe fiica lor la fapte bune, după legea lui Moise. Dar bătrînii aceia erau nelegiuiţi, căci în loc să judece drept, făceau nedreptăţi, încît se împlinea asupra lor graiul Stăpînului; "Ieşit-a fărădelege în Babilon, din bătrînii judecători".

Aceia, văzînd pe Susana în toate zilele intrînd în grădina bărbatului său şi ieşind, au poftit la dînsa, apoi şi-au abătut ochii ca să nu caute la cer, nici să-şi aducă aminte de judecăţile cele drepte. Ei nu şi-au spus unul altuia boala lor, pentru că se ruşinau a-şi mărturisi poftele, căutînd fiecare dintr-înşii vreme prielnică. Iar odată a zis unul către altul: "Să mergem acasă că este ceasul prînzului". Ieşind ei, s-au despărţit unul de altul şi întorcîndu-se au venit la loc. Apoi, întrebîndu-se unul pe altul de pricina întoarcerii, şi-au mărturisit unul altuia pofta sa şi atunci au rînduit vreme cînd vor putea să o găsească singură ca să-şi împlinească dorinţa. Deci a fost cînd păzeau ei ziua cea cu bun prilej, de a intrat Susana numai cu două slujnice în grădină, pentru că era arşiţă. Acolo nu era nimeni, numai cei doi bătrîni ascunşi, care o pîndeau pe ea.

Susana a zis slujnicelor: "Aduceţi-mi untdelemn şi săpun, apoi încuiaţi uşile grădinii ca să mă spăl". Slujnicele au făcut precum le-a zis, au încuiat uşile grădinii şi au ieşit pe cele din dos, ca să aducă cele ce li se poruncise lor, dar n-au văzut pe cei doi bătrîni care erau ascunşi. Însă, după ce au ieşit fetele, s-au sculat amîndoi bătrînii şi au fugit după dînsa zicînd: "Iată, uşile grădinii sînt încuiate şi nimeni nu ne vede pe noi, deci învoieşte-te cu noi, iar de nu, vom mărturisi asupra ta, că a fost cu tine un tînăr şi pentru aceea ai înlăturat pe fete de la tine". Iar Susana a suspinat şi a zis: "Greu îmi este de pretutindeni;

că de voi face aceasta, moarte îmi este mie, iar de nu o voi face, nu voi scăpa din mîinile voastre. Dar mai bine este a nu face şi a cădea în mîinile voastre, decît a greşi înaintea lui Dumnezeu". Apoi a strigat cu glas mare Susana, şi bătrînii împotriva ei au strigat şi alergînd, unul a deschis uşile grădinii, iar dacă au auzit cei din casă strigătele, au sărit pe uşile cele din dos, ca să vadă ce i s-a întîmplat. Şi dacă au spus bătrînii cuvintele lor, se ruşinară slujnicele ei foarte mult, pentru că niciodată nu au auzit cuvinte ca acelea despre Susana.

A doua zi, cînd s-a adunat poporul la bărbatul ei Ioachim, au venit şi bătrînii plini de cugetele lor de fărădelege asupra Susanei, ca să o omoare pe ea şi au zis înaintea poporului: "Trimiteţi la Susana, fata lui Helchie, care este femeia lui Ioachim". Trimiţînd, au venit ea, părinţii ei, fiii ei şi toate rudeniile. Susana era tînără şi frumoasă la chip, iar cei fărădelege au poruncit să se descopere pentru că era acoperită. Plîngeau toţi cei ce erau lîngă dînsa şi toţi cei ce o ştiau pe ea.

Deci, sculîndu-se amîndoi bătrînii au pus mîinile pe capul ei, iar ea plîngînd a căutat la cer, pentru că inima ei nădăjduia spre Domnul. Iar cei doi bătrîni au zis: "Umblînd noi amîndoi prin grădină, a intrat aceasta cu două slujnice, a închis uşile grădinii şi, dînd drumul slujnicelor, a venit la ea un tînăr, care era ascuns şi s-a culcat cu dînsa. Iar noi, fiind în fundul grădinii şi văzînd totul, am alergat asupra lor; pe tînăr nu l-am putut prinde, pentru că a fugit mai iute decît noi şi, deschizînd uşile grădinii, a sărit afară, iar pe aceasta am întrebat-o cine a fost tînărul acela şi n-a vrut să spună. Iată, aceasta mărturisim". Adunarea i-a crezut ca pe nişte bătrîni ai poporului şi judecători şi a osîndit-o pe ea la moarte.

Susana a strigat atunci cu glas mare: "Dumnezeule veşnice şi ştiutorule al celor ascunse, Care ştii toate mai înainte de săvîrşirea lor; Tu ştii că au mărturisit minciună asupra mea şi iată mor, nefăcînd nimic din ceea ce au mărturisit împotriva mea". Deci a ascultat Domnul glasul ei, căci dusă fiind spre pierzare, a ridicat Dumnezeu cu Duhul Sfînt pe un tînăr, al cărui nume era Daniil, şi a strigat cu glas mare: "Curat sînt eu de sîngele acesteia". Apoi s-a întors tot poporul către dînsul şi a zis: "Ce este cuvîntul acesta pe care tu îl grăieşti?" Iar el, stînd în mijlocul lor, a zis: "Dar aşa sînteţi de nebuni, fii ai lui Israil, necercetînd şi nepricepînd adevărul? Aţi osîndit pe fata lui Israil, întoarceţi-vă la judecată pentru că aceştia au mărturisit minciună asupra ei".

Deci s-a întors tot poporul cu sîrguinţă. Şi i-au zis lui bătrînii: "Vino şi şezi în mijlocul nostru şi ne spune, că ţi-a dat ţie Dumnezeu cinstea bătrînilor". Iar Daniil a zis către dînşii: "Despărţiţi-i pe ei unul de altul şi-i voi întreba eu". Şi făcînd astfel a chemat pe unul din ei şi i-a zis: "Învechitule în zile rele, acum a sosit vremea păcatelor tale pe care le-ai făcut înainte, judecînd nedrept, osîndind pe cei nevinovaţi, iar pe cei vinovaţi iertîndu-i, cu toate că a zis Dumnezeu: Pe cel nevinovat şi pe cel drept să nu-l omori. Deci dacă ai văzut-o pe aceasta, spune-mi, sub ce fel de copac ai văzut-o pe ea şi pe tînăr?" Iar el a zis: "Sub un smochin". Şi a zis Daniil: "Ai minţit; deci pedeapsa va fi asupra capului tău, căci iată îngerul lui Dumnezeu luînd poruncă, te va rupe în două".

Liberînd pe acela, a poruncit să-l aducă pe celălalt şi i-a zis lui: "Sămînţa lui Hanaan şi nu a Iudei, frumuseţea te-a înşelat şi pofta a răzvrătit inima ta. Aşa aţi făcut fetelor lui Israil, iar ele s-au temut a se alătura de voi şi fiica Iudei n-a suferit fărădelegea voastră. Acum spune-mi sub ce fel de copac ai văzut vorbind pe cei doi". Iar el a zis: "Sub un pin". Iar Daniil a zis lui: "Ai minţit; deci pedeapsa va fi asupra capului tău, căci aşteaptă îngerul lui Dumnezeu să te taie în două cu sabia şi să vă piardă pe voi". Apoi a strigat tot poporul şi a binecuvîntat pe Dumnezeu, Care mîntuieşte pe cei ce nădăjduiesc spre El.

Deci a pedepsit pe cei doi bătrîni, că i-a vădit pe ei Daniil, fiindcă au mărturisit mai apoi minciuna şi le-a răsplătit precum ei au viclenit vecinului, după legea lui Moisi; deci i-a omorît pe dînşii şi a mîntuit în ziua aceea om nevinovat. Iar Helchie şi femeia lui au lăudat pe Dumnezeu, pentru fiica lor Susana, împreună cu Ioachim, bărbatul ei, şi cu toate rudeniile, de vreme ce nu s-a aflat într-însa lucru de ruşine. Iar Daniil, din ziua aceea, s-a făcut mare înaintea poporului, pentru priceperea sa şi pentru darurile lui Dumnezeu care erau într-însul.

În acea vreme împăratul Nabucodonosor a zis lui Asfanez, cel mai mare peste eunucii săi, ca să aducă la palat pe fiii lui Israel din seminţia împărătească şi din cea domnească, tineri întru care nu este prihană, frumoşi la chip, înţelepţi, ştiind învăţătură şi care cugetă adînc şi sînt puternici - ca să fie în casă înaintea împăratului şi să-i înveţe carte şi limba haldeiască. Apoi le-a rînduit împăratul hrană în fiecare zi, din masa lui şi din vinul lui şi să-i hrănească pe dînşii astfel trei ani, iar după aceea să-i aducă înaintea împăratului.

Între dînşii se aflau din fiii Iudeii şi Daniil şi alţi copii în număr de trei, asemenea din neamul împărătesc, anume: Anania, Azaria şi Misail. Atunci, cel mai mare peste eunuci le-a spus numele lor: lui Daniil i-a zis Baltazar; lui Anania, Şedrah şi lui Misail, Misah; iar lui Azaria, Avdenago. Dar Daniil a pus în inima sa, împreună cu cei trei prieteni ai săi, ca să nu se spurce din masa împărătească şi din vinul lui şi a rugat Daniil pe eunuc să nu-i spurce. Şi a pus Dumnezeu pe Daniil întru mila şi îndurarea celui mai mare peste eunuci. Apoi, acesta a zis către Daniil: "Mă tem de împăratul meu care a poruncit ca bucatele voastre să fie bune şi băutura voastră la fel, ca nu cumva să vadă el feţele voastre mai posomorîte decît ale copiilor de o vîrstă cu voi, căci veţi osîndi capul meu la moarte".

Atunci Daniil a zis către Amelsad, cel mai mare peste eunuci, precum şi peste Daniil, Anania, Azaria şi Misail: "Încearcă pe copilaşii tăi pînă în zece zile şi să ne dai numai din seminţele pămîntului să mîncăm şi apă să bem. Apoi să se arate înaintea ta feţele noastre şi feţele copilaşilor care mănîncă din masa împăratului şi precum vei vrea aşa să faci cu slugile tale". Deci i-a ascultat pe dînşii şi i-a încercat pînă în zece zile şi s-au văzut feţele lor mult mai frumoase decît ale copilaşilor ce mîncau din masa împăratului. Amelsad dînd la o parte bucatele şi vinul le da numai seminţe şi apă. Şi le-a dat Dumnezeu acestor patru tineri isteţime şi înţelepciune, iar lui Daniil i-a dat darul explicării visurilor. După sfîrşitul acestor zile, cel mai mare dintre eunuci i-a dus înaintea lui Nabucodonosor. Împăratul a grăit cu ei şi a aflat înţelepciunea lor, graiul, ştiinţa şi i-a găsit cu zece părţi mai înţelepţi decît toţi descîntătorii şi vrăjitorii care erau în toată împărăţia.

După aceasta Nabucodonosor a avut un vis de care s-a cutremurat. Şi a chemat pe descîntători, pe fermecători, pe vrăjitori, pe haldei, ca să tălmăcească visul împăratului. Şi le-a zis împăratul: "Am visat şi s-a înspăimîntat duhul meu căci nu înţeleg visul". Grăit-au haldeii sirieni împăratului: "Împărate, în veci să trăieşti, spune visul nouă, robilor tăi, şi tălmăcirea lui o vom vesti ţie". Dar împăratul a zis: "Visul s-a depărtat de la mine şi l-am uitat; deci de nu-mi veţi spune visul şi tîlcuirea lui, întru primejdie veţi fi, iar casele voastre se vor jefui". Şi au răspuns haldeii împăratului: "Nu este om pe pămînt care ar putea să cunoască visul împăratului, căci tot împăratul şi domnul nu întreabă una ca asta pe descîntători, vrăjitori şi haldei. Ceea ce întreabă împăratul este greu şi numai zeii pot spune împăratului, a cărui locuinţă nu este cu noi".

Atunci împăratul a zis cu mînie: "Să se piarză toţi înţelepţii Babilonului". Deci ieşind poruncă înţelepţii se osîndeau. Atunci au căutat pe Daniil şi pe prietenii lui să-i ucidă. Dar Daniil a dat răspuns lui Arioh, cel mai mare peste bucătari, care ieşise să omoare pe înţelepţii împăratului Babilonului: "Boierule al împăratului, pentru ce a ieşit o astfel de poruncă de ruşine de la împărat?" Atunci Arioh a spus lui Daniil pricina. Iar Daniil a intrat la împărat şi l-a rugat să-i dea vreme ca să-i tîlcuiască visul.

Dobîndind Daniil cererea, a intrat în casa sa şi a spus lui Anania, lui Misail şi lui Azaria, prietenii săi. Iar ei au cerut îndurare de la Dumnezeul cerului pentru taina aceasta, ca să nu piară Daniil şi prietenii săi, împreună cu ceilalţi înţelepţi ai Babilonului. Atunci lui Daniil i s-a descoperit taina în vis noaptea şi a lăudat el pe Dumnezeu. Şi a venit Daniil la Arioh, care era rînduit de împărat să piardă pe înţelepţii Babilonului şi i-a zis: "Nu pierde pe înţelepţi, ci du-mă pe mine înaintea împăratului şi îi voi tîlcui visul". Atunci Arioh cu sîrguinţă a dus pe Daniil înaintea împăratului şi i-a zis: "Am aflat un bărbat din robii Iudeii, care va spune împăratului tîlcul visului". Împăratul l-a primit şi i-a spus lui Baltazar, adică lui Daniil: "Poţi să-mi spui visul pe care l-am avut şi tîlcuirea lui?"

Daniil i-a răspuns: "Taina de care întreabă împăratul nu este a înţelepţilor vrăjitori, nici a descîntătorilor Gazarineni, ci este a lui Dumnezeu din cer, Care descoperă tainele şi Care a arătat chiar împăratului Nabucodonosor ce va fi în zilele cele mai de pe urmă. Acela, spre a noastră smerenie milostivindu-se, ne-a descoperit visul tău, căci nu cu înţelepciunea care este în mine l-am aflat, ci prin descoperirea lui Dumnezeu. Deci, iată tîlcuirea, împărate! Visul tău arată ce are să se facă după aceasta şi cine va fi după împărat. Cel ce descoperă tainele ţi-a arătat în ce chip se cuvine aceasta. Tu, împărate, vedeai un chip şi chipul acela era mare, iar vederea lui înaltă, care sta înaintea feţei tale în chip înfricoşat; capul lui era de aur curat, mîinile, pieptul şi braţele erau de argint, pîntecele şi coapsele de aramă, pulpele de fier, picioarele, o parte de fier şi o parte de pămînt.

Apoi s-a rupt o piatră din munte, fără mînă şi a lovit chipul peste picioarele de fier şi de pămînt şi pe care le-a zdrobit pînă la sfîrşit. Atunci s-au zdrobit deodată cu pămîntul şi fierul, arama, aurul şi argintul şi s-au făcut ca praful din arie, apoi le-a luat vîntul şi nu s-a mai aflat locul lor; iar piatra care a lovit chipul s-a făcut munte mare şi a umplut tot

pămîntul. Acesta este visul tău, împărate. Iată acum şi tîlcuirea lui: capul cel de aur eşti tu şi împăraţii Babilonului, care au fost mai înainte de tine. În urma ta se va scula altă împărăţie, care va fi mai mică decît a ta, care este argintul, iar cele două mîini şi braţele însemnează popoarele, două, perşii şi mezii, care au să ia împărăţia Babilonului.

După aceştia va fi împărăţia a treia, care este aramă, căci se va scula cineva de la Apus, îmbrăcat cu aramă şi acela va fi Alexandru Macedoneanul, care va birui tot pămîntul. Iar împărăţia a patra, va fi tare ca fierul. Precum fierul zdrobeşte şi înmoaie toate (arama, argintul şi aurul), aşa şi acela va zdrobi şi va supune toate şi împărăţia aceea va fi a romanilor. Iar două picioare înseamnă două părţi ale acestei împărăţii, Răsăritul şi Apusul, a elinilor şi a romanilor. Iar picioarele şi degetele pe care le-ai văzut, o parte din fier şi o parte din pămînt, înseamnă că împărăţia va fi împărţită în multe părţi şi va slăbi ca pămîntul şi singură de sine va fi sfărîmată. Piatra care s-a tăiat din munte, fără mînă, şi a sfărîmat chipul, este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care are să se nască din fecioară curată şi neispitită de nuntă, fără amestecare bărbătească. Acela, după ce va zdrobi toate împărăţiile şi le va vîntura pe cele vremelnice, va ridica o împărăţie care în veci nu se va risipi şi împărăţia aceea va fi duhovnicească".

Atunci împăratul Nabucodonosor a căzut în faţa sa şi s-a închinat lui Daniil, zicînd: "Daruri şi bune miresme să i se aducă". Apoi a zis lui Daniil: "Cu adevărat Dumnezeul vostru, acela este Dumnezeul dumnezeilor, Domnul domnilor şi Împăratul împăraţilor, care descoperă tainele; căci prin ajutorul Lui ai putut descoperi taina aceasta". Şi a mărit împăratul pe Daniil, apoi i-a dat daruri mari şi multe şi l-a pus peste toată ţara Babilonului, Domn voievozilor şi peste toţi înţelepţii Babilonului. Iar pe prietenii lui Daniil, Şedrah, Misah şi Avdenago, după cererea sa, cu mare cinste i-a cinstit, punîndu-i peste supuşii ţării Babilonului.

În anul al optsprezecelea, Nabucodonosor a făcut chip de aur, avînd înălţimea de şaizeci de coţi şi lăţimea de şase coţi, pe care l-a pus în cîmpul Deir, în ţara Babilonului. Şi a trimis împăratul Nabucodonosor în toate laturile stăpînirii sale, ca să adune pe toţi eparhii şi voievozii, ispravnicii şi povăţuitorii şi tiranii, pe cei din stăpîniri şi pe toţi boierii ţărilor, să vină la dezvelirea chipului pe care l-a făcut. Adunîndu-se toţi, au şezut înaintea împăratului şi au făcut acolo, în cîmp, un cuptor, spre pierderea acelora care vor fi împotriva poruncii împărăteşti. Propovăduitorul striga: "Voi, popoarelor, neamurilor, seminţiilor, limbilor, în orice ceas veţi auzi glasul trîmbiţei, al fluierului şi al alăutei, al surlei şi al canonului, al organului, al versurilor şi a tot felul de cîntări, închinaţi-vă chipului celui de aur, pe care l-a făcut Nabucodonosor împăratul; iar care nu va cădea să se închine, în acel ceas va fi aruncat în cuptorul în care arde foc continuu".

Cînd au auzit acestea toate popoarele, seminţiile şi limbile au căzut şi s-au închinat chipului făcut de Nabucodonosor împăratul. Atunci s-au apropiat de împărat oarecare bărbaţi haldei şi au pîrît împăratului că Anania, Azaria şi Misail nu se închină zeilor săi şi chipului de aur făcut. Atunci împăratul, chemîndu-i pe cei cu pricina, i-a întrebat dacă sînt adevărate cele spuse despre ei. Iar ei au răspuns: "Dumnezeul nostru Căruia îi slujim este

în ceruri, puternic a ne scoate din cuptorul în care arde focul şi a ne izbăvi din mîinile tale, împărate. Iată, dar, cunoscut să-ţi fie, împărate, că nu vom sluji zeilor tăi şi nu ne vom închina chipului de aur pe care l-ai pus". Nabucodonosor s-a umplut de mînie şi chipul feţei lui s-a schimbat asupra lui Şedrah, Misah şi Abdenago şi a zis: "Să ardeţi cuptorul de şapte ori pînă cînd se va arde desăvîrşit". Pe urmă a poruncit unor bărbaţi puternici la, să-i lege şi să-i arunce în cuptorul cel cu foc.

Deci, fiind ei aruncaţi, a ieşit focul din cuptor şi a ars pe cei ce-i clevetiseră pe dînşii. Iar cei trei bărbaţi drepţi, au căzut ferecaţi în mijlocul cuptorului ce ardea cu foc mare şi umblau prin mijlocul văpăii, lăudînd pe Dumnezeu şi binecuvîntîndu-L. Dar n-au încetat cei ce i-au aruncat pe ei în foc, adică slugile împăratului a arde în cuptorul cu iarbă, pucioasă, smoală, cîlţi şi viţe. Şi s-a ridicat para cuptorului ca la patruzeci de coţi, încît a înconjurat şi a ars pe toţi cei ce erau împrejurul cuptorului haldeilor. Iar îngerul Domnului s-a pogorît spre cei ce erau cu Azaria în cuptor şi a spulberat para focului din, suflînd, ca un duh de rouă, încît nu s-a atins de dînşii focul nicidecum, nici nu i-a mîhnit şi nici nu i-a supărat pe ei.

Atunci cei trei lăudau pe Dumnezeu, îl binecuvîntau şi-L slăveau: "Bine eşti cuvîntat, Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri, prea lăudat şi prea înălţat în veci." (Şi celelalte cîntări care sînt scrise în cartea lui Daniil). Iar Nabucodonosor, auzindu-i pe dînşii cîntînd, s-a minunat. Apoi s-a sculat degrabă şi a zis boierilor săi: "Nu trei bărbaţi legaţi am aruncat în mijlocul focului?" Şi au răspuns împăratului: "Cu adevărat, împărate". Şi a zis împăratul: "Dar eu văd patru bărbaţi dezlegaţi, umblînd prin mijlocul focului şi nevătămaţi sînt, iar chipul celui de-al patrulea este asemenea Fiului lui Dumnezeu". Atunci a venit Nabucodonosor la gura cuptorului ce ardea cu foc şi a zis: "Şedrah, Misah şi Abdenago, robii Dumnezeului Celui Preaînalt, ieşiţi şi veniţi aici".

Deci au ieşit cei trei strigaţi şi s-au adunat toţi cei chemaţi ca să-i vadă pe cei trei bărbaţi şi cum n-a biruit focul trupurile lor şi părul capului n-a ars şi miros de foc nu era într-înşii. Atunci împăratul s-a închinat lui Dumnezeu în faţa lor şi a zis: "Binecuvîntat este Dumnezeul lui Şedrah, Misah şi Abdenago, Care a trimis pe îngerul Său şi a scos pe robii Săi din focul cel rău. Şi eu poruncesc ca tot poporul, seminţia şi limba care va grăi hulă asupra Dumnezeului lui Şedrah, Misah şi Abdenago, întru pierzare să fie, iar casele lor spre jefuire, de vreme ce nu este alt Dumnezeu care să-i poată izbăvi". Iar pe cei trei tineri cu mare cinste i-a cinstit, mărindu-i pe dînşii înaintea tuturor şi învrednicindu-i a fi mai mari peste toţi iudeii, care erau în toată împărăţia.

Dar Nabucodonosor s-a mîndrit foarte şi, nu după multă vreme, iarăşi a avut un vis care însemna mai înainte căderea şi smerenia lui. Deci a văzut un copac în mijlocul pămîntului şi copacul acela s-a întărit şi s-a mărit, iar înălţimea lui era foarte mare, frunzele lui erau frumoase, rodul lui gustos şi era hrana tuturor; apoi, sub dînsul se sălăşluiau toate fiarele sălbatice şi în ramurile lui locuiau toate păsările cerului. După aceasta a văzut un sfînt din ceruri, care a strigat întru tărie: "Tăiaţi copacul, frîngeţi ramurile lui, scuturaţi frunzele, risipiţi roadele, ca să se clatine fiarele sub el şi păsările în crăcile lui şi numai tulpina lui să

o lăsaţi în pămînt. În legături de fier şi de aramă, în pajiştea de afară, în roua cerului se va sălăşui cu fiarele cele sălbatice, iar partea lui va fi în iarba pămîntului. Inima lui de om se va schimba în inimă de fiară şi şapte vremi se vor schimba peste dînsul".

Acest vis a tulburat rău pe împărat şi adunînd iarăşi pe înţelepţii Babilonului le-a spus visul său, cerînd să-l tîlcuiască, dar nimeni n-a putut, pînă cînd a chemat pe Daniil, în care vieţuia Duhul Sfînt al lui Dumnezeu. Acesta auzind visul împăratului a zis: "Stăpîne, să fie visul acesta celor ce te urăsc pe tine şi tîlcuirea lui vrăjmaşilor tăi. Copacul pe care l-ai văzut, tu eşti, împărate; pentru că te-ai mărit şi te-ai întărit, iar mărirea ta a ajuns pînă la ceruri şi domnia ta pînă la marginile pămîntului. Dar degrabă vei cădea din împărăţie şi te vor goni şi împreună cu fiarele sălbatice vei locui. Cu iarbă ca pe un bou te vor hrăni şi din roua cerului se va răcori trupul tău. Şapte vremi se vor schimba peste tine, pînă vei şti, că Cel Preaînalt stăpîneşte împărăţia oamenilor şi cui va vrea o va da. Iar ceea ce au zis: Lăsaţi odrasla rădăcinii copacului în pămînt, înseamnă că împărăţia ta va cunoaşte împărăţia cerească. Pentru aceasta, împărate, sfatul meu să fie plăcut ţie şi păcatele tale răscumpără-le cu milostenie, iar nedreptăţile tale, cu îndurare spre cei săraci. Doar va fi Dumnezeu îndelung-răbdător spre păcatele tale".

Aşa a tîlcuit Sfîntul Daniil visul împăratului şi s-au împlinit toate cele zise de dînsul. Pentru că după douăsprezece luni, fiind în Babilon, împăratul a zis: "Nu este acesta Babilonul cel mare pe care eu l-am zidit, ca o casă a împărăţiei mele, spre stăpînirea ţării şi întru cinstea slavei mele?" Şi cuvîntul fiind încă pe buzele împăratului, iată, a auzit un glas din cer: "Împărate Nabucodonosor, împărăţia ta a trecut de la tine, căci dintre oameni te vor goni şi cu fiarele sălbatice va fi locuinţa ta, cu iarbă ca pe un bou te vor hrăni şi şapte vremi se vor schimba peste tine, pînă cînd vei cunoaşte că cel Preaînalt stăpîneşte împărăţia oamenilor şi căruia va vrea o va da".

În acel ceas s-a împlinit cuvîntul lui Daniil asupra împăratului Nabucodonosor: căci de la oameni s-a gonit, mînca iarbă ca un bou, de roua cerului s-a udat trupul lui, pînă ce i-au crescut perii ca de leu şi unghiile lui ca de pasăre. Şi după sfîrşitul acelor zile, în care nimeni altul n-a îndrăznit să ia împărăţia lui, Nabucodonosor şi-a ridicat ochii şi mintea la cer, a binecuvîntat pe cel Înalt, a lăudat pe Cel ce vieţuieşte în veci şi L-a slăvit. Pentru că stăpînirea Lui este stăpînirea veşnică şi împărăţia lui din neam în neam şi toţi cei ce locuiesc pe pămînt, întru nimic s-au socotit. După voia Lui se face totul în cer şi pe pămînt şi nu este nimeni care să se împotrivească voii Lui, ori să zică Lui: "Ce ai făcut?"

În acea vreme i s-a întors mintea împăratului şi a venit la cinstea împărăţiei sale; iar voievozii şi boierii lui îl căutau pe el. Deci s-a întors la împărăţia sa şi mărire mai multă i s-a dat lui. După aceea a vieţuit Nabucodonosor lăudînd, preaînălţînd şi preaslăvind pe Împăratul cerului şi a vieţuit toţi anii împărăţiei sale patruzeci şi trei; şi apoi s-a săvîrşit în pace.

După moartea împăratului Nabucodonosor, a luat împărăţia Babilonului fiul său, Evilmerodah. Acesta l-a scos din casa temniţei pe Ioachim, împăratul Iudeii, care era robit

de Nabucodonosor şi ţinut legat, i-a grăit bine şi i-a dat un scaun mai sus decît scaunele împăraţilor, celor ce erau cu dînsul în Babilon. Apoi a schimbat hainele lui cele de temniţă şi mînca cu dînsul în toate zilele.

Iar după moartea lui Evilmerodah a împărăţit fiul său Baltazar, adică nepotul lui Nabucodonosor. În împărăţia aceasta multe descoperiri a văzut Daniil, despre împăraţi şi despre împărăţii care aveau să fie mai pe urmă, închipuite prin fiare. Apoi despre Antihrist, despre sfîrşitul veacului şi despre înfricoşata Judecată. Vedeam, zice el, scaunele ce s-au pus, iar Cel vechi de zile (Dumnezeu) a şezut; şi hainele Lui erau albe ca zăpada, părul capului era curat ca lîna, scaunul Lui pară de foc, roatele Lui foc avînd; rîu de foc curgea pe dinaintea Lui, mii de mii slujeau Lui şi întuneric de întuneric stăteau înaintea Lui. Divan s-a aşezat şi cărţi s-au deschis. Apoi celelalte descoperiri ce s-au văzut de dînsul sînt înfricoşatoare şi despre ele se scrie pe larg în cartea proorocirei lui.

Într-o vreme oarecare împăratul Baltazar a făcut cină mare boierilor săi, ca la o mie de bărbaţi, şi în capul mesei era vinul, iar cînd veni vremea gustării vinului, se aduseseră vasele cele de aur şi de argint - pe care le luase Nabucodonosor de la Ierusalim, din biserica Domnului Dumnezeu, ca să bea cu dînsele împăratul, boierii, femeile lui şi să laude pe zeii cei de aur şi de argint, de aramă, de fier, de lemn şi de piatră; iar pe Dumnezeul cel veşnic nu-L binecuvînta, adică pe Cel ce era stăpînirea duhului lor. În acel ceas au ieşit nişte degete de om care scriau pe peretele casei împăratului, gîndurile îl tulburau, legăturile coapselor lui se slăbeau şi genunchii se clătinau. Apoi a strigat cu tărie, ca să aducă înăuntru pe vrăjitorii haldei şi gazareni, iar după aceea a zis învăţaţilor Babilonului: "Cel ce va citi scrisoarea aceasta şi-mi va face tălmăcirea ei, acela în porfiră se va îmbrăca şi gherdanul cel de aur se va pune peste grumajii lui şi al treilea va domni întru împărăţia mea".

Deci toţi înţelepţii intrau la împărat şi nu puteau citi scrisoarea şi nici a o tălmăci. Atunci s-au tulburat mult împăratul şi boierii lui de aceasta şi intrînd împărăteasa bătrînă (femeia lui Nabucodonosor şi bunica lui Baltazar) în casa ospăţului, a spus despre Daniil care avea într-însul duhul lui Dumnezeu şi care, în zilele moşului său Nabucodonosor, a fost pus domn al tuturor vrăjitorilor, descîntătorilor, haldeilor şi gazarenilor, pentru înţelepciunea lui cea mare, pentru tălmăcirea visurilor şi dezlegarea ghicitorilor.

Atunci s-a adus Daniil înaintea împăratului care i-a zis: "Tu eşti Daniil, din robii Iudeii, pe care i-a adus Nabucodonosor, împăratul, moşul meu? Am auzit că duhul lui Dumnezeu este în tine şi înţelepciune mare se află în tine. Citeşte-mi, dar, această scrisoare de pe perete, care este scrisă cu degetele de o mînă necunoscută, şi-mi spune tălmăcirea ei, pe care nu au putut să o citească mulţi înţelepţi şi gazareni, care au venit înaintea mea. Deci acum, de vei putea citi scrisoarea aceasta şi mi-o vei tălmăci, în porfiră te voi îmbrăca şi gherdanul de aur se va pune peste grumazul tău, apoi al treilea vei domni întru împărăţia mea".

Deci, a răspuns Daniil: "Darurile tale fie cu tine şi darul casei tale altuia să-l dai. Iar eu scrisoarea o voi citi şi tălmăcirea ei voi spune". Aceasta spunînd Daniil, a început a-i aduce aminte de împăratul Nabucodonosor, cum a fost pedepsit pentru mîndria sa de Dumnezeu, pierzînd chipul cel omenesc şi cum de la oameni a fost gonit şi cu iarbă s-a hrănit. Apoi a imputat împăratului, mustrîndu-l pe el pentru mîndrie, căci nu-şi aduce aminte de certarea lui Dumnezeu ce s-a arătat asupra moşului său, nici nu şi-a smerit inima sa înaintea Domnului; ci s-a înălţat asupra Domnului, Dumnezeului cerului şi vasele bisericii Lui le-a spurcat cu băutura vinului la cina cu boierii şi cu femeile sale. Apoi au lăudat cu toţii zeii cei de aur, de piatră şi de lemn, care nu văd, nici nu aud, nici nu înţeleg. Iar pe Dumnezeu, într-ale Cărui mîini este suflarea lui şi toate căile lui, pe Acela nu L-au preamărit. Pentru aceasta mustrînd pe împărat s-a întors la scrisoare, pe care a citit-o aşa: "Mani, Techel, Fares" şi i-a tîlcuit-o aşa: "Mani înseamnă că a măsurat Dumnezeu împărăţia ta şi a împlinit-o, Techel, adică a stătut în cumpănă şi s-a aflat lipsă; Fares, adică s-a despărţit împărăţia ta şi s-a dat mezilor şi perşilor".

Aceasta auzind împăratul a cinstit pe Daniil precum a făgăduit, deşi se mîhnea cu duhul de proorocirea lui. Şi a îmbrăcat pe Daniil în purpură, iar pe grumajii săi a pus gherdanul cel din aur. Apoi a vestit pentru dînsul că este al treilea domn întru împărăţia lui. Proorocirea lui Daniil s-a împlinit, căci pe Baltazar, împăratul chaldeilor, a fost ucis într-acea noapte, iar Darie, medul, împreună cu Cirus persul, au luat împărăţia fiind de şaizeci şi doi de ani.

Împărăţind Darie, a pus în împărăţie o sută douăzeci de domni, ca să fie aceia întru toată împărăţia sa şi asupra lor a pus rînduitori, printre care era şi Daniil. Acesta era mai mare peste ei, pentru că Duh Sfînt era într-însul. Deci împăratul l-a pus peste toată împărăţia lui, iar rînduitorii şi domnii căutau să afle vreo vină asupra lui Daniil. Dar vina, sminteala şi păcatul nu s-au aflat asupra lui, pentru că era credincios. Şi au zis rînduitorii: "Nu vom putea afla vină asupra lui Daniil, fără numai în legile Dumnezeului său". Atunci rînduitorii şi domnii au zis: "Darie, împărate, să trăieşti în veci. Să ştii că s-au sfătuit toţi voievozii, domnii, eparhii şi ispravnicii din împărăţia ta, ca să facă aşezămînt împărătesc: că cine va face rugăciune la alt zeu, ori alt om, pînă în treizeci de zile, fără numai la tine, să se arunce în groapa leilor (spre mîncare). Deci acum, împărate, pune hotărîre şi aşează scrisoarea, pentru ca să nu se schimbe porunca perşilor şi a mezilor, şi ca nimeni să nu o calce".

Împăratul Darie, nepricepînd sfatul lor cel viclean, a poruncit să scrie acea poruncă. Iar Daniil, după ce a înţeles că s-a aşezat porunca, a intrat în casa sa, fiind ferestrele cerdacului său deschise spre Ierusalim. Apoi de trei ori pe zi îşi pleca genunchii rugîndu-se şi mărturisind pe Dumnezeu, precum făcea şi mai înainte. Atunci, bărbaţii aceia au păzit şi au aflat pe Daniil rugîndu-se lui Dumnezeu. Şi venind la împărat au zis: "Împărate, au n-ai aşezat tu poruncă şi hotar pentru ca tot omul care se va închina la alt zeu şi om, pînă în treizeci de zile, fără numai la tine, să se arunce în groapa leilor?" Şi a zis împăratul: "Adevărată este porunca, şi cuvîntul mezilor şi al perşilor nu va trece". Atunci clevetitorii înaintea împăratului au zis: "Daniil, cel din robii Iudeii, nu s-a supus poruncii tale şi n-a

purtat de grijă de hotarul pe care l-ai aşezat; pentru că de trei ori pe zi se închină Dumnezeului său". Atunci, împăratul s-a mîhnit mult pentru dînsul şi a hotărît ca pînă seara să izbăvească pe Daniil. Iar acei bărbaţi au grăit: "Cunoaşte, împărate, că mezilor şi perşilor, tot hotarul şi aşezămîntul pe care îl face împăratul nu se cade a-l schimba".

Împăratul a poruncit să-l aducă pe Daniil şi să-l arunce în groapa leilor. Apoi împăratul a zis lui Daniil: "Dumnezeul tău, Căruia-I slujeşti de-a pururea. Acela să te izbăvească pe tine". Deci au adus o piatră, au pus-o pe gura gropii şi a pecetluit-o împăratul cu inelul său şi cu inelele boierilor săi, pentru ca să nu facă ceva mai rău clevetitorii; căci nu-i credea pe cei răi, fiarele cele cumplite. Apoi s-a dus împăratul în casa lui şi s-a culcat nemîncat, căci bucatele nu s-au lipit de el şi nici somnul. Dar Dumnezeu a încuiat gurile leilor şi n-au supărat pe Daniil.

Împăratul s-a sculat dimineaţa şi a venit cu sîrguinţă la groapa leilor, unde a strigat cu glas mare: "Daniile, robul lui Dumnezeu celui viu, Dumnezeul tău Căruia tu îi slujeşti de-a pururea, oare a putut să te izbăvească de gura leilor?" Daniil a zis către împăratul: "Împărate, în veci să trăieşti, Dumnezeul meu a trimis pe îngerul Său şi a încuiat gurile leilor şi nu m-au vătămat, căci s-a aflat înaintea Lui dreptatea mea şi înaintea ta, împărate, greşeală n-am avut".

Atunci împăratul s-a bucurat mult pentru dînsul şi a zis să scoată pe Daniil din groapă şi nici un fel de stricăciune nu s-a aflat asupra lui, căci a crezut în Dumnezeul său. Şi a poruncit împăratul să aducă pe bărbaţii cei ce au clevetit pe Daniil, şi, aducîndu-i, i-a aruncat în groapa cu lei, cum şi pe fiii lor şi pe femeile lor, dar n-au ajuns bine în fundul gropii şi i-au sfîşiat leii şi toate oasele lor le-au zdrobit. Atunci, împăratul Darie a scris la toate popoarele, seminţiile şi limbile ce locuiesc în tot pămîntul: "Pacea voastră să se înmulţească. De mine s-a dat această poruncă în tot pămîntul împărăţiei mele, ca fiecare să se cutremure şi să se teamă de Dumnezeul lui Daniil, pentru că Acela este Dumnezeul cel viu, Care este în veci şi împărăţia Lui nu se va strica şi stăpînirea Lui îndelung stăpîneşte, sprijineşte şi izbăveşte. Apoi face semne şi minuni în cer şi pe pămînt, căci a izbăvit pe Daniil din gurile leilor".

De atunci avea împăratul pe Daniil în mai mare cinste, ca pe nimeni altul şi l-a arătat că-i este mai bun prieten decît toţi; asemenea şi pe cei trei prieteni: Anania, Azaria şi Misail. Iosif Flavius, istoricul evreiesc, scrie despre Daniil că, avînd mare stăpînire în pămîntul acela, fiind cel dintîi domn, a zidit în Ecbatana un turn prea minunat, ca un lucru foarte înţelept şi de mirare, care după atîtea sute de ani de la zidire, pînă în zilele acestui renumit istoric, totdeauna se vedea ca un lucru nou, ca şi cum de curînd ar fi fost zidit, precum scrie el. Acolo se îngropau împăraţii mezilor şi ai perşilor, iar păzirea turnului aceluia se încredinţa unuia din preoţii evreieşti.

După împăratul Darie, Cirus Persul, asemenea avea pe Sfîntul Daniil în mare cinste, căci l-a făcut credincios al său de aproape, dînd porunci tuturor. Daniil era împreună vieţuitor cu împăratul, slăvit mai mult decît toţi prietenii săi. Atunci era un idol la babilonieni, al

cărui nume era Baal, şi se cheltuiau la el pe fiecare zi douăsprezece măsuri de făină de grîu aleasă, patruzeci de oi şi şase vedre de vin. Şi împăratul îl cinstea şi mergea în toate zilele de se închina lui, iar Daniil se închina Dumnezeului său. Deci i-a zis lui împăratul: "Pentru ce nu te închini şi tu lui Baal?" Iar el a zis: "Eu nu mă închin idolilor făcuţi de mîna omului, ci Dumnezeului celui viu, Celui ce a zidit cerul şi pămîntul şi are stăpînire peste tot trupul". Şi i-a zis împăratul: "Dar nu crezi că Baal este Dumnezeu viu? Au nu vezi cîte mănîncă şi bea în toată ziua?" Daniil a răspuns rîzînd: "Nu te înşela, împărate, pentru că acesta pe dinăuntru este ţărînă, iar dinafară aramă şi n-a mîncat nici n-a băut vreodată".

Împăratul, mîniindu-se, a chemat pe slujitorii idoleşti şi a zis: "De nu-mi veţi spune cine mănîncă bucatele acestea, veţi muri, iar de-mi veţi demonstra că Baal le mănîncă pe ele, va muri Daniil, pentru că a hulit asupra lui Baal". Şi a zis Daniil împăratului: "Să fie după graiul tău". Slujitorii lui Baal erau şaptezeci, afară de femei şi copii, deci a venit împăratul şi cu Daniil la capiştea lui Baal; iar slujitorii lui Baal au zis: "Iată, noi ieşim afară, iar tu, împărate, pune bucatele şi vinul, încuie uşile şi le pecetluieşte cu inelul tău şi venind mîine, de nu le vei afla pe toate mîncate de Baal, atunci să murim, ori noi, sau Daniil, care a minţit asupra noastră". Ei făcuseră pe sub masă intrare ascunsă şi totdeauna intrau pe uşa aceea şi mîncau bucatele. După ce ei au ieşit şi împăratul a pus lui Baal bucate, Daniil a poruncit slugilor sale de au adus cenuşă şi au cernut prin toată capiştea înaintea împăratului şi ieşind au încuiat uşile, le-a pecetluit cu inelul său şi s-au dus.

Slujitorii au intrat noaptea, după obiceiul lor, cu femeile şi copiii lor şi au mîncat şi băut toate. A doua zi a venit împăratul cu Daniil la capişte şi a zis: "Daniil, sînt întregi peceţile?". Iar el a răspuns: "Întregi, împărate". Şi îndată cum a deschis uşile, privind împăratul la masă a strigat cu glas mare: "Mare eşti, Baale, şi nici un vicleşug nu este în tine". Daniil a rîs şi a oprit pe împărat să nu intre înăuntru, zicîndu-i: "Vezi pardoseala şi cunoaşte ale cui sînt urmele acestea"? Împăratul a răspuns: "Văd urme bărbăteşti, femeieşti şi de copii". Atunci mîniindu-se împăratul a prins pe toţi slujitorii idoleşti, femeile şi copiii lor şi i-au arătat uşa cea ascunsă prin care intrau şi mîncau cele de pe masă, apoi i-a omorît împăratul şi pe Baal l-a dat în mîinile lui Daniil, care l-a sfărîmat, iar capiştea lui a risipit-o.

În locul acela era un balaur mare pe care-l cinsteau babilonienii şi a zis împăratul lui Daniil: "Oare şi acestuia vei zice că este aramă? Acesta este viu, mănîncă şi bea; nu vei putea zice că acesta nu este un zeu viu; deci închină-te lui". Daniil a răspuns: "Domnului Dumnezeului meu mă voi închina, că Acela este Dumnezeul cel viu; iar tu, împărate, dă-mi stăpînire şi voi omorî balaurul fără sabie şi fără toiag". Împăratul îi zise: "Îţi dau". Atunci Daniil a luat smoală, seu şi păr, pe care le-a fiert împreună, apoi cu un băţ le-a aruncat în gura balaurului, care, mîncînd, a crăpat. Şi a zis Daniil: "Vedeţi închinăciunile voastre". Auzind vavilonienii s-au mîniat foarte şi s-au întors la împărat şi au zis: "Împăratul s-a făcut iudeu, căci pe Baal l-a sfărîmat, pe balaur l-a omorît, iar pe popi i-a tăiat". Venind la împărat a zis: "Dă-ne pe Daniil, iar de nu, te vom omorî pe tine şi casa ta". Văzînd împăratul că s-au ridicat asupra lui, fiind silit, le-a dat pe Daniil, iar ei l-au aruncat în groapa leilor, unde a stat şase zile.

În groapă erau şapte lei şi li se dădea în fiecare zi cîte două trupuri şi cîte două oi; dar atunci nu le-au mai dat nimic, pentru că aveau să mănînce pe Daniil. Dar Dumnezeu a astupat gurile leilor ca şi întîi şi era Daniil în groapă împreună cu dînşii, ca şi cu nişte mieluşei blînzi. Pe atunci proorocul Avacum era în Iudeea şi acela a făcut fiertură, a dumicat pîine în scafă şi se ducea la cîmp să dea secerătorilor. Îngerul Domnului a zis către Avacum: "Du prînzul pe care l-ai făcut lui Daniil în Babilon, care este în groapa leilor". Avacum a răspuns: "Doamne, Babilonul nu l-am văzut şi nici groapa cu leii nu ştiu unde este". Atunci îngerul Domnului l-a apucat de creştet şi, ţinîndu-l de perii capului, l-a pus în Babilon deasupra gropii, în glasul duhului. Şi Avacum a strigat: "Daniile, Daniile, ia prînzul pe care ţi l-a trimis Dumnezeu". Daniil a răspuns: "Ţi-ai adus aminte de mine, Dumnezeule, şi n-ai lăsat pe cei ce Te iubesc". Şi, sculîndu-se, Daniil a mîncat. Iar îngerul lui Dumnezeu a dus pe Avacum la locul său.

Împăratul a venit în a şaptea zi să jelească pe Daniil, dar, ajungînd deasupra gropii şi privind, a văzut pe Daniil şezînd. Şi a strigat împăratul cu glas mare şi a zis: "Mare eşti, Doamne, Dumnezeul lui Daniil şi nu este altul afară de Tine". Apoi a scos pe Daniil, iar pe vinovaţi i-a aruncat în groapă şi i-au mîncat leii.

Sfîntul Daniil a ajuns împreună cu prietenii săi la adînci bătrîneţe. Sfîntul Chiril al Alexandriei şi alţii scriu că după sfîrşitul lui Nabucodonosor şi al celorlalţi împăraţi, care aveau în mare cinste pe Daniil şi pe cei trei prieteni ai lui, s-a ales alt împărat cu numele Atic. Acesta, ispitind pe sfinţi pentru credinţă şi fiind mustrat de dînşii pentru păgînătatea lui, a poruncit să li se taie capetele. Iar cînd a vrut să taie capul lui Anania, a întins Azaria haina sa şi l-a primit. Asemenea şi pe al lui Azaria l-a primit Misail, iar pe al lui Misail, l-a primit Daniil; apoi, la urmă, au tăiat şi capul lui Daniil. Şi se vorbeşte că după tăierea lor capetele s-au lipit de trupurile lor şi îngerul Domnului luînd trupurile lor le-a dus în muntele Gheval şi le-a pus acolo sub piatră.

După patru sute de ani, la învierea Domnului nostru Iisus Hristos, au înviat şi aceştia şi s-au arătat multora şi iarăşi au adormit. Iar pomenirea lor s-a aşezat de Sfinţii Părinţi, să se săvîrşească cu şapte zile mai înainte de naşterea Mîntuitorului Hristos, de vreme ce aceştia erau din seminţia Iudeii, din care şi Mîntuitorul nostru Îşi trage neamul după trup şi acestor sfinţi se arată că este rudenie. Cu ale căror rugăciuni să îndrepteze în pace viaţa noastră, Hristos Dumnezeul nostru, Căruia I se cade slava, împreună cu Părintele şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

După moartea împăratului Nabucodonosor, a luat împărăţia Babilonului, fiul său Evilmeradah, iar după el a luat Baltazar, nepotul lui Nabucodonosor şi fiul lui Evilmeradah. Care lucru arătat este nu numai de Sfîntul Simeon Metafrast, ci şi de Sfîntul prooroc Ieremia, în capul al 27,6. unde grăieşte Dumnezeu aşa: *Eu am dat tot pămîntul acesta în mîinile lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului, ca să slujească lui şi fiului lui şi fiului fiului lui*. Şi cînd zice fiul lui, se înţelege Evilmeradah, iar cînd zice fiului fiului lui, se înţelege Baltazar.

Tu eşti Daniil pe care l-a adus tatăl meu, Nabucodonosor. În Sfînta Scriptură de multe ori se numeşte moşul tată, precum despre Roboam, fiul lui Solomon şi nepotul lui David, se scrie la a treia carte a împăraţilor, cap. 12,4: *N-a început a umbla în calea lui David tatăl-său*. Aici pe moşul îl numeşte tată. Asemenea şi despre Assa, strănepotul lui David, se scrie la a treia carte a împăraţilor, cap. 15,11: *Şi a făcut Assa ce este drept înaintea Domnului, ca şi tată-său David*. Şi în mai multe locuri în Sfînta Scriptură vei afla numit tată, în loc de moş, sau strămoş. Aşa şi pentru Hristos, grăieşte îngerul către Născătoarea de Dumnezeu, Luca cap. 1,31: *Şi îi va da lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, tatăl-său*.

Deci şi aici, asemenea numeşte Baltazar, pe moşul său Nabucodonosor, tată. Sînt unii cărora li se pare că Baltazar era fratele mai mic lui Ebilmeradah şi feciorul lui Nabucodonosor, şi că ar fi împărăţit după moartea fratelui său cel mai mare. Aşa Gheorghe Chedrinul zice: "Şi aceasta mi se pare că este din cuvintele Scripturii, în cartea 2. Paralipomenon, în capul cel mai de pe urmă, într-acest chip: *A mutat Nabucodonosor de la Ierusalim pe cei rămaşi la Babilon şi au fost robi lui şi fiilor lui, pînă la împărăţia mezilor*". Lui, adică lui Nabucodonosor, fiilor lui, adică lui Ebilmeradah, fiul său cel mai mare şi lui Baltazar, fiului cel mai mic, care după cel mai mare a fost la împărăţia Babilonului. Dar, de vreme ce istoria vieţii lui Daniil s-a luat de la Sfîntul Simeon Metafrast şi noi ţinem de aceasta, care îl numeşte pe acest Baltazar nepot al lui Nabucodonosor.

Pentru luarea Babilonului şi pentru uciderea lui Baltazar, nu este lucru necuvios să facem aici pe scurt aducere-aminte: "Darie, Ciaxar, împăratul mezilor, dînd război asupra pămîntului haldeilor, a chemat în ajutor pe nepotul său Cirus, împăratul perşilor şi, venind cu toată puterea oştilor mezilor şi perşilor, au înconjurat Babilonul şi îl băteau. Dar se cuvine să ştim că mai demult erau două Babilonuri: cel dintîi era acesta de care vorbim noi, care este în pămîntul haldeilor şi care cuprinde Mesopotamia cea mare şi partea Asiriei se numea Babilonia, precum scrie Pliniu în cartea sa 6, la capul 26; iar alt Babilon era mai pe urmă în Egipt, care acum se numeşte Cair.

Deci nu asupra Babilonului cel din Egipt dădeau război Darie şi Cirus, ci asupra celui haldeiesc. Şi era Babilonul cel haldeiesc foarte bine zidit de Semiramida, împărăteasa care fusese mai înainte, avînd ziduri de piatră de cîte două sute de coţi înălţime, iar lăţimea de 50 de coţi. Iar alţii zic că înălţimea zidurilor Babilonului era de 87 de paşi de picior, iar înălţimea de 50 de stînjeni; astfel de zid avea Babilonul, iar împrejur ca la 307 stadii. Alţii zic că era 480 de stadii iar rîul Eufrat curgea prin mijlocul cetăţii şi avea cetatea loc de porţi mari de aramă. Pentru o tărie şi frumuseţe ca aceea, în cele 7 minuni de sub cer, se număra atunci de făcătorii de stihuri şi Babilonul.

Deci Baltazar, nădăjduind în tăria cetăţii sale şi în mulţimea ostaşilor ce erau într-însa, nu băga în seamă pe vrăjmaşii care erau împrejurul cetăţii. Şi întru nimic nu socotea puterea lor, ci dănţuia şi benchetuia, iar mai mult, cînd prăznuia pe necuraţii săi zei babilonieni, cum obişnuia în toţi anii să li se facă ospăţ împărătesc, atunci Baltazar, făcînd cină mare, se îmbăta cu boierii, lăudînd pe zeii săi, precum scrie aceasta în cartea lui Daniil în cap.

5,1-4. Iar Darie şi cu Cirus, neputînd să facă nimic cetăţii, au săpat şanţuri mari pe lîngă rîul Eufrat, ca să abată apa de la cetate într-altă parte. Şi într-acea noapte, în care benchetuia Baltazar, a slobozit rîul prin şanţuri şi a secat apa din rîu, apoi a intrat oastea noaptea în cetate, prin locul acela prin care curgea rîul. Şi erau la împăratul Cirus doi fugari din Babilon, Gadad şi Gobrie, slugi ale lui Baltazar, care, lăsînd pe stăpînul lor, au trecut la duşmani. Aceia ducînd cu dînşii oastea mezilor şi a perşilor drept către palatele împărăteşti omorau pe oricine li se întîmpla în cale, care vorbea haldeieşte, iar pe care vorbea sirieneşte îl lăsau.

Toate acestea au fost după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca să nu fie omorît Daniil, pentru că evreii care erau atunci în Babilon vorbeau sirieneşte. Deci era cruţat neamul evreiesc pentru Sfîntul Daniil, a cărui sfinţenie prorocească era ştiută şi de mezi şi de perşi. Şi ajungînd în palaturile împărăteşti mai întîi au tăiat străjile, apoi pe împăratul Baltazar l-au omorît, pe cînd începea a răsări luceafărul. Apoi s-a făcut mare război şi ucidere în cetate. Şi atît de mare era cetatea Babilonului, cu mulţime de popor, încît o parte a cetăţii, a treia zi, după uciderea lui Baltazar, n-a simţit că acum cetatea lor era luată de potrivnici şi că împăratul lor a fost ucis, iar ei sînt în mîinile vrăjmaşilor lor. Deci, luînd tot Babilonul, a pierit împărăţia haldeiască, fiind robită de mezi şi perşi, precum a proorocit Sfîntul Daniil lui Baltazar, zicînd: "Se va lua împărăţia ta de la tine şi se va da mezilor şi perşilor".

Să nu fie îndoială cititorului, cel cu iubire de luare-aminte la dumnezeieştile scripturi şi de aceasta, precum că, în proorociea lui Daniil se pomeneşte mai întîi de Darie şi apoi de Cirus, iar în cartea lui Ezdra se pune mai întîi împărăţia lui Cirus, apoi a lui Darie. De trebuinţă este a şti, că nu numai un Darie a fost, cum se adevereşte aşa: "Împăratul mezilor Astiag, fiul lui Ciaxar, a născut doi fii, cu două femei, o fiică cu numele Mandana şi un fiu Darie. Împărăteasa sa a născut o fată pe care a măritat-o după Cambis, persanul. Aceasta a născut pe Cirus, întîiul monarh al perşilor. Iar pe fiul său Darie l-a născut Astiag dintr-o ţiitoare. Acest Darie s-a poreclit pe numele tatălui său şi unchiului său Ciaxar. Deci după Astiag, Darie a împărăţit în Mezia, iar Cirus în Persia şi, neavînd Darie fiu, a dat pe fiica sa după nepotul său Cirus, în Persia şi s-a făcut Cirus ginerele lui Darie, oştindu-se amîndoi asupra Babilonului.

Împărăţind Darie, cinstea pe Sfîntul Daniil ca pe un prooroc al lui Dumnezeu, şi, trăind numai un an, a murit Darie şi a început singur a împărăţi Cirus în Babilon. El, ca şi Darie, cinstea foarte mult pe Sfîntul Daniil şi pentru dînsul a dăruit libertate poporului cel robit al lui Israel, căci acum se împliniră anii cei mai înainte prezişi de proorocul Ieremia, pentru că 70 de ani avea să fie poporul lui Izrael în robia Babilonului. Şi a poruncit Cirus ca şi biserica din Ierusalim, pe care o dărîmase Nabucodonosor, să se zidească. Şi această poruncă a sa a întărit-o cu scrisoare împărătească.

Apoi a născut Cirus un fiu şi i-a pus numele tatălui-său Cambis. Acest Cambis s-a poreclit de evrei Asuir, iar de elini Artaxerxe. Iar în cartea cea dintîi a lui Ezdra, în cap. al 4-lea se numeşte Asuir şi Artaxerxe. Însă nu este acel Artaxerxe care şi-a luat împărăteasă pe

Estir, evreica, ci altul. Că aceasta a fost mai înainte, iar acela mai pe urmă. Acest Cambis, sau Artaxerxe, luînd stăpînirea împărăţiei după Cirus, tatăl său, a oprit pe evrei de a zidi biserica Ierusalimului, precum se scrie la Ezdra. De acesta vorbeşte Sfîntul Chiril al Alexandriei, că se numea Atic şi că a ucis cu sabie pe Sfîntul Prooroc Daniil şi pe cei trei tineri, că a fost tiran şi a umplut casa de sînge, ucigînd pe fratele său Smerdis. Asemenea a omorît şi pe sora sa, pe care şi-o luase de femeie; apoi şi el a pierit.

După dînsul, a răpit împărăţia în taină, cu vicleşug Smerdis, vrăjitorul, şi a împărăţit-o o jumătate de an. Apoi a fost ucis de senatori, după care alt Darie, fiul lui Istasp, a venit la împărăţie. Acesta a poruncit să zidească biserica Ierusalimului, căci a aflat o carte în biblioteca cărţilor împărăteşti în care poruncea Cirus a se zidi biserica Ierusalimului. Deci a întărit şi el cu a sa scrisoare, despre care se scrie în cartea lui Ezdra cea dintîi, în cap. al 6-lea. După Darie a urmat fiul său Xerxe. Acesta a fost ucis de Artavan voievodul. Dar şi Artavan a pierit, fiind ucis de fiul lui Xerxe, cu numele de Artaxerxe al doilea. Acest Artaxerxe al doilea, lepădînd pe Astina, împărăteasa sa, a luat pe Estira, fecioara evreică, precum în cartea ei se arată. După aceşti împăraţi a fost al treilea Darie, care se poreclea Notos. Apoi după acesta, nu degrabă, a fost al patrulea Darie, care se poreclea Codoman, pe care marele împărat Alexandru Macedoneanul l-a biruit. Deci, cînd vezi, cititorule, în proorocia lui Daniil, Darie mai înainte de Cirus, înţelege că este Darie cel dintîi Ciaxar, care împreună cu Cirus a luat Babilonul. Iar cînd citeşti în cartea lui Ezdra, Darie după Cirus, înţelege pe alt Darie, cel mai de pe urmă, adică Istaspe.

Viaţa şi pătimirea Sfîntului Mucenic Sebastian şi a însoţitorilor lui (18 decembrie)

Sfîntul Sebastian, bărbatul cel binecredincios, s-a născut în cetatea Narvoniei, iar în Mediolan a crescut şi a învăţat carte. El era atît de plăcut şi iubit păgînilor împăraţi Diocleţian şi Maximian, încît l-au făcut voievod al ostaşilor lor celor mai de aproape şi i-au poruncit ca totdeauna să fie înaintea lor, pentru că era bărbat viteaz şi priceput, plin de înţelepciune, în cuvinte adevărat şi în judecăţi drept, iar în sfaturi mai înainte văzător. În lucrurile cele ce i se încredinţau lui şi în slujbe era credincios şi cu bărbăţie, însemnat în bunătate şi în toată rînduiala obiceiurilor era foarte ales. Pe acesta îl cinsteau ostaşii ca pe un părinte şi toţi cei din palatul împărătesc foarte mult îl iubeau şi îl cinsteau, căci era cinstitor de Dumnezeu, adevărat şi om drept; că pe care îl miluise Dumnezeu cu darurile sale, acela de toţi să se iubească şi să se cinstească.

În toate zilele slujea lui Hristos cu osîrdie, rugîndu-se şi păzind sfintele Lui porunci. Şi aceasta o făcea în taină, ca să nu afle păgînii împăraţi credinţa lui în Hristos; nu de munci temîndu-se, nici iubind averea, ci numai pentru aceasta tăinuia sub hlamida stăpînirii pămînteşti pe ostaşul lui Hristos, ca să ajute creştinilor, care în acea vreme erau foarte izgoniţi şi munciţi. Pentru că pe care nu putea să-i ceară şi să-i elibereze din legături şi din munci, nici să le facă vreo uşurare, pe aceia îi întărea cu cuvinte folositoare, ca să-şi dea

sufletele cu bărbăţie pentru Domnul lor, cu al Cărui sînge erau răscumpăraţi şi să-şi verse sîngele lor privind către veşnicele răsplătiri, care vor fi după muncile vremelnice de aici. Apoi se sîrguia a cîştiga lui Dumnezeu sufletele pe care diavolul se nevoia a le răpi spre pierzare.

Deci, precum grăieşte Scriptura, întărind mîinile cele slabe şi genunchii cei slăbănogiţi ai credincioşilor şi pe cei slabi la suflet, care se îndoiau şi se temeau de munci, pe aceia îi învăţa şi-i făcea să fie cu bărbăţie şi îi deştepta către nevoinţă. Apoi, văzînd pe mulţi înaintea sa nevoindu-se şi alergarea săvîrşindu-şi şi credinţa nevătămată în muncile cele grele păzindu-şi şi către primirea cununilor celor veşnice mergînd - se aprindea însuşi cu dorinţa de a pătimi pentru Hristos şi aştepta pînă cînd îi va arăta lui Domnul vreme lesnicioasă spre aceasta. Deci, a dobîndit vremea întru care nu i-a mai fost cu putinţă a tăinui văpaia dragostei şi a rîvnei celei dumnezeieşti ce ardea înăuntru şi cu dinadinsul s-a arătat pe sine tuturor cine era; căci n-a răbdat mai mult a se ascunde lumina în întuneric. Şi a fost vremea aceea astfel:

Doi bărbaţi cinstiţi şi de bun neam, Marchelin şi Marcu, fraţi după trup şi împreună născuţi, au fost prinşi mărturisind pe Hristos şi mult timp au fost ţinuţi legaţi. La aceştia adeseori mergea fericitul Sebastian şi îi mîngîia pe dînşii, vorbind despre sfînta credinţă şi despre cele folositoare, sfătuindu-i să se lepede de înşelăciunile lumeşti cele degrabă trecătoare şi să nu se teamă de muncile cele vremelnice. Iar ei, ascultînd sfatul lui cel sănătos, răbdau cu bărbăţie rănile cele aduse asupră-le de către cei ce-i chinuiau şi erau neclintiţi în credinţă; apoi au fost osîndiţi la tăiere cu sabia.

Dar s-a dat astfel de poruncă, că, dacă într-acel ceas, cînd vor pleca capetele sub sabie, vor vrea să jertfească zeilor, apoi să-i elibereze la casele lor, la părinţi, la familiile şi copiii lor, căci încă erau vii părinţii lor. Pe tată îl chema Tracvilin, iar pe mamă o chema Maria, fiind amîndoi bătrîni. Şi au rugat părinţii şi toţi ai casei lor pe Agresta Hromatie, eparhul cetăţii Romei, să mai îndulcească zilele vieţii lui Marchelin şi a lui Marcu treizeci de zile, în care timp ar putea să-i sfătuiască să se închine zeilor, pentru că părinţii, femeile şi tot neamul lor, erau întru întunericul relei credinţe păgîneşti. Deci, dîndu-le vremea cea cerută, i-au înconjurat părinţii, femeile, copiii, rudeniile şi prietenii lor, cu multă tînguire rugîndu-i să se miluiască pe ei şi pe aceştia şi să facă după plăcerea împăraţilor.

Tatăl lor, intrînd în temniţă, se tînguia, zicîndu-le: "O! fiii mei prea iubiţi, nu vă pare rău de ticăloasele mele bătrîneţi? Care alt toiag şi ajutor al bătrîneţilor mele voi avea eu? Cine mă va căuta pe mine lipsitul întru slăbiciunile mele? Cine îmi va îngropa ticălosul meu trup şi cine va moşteni averile mele? Fie-vă jale şi milă de mine, tatăl vostru, o, fiii mei, care v-am născut şi v-am crescut. Pentru ce vă duceţi de voia voastră la moarte? Pentru ce nu vă întristaţi de tinereţile voastre, de bătrîneţile mele, de femeile voastre şi de copiii care jelesc în tot ceasul fără mîngîiere? Pentru ce vă lipsiţi de toate cele frumoase ale lumii, de viaţa cea preadulce şi să mănînce vrăjmaşii bogăţia voastră, iar eu să mă păgubesc într-o zi de toată averea, de viaţă, de fii şi de lumina ochilor mei".

Zicîndu-le acestea, tatăl a început împreună cu maica lor a se boci fără mîngîiere, smulgîndu-şi părul capului şi faţa zgîriindu-şi-o, zicînd: "Aduceţi-vă aminte, fiii mei prea iubiţi, de ostenelile ce am suferit, născîndu-vă, legănîndu-vă, crescîndu-vă şi hrănindu-vă, eu, ticăloasa de mine".

Acestea şi multe altele ziceau părinţii lor, ca să-i pornească către milostivire şi împreună pătimire. Femeile lor plîngeau şi se boceau asemenea şi, purtînd copiii lor în braţe, ziceau: "Soţii noştri prea iubiţi! Pentru ce vă arătaţi către noi şi către voi atît de nemilostivi? Dacă aţi avut o socoteală ca aceasta nebună, ca să vă omorîţi fără de vreme şi în zadar, pentru o nădejde deşartă a vieţii ce va să fie, care nu ştiţi de este adevărată, pentru ce ne aruncaţi pe noi în munci? Cum vom vedea noi moartea voastră cea amară şi nedreaptă? Cum vom suferi văduvia noastră, ticăloasele de noi? Cum vom hrăni pe copiii voştri? Fie-vă milă şi vă înduraţi de noi! Dacă nu vă este milă de trupurile voastre, apoi omorîţi-ne pe noi mai întîi, ca să nu vedem sfîrşitul vostru, căci nici o zi nu voim să trăim în urma voastră, ci vom ruga pe schingiuitori să ne taie şi pe noi cu aceeaşi sabie. Sau, dacă nu ne vor asculta, noi înşine ne vom tăia singure".

După ce au zis acestea, femeile, rudeniile şi prietenii lor, au făcut pe mulţi ascultători să lăcrimeze; şi, mai ales, mucenicilor - ca nişte oameni şi ei trup fiind - li s-a făcut milă de femeile şi copiii lor şi vărsau multe lacrimi.

Atunci Sfîntul Sebastian, care se întîmplase acolo în acea vreme, văzîndu-i pe ei aproape de cădere şi de pierzare a sufletelor, fiindu-i milă de dînşii, apoi, cunoscînd că şi vremea mărturisirii sale a sosit ca şi altora să ajute şi singur să iasă la nevoinţa pătimirii, a făcut semne tuturor să tacă şi a zis: "O, ostaşii lui Hristos cei tari! O, luptători prea iscusiţi ai oştirii celei dumnezeieşti! Iată că şi prin tăria sufletelor voastre şi cu bărbăţie v-aţi apropiat de biruinţă. Iar acum, pentru ticăloasa momire de la ai voştri, voiţi a lepăda jos cununile cele veşnice? Să înveţe prin voi bărbăţie ostaşii lui Hristos a se înarma cu credinţă. Să nu voiţi a vă lepăda semnul biruinţei voastre, pentru lacrimile femeii şi nu slăbiţi punerea picioarelor voastre pe grumajii vrăjmaşilor, pentru ca nu, iarăşi luînd putere, să se ridice spre război, care, deşi întîi era cumplit asupra voastră, mai pe urmă însă mai cumplit se va arăta.

Deci ridicaţi, în pătimirile acestea pămînteşti, cu preaslăvire, steagurile nevoinţei voastre şi nu vă lipsiţi de Hristos pentru o nefolositoare tînguire copilărească. Căci aceştia pe care îi vedeţi plîngînd, s-ar fi bucurat acum de ar fi ştiut cele ce ştiţi voi; căci ei socotesc că numai aceasta singură este viaţa, care, luînd sfîrşit, nici o parte nu rămîne celui viu, trupul fiind mort. De ar fi ştiut că este altă viaţă fără de moarte şi fără de durere, în care împărtăşeşte bucuria cea de-a pururea, cu adevărat s-ar fi sîrguit împreună cu voi a merge către aceea şi viaţa aceasta vremelnică întru nimic socotind-o, pe cea veşnică ar fi poftit-o. Pentru că viaţa aceasta de acum este degrabă trecătoare şi atît de nestatornică, încît nici către cei ce o iubesc pe ea nu poate vreodată să-şi păzească credinţa; căci, de la începutul lumii, cei ce au nădăjduit spre dînsa s-au păgubit şi pe toţi cei ce au poftit-o, i-a înşelat; apoi şi-a bătut joc de toţi cei ce s-au mîndrit cu dînsa, pe toţi i-a minţit şi pe nici

unul nu l-a făcut cu nădejde; în fine, cu totul s-a arătat că este minciună. O! de-ar fi umblat numai cu minciuna şi să nu se fi dus în rătăcirea cea cumplită! Dar ce este mai amar, că viaţa aceasta pe iubitorii ei îi duce către toată fărădelegea. Aceasta pe iubitorii de pîntece îi îndulceşte cu îmbuibare şi cu băutură. Pe iubitorii de patimi, la desfrînare şi la toată necurăţenia îi îndeamnă.

Viaţa aceasta îndeamnă pe tîlhari să fure, pe cel mînios să se iuţească, pe cel mincinos să înşele. Aceasta seamănă între bărbaţi şi între femei despărţire; între prieteni, vrajbă; între cei blînzi, gîlceavă; între cei drepţi, nedreptăţi; între fraţi, sminteli. Aceasta ia de la judecători judecata dreaptă, de la cei curaţi, întreaga înţelepciune; iar de la meşteri, cinstea şi, ca să nu pomenim pe cele mai cumplite ale ei, apoi ea duce către mari fapte rele pe iubitorii săi, încît uneori ucide frate pe frate, fiu pe tată şi prieten omoară pe prieten. Oare cu a cui îndemînare se fac acestea? Cu al cui sfat? Cu ce fel de nădejde şi gînd se săvîrşesc nişte fărădelegi ca acestea?

Oare nu pentru viaţa aceasta de acum, pe care prea mult iubind-o, oamenii se urăsc unul pe altul? Pentru că fiecare îşi caută lui singur petrecerea cea mai cu bune plăceri. Căci pentru ce înjunghie tîlharul pe călător, bogatul năpăstuieşte pe cel sărac, cel mîndru face strîmbătate celui smerit şi cel vinovat de tot răul goneşte pe cel nevinovat? Cu adevărat toate răutăţile acestea le lucrează cei ce slujesc vieţii acesteia de acum, care poftesc a petrece şi a se îndulci cu dragostea ei multă vreme; ea, sfătuind la toate răutăţile pe poftitorii şi slujitorii săi, îi dă pe ei fiicei sale celei născute dintr-însa, adică morţii celei veşnice, în care au căzut şi oamenii cei dintîi pentru aceasta. Căci, creaţi fiind spre cîştigarea vieţii celei veşnice, s-au dat pe sine întru dragostea vieţii vremelnice; apoi s-au făcut robi plăcerii pîntecului şi tuturor dulceţilor. După aceea au căzut în iad, nimic neducînd cu ei din bunătăţile cele pămînteşti. Această viaţă de acum vă înşală pe voi, o, prieteni iubiţi?"

Apoi a zis către părinţii mucenicilor: "Pe aceşti iubiţi ai voştri, care merg către viaţa cea veşnică, să-i întoarceţi înapoi cu sufletul vostru cel nedrept? Aceasta vă invită pe voi o! cinstiţi părinţi, ca să daţi înapoi cu tînguirile voastre cele fără de socoteală pe fiii voştri care aleargă către ostăşirea cea cerească, către cinstea cea nestricată şi către prietenia Împăratului celui veşnic?. Aceasta vă sileşte pe voi, o! femei ale sfinţilor, ca prin momelile voastre să răzvrătiţi minţile cele muceniceşti şi să-i abateţi de la scopul lor cel bun? Prin sfătuirile voastre le mijlociţi moarte în loc de viaţă şi robie în loc de mîntuire. Pentru că, de se vor învoi cu sfaturile voastre, apoi puţină vreme vor vieţui cu voi, iar după aceea va fi nevoie a se despărţi de voi; şi astfel se vor despărţi, încît nu veţi putea să vă mai vedeţi unul cu altul acolo, fără numai în muncile cele veşnice, unde văpaia arde sufletele necredincioşilor, unde şerpii tartarului mănîncă buzele hulitorilor, unde aspidele rup piepturile închinătorilor de idoli, unde este plînsul cel amar şi suspinarea cea grea, unde nu se mai conteneşte tînguirea în munci.

Deci daţi loc acestora ca să scape de muncile acelea, după aceea sîrguiţi-vă şi voi a vă izbăvi de acelea, spuneţi-le iarăşi a se sîrgui către cununa cea gătită lor. Nu vă temeţi, căci

nu se despărţesc de voi, ci merg ca să vă gătească vouă în cer lăcaşuri strălucite, întru care cu dînşii şi cu fiii voştri vă veţi sătura de bunătăţile cele veşnice. Dacă aici vă mîngîie casele cele frumoase de piatră, cu cît mai vîrtos vă vor mîngîia pe voi frumuseţile curţilor celor de sus, unde mesele de aur curat strălucesc, unde cămările sînt zidite din pietre scumpe, cu mărgăritare împodobite şi cu slavă strălucite; unde-s grădinile de-a pururea înflorite cu flori nevestejite, unde-s cîmpuri verzi şi îndestulate cu izvoare de ape dulci; unde văzduhul este întodeauna cu mireasmă bună negrăită, unde este ziua cea neînserată, lumina cea neapusă şi bucuria cea nesfîrşită; unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, nici un fel de vedere urîtă, nici o grea mirosire, nici o auzire a vreunui glas de întristare, de plîngere şi de înfricoşare. Ci toate se văd frumoase, toate au miros ca nişte aromate, toate se aud înveselitoare. Acolo cîntă neîncetat cetele îngerilor şi ale arhanghelilor, slăvind pe Împăratul cel fără de moarte într-un glas.

Deci, pentru ce să treceţi cu vederea o viaţă ca aceasta şi să o iubiţi pe cea vremelnică? Au doară pentru bogăţii? Acelea pier degrabă, iar cei ce voiesc a le avea lîngă ei veşnic, să audă ce răspund către dînşii bogăţiile lor: aşa ne iubiţi pe noi, ca să nu ne despărţim de voi niciodată; însă a merge în urma voastră, după ce muriţi voi nu putem; iar a merge înaintea voastră, vieţuind voi, putem; însă numai dacă ne veţi porunci voi, adică de ne veţi trimite înaintea voastră. Lacomul împrumutător şi lucrătorul de pămînt cel osîrduitor să vă fie vouă chip, căci acela dă omului aur în datorie, ca îndoit să ia de la dînsul; iar celălalt, feluri de seminţe seamănă în pămînt, ca să le poată lua însutit. Deci datornicul dă împrumutătorului îndoit aurul său şi pămîntul creşte sămînţa semănătorului însutit; iar bogăţiile voastre pe care le veţi încredinţa lui Dumnezeu, oare nu le va da vouă îndoit de multe?

Astfel trimiteţi acolo bogăţia voastră înainte şi apoi sîrguiţi-vă a merge şi voi degrabă. Pentru că ce foloseşte viaţa aceasta vremelnică? De ar trăi cineva o sută de ani şi apoi cînd va veni ziua cea de pe urmă, au nu se văd toţi anii cei trecuţi şi toate dulceţile vieţii, ca şi cum n-ar fi fost niciodată? Numai că rămîn nişte urme ca ale unui călător străin, care ar fi găzduit la noi într-o zi. O! cu adevărat nebunul şi acela care nu ştie nici unele din aceste bunătăţi, numai acela nu poate iubi această viaţă prea frumoasă. Cu adevărat al celui fără de pricepere este lucrul acesta a se teme de pierderea acestei vieţi pieritoare, spre a primi pe cea pururea viitoare, întru care îndulcirile, bogăţiile şi veseliile se încep, ca să nu se sfîrşească niciodată, ci fără sfîrşit rămîn în veci. Căci cel ce nu voieşte să iubească o viaţă ca aceasta pururea fiitoare, acela şi pe aceasta vremelnică în deşert o pierde şi cade în moartea cea veşnică. Apoi se ţine legat în iad, unde este focul cel nestins, supărarea cea de-a pururea şi muncile cele neîncetate, unde vieţuiesc duhuri cumplite, cu capete de şerpi, ai căror ochi slobod săgeţi de foc, ai căror dinţi sînt mai tari ca fildeşul, cu cozile de scorpie, cu glasuri ca ale leilor răcnesc şi numai la vedere sînt înfricoşătoare şi aduc mare frică, durere cumplită şi moarte amară.

O! de-ar fi cu putinţă a muri într-acele înfricoşări şi munci, dar ce este mai cumplit, căci de aceea vieţuiesc ca să moară neîncetat. Pentru aceea nu se mistuieşte pînă în sfîrşit, ca fără de sfîrşit să se muncească. De aceea rămîn întregi ca în veci să se învenineze de

muşcările balaurilor. Apoi mădularile cele muşcate iarăşi se înnoiesc, ca iarăşi, să fie spre mîncarea şerpilor celor înveninaţi şi a viermilor celor neadormiţi.

O! prieteni, o cinstite femei ale sfinţilor! Nu doriţi a întoarce această doime sfîntă de la viaţa cea fără de sfîrşit, către acel fel de moarte înfricoşată şi fără de sfîrşit! Nu-i atrageţi de la bucurie către tînguire! Nu-i sfătuiţi a merge de la lumină la întuneric! Nu-i chemaţi de la odihna cea dulce la muncile cele amare! O! doime sfîntă, Marcheline şi Marcu! Nu vă lăsaţi să vă înşele duşmanul cel viclean care v-a adus o ispită ca aceasta prin casnicii voştri! Nu vă aruncaţi în muncile cele nesfîrşite şi nu vă daţi în mîinile diavolului! Nu vă înşelaţi cu dragostea acestei vieţi vremelnice, cu frumuseţile acestei lumi văzute şi dulceţile cele deşarte ale vieţii! Nu vă lăsaţi biruiţi de rugămintea părinţilor, de tînguirea femeilor, de lacrimile copiilor, de momelile prietenilor şi ale rudeniilor! Aduceţi-vă aminte de cuvintele Domnului: *Vrăjmaşii omului sînt casnicii lui.* Căci nu ne sînt prieteni aceştia care ne despart pe noi de Dumnezeu, ci vrăjmaşi. Dragostea lor către noi nu este adevărată, ci mincinoasă, de vreme ce dragostea lui Dumnezeu şi împărăţia cerurilor cea gătită celor ce iubesc pe Dumnezeu o jefuiesc şi de atîtea bunătăţi ne lipsesc pe noi.

Deci, nu lăsaţi ca să vă ia din mîini plata aceea pentru care v-aţi ostenit atîta! Căci iată, cu adevărat ca şi cum în mîinile voastre ţineţi acum bunătăţile cele gătite vouă. Iată, acum staţi lîngă uşile cămării celei cereşti. Iată, acum cununile vi s-au împletit şi Hristos, puitorul de nevoinţe, vă aşteaptă ca să vă încununeze şi să vă preamărească înaintea sfinţilor îngeri. Iată, acum a sosit sfîrşitul alergării voastre. Deci, nu vă întoarceţi înapoi ca femeia lui Lot, ca să nu vă faceţi stîlp neînsufleţit, căci veţi pierde sufletele voastre. Nu vă întoarceţi cu mai multă dragoste către părinţi, către femei, către copii, ca să nu fiţi nevrednici de Hristos, care a zis: *Cel ce iubeşte pe tatăl său sau pe maică-sa, sau pe fiu sau fiică, mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine.* Să nu fiţi aşa de nepricepuţi, ca după ce aţi început cu duhul, acum să sfîrşiţi cu trupul. O! de aş fi avut parte de Hristos, Dumnezeul meu, ca mai înainte de voi, să-mi vărs sîngele pentru El; ca voi să fi privit la pătimirea mea şi moartea mea să vă fi fost vouă pildă spre a vă pune sufletele pentru Domnul vostru şi al meu"!

Acestea şi altele multe grăind Sfîntul Sebastian, îndată l-a strălucit o lumină dumnezeiască din înălţime şi faţa lui era ca a îngerului, încît s-au spăimîntat necredincioşii de slava feţei lui. Apoi au fost văzuţi de unii şapte îngeri, îmbrăcînd pe fericitul Sebastian cu haină strălucită şi un tînăr prea frumos, zicîndu-i: "Tu, totdeauna vei fi cu mine". Acestea s-au făcut în casa lui Nicostrat, unde erau închişi Marchelin şi Marcu. Iar femeia lui Nicostrat, cu numele Zoe, care de şase ani îşi pierduse glasul dintr-o boală cumplită, a rămas mută, dar puterea auzului şi a înţelegerii o avea nevătămată. Aceasta, auzind toate cele grăite de Sebastian şi înţelegîndu-le bine, apoi, văzînd şi strălucirea feţei lui, a căzut la picioarele lui, rugîndu-l să i se dezlege limba ei. Iar fericitul a zis: "De sînt rob al lui Iisus Hristos şi de sînt adevărate toate cele ce a auzit această femeie din gura mea şi prin ele a crezut, să poruncească Domnul meu, ca să se dezlege buzele şi limba, precum odinioară a proorocului Zaharia".

Acestea zicînd, a făcut semnul Sfintei Cruci peste gura femeii şi îndată ea a început a vorbi cu mare glas zicînd: "Fericit eşti tu, binecuvîntat este cuvîntul gurii tale şi fericiţi sînt cei ce cred prin tine în Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel viu. Că eu am văzut cu ochii mei pe înger, pogorîndu-se din cer către tine şi ţinînd o carte deschisă înaintea ochilor tăi, din care citeai cuvîntul tău. Deci, binecuvîntaţi sînt cei ce cred cele grăite de tine şi blestemaţi sînt cei ce se îndoiesc măcar de un cuvînt din cele auzite. Că precum luceafărul răsare şi izgoneşte întunericul nopţii şi aduce lumină ochilor tuturor, aşa lumina cuvintelor tale a gonit toată întunecarea, atît a neştiinţei, cît şi a orbirii mele şi mi-a răsărit ziua cea luminată a credinţei celei drepte; apoi ai deschis amuţirea de şase ani a gurii mele, spre lauda lui Dumnezeu".

O minune ca aceea văzînd toţi cei ce erau acolo, s-au plecat spre a crede în Hristos. Iar Nicostrat, bărbatul Zoii, văzînd atîta putere a lui Hristos, a căzut la picioarele sfîntului, cerînd iertare că prin porunca împăratului a ţinut legaţi şi închişi pe cei doi. Şi, luînd legăturile de fier din mîinile lor, le cuprinse genunchii şi-i ruga a merge liberi. Apoi zise: "O! cît aş fi fost de fericit dacă aş fi putut să fiu legat pentru sănătatea voastră; căci, cu vărsarea sîngelui meu pentru voi, aş fi spălat păcatele mele şi, izbăvindu-mă de moartea cea veşnică, aş fi dobîndit viaţa aceea care a voit a ne-o vesti Dumnezeu, prin gura domnului Sebastian".

Iar cînd ruga pe sfinţi să meargă la ale lor, i-au zis aceia: "Paharele pătimirilor noastre nu voim a le lăsa ţie; iar Domnul nostru Iisus Hristos este bogat şi îndurat; El este puternic să te învrednicească şi pe tine de un pahar ca acesta, dacă cu adevărat îl pofteşti. Că de vreme ce vouă necrezînd încă, vi s-a dăruit lumina cunoştinţei adevărului, cu cît mai vîrtos acum, crezînd tot ceea ce veţi cere, vi se va da; pentru că dumnezeiasca bunătate totdeauna este gata a da în dar cele dorite, mai ales celor care cred în El fără îndoială. Credinţa voastră, acum din învăţătură s-a început. Şi într-un ceas aţi învăţat ceea ce ar fi putut cineva să înveţe într-un an. Şi precum vedem, nimic nu vă opreşte pe voi cei ce credeţi în Domnul nostru a fi gata de a muri pentru El. Nici părinţii, nici fiii, nici bogăţiile, ci îndată treceţi cu vederea cele ce aţi iubit totdeauna şi căutaţi ceea ce niciodată nu ştiaţi, alergînd pe cărările cele neştiute, căci îndată aţi venit către Hristos şi prin dorinţă aţi intrat acum în cele cereşti, de vreme ce nici o mîngîiere nu căutaţi pe pămînt! O! cît de mare laudă este lucrul acesta! O! cît este de următor faptei bune! Dar cu Hristos nu v-aţi unit în apa Botezului, apoi începuturile ostăşirii n-aţi văzut şi acum luaţi arme pentru Împăratul Cel adevărat şi pe ostaşii Lui dezlegîndu-i din legături, singuri vă faceţi ai Lui; iar pentru cei ce vor să fie omorîţi, nu vă temeţi singuri a vă da la moarte".

Zicînd acestea, sfinţii s-au umilit toţi în inimile lor şi plîngeau, căindu-se de neştiinţa lor cea de mai dinainte pentru că voiau să întoarcă pe ostaşii lui Hristos de la nevoinţa cea bună. Atunci a zis Marcu: "Învăţaţi-vă, o! părinţi prea iubiţi, o femei şi prieteni, învăţaţi-vă a sta cu bărbăţie împotriva vrăjmaşului, luînd pavăza credinţei, cu care veţi putea stinge săgeţile cele aprinse ale duşmanului. Scoală-se şi iuţească-se asupra noastră slugile diavolului, ori cu ce muncă vor voi, rupă trupurile noastre, că trupul îl vor putea omorî, dar sufletul, cel ce se luptă pentru biruinţă, nu-l vor putea birui. Iar pentru uciderea şi

ruperea trupului să nu băgăm seamă, pentru că mai slăviţi îi fac pe ostaşi rănile ce se primesc pentru Împăratul ceresc. Se iuţeşte asupra noastră diavolul cu mare mînie, căci singur se munceşte văzînd răbdarea noastră; aduce asupra noastră felurite munci şi ne îngrozeşte cu multe chinuri, pentru a ne înfricoşa şi a ne rupe de la nevoinţa cea bună. Şi unde nu sporeşte nimic cu muncile, acolo cu vicleşug momeşte; făgăduieşte viaţă, ca pe viaţă s-o ia; făgăduieşte cinste, ca să necinstească; făgăduieşte bogăţii, ca să sărăcească; dă slavă, ca să umple de ruşine; făgăduieşte neîntristare, ca să arunce în primejdie şi necaz neîncetat.

Acestea sînt războaiele lui meşteşugite, acestea sînt sfaturile cele amăgitoare ale lui, adică a scoate trupul din munci, iar pe suflet a-l omorî cu păcatele. Iar noi să mergem împotriva lui, să trecem cu vederea trupul, ca să ajutăm sufletul; că pentru ce să ne temem a muri vremelnic, nădăjduind a vieţui veşnic? Pentru ce să ne fie jale de această viaţă, nădăjduind a dobîndi pe cea bună? Să se teamă că vor muri acei care nu vor vedea viaţa în veci. O! cît de mulţi iubitori ai acestei vieţi, întîmplarea fără de veste i-a pierdut! Fulgerul i-a lovit, marea i-a înecat, prăpăstiile i-au înghiţit, sabia i-a înjunghiat. Şi pe această viaţă cu durere au pierdut-o, ticăloşii, iar pe cealaltă nicidecum n-au aflat-o. Deci aceia să se tînguiască pentru viaţa aceasta, aceia să se cutremure de moarte. Iar nouă ce durere să ne fie de moarte şi ce purtare de grijă să avem pentru viaţa aceasta? Noi, care avem viaţă gătită de la Iisus Hristos şi bunătăţi nevăzute de ochi, neauzite de urechi şi neajunse la minte".

Grăind Sfîntul Marcu acestea, toţi se înaripară cu dorinţa vieţii ce va să fie, iar de aceasta de acum se îngreţoşau. Toţi se aprindeau cu dragostea lui Hristos, iar lumea au început să o urască şi mulţumeau lui Dumnezeu că le-a luminat întunericul şi le-a deschis ochii minţii şi, scoţîndu-i din calea pierzării, le-a arătat calea mîntuirii. Şi aşa, cei ce veniseră ca să întoarcă pe sfinţii mucenici de la Hristos, s-au întors singuri către Hristos. Şi cei ce aşteptau să vîneze pe alţii în pierderea lor, singuri s-au vînat spre mîntuire. Iar Nicostrat, cu femeia sa Zoe, stăruiau zicînd: "Nu vom mînca, nici nu vom bea, de nu ne vei da taina credinţei creştineşti".

Sfîntul Sebastian i-a zis: "Schimbă-ţi cinstea ta şi începe mai vîrtos a fi slujitor al lui Hristos, decît eparhului. Deci ascultă sfatul meu: Pe toţi cîţi îi ai prin legături şi prin temniţe adună-i la un loc, că eu voi chema pe preotul lui Dumnezeu şi de la acela te vei învrednici Sfintelor Taine, împreună cu toţi care vor voi să creadă. Că dacă diavolul se sîrguieşte atît de mult spre a întoarce de la Hristos pe sfinţii săi robi, cu atît mai vîrtos sîntem datori a ne sîrgui să scoatem de la diavol, pe aceia care cu nedreptate i-a făcut ai săi şi să-i dăm iarăşi Ziditorului". Nicostrat răspunse: "Dar pot să se dea sfintele tîlharilor, celor osîndiţi la moarte şi celor fărădelege?" Sebastian zise: "Mîntuitorul nostru a venit pentru cei păcătoşi în lume şi a arătat taina Botezului, prin care se spală păcatele şi fărădelegile omeneşti şi se dă darul cel dumnezeiesc. Deci, la începutul întoarcerii tale, acest dar să aduci lui Dumnezeu: îngrijeşte-te pentru mîntuirea altora şi-ţi va fi ţie ca răsplătire o cunună mucenicească, avînd împreună cu tine flori neveştejite de multe fapte bune".

Auzind acestea Nicostrat, a mers la Claudie logofătul şi i-a poruncit ca să trimită la casa lui pe toţi cei ferecaţi cu fiare. Punîndu-i înainte, Sfîntul Sebastian le-a dat cuvînt de învăţătură mîntuitoare. Apoi sfîntul, aflîndu-i pe dînşii plecaţi spre a crede şi lesnicioşi spre a primi darul cel dumnezeiesc, a poruncit să-i dezlege din legături pe toţi. După aceea a mers la Sfîntul Policarp, preotul, care se ascundea pentru prigoană şi i-a spus lui toate cele ce s-au făcut. Sfîntul Policarp, mulţumind lui Dumnezeu, a mers cu Sebastian în casa lui Nicostrat şi, văzînd adunarea celor ce crezuseră în Dumnezeu, a zis: "Fericiţi sînteţi voi toţi care aţi ascultat cuvîntul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, care a zis: *Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi de la Mine, că sînt blînd şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre; căci jugul meu este bun şi sarcina mea este uşoară*. Deci acum voi, fraţilor, care voiţi să vă spălaţi prin apa Botezului, ca să vă faceţi fii iubiţi ai lui Dumnezeu, aveţi trebuinţă de pocăinţă, ca, prin ea să dobîndiţi iertarea păcatelor celor de mai dinainte. Dar acum cînd arătaţi o osîrdie ca aceasta către Hristos, Dumnezeul nostru, căci, crezînd întru El, gata sînteţi a muri pentru dînsul şi de unde, mai înainte aţi vrut să întoarceţi pe alţii, acum singuri aceasta o voiţi, să ştiţi că acum aţi luat iertare şi aţi cîştigat biruinţă asupra vrăjmaşului celui nevăzut.

Ştie Hristos, Dumnezeul nostru, a scoate lumină din întuneric şi din vasele cele lepădate a scoate vase alese. Aşa a făcut din Saul pe Pavel, din depărtat a făcut apostol şi din prigonitor, învăţător. Aşa şi pe voi acum, v-a făcut din păgîni creştini, din necredincioşi robi credincioşi şi din vrăjmaşi prieteni, de a căror întoarcere, toată adunarea diavolilor, fiii întunericului, plîng şi se tînguiesc; iar cetele sfinţilor îngeri, fiii luminii, se bucură şi se veselesc de luminarea voastră. Deci, să se apropie fiecare din voi şi să-mi dea numele său în scris şi, mai înainte de luarea Botezului, să ţineţi post. Postiţi pînă în seară şi cînd va apune lumina cea materială, atunci va răsări lumina cea nematerială prin Sfîntul Botez". Atunci s-au umplut toţi de bucurie şi s-au pregătit pentru Sfîntul Botez.

Aceasta făcîndu-se, a venit Claudie logofătul în casa lui Nicostrat şi l-a chemat la eparh: "S-a mîniat eparhul, înştiinţîndu-se că ai chemat toţi legaţii în casa ta şi mi-a poruncit să te chem; deci vezi ce vei răspunde lui". Venind Nicostrat la eparh şi întrebat fiind de cei legaţi a răspuns: "Din porunca măriei tale, am luat pe doi creştini, ca să-i păzesc în casa mea, pe Marchelin şi pe Marcu, cărora, pentru ca să le fac frică mai mare, am adus la dînşii pe alţi legaţi şi ferecaţi greu, ca privind la aceia şi cunoscînd ce fel de pătimiri îi aşteaptă, poate s-or supune poruncii tale". Iar eparhul l-a lăudat pentru aceasta şi l-a liberat, zicînd: "Mare dar vei lua de la părinţii lor, de se vor întoarce prin tine la gîndul nostru, ca apoi să fie liberaţi întregi şi sănătoşi".

Întorcîndu-se Nicostrat cu Claudie acasă, i-a spus despre Sfîntul Sebastian, că fiind prieten împăraţilor, este creştin şi desăvîrşit în dumnezeiasca învăţătură şi întăreşte numele creştinilor întru a sa credinţă; apoi arată că viaţa aceasta de acum este vremelnică şi degrabă pieritoare, vestind alta după moarte, veşnică şi mai bună. Şi i-a mai spus cum a strălucit faţa lui cu lumină cerească, cum a vindecat pe femeia lui de amuţirea cea de şase ani şi a făcut-o de grăieşte limpede. Acestea zicîndu-le, Claudie a zis: "Doi copii ai mei

foarte mici sînt bolnavi, unul este răcit, iar celălalt peste tot trupul este rănit; deci îl voi ruga pe el ca să-mi vindece fiii, pentru că nu mă îndoiesc, că cel ce a putut să dezlege limba celei mute de şase ani, va putea să vindece şi pe fiii mei".

Acestea zicînd a mers degrabă la casa sa şi, luînd amîndoi copiii pe mîinile sale, a venit în casa lui Nicostrat şi, căzînd înaintea picioarelor sfinţilor lui Dumnezeu, adică Sebastian şi Policarp, a zis: "Fără îndoire, cred cu toată inima cum că Hristos, pe Care Îl cinstiţi voi, este Dumnezeu adevărat; iată am adus aici pe aceşti doi copii ai mei bolnavi, ca prin voi să se mîntuiască de moarte". Iar dumnezeieştii bărbaţi au zis către dînsul: "Degrabă fiecare dintre dînşii vor primi vindecare de orice boală vor avea, în vremea cînd vor intra în sfînta baie a Botezului". Atunci Claudie a strigat: "Cred în Hristos şi voiesc a fi creştin!"

Pregătindu-se toţi pentru Sfîntul Botez, se scria numele fiecăruia şi se da preotului; şi, mai înainte decît toţi, şi-a dat numele Tracvilin, tatăl lui Marchelin şi Marcu; iar după dînsul alţi şase prieteni ai lui: Ariston, Criscentian, Evtihian, Urban, Vitalie şi Iust. După aceştia, Nicostrat cu fratele său, Castorie şi Claudie, logofătul; după dînşii, doi fii ai lui Simforian şi Felix; apoi Marchia, mama lui Marchelin şi Marcu, Simforosa, femeia lui Claudie şi Zoe, a lui Nicostrat; apoi toată casa lui Nicostrat, bărbaţi şi femei, pînă la treizeci şi trei de suflete; iar la sfîrşit toţi cei ce erau prin legături, şaisprezece la număr. Însă numărul tuturor celor ce s-au botezat de Sfîntul Policarp era de şaizeci şi patru. Iar primitor din botez era Sfîntul Sebastian şi ale femeilor erau primitoare Beatrix şi Luchina.

Mai întîi de toţi au fost aduşi copiii lui Claudie, în sfînta baie a Botezului şi îndată s-au vindecat de neputinţele lor, încît nici urme de răni ce au avut pe trupurile lor n-au rămas. După aceştia s-a adus Tracvilin, care era cuprins nu numai de neputinţa bătrîneţilor, ci şi cu boala podagrei şi a hiragriei, încît abia putea a se purta de mîinile altora şi, dezbrăcînd hainele de pe dînsul ca să-l bage în sfînta baie a Botezului, îl durea foarte rău trupul. Şi l-a întrebat pe el Sfîntul Policarp: "Crezi, fără îndoială, cum că unul născut, Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos este puternic a-ţi da sănătate şi a-ţi ierta păcatele?" Iar Tracvilin a răspuns: "Cred că Hristos, Fiul lui Dumnezeu toate le poate, însă eu numai aceasta voiesc de la bunătatea Lui, ca să mi se ierte păcatele, iar de durerea trupului nu bag seamă". Toţi cei ce stau împrejur au plîns de bucurie şi rugau pe Domnul, ca să arate roada credinţei lui.

Începînd Botezul, l-a întrebat: "Crezi în Tatăl şi în Fiul şi în Sfîntul Duh?" Şi cînd a răspuns: "Cred", îndată - încă fiind cuvîntul pe buzele lui - i s-au dezlegat mîinile şi picioarele şi i s-au întărit pulpele şi gleznele lui, încît toată neputinţa bătrîneţilor s-a depărtat de la dînsul, devenind ca vulturul şi a strigat: "Tu eşti unul Dumnezeu adevărat, pe Care această lume ticăloasă nu Te ştie!" După dînsul toţi ceilalţi s-au botezat cîte unul. Apoi şaisprezece zile din vremea cea dată lui Marchelin şi Marcu, le-a petrecut lăudînd pe Dumnezeu în psalmi ziua şi noaptea, întărindu-se şi pregătindu-se, către nevoinţa mucenicească, pentru numele lui Hristos.

Împlinindu-se treizeci de zile Agrestie Hromatie, eparhul cetăţii Romei, chemînd la sine pe Tracvilin, tatăl lui Marchelin şi Marcu, l-a întrebat despre fiii lui: "Plecatu-s-au, oare, ca să se depărteze de la creştinătate?" Iar Tracvilin a răspuns: "Pentru facerea ta de bine nu este destul nici un cuvînt al gurii mele, spre a-ţi mulţumi. Căci de nu ai fi oprit tu cu blîndeţe, răspunsul cel de moarte dat asupra fiilor mei şi de nu i-ai fi lăsat atîtea zile, apoi eu m-aş fi lipsit de fii, iar ei n-ar mai fi avut tată. Dar acum se bucură împreună cu mine, toate rudeniile şi iubiţii prieteni, încă şi măria-ta, precum mi se pare; căci morţilor s-a dăruit viaţă, celor supăraţi veselie, iar celor întristaţi li s-a întors mîngîierea".

Atunci eparhul, socotind că fiii lui se vor închina zeilor, a zis: "Deci, veniţi în ziua cea de pe urmă, ca fiii tăi să pună tămîia cea datoare zeilor". Auzind acestea, Tracvilin a zis: "Prea luminate bărbat, de ai fi pus întrebarea ta pentru mine şi pentru fiii mei în cumpăna judecăţii celei drepte, ai fi putut cunoaşte ce fel de putere este numirea creştinească". Eparhul a zis: "Te îndrăceşti, Tracviline?". Iar Tracvilin a zis: "Pînă acum mă îndrăceam cu trupul şi cu sufletul, dar, cum am crezut în Hristos, îndată am primit sănătatea sufletului şi a trupului meu". Eparhul a zis: "Iată, precum văd eu, pentru aceasta am lăsat şi am dat vreme fiilor tăi, ca nu numai să-i întorci de la rătăcire, ci să te întoarcă şi pe tine către a lor rătăcire".

Tracvilin a răspuns: "Rog a ta strălucire, ca însuşi acest nume rătăcire să-l judeci şi să vezi ce lucruri se cuvine a le numi cu acest nume - rătăcire". "Spune tu mai bine căror lucruri este potrivit numele de rătăcire" a zis eparhul. Atunci Tracvilin a răspuns: "Întîia rătăcire este a lăsa calea vieţii şi a umbla pe calea morţii".

Eparhul a zis: "Şi care este calea morţii?" Iar Tracvilin a zis: "Dar nu ţi se pare că aceasta este calea morţii, a da nume dumnezeiesc oamenilor celor muritori de rînd şi a se închina chipurilor lor, cele făcute din lemn şi piatră?" Eparhul a zis: "Dar nu sînt zei cei cărora ne închinăm noi?" Tracvilin a răspuns: "Cu adevărat nu se cuvine a avea zeu pe acela pentru care se citeşte în cărţile de obşte că sînt răi, nedrepţi şi cumpliţi, că au avut părinţi fărădelege, că ei au vieţuit în necuvioşie, nedreptate şi în minciuni, încît au murit ticăloşeşte. Au doară, mai înainte pînă a nu împărăţi Cron peste cretani şi mînca trupurile fiilor săi, mai înainte de acea vreme, zic, nu era Dumnezeu în cer? Apoi după aceea Critul, avînd împăratul său cerurile, nu aveau Dumnezeu? Cu adevărat rătăcesc cei ce zic că Die, fiul lui Cron, stăpîneşte tunetele şi aruncă fulgerele, căci era ca un om, pe care îl stăpînea răutatea şi pofta trupească. Pe cine n-a prigonit acela, căci nici pe tatăl său nu l-a cruţat? Sau cu ce nelegiuiri nu s-a spurcat acela, care şi pe soră-sa cea născută dintr-un pîntece, şi-a luat-o femeie? În toate zilele prin tîrguri, prin uliţe, prin case şi prin tot locul se povesteşte în cărţi de necurata Ira, căci se spune că sora lui Die este şi femeia lui. Iar răpirea lui Ganimet, copilul cel frumos, au doar se tăinuieşte şi de către înşişi închinătorii lui Die? Deci, nu crezi, prea luminate bărbat, că rătăceşti, cinstind pe zeii cei plini de nişte fapte rele ca acestea, pentru care legile romanilor la multe feluri de pedepse îi dau pe oameni? Pe unii ca aceştia îi cinsteşti tu şi, lăsînd pe Atotputernicul Dumnezeu, Care împărăţeşte în ceruri, zici pietrei: "Dumnezeul meu eşti tu!", iar lemnului: "Ajută-mi

mie!". Zis-a eparhul: "De cînd a început a se huli zeii şi a întoarce oamenii de la închinarea lor, cu multe întîmplări rele se primejduieşte împărăţia romanilor".

Tracvilin a zis: "Nu este aşa, ci de vei citi scrisorile lui Livie, vei afla acestea, că din oastea romanilor care adusese jertfă diavolilor, într-o zi au căzut mai mult de patruzeci şi două de mii. Nici aceasta nu este tăinuită de către tine, cum că francii au luat Capitoliul şi toată puterea romanilor s-a făcut lor de batjocoră. Multe cetăţi nespusă robie şi diferite feluri de ucideri a răbdat cetatea Roma, mai înainte de a cunoaşte oamenii pe Dumnezeul cel adevărat. Iar acum, de cînd a început a se cinsti nevăzutul şi adevăratul Dumnezeu, de cei ce cred în El, împărăţia romanilor este fără de tulburare şi fără de supărare; căci Dumnezeu, pentru aleşii Săi, a îngrădit-o cu pace. Dar un Dumnezeu atît de bun, nu se cunoaşte de voi şi toate facerile de bine care se fac de Ziditorul, se socotesc că sînt de la zidire".

Aşa vorbind între dînşii, au început cuvînt despre Iisus Hristos Domnul şi i-a spus Tracvilin cum Fiul lui Dumnezeu S-a pogorît pe pămînt, nedespărţindu-se de ceruri şi S-a îmbrăcat cu trup ca să mîntuiască sufletele omeneşti de pierzare. Apoi toate cele ce Tracvilin le-a ştiut de la sfinţii Sebastian şi Policarp şi mai ales din darul lui Dumnezeu, Care înţelepţeşte pe omul credincios, pe acelea le-a spus înaintea eparhului, însuşi Domnul dîndu-i gură şi înţelepciune şi nimeni n-a putut să i se împotrivească şi nici cel ce se împotrivea lui să-i răspundă. Şi i-a mai spus că multă vreme a zăcut în podagră şi hiragră, la toate mădularele lui şi îndată fără de veste s-a făcut sănătos, cu darul lui Hristos, în vremea cînd a crezut în El cu inimă bună.

Avînd şi eparhul boala podagrei de demult, a poruncit celor ce stăteau înainte ca să ia pe Tracvilin şi să-l ducă, iar noaptea, a trimis în taină şi l-a chemat la dînsul rugîndu-l şi plătindu-i, ca să-i spună doctoria cu care s-a vindecat". Iar Tracvilin a zis: "Să ştii, măria-ta, că Dumnezeul nostru foarte rău Se mînie asupra celor care vor a vinde sau a cumpăra darul Său. De voieşti să te vindeci de boala ta, apoi crede în Hristos, Fiul lui Dumnezeu şi te vei tămădui, precum mă vezi şi te văd. Că eu abia eram purtat de alţii şi unsprezece ani de grea boală am fost la toate venele şi încheieturile şi alţii îmi aduceau mîncarea la gură. Iar cînd am crezut în Hristos Dumnezeu, îndată am dobîndit tămăduire şi cu darul Mîntuitorului meu sînt întreg şi sănătos".

Eparhul a zis: "Rogu-mă ţie să aduci la mine pe acela ce a fost mijlocitor sănătăţii tale, căci dacă va putea să-mi dea şi mie vindecare, apoi şi eu mă voi face creştin". Deci, mergînd îndată, Tracvilin a chemat pe Sfîntul Policarp şi apoi pe Sebastian şi au învăţat pe Agrestie Hromatie, eparhul şi pe Tivurtie, fiul lui, sfînta credinţă în Iisus Hristos. Si au sfărîmat pe toţi idolii care erau în casa lui, mai mulţi de două sute: pe cei de lemn i-au ars, pe cei de piatră i-au sfărîmat, iar pe cei de aur şi de argint i-au tăiat bucăţele şi i-au împărţit la săraci.

Deci sfărîmaţi şi zdrobiţi fiind idolii, s-a arătat eparhului un tînăr frumos şi preastrălucit, zicîndu-i: "Domnul nostru Iisus Hristos, întru care ai crezut, m-a trimis la tine ca să

primeşti sănătate în toate mădularele tale". Atunci eparhul, îndată cu cuvîntul s-a făcut sănătos şi, sculîndu-se, a vrut să cadă la picioarele celui ce se arătase, ca să i le sărute. Iar acela a zis către dînsul: "Vezi să nu te atingi de mine, pentru că încă nu eşti spălat cu Sfîntul Botez de necurăţia idolească". Acestea zicîndu-i, s-a făcut nevăzut.

Atunci eparhul cu fiul său, au căzut la picioarele sfinţilor strigînd: "Unde este adevăratul Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos unul născut Fiul Atotputernicului Dumnezeu pe care îl propovăduiţi voi, o! buni învăţători?" Iar sfinţii au sfătuit pe eparh să lase dregătoria eparhiei să nu mai facă judecăţi, în care era dator să cerceteze pe creştini să-i judece, să-i muncească, nici să meargă la priveliştea păgînilor, ci să se îndeletnicească întru învăţătura înţelepciunii duhovniceşti; apoi degrabă a făcut el aceea. Iar cînd s-a apropiat de Sfîntul Botez a fost întrebat: "Crezi întru Unul Dumnezeu?" El a zis: "Cred". "Te lepezi de idoli?". Şi a zis: "Mă lepăd". "Te lepezi de toate păcatele tale?" a zis preotul. Atunci el a răspuns către preot: "De la început trebuia să mă întrebi. Deci, mă voi îmbrăca iarăşi în hainele mele şi nu voi primi Sfîntul Botez, pînă ce mai întîi nu mă voi lepăda de păcatele mele. Mă voi împăca cu aceia cu care am avut vrajbă. Pe care i-am mîniat, către aceia voi arăta dragoste. Iar de la cei ce au mînie asupra mea, de la aceia voi cere iertăciune. Toate datoriile datornicilor mei le voi ierta. Iar de am luat de la cineva ceva cu sila, aceluia voi întoarce îndoit. După moartea femeii mele am avut două ţiitoare, pe acelea le voi da după bărbat cu zestre de nuntă. Voi libera robii şi roabele. Toate lucrurile dregătoriei mele şi ale casei le voi rîndui după Dumnezeu şi atunci cu îndrăzneală voi zice: Mă lepăd de toate păcatele mele şi voi primi Sfîntul Botez. Aceste cuvinte ale lui au plăcut sfinţilor şi s-a amînat botezul o vreme, pînă a împlinit cu fapte toate cele spuse. Apoi i-au botezat pe amîndoi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, împreună cu toată casa, încît s-au făcut pînă la o mie patru sute cei din nou luminaţi, bărbaţi şi femei.

În acea vreme era mare prigoană asupra creştinilor, încît nu era cu putinţă nici bucate a cumpăra, nici apă a-şi scoate cineva, de vreme ce cu sfatul păgînilor, pretutindeni erau puşi idoli mici şi străji multe prin tîrguri, pe uliţe, pe la fîntîni, pe la izvoare, pîraie; încît toţi care ar fi vrut să cumpere ceva de-ale mîncării sau să ia apă, mai întîi trebuiau să se închine idolilor ce erau acolo. Şi aceasta au scornit-o păgînii, ca să-i prindă mai lesne pe creştini şi să-i dea la munci. Văzînd credincioşii aceasta, erau într-o mare mîhnire, pentru că nu le era cu putinţă a căpăta de undeva mîncare sau băutură, fără închinare la idoli, de care fugind, mai bine răbdau foamea şi setea decît să se închine lor.

Atunci Hromatie a poruncit tuturor credincioşilor, care erau în Roma, să ia pe ascuns din casa sa mîncare şi apă, căci era foarte bogat şi se adunau credincioşii în casa lui spre lauda lui Dumnezeu. Atunci era episcop al Romei fericitul Gaie, cu neamul din Dalmaţia, rudenia lui Diocliţian; acela săvîrşea liturghia în casa lui Hromatie şi împărtăşea cu dumnezeieştile Taine pe poporul cel nou al lui Hristos. Iar pentru goana cea mare, care era asupra creştinilor, Hromatie a ieşit din Roma la oarecare moşii ale sale, pe care le avea în Campania, pentru că se temea ca nu cumva să se afle la Roma de credinţa lui în Hristos şi voia să vieţuiască acolo fără grijă şi mai cu libertate să ţină sfînta credinţă. Deci, porunci creştinilor, că toţi ce vor să se dea în lături de la prigoana asupra creştinilor şi să

vieţuiască fără grijă, să meargă cu el la moşiile sale, făgăduind acolo tuturor hrană destulă. Atunci era nevoie ca împreună cu creştinii să meargă unul din cei doi sfinţi, spre mîngîierea şi întărirea credinţei şi s-a făcut neînţelegere între cei doi sfinţi, Sebastian şi Policarp, pentru că fiecare dintr-înşii voia să rămînă la Roma, pentru cîştigarea cununii cele muceniceşti. Atunci a zis sfîntul episcop Gaie: "Dacă amîndoi voiţi a muri pentru Hristos, vă veţi da în mîinile muncitorilor şi veţi lipsi atunci pe poporul credincios de mîngîierea cea duhovnicească, din care cauză mie mi se pare sfinte Policarp, ca cel ce ai treapta preoţiei şi eşti plin din destul de înţelepciune dumnezeiască, să mergi împreună cu domnul Hromatie, ca să mîngîi cu învăţătura pe creştini, să-i întăreşti pe cei ce se îndoiesc şi să-i hrăneşti pe ei cu dumnezeieştile Taine".

Auzind acestea, Sfîntul Policarp s-a supus poruncii şi a plecat împreună cu Hromatie şi cu alţi creştini din Roma. Deci, în ziua duminicii, săvîrşind episcopul Sfînta Liturghie, a zis către credincioşi: "Domnul nostru Iisus Hristos, ştiind neputinţa firii noastre, două căi a arătat celor ce cred într-însul; una mucenicia, iar alta mărturisirea; pentru că cel ce nu va putea să meargă pe cea mucenicească, acela să alerge pe cea a mărturisirii. Şi de voieşte cineva, să meargă cu fiii noştri duhovniceşti, cu Hromatie şi cu Tivurtie; iar cine va vrea să rămînă aici, în cetate, pot să rămînă şi nici un loc al depărtării nu va despărţi pe aceia care sînt împreună cu darul lui Hristos; iar eu , deşi nu vă voi vedea cu ochii cei trupeşti, dar cu ochii mei dinăuntru, totdeauna veţi fi împreunaţi".

Zicînd episcopul acestea, Tiburtie a strigat: "Mă rog ţie, părinte, să nu ies de aici, căci doresc foarte mult pentru Dumnezeul meu, de ar fi cu putinţă şi de o mie de ori să fiu omorît, ca să dobîndesc viaţă veşnică". Episcopul, bucurîndu-se de credinţa lui şi de o rîvnă ca aceea, a lăcrimat şi ruga pe Dumnezeu ca toţi cei ce rămîn împreună cu dînsul să poată a se nevoi şi să se învrednicească cununei muceniceşti. Deci cu episcopul au rămas Marchelin şi Marcu şi tatăl lor Tracvilin, sfîntul Sebastian şi tînărul cel frumos cu trupul şi mai frumos cu sufletul, Sfîntul Tiburtie; asemenea şi Nicostrat protoschiniarul, cu fratele său Castorie şi cu femeia sa, Zoe şi Claudie, cu fratele său Victorin şi cu fiul său Simforian, care a fost vindecat de boala apei; numai aceştia au rămas în Roma, iar toţi ceilalţi au plecat cu Hromatie şi cu Policarp. Iar după ducerea lor, sfîntul episcop a hirotonisit diaconi pe Marchelin şi Marcu, iar pe tatăl lor, Tracvilin, l-a sfinţit preot şi pe Sfîntul Sebastian, care purta cele ostăşeşti, l-a făcut apărător al Bisericii.

Dar de vreme ce nu avea loc tăinuit în care ar putea săvîrşi Sfînta Liturghie, pentru aceasta petrecea la un oarecare dregător împărătesc, cu numele, Castul, lîngă palat. Pentru aceea şi-au ales petrecerea lor acolo, pentru că şi Castul era creştin în taină, împreună cu casnicii săi; iar pentru că legea închinării de idoli era pretutindeni, nu lua seama la cei ce vieţuiau în palatele împărăteşti - că nimeni nu gîndea că s-ar înrădăcina credinţa creştinească chiar în palat - De aceea sfinţii puteau cu înlesnire a se tăinui la Castul, săvîrşind dumnezeieştile slujbe. Deci stînd ei acolo, ziua şi noaptea o petreceau în rugăciuni, lacrimi şi post şi rugau pe Dumnezeu ca să-i învrednicească de cununa cea mucenicească. Veneau la dînşii femei şi bărbaţi pe ascuns, cei ce văzuseră tămăduirile făcute de dînşii; căci cu rugăciunile lor se da bolnavilor sănătate, orbilor vedere şi

duhurile cele necurate se alungau din oameni; pentru aceea mulţi dintre dînşii primeau sfînta credinţă în taină.

Odată, mergînd Sfîntul Tiburtie în cale, a văzut pe un om care căzuse de pe casa sa şi se rănise rău; toţi ai casei plîngeau; pe acela l-a făcut întreg şi sănătos cu rugăciunea sa şi omul acela a trecut la creştini cu toată casa şi s-au botezat.

Sosind vremea pătimirii sfinţilor, mai întîi fericita Zoe, femeia lui Nicostrat, a ieşit la nevoinţă, căci, rugîndu-se ea lîngă mormîntul Sfîntului Apostol Petru, a fost prinsă de cei ce pîndeau pe creştini şi dusă la judecată, unde, fiind silită să aducă tămîie idolului Aris nu s-a supus. Pentru aceea a fost aruncată în temniţă întunecoasă şi acolo a fost chinuită cu foame şase zile. După aceasta a fost scoasă şi spînzurată de păr, deasupra unui fum ce ieşea din gunoi şi, astfel, şi-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu, iar trupul ei a fost aruncat în Tibru. Sfînta Zoe s-a arătat în vedenie Sfîntului Sebastian şi i-a spus despre sfîrşitul său; iar el, dacă a spus aceasta lui Tracvilin, acesta a strigat: "Iată femeile ne întrec! Deci, pentru ce să mai trăim noi?" Apoi a mers în acelaşi loc, la mormîntul Apostolului şi acolo a fost ucis de păgîni cu pietre şi aruncat în Tibru. Nicostrat şi Castorie, împreună cu Claudie, cu Victorin şi cu Simforian, au fost prinşi şi aduşi la eparhul cetăţii, cel cu numele Favian, pe cînd căutau trupurile sfinţilor pe malul Tibrului. Pe aceştia, eparhul silindu-i către jertfă zece zile, pe de o parte cu momeli, pe de alta cu îngroziri şi munci şi nesporind nimic, a poruncit să-i înece în rîu, legîndu-le cîte o piatră mare de grumaji.

Pe Sfîntul tînăr Tiburtie l-a arătat, pe ascuns, păgînilor un mincinos creştin, cu numele Curtuat, care era lup îmbrăcat în piele de oaie; şi, prinzîndu-l, l-a adus legat la judecată, la acelaşi eparh Favian, împreună cu Curtuat cel ce părea creştin. Deci Curtuat, venind la judecată, îndată s-a arătat vicleşugul său, căci numai cu chipul se arăta a fi creştin, iar înăuntru era plin de păgînătate. Acesta a fost martor şi văditor al lui Tiburtie, cum că el numea diavoli pe zeii romanilor. Dar sfîntul se arăta adevărat şi cu mare bărbăţie mărturisitor al numelui Domnului nostru Iisus Hristos. Şi a zis către dînsul judecătorul: "Nu face aşa de mare ruşine neamului tău, atît de cinstit, că eşti fecior de părinte slăvit şi ţi-ai ales viaţa creştinească necurată şi urîtă, căreia îi urmează ocară şi munci, moarte şi defăimare".

Sfîntul Tiburtie a răspuns: "O! preaînţelepte bărbat şi judecător al Romei! De vreme ce nu voiesc a cinsti şi a avea între zei pe desfrînata Venera şi pe amestecătorul de sînge Die, pe mincinosul Ermis şi pe mîncătorul de fii Cron, de aceea îmi zici că ocărăsc neamul meu? Dar eu îţi spun că am înmulţit cinstea neamului meu, cinstind pe unul adevărat Dumnezeu, care împărăţeşte în ceruri, închinîndu-mă şi numindu-mă rob al lui. Tu mă îngrozeşti cu munci? Ce lucru înfricoşat ne este nouă creştinilor a pătimi pentru Dumnezeul nostru prin sabie? Dar prin aceea ne vom dezlega de temniţa cea trupească şi vom dobîndi cereasca libertate. Sau prin foc? Dar noi, mai mare văpaie poftind, am stins văpaia în trupurile noastre şi apoi de acestea să ne temem? Sau de surghiunie? Dar

Dumnezeul nostru este pretutindeni şi oriunde sîntem noi cu Dumnezeu, acolo este locul nostru".

Atunci Favian a poruncit să aducă mulţime de cărbuni aprinşi să-l pună desculţ pe sfînt deasupra lor; apoi a zis către dînsul: "Sau adu tămîie zeilor noştri pe aceşti cărbuni sau te suie desculţ pe ei". Iar Sfîntul Tiburtie, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, s-a suit deasupra lor desculţ şi umbla pe dînşii ca pe nişte flori roşii şi moi şi a zis către judecător: "Lasă necredinţa ta şi cunoaşte că Dumnezeul meu este adevărat, Care porunceşte stihiilor şi tuturor zidirilor; iar tu de poţi, în numele lui Die al tău, pune mîna în apă fiartă şi să vezi nu vei primi arsuri? Iată eu, în numele Domnului meu Iisus Hristos, umblu pe acest foc ca pe nişte flori rourate, precum vezi, pentru că Ziditorului nostru toată făptura Îi slujeşte". Judecătorul zise: "Cine nu ştie că Hristos al vostru va învăţat meşteşug de vrăjitorie?" Sfîntul răspunse: "Taci, ticălosule, nu îndrăzni a pomeni cu hulă, prin buzele tale cele purtătoare de venin numele cel atît de mare şi înfricoşat; nu face urechilor mele atîta necaz, ca să te aud lătrînd asupra numelui Domnului meu".

Atunci Favian, mîniindu-se, l-a osîndit la moarte şi a fost dus la drumul ce se numea Lavicansc, departe ca de trei stadii de cetate. Şi acolo, rugîndu-se lui Dumnezeu, a fost tăiat şi îngropat în acelaşi loc de un creştin oarecare, unde s-a arătat poporului mare dar dumnezeiesc, prin rugăciunile Sfîntului Tiburtie.

După aceasta, acelaşi Curtuat, care numai cu chipul era creştin, a vestit păgînilor despre Castul, Marchelin şi Marcu. Deci, Sfîntul Castul, după cea de a treia întrebare şi de trei ori spînzurare şi muncire, fiind aruncat într-o groapă şi astupat cu pămînt de viu s-a săvîrşit; iar pe Marchelin şi pe Marcu i-a pus Favian la butuc, le-a pironit picioarele cu cuie de fier şi le-a zis: "Veţi sta astfel pînă cînd veţi aduce închinare zeilor". Dar pironiţi fiind pe un lemn, cîntau: *Iată ce este bun sau ce este frumos, fără numai a locui fraţii împreună*. Şi au stat aşa o zi şi o noapte, cîntînd şi rugîndu-se; iar a doua zi au fost împunşi cu suliţele în coaste, chiar în acelaşi loc; şi aşa şi-au primit sfîrşitul muceniciei.

Săvîrşindu-şi aceşti sfinţi pătimirea lor, s-a aflat şi de Sfîntul Sebastian, despre care a spus eparhul împăratului. Deci, chemîndu-l la sine Diocleţian, i-a zis: "Eu totdeauna te-am avut între cei dintîi în palatele mele, iar tu, cugetînd cele împotriva sănătăţii mele, te-ai făcut vrăjmaş mie şi duşman zeilor mei, deşi pînă acum ai tăinuit această răutate". Sfîntul Sebastian a zis: "Eu pentru sănătatea ta am rugat totdeauna pe Hristos şi am cerut pace împărăţiei romanilor şi m-am închinat împăratului ceresc, socotind că este lucru cu nedreptate a se închina cineva pietrii şi a căuta ajutor de la dînsa, că aceea este lucru arătat cum că este lucru al celor fără de minte".

Atunci, mîniindu-se Diocleţian, a poruncit să-l ducă afară din cetate şi să-l lege de stîlp gol, în mijlocul unui cîmp şi să-l străpungă cu săgeţi. Deci fiind pus el acolo, ca o ţintă, mulţime de ostaşi au săgetat cinstitul său trup şi înconjurîndu-l unii de o parte şi alţii de alta i-au umplut tot trupul de săgeţi; apoi, părîndu-li-se că a murit, s-au dus lăsîndu-l aşa legat şi plin de săgeţi. Cînd femeia Sfîntului mucenic Castul, cu numele Irina, s-a dus

noaptea să ia şi să îngroape trupul Sfîntului Sebastian, l-a găsit viu şi l-a dus în casa sa; apoi în puţine zile s-a tămăduit de răni şi s-a făcut cu totul sănătos. Şi, adunîndu-se la dînsul creştinii în taină, îl rugau să iasă din Roma, precum au făcut şi alţi creştini, ca să nu cadă iarăşi în mîinile păgînilor. Iar el, făcînd rugăciune, s-a dus şi a stat pe scările palatului Eliogavalilor, şi cînd treceau pe acolo împăraţii, văzîndu-i sfîntul, a strigat: "Popii zeilor voştri o, împăraţilor, vă tulbură pe voi cu vrăjile lor cele necurate, dîndu-vă ştiri mincinoase despre creştini, care ar fi potrivnici împărăţiei romanilor. Dar vedeţi că mult vă folosesc creştinii, pentru că se roagă în rugăciunile lor pentru cetatea aceasta; căci nu încetează a se ruga pentru împărăţia voastră şi pentru sănătatea tuturor ostaşilor romani".

Acestea grăind sfîntul, a căutat spre dînsul Diocleţian şi a zis: "Oare tu eşti Sebastian pe care nu demult am poruncit să te omoare cu săgeţi?" Sfîntul a răspuns: "Pentru aceasta a binevoit a mă învia Domnul meu Iisus Hristos ca să fiu viu către voi şi înaintea întregului popor să fiu martor nedreptăţii voastre, căci cu judecată nedreaptă aţi ridicat prigoană asupra creştinilor, robii lui Hristos". Atunci Diocleţian a poruncit să-l prindă şi să-l ducă la hipodrom.

Acolo sfîntul răbdător de chinuri, cu mare glas proslăvind pe Hristos, iar pe idoli şi rătăcirea romanilor ocărîndu-le, a fost bătut cu beţe pînă la moarte şi a trecut în glasul bucuriei către Hristos, puitorul de nevoinţe, ca să primească cununa biruinţei, pentru nevoinţa sa cea bună. Iar sfîntul lui trup l-au aruncat păgînii noaptea în groapă adîncă cu noroi, ca să nu-l afle creştinii şi să-l ia. Dar sfîntul s-a arătat în vedenie Luchiniei, femeia cea dreptcredincioasă şi a zis: "Să te duci la groapa cea cu noroi, care este aproape de Chirca şi vei găsi acolo trupul meu spînzurat în cuie şi, luîndu-l, să-l duci în Catacombe şi să se îngroape în uşa peşterii, lîngă mormintele apostoleşti". Şi îndată acea fericită femeie, luînd slugile sale, s-a dus în miezul nopţii la groapa cea arătată şi, luînd cu bună cucernicie trupul cel mucenicesc, l-a îngropat cu cinste, la locul unde i se poruncise, lăudînd pe Hristos, Dumnezeul nostru, a cărui slavă este în veci. Amin.

Pomenirea celui între sfinţi Părintelui nostru Modest, Arhiepiscopul Ierusalimului (18 decembrie)

Sfîntul Modest, patriarhul Ierusalimului, s-a născut din părinţi ortodocşi, în oraşul Sebastia. Tatăl său se numea Eusebiu, iar mama lui Teodula, care era stearpă. La rugăciunea celor doi soţi, Dumnezeu le-a dat un fiu, pe acest mare părinte, după patruzeci de ani de împreună'vieţuire. După naşterea acestui mare părinte, tatăl său a fost pîrît lui Maximian că este creştin. Acesta l-a legat şi l-a închis în temniţă.

Cînd a auzit Teodula, s-a dus şi ea la închisoare cu copilul, care avea numai cinci luni. Acolo, rugîndu-se împreună Domnului, şi-au dat în pace, în mîinile îngerilor, duhurile lor şi au fost mucenici de bună voie. Paznicii închisorii i-au găsit morţi, iar pe copil viu între

ei. L-au luat şi l-au dus lui Maximian. Văzînd Maximian că e frumos şi plăcut, la dat unui senator să-l crească bine, ca să ajungă vrednic să slujească lui Zeus. Pe cînd ere crescut de acela, fericitul Modest a aflat cine i-au fost părinţii şi că au murit pentru Hristos. La vîrsta de treisprezece ani a dat peste un dascăl creştin. Acesta l-a învăţat dreapta credinţă şi s-a lipit fericitul cu tot sufletul de ea. Avea însă o durere, că trăieşte cu păgînii.

Odată, împăratul Maximian a poruncit ca toată lumea să aducă jertfă idolilor. Atunci fericitul s-a dus la mormîntul părinţilor lui şi s-a rugat lor din toată inima să-l scape din mîna păgînilor, ca să fie învrednicit şi de dumnezeiescul Botez. Şi l-a găsit un argintar din Atena care l-a luat şi l-a dus cu el. Pe cale a făcut sfîntul felurite minuni. Ajunşi la Atena, l-a dus la arhiereu ca să-l înveţe tainele credinţei şi să-l boteze. Pe cînd se săvîrşea Botezul, argintarul a văzut că s-a pogorît un stîlp de foc din cer şi s-a sprijinit pe capul celui ce se boteza. După botez a vindecat de o boală aducătoare de moarte pe fratele argintarului, numai cu rugăciunile şi cu atingerea mîinii. A vindecat şi pe un om îndrăcit.

Murind argintarul şi soţia lui, l-au înscris şi pe Sfîntul Modest în testament ca moştenitor, împreună cu fiii lui. Sfîntul, însă, a dăruit partea sa de moştenire fiilor argintarului, iar el s-a dus în locuri pustii de tot şi trăia acolo în linişte. Fiii argintarului, văzîndu-l cinstit de toţi, de invidie n-au mai putut răbda. Iar cînd au plecat pentru neguţătorie, l-au înduplecat pe fericit să meargă cu ei. În Egipt l-au vîndut rob unui necredincios, de la care a avut multe de suferit, vreme de şapte ani. Cu rugăciunea lui stăruitoare către Dumnezeu, l-a izbăvit pe stăpînul lui de rătăcirea păgînească şi l-a înduplecat să se boteze. Apoi, l-a vindecat şi de o boală grea. După moartea stăpînului său s-a dus să se închine la Mormîntul cel de viaţă purtător al Domnului. După aceea s-a dus la Munele Sinai şi acolo, slujind lui Dumnezeu, a săvîrşit multe minuni.

La moartea arhiereului Ierusalimului, fericitul Modest, prin descoperire dumnezeiască, a fost hirotonit arhiereu al Ierusalimului în al cincizeci şi nouălea al vieţii lui, făcînd şi acolo multe minuni. Pe fiii argintarului care veniseră la Ierusalim pentru neguţătorie şi care îl vînduseră în Egipt şi nu ştiau că el este arhiereul cetăţii, nu numai că nu s-a răzbunat pentru cele făcute, dar i-a şi primit cu dragoste, i-a găzduit cu bunăvoinţă şi le-a făcut bine cu dărnicie.

Astfel, acest mare părinte, vieţuind cu cuvioşie ca arhiereu 38 de ani, iar de totul 97 de ani, s-a mutat la veşnicele locaşuri.

Sfîntul Preacuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul de la Voroneţ (18 decembrie)

Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul a fost unul din cei mai mari sfinţi pe care i-a odrăslit pămîntul Moldovei, mare dascăl al pustiei şi povăţuitor al călugărilor.

Acest sfînt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moşia mănăstirii Sfîntul Nicolae din Rădăuţi, la începutul secolului al XV-lea, primind din botez numele de Dumitru. Fiind ales de Dumnezeu din sînul maicii sale pentru viaţa cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici nu se juca asemenea cu ceilalţi copii, nici nu căuta odihnă şi mîncare; ci mereu se ruga, şi întru toate asculta de părinţi.

Cînd avea vîrsta de zece ani, fiind dat să înveţe carte în mănăstirea Sfîntul Nicolae din Rădăuţi, copilul Dumitru, deşi tînăr cu vîrsta, s-a dovedit bătrîn cu înţelegerea. Căci în puţină vreme a deprins Ceaslovul şi Psaltirea pe de rost, precum şi nevoinţa cea duhovnicească, adică rugăciunea cea de taină a inimii, postul, smerenia şi păzirea minţii de gînduri rele. Pentru aceasta cuvioşii călugări foarte mult îl iubeau şi se foloseau de blîndeţea şi priceperea lui, căci era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfînt.

După cinci ani de ucenicie, tînărul ostaş al lui Hristos s-a făcut călugăr în această mînăstire, primind numele marelui prooroc şi împărat David. Şi era întru toate ascultător cuvioşilor părinţi, avînd ca dascăl şi părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul şi purtătorul de Dumnezeu Sfîntul Ierarh Leontie de Rădăuţi.

Acest tînăr monah David era foarte rîvnitor în nevoinţa vieţii călugăreşti. Cel mai mult iubea liniştea, postul şi rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic pînă la asfinţitul soarelui, iar uneori postea desăvîrşit cîte trei şi chiar cinci zile şi se hrănea numai cu legume şi ierburi. În ascultare era tăcut, blînd şi tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua şi noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă şi la chilie dormea puţin pe un mic scăunel, mereu veghind şi cugetînd la cele dumnezeieşti. Iar dintre cărţi cel mai mult iubea Psaltirea, pe care o ştia pe de rost şi o repeta zilnic.

Aşa nevoindu-se cîţiva ani de zile, Cuviosul David s-a făcut vas al Sfîntului Duh, învrednicindu-se de darul preoţiei şi al facerii de minuni. Mulţi bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritul ieromonah David şi se vindecau de suferinţele lor. Alţii veneau să-i ceară sfat, că era foarte înţelept în cuvînt şi înainte-văzător, iar alţii veneau să-şi mărturisească păcatele, căci ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părţile de nord ale Moldovei.

Văzînd ieromonahul David că este înconjurat de lume şi nu mai are linişte de rugăciune, temîndu-se de duhul slavei deşarte, a luat binecuvîntare de la episcopul de Rădăuţi şi s-a retras la mănăstirea Sfîntul Lavrentie (Laurenţiu). Dar şi acolo îl căutau credincioşii, precum şi cei bolnavi de duhuri necurate. Cuviosul David însă ziua făcea ascultare şi stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga şi împletea coşuri de nuiele pentru obşte. Aşa îşi omora cuviosul ispitele tinereţii şi cugetul slavei deşarte.

Odată l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în oraşul Siret. Acolo, înconjurîndu-l credincioşii, a zăbovit cuviosul o zi, neputînd a se întoarce la timp în mănăstire. Atunci

egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, şi-a împlinit cu bucurie canonul, dînd slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Trecînd cîţiva ani şi Cuviosul David sporind mult în nevoinţa duhovnicească, se simţea chemat de Duhul Sfînt la viaţa pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos şi dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii şi cu sihaştrii din codrii Carpaţilor.

Deci, primind binecuvîntare de la egumenul mănăstirii Sfîntul Lavrentie, a îmbrăcat mai întîi marele şi îngerescul chip al schivniciei, schimbîndu-şi numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, cu puţin înainte de anul 1450, s-a retras singur în adîncul codrilor pe valea pîrîului Secu din judeţul Neamţ, unde mai tîrziu a luat fiinţă mînăstirea Sihăstria. Aici s-a nevoit paisprezece ani în aspre osteneli călugăreşti. Dar, văzîndu-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna.

Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil şi-a făcut aici mai întîi o colibă de lemn pe valea pîrîului Viţeul. Apoi, aflînd o stîncă mare în apropiere, şi-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stîncii, cît să poată încăpea. Alături şi-a săpat o altă încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede pînă astăzi. În această stîncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de douăzeci de ani.

Nevoinţa Preacuviosului Părintelui nostru Daniil Sihastru în chilia de la Putna era aceasta: Ziua şi noaptea priveghea în neîncetată rugăciune şi cugetare la cele dumnezeieşti, postind pînă la asfinţitul soarelui şi dormind foarte puţin pe un mic scaun de lemn. Din chilie nu ieşea deloc toată săptămîna. Mîncarea lui era formată din pesmeţi de pîine, rădăcini şi ierburi, iar lucrul mîinilor sale era împletirea coşurilor de nuiele. Duminica săvîrşea Sfînta Liturghie şi se împărtăşea cu Trupul şi Sîngele lui Hristos, apoi primea pe cei ce veneau la el pentru vindecare de boli şi pentru cuvînt de folos. În posturi se înfrîna cîte trei şi uneori cinci zile şi avea darul rugăciunii şi al lacrimilor.

Pentru sfinţenia vieţii sale, pentru postul îndelungat şi pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni şi cu lacrimi, Cuviosul Daniil Sihastrul a fost multă vreme ispitit de diavoli, căutînd să-l alunge din pustie sau să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deşarte. Dar el, cerînd ajutorul lui Hristos şi cu puterea Sfintei Cruci, biruia toate cursele diavolului. Pentru aceea, în puţină vreme s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înainte-vederii şi al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvîntul şi vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoştea cugetele cele ascunse şi spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfînt.

Pentru nişte daruri ca acestea, numele Cuviosului se făcuse cunoscut în toată ţara Moldovei, iar poporul, de la mic pînă la mare, l-a numărat din tinereţe în ceata sfinţilor. Cei mai mulţi îl numeau *Sfîntul Daniil, Sihastrul cel Bătrîn*, căci era părinte şi povăţuitor al tuturor sihaştrilor din nordul Moldovei. Alţii, îndeosebi călugării, îl numeau *Sfîntul Daniil Schimonahul*. Iar după mutarea sa din trup, era numit în popor *Sfîntul Daniil cel Nou*, ca să-l deosebească de alţi cuvioşi cu acelaşi nume.

În anul 1451, întîmplîndu-se grabnică moarte domnului ţării, Bogdan Voievod, fiul său, Ştefan, cu greu a scăpat de primejdie. Dar, auzind de nevoinţa şi minunile Sfîntului Daniil Sihastrul şi fiind în grea strîmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfînt la chilia lui. Aici, poposind cîteva zile, şi-a mărturisit cugetele înaintea Cuviosului şi a primit de la el dezlegare de păcate şi multe cuvinte de mîngîiere. Apoi, liniştindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvîntat şi s-a rugat pentru dînsul, apoi i-a proorocit că în curînd va fi domn al Moldovei şi l-a liberat cu pace.

În primăvara anului 1457, Ştefan cel Mare, ajungînd pe scaunul Moldovei, s-a încredinţat de împlinirea proorociei Sfîntului Daniil Sihastrul şi de darul lui Dumnezeu care era întru dînsul. Din anul acela, Cuviosul i-a fost marelui domn cel dintîi sfetnic, duhovnic şi rugător către Dumnezeu. Adeseori voievodul poposea la chilia lui şi îşi mărturisea păcatele, apoi cerea cuvînt de folos şi nimic nu făcea fără rugăciunea şi binecuvîntarea lui. Iar Cuviosul îl îmbărbăta şi îl îndemna să apere ţara şi creştinătatea de mîinile păgînilor, încredinţîndu-l că de va zidi după fiecare luptă cîte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui.

Astfel, ascultîndu-l, Ştefan cel Mare a apărat cu multă vitejie Biserica lui Hristos şi ţara Moldovei după căderea Bizanţului, aproape o jumătate de secol, cîştigînd patruzeci şi şapte de războaie şi înălţînd patruzeci şi opt de biserici. În felul acesta, Sfîntul Daniil Sihastrul s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei româneşti şi ctitor duhovnicesc al mănăstirilor înălţate la îndemnul său.

Odată, poposind domnul Moldovei în chilia Cuviosului, a fost îndemnat de marele sihastru să zidească în apropiere de chilia sa o mănăstire de călugări, întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, către care avea mare evlavie. Deci, ascultîndu-l Ştefan Voievod şi împreună alegînd locul, cu binecuvîntarea lui s-a început în anul 1466 zidirea Mănăstirii Putna. Iar în anul 1470, cînd s-a sfinţit acest dumnezeiesc locaş, însuşi Sfîntul Daniil a luat parte, fiind cinstit de toţi ca un al doilea ctitor.

Se mai spunea despre dînsul că, voind Ştefan Vodă să-i încredinţeze mănăstirea, de multe ori l-a rugat să fie egumen şi părinte duhovnicesc al Putnei. Dar Cuviosul, socotindu-se nevrednic de o cinste ca aceasta şi iubind mai mult liniştea, a rămas mai departe la mica lui chilie din peşteră.

Pentru sfinţenia vieţii sale, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit din tinereţe purtător de Hristos şi mare dascăl al liniştii şi rugăciunii lui Iisus. În timpul vieţii sale nu era în Moldova alt sihastru şi duhovnic mai vestit, nici alt lucrător şi dascăl al rugăciunii mai iscusit decît el. De aceea, toţi egumenii şi duhovnicii din nordul Moldovei, ca şi dregătorii din sfatul ţării îl aveau de părinte duhovnicesc.

Urmînd exemplul vieţii sale, numeroşi călugări iubitori de linişte din chinovii se retrăgeau în pustie cu binecuvîntarea Cuviosului Daniil şi deveneau sihaştri şi lucrători sporiţi ai rugăciunii lui Iisus. Astfel, acest mare ascet al Moldovei, avea prin mănăstiri şi sate

numeroşi fii duhovniceşti, iar prin munţi şi prin codri avea peste o sută de ucenici sihaştri, care se nevoiau în plăcere de Dumnezeu, după sfatul său.

Într-adevăr, Sfîntul Daniil Sihastrul a creat în Moldova de nord o mare mişcare isihastă, aproape fără egal, înnoind astfel pentru multă vreme viaţa duhovnicească în mănăstiri şi schituri şi ridicînd o întreagă generaţie de sihaştri şi rugători ai neamului.

După anul 1470, văzînd Cuviosul că la Putna nu mai are linişte din cauza mănăstirii şi a mulţimii credincioşilor ce veneau aici, a părăsit chilia în care se nevoise peste douăzeci de ani şi s-a retras în taină în pădurile seculare din jurul Mănăstirii Voroneţ. Aici se nevoiau ca la cincizeci de călugări sub povăţuirea ieroschimonahului Misail, vrednic ucenic al Sfîntului Daniil. Deci, aflînd un loc retras în preajma mănăstirii, şi-a făcut o mică chilie sub stînca numită Şoimul şi aici se ostenea Cuviosul în desăvîrşită linişte şi plăcere de Dumnezeu.

Însă n-a trecut multă vreme şi îndată numele lui s-a făcut cunoscut în toate satele din partea locului, încît veneau la el tot felul de bolnavi, paralizaţi, oameni stăpîniţi de duhuri necurate şi se vindecau. Credincioşii, neputînd ajunge la chilia lui, aşteptau jos în mănăstire. Iar Cuviosul cobora noaptea, se ruga pentru ei, le spunea pricina suferinţei, îi sfătuia, îi binecuvînta şi îi trimitea sănătoşi la casele lor.

În vara anului 1476, Ştefan cel Mare, pierzînd lupta de la Războieni în faţa turcilor, s-a dus la chilia Sfîntului Daniil Sihastrul, bunul său părinte duhovnicesc de la Voroneţ. Deci "bătînd Ştefan Vodă în uşa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul să aştepte Ştefan Vodă afară pînă va termina ruga. Şi după ce şi-a terminat sihastrul ruga, l-au chemat în chilie pe Ştefan Vodă. Şi s-a spovedit Ştefan Vodă la dînsul. Şi a întrebat Ştefan Vodă pe sihastru ce să facă, că nu poate să se mai bată cu turcii. Închina-va ţara la turci sau nu? Iar sihastrul a zis să nu o închine, că războiul este al lui; numai că, după ce va izbăvi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfîntului Gheorghe".

Deci, crezînd domnul Moldovei în proorocia Sfîntului Daniil că va birui pe turci şi luînd de la el rugăciune şi binecuvîntare, îndată a adunat oaste şi a izgonit pe turci din ţară. Aşa ajuta Cuviosul cu rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu să se izbăvească Moldova şi ţările creştine de robia păgînilor.

Răposînd mitropolitul Teoctist, în toamna anului 1477, Ştefan cel Mare s-a sfătuit cu clerul şi episcopii ţării să aleagă păstor şi părinte al Moldovei pe Sfîntul Daniil Sihastrul de la Voroneţ. Dar Cuviosul auzind de aceasta, s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu şi voievodului să nu-l înstrăineze pînă la moarte de fericita lui linişte. Deci, cucerindu-se toţi de smerenia şi sfinţenia lui, şi-au cerut iertare şi l-au lăsat în pustie să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

Timp de douăzeci de ani cît a sihăstrit la Voroneţ, Cuviosul Daniil a creat aici o nouă vatră isihastă, tot atît de importantă ca cea de la Putna. Căci în puţină vreme s-au adunat în jurul său zeci de sihaştri, unii mai nevoitori decît alţii, care se osteneau fie în codrii

Voroneţului, fie în munţii Rarăului, fie de-a lungul Carpaţilor Răsăriteni. Cei mai mulţi practicau rugăciunea lui Iisus, postul şi tăcerea. Alţii citeau zilnic psaltirea, alţii făceau mii de metanii şi împleteau coşuri, iar alţii, fiind buni caligrafi, scriau cărţi de slujbă pentru biserici şi mănăstiri. Cei mai aleşi ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul au fost: mitropolitul Grigore Roşca, monahul caligraf Ioan, precum şi egumenii Misail şi Efrem, toţi din Mănăstirea Voroneţ; apoi cuviosul Pahomie Sihastrul şi egumenul Nil din Mănăstirea Slatina; egumenul Paisie, Paladie Sihastrul şi Anastasie Sihastrul de la Mănăstirea Neamţ, Isaia Pustnicul de la Mănăstirea Moldoviţa, egumenul Gherontie de la Humor şi mulţi alţii.

Aducîndu-şi aminte Ştefan cel Mare de făgăduinţa dată lui Dumnezeu şi Sfîntului Daniil Sihastrul, în vara anului 1488 a zidit din temelie, la Mănăstirea Voroneţ, o frumoasă biserică din piatră închinată Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruinţă, în locul vechii biserici de lemn. La 14 septembrie, în acelaşi an, biserica a fost sfinţită de mitropolitul Gheorghe, în prezenţa fericiţilor ei ctitori, Ştefan Voievod şi Cuviosul Daniil Sihastrul şi a zeci de mii de credincioşi, călugări, clerici şi dregători de ţară. În acestă zi, cu sfat de obşte, Sfîntul Daniil, deşi bătrîn, a fost numit egumen al Mănăstirii Voroneţ.

Timp de aproape zece ani Sfîntul Daniil a povăţuit obştea Mănăstirii Voroneţ, ca un mare părinte duhovnicesc al călugărilor, al sihaştrilor şi al întregii Moldove. Căci deşi petrecea mai mult la chilia sa de sub stînca Şoimului, fiind foarte iubitor de linişte, adeseori cobora în obşte, mărturisea soborul, tămăduia pe cei bolnavi ce se adunau de prin sate şi îi sfătuia pe toţi. Apoi iarăşi se retrăgea la chilia sa.

În timpul egumeniei sale, Mănăstirea Voroneţ a trăit cea mai înfloritoare perioadă duhovnicească din istoria sa, fiind socotită multă vreme lavra isihasmului din Moldova. Toţi monahii din obşte, care număra peste şaizeci de nevoitori, practicau rugăciunea lui Iisus. Unii erau vestiţi păstori şi duhovnici pentru credincioşi, alţii erau dascăli învăţaţi în şcoala mănăstirii şi neobosiţi caligrafi, iar cei mai mulţi erau călugări de rugăciune, care slăveau pe Dumnezeu neîncetat şi se rugau pentru toată lumea. La Voroneţ au învăţat carte şi au deprins nevoinţa duhovnicească numeroşi preoţi de parohie, egumeni, episcopi, monahi, sihaştri şi dregători de ţară. Iar în codrii seculari din munţii Voroneţului, ai Rarăului şi Stînişoarei, se nevoiau pentru dragostea lui Hristos alţi peste cincizeci de sihaştri, ucenici ai Sfîntului Daniil. Pe toţi aceştia îi supraveghea şi îi povăţuia pe calea cea bună a împărăţiei cerurilor, marele egumen şi povăţuitor de suflete "Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul cel Bătrîn".

Ajungînd vas ales al Duhului Sfînt, plin de tot felul de bunătăţi şi trecînd de vîrsta de nouăzeci de ani, Sfîntul Daniil, marele sihastru al Moldovei, dascălul pustiei şi făcătorul de minuni, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos la sfîrşitul secolului al XV-lea (1496). Mulţimea ucenicilor lui, împreună cu mitropolitul şi domnul ţării l-au plîns îndeajuns şi l-au îngropat în pronaosul bisericii Voroneţ, cum se vede pînă astăzi, punînd deasupra o piatră cu inscripţia: "Acesta este mormîntul părintelui nostru David, schimonahul Daniil".

Apoi, împărţind credincioşilor multe milostenii şi sărutînd sfintele lui moaşte, s-a întors fiecare la ale sale.

După săvîrşirea sa, văzînd ucenicii şi credincioşii că se fac oarecare minuni şi vindecări de boli la moaştele Cuviosului, l-au trecut în ceata sfinţilor, numindu-l "Sfîntul Stareţ Daniil", "Sfîntul Daniil Sihastrul", sau mai ales "Prea Cuviosul de Dumnezeu rugătorul Părintele nostru Daniil cel Nou".

Obştea Mănăstirii Voroneţ, împreună cu mitropolitul Grigore Roşca, ucenicul său, au dat acestei lavre, după hramul Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe, al doilea hram în cinstea Sfîntului Daniil cel Nou, pomenindu-l în rîndul fericiţilor ctitori. Totodată i-au rînduit zi de prăznuire peste an, anume după pomenirea Sfîntului Daniil Stîlpnicul. Astfel, în Moldova, pomenirea cuviosului Daniil Sihastru s-a făcut, secole de-a rîndul, la 23 aprilie, hramul Mănăstirii Voroneţ, şi la 18 decembrie, după Sfîntul Daniil Stîlpnicul, 11 decembrie.

Ca sfînt cu aureolă a fost pictat, pentru prima dată în 1547 de acelaşi mitropolit, pe peretele de sud al bisericii Mănăstirii Voroneţ, în stînga uşii de intrare în pridvor, cum se vede pînă astăzi, ţinînd în mîna sa un sul desfăcut pe care scrie: *Veniţi, fraţilor, de mă ascultaţi. Vă voi învăţa frica Domnului. Cine este omul ...*

Rîvna credincioşilor a îndemnat pe călugării de la Mănăstirea Voroneţ, la începutul secolului al XVII-lea, să scoată din mormînt moaştele făcătoare de minuni ale Sfîntului Daniil Sihastrul şi să le aşeze în biserică, în sicriu frumos împodobit, pentru închinare. Pe acestea însuşi mitropolitul Dosoftei le-a sărutat, cum singur spune în Vieţile Sfinţilor, scrise şi tipărite de el la Iaşi în anii 1682-1686. Vestea minunilor lui ajunsese pînă la Kiev, în Polonia, în Transilvania şi la Sfîntul Munte, de unde veneau credincioşi să i se închine şi toţi îl numeau "Sfîntul Daniil cel Nou, făcătorul de minuni".

În anul 1749, egumenul Mănăstirii Voroneţ, anume Ghedeon, a dat Mănăstirii Putna degetul arătător al Sfîntului Daniil ferecat în argint, unde se păstrează pînă astăzi. Moaştele poartă inscripţia: "Aceste relicve le-am ferecat eu, Ghedeon, egumen de la Voroneţ, cu toată cheltuiala mea, în anul 1749, decembrie 4". În anul 1775, Moldova de nord ajungînd sub ocupaţia Austriei, moaştele Sfîntului Daniil Sihastrul au fost aşezate din nou în mormîntul său, unde se păstrează pînă astăzi. În anul mîntuirii 1992, la 21-22 iunie, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a canonizat, în mod solemn, mai mulţi sfinţi din România, printre care şi pe Sfîntul Preacuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul, rînduindu-i zi de prăznuire peste an la 18 decembrie.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mîntuieşte pe noi pe toţi, ca un singur bun şi iubitor de oameni. Amin.

Pătimirea Sfîntului Mucenic Bonifatie
(19 decembrie)

Era în Roma o femeie oarecare cu numele Aglaida, fata unui tată slăvit, anume Acachie, care fusese mai înainte antipat al aceleiaşi cetăţi a Romei. Aceasta fiind tînără şi frumoasă la faţă, avînd multe averi ce-i rămăseseră de la părinţii ei şi ducînd o viaţă liberă, fără bărbat legiuit, îşi petrecea zilele sale în desfrîu şi în păcate, fiind biruită de patima cea firească a neputinţei trupeşti. Ea avea la dînsa un om, ca slugă credincioasă a casei şi a toată avuţia ei, cu numele de Bonifatie, tînăr şi frumos la chip. Cu acesta vieţuia în necurăţie. Nu spre ruşinare se vorbeşte aceasta, căci degrabă se va spune fericita şi minunata schimbare a acestora. Pentru că, fiind lăudaţi sfinţii lui Dumnezeu, nici păcatele lor cele mai dinainte nu se tac. Ca să se arate aceasta cum că nu toţi din tinereţe au fost buni şi drepţi, ci avîndu-şi firea stricată, asemenea multora, s-au săvîrşit cu pocăinţa cea adevărată şi cu schimbarea cea bună, făcîndu-se mari prin faptele cele bune şi slăviţi cu sfinţenia, precum vom vedea. Că şi noi, păcătoşi fiind, să nu deznădăjduim de mîntuire, ci să ne deşteptăm către ridicarea cea grabnică, ştiind, că după pocăinţa păcatelor, putem a fi sfinţi, Dumnezeu ajutîndu-ne, numai noi de vom vrea.

Cu adevărat este frumoasă această povestire, prin care se veseleşte inima şi cu urechea care aude, că mai presus de nădejde, păcătosul se face sfînt, ba încă şi mucenic al lui Hristos. Aşa şi acest Bonifatie, care mai înainte se tăvălea în necurăţie, ba era şi beţiv, s-a arătat apoi mărturisitor al lui Dumnezeu, viteaz nevoitor şi slăvit răbdător de chinuri.

Dar în vremea vieţuirii sale, cel cu iubire de patimă, deşi slujea păcatului, avea şi oarecare fapte bune vrednice de laudă: către cei săraci, era milostiv, către cei străini avea dragoste şi către cei ce pătimeau în nevoi, avea durere de inimă. Pe unii cu milostivire miluindu-i, pe alţii cu dragoste odihnindu-i şi altora cu durere de inimă ajutîndu-le; totdeauna avea în mintea sa dorinţa ca să-şi îndrepteze cîndva viaţa sa. De aceea adeseori suspina către Dumnezeu, că doar o scăpa de cursele diavolului, ca să se facă domn peste poftele şi patimile sale. Domnul însă n-a trecut cu vederea zidirea sa şi n-a lăsat pe un om ca acesta, care în parte avea şi fapte bune, să se cufunde mai mult în pofta cea rea. N-a lăsat mai mult a-şi întina cu păcatele cele necurate faptele lui cele de milostenie. Ci a binevoit şi i-a rînduit lui ca să-şi spele faptele sale cele rele, prin vărsarea chiar a sîngelui său, iar cu a lui roşeală să împodobească sufletul său ca şi cu o porfiră împărătească şi cu cununa muceniciei să se încununeze. Iată cum s-a făcut aceasta:

În acea vreme era încă prigoană asupra creştinilor şi adîncul întunericului celui idolesc cuprinsese tot răsăritul, încît mulţime de credincioşi erau munciţi pentru Hristos. Atunci stăpînei sale Aglaida, i-a venit gînd de mîntuire şi o dorinţă foarte mare şi nebiruită a pătruns în inima ei, ca să aibă în casa sa sfinte moaşte muceniceşti. Şi întrucît socotea că din slugile sale nu este mai credincios şi mai cu sîrguinţă spre a împlini acea slujbă decît Bonifatie, l-a chemat şi i-a arătat dorinţa sa. Deci, luîndu-l la o parte, i-a zis: "Ştii, frate, cu cîte păcate ne-am îngreunat şi nicidecum nu ne îngrijim de cele ce vor să fie! Cum vom sta înaintea înfricoşatei judecăţi a lui Dumnezeu, unde avem să primim munci grele după faptele noastre? Eu am auzit de la un oarecare bărbat binecredincios că, dacă cineva are sfinte moaşte ale celor ce au pătimit pentru Hristos şi le cinsteşte pe cît se poate, acela mult ajutor află către mîntuire şi în casa aceluia nu se mai înmulţeşte păcatul. Apoi, încă

şi de răsplătire veşnică se învredniceşte, pentru că în aceeaşi fericire veşnică se va îndulci, de care se satură şi sfinţii mucenici. Şi mulţi chiar acum, după cum se spune, intră pentru Hristos în nevoinţele cele frumoase, dîndu-şi trupurile spre răni şi primesc cunună mucenicească.

Deci, slujeşte-mi, tu, la aceasta, căci a venit vremea ca să arăţi cîtă dragoste ai către mine. Mergi cu sîrguinţă în părţile acelea unde se aude de prigoană şi de muncirea creştinilor şi te sîrguieşte a aduce moaştele oricăror sfinţi mucenici, ca să le ţinem la noi cu cinste şi să-i zidim acelui sfînt biserică. Căci îl vom avea pe acela totdeauna nouă păzitor, ajutor şi de-a pururea mijlocitor către Dumnezeu".

Zicînd acestea, Bonifatie cu bucurie voia să săvîrşească lucrul ce i se poruncea şi s-a arătat gata spre o cale ca aceea. Deci, i-a dat stăpînă sa mulţime de aur, pentru că în alt chip nu se puteau lua sfintele moaşte ale unui mucenic, dacă n-ar fi dat daruri şi mulţime de aur. Căci păgînii muncitori, văzînd dragostea şi osîrdia cea mare a credincioşilor către moaştele mucenicilor, nu le dădeau în dar, ci le vindeau cu mare preţ şi multă avere cîştigau ei cu acestea.

Luînd Bonifatie de la stăpînă sa mulţime de aur, pe de o parte pentru răscumpărarea moaştelor muceniceşti, iar pe de alta spre a da milostenie săracilor, a pregătit şi diferite feluri de aromate, pînză curată şi toate cele ce se cuvin pentru cinstita înfăşurare a trupurilor sfinţilor. Apoi, a luat caii şi robii stăpînei sale ca tovarăşi şi a plecat la drum.

Ieşind din casă, a zis către stăpînă sa, rîzînd: "Ce va fi, doamnă, de nu voi găsi vreun mucenic acolo unde mă duc şi de vor aduce la tine trupul meu muncit pentru Hristos? Oare îl vei primi cu cinste?" Iar ea, rîzînd şi numindu-l beţiv şi păcătos, a început a-l dojeni zicînd: "Acum nu este vreme de glumit, frate, ci de bună cucernicie. Căci trebuie în calea aceasta a te păzi cu mare grijă, de toată neorînduiala şi gluma; şi cu cinste şi cu bună credinţă să săvîrşeşti toate, apoi cu blîndeţe şi cu înfrînare să călătoreşti, că vezi că slujeşti moaştelor sfinţilor, de care nu sîntem vrednici nu numai a ne atinge, ci nici măcar a căuta spre dînsele. Deci, mergi în pace, iar Domnul Care a primit chipul robului şi Şi-a vărsat sîngele pentru noi, să trimită cu tine pe îngerul Său, neaducîndu-Şi aminte de păcatele noastre, ci să îndrepteze mergerea şi întoarcerea ta bine şi cu sporire bună".

Bonifatie, punînd mustrarea stăpînei sale în inima sa, a mers la drum şi cugeta în mintea sa cum se va atinge de sfintele moaşte, avînd mîini necurate. Deci se căia de necurăţia sa cea mai dinainte şi a început a posti, a nu mînca deloc carne şi a nu bea vin, a se ruga cu sîrguinţă şi des. Astfel, încet, încet a venit întru frica lui Dumnezeu, căci frica era tatăl luării-aminte, iar luarea-aminte era maică a odihnei celei dinăuntru, care naşte ştiinţa, şi face ca sufletul să-şi vadă grozăvia sa, ca într-o oarecare apă curată şi netulburată. Aşa se nasc începuturile şi rădăcinile pocăinţei, începînd de la frica lui Dumnezeu, de la luarea-aminte de sine şi de la socotirea conştiinţei sale.

Apoi s-a arătat întru dînsul dorinţa vieţii celei desăvîrşite, din post, din înfrînare şi din rugăciunile cele neîncetate. După ce a ajuns în părţile Asiei şi a intrat în Tars, preaslăvita cetate a Ciliciei, în care atunci erau munciţi sfinţii, pe vremea împărăţiei lui Diocleţian şi Maximian, a lăsat pe ceilalţi robi la gazdă, cu caii, poruncindu-le să se odihnească de osteneală. Iar el singur îndată, nici praful scuturîndu-şi, s-a dus să vadă pe cei despre care a auzit că se muncesc; şi, venind în privelişte, a văzut mulţime de popor adunat, care privea la muncile ce se făceau sfinţilor.

Deci a văzut pe sfinţi în multe feluri de chinuri schingiuiţi, cărora, tuturor deopotrivă, o vină le era pusă înainte: credinţa cea creştinească şi viaţa cea cu dreapă credinţă. Iar muncile cu care erau chinuiţi, nu erau deopotrivă. Unul era spînzurat cu capul în jos şi dedesubtul lui era foc aprins; altul era întins în patru părţi şi legat de patru stîlpi; altul zăcea fiind tăiat cu fierăstrăul; altul de mîinile muncitorilor, cu unelte ascuţite se zdrobea; unuia i se scoteau ochii, altuia i se tăiau mădularele; altul era înfipt în ţeapă şi ridicat de la pămînt şi intra ţeapa pînă la grumazi, altuia i se frîngeau şi i se zdrobeau oasele, iar altul era cu mîinile şi picioarele tăiate, tăvălindu-se pe pămînt ca un ghem. Şi toţi aveau atîta răbdare şi atîta bărbăţie, încît pe feţele lor se arăta o veselie creştinească, duhovnicească, pentru că, fiind întăriţi cu darul lui Dumnezeu, răbdau cele nesuferite firii omeneşti.

Văzînd acestea fericitul Bonifatie şi socotindu-le toate cu sîrguinţă, pe de o parte minunîndu-se de bărbăţia mucenicilor, iar pe de alta poftind şi el cunună, s-a aprins cu totul de rîvnă dumnezeiască. Deci, stînd în mijlocul priveliştii şi făcîndu-se tuturor arătat, pe mucenicii care erau douăzeci la număr îi îmbrăţişă pe cîte unul, apoi a zis cu glas mare, în auzul tuturor: "Mare este Dumnezeul creştinilor, mare este Cel ce ajută robilor Săi şi îi întăreşte întru atîtea munci". Zicînd acestea, se apropia de mucenici şi le săruta picioarele cu multă dragoste, iar care nu aveau picioare, le cuprindea mădularele rămase din trupurile lor şi le punea la pieptul său, numindu-i fericiţi, că în puţină vreme, răbdînd acele munci cu bărbăţie, îndată vor dobîndi veşnica uşurare, odihna şi bucuria cea fără de sfîrşit. Iar pentru dînsul se ruga să le fie tovarăş în acea nevoinţă şi părtaş al cununilor pe care vor să le dobîndească de la Hristos, punătorul de nevoinţe.

Atunci şi-a întors tot poporul ochii spre dînsul, dar mai ales judecătorul, care şedea la judecată şi chinuia pe sfinţii răbdători. Acela, văzînd un om străin şi necunoscut, întrebă: "Cine şi de unde este acesta?" Apoi, îndată porunci să-l prindă şi să-l aducă la el, întrebîndu-l cine este? Iar sfîntul a răspuns: "Sînt creştin". Judecătorul a vrut să ştie numele lui şi de unde este, iar el a răspuns: "Numele cel dintîi cu care iubesc foarte mult a mă numi, este creştin şi acum am venit aici din Roma. Iar de voieşti a-mi şti şi numele cu care m-au numit părinţii, iată: Bonifatie mă numesc". Iar judecătorul a zis: "Apropie-te, Bonifatie, mai înainte pînă nu-ţi rup trupul şi oasele şi jertfeşte zeilor, ca să-ţi mijloceşti multe bunătăţi; căci şi pe zei vei milostivi şi de muncile ce au să-ţi fie te vei izbăvi, iar de la noi cu multe daruri te vei îmbogăţi". La acestea Bonifatie răspunse: "Nu se cuvine nici măcar a răspunde la aceste cuvinte ale tale; însă, zic ceea ce am zis de multe ori: sînt creştin şi numai aceasta vei auzi de la mine, iar dacă nici aceasta nu suferi a auzi, atunci fă

cu mine ceea ce-ţi place". Judecătorul atunci a poruncit să-l dezbrace şi să-l spînzure cu capul în jos şi să-l bată tare.

A fost bătut cumplit, încît carnea a căzut de pe el, de i se vedeau oasele goale. Iar el ca şi cum n-ar fi simţit dureri, nu băga în seamă rănile ce i se făcuseră, ci îşi întorcea ochii către sfinţii mucenici şi, avînd pătimirea acelora pildă, se mîngîia că în tovărăşia acelora s-a învrednicit a pătimi pentru Hristos.

După aceasta, poruncind muncitorului a-l slăbi puţin, îl ispitea din nou, poate îl va îndupleca: "O! Bonifatie, începuturile muncilor să-ţi fie în destul pentru sfătuirea ta, ca să-ţi alegi ce este mai bun. Ai gustat acum dureri cumplite, deci miluieşte-te acum, ticăloase şi apropiindu-te, jertfeşte zeilor, iar de nu, îndată să începi a pătimi mai mari şi mai cumplite munci". Iar sfîntul a răspuns: "Pentru ce îmi porunceşti a face cele necuviincioase, o! nebunule. Eu nici cu auzul nu pot răbda de pomenirea zeilor tăi şi tu îmi porunceşti să le jertfesc lor?" Mîniindu-se iarăşi, judecătorul a poruncit să-i bage trestii ascuţite pe sub unghiile mîinilor şi picioarelor; iar sfîntul, ridicîndu-şi ochii şi mintea către cer, tăcea răbdînd.

Apoi a poruncit să topească plumb şi să-l toarne în gura lui şi, fiind topit plumbul, sfîntul, ridicîndu-şi mîinile în sus, se ruga, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, Cel ce m-ai făcut mai tare decît muncile, fii şi acum împreună cu mine, uşurîndu-mi durerile, Cela ce Însuţi eşti mîngîierea mea şi cu dinadinsul arată că-mi ajuţi a birui pe satana, cum şi pe acest judecător nedrept, că pentru Tine pătimesc acestea, precum Însuţi ştii". Zicînd acestea, a rugat pe sfinţi să-i ajute, cu rugăciunile lor, ca să poată răbda acea muncă înfricoşată. Şi apropiindu-se muncitorii, i-au deschis gura cu o unealtă de fier şi i-au turnat plumbul, dar nu l-au vătămat pe sfînt.

Poporul, văzînd o muncire atît de cumplită, s-a cutremurat şi, făcînd zgomot, striga: "Mare eşti Dumnezeule al creştinilor! Mare eşti, Împărate Hristoase şi toţi credem în Tine, Doamne!" Strigînd toţi aşa, s-au întors către o capişte idolească ce era aproape, vrînd s-o risipească. Apoi strigau asupra judecătorului şi aruncau cu pietre asupra lui, vrînd să-l omoare. Judecătorul, sculîndu-se de la locul de judecată, a fugit ruşinat la casa sa, iar pe Bonifatie a poruncit să-l ţină sub strajă.

A doua zi, încetînd tulburarea poporului, judecătorul a venit din nou la judecată şi, aducînd pe Sfîntul Bonifatie, hulea numele lui Hristos şi batjocorea numele Lui, ca unul ce a fost răstignit. Iar sfîntul, nerăbdînd a auzi hulă asupra lui Dumnezeu, a răspuns cu batjocură judecătorului, bătîndu-şi joc de zeii săi cei fără de suflet şi ocărînd orbirea lor şi nebunia celor ce se închină lor. Şi, mîniind iarăşi judecătorul, a poruncit de a fiert un cazan cu smoală şi a aruncat pe sfîntul mucenic într-însul. Însă, Domnul n-a lăsat pe robul Său, căci, pogorîndu-se îndată îngerul, a rourat pe mucenic în acel cazan, iar smoala, vărsîndu-se, s-a aprins şi a ars pe mulţi din păgînii care stăteau împrejur. Sfîntul a ieşit sănătos, neavînd nici o vătămare de la foc şi de la smoală.

Atunci muncitorul văzînd puterea lui Hristos şi temîndu-se ca să nu pătimească ceva rău, a poruncit să taie îndată cu sabia pe Bonifatie. Deci, luîndu-l pe el ostaşii, l-au scos spre ucidere. Iar sfîntul, cerînd vreme de rugăciune, s-a întors către răsărit şi a zis: "Doamne, Doamne, Dumnezeule, să mă întîmpine pe mine milele Tale şi acum fii mie ajutor ca vrăjmaşul meu să nu-mi împiedice calea văzduhului, pentru păcatele mele cele făcute întru nebunie. Primeşte sufletul meu în pace şi mă rînduieşte împreună cu cei ce şi-au vărsat sîngele pentru Tine şi şi-au păzit credinţa pînă la sfîrşit. Iar pe turma cea cîştigată cu cinstitul Tău sînge, adică pe poporul Tău, Hristoase, cel de o fire cu mine, izbăveşte-l de toată necurăţia şi rătăcirea păgînească, căci bine eşti cuvîntat în veci, Amin".

Astfel rugîndu-se, şi-a plecat capul sub sabie şi a fost tăiat, dar a curs din rană sînge şi lapte. Văzînd acest lucru, necredincioşii şi-au întors privirile la Hristos în număr de cinci sute cincizeci şi scuipînd pe idolii cei urîcioşi, s-au creştinat. Astfel a fost sfîrşitul Sfîntului Bonifatie. Şi ceea ce a zis mai înainte stăpînei sale în glumă, atunci cînd pornea de acasă, s-a adeverit.

Iar tovarăşii, robii Aglaidei, cei ce veniseră cu dînsul spre căutarea sfintelor moaşte, şedeau la gazdă, neştiind nimic din cele ce făcuse Bonifatie şi îl aşteptau. Şi văzînd că nu se mai întoarce nici seara, nici toată noaptea, la fel şi a doua zi nevăzîndu-l, au început a cugeta despre dînsul lucruri rele (precum singuri au mărturisit mai pe urmă), căci socoteau că el s-a îmbătat undeva şi zăboveşte cu femeile desfrînate. Apoi ziceau, rîzînd: "Iată, Bonifatie al nostru a venit spre căutarea sfintelor moaşte". Dar văzînd că nici în cealaltă noapte nu se mai întoarce la dînşii, au rămas întru nepricepere şi au început a-l căuta, umblînd prin toată cetatea şi întrebînd. Din întîmplare sau mai bine zis prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, au întîlnit un om, ce era fratele logofătului, care scrisese la judecată întrebările mucenicilor, cum şi răspunsurile cele de moarte asupra lor. Şi l-au întrebat pe acela: "N-aţi văzut un om străin, care a venit pe aici?" Iar el a zis: "Ieri a venit un străin, pătimind pentru Hristos în privelişte şi s-a osîndit la moarte, tăiat fiind cu sabia. Nu ştiu de este acela pe care îl căutaţi voi, însă spuneţi, cum arăta la chip?". Iar ei i-au dat toate cîte cerea, că nu era mare de stat, cu părul galben, arătîndu-i şi asemănarea chipului. Acela a zis lor: "Cu adevărat acela este pe care îl căutaţi". Dar ei nu credeau, zicînd: "Nu ştii, omule, pe care căutăm noi". Şi vorbind între dînşii, pomeneau năravurile lui Bonifatie şi rîzînd ziceau: "Au doară beţivul şi desfrînatul va pătimi pentru Hristos?" Iar fratele logofătului întărea zicînd: "Cu acel chip precum spuneţi voi, un om alaltăieri s-a întrebat la judecată. Dar ce vă opreşte pe voi ca să mergeţi şi să-i vedeţi trupul zăcînd la locul unde este tăiat?".

Deci au mers după acel om şi ajungînd la locul de ucidere, unde era strajă de ostaşi pentru ca să nu fure creştinii trupurile mucenicilor, le-a arătat pe mucenic, zicînd: "Au nu este acesta pe care îl căutaţi?" Ei, văzînd trupul, l-au cunoscut şi luînd capul lui care zăcea deoparte, l-au lipit de trup. Atunci l-au cunoscut că este Bonifatie, s-au mirat foarte şi s-au ruşinat de gîndurile lor de rău grăite pentru dînsul şi se temeau să nu pătimească vreun rău pentru osîndirea sfîntului cu gîndurile lor urîte şi pentru că au rîs de viaţa lui, neştiind inima lui cea bună şi nici voia lui.

Apoi, căutînd ei la faţa sfîntului cu spaimă au văzut că sfîntul cîte puţin şi-a deschis ochii săi şi, privindu-i cu dragoste, le-a zîmbit şi, cu faţa luminîndu-se, le-a arătat că le iartă lor greşelile. Iar ei, spăimîntîndu-se şi mai mult, lăcrimau zicînd: "Nu pomeni, robule al lui Hristos, fărădelegile noastre, căci cu nedreptate osîndeam viaţa ta şi nebuneşte rîdeam de tine". Apoi, dînd păgînilor cinci sute de galbeni, au luat trupul şi capul Sfîntului Bonifatie şi, ungîndu-l cu aromate, l-au înfăşurat în pînză curată care era pregătită pentru aceea şi, punîndu-l în raclă, s-au întors ducînd pe mucenicul doamnei sale.

Cînd s-au apropiat de Roma, îngerul Domnului s-a arătat în vis Aglaidei, zicînd: "Primeşte pe acela care odinioară ţi-a fost slugă, iar acum este frate al nostru şi împreună slujitor. Primeşte pe acela care ţi-era rob, iar acum este stăpîn al tău şi de acum cu bună cinstire să îl cinsteşti, căci este păzitor al sufletului tău şi apărător al vieţii tale". Iar ea, deşteptîndu-se înspăimîntată, a luat pe unii din clericii bisericii, bărbaţi cinstiţi şi au ieşit întru întîmpinarea Sfîntului Mucenic Bonifatie. Deci acela, pe care îl trimisese în cale ca un rob, l-a primit în casa sa, ca pe un domn al său, cu cinste şi cu multe lacrimi de bucurie. Apoi şi-a adus aminte de proorocia sfîntului cînd a plecat la drum. Şi mulţumea lui Dumnezeu care a rînduit aşa. Căci Sfîntul Bonifatie s-a făcut jertfă bine primită lui Dumnezeu, pentru păcatele sale şi ale ei. Apoi a zidit o biserică prealuminată, în numele Sfîntului Bonifatie, într-un sat al său, care era la o depărtare de cincizeci de stadii de Roma. Acolo a dus cinstitele lui moaşte cu mare cinste, unde se săvîrşeau multe minuni cu rugăciunile mucenicului, căci izvorau tămăduiri celor bolnavi, diavolii se izgoneau din oameni şi îşi cîştigau cererile mulţi din cei ce se rugau la mormîntul acestui sfînt.

După aceasta, fericita Aglaida, împărţindu-şi averile sale la săraci şi scăpătaţi, s-a lepădat de lume şi a vieţuit cincisprezece ani în mare pocăinţă, a adormit întru Domnul şi s-a adăugat către Sfîntul Mucenic Bonifatie, fiind pusă lîngă mormîntul lui. Astfel, această doime, schimbîndu-şi viaţa cea mai dinainte, cu schimbare minunată, şi-a dobîndit sfîrşit bun; unul, spălîndu-şi păcatele cu sîngele s-a învrednicit cununii muceniceşti, iar cealaltă, cu lacrimile şi cu viaţa cea aspră şi-a curăţit viaţa şi aşa s-au arătat îndreptaţi şi fără prihană înaintea lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Viaţa Sfîntului Bonifatie Milostivul, Episcopul Ferentiei (19 decembrie)

Pămîntul Italiei, stăpînirea Tuschiei, era patria acestui Sfînt Bonifatie, care încă din vîrstă tînără s-a arătat iubitor de săraci. Căci, de i se întîmpla să vadă pe cineva gol, se dezbrăca de haina sa şi-l îmbrăca pe acel om şi se întorcea acasă, uneori fără cămaşă, alteori fără dulamă, încît adeseori se mînia maica sa asupra lui, fiind văduvă săracă şi zicea: "Nu este cu dreptate fiule, ca fiind însuţi sărac, a îmbrăca pe cei săraci". Odată, intrînd maică-sa în magazia sa, în care pregătise hrană pentru tot anul, a aflat-o deşartă, căci fiul ei, Bonifatie, dăduse toate săracilor în taină; şi a început maică-sa a plînge, bătîndu-se peste

faţa sa şi zicînd: "Vai mie, de unde voi lua hrană peste tot anul? Cu ce mă voi hrăni pe mine şi toată casa?" Iar el, venind la dînsa şi văzînd că nu poate să o mîngîie cu cuvîntul, a rugat-o să iasă puţin de acolo. Şi ieşind ea, Bonifatie a închis uşile magaziei după dînsul şi a căzut la pămînt rugîndu-se lui Dumnezeu; îndată s-a umplut magazia de grîu, iar Bonifatie, mulţumind lui Dumnezeu, a chemat pe maică-sa. Iar ea, văzînd magazia plină cu grîu, s-a mîngîiat foarte şi a preamărit pe Dumnezeu. Dintr-acea vreme n-a mai oprit pe fiul său ca să dea săracilor, văzînd credinţa lui cea mare, căci nu se împuţina ce dădea el, ci, orice cerea de la Dumnezeu, aceea primea.

Apoi, avea maică-sa găini, din care o vulpe, dintr-un munte ce era acolo aproape, venind adeseori, lua cîte una şi făcea văduvei mare supărare. Odată, copilul Bonifatie stînd în uşă, a văzut venind vulpea, ca de obicei şi, răpind o găină, a fugit în munte. Lui, fiindu-i jale de supărarea mamei sale, a alergat la biserică, a căzut la pămînt şi se jeluia în rugăciune asupra vulpii înaintea lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, eu nu pot gusta din osteneala maicii mele, iar vulpea venind, răpeşte şi înghite hrana noastră". După rugăciune, întorcîndu-se acasă, a văzut aceeaşi vulpe venind în goana mare în ograda lor, aducînd în gură găina pe care o răpise. Apoi, slobozind-o vie, înaintea lui Bonifatie, a căzut vulpea şi a murit. Astfel ascultă Dumnezeu, chiar în lucrurile cele mici, pe cei ce nădăjduiesc într-însul, avînd mare purtare de grijă pentru noi, ca primind de la El pe cele mici, să aşteptăm a primi cu înlesnire şi cele mari.

Sfîntul Bonifatie a fost ales episcop al cetăţii Ferentiei, iar Gavdentie, preotul care a fost sluga sfîntului, spunea de minunile lui multe, că el a văzut cu ochii săi cele ce se făceau de dînsul. Biserica Ferentiei era în mare sărăcie (care celor cu minte bună li se făcea pildă de smerenie), pentru că episcopul nu avea pentru hrana sa mai mult venit bisericesc decît numai o vie.

Într-un an, căzînd din cer grindină mare, toată via a bătut-o, încît au rămas foarte puţini struguri mici. Apoi, intrînd în vie Sfîntul Bonifatie şi văzînd nenorocirea, a dat mulţumire lui Dumnezeu, că într-o lipsă ca aceea a început a cunoaşte mai multă sărăcie. Cînd a venit vremea ca să se coacă strugurii, a pus pîndari la vie după obicei, poruncind să păzească acei puţini struguri care mai rămăseseră. Apoi, într-una din zile a poruncit lui Constandie preotul, nepotul său, ca să spele şi să smolească vasele după obicei şi buţile cu vin, cîte se află în episcopie. Preotul, auzind aceasta, s-a mirat foarte mult că, neavînd struguri mulţi, porunceşte ca să se pregătească toate vasele. Dar n-a îndrăznit să întrebe pentru ce să pregătească toate vasele ci, ascultînd, le-a pregătit pe toate, după obicei.

Atunci omul lui Dumnezeu, Bonifatie, intrînd în vie şi adunînd strugurii cîţi se aflau, i-au adus în călcătoare şi, poruncind tuturor să iasă de acolo, a rămas înăuntru numai el singur, cu un copil, căruia i-a poruncit să calce acei puţini struguri. Începînd a curge din călcătoare puţin vin, arhiereul, luîndu-l într-un vas, a turnat prin toate vasele ce se pregătiseră, cîte o mică măsură, pentru binecuvîntare. Şi astfel, toate vasele, binecuvîntîndu-le, a chemat pe preot şi i-a poruncit să adune pe săraci ca să vină după obicei să ia din vinul cel nou şi care acum rămăsese în buţi. Atunci a început a se înmulţi

vinul în călcătoare, iar pivniţa încuind-o şi punînd pecetea sa , a lăsat-o aşa încuiată cu tărie şi s-a dus în biserică.

După trei zile, chemînd pe preotul cel mai sus pomenit, pe Constandie şi făcînd rugăciune, a deschis pivniţa şi a aflat toate vasele şi buţile în care a turnat puţin vin pentru binecuvîntare, pline cu vin fierbînd, dînd pe deasupra, adăpînd şi pămîntul cu vin. Şi de-ar mai fi zăbovit puţin şi nu intrau în pivniţă, apoi toată faţa pivniţei s-ar fi acoperit cu tot vinul care se vărsa. Preotul, mirîndu-se mult şi spăimîntîndu-se de aceasta, sfîntul i-a poruncit să nu spună nimănui despre ceea ce văzuse, căci se temea de slava deşartă a lumii. Odată, sosind pomenirea Sfîntului Mucenic Proclu, un bărbat de bun neam din aceeaşi cetate, cu numele Furtunat, a rugat pe arhiereul lui Dumnezeu, Bonifatie, ca, după ce va fi săvîrşit slujba sfîntului mucenic, să vină în casa lui ca să-i dea binecuvîntare. Şi nu s-a îndoit arhiereul, de vreme ce cu credinţă şi cu adevărată dragoste îl ruga Furtunat pentru aceasta. Deci, săvîrşind dumnezeiasca slujbă întru pomenirea sfîntului mucenic, a venit către Furtunat la masă. Şi mai înainte, pînă a nu face el rugăciunea înaintea mesei, iată, un oarecare din aceia ce-şi cîştigau hrana prin comedii, cu cîntări şi scripcă şi cu deşertăciuni, a stat înaintea uşii cu maimuţa şi a glăsuit din chimvale.

Sfîntul, auzind glasul chimvalelor, s-a mîniat şi a zis: "Vai, nenorocit este ticălosul acesta. Eu am venit să ospătez şi încă n-am deschis gura mea spre lauda lui Dumnezeu, iar el, apucînd mai înainte cu maimuţa, a lovit în chimvale". Apoi a adăugat acestea: "Mergeţi şi daţi lui să mănînce şi să bea şi vedeţi că este nenorocit". Iar ticălosul acela de om, luînd pîine şi vin, voia să iasă pe poartă, dar îndată a căzut o piatră mare din dos, care l-a lovit în cap şi a căzut pe jumătate mort, ducîndu-l pe mîini în coliba sa. A doua zi a murit, după judecata omului lui Dumnezeu. Pentru că înfricoşaţi sînt sfinţii lui Dumnezeu şi cu temere se cuvine a-i cinsti pe dînşii, de vreme ce ei sînt lăcaşuri ale lui Dumnezeu şi Dumnezeu vieţuieşte într-înşii. Deci cînd se mînie sfîntul, atunci se mînie şi Dumnezeu care vieţuieşte într-însul; şi atunci sfîntul este puternic, numai cu un cuvînt să aducă mare pedeapsă asupra celui ce l-a amărît pe el.

Altă dată, acelaşi preot, Constandie, nepotul sfîntului, vînzînd un cal al său cu doisprezece galbeni, a pus preţul într-un sicriaş şi s-a dus la lucrul său. Şi s-a întîmplat a veni fără veste o mulţime de săraci la episcop, care fără de ruşine cereau ca să-i mîngîie cu orice în sărăcia lor. Sfîntul, neavînd ce să le dea, se tulbura cu cugetul. Nevrînd a lăsa mîhniţi pe săraci şi aducîndu-şi aminte de galbenii lui Constandie, ce-i luase pe cal, intrînd în camera lui, unde era sicriaşul şi pentru această nevoie sfărîmînd încuietorile, a luat galbenii şi i-a împărţit săracilor.

Întorcîndu-se preotul de la treburile lui, văzînd sicriaşul deschis şi neaflînd galbenii într-însul, s-a mîhnit foarte mult şi, făcînd gîlceavă mare, cu multă mînie a strigat: "Nu-mi este cu putinţă a trăi aici". Şi s-au adunat toţi cei ce erau în episcopie, venind şi episcopul care-l mîngîia cu blîndeţe, învăţîndu-l. Iar el cu dosădire a răspuns sfîntului: "Toţi vieţuiesc bine la tine, numai eu singur nu am loc şi nu pot vieţui în odihnă; dă-mi galbenii mei ca să mă duc de la tine". Iar sfîntul episcop s-a dus în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

şi, îmbrăcîndu-se cu felonul său, şi-a întins mîinile în sus şi ridicîndu-şi ochii se ruga ca să-i trimită lui Domnul, de unde ştie, atîţia galbeni cîţi luase de la preot, ca să-i dea şi să-i potolească mînia lui.

Aşa rugîndu-se preotul, şi-a întors ochii deodată şi a văzut galbenii, în număr de doisprezece, în mîinile sale, pe care le avea ridicate în sus; iar galbenii luminau ca şi cum ar fi fost acum scoşi din foc. Deci îndată mulţumind lui Dumnezeu şi ieşind din biserică, i-a aruncat pe haina preotului, zicînd: "Iată ai galbenii de care te-ai întristat, dar aceasta să-ţi fie întru ştiinţă cum că, după moartea mea, nu vei fi episcopul bisericii acesteia, pentru zgîrcenia ta". Căci era adevărat că preotul acela, pentru aceea strîngea galbenii ca să dobîndească episcopia.

Cuvîntul care s-a grăit prin gura omului lui Dumnezeu n-a trecut; pentru că acel Constandie, fiind în rînduiala preoţiei, a primit sfîrşitul vieţii sale.

Odată, doi goţi, mergînd în cetatea Ravenei, au fost primiţi cu iubire de străini în episcopie de către acest sfînt bărbat, apoi, petrecîndu-i cînd ieşeau, le-a dat cu mîna sa pentru drum spre binecuvîntare un văscior de lemn plin cu vin. Şi era văsciorul acela aşa de mic, încît abia putea să le ajungă vin numai pentru o masă. Iar ei, luîndu-l, s-au dus şi în tot drumul au băut vin din vasul acela; dar vinul nu s-a împuţinat din vas nicidecum, ci totdeauna era plin. Mergînd în Ravena şi zăbovind acolo cîteva zile, întorcîndu-se, au trecut iarăşi pe la sfînt mulţumindu-i pentru acea binecuvîntare, că i-a îndestulat cu vin. Iar vasul acela, cu acelaşi vin, l-au adus sfîntului înapoi, spunîndu-i că în drum n-au gustat vin de nicăieri numai din vasul acela şi vasul nu a scăzut.

Nu se cuvine a nu arăta şi aceasta pe care a spus-o unul din clericii părţii aceleia, bărbat cinstit: "Intrînd odată Sfîntul Bonifatie în grădina sa, a văzut mulţime de omizi, care acoperiseră toată grădina, mîncînd toate verdeţurile şi a zis sfîntul către omizi: Vă jur cu numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă duceţi de aici şi să nu îndrăzniţi mai mult a mînca verdeţurile acestea. Şi îndată, cu cuvîntul omului lui Dumnezeu, toată mulţimea omizilor a ieşit din grădină, nerămînînd niciuna". Astfel preamăreşte Domnul Dumnezeu pe sfinţii Săi, făcînd voia celor ce se tem de El, ca să fie şi El slăvit întru dînşii, în veci. Amin.

Viaţa celui între sfinţi Părintelui nostru Grigore, Arhiepiscopul Omiriţilor (19 decembrie)

Cetatea Mediolanului a avut mai întîi această făclie dumnezeească, pusă în sfeşnicul bisericesc întru rînduiala slujbei diaconeşti, prin descoperirea lui Dumnezeu. Apoi şi alte cetăţi şi sate l-au avut pe el propovăduitor al numelui lui Hristos şi dezrădăcinător al înşelăciunii idoleşti. El era fecior din părinţii binecredincioşi, Agapie şi Teodotia, crescut în dreaptă credinţă şi în frica lui Dumnezeu. Din tinereţe s-a umplut de darul lui Dumnezeu

şi a fost făcător de minuni şi tămăduitor. Deci, îl pregătea Dumnezeu pentru treapta arhieriei, de care îi spunea lui prin părinţii cei mai înainte-văzători şi prin descoperire.

Venind odată Grigore în Mediolan, la un oarecare părinte sihastru, i-a spus lui toate cele ce aveau să i se întîmple, căci era părinte mai înainte-văzător, care văzuse şi venirea lui Grigore către el, mai înainte cu treizeci de stadii şi i-a spus-o ucenicului său.

Un alt părinte, purtător de semne, care vieţuia într-un munte şi, de care înştiinţîndu-se Grigore, s-a dus la dînsul. Apropiindu-se de muntele acela şi de locaşul acelui sfînt părinte, a văzut un stîlp de foc în văzduh şi, fiind cuprins de frică, a căzut la pămînt. Apoi, întărindu-se, se sculă şi merse ca să vadă ce era cu acea arătare de foc, ce i se arăta lui de departe ca o văpaie. Apropiindu-se a văzut pe omul lui Dumnezeu venind către dînsul pe care l-a sărutat şi l-a chemat pe nume, Grigore, deşi nu-l văzuse niciodată.

Grigore a fost găzduit la acel mare stareţ două zile, unde s-a învrednicit a avea o vedenie preaslăvită. La miezul nopţii a văzut pe acel bărbat purtător de Dumnezeu, la rugăciune, cu mîinile întinse în sus, ridicîndu-se de la pămînt şi stînd în văzduh. Mirîndu-se Grigore, cînd se făcu ziuă, bătrînul l-a chemat la sine şi i-a zis cu glas lin şi blînd: "Vino, prietene şi frate, să ne împărtăşim din folosul cel de obşte, din mirul lui Dumnezeu, căci spre aceasta ai venit la mine păcătosul, ca să te înştiinţezi de cele descoperite mie pentru tine. Deci tu, fiule, ai să vezi cetatea Romei şi să te rogi în biserica Sfîntului Mucenic Bonifatie şi a Aglaidei. De acolo ţi se cuvine a pleca în Alexandria; după aceea în Etiopia, spre a propovădui cuvîntul adevărului. Apoi vei merge în Omiriţi, în cetatea Negran, care s-a prădat de Dunaan, evreul, căreia îi trebuie învăţătură apostolească. Acolo, mari şi preaslăvite lucruri, isprăvind, te vei odihni şi vei trece la locaşurile drepţilor. Însă ai să suferi multe necazuri de la iudeii cei neplecaţi care vieţuiesc în Omiriţi, dar pe mulţi vei întoarce către Dumnezeu, Care îţi va fi bun ajutor, înţelepţindu-te şi povăţuindu-te pe tine. Acolo vei primi treapta arhiepiscopiei, prin punerea mîinilor preacuviosului Asterie, patriarhul Alexandriei.

Auzind acestea, fericitul Grigore îşi zicea că este nevrednic de aceasta şi mai degrabă ar fi vrut să petreacă cu bătrînul. Dar acel bărbat purtător de semne şi mai înainte-văzător i-a spus şi de arătarea aceea, pe care o văzuse însuşi Grigore. Căci a văzut pe marii apostoli Petru şi Pavel, punînd omoforul pe umerii lui mai înainte, însemnînd darul arhieriei, care era să i se dea lui. Şi mai mult se mira fericitul Grigore, de mai înainte-vederea bătrînului, căci şi aceea nu s-a tăinuit de dînsul, pe care însuşi a văzut-o în singurătate şi a zis: "Slavă lui Dumnezeu, Celui ce lucrează unele ca acestea întru cei ce-L iubesc! Fie voia Domnului". După două zile l-a trimis stareţul de la sine, sărutîndu-l cu dragoste şi Grigore s-a dus mîhnindu-se că se desparte de un asemenea bărbat dumnezeiesc ca acela, arzînd cu văpaia dragostei către dînsul de-a pururea pomenindu-l.

De acolo s-a dus mai întîi la Cartagena, unde, petrecînd multă vreme, propovăduia cuvîntul lui Dumnezeu şi toate bolile vindeca. Apoi, prin rînduiala lui Dumnezeu, s-a dus la Roma şi locuia în preajma bisericii Sfîntului Bonifatie şi a Aglaidei. Venind la mormîntul

Sfîntului Apostol Petru şi căzînd cu lacrimi la pămînt, i s-a făcut o vedenie, căci se vedeau uşile cerului deschise şi o lumină negrăită strălucind. Şi iată, Sfîntul Apostol Petru, care avea în mîna sa cea dreaptă o cheie, ieşi din uşile cereşti şi venea către dînsul cu multă slavă, luminînd şi strălucind cu faţa şi a zis către dînsul: "Acum am venit aici, cu mila Domnului, fiule Grigore, căci mai înainte de această vreme am fost cu apostolii ceilalţi în Negram, cetatea Omiriţilor, stînd înaintea celor ce au pătimit pentru Domnul nostru Iisus Hristos, de la evreul Dunaan, întărind pe fiecare dintr-înşii întru bună credinţă şi, cu ajutorul Domnului, toţi s-au împotrivit voii evreului, celui călcător de lege.

Iar pentru dreapta credinţă s-au nevoit bine şi au pătimit pentru adevăr. Şi acum sînt în cer împreună cu părinţii cei din veac, fiind învredniciţi cinstei celei fără de moarte. Deci, acum am venit aici ca să cercetez cetatea, iar fratele Pavel, care este ajutătorul bisericilor din toată lumea, despărţindu-se de mine de la Ierusalim, s-a dus în Persia. Iar tu, o, fiule, bună cale călătorind, sîrguieşte-te a bine plăcea lui Dumnezeu, călăuzindu-te totdeauna după legea Lui, ştiind că viaţa acestei lumi şi frumuseţea ei trec ca visul şi ca umbra şi fericit vei fi dacă vei săvîrşi alegerea ta, aşa precum ai început. Căci, umblînd în voia Domnului, pe mulţi vei aduce întru frica lui Dumnezeu. Iată, acum ţi se pregăteşte ţie scaun în cer de Însuşi Stăpînul şi vei cîştiga cele bune împreună cu noi".

Acestea zicînd, apostolul s-a dus şi s-a sfîrşit vedenia. Iar Grigore, venindu-şi în fire, iarăşi a căzut la pămînt numindu-se pe sine ticălos şi păcătos. După multă rugăciune s-a dus la gazda sa şi în acea noapte a văzut în vis pe Sfîntul Apostol Pavel, care îi dădea un vas plin cu untdelemn, ce era mai înainte însemnare a darului preoţiei şi a arhieriei. Grigore, luînd în vis vasul din mîinile sfîntului cu untdelemnul acela, îndată s-a deşteptat şi, bucurîndu-se cu inima, cînta: "Răspuns-a inima mea cuvînt bun, căci m-a uns pe mine Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei". După acestea a ieşit din Roma şi s-a dus în Alexandria, punînd în toate zilele în inima sa suişul către Dumnezeu şi sporind din putere în putere, umplîndu-se de înţelepciune dumnezeiască şi de mari daruri cereşti.

În acea vreme împărăţea la greci Iustin, în Etiopia Elezvoi, dreptcredincioşi împăraţi, iar la Omiriţi împărăţea Dunaan evreul, care a ridicat prigoană asupra creştinilor şi se sîrguia a pierde numele lui Hristos din împărăţia lui. El a luat cu vicleşug slăvita cetate Negran, care credea în Hristos şi a pierdut o mulţime de credincioşi; pe unii cu foc i-a ars, iar pe alţii i-a tăiat cu sabia şi pe preacinstitul domn Areta l-a omorît împreună cu cetăţenii cei mai de frunte. De acest lucru auzind dreptcredincioşii împăraţi Iustin şi Elezvoi, le-a părut rău pentru nevinovata vărsare de sînge. Atunci a scris Iustin către Elezvoi, îndemnîndu-l spre război împotriva nelegiuitului Dunaan, ca să facă izbîndă pentru sîngele nevinovat. Iar prealăudatul împărat Elezvoi, umplîndu-se de rîvnă şi adunînd toată puterea sa, a mers asupra evreului Dunaan. Făcîndu-se război mare, cu ajutorul lui Hristos l-au biruit pe Dunaan şi toată puterea lui au sfărîmat-o pînă la sfîrşit, iar pe Dunaan cu rudeniile sale i-au tăiat cu sabia. Apoi, luîndu-i împărăţia, au curăţit-o de nelegiuirile idoleşti şi păgîneşti şi slava numelui Domnului nostru Iisus Hristos o răspîndeau în tot ţinutul, încît mulţi din evrei şi din alte neamuri care vieţuiau în Omiriţi căutau să se boteze. Însă atunci nu era nici episcop, nici preot, nici diacon şi nici un fel de cleric, căci toată rînduiala

duhovnicească o prăpădise nelegiuitul Dunaan, din toată împărăţia Omiriţilor. Pentru aceea a trimis fericitul Elezvoi la Asterie, patriarhul Alexandriei, vestindu-i toate cum i-a ajutat bunul Dumnezeu şi rugîndu-l să aleagă un bărbat înţelept, cu trăire şi cu fapte bune, care să cunoască bine legea veche şi cea nouă, apoi, hirotonindu-l episcop, să-l trimită la dînsul în Omiriţi, cu toate trebuinţele bisericeşti.

Patriarhul Alexandriei s-a bucurat de o scrisoare ca aceea şi de ajutorul lui Dumnezeu dat creştinilor împotriva păgînilor şi căuta acel om care trebuia acolo, pentru a-l face episcop, pe care să-l trimită îndată la Elezvoi. Atunci mulţi se aduceau la preafericitul Asterie, dar nici unul nu s-a găsit plăcut înaintea sa. Deci, s-a întors patriarhul spre rugăciune şi spre priveghere de toată noaptea ca însuşi Domnul să aleagă şi să arate pe cel care ştie că este vrednic spre o slujbă ca aceea. Acestea făcîndu-se, s-a arătat patriarhului în vedenie Sfîntul Apostol Marcu, poruncindu-i să caute pe Grigore diaconul, care nu demult a venit în cetate şi găzduieşte la un oarecare Leontie. Pe acela să-l sfinţească şi să-l trimită la Elezvoi ca arhiepiscop, că pentru această trebuinţă l-a adus Dumnezeu de departe în acea cetate.

A doua zi, patriarhul, trimiţînd degrabă, a căutat casa lui Leontie şi, găsind-o, a chemat la dînsul pe Grigore, pe care l-a întrebat cine şi de unde este. Apoi descoperindu-i arătarea cea despre dînsul şi spunîndu-i trebuinţa Bisericii, îl sili să primească treapta arhieriei. Grigore, aducîndu-şi aminte de proorocia bătrînului purtător de semne de lîngă Mediolan, că va primi treapta arhieriei prin punerea de mîini a Cuviosului Asterie, patriarhul Alexandriei, umplîndu-se de lacrimi, a zis: "Voia Domnului să fie; fă, stăpîne, ceea ce voieşti, după porunca Domnului". Şi îndată a sfinţit patriarhul pe Grigore în preot, apoi arhiepiscop şi s-a făcut minune înfricoşată în vremea slujbei şi a sfinţirii, căci s-a schimbat faţa lui Grigore şi se arăta în chipul luminii, ca focul luminîndu-se cu darul Preasfîntului Duh. Iar din veşmintele lui ieşea fum de mir de bună mireasmă şi de aromate de mult preţ, încît toată biserica s-a umplut de bună mireasmă. Aceasta s-a făcut în toată dumnezeiasca slujbă şi ochii tuturor priveau la Sfîntul Grigore, minunîndu-se de acea preaslăvită minune. Acea minune o vedeau şi trimişii împăratului Elezvoi şi se minunau, care lucru l-au spus mai pe urmă împăratului lor. Iar după sfinţirea şi îndestulata mîngîiere duhovnicească cu patriarhul, a fost eliberat Sfîntul Grigore cu trimişii lui Elezvoi, avînd cu sine şi tot clerul ce se cuvenea treptei sale, cum şi toate trebuinţele bisericeşti.

În puţine zile a ajuns în Etiopia, apoi în părţile Omiriţilor şi a avut o bucurie foarte mare binecredinciosul împărat Elezvoi de venirea arhiepiscopului Grigore. Mai vîrtos cînd a aflat că dumnezeiasca arătare l-a ales la acea treaptă şi că în minunat semn s-a arătat în vremea hirotoniei lui darul Duhului Sfînt, care vieţuia într-însul. Deci, l-a întîmpinat pe el cu cinste şi cu dragoste şi toată stăpînirea sa a dat-o lui. Apoi înconjura împăratul cu dînsul toate cetăţile cele din ţara Omiriţilor, zidind sfinte biserici şi împodobind mormintele sfinţilor mucenici omorîţi pentru Hristos de către necuratul Dunaan şi aducînd pe cei necredincioşi către Sfîntul Botez.

În cetatea Negran a pus domn pe fiul Sfîntului Mucenic Areta şi a zidit o biserică preafrumoasă a Sfintei Învieri a lui Hristos, alta în numele Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi a treia în numele Sfîntului Mucenic Areta şi al celor împreună cu dînsul, aproape de casa lui. Apoi a zidit şi prin alte cetăţi biserici, pe care singur Sfîntul Grigore le sfinţea şi le punea preoţi şi diaconi, încredinţîndu-le păstoria cea deşteptată asupra oilor lui Hristos celor cuvîntătoare.

Fericitul împărat Elezvoi, după uciderea lui Dunaan, mai zăbovind în pămîntul Omiriţilor destulă vreme, ca la treizeci şi şase de ani şi, toate rînduindu-le şi îndreptîndu-le bine, a voit a se întoarce la scaunul său din Etiopia. Deci, chemînd împreună cu Sfîntul Grigore pe toţi boierii, domnii şi sfetnicii, se sfătuiră pe cine să aleagă împărat al Omiriţilor, care să fie bărbat binecredincios şi priceput, blînd şi temător de Dumnezeu. Iar sfetnicii au zis către împărat: "Pe care îl ştie stăpînirea ta şi pe care îl va descoperi ţie Dumnezeu, pe acela pune-l, că între noi nu este nici unul care să-ţi semene ţie întru înţelepciune şi vrednic de cununa împărăţiei".

Împăratul, căutînd la arhiepiscop, a zis: "Acest lucru este al tău, cinstite părinte şi învăţătorul nostru. Iată, înaintea feţei tale sînt toţi boierii, căpeteniile şi ostaşii mici şi mari. Pe acela pe care voieşti, cheamă-l în numele Domnului nostru Iisus Hristos şi unge-l pentru împărăţie. Pentru că noi toţi cei din Etiopia, Dumnezeu binevoind, voim a ne duce". Iar sfîntul arhiepiscop a zis: "Bine ai socotit, binecredinciosule împărat, că precum inima ta este în mîna lui Dumnezeu, aşa şi cuvîntul tău de la Dumnezeu s-a dăruit. Pentru că este bine ca totdeauna în tot lucrul, mai întîi a întreba pe Părintele nostru, Care este în ceruri şi precum El porunceşte, aşa se cuvine a face". Acestea zicînd fericitul şi sculîndu-se de la locul său, s-a depărtat de dînşii şi, plecîndu-şi genunchii la rugăciune, spre răsărit, cu ochii şi mintea înălţîndu-le la cer, s-a rugat cu sîrguinţă şi în destul ca Însuşi Dumnezeu, Cel ce ştie viaţa şi cugetul fiecăruia, să le arate pe bărbatul cel vrednic de împărăţie.

Rugîndu-se arhiepiscopul, deodată puterea Domnului nostru Iisus Hristos cea nevăzută a răpit în văzduh pe un oarecare bărbat cu numele Avramie, vrednic de acest lucru şi, aducîndu-l, l-a pus înaintea împăratului Elezvoi, încît toţi strigau cu spaimă: "Doamne miluieşte!" Iar arhiepiscopul a zis: "Iată, pe care trebuie să-l ungem pentru împărăţie. Pe acesta lăsaţi-l aici împărat şi voi fi cu dînsul, precum va binevoi pentru noi Domnul". Şi s-a făcut bucurie mare tuturor pentru o purtare de grijă ca aceea a lui Dumnezeu.

După aceasta împăratul Elezvoi luînd pe Avramie, bărbatul cel de Dumnezeu arătat, l-a dus în sobornicească biserică a Prea-sfintei Treimi, care era în cetatea cea împărătească a Farului şi l-a îmbrăcat în porfiră împărătească, i-a pus coroană pe capul lui şi s-a săvîrşit de Sfîntul Grigore, arhiepiscopul, ungerea cea împărătească. Apoi s-a adus jertfa cea fără de sînge pentru împăraţi şi pentru tot poporul şi s-au împărtăşit amîndoi împăraţii cu dumnezeieştile Taine din mîna arhiepiscopului.

După săvîrşirea tuturor acestora, a strigat poporului: "Lui Elezvoi, sfinţitul împărat al Etiopiei, mulţi ani! Lui Avramie, iubitorul de Hristos împărat al Omiriţilor, mulţi ani! Şi

iarăşi amîndorura împreună, lui Elezvoi şi lui Avramie binecredincioşilor şi iubitorilor de Dumnezeu împăraţi, mulţi ani!" Aceasta s-a cîntat de cîte trei ori. Apoi a glăsuit: "Lui Grigore, sfinţitului arhiepiscop nostru, povăţuitorului şi dascălului, pace şi sănătate, întru mulţi ani!" După aceasta "tuturor oştilor creştineşti şi tuturor popoarelor credincioşilor, mulţi ani! Şi aşa a intrat în palatul împărătesc, dănţuind, ospătîndu-se, benchetuind şi veselindu-se de Domnul Dumnezeu, Mîntuitorul său şi de binecredincioşii lor împăraţi.

Apoi a petrecut Elezvoi încă treizeci de zile în pămîntul Omiriţilor, învăţînd şi povăţuind pe împăratul cel tînăr ca să-şi rînduiască bine şi să-şi îndrepteze împărăţia sa cu cinste, cu dreptate şi să asculte întru toate pe părintele său duhovnicesc, Grigore. După aceea, alegînd din oastea Etiopiei cincisprezece mii de bărbaţi viteji, i-a lăsat împăratului cel nou, spre ajutor şi pază împărăţiei. Apoi s-a întors în Etiopia, unde după puţine zile, lăsîndu-şi împărăţia cea pămîntească, s-a dus în pustie şi s-a închis într-o chilie întunecoasă, lîngă oarecare mănăstire şi n-a ieşit dintr-însa pînă la fericitul său sfîrşit. Iar hrană primea pe o ferestruică de la monahii care vieţuiau acolo. Aşa, după dulceţile cele împărăteşti, avînd viaţă aspră vreme îndelungată, a trecut în împărăţia cerurilor.

Un împărat ca acesta, atît de slăvit şi de bogat, acest fel de smerenie şi de sărăcie de bunăvoie, a lăsat tuturor. După mutarea lui, se povestea de monahii de acolo, un lucru ca acesta: Un frate oarecare tînăr, trimiţîndu-se la ascultare, a intrat într-o cîrciumă şi s-a îmbătat de vin, apoi a căzut în păcatul necurăţiei trupeşti. Şi a fost într-una din zile, făcînd păcatul cel obişnuit, apoi întorcîndu-se prin pustie la mănăstire, a intrat într-o pădure şi, iată, un balaur mare s-a repezit asupra lui, vrînd să-l înghită. Monahul fugea şi se abătea încoace şi încolo, vrînd a scăpa de balaur, dar acela îl gonea. Deci, strîmtorîndu-se fratele de pretutindeni şi nemaiputînd să fugă undeva, l-a ajuns balaurul să-l mănînce. Şi, aducîndu-şi aminte de fericitul Elezvoi, s-a întors şi a zis către balaur: "Te jur cu rugăciunile preasfinţitului şi dreptului Elezvoi, depărtează-te de la mine". Iar balaurul, ca şi cum s-ar fi ruşinat de numele celui pomenit, a stat şi, prin porunca lui Dumnezeu luînd glas omenesc, a zis către monah: "Cum te voi cruţa pe tine? Pentru că îngerul lui Dumnezeu venind, mi-a poruncit să te mănînc pentru necurăţiile tale, fiincă te-ai făgăduit a sluji Domnului întru curăţie, iar acum petreci spurcînd trupul tău şi mîniind pe Duhul Sfînt".

Monahul, auzind pe balaur grăind omeneşte şi vădindu-i faptele lui, a rămas fără răspuns şi, tremurînd, ruga cu jurămînt pe balaur ca să-l cruţe. Iar balaurul i-a zis: "Ce mă juri pe mine aşa? Tu singur mai întîi te jură mie, că de acum nu vei mai săvîrşi necurata faptă trupească şi atunci te voi lăsa pe tine". Iar fratele se jura, zicînd: "Mă jur pe Dumnezeu Cel ce locuieşte în cer şi pe rugăciunile cinstitului împărat Elezvoi, că de acum nu voi mai mînia pe Domnul meu, pe Care acum rău l-am mîniat cu necurăţia trupească". Aceasta zicînd monahul, îndată s-a pogorît foc din cer şi a mistuit pe balaur înaintea monahului. Iar el, fiind cuprins de frică şi de cutremur, s-a dus în mănăstirea sa şi după aceea n-a mai greşit înaintea Domnului cu păcatul desfrînării şi s-a săvîrşit întru pocăinţă bună.

Împărăţind în pămîntul Omiriţilor binecredinciosul împărat Avramie, fericitul arhiepiscop Grigore, punînd prin cetăţi episcopi, bărbaţi iscusiţi, l-a sfătuit ca să poruncească tuturor celor de sub stăpînirea lui, iudeilor şi elinilor sau să se boteze sau să fie sub pedeapsă de moarte. Ieşind o aşa poruncă împărătească, mulţime de iudei şi de păgîni, cu femei şi cu copii, veneau la baia dumnezeiescului botez, dar nu de voie ci, temîndu-se de moarte. Iar iudeii cei mai aleşi şi mai învăţaţi în lege, adunîndu-se de prin toate cetăţile şi făcînd sobor pe ascuns, se sfătuiau ce vor face şi ziceau: "De nu ne vom boteza, după porunca împăratului, toţi vom fi omorîţi şi femeile şi copiii".

Unii dintr-înşii ziceau: "Să facem voia împăratului, ca să nu fim omorîţi fără de vreme, iar în taină să ţinem credinţa noastră". Alţii se sfătuiau ca nu cu făţărnicie, ci pe faţă să-şi ţină legea evreiască, "ca nu cumva, scăpînd din mîinile oamenilor, să cădem în mîinile izbînditorului Dumnezeu, căci mai amar vom pieri". Alţii ziceau: "Vedem că de acum noi nu mai trebuim Dumnezeului nostru, căci binecinstitorul nostru împărat Dunaan şi toată oastea lui a dat-o în mîna lui Elezvoi spre moarte şi ce vom face nu ştim". Iar alţii ziceau: "De voim să păzim legea noastră şi sănătatea întreagă, apoi să ieşim în taină din hotarele acestea, unul cîte unul, fiecare luîndu-şi ale sale, pentru ca nu împreună cu trupurile să ne pierdem şi sufletele noastre". Iar alţii au zis: "De vom vrea să fugim, se vor înştiinţa creştinii şi cu totul ne vor pierde pe noi". Deci nu se pricepea nici unul din ei ce vor face.

Unul dintre dînşii, preaînţelept învăţător de lege, cu numele Ervan, care ştia toată legea veche şi era învăţat bine şi în filosofie, a zis către dînşii: "Voi toţi grăiţi cele deşarte, care nimic nu folosesc. De voiţi să mă ascultaţi, apoi veniţi toţi împreună cu mine şi să grăim împăratului şi lui Grigore episcopul, ca să ne dea dintre dînşii dascăli, care ar vrea să se întrebe cu noi despre lege şi despre credinţă. Dacă ne vor birui, atunci cu pricină binecuvîntată, ne vom face creştini. Iar de nu ne vor birui, apoi singuri vor cunoaşte, că ne silesc cu nedreptate a ne depărta de legea noastră. Însă să vedem ce va fi, să-i ispitim pe dînşii şi să aflăm ce fel de credinţă au. De va fi adevărată, să credem, căci poate a venit acum Mesia şi noi nu am priceput. Iar de se va afla credinţa lor mincinoasă, apoi vom fi adeveriţi, căci pentru Dumnezeu murim şi cu osîrdie să primim moartea".

Acestea zicînd Ervan, s-au temut toţi şi au zis: "Vedem că ajuţi creştinilor; au nu ştii că a noastră credinţă este adevărată? Cum o vom lăsa?" Ervan a zis: "Nici un cuvînt viclean n-am zis înaintea voastră, fraţilor. Să ştiţi că ori aşa, ori într-alt chip, siliţi vom fi de dînşii să ne botezăm. Deci, de nu mă veţi asculta, nevinovat sînt faţă de voi, pentru că, deşi nu veţi cerca credinţa lor însă şi fără de ispitire, o veţi primi şi veţi face precum poruncesc ei. Iar de nu veţi primi credinţa lor, apoi desăvîrşit vă vor omorî".

Acestea auzind, toţi s-au supus lui Ervan şi, făcînd scrisoare de rugăminte, au mers şi au dat-o împăratului. Împăratul citind-o, s-a mîniat foarte asupra lor, voind să-i dea morţii pe toţi. Dar s-a oprit să nu facă aceasta fără sfatul arhiepiscopului, căruia dîndu-i acea scrisoare şi citind-o, fericitul a zis: "Frumos şi bine grăiesc iudeii, pentru că a crede din bunăvoire, mai mare lucru este, decît de nevoie". Lasă-i, o! împărate, ca mai întîi să se întrebe cu noi şi după aceea vei face cu dînşii ce vei voi". Şi s-a învoit împăratul cu sfatul

arhiepiscopului. Apoi s-a dat iudeilor vreme spre a se pregăti de întrebare patruzeci de zile, în care să-şi caute dascăli pentru dînşii, care ar voi să vină fără temere la întrebare.

După împlinirea acelor zile s-a adunat mulţime de iudei, avînd cu ei mulţi din rabinii cei mai înţelepţi, care ştiau bine legea şi care erau pregătiţi spre întrebare. Deci s-a făcut întrebarea cea de obşte în cetatea Farului, venind împăratul cu toată suita, sfinţitul arhiepiscop cu tot sfinţitul sobor, mulţime mare de popor creştinesc, ca să audă întrebarea aceea. Era şi soborul evreiesc, cu cărturarii şi cu învăţătorii lor de lege, cu cei puternici în cuvinte. Şi au pus pe Ervan înaintea episcopului, ca pe un domn al ritorilor şi începător al cuvîntului, care ştia bine legea şi cărţile proorocilor şi era iscusit şi în filosofie. Apoi, poruncind să fie tăcere, s-a început între arhiepiscop şi Ervan această întrebare, care se află în cartea Mineiului; însă aici nu s-a scris prea multe de aceasta, pentru mulţimea cuvintelor.

Făcîndu-se tăcere şi toţi, cu gurile deschise, luînd seama la vorbe, a început sfîntul arhiepiscop a grăi către Ervan, preaînţeleptul învăţător al legii evreieşti şi către toată adunarea, zicînd: "Noaptea trecînd şi soarele dreptăţii răsărind, pentru ce voi staţi împotriva Luminii Lui şi nu credeţi întru Dînsul?" Ervan a zis: "Dacă Soarele dreptăţii a răsărit şi noi ne împotrivim precum zici tu, crezînd în Dumnezeul legii, apoi cu cît mai vîrtos voi, neamuri fiind, care ţineţi cele străine vă împotriviţi luminii dreptăţii, ocărînd dumnezeiasca lege, cea dată nouă de la Dumnezeu".

Arhiepiscopul a zis: "Noi, cei ce sîntem din neamuri, a cui făptură sîntem?" Ervan zise: "Arătat este că a lui Dumnezeu făptură sînteţi". Arhiepiscopul a zis: "Dacă şi noi ca şi voi sîntem făptură a lui Dumnezeu, ce cinste mai mare decît noi aţi cîştigat?" Ervan a răspuns: "Aceea pe care am avut-o mai mult decît egiptenii".

Arhiepiscopul atunci a zis: "Bine ai adus la mijloc pe egipteni; dar arată-mi cinstea voastră mai mare decît a acelora". Ervan zise: "Au n-ai citit minunile cele mari pe care le-a făcut Dumnezeu prin Moise în pămîntul Egiptului, în Marea Roşie şi prin pustie? Cum după ieşirea lui Israil a înecat pe egipteni, iar pe acela l-a mîntuit?"

Arhiepiscopul a spus: "Nici o deosebire nu este între cinstea voastră şi cea a egiptenilor. Căci pe aceia i-a înecat Dumnezeu în mare, iar pe voi, pentru răutatea voastră, v-a pierdut pe uscat şi, trecînd Marea Roşie, v-aţi înecat la mal, cumplit sfîrşindu-vă în pustie, de vreme ce din şase sute mii de popor şi mai mult, numai Halev şi Isus a lui Navi s-au învrednicit a vedea pămîntul făgăduinţei. Vezi dar cum v-au cinstit pe voi Dumnezeu, mai mult decît pe egipteni?" Ervan zise: "Dar cui a plouat mană în pustie, lui Israil sau neamului din Egipt?" Arhiepiscopul zise: "Dar ţi se pare că erau mai cinstite mîncările ce aveaţi în Egipt sau mana cea din pustie?" Ervan zise: "Arătat este că mana a fost mai cinstită". Arhiepiscopul zise: "Apoi pentru ce v-aţi întors cu cugetele înapoi, poftind cărnurile cele de porc din căldări, usturoiul, ceapa şi toată hrana egipteană, iar mana aţi urît-o?".

După acestea s-a început întrebarea pentru Sfînta Treime. Ervan zicea: "Creştinii au trei dumnezei, pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh. Dumnezeu însă a grăit în Sinai: *Ascultă, Israile, Domnul Dumnezeul nostru, Domnul Unul este şi afară de Dînsul alt Dumnezeu nu este*. Deci, împotriva legii lui Dumnezeu fac creştinii, cinstind trei dumnezei, iar nu Unul. Arhiepiscopul îi răspunse: "Numai un Dumnezeu avem, Făcătorul tuturor, însă în trei feţe, Tatăl, Fiul şi Sfîntul Duh, într-o dumnezeire". Apoi îi aduse acest grai al lui David: *Cu cuvîntul Domnului, cerul s-a întărit şi cu Duhul gurii Lui, toată puterea lor,* a cărui înţelegere este aşa: Domnul este Dumnezeu Părintele; Cuvîntul Lui este Dumnezeu Fiul; Duhul gurii Lui, este Dumnezeu Duhul Sfînt. Într-acest chip se arată trei feţe dumnezeieşti, iar dumnezeirea este una, căci Fiul şi Duhul sînt de o fiinţă cu Părintele, împreună fără de început, pururea de o fiinţă şi de un scaun".

Despre Cruce şi despre moartea Domnului se aduceau împotriva evreilor, scrierile Legii vechi, proorociirile şi vorbele cele întunecate ale umbrei, precum sînt acestea: *Şi va fi viaţa ta spînzurată înaintea ochilor tăi*. Apoi acestea: *Veniţi să punem lemn în pîinea lui,* corabia lui Noe a fost chipul Crucii zicînd: *Copacul cel din Savec, în care berbecele a schimbat junghierea lui Isaac.* Apoi toiagul lui Iosif, la al cărui vîrf s-a închinat Iacov: *Şi schimbarea mîinilor bătrînului în binecuvîntarea celor doi fii ai lui Iosif.* După aceea, toiagul lui Moise, cu care a despărţit marea: *Întinderea mîinilor la înălţime, spre a birui pe Amalec*. Şarpele cel înălţat în pustie despre care se zice: *Lemnul care a îndulcit apele în Mera.* În fine multe altele care se află în Lege şi cele care cu taină s-au scris mai înainte.

Deci s-au întins întrebările pînă seara, de amîndouă părţile, tare împotrivindu-se, însă, în toate cuvintele, arhiepiscopul se arăta biruitor, căci Duhul Sfînt vorbea într-însul după cele scrise: *Căci nu veţi grăi voi, ci Duhul Părintelui vostru, Care grăieşte întru voi.*

Sosind seara şi întrebările încă nesfîrşindu-se, s-a sculat împăratul de pe scaunul său, asemenea şi arhiepiscopul şi s-a risipit soborul, amînînd întrebarea pe a doua zi. Iar iudeii au înconjurat pe Ervan al lor, bucurîndu-se şi sărutîndu-l, îl fericeau ca pe unul care putea sta împotriva creştinilor. Iar Ervan a zis: "Rugaţi-vă ca să ne ajute Dumnezeul Legii, de vreme ce vedeţi pe episcop, că este om maestru şi nu este cu putinţă a-l birui". Iar ei ziceau să îndrăznească şi să nu se teamă.

A doua zi, adunîndu-se iarăşi soborul, împăratul şi arhiepiscopul şezînd cu iudeii şi cu Ervan, nici în ziua aceea şi nici în următoarea, ci tocmai în a cincea zi s-a făcut întrebarea aceea. Împăratul, cu toată suita, stătea cu dulceaţă ascultînd cele ce se vorbeau şi se mîngîia de înţelepciunea dată de Dumnezeu sfinţitului lor arhiepiscop. Căci cu adevărat asculta multe cuvinte ale proorocilor, tălmăcindu-le şi arătînd multe taine, precum se scrie în cartea cea deosebită pentru întrebarea aceasta, care este de folos a o citi şi a-i lua seama.

Făcîndu-se vorbă despre întruparea lui Hristos şi despre Preacurata Fecioară, se aduceau de arhiepiscop cuvintele lui Isaia, proorocul: "Iată fecioara va lua în pîntece şi va naşte fiu". Stînd împotrivă Ervan, zicea că Maria a născut numai om simplu, iar nu un

Dumnezeu. Dar îl biruia arhiepiscopul cu aceste cuvinte: *Şi numele Lui se va chema Emanuel, care se tîlcuieşte: cu noi este Dumnezeu.* Ervan a zis: "Cum a cuprins pîntecele cel femeiesc pe înfricoşata mărire a dumnezeirii?" Arhiepiscopul a răspuns: "Aşa precum a încăput cortul lui Avraam pe Dumnezeu, sub stejarul Mamvri, cînd S-a pogorît să mănînce cu dînsul". Iar Ervan a zis: "Dar cum n-a ars focul dumnezeirii trupul cel femeiesc?" Arhiepiscopul zise: "Precum n-a ars focul rugul în Sinai, aşa şi pîntecele Fecioarei, nu l-a vătămat dumnezeirea. Fecioară a născut şi fecioară a rămas". Ervan a zis: "Cu nălucire s-a născut dintr-însa, iar nu cu adevărat, pentru că este cu neputinţă a nu se vătăma pîntecele întru naştere şi tuturor este cu totul necrezută aceasta". Arhiepiscopul zise: "În vremea aceea, cînd a intrat Avacum la Daniil în groapa leilor, prin uşa gropii cea strînsă cu legături şi întărită cu peceţi, spune-mi, cum a intrat el şi cum a ieşit, nici uşile deschizînd, nici peceţile rupînd?"

După întrebarea din ziua a treia, căuta Ervan să fugă şi nu-l lăsau ceilalţi iudei, zicînd: "De ne vei lăsa pe noi, apoi toţi vom pieri. Deci rămîi, în tot chipul luptîndu-te, doar ne va ajuta nouă Dumnezeu. Iar de vom fi biruiţi în cuvinte, apoi mai avem alte chipuri de împotrivire, întru care nu pot să ne biruiască". Deci, fiind înduplecat de rugăminţile lor, se pregătea de a patra întrebare, la care a început a ocărî pe creştini, pentru sfintele icoane, că se închină lor, numindu-le idoli, iar pe cei ce se închină lor, îi numea închinători de idoli şi potrivnici legii lui Dumnezeu. Apoi zicea că a poruncit Dumnezeu a nu face idoli nici orice fel de asemănare. Atunci l-a întrebat arhiereul: "Cînd a fost potopul în zilele lui Noe, în ce chip s-a mîntuit el?" Iar Ervan a răspuns: "Cu corabie făcută din lemn". Arhiepiscopul a zis: "Dar putea Dumnezeu şi fără corabie a-l izbăvi din potop sau nu putea? Cum ţi se pare?" Ervan a zis: "Socotesc că putea, pentru că scris este, că toate sînt cu putinţă la Dumnezeu". Arhiepiscopul zise: "Dacă putea Dumnezeu a face aceea, apoi de ce folos era corabia, spre a mîntui pe dreptul Noe? De aceea se cuvenea ca Noe să dea mulţumire, pentru a sa mîntuire, corăbiei, nu lui Dumnezeu". Ervan zise: "Să nu fie aceasta, ci Domnului se cuvine a-I da laudă, ca unui ziditor, iar nu materiei celei fără de suflet".

Arhiepiscopul zise: "Iată, mărturiseşti singur, că prin materia cea fără de suflet - prin corabie - i-a rînduit Dumnezeu mîntuirea. Aşa ne face şi nouă, prin aceste icoane văzute, care, deşi sînt neînsufleţite, totuşi sînt puse înainte, spre mîntuirea noastră. Privind la dînsele, ne ridicăm mintea către chipul cel dintîi, pentru dorire dumnezeiască şi spre rîvnă plăcută lui Dumnezeu. Şi zugrăvim nu un idol, ci pe Domnul nostru Iisus Hristos, după a Sa omenire, iar nu după dumnezeire, care este nedescrisă. Precum Noe a adus mulţumire lui Dumnezeu pentru corabie şi pentru mîntuirea sa, ridicînd jertfelnic, aşa şi noi mulţumim lui Hristos Dumnezeu, zugrăvind chipul Lui. Căci cu trupeasca Lui rînduială, ne-am izbăvit de potopul cel sufletesc. Şi ca o altă corabie socotim omenirea Lui, prin care a purtat greutăţile noastre, a ridicat păcatele noastre şi, îndumnezeindu-ne cu a sa dumnezeire, ne-a înălţat la cer. Pe Hristos, care a fost văzut cu ochii trupeşti, Îl zugrăvim cu vopsele, închipuind asemănarea cea preacurată a omenirii Lui, şi, în umbra asemănării celei trupeşti, ne închinăm împreună şi Dumnezeirii Lui şi cinstim întru El, cu cuviincioasă închinăciune şi pe Tatăl şi pe Sfîntul Duh".

Ervan a răspuns: "Mă minunez de basmele voastre creştineşti, de vreme ce ziceţi, că Dumnezeu dă darul Său chipurilor celor zugrăvite pe pereţi şi pe scînduri, care nici nu umblă, nici nu vorbesc". Atunci l-a întrebat arhiepiscopul: "Spune-mi, Ervane, pentru ce a dat Dumnezeu darul Său cojocului lui Ilie, pe care deşi l-a dat lui Elisei, a cinstit mai mult cojocul cel neînsufleţit, decît pe proorocul cel viu? Căci apele Iordanului, pe care n-a putut să le treacă proorocul, pe acelea le-a despărţit cu cojocul şi a trecut ca pe uscat. Iar minunea pe care n-a făcut-o Elisei cel viu, pe aceea a făcut-o cojocul cel neînsufleţit.

Apoi şi lui Moise, care făcea minuni în pămîntul Egiptului, pentru ce nu lui, ci toiagului său a dat Dumnezeu puterea facerilor de minuni şi cu acela a prefăcut apele în sînge, a despărţit Marea Roşie şi a făcut alte înfricoşate şi slăvite minuni? Încă şi cortul mărturiei, sicriul Legii şi năstrapa cea de aur, care avea mana, tablele şi toiagul lui Aaron, masa, cădelniţa şi sfeşnicul, toate acestea oare nu aveau mare dar de la Dumnezeu, măcar că erau neînsufleţite, făcute de mîini omeneşti, din materiile acelea văzute şi pipăite? Însă erau strălucite cu mărirea lui Dumnezeu şi pline de dar. Deci, afară de preoţi şi de leviţi, erau neatinse de altcineva, ca sfinte şi dumnezeieşti.

Dacă acestea erau aşa în Legea cea veche, pentru ce te minunezi de darul lui Dumnezeu, care s-a dat în Legea cea nouă sfintelor icoane?" Ervan răspunse: Se scrie în psalmi: *Idolii păgînilor, aur şi argint, lucruri de mîini omeneşti*.

Arhiepiscopul zise: "Nu mă împotrivesc la aceasta, că idolii păgîneşti, care nu ştiu pe Dumnezeu, sînt asemănări ale celor care au vieţuit fără Dumnezeu întru toate nelegiuirile, vrăjitori, fermecători şi ucigaşi, care au pierit din viaţa aceasta şi spre a căror pomenire, unii din oameni le-au făcut idoli. Apoi neamurile, cele mai de pe urmă, înşelate şi orbite fiind de satana, au socotit acele chipuri, ca idolii lor, cărora s-au închinat, ceea ce şi voi aţi făcut, închinîndu-vă celor ciopliţi, jertfind pe fiii şi pe fetele voastre diavolilor şi aţi vărsat sînge nevinovat, adică sîngele fiilor şi fiicelor voastre, pe care le-aţi jertfit celor cioplіţi ai lui Hanaan. Asemănările ce le zugrăvim noi acum, ale sfinţilor lui Dumnezeu, acestea nu sînt idoli, ci icoane cinstite, pentru că zugrăvim asemănarea acelora care au cunoscut pe Dumnezeu şi au crezut în El, care au plăcut Lui în cuvioşie şi dreptate şi au fost cinstiţi ca sfinţi şi plăcuţi lui Dumnezeu. Apoi cu darul lui Dumnezeu au făcut multe minuni: morţi au înviat, bolnavi au vindecat, ochii orbilor au luminat, şchiopilor au dat umblare şi surzilor auzire; pe cei slăbănogi i-au îndreptat, pe leproşi i-au curăţat şi dracii din oameni i-au izgonit. Aceştia sînt al căror sfîrşit s-a făcut cinstit şi pomenirea lor este lăudată şi veşnică. Pentru că *este cinstită înaintea Domnului moartea cuvioşilor Lui, iar pomenirea dreptului cu laude şi întru pomenire veşnică va fi dreptul*.

Ervan iarăşi bîrfind sfintele icoane, de parcă n-ar fi auzit nimic pînă acum, arhiepiscopul a zis: "Haina ta, Ervane şi cortul mărturiei, amîndouă fiind de lînă şi de in, oare au deopotrivă putere? Toiagul tău şi toiagul lui Aaron, care a odrăslit, oare au cinste deopotrivă? Ulciorul cel din casa ta şi năstrapa în care este mana, oare deopotrivă sînt amîndouă? Sicriul tău, în care îţi pui cele de trebuinţă trupului şi sicriul Legii Domnului au deopotrivă mărire? Focul şi untdelemnul pe care îl arzi în casa ta pentru lumină, oare se

aseamănă cu sfeşnicul de aur cel cu şapte lumini? Casa în care petreci şi biserica pe care a zidit-o Solomon, oare deopotrivă sînt? Nicidecum! Ci fără asemănare le cinsteşti pe acestea mai mult, de vreme ce prin acestea venea odinioară darul lui Dumnezeu. Deci în acest chip înţelege şi pe ale noastre: că alta este idolul unui nedrept şi afundat în iad şi alta este chipul sfîntului şi plăcutului lui Dumnezeu, căci prin acesta ni se dă darul Domnului, cu rugăciunile celui închipuit pe icoană".

Apoi a zis Ervan şi despre îngeri, că sînt fără trupuri, după cum se scrie: *Cel ce face pe îngerii săi duhuri*, însă creştinii nu se ruşinează a-i zugrăvi pe icoane ca pe nişte trupuri". La aceasta a răspuns arhiepiscopul: "N-ai ce să zici, Ervane, pentru că de la voi ne-am învăţat a zugrăvi pe îngerii lui Dumnezeu". Ervan zise: "Nicidecum de la noi, căci n-a fost acest lucru niciodată la noi". Iar arhiepiscopul zise: "Toată Legea cea veche ai învăţat şi aceasta n-ai ştiut". Ervan zise: "Viu este Domnul, că nu ştiu să fi fost cîndva la noi zugrăvite chipurile îngereşti".

Arhiepiscopul zise: "Cu adevărat voi aţi început acest lucru. Căci cînd a zidit Solomon biserică Dumnezeului Celui preaînalt, oare n-a făcut deasupra scăldătoarei heruvimii slavei, care umbreau altarul?

Asemenea şi deasupra uşilor celor dintîi şi celor de al doilea, au n-a făcut heruvimii? Încă şi în cortul mărturiei cel făcut de Moise, nu era asemănare de heruvimi peste chivotul legii? Asemenea şi pe catapeteasmă, oare nu erau închipuite cu cusătură, chipuri de heruvimi? Şi toate aceste asemănări îngereşti, nu erau cinstite de voi, împreună cu cortul şi cu biserica? De aceea şi voi aţi închipuit şi firea cea fără trup aţi cinstit-o. Apoi pentru ce ne defăimaţi pe noi, care închipuim şi cinstim feţele acelor sfinţi bărbaţi, care fiind în trup, au bineplăcut lui Dumnezeu?" Unele ca acestea şi altele asemenea acestora, precum se scrie în cartea cea deosebită, grăind, s-a scurtat ziua a patra şi s-a făcut seară.

Sculîndu-se împăratul şi arhiepiscopul, s-a risipit şi soborul, aşteptînd ca dimineaţa să fie sfîrşitul învingerii şi prăznuirea biruitorului. Deci jidovii, bucurîndu-se pentru Ervan, că era puternic la întrebări şi răspunsuri împotriva arhiepiscopului, îl numeau îndrăzneţ, zicînd: "Bine te nevoieşti, nu te teme, ci încă mai tare să stai, pentru că vedem că Dumnezeu este cu tine. Să nu se înfricoşeze inima ta, căci vedem că şi împăratul vă ascultă cu plăcere pe voi amîndoi". Iar Ervan a zis către dînşii: "Fraţilor, bărbatul acesta, precum văd, mult mă covîrşeşte cu înţelegerea şi cu graiul şi nu este cu putinţă a-l birui. Aţi auzit cum toate graiurile gurii mele dezlegîndu-le, le-a făcut de nimic". În ziua următoare, foarte de dimineaţă, iudeii cei mai înţelepţi, venind iarăşi la Ervan, acesta zise către dînşi: Vă mărturisesc vouă acum, fraţilor, fără minciună, că voi fi biruit de arhiepiscop; căci am avut vedenie în noaptea aceasta pe proorocul nostru Moise şi pe Iisus, despre care ne este întrebarea. I-am văzut pe ei stînd şi vorbind pe aripa unei biserici; apoi am văzut pe Moise, închinîndu-se lui Iisus, avîndu-şi mîinile sale strînse la piept, ca şi cum ar fi fost legate şi cu frică stînd înaintea lui Iisus, ca înaintea Domnului Dumnezeului său. Minunîndu-mă de acest lucru şi deschizînd gura mea, am zis: Domnul meu Moise, dar oare bune sînt acestea care le faci? El, întorcîndu-se, m-a certat, zicîndu-mi: Încetează! Eu

nu greşesc închinîndu-mă Stăpînului meu, că nu sînt dintre cei asemenea ţie, pentru că cunosc pe Făcătorul meu şi Domnul! Şi tu, pentru ce faci atîta osteneală dreptului arhiepiscop, împotrivindu-te adevărului? Iată, în ziua viitoare vei fi biruit de dînsul şi te vei închina ca şi mine Domnului nostru Iisus Hristos. Acestea am văzut, fraţilor şi ce sînt acestea nu ştiu. Însă nu voi slăbi luptînd pentru legea noastră, pînă cînd va rîndui Dumnezeu ceea ce va voi".

Acestea auzindu-le, mulţi s-au îndoit şi au fost întru nepricepere. Făcîndu-se ziuă şi iarăşi adunîndu-se soborul, a venit împăratul cu suita sa. Apoi arhiepiscopul cu clerul şi tot poporul adunîndu-se, Ervan, cu mulţi învăţători de lege care îl ajutau, au început din nou întrebările ca şi în celelalte zile. Un logofăt al arhiepiscopului, pe care îl adusese împreună cu dînsul din Alexandria, şi care scria foarte iute, stînd acolo, scria toate graiurile şi ale lui Ervan şi ale arhiepiscopului. Dar cu ajutorul Sfîntului Duh, care lucra prin gura arhiereului se biruia ceata potrivnicilor, iar a noastră se împuternicea întru Domnul. Arhiepiscopul se arăta biruitor în toate cuvintele, iar Ervan slăbea din ce în ce, ca şi mulţi învăţători de lege, care îi ajutau lui, însă îi orbise răutatea lor; căci cu urechile greu auzeau şi ochii lor se închiseseră împotriva adevărului. Acum era nevoie, ca la cuvintele arhiereului să-i urmeze puterea credinţei, cum şi lucrul cel cu minune, prin care să mustre răutatea celor împietriţi şi să ruşineze necredinţa lor, lucru care s-a şi făcut într-acest chip.

Slăbind Ervan cu totul, a strigat: "Pentru ce cheltuim vremea întru lungimea graiului şi a ghicitorilor? Eu să dezleg aceasta? De voieşti, o! arhiepiscope, ca fără de vicleşug să cred în Iisus al tău, cum că Acela este Dumnezeu adevărat, arată-mi-L pe El viu, ca să-L văd şi să vorbesc împreună cu El. "Atunci voi mărturisi, că voi, creştinii ne-aţi biruit pe noi!" Acestea zicînd Ervan, adunarea evreiască a strigat asupra lui: "Te rugăm învăţătorule, să nu te înşeli şi să nu te faci creştin; ci mai vîrtos te îmbărbătează şi te întăreşte pentru adevăr; pentru că ştii că nimic nu este mai adevărat, decît Însuşi Dumnezeul părinţilor noştrii". Iar Ervan a zis către dînşii cu mînie: "Ce bîrfiţi voi? Ascultaţi acum, de mă va încredinţa că Acela este, de Care mai înainte au vestit proorocii, după aceea ce voiţi a mai aştepta?"

Văzînd arhiepiscopul că grăieşte cu adevărat, iar nu cu vicleşug, a zis către dînsul: "Mare ispită faci, o! Ervane şi o cerere mai presus de putere, căci nu oamenilor te împotriveşti, ci lui Dumnezeu. Dar pentru încredinţarea ta şi a celor ce sînt cu tine şi pentru ca şi inimile celor ce sînt cu credinţă să se întărească, puternic este Domnul, ca şi aceasta să o facă. Deci spune-mi clar, cum voieşti să te încredinţezi?" Ervan a zis: "Roagă pe Stăpînul tău, dacă este în cer, precum zici tu, să se pogoare aici şi să se arate mie ca să vorbesc cu El. Viu este Domnul, că îndată voi crede în El şi mă voi boteza".

Acestea zicînd Ervan, au strigat toţi iudeii: "Cu adevărat, o! arhiepiscope, adevereşte-ne cu fapta meşteşugul cuvintelor tale; arată-ne pe Hristosul tău, ca neavînd după aceea ce mai răspunde, cu frică să credem în El". Deci, a strigat Sfîntul Grigore ca să le arate pe Hristos simţitor, de este viu după răstignire şi după moarte. După aceea jidovii grăiau deosebit între dînşii: "Dar de ne va arăta nouă arhiepiscopul pe Hristos, apoi, ce va fi? Vai

nouă, căci nevrînd ne vom face creştini?". Unii ziceau: "De-L va arăta, apoi pentru ce să nu credem în El?". Alţii ziceau: "Cum este cu putinţă să se arate Acela, Care, ca un om fiind ucis, a murit şi atîţia ani au trecut pînă astăzi de cînd s-a săvîrşit? Unde se va afla trupul şi duhul Lui? Căci de mult s-au risipit şi oasele Lui în mormînt?"

Arhiepiscopul, socotind mărimea lucrului şi văzînd lupta potrivnicilor, s-a ridicat cu toată mintea la Domnul şi cugeta în sine că, de nu va ruga pe Mîntuitorul Hristos, ca într-o împotrivire ca aceasta să împlinească cererea lor, apoi foarte mult se va bucura partea celor potrivnici şi se vor arăta evreii biruitori, iar creştinii, biruiţi şi vor batjocori şi vor defăima vrăjmaşii pe creştini. Deci, a zis cu nădejde către adunarea evreilor: "De va voi Hristosul meu, desăvîrşit Îl voi arăta vouă. Însă voi cu dinadinsul să ştiţi că, dacă Îl voi arăta şi nu veţi crede într-Însul, apoi îndată sabia vă va mînca pe voi toţi. Iar dacă, pentru necredinţa mea, nu voi putea să vi-L arăt pe Domnul meu, apoi mergeţi de aici după voia voastră".

Auzind acestea, unii s-au întristat, iar alţii s-au bucurat, unii s-au întristat ca nu cumva să li se arate Hristos şi atunci vor crede într-Însul chiar nevrînd, iar alţii se bucurau, nădăjduind că nu le va putea arăta şi vor rămîne întru rătăcirea lor. Deci au plăcut lui Ervan cuvintele arhiepiscopului şi celorlalţi înţelepţi şi învăţători de lege care erau acolo, zicînd între dînşii: "Este cu neputinţă ca după cinci sute şi mai bine de ani să fie viu omul acela, care s-a omorît de părinţii noştri, s-a îngropat şi s-a pecetluit în mormînt, apoi s-a furat de ucenicii Săi".

Sfîntul Grigore, părintele nostru, ştiind cuvintele Domnului cele zise în Evanghelie: *Că de veţi avea credinţă cît un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acesta: treci de aici acolo şi va trece şi nimic nu va fi vouă cu neputinţă.* Aceste cuvinte ale Domnului avîndu-le în mintea sa şi avînd către Dumnezeu credinţă nestrămutată şi tare şi nădăjduind spre El, s-a sculat de pe scaunul său şi s-a depărtat puţin de dînşii la un loc lesnicios, puţin mai departe şi s-a rugat. Împăratul, cu tot poporul cel credincios, se minuna şi se înspăimînta de îndrăzneala şi de credinţa lui cea mare către Dumnezeu, căci spre un lucru înfricoşat ca acela îndrăzneşte.

Deci, cu spaimă luau aminte să vadă ce va fi, iar arhiereul, mergînd puţin mai departe de sobor şi însemnîndu-se cu semnul Sfinte Cruci, s-a rugat, plecîndu-şi genunchii cu smerenie şi cu umilinţă. Apoi, cu totul înălţîndu-şi mintea, s-a rugat mult în auzul tuturor. Atunci pomenea în rugăciune toate tainele întrupării Cuvîntului Lui Dumnezeu şi toată viaţa lui Hristos cea împreună cu oamenii, de la naştere pînă la patima cea de bună voie: crucea, moartea şi învierea cea de a treia zi, şi înălţarea cu trupul la cer. Iar la sfîrşit a zis: "Arată-Te, Stăpîne, de faţă acestor împietriţi şi orbiţi cu răutatea; arată-Te pentru slava numelui Tău celui sfînt şi cu ochii cei trupeşti să vadă omenirea Ta, cea făcătoare de viaţă, întru care Te-ai îmbrăcat pentru noi smeriţii şi cu care Te-ai înălţat la ceruri, pentru ca, văzîndu-Te, să creadă întru Tine, Dumnezeul cel adevărat şi întru Părintele cel adevărat Care Te-a trimis, cum şi întru Duhul Tău cel Sfînt".

Săvîrşind el rugăciunea şi toţi căutînd la dînsul cu sîrguinţă, îndată s-a făcut cutremur mare şi fulger înfricoşat dinspre răsărit, încît şi pămîntul s-a cutremurat şi toţi au căzut de frică. După puţin timp, sculîndu-se şi ridicîndu-şi ochii spre răsărit, iată s-a deschis cerul şi un nor luminos, cu văpaie de foc şi cu raze de soare, cobora de acolo pe pămînt, iar în mijlocul focului se vedea un bărbat cu podoabă mai frumoasă decît fiii omeneşti. Acela era Domnul nostru Iisus Hristos, strălucind la faţă şi hainele se luminau ca de fulger, păşind în nor cu o mişcare preaminunată şi se apropia către cele de jos. Apoi a stat în dreptul arhiepiscopului, deasupra norului, atrăgînd către sine ochii şi inimile tuturor, prin podoaba Sa, pe care nu este cu putinţă a o spune limba omenească. Însă de frica slavei Lui, pe care nu sufereau să o vadă odinioară ucenicii în Tabor, au căzut toţi cu feţele la pămînt: împăratul, boierii şi tot poporul de la mare pînă la mic. Iudeii, fiind cuprinşi de mare cutremur se întorceau într-o parte şi într-alta şi căutau să fugă, pentru că-i ardeau razele strălucirii celei dumnezeieşti şi slava Domnului, pe care nu puteau să o vadă, căci mare frică căzuse peste dînşii şi nu le era cu putinţă a fugi, nici a păşi din loc înapoi, fiindcă erau ţinuţi cu putere nevăzută.

Arhiepiscopul, întărindu-se, a strigat cu glas mare către Ervan: "Iată, Ervane, Acela de Care multe cuvinte ai auzit, vezi-L şi te încredinţează: că unul este Sfînt, unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl. Amin!" Ervan, ca un mort, nu putea să mai răspundă nimic. Şi a venit glas de la încuviinţata slavă a Domnului, zicînd: "Pentru rugăciunea episcopului, vă vindecă pe voi Cel ce S-a răstignit de părinţii voştri". Iar de glasul acela mai vîrtos s-au cutremurat şi au căzut la pămînt, fiind cuprinşi de frică, precum odată Saul, mergînd către Damasc, l-a strălucit lumină din ceruri şi glas venind de sus, a căzut la pămînt, iar cu ochii deschişi nu vedea pe nimeni.

Săvîrşindu-se acestea astfel, s-a făcut înaintea Domnului un sunet dumnezeiesc şi norul cel mai luminos care era sub Dînsul, l-a ascuns de la vedere. Şi se strîngea acest nor din toate părţile în urma Lui, înălţîndu-se cu El în sus, pînă cînd toată slava Domnului a intrat în cer şi apoi toate cele văzute s-au ascuns de la ochii lor. Împăratul cu toată mulţimea creştinilor au luat îndrăzneală şi au început a striga în urma Domnului, multă vreme: *Doamne miluieşte*. Iar cinstitul arhiepiscop era cu faţa la pămînt, aducînd rugăciuni cu lacrimi către Domnul pentru popor.

După aceasta, toţi cei ce erau în sobor, cu împăratul şi tot poporul, cu multă cucernicie şi cu frică cinsteau pe Sfinţitul Arhiepiscop Grigore, minunîndu-se de atîta sfinţenie şi de puterea rugăciunilor lui. Iar iudeii se întrebau unul pe altul: "Oare vezi, frate?" Şi răspundeau unul către altul, că nu văd deloc. Atunci au strigat către Ervan: "Amar nouă, învăţătorul nostru, ce vom face?" Iar Ervan a zis: "Oare numai noi singuri am orbit, văzînd pe Dumnezeul creştinilor? Ori şi creştinii au pătimit aceasta?" Creştinii, auzind, au zis: "Noi cu darul Domnului nostru vedem bine şi mai sănătoşi sînt ochii noştri, decît mai înainte, dar numai voi sînteţi orbi pentru necredinţa voastră, pentru că Domnul Dumnezeul izbîndirilor a tăiat vederea ochiului vostru evreiesc, căci fiind nevrednici l-aţi văzut pe El".

Atunci Ervan, cu mulţimea evreilor, ruga cu lacrimi pe arhiepiscop să deschidă ochii lor cei orbiţi şi să le dea Sfîntul Botez. Iar arhiepiscopul i-a întrebat dacă cu adevărat cred întru Domnul nostru Iisus Hristos şi toţi adevereau că cred fără îndoială. Învăţîndu-i pe ei episcopii care erau împreună cu dînsul, preoţii slujeau taina Sfîntului Botez. Cînd au intrat evreii în Sfînta baie a Botezului, îndată au căzut de pe ochii lor ca nişte solzi şi vedeau cu ochii cei trupeşti şi cu cei sufleteşti, cu inima crezînd întru dreptate, iar cu buzele mărturisind pe Domnul nostru Iisus Hristos, spre mîntuirea lor.

Deci s-au botezat în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, începînd de la Ervan, căruia însuşi împăratul i-a fost naş şi i s-a pus numele din Sfîntul Botez, Leon, pe care l-a unit împăratul cu suita sa şi sfatul său, făcîndu-l patriciu, ca pe un om cu bună înţelegere şi vrednic de cinste. Atunci se căia Ervan foarte mult de rătăcirea sa cea mai dinainte şi se minuna cu spaimă, avînd totdeauna în mintea sa arătarea Domnului, căci zicea: "Viu este în ceruri Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care părinţii noştri L-au răstignit şi L-au îngropat şi L-au socotit că este mort!" Apoi zicea cu lacrimi: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul Dumnezeului celui viu, iartă-mi cîte am greşit Ţie, întru neştiinţa mea"! Iar pe sfinţitul arhiepiscop îl cinstea ca pe îngerul Domnului, nevrînd a se despărţi de dînsul.

Astfel s-a luminat toată ţara Omiriţilor cu lumina sfintei credinţe, botezîndu-se prin toate cetăţile şi satele, nu numai iudeii ci şi elinii. Şi s-a făcut bucurie mare peste tot pămîntul acela, încît şi îngerii din cer se bucurau de întoarcerea şi de pocăinţa atîtor suflete şi slăveau pe Dumnezeu, Care voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină.

După aceasta, preasfinţitul arhiepiscop Grigore a sfătuit pe împărat să poruncească să nu fie casele şi locuinţele evreilor împreună, ci să locuiască printre creştini, pentru ca să nu facă pe ascuns între ei adunări şi sfaturi. Deci a poruncit să scrie carte împărătească într-acest chip, ca nimeni dintre evrei să nu dea fetei sale bărbat din neamul evreiesc, ci din fiii creştinilor să-şi ia soţ. Iar fiului evreiesc să nu i se dea mireasă dintre fetele evreice, ci din cele creştine să i se caute; şi cine ar îndrăzni a încălca acea poruncă, să fie tăiat cu sabia. Aceasta a făcut-o arhiepiscopul ca neamul evreiesc să se amestece cu creştinii, să-şi uite după oarecare vreme credinţa şi obiceiurile cele de demult ale legii vechi.

Apoi, făcîndu-se linişte şi pace adîncă şi dreaptă credinţă strălucind pretutindeni, împăratul şi cu preasfinţitul arhiepiscop Grigore slujeau lui Dumnezeu fără lenevire, înălţînd laude, toată noaptea, Stăpînului Hristos, îngrijindu-se pentru mîntuirea neamului creştinesc şi îndreptînd împărăţia cu mila şi cu adevărul.

Acest dreptcredincios împărat, Avramie, a domnit treizeci de ani în împărăţia Omiriţilor şi a adormit întru Domnul, avînd ziua sfîrşitului său vestită mai înainte de Sfîntul Grigore şi a fost îngropat cu mare cinste în împărăteasca cetate a Farului.

După mutarea împăratului, nu după multă vreme, cel întru sfinţi părintele nostru Grigore, bine păscîndu-şi turma şi întărind credinţa pe temelia apostolilor şi a proorocilor, făcînd

multe semne şi minuni, întru slava lui Dumnezeu, a trecut din viaţa aceasta, în a nouăsprăzecea zi a lunii decembrie şi a fost aşezat cu cinste în aceeaşi cetate, în locul de îngropare al bisericii celei mari. Şi s-a tînguit pentru dînsul tot pămîntul omiriţilor, dar mai ales iudeii cei botezaţi, pentru că tuturor le era ca un părinte bun şi milostiv, iubit oamenilor şi bineplăcut lui Dumnezeu. Acum şade înainte în cetele sfinţilor ierarhi, cu care slăveşte împreună pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Grichentie
(19 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Grichentie era de loc din cetatea Milan. Părinţii lui se numeau Agapie şi Teodota. Grichentie, ca un pămînt bun, a primit seminţele cele dumnezeieşti, şi a dat rod însutit. De aceea, cînd s-a mărit, s-a arătat ascultător şi împlinitor al poruncilor lui Hristos.

Cu voia lui Dumnezeu a fost hirotonit diacon şi se supunea fericitul la post şi la aspră vieţuire. Din ziua aceea, primind dumnezeiescul Duh, făcea semne şi minuni. După aceea a venit iar în Milan. Aici a găsit într-un loc retras de lume pe un bătrîn preaînţelept, de la care a aflat tot ce i se va întîmpla în viitor. Aceleaşi lucruri i le-a spus mai tîrziu şi marele Apostol Petru, care i s-a arătat faţă către faţă.

Pe vremea aceea, pe cînd cîrmuia împărăţia romanilor Iustin, s-a întîmplat de a scris Elesvan, împăratul etiopienilor, lui Proterie patriarhul Alexandriei, cu rugămintea să-i trimită ca episcop un om desăvîrşit. Patriarhul se mîhnea că nu ştia unde se găseşte un astfel de bărbat. Dar în zilele acelea, printr-o descoperire dumnezeiască, i s-a arătat patriarhului fericitul Marcu, care i-a spus de minunatul Grichentie, care, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, venise nu de multă vreme în oraş şi era găzduit de un creştin. Patriarhul l-a luat cu multă bucurie, l-a hirotonit episcop şi l-a trimis îndată în Etiopia, întărindu-l cu scrisori şi cu tot ce se cuvenea arhiereilor.

Împăratul etiopienilor, încredinţat din scrisori, l-a îmbrăţişat şi l-a primit ca pe un apostol şi făcător de minuni. Apoi a mulţumit lui Dumnezeu şi i-a dat Sfîntului Grichentie toată puterea. Sfîntul a hirotonit preoţi şi diaconi, a sfinţit bisericile zidite de curînd de împărat în Arabia şi a botezat pe mulţi iudei, căci mai înainte aproape tot poporul era iudeu. După aceasta a convins cu temeiuri din Scriptură şi cu dovezi pe dascălii şi mai-marii iudeilor, uimindu-i cu minunile lui, şi i-a adus pe toţi la credinţa cea adevărată. Apoi a dat poporului legi şi a făcut tot ce este plăcut lui Dumnezeu.

Păstorind bine turma sa şi săvîrşind multe minuni spre slava lui Dumnezeu, s-a odihnit cu pace, după ce ajunsese la adînci bătrîneţi.

Pătimirea Sfîntului Sfinţitului Mucenic Ignatie, Purtătorul de Dumnezeu
(20 decembrie)

Traian, luînd sceptrul împărăţiei romanilor, episcop al Bisericii Antiohiei era Sfîntul Ignatie, cel cu numele şi cu lucrul purtător de Dumnezeu, care a primit scaunul după Sfîntul Evod şi care a fost după Sfîntul Clit sau Climent, cel dintîi episcop al Romei.

Se povesteşte despre acest sfînt Ignatie, de Dumnezeu purtătorul, cum că pe vremea cînd era prunc, iar Domnul nostru Iisus Hristos vieţuia într-acea vreme cu oamenii pe pămînt şi învăţa pe popoare despre împărăţia lui Dumnezeu, atunci şi părinţii acestui prunc, stînd acolo aproape în popor şi ascultînd cuvintele cele dumnezeieşti din gura Mîntuitorului şi avînd cu dînşii pe acest fiu, Domnul s-a uitat la dînşii şi, chemînd la sine pe pruncul Ignatie, l-a pus în mijloc şi, cuprinzîndu-l, l-a luat pe mîini zicînd: *De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra întru împărăţia cerurilor şi cine va primi pe un copil ca acesta întru numele Meu, pe Mine mă primeşte*.

Pentru aceasta s-a numit Sfîntul Ignatie, purtător de Dumnezeu, că a fost purtat de mîinile întrupatului Dumnezeu. S-a numit purtător de Dumnezeu şi pentru aceasta că şi el purta pe Dumnezeu în inima şi în gura sa, fiind vas ales asemenea lui Pavel, care a purtat numele lui Dumnezeu înaintea limbilor şi împăraţilor.

Sfîntul Ignatie a fost mai întîi ucenic al Sfîntului Ioan, Cuvîntătorul de Dumnezeu, împreună cu Policarp, episcopul Smirnei. După aceasta cu sfatul tuturor Sfinţilor Apostoli s-a aşezat episcop al Antiohiei, unde a început a se spune mai întîi numele de creştin. Luînd el ocîrmuirea Bisericii, cu multe osteneli şi sudori semăna propovăduirea bunei-credinţe, arătînd întru totul rîvnă apostolească.

Acest sfînt ierarh a aşezat în biserică să se cînte dumnezeieştile cîntări în două cete, asemănîndu-le cetelor îngereşti. Fiind el întru vedenie şi învrednicindu-se de vederea dumnezeieştii descoperiri, a văzut cetele îngereşti cîntînd astfel. Adică atunci cînd cînta o ceată, cealaltă tăcea, iar cînd cînta cealaltă, cea dintîi asculta. După ce săvîrşea aceea cîntarea sa, începea cealaltă şi aşa neîncetat preamăreau pe Preasfînta Treime. Văzînd aceasta Sfîntul Ignatie întru descoperire, a pus orînduiala aceasta, mai întîi în Biserica Antiohiei şi de acolo au luat toate Bisericile acea orînduială frumoasă. Acest arhiereu era purtător de Dumnezeu, bun îndreptător al orînduielilor bisericeşti şi desăvîrşit slujitor al Tainelor lui Hristos; iar mai pe urmă s-a sfîrşit ca mucenic, fiind dat spre mîncarea fiarelor, despre care ne va arăta cuvîntul ce ne stă înainte.

Împăratul Traian avînd mare război cu sciţii, a dobîndit biruinţă asupra lor şi a voit pentru aceea să mulţumească necuraţilor idoli cu jertfe, prin toată împărăţia sa, părîndu-i-se că a biruit cu ajutorul lor şi-i ruga pe dînşii ca să chivernisească oştile sale şi împărăţia. Atunci s-a ridicat cu multă prigoană asupra creştinilor, pentru că a fost înştiinţat că aceştia nu mai aduc jertfă zeilor şi-i hulesc, arătînd înşelăciunea lor. Pentru aceea a poruncit ca pretutindeni să omoare pe creştinii care nu se supun poruncii lui.

Mergînd Traian la alt război împotriva perşilor, s-a întîmplat a trece prin Antiohia şi a fost pîrît către dînsul şi Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, că cinsteşte ca pe un Dumnezeu, pe Hristos cel osîndit de Pilat spre moarte şi răstignit pe Cruce şi că aşează legi pentru păzirea fecioriei, pentru trecerea cu vederea a bogăţiilor şi a tuturor celor ce sînt spre dulceaţa vieţii.

Acestea auzindu-le Traian, a chemat pe Sfîntul Ignatie şi în faţa suitei sale i-a zis: "Tu eşti cel ce te numeşti purtător de Dumnezeu, care te împotriveşti poruncilor noastre şi răzvrăteşti toată Antiohia, ducînd-o pe urma Hristosului tău?" Dumnezeiescul Ignatie a zis: "Eu sînt". Iar împăratul l-a întrebat: "Ce înseamnă purtător de Dumnezeu?". Sfîntul i-a răspuns: "Cel ce poartă pe Hristos Dumnezeu în sufletul său, este purtător de Dumnezeu". Dar împăratul a zis: "Oare tu porţi în tine însuţi pe Hristosul tău?". Sfîntul a răspuns: "Cu adevărat îl port, că scris este: *Mă voi sălăşui întru dînşii şi voi umbla*". Împăratul a zis: "Dar de noi ce crezi? Nu ţi se pare că purtăm întotdeauna întru pomenirea noastră pe zeii noştri şi-i avem pe aceia ajutători asupra vrăjmaşilor?" Purtătorul de Dumnezeu a răspuns: "Vai mie, că pe idolii cei răi îi numeşti dumnezei! Căci unul este Dumnezeu adevărat, Ziditorul cerului şi al pămîntului, al mării şi al tuturor celor dintr-însele, unul Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel Unul-Născut, a Cărui împărăţie nu va avea sfîrşit, pe Care de L-ai fi cunoscut şi tu, împărate, ţi-ar fi fost mai frumoase porfira, coroana şi scaunul împărăţiei tale".

Împăratul a zis: "Lasă acestea ce grăieşti Ignatie şi ia seama la cuvintele mele de voieşti a te face plăcut mie şi a fi ridicat în cinstea prietenilor mei. Apoi să aduci împreună cu noi jertfă zeilor noştri şi îndată vei fi la noi arhiereu al marelui Die şi te vei chema părinte al suitei noastre". Răspuns-a sfîntul: "Ce trebuinţă am eu a fi arhiereu al lui Die, cînd sînt arhiereul lui Hristos, Căruia în toată ziua îi aduc jertfă de laudă şi mă sîrguiesc să mă jertfesc cu totul Aceluia şi să mă asemăn morţii Lui celei de bună voie". Zis-a împăratul: "Cui voieşti a te jertfi pe tine? Aceluia care a fost pironit pe cruce de Pilat din Pont?"

Sfîntul a răspuns: "Aceluia să-I fiu jertfă, Care a pironit păcatul pe cruce, a sfărîmat pe diavol, aflătorul păcatului şi a zdrobit cu crucea toată puterea lui". Zis-a împăratul: "Mi se pare, o! Ignatie, că nu ai minte sănătoasă şi judecată dreaptă. Căci nu te-ai fi înşelat aşa cu scripturile cele creştineşti dacă ai fi priceput bine cît de bun lucru este a te supune poruncilor împărăteşti şi, împreună cu toţii, a aduce jertfă zeilor". Purtătorul de Dumnezeu, luînd mai multă îndrăzneală, a zis: "Chiar de mă vei da fiarelor spre mîncare, chiar pe cruce de mă vei răstigni şi sabiei şi focului de mă vei da, niciodată nu voi jertfi diavolilor, nici nu mă tem de moarte, nici nu caut bunătăţile cele vremelnice ale vieţii acesteia de acum, ci numai pe cele veşnice le doresc şi în tot chipul mă îngrijesc ca să trec către Hristos, Dumnezeul meu, Care a voit a muri pentru mine".

Atunci suita, vrînd să mustre pe Sfîntul Ignatie pentru rătăcire, a zis: "Iată, tu zici că Hristos a murit; deci cum poate cel mort a ajuta cuiva şi încă Acela care a murit cu moarte defăimată? Zeii noştri sînt fără moarte şi grăiesc". Iar purtătorul de Dumnezeu a zis: "Domnul şi Dumnezeul meu Iisus Hristos S-a făcut om pentru noi şi pentru mîntuirea

noastră. El a voit a pătimi pe cruce, moarte şi îngropare, apoi a înviat a treia zi, surpînd şi stricînd puterea vrăjmaşului şi S-a înălţat la cer, de unde S-a pogorît; iar pe noi din cădere sculîndu-ne şi iarăşi ducîndu-ne în rai, din care am fost scoşi, ne-a dăruit mai multe bunătăţi, decît cele ce am avut întîi. Însă dintre zeii cei cinstiţi de voi, niciunul n-a făcut ceva asemenea, fiind răi şi nelegiuiţi, făcînd multe fapte de pierzare şi lăsînd puţină credinţă oamenilor celor fără de minte. După aceea, luîndu-se acoperămîntul înşelăciunii, s-au cunoscut ce au fost, cum s-au dus rău din viaţa aceasta şi s-au dat morţii celei veşnice, pentru pierderea multora. Die, cel dintîi zeu al vostru, s-a îngropat în Creta, iar Asclipie, a pierit fiind lovit de fulger. Mormîntul Venerei se spune că este în Pafa, iar Eraclie a fost ars cu foc. Căci, fiind răi, au dobîndit acel sfîrşit de care au fost vrednici".

Acestea fiind grăite de Sfîntul Ignatie şi împăratul cu suita temîndu-se ca să nu se dea de ruşine zeii lor cu mai multe cuvinte de ale lui, a poruncit să-l ducă în temniţă. Iar împăratul toată noaptea aceea n-a dormit, cugetînd cu ce fel de munci să-l pedepsească pe Sfîntul Ignatie. Şi a socotit să-l osîndească spre mîncarea fiarelor, căci i se părea acea moarte că este cea mai cumplită. Deci, dimineaţa a spus aceasta suitei şi toţi l-au sfătuit aşa, însă au zis să nu-l dea fiarelor în Antiohia, ca să nu se facă mai slăvit între cetăţenii săi, primind sfîrşit mucenicesc pentru credinţa sa, ca nu cumva şi alţii, privind la dînsul, să se întărească în credinţă. Pentru aceea ziceau că i se cade să fie dus la Roma legat şi acolo să se dea spre mîncarea fiarelor, ca astfel, ostenindu-se de lungimea drumului, mai grea pedeapsă să primească. Romanii să nu ştie cine este, ci, ca un tîlhar pierind, să nu rămînă după dînsul nici o pomenire.

Acest sfat a plăcut împăratului şi a dat asupra Sfîntului Ignatie hotărîre de moarte, ca să fie dat spre mîncarea fiarelor în Roma, în vreme de praznic, înaintea adunării poporului. Astfel s-a osîndit sfîntul de păgîni, ca să fie privelişte a îngerilor şi a oamenilor.

Luînd asupra sa acest răspuns, purtătorul de Dumnezeu Ignatie, cu glas mare a mulţumit lui Dumnezeu şi cu mulţumire primea lanţurile cu care îl legau. Împăratul a mers cu oştile sale la război, iar dumnezeiescul pătimitor, cu lanţuri grele fiind legat şi fiind dat la zece ostaşi aspri şi nemilostivi, era dus la Roma. Ieşind din Antiohia mult s-a rugat pentru Biserică şi şi-a încredinţat lui Dumnezeu turma sa. Plîngeau pentru dînsul credincioşii şi se tînguiau cu amar, iar alţii, care cu multă dragoste fiind legaţi de dînsul, mergeau cu el în cale.

Venind ostaşii cu sfîntul în Seleucia, s-au suit în corabie şi de acolo plutind au sosit în Smirna. Acolo a sărutat pe dumnezeiescul apostol, Sfîntul Policarp, episcopul Smirnei şi s-a mîngîiat împreună cu dînsul în vorbe de Dumnezeu insuflate, bucurîndu-se de legăturile sale şi înfrumuseţîndu-se cu lanţurile. Pentru că ce împodobire mai bună putea să-i fie lui, decît acele lanţuri, cu care era înfăşurat pentru Domnul său? Apoi s-a sărutat şi cu ceilalţi episcopi, preoţi şi diaconi, căci s-au adunat la dînsul mulţi de pe la bisericile Asiei şi de prin alte cetăţi, vrînd să-l vadă şi dorind să audă dumnezeieştile cuvinte care ieşeau din gura lui. Sfîntul le zise să se roage pentru dînsul, ca mai curînd să fie dezlegat prin dinţii fiarelor din legătura cea trupească şi să se arate Domnului său cel dorit.

Apoi, văzîndu-i pe dînşii foarte tulburaţi şi nerăbdînd despărţirea lui, s-a temut ca nu cumva şi credincioşii ce sînt în Roma să se tulbure şi să nu sufere a fi dat spre mîncarea fiarelor. Căci atunci îi vor face lui împiedicare, dacă cumva şi-ar pune mîinile asupra acelora cărora era poruncit ca să-l dea spre mîncarea fiarelor şi astfel îi vor închide lui uşa cea deschisă a muceniciei şi a morţii celei preadorite.

Deci a socotit să trimită la dînşii scrisoare, poftindu-i ca şi aceia să se roage pentru dînsul şi să nu i se facă împiedicare de la alegerea lui cea mucenicească, ci prin fiare să fie dezlegat şi să treacă la preaiubitul său Stăpîn. Şi a scris aşa: "Ignatie, care este şi purtător de Dumnezeu, scrie Bisericii celei miluite cu mărirea Tatălui celui Preaînalt şi a lui Iisus Hristos, a Unuia Născut Fiului Său, Bisericii iubite şi luminate cu voia Celui ce a voit toate după dragostea lui Iisus Hristos, Dumnezeului nostru; biserică ce este întîi în ţara romanilor şi care este vrednică de Dumnezeu, vrednică de cuviinţă, vrednică de fericire, vrednică de laudă, vrednică de dobîndire, vrednică de curăţenie, care mai întîi este în dragoste, numită cu numele lui Hristos, numită cu nume de Părinte, pe care o şi sărut întru numele lui Iisus Hristos, Fiul Părintelui ceresc, fiilor celor uniţi după trup şi după duh cu porunca Lui, celor plini de darul lui Dumnezeu fără îndoială şi păziţi de orice credinţă străină, fără de prihană întru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, să se bucure:

1) Fiindcă m-am rugat lui Dumnezeu, am dobîndit a vedea feţele voastre cele vrednice de vedere. Legat fiind întru Iisus Hristos, nădăjduiesc a vă săruta, dacă va fi voia lui Dumnezeu, ca să mă învrednicesc aşa pînă în sfîrşit. Începutul este bine economisit, dacă voi dobîndi darul ca să-mi cîştig moştenirea fără împiedicare. Căci mă tem de dragostea voastră, să nu mă împiedice de la aceasta. Că vouă este lesnicios lucru a face ceea ce voiţi voi, iar mie greu îmi este a dobîndi pe Dumnezeu, dacă voi mă veţi cruţa.

2) Nu voiesc ca voi să plăceţi oamenilor, ci lui Dumnezeu, precum îi şi plăceţi. Eu niciodată nu voi avea o vreme bună ca aceasta pentru a cîştiga pe Dumnezeu, nici voi nu puteţi a arăta un lucru mai bun decît dacă veţi tăcea. Că dacă veţi tăcea şi nu veţi vorbi despre mine, eu mă voi face al lui Dumnezeu, iar dacă veţi iubi trupul meu, iarăşi voi fi alergînd. Mai mult nu puteţi a-mi da, decît a mă jertfi lui Dumnezeu, pînă încă jertfelnicul este gata. Cu dragoste să cîntaţi Tatălui întru Iisus Hristos, căci pe episcopul Siriei l-a învrednicit Dumnezeu a se afla la apus, fiind trimis de la răsărit. Bine este a apune eu din lume, ca întru Dumnezeu să răsar.

3) Niciodată n-aţi pizmuit pe nimeni, ci pe alţii aţi învăţat. Şi eu voiesc ca cele ce învăţaţi, să le şi faceţi. Deci mie să-mi cereţi putere şi dinlăuntru şi dinafară, ca nu numai să zic, ci să şi voiesc; ca nu numai să mă numesc creştin, ci să fiu şi în faptă. Că dacă mă voi afla aşa, voi putea fi credincios. Nimic din cele ce se arată este veşnic. Cele ce se văd sînt vremelnice, iar cele ce nu se văd sînt veşnice, pentru că Dumnezeul nostru Iisus Hristos, întru Tatăl fiind, este veşnic. Creştinătatea este lucru nu numai al sfătuirii, ci şi al mărimei de suflet. Cînd creştinul cu adevărat se urăşte de lume, atunci este iubit de Dumnezeu. Căci este scris: *De aţi fi fost din lume, lumea ar fi iubit pe ai săi, iar fiindcă nu sînteţi din*

lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, pentru aceasta vă urăşte pe voi lumea. Petreceţi întru dragostea Mea.

4) Eu scriu Bisericilor şi poruncesc tuturor căci eu voind, mor pentru Dumnezeu, dacă voi nu mă veţi opri. Rogu-vă să nu aveţi către mine dragoste deşartă. Lăsaţi-mă să mă fac mîncare fiarelor, prin care îmi este cu putinţă a cîştiga pe Dumnezeu. Sînt grîu al lui Dumnezeu şi prin dinţii fiarelor să mă macin, ca să fiu pîine curată a lui Hristos. Mai bine aţîţaţi pe fiare ca să mi se facă mormînt şi nimic din trupul meu să nu lase. Atunci voi fi ucenic adevărat al lui Hristos, cînd nici lumea nu va vedea trupul meu. Rugaţi-vă lui Hristos pentru mine ca, prin uneltele acestea, jertfă să mă fac. Nu precum Petru şi Pavel vă poruncesc vouă, căci aceia sînt apostoli, iar eu osîndit; aceia slobozi, iar eu pînă acum sînt rob. Iar dacă voi pătimi, voi fi slobod pentru Hristos şi voi învia întru El. Acum învăţ cînd sînt legat, ca nimic lumesc sau deşert să poftesc.

5) De la Siria pînă la Roma cu fiare mă lupt pe pămînt şi pe mare, noaptea şi ziua, legat fiind cu zece leoparzi, care este o ceată de ostaşi şi care din ce în ce mai răi se fac. Însă în neîndreptăţirile lor mai mult mă învăţ, dar nu dintr-acestea mă îndreptez. O! de-aş dobîndi fiarele cele pregătite mie, pe care le voi zădărî, ca degrabă să mă mănînce, nu precum s-a întîmplat altora, de care, temîndu-se, nu s-au atins. Şi, deşi ele nu vor voi, eu le voi sili. Iertaţi-mă, eu cunosc ce-mi este de folos. Acum încep a mă face ucenic. Nimic din cele văzute şi din cele nevăzute să nu-mi pizmuiască, ca pe Iisus Hristos să-L dobîndească. Foc şi cruce adunării de fiare, tăieturi, despărţiri, risipiri ale oaselor, tăieri ale mădularelor, măcinături a tot trupul, munci rele ale diavolului să vină asupra mea, numai pe Iisus Hristos să-L dobîndesc.

6) Nimic nu-mi vor folosi cele înveselitoare ale lumii, nici împărăţiile acestui veac. Mai bine îmi este a muri pentru Iisus Hristos, decît a împărăţi peste toate marginile pămîntului. *Căci ce va folosi omul, de ar cîştiga toată lumea, iar sufletul său îl va pierde?* Pe Acela îl caut, care pentru noi a murit. Pe Acela îl voiesc, Care pentru noi a înviat. El dobîndă îmi este. Iertaţi-mă, fraţilor, să nu mă împiedicaţi de a trăi, căci viaţa este a fi cu Hristos. Să nu-mi doriţi a muri; căci moarte este viaţa cea fără de Hristos. Pe cel ce voieşte să fie al lui Dumnezeu, să nu-l despărţiţi. Lăsaţi-mă să iau lumină curată; acolo ducîndu-mă, voi fi om al lui Dumnezeu. Daţi-mi voie ca să mă fac următor al patimei Dumnezeului meu. Dacă cineva pe Dînsul în sine Îl are, să înţeleagă ceea ce voiesc eu şi să-mi fie milostiv, ştiind cele ce mă ţin pe mine.

7) Stăpînitorul acestui veac voieşte să mă răpească şi să-mi strice judecata mea cea pentru Dumnezeu. Deci nimeni din voi să nu-i ajute, ci mai vîrtos ai mei să vă faceţi, ca să fiţi fii ai Dumnezeului meu. Nu vă lăudaţi cu numele lui Iisus Hristos, iar lumea să o poftiţi. Zavistia între voi să nu locuiască. Chiar dacă aş fi de faţă, v-aş ruga să nu vă plecaţi mie, ci mai vîrtos pentru cele ce vă scriu să vă plecaţi. Viu fiind, vă scriu aceasta, dorind să mor. A mea dorinţă s-a răstignit şi nu este întru mine foc iubitor de materie, ci apă vie şi care grăieşte în mine, zicîndu-mi: Vino la Tatăl. Nu mă îndulcesc cu hrană stricăcioasă, nici cu dezmierdările acestei vieţi. Pîinea lui Dumnezeu voiesc, pîine cerească doresc, pîinea

vieţii, care este trupul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, al Celui ce a fost mai pe urmă din seminţia lui Avraam şi a lui David. Băutura lui Dumnezeu voiesc, adică sîngele Lui, care este dragoste nestricăcioasă şi viaţă de-a pururea vie.

8) Nu voiesc a trăi după om şi aceasta va fi dacă voi veţi voi. Voiţi ca şi voi să fiţi primiţi? Puţine cer de la voi: credeţi-mi mie. Iar Iisus Hristos vă va arăta aceasta, cu adevărat zis, căci El este gura cea nemincinoasă, prin care Tatăl a grăit cu adevărat. Cereţi pentru mine ca să dobîndesc acestea. Nu după trup am scris vouă, ci după voia lui Dumnezeu. Dacă voi pătimi, dovedeşte că aţi voit voi; dacă voi fi lepădat, apoi voi m-aţi urît.

9) Pomeniţi în rugăciunea voastră biserica cea din Siria, care în locul meu are ca păstor pe Dumnezeu. Singur Iisus Hristos şi dragostea voastră să o cerceteze pe dînsa. Iar eu mă şi ruşinez a mă numi dintre cei de acolo. Căci nu sînt vrednic, fiind cel mai de pe urmă al lor şi lepădătură, însă voi fi miluit, dacă pe Dumnezeu voi dobîndi. Vă sărută pe voi duhul meu şi dragostea bisericilor, care m-au primit în numele lui Iisus Hristos, căci toţi fraţii, în calea mea cea trupească, m-au petrecut din cetate în cetate.

10) Scriu vouă acestea din Smirna, prin efesenii cei vrednici de fericire. Şi este împreună cu mine, cu alţi mulţi şi Crocos, numele cel dorit. Pe cei ce au venit mai înainte de mine, de la Siria la Roma, spre slava lui Dumnezeu, cred că i-aţi cunoscut. Să le arătaţi că aproape sînt şi eu, că toţi sînt vrednici lui Dumnezeu şi vouă, pe care se cuvine ca întru toate să-i odihniţi. Am scris aceasta, în ziua cea mai înainte de nouă calende ale lui septembrie, care este în douăzeci şi trei ale lunii august. Fiţi sănătoşi pînă în sfîrşit, întru răbdarea lui Iisus Hristos. Amin".

Această scrisoare a trimis-o înaintea sa în Roma şi, după puţină vreme, a ieşit şi el din Smirna, dus fiind de ostaşi. Şi, venind în Troada şi în Neapoli, au trecut pe jos prin Filipopoli şi Macedonia, cercetînd bisericile cele din cale, învăţînd, sfătuind şi întărind pe fraţii cei neputincioşi şi poruncind tuturor să fie deştepţi şi treji. După ce a trecut Epirul şi a plutit pe Marea Adriatică şi a Tirului, a sosit în Putioli, unde a fost primit cu dragoste de ostaşii şi de credincioşii ce erau acolo. De acolo a venit în Roma şi s-a dat în grija eparhului cetăţii, împreună cu scrisorile cele împărăteşti. Iar acela, văzînd pe purtătorul de Dumnezeu şi citind scrisoarea împărătească, îndată a poruncit să pregătească fiarele şi, sosind o zi de praznic, a adus pe sfîntul în privelişte, unde s-a adunat toată cetatea. Căci a străbătut vestea despre dînsul, cum că episcopul Siriei se va da să fie mîncat de fiare.

Sfîntul Ignatie adus în mijlocul priveliştii s-a întors către popor cu suflet bărbătesc şi cu faţa luminată şi binevoind acea moarte de ocară primită pentru Hristos, cu mare glas a strigat: "Bărbaţi romani, care priviţi la această nevoinţă a mea, să ştiţi că nu pentru oarecare facere de rău primesc această muncă, nici pentru oarecare nelegiuire sînt osîndit la moarte. Ci numai pentru singur Dumnezeul meu, de a cărui dragoste sînt cuprins şi pe Care fără de saţ Îl doresc, căci sînt grîu al Lui şi voiesc să mă macin prin dinţii

fiarelor, ca să mă fac Lui pîine curată". Acestea zicînd sfîntul, au venit asupra lui leii, care îndată l-au sfîşiat şi l-au mîncat rămînînd numai oasele.

Deci s-a împlinit dorinţa sfîntului care a voit ca fiarele să fie mormînt al trupului său, Dumnezeu voind aşa, după dorinţa plăcutului Său. Pentru că putea să astupe gurile fiarelor înaintea lui, ca şi înaintea lui Daniil în groapă şi înaintea Teclei în privelişte, pentru slava numelui Său cel sfînt. Însă n-a făcut aceasta, voind mai bine a împlini dorinţa şi cererea robului Său, decît a preamări puterea Sa cea mare.

În acest chip a fost sfîrşitul Sfîntului Ignatie, în acest fel nevoinţa lui, căci aşa a fost dragostea lui către Dumnezeu. Risipindu-se adunarea aceea, credincioşii care erau în Roma, către care el scrisese din Smirna şi cei ce veniseră cu dînsul, care se tînguiau nemîngîiaţi după dînsul, au adunat oasele lui cele rămase şi le-au pus cu cinste în loc însemnat, afară din cetate, în douăzeci de zile ale lunii decembrie. Apoi, multe zile plîngînd credincioşii pentru despărţirea lui, şezînd lîngă mormînt, lăudîndu-l cu psalmi şi cu cîntări, Sfîntul Ignatie li s-a arătat lor noaptea şi pe fiecare dintre ei, cuprinzînd-i, îi mîngîia în mîhnirea sufletului lor. Altora iarăşi li s-a arătat, rugîndu-se pentru cetate şi asudînd, ca şi cum ar fi fost întru multe nevoinţe şi osteneli.

Înştiinţîndu-se împăratul Traian de sfîrşitul Sfîntului Ignatie şi de tăria sufletului său cea cu bărbăţie, cum fără temere şi cu bucurie a mers la moarte pentru Dumnezeul său, i-a părut rău de dînsul. Şi, auzind de creştini că sînt oameni buni şi blînzi, vieţuind cu înfrînare, iubind curăţenia, ferindu-se de toate lucrurile cele rele şi avînd viaţă fără de prihană, iar împărăţiei lui cu nimic nu se împotrivesc - numai cu aceasta că nu voiesc să aibă mulţi dumnezei, ci numai singur pe Hristos cinstesc, a poruncit să nu-i mai caute ca să-i omoare, ci i-a lăsat să vieţuiască în pace. După aceasta, au fost aduse cinstitele moaşte ale Sfîntului Ignatie în Antiohia, cu mare cinste, spre apărarea cetăţii şi tămăduirea celor bolnavi, spre bucuria turmei sale şi întru slava lui Dumnezeu în Treime, Celui lăudat de toţi, în veci. Amin.

*

Povestesc oarecare despre acest Sfînt Ignatie, purtătorul de Dumnezeu şi acestea: Cînd era adus spre mîncarea fiarelor şi avea neîncetat în gura lui numele lui Iisus Hristos, l-au întrebat păgînii pentru ce pomeneşte neîncetat cu gura sa acel nume? Sfîntul a răspuns că are în inima sa scris acel nume al lui Iisus Hristos, iar cu buzele mărturiseşte pe Acela, pe Care de-a pururea Îl poartă în inimă. După aceasta, sfîntul fiind mîncat de fiare, lîngă oasele lui, ce rămăseseră din voia lui Dumnezeu, s-a găsit inima întreagă, nemîncată de fiare. Aflîndu-o necredincioşii şi aducîndu-şi aminte de cuvintele Sfîntului Ignatie, au despicat-o în două, vrînd să vadă dacă este adevărat ceea ce zicea Ignatie. Şi au aflat înăuntru pe amîndouă părţile scris cu litere de aur: Iisus Hristos.

Astfel Sfîntul Ignatie, cu numele şi cu fapta a fost purtător de Dumnezeu, avînd în inima sa de-a pururea pe Hristos Dumnezeu, cu mintea cea de Dumnezeu gînditoare, scris ca şi cu un condei.

Pomenirea Cuviosului Filogonie, Patriarhul Antiohiei (20 decembrie)

Fericitul părintele nostru Filogonie a învăţat dumnezeieştile Scripturi şi din copilărie s-a dăruit lui Dumnezeu. Apoi a trecut prin toate ştiinţele şi le învăţa pe toate cu multă uşurinţă, din care pricină s-a făcut vestit în viaţă, ajungînd avocat. Apoi s-a căsătorit şi a avut o fică. Ca avocat, lua apărarea oamenilor nedreptăţiţi la judecată şi le întindea mînă de ajutor. Prin aceasta fericitul Filogonie a devenit strălucit, încît îndată s-a făcut vrednic de multă cinste. Căci mai înainte, apăra pe oameni şi îi făcea pe cei nedreptăţiţi mai puternici decît cei care îi nedreptăţeau. Iar mai pe urmă, a păstorit cu dreptate turma lui Hristos.

Pe vremea cînd s-a urcat Filogonie pe scaunul Antiohiei, era mare tulburare în Biserică. Căci abia se terminase prigoana împotriva creştinilor, dar încă se mai vedeau rămăşiţele cumplitei tulburări, deoarece au început ereticii să atace Biserica. Dar atacurile lor s-au lovit de înţelepciunea fericitului Filogonie şi s-a prăbuşit precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur în cuvîntul de laudă cu care l-a cinstit.

Sfîntul Filogonie, păstorind în chip bineplăcut lui Dumnezeu turma încredinţată lui şi ducînd viaţă îngerească pe pămînt ca episcop, s-a mutat cu pace la Domnul.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Iuliana Fecioara şi a celor împreună cu dînsa (21 decembrie)

Nicomidia, preamărita cetate a Bitiniei, se îndeletnicea foarte mult întru slujirea idolilor, pe vremea cînd domnea Diocleţian la apus şi Maximian la răsărit, amîndoi împăraţi păgîni. În acea cetate era atunci un om bogat şi cinstit, cu numele African, care foarte mult se ţinea de păgînătatea elinească. Acesta avea o fiică, cu numele Iuliana, care, după ce a început a veni în vîrstă, a înflori cu frumuseţea şi a-şi arăta înţelepciunea şi obiceiurile cele bune, a logodit-o cu un oarecare din suita împărătească, cu numele Elevsie. Dar a amînat nunta, pînă la vremea aceea cînd ar fi mai bine a se face.

În acea vreme, fecioara auzind propovăduirea Evangheliei pentru Hristos, a crezut în taină, pentru că văzînd cerul şi pămîntul, marea şi focul, căuta pe Cel ce le-a zidit şi din zidiri s-a învăţat a cunoaşte pe Ziditorul, precum grăieşte Sfîntul Pavel: *Cele nevăzute ale Lui de la zidirea lumii, din făpturi sînt văzute*. Deci grăia întru sine fecioara, cea cu bună cunoştinţă, unul este Dumnezeu cel adevărat, Căruia, se cuvine a ne închina, iar idolii, cei

fără suflet nu sînt dumnezei, ci locaşuri drăceşti. Ea se nevoia în rugăciuni şi în citirea dumnezeieştii Scripturi, învăţînd legea Domnului, ziua şi noaptea, în taină de tatăl său, care era mare prieten al păgînilor şi vrăjmaş al creştinilor.

Iar mama ei, deşi era elină, nu se îngreţoşa de dreapta credinţă creştinească, însă de amîndouă nu ţinea seamă, căci nici nu slujea idolilor cu osîrdie, nici nu cinstea pe Hristos cu bună credinţă şi nici nu ţinea seamă ce credinţă are fiica ei. De aceea, cu greu putea fericita fecioară a tăinui de tatăl său credinţa cea întru Hristos şi a se îndeletnici în rugăciuni şi în citiri, mai ales că maica ei nu lua seamă de aceea. Avînd inima sa plină de dragostea lui Dumnezeu şi întărită întru buna credinţă, se gîndea cum ar putea să scape de logodnicul ei şi să se dezlege de însoţirea nunţii cu păgînul, apoi să-şi păzească fecioria curată de către închinătorul de idoli şi să-şi ferească trupul neatins de sluga diavolului.

Deci, venind vremea nunţii, a trimis Iuliana la Elevsie, logodnicul său, zicînd: "Nu te pregăti în zadar de nuntă căci să ştii că nu voi merge după tine, de nu te vei face mai întîi eparh laturii acesteia". Aceasta a făcut-o sfînta, crezînd că este cu neputinţă lui Elevsie a cîştiga dregătoria eparhiei şi, cu acea pricină, va scăpa de însoţirea lui. Iar Elevsie, robit fiind de dragostea ei, a început în tot chipul a se îngriji de dregătoria eparhiei, pe de o parte prin rugăminţile cele cu sîrguinţă, iar pe de alta prin daruri mari şi prin mijlocitori foarte puternici.

Cerînd la împăratul Maximian ca să-l cinstescă cu acea dregătorie, abia după multă vreme şi după multă bogăţie a dobîndit ceea ce dorea, ajutîndu-i diavolul. Pentru că diavolul, vrînd să risipească gîndul cel bun al fecioarei a ajutat lui Elevsie, care, făcîndu-se eparh, îndată a trimis la logodnica sa, zicînd: "Bucură-te, Iuliano, că mă ai pe mine mirele tău, luminat cu slava, căci, iată, sînt eparh; deci, fii gata de nuntă". Iuliana, văzînd că n-a reuşit cu acel meşteşug a scăpa din cursa lui, a descoperit ceea ce de mult tăinua în inima sa, răspunzîndu-i: "Bine este a te învrednici de a fi eparh, dar de nu te vei închina Dumnezeului meu şi de nu vei sluji Domnului Iisus Hristos, Căruia şi eu Îi slujesc, apoi caută-ţi altă soţie, pentru că eu nu voiesc să am bărbat necredincios". Acestea auzindu-le Elevsie, s-a mirat de schimbarea logodnicei sale şi s-a mîniat foarte. Deci, chemînd pe tatăl ei, African, l-a întrebat: "Pentru ce fata ta se leapădă de zeii noştri şi pe mine mă urăşte?" Şi i-a spus lui toate cuvintele ei, pe care i le aduseseră trimişii.

African, auzind acestea şi minunîndu-se de lucrul cel neaşteptat, nu cu mai puţină mînie decît eparhul, s-a aprins asupra Iulianei, fiind asemenea mare rîvnitor pentru necuraţii zei. Deci, întorcîndu-se îndată la casa sa, mai întîi cu blîndeţe şi părinteşte a început a întreba pe fiica sa: "Spune-mi, fiica mea iubită şi lumina ochilor mei cea dulce, pentru care pricină te lepezi de nuntă şi te întorci de către eparh?" Ea, nerăbdînd a auzi numele lui, a răspuns: "Lasă, tată, căci mă jur pe nădejdea mea, pe Domnul meu Iisus Hristos, că de nu va primi Elevsie mai înainte credinţa mea, nu va fi părtaş nunţii mele. Căci ce este aceasta a fi cu trupul uniţi, iar cu duhul despărţiţi şi a fi vrăjmaşi unul cu altul?" Tatăl său, umplîndu-se de nesuferită mînie, a zis: "Oare ai nebunit, ticăloaso şi voieşti să fii muncită?" Fecioara a răspuns: "Munci voiesc pentru Hristos". Tatăl său a zis: "Mă jur pe

marii zei, Apolon şi Artemida, că fiarelor şi cîinilor voi da trupul tău spre mîncare". Iar sfînta a răspuns: "Dar pentru ce zăboveşti? Să vină cîinii, să vină fiarele şi mai multe chinuri de se poate să-mi fie, pentru că mă voi bucura, murind pentru Hristos şi primind de la El mari răsplătiri". Apoi iarăşi tatăl său, voind s-o vîneze, cu meşteşug a lăsat mînia şi, cu dragoste, vorbea către dînsa, rugînd-o şi sfătuind-o ca să nu-i fie neascultătoare.

Iar ea, fiind plină de nădejdea cea bună, cu glas tare zicea: "Oare şi tu eşti asemenea zeilor tăi celor surzi, urechi avînd şi neauzind? Nu ţi-am spus acestea mai înainte cu jurămînt, că nu voi avea parte cu Elevsie, dacă nu se va îndupleca mai întîi să se închine Hristosului meu?" Tatăl său, auzind acestea, a închis-o într-o cămară. Apoi iarăşi a scos-o şi se nevoia cu cuvinte bune, cu momeli, cu lacrimi fierbinţi, a întoarce pe sfînta către cinstirea zeilor şi către dragostea lui Elevsie. Iar fecioara cea plină de bărbăţie, iarăşi a strigat: "Nu voi jertfi zeilor, nu mă voi închina ciopliţilor, nu voi iubi pe păgînul Elevsie! Lui Hristos unuia mă închin, pe Hristos cinstesc, pe Hristos iubesc!"

Atunci tatăl său, mîniindu-se, a apucat-o şi a bătut-o fără cruţare, aruncînd-o la pămînt, trăgînd-o de păr şi călcînd-o cu picioarele, fiind nu ca un tată, ci ca un muncitor, nearătînd deloc milostivire părintească şi uitînd dragostea cea firească de tată, în cumplita sa iuţime şi mînie. Deci, a bătut-o pînă a obosit el, iar fericita fecioară a rămas de-abia vie. După aceasta a trimis-o la Elevsie eparhul, logodnicul ei, spunîndu-i să facă ce vrea cu dînsa. Iar el, fiind trecut cu vederea de dînsa, o! cît se iuţea, suflînd de mînie şi scrîşnind cu dinţii asupra ei şi nu puţină ocară socotea aceea, fiindcă s-a scîrbit de dînsul şi s-a lepădat de dragostea lui. Apoi se bucura foarte că a căzut în mîinile lui şi a dobîndit stăpînire asupra ei. Deci îndată a gîndit să o judece, fiind eparh, pentru că nu cinsteşte pe zei, iar cu fapta răzbunîndu-se pe ea căci nu-l voieşte.

Şezînd la judecată, a poruncit să aducă la întrebare pe mieluşeaua lui Hristos. Cînd s-a adus sfînta fecioară Iuliana la judecată înaintea lui Elevsie, logodnicul său, cu frumuseţea ei strălucea ca o rază de soare şi toţi, întorcîndu-şi ochii spre dînsa, s-au minunat de bunacuviinţa chipului ei. Atunci Elevsie, căutînd spre dînsa, s-a îmblînzit şi mînia lui, în dragoste s-a prefăcut. La început nu putea să zică către dînsa nici un cuvînt aspru, ci cu pace şi cu dragoste vorbea, legat fiind de frumuseţea ei fecioarească. Deci a zis: "Crede-mă o! preafrumoasă fecioară, că de mă vei alege pe mine, ca să-ţi fiu bărbat, te vei izbăvi de toate muncile cele grele care au să ţi se întîmple, chiar de nu vei aduce jertfă zeilor, căci nu te voi sili, decît numai să voieşti nunta". La acestea mireasa lui Hristos a răspuns: "Nici un cuvînt, nici o muncă, nici însăşi moartea nu mă va îndupleca să mă însoţesc cu tine, pînă nu te vei face creştin şi nu vei primi Sfîntul Botez". Zis-a Elevsie: "Şi aceasta aş fi făcut-o, o, preaiubito, de nu m-aş fi temut de mînia cea împărătească; căci de va afla împăratul, nu numai această dregătorie mare, ci împreună cu dregătoria îmi va lua şi viaţa".

Sfînta a zis: "Dacă tu astfel te temi de împăratul cel muritor şi vremelnic, care numai peste trup are stăpînire, iar nu şi peste suflet, apoi eu, avînd Împărat fără de moarte, Care stăpîneşte peste toţi împăraţii şi peste toată suflarea şi sufletul omenesc, nu mă voi

teme? Şi cum mă voi uni cu vrăjmaşul Lui, prin legătura însoţirii? Dacă cineva din robii tăi s-ar fi însoţit cu vrăjmaşul tău, oare ai fi binevoit la aceasta? Oare nu te-ai fi mîniat asupra robului tău? Deci nu te înşela, nici nădăjdui, că mă vei îndupleca cu cuvinte dulci. Apoi, de voieşti, apropie-te şi tu de Dumnezeul meu, iar de nu, omoară-mă, în foc aruncă-mă, cu bătăi mă răneşte, fiarelor mă dă şi oricare munci voieşti, pune-le asupra mea, dar eu ţie nu mă voi supune. Căci tu îmi eşti urît şi însoţirea ta îmi este ca o împrietenire cu dracii, iar nunta ta ca o groapă întunecoasă, pusă înaintea ochilor mei!"

Auzind acestea, Elevsie, îndată i s-a adăugat peste focul dragostei, focul mîniei şi-i ardea faţa ca focul. Căci astfel este dragostea, cînd este trecută cu vederea şi nebăgată în seamă. Deci, a poruncit să o dezbrace şi s-o întindă în patru părţi, legînd-o cu frînghii de mîini şi de picioare şi s-o bată cu vine uscate şi cu vergi, foarte tare. Şi a fost bătută sfînta de şase ostaşi multă vreme, pînă cînd au ostenit. Iar ea, deşi era cu firea vas neputincios, răbda cu bărbăţie. Şi, poruncind eparhul ostaşilor să înceteze a o mai bate, a zis către ea: "Iată, o! Iuliano, acestea sînt începuturile muncilor tale şi încă fără de asemănare mai mari chinuri te aşteaptă, de nu vei aduce jertfă marei Artemida". Iar muceniţa, mai cu înlesnire răbda bătăile cele date de ei, decît a auzi pe Elevsie grăindu-i şi aşteptînd încă a o îndupleca către voia sa. Apoi a răspuns: "O! cu adevărat nebun şi fără de minte, pentru ce nu mă munceşti mai mult, ce aştepţi încă? Căci mai gata sînt eu a răbda munci, decît tu a mă munci".

Atunci, sfînta a fost spînzurată de părul capului şi a stat astfel o parte din zi, încît şi pielea capului şi faţa ei s-au ridicat în sus de la locul lor, iar sprîncenele s-au ridicat mai sus decît fruntea. Iar Elevsie, din dragostea ce o avea către dînsa, avînd încă nădejde, o sfătuia cu cuvinte bune ca să se cruţe. Deci, zicîndu-i multe cuvinte momitoare şi rugătoare, văzînd că nu sporeşte nimic, mai mult s-a mîniat şi a poruncit să-i ardă coastele cu ţepuşe de fier înroşite, apoi să-i ardă subţiorile şi mijlocul şalelor. După aceea, coborînd-o de la locul de muncă, i-au legat mîinile înapoi şi cu un fier ascuţit au străpuns mijlocul ei, apoi, abia vie fiind, au aruncat-o în temniţă.

Zăcînd sfînta, aruncată în temniţă pe pămînt, striga către Dumnezeu: "Doamne, Dumnezeul meu, Atotputernice, Cel ce eşti nebiruit în putere şi tare întru lucruri, ia de la mine necazurile acestea şi mă izbăveşte de durerile care m-au cuprins, precum pe Daniil de la lei, pe Tecla din foc şi de la fiare. Tatăl meu şi maica mea m-au lăsat, iar Tu, Doamne, nu Te depărta de la mine, ci precum ai păzit odată pe Israel, care fugea prin mare, iar pe vrăjmaşii lui i-ai înecat, astfel şi pe mine acum mă păzeşte. Iar pe Elevsie, care a ridicat război asupra mea şi împreună cu el şi pe satana, care se sîrguieşte să-mi facă împiedicare, sfărîmă-i, Împărate nebiruit".

Astfel grăind sfînta către Dumnezeu şi încă rugăciunea fiind în gura ei, vrăjmaşul cel nevăzut, prefăcîndu-se în înger luminat, a venit la dînsa şi a zis: "O, Iuliano! rabzi munci grele, dar încă mai grele şi mai multe şi cu adevărat nesuferite ţi-a gătit Elevsie, iar tu, cînd vei fi scoasă, jertfeşte îndată, pentru că nu poţi mai mult să rabzi cumplitele munci". Atunci sfînta l-a întrebat: "Cine eşti tu?" Iar diavolul i-a răspuns: "Îngerul lui Dumnezeu

sînt şi de vreme ce mult se îngrijeşte de tine Dumnezeu, de aceea m-a trimis la tine, voind să te supui eparhului şi să nu piară trupul tău cel sfărîmat cu multe munci, căci mult îndurat este Domnul şi-ţi va ierta aceea pentru neputinţa trupului tău rănit".

Acestea auzind, muceniţa s-a înspăimîntat şi s-a tulburat, căci vedea pe cel ce se arătase, cu chipul de înger, dar cu sfatul fiindu-i vrăjmaş. Apoi, suspinînd din adîncul inimii şi umplîndu-i-se ochii de lacrimi, a zis: "Doamne, Dumnezeul meu, ziditorule al tuturor, pe Care Te laudă puterile cereşti şi de Care se cutremură mulţimea dracilor, nu mă trece cu vederea pe mine, care pătimesc pentru Tine, ca nu cumva în loc de dulceaţă, să-mi dea mie amărăciune vrăjmaşul meu, ci arată-mi cine este acesta care grăieşte acum? Cine este cel ce zice că este robul Tău?"

Aşa a strigat sfînta şi îndată a fost auzită. Căci a venit din cer glas, zicînd: "Îndrăzneşte, Iuliano, Eu sînt cu tine, iar pe cel ce a venit la tine, prinde-l că ţi-am dat stăpînire şi putere asupra lui şi de la el însuşi te înştiinţează cine este şi pentru ce a venit la tine". Astfel glasul a urmat rugăciunii, iar glasului, minunea, pentru că îndată s-au dezlegat legăturile şi a căzut lanţul de pe coapsele ei. Apoi s-a sculat sfînta de la pămînt sănătoasă şi tare cu trupul. Iar diavolul stătea nemişcat, fiind ţinut cu puterea lui Dumnezeu, legat fiind cu legături nevăzute. Şi l-a apucat muceniţa ca pe un rob netrebnic şi l-a întrebat ca la o judecată cine este, de unde şi de cine este trimis? Iar el, deşi plin de minciuni, însă fiind silit de puterea Ziditorului tuturor care îl muncea pe el, chiar nevrînd, a început a spune adevărul:

"Eu sînt un diavol din domnii cei mai dintîi ai întunericului, trimis de tatăl meu satana ca să te ispitesc şi să te înşel pe tine. Pentru că mare rană am primit prin rugăciunile tale de la întreaga înţelepciune feciorească şi de la răbdarea ta cea bărbătească. Eu sînt acela care, odată cu pierzarea, am sfătuit pe Eva în Rai ca să calce porunca lui Dumnezeu. Eu am îndemnat pe Cain să ucidă pe fratele său Abel. Eu am învăţat pe Nabucodonosor să pună chipul cel de aur în cîmpul Deira. Eu sînt acela care am înşelat pe evrei ca să se închine idolilor. Eu l-am înnebunit pe înţeleptul Solomon, făcîndu-l iubitor de femei. Eu am sfătuit pe Irod spre uciderea pruncilor şi pe Iuda la vînzarea Învăţătorului său, apoi şi pe el la spînzurare. Eu am ridicat pe evrei ca să-l ucidă pe Ştefan cu pietre şi pe Neron să spînzure pe Petru cu capul în jos, iar pe Pavel să-l taie cu sabia".

Auzind acestea, Sfînta Iuliana a făcut altă minune, căci alte legături şi bătăi a pus asupra lui, afară de acele nevăzute cu care diavolul se legase de la Dumnezeu şi, el fiind legat, ea îl bătea. Şi o! minune, că pe duhul cel fără de trup şi nematerial, a putut sfînta a-l lega cu legături materiale şi a-l bate. Căci puterea lui Dumnezeu, care îl ţinea cu legături nescăpate şi cu nemincinoase răni îl muncea, l-a dat nevăzut în stăpînirea iubitei Sale mirese. Iar diavolul răbda dureri din mîinile cele fecioreşti, ca şi din mîinile lui Dumnezeu, pentru că cu biciul material i se dădeau răni nemateriale, adică din acelea cu care se munceşte de la Dumnezeu neamul diavolesc.

Atunci diavolul a început a striga: "Vai, mie, ce voi face acum şi cum voi scăpa? Pe mulţi am înşelat şi i-am aruncat în nevoi, iar acum singur înşelîndu-mă, am căzut în nevoie. Pe mulţi i-am înfăşurat cu legături şi cu răni, iar acum sînt singur legat şi cu bătăi rănit de mîinile fecioreşti. Pe mulţi i-am robit mie, iar acum singur sînt ţinut, ca un rob şi ca un prădat. O! tatăl meu satana, pentru ce m-ai trimis aici, cum n-ai ştiut ce mi se va întîmpla? Cum n-ai ştiut că nimic nu este mai puternic decît fecioria şi nimic nu este mai tare decît rugăciunile cele muceniceşti?" Astfel Sfînta Iuliana, muncind pe diavol toată noaptea, dimineaţa eparhul a poruncit s-o scoată din temniţă, dacă este vie.

Venind sfînta şi trăgînd după sine pe diavol, l-a aruncat la un loc de gunoaie ce s-a întîmplat în cale, apoi a venit înaintea lui Elevsie, strălucind cu frumuseţea feţei şi cu podoaba cea dintîi, fiind cu tot trupul sănătoasă, ca şi cum n-ar fi primit nici o muncă. Muncitorul minunîndu-se, a zis către dînsa: "Spune-mi, Iuliano, cînd şi cum ai învăţat această vrăjitorie şi cu ce meşteşug te-ai tămăduit aşa degrabă de răni, încît nimic nu se mai află pe tine?" Sfînta a răspuns: "Nu este în mine nici un meşteşug vrăjitoresc, ci puterea cea dumnezeiască negrăită şi atotputernică m-a tămăduit, care nu numai pe tine, ci şi pe tatăl tău satana l-a umplut de ruşine. Pe mine m-a făcut mai puternică decît voi amîndoi, că şi tu şi domnul tău, diavolul, sînteţi sub picioarele mele, pentru că am legat pe stăpînul tău, căruia îi slujeşti şi muncile tale în nimic le-am socotit. Astfel, Hristosul meu a sfărîmat aici puterea voastră, iar acolo, ţie şi tatălui tău şi slujitorilor voştri, v-a gătit focul cel veşnic, tartarul cel înfricoşat, întunericul cel dinafară şi viermii cei neadormiţi, pe care munci le vei moşteni degrabă".

Tiranul, auzind din gura sfintei despre focul cel veşnic, îndată a poruncit să gătească un foc mare şi a ars un cuptor, unde a aruncat pe sfînta. Ea, stînd în văpaia focului nevătămată, se ruga către Domnul său cu lacrimi şi acele puţine lacrimi s-au făcut ca două rîuri mari, care au stins tot focul. Atunci poporul Nicomidiei a fost cuprins de mare spaimă şi a crezut în Hristos, ca la cinci sute de bărbaţi, iar femei o sută treizeci. Aceştia toţi au strigat: "Unul este Dumnezeu, unul este Acela pe Care Îl proslăveşte muceniţa Iuliana şi noi credem într-însul, iar de închinarea idolilor cea elinească ne lepădăm. Sîntem creştini, să vină peste noi sabia, focul şi orice fel de moarte cumplită, sîntem gata împreună cu Iuliana a muri pentru unul adevăratul Dumnezeu".

Zicînd ei aceasta cu mare glas, îndată a poruncit eparhul să scoată ostaşii înarmaţi şi pe toţi cei ce au crezut, despărţindu-i din privelişte, să-i taie pînă la unul. Şi aşa s-a făcut. Apoi toţi cu bucurie îşi plecau grumajii sub sabie şi mureau pentru Hristos, botezîndu-se în sîngele lor. Muncitorul, cu neîmblînzită mînie, tulburîndu-se, a poruncit să arunce pe sfînta, goală, într-o căldare plină cu plumb topit şi s-o fiarbă mult timp, ca pe nişte bucate. Dar sfintei i s-a făcut căldarea aceea ca o baie caldă, după multe osteneli, nevătămînd deloc trupul ei cel curat, decît numai a o spăla ca o baie minunată, căci s-a pogorît la dînsa îngerul Domnului şi a păzit-o nevătămată. Iar focul s-a pornit asupra celor ce stau împrejur şi a făcut ceea ce altădată a făcut cuptorul haldeilor, căci pe toţi cîţi i-a ajuns, i-a făcut cenuşă. Apoi şi căldarea s-a sfărîmat şi a ieşit muceniţa întreagă, iar

poporul, înspăimîntîndu-se, o înconjura ca pe o zidire înaltă căci sfînta era cu statul mai înaltă decît toţi.

Văzînd muncitorul toate acestea şi pe schingiuitorii săi mistuiţi de foc, s-a îndrăcit de mînie şi nu se pricepea ce va face mai mult, căci acum slăbiseră toate chinurile lui. Deci, fiind ruşinat şi batjocorit de o fecioară, a început a-şi smulge părul, a-şi zgîria faţa, a-şi rupe hainele de pe dînsul şi a vorbi multe hule şi cuvinte dosăditoare asupra zeilor săi, căci slujind lor, n-a putut să biruiască pe o fecioară. Apoi a osîndit pe Sfînta Muceniţă Iuliana la tăiere de sabie. Şi a venit iarăşi diavolul acela care fusese prins şi bătut de sfînta muceniţă în temniţă, dar stătea departe - că încă se temea şi pomenea bătăile - şi ca un om se bucura pentru osîndirea ei la moarte. Apoi îndemna pe gealaţi s-o ia mai degrabă şi s-o omoare. Sfînta fecioară, cînd s-a uitat asupra lui cu ochi groaznici, îndată diavolul a tremurat şi a strigat: "Vai, mie, că iarăşi vrea să mă apuce în mîinile sale această nemilostivă!" Zicînd acestea înaintea tuturor, a pierit dinaintea lor, iar ostaşii, luînd pe muceniţă, au dus-o la locul de ucidere.

Sfînta mergea ca şi cum ar merge la o nuntă şi se grăbea, bucurîndu-se şi veselindu-se. Apoi, rugîndu-se, şi-a plecat sub sabie sfîntul său cap şi a fost tăiat, unindu-se cu iubitul său Mire, Hristos Domnul, pentru Care a pătimit cu osîrdie. Iar o femeie oarecare, romană, cu numele Sofia, venind atunci în Nicomidia pentru o trebuinţă oarecare şi întorcîndu-se înapoi la Roma, a luat cu dînsa trupul muceniţei lui Hristos, Iuliana şi, ducîndu-l în casa sa, după o vreme a zidit o biserică frumoasă în numele ei, precum se cuvenea muceniţei şi a pus într-însa sfintele ei moaşte cu mare slavă. Iar pe Elevsie degrabă l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, căci el, plutind pe mare, s-a ridicat o furtună care a spart corabia şi s-au înecat cei ce erau în corabie. Elevsie, spre mai mare pedeapsă, s-a izbăvit de înecare şi a fost aruncat într-un ostrov, unde a fost mîncat de fiare, pierind ticălosul păgîn şi primind vrednică răsplată pentru faptele sale, pentru uciderea nevinovată a Sfintei fecioare Iuliana.

Astfel a fost dragostea ei cea către Hristos, astfel a fost sfîrşitul pătimirii ei. A fost logodită cu Elevsie în al nouălea an de la naşterea sa, iar în al optsprezecelea cu sîngele său s-a făcut mireasă lui Hristos, a Mirelui celui fără de moarte, punîndu-şi pentru El sufletul său. Acum se veseleşte în cămările cele cereşti cu Hristos, Domnul cel lăudat de toată zidirea în vecii vecilor. Amin.

Viaţa Sfîntului Petru, Mitropolitul Kievului şi a toată Rusia (21 decembrie)

Acest fericit Petru s-a născut din creştini dreptcredincioşi, în ţinutul Volinskiei. Fiind încă în pîntecele maicii sale, pe cînd se lumina spre o zi de duminică, maică-sa a avut o vedenie: i se părea că ţine în mîinile sale un miel, iar între coarnele lui a crescut un pom

cu frunze frumoase şi cu multe flori şi roade. Între ramurile lui luminau multe lumînări şi ieşea frumoasă mirosire.

Născîndu-se sfîntul şi la şapte ani dîndu-se la învăţătura cărţilor sfinte, cu zăbavă învaţă fericitul copil, de care lucru nu puţină mîhnire aveau părinţii, însă aceasta s-a făcut ca să ia de la Dumnezeu înţelepciunea cărţii, mai mult decît de la oameni, pe care a primit-o în acest chip: a văzut în vis pe un oarecare om în veşminte arhiereşti, venind şi zicînd către dînsul: "Deschide-ţi, fiule, gura ta". Iar el, deschizînd-o, cel ce i se arătase a atins cu mîna dreapă limba lui şi l-a binecuvîntat, apoi i-a umplut de dulceaţă gîtlejul lui. Deşteptîndu-se, copilaşul n-a văzut pe nimeni, decît numai şi-a simţit inima sa plină de dulceaţă şi de veselie. De atunci, cît îi dădea dascălul său să înveţe, degrabă primea şi în puţină vreme a învăţat toată Scriptura.

Cînd era de douăzeci de ani, s-a dus la o mănăstire şi a primit rînduiala monahicească, fiind ascultător în lucrurile mănăstireşti, aducînd în bucătărie apă şi lemne, spălînd hainele fraţilor şi iarna şi vara, iar din pravila sa nimic nu lăsa. Căci mai înainte decît toţi se afla la cîntarea bisericească şi mai pe urmă ieşea. În biserică, stătea cu frică, ascultînd dumnezeieştile scripturi, cu toată luarea-aminte, niciodată rezemîndu-se de perete. Totdeauna era ascultător şi fraţilor le slujea fără lenevire, întru smerenie şi în tăcere. Apoi, cu voia povăţuitorului, s-a hirotonisit diacon şi preot. După aceea a învăţat a zugrăvi sfinte icoane şi, zugrăvind închipuirea acestora, se depărta cu gîndirea de la cele pămînteşti şi cu totul făcîndu-se gînditor la Dumnezeu, cu mai multă dorire se ridica spre îmbunătăţita viaţă.

Luînd binecuvîntare de la povăţuitorul său, s-a dus la un loc liniştit şi şi-a făcut sălăşluire la rîul Raga, care acum se cheamă mănăstirea Dvorţi, zidind o biserică în numele Domnului nostru Iisus Hristos şi în scurt timp s-au adunat mulţi fraţi. Sfîntul era bun la obicei şi fără răutate, iar mai pe urmă învăţa în linişte şi cu blîndeţe pe toţi. Silindu-se spre milostenie, niciodată n-a lăsat în deşert pe sărac, pe cerşetor şi străin, încît pînă şi la voievod a mers vestea despre dînsul şi viaţa lui îmbunătăţită. Pentru aceasta, de toţi era cinstit şi toţi primeau cuvîntul învăţăturii de la dînsul.

În vremea aceea a venit prin locul acela, arhiereul Maxim de la Constantinopol, învăţînd pe oameni rînduiala lui Dumnezeu. Petru, mergînd cu fraţi săi, să ia binecuvîntare, i-a dat arhiereului icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pe care singur o zugrăvise. Iar arhiereul lui Dumnezeu l-a binecuvîntat pe el şi pe fraţi, iar sfînta icoană, primind-o, cu mare cinste o avea la dînsul. Nu după multă vreme, arhiereul Maxim murind, un oarecare egumen, anume Gherontie, îndrăznind, a luat arhierescul veşmînt, podoaba şi toiagul păstoresc, precum şi acea icoană zugrăvită de Petru şi dată arhiereului; şi s-a dus la Constantinopol, vrînd să se facă mitropolit al Rusiei. Atunci voievodul părţilor Volinskiei, silea pe fericitul Petru, uneori singur rugîndu-l, alteori prin boieri îndemnîndu-l, ca să meargă la Constantinopol pentru alegerea la scaunul mitropoliei Kievului, căci pe Gherontie nimeni nu-l voia, pentru îndrăzneala lui, fiindcă fără sfat şi alegere a alergat să răpească vrednicia, neintrînd pe uşă, ci sărind pe aiurea. Fericitul Petru multă vreme n-a

voit. Apoi fiind înduplecat de voievod, de boieri şi de sfinţitul sobor, s-a dus, trimiţînd voievodul pentru dînsul rugăminte la preasfinţitul Patriarh şi la tot soborul lui, poftind ca să vadă pe Petru pe scaunul arhieresc.

Gherontie, mergînd pe mare, i s-a întîmplat vifor grozav şi vînturi potrivnice, încît a zăbovit nu puţină vreme oareunde. Iar fericitului Petru vîntul i-a fost lin şi prielnic şi ca în vis a plutit pe mare. Apoi lui Gherontie i s-a arătat, în vedenie, icoana Maicii Domnului, a Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, despre care înainte s-a vorbit, zicîndu-i: "În deşert te osteneşti tu, bătrînule Gherontie, că nu vei sui treapta arhierească pe care o cauţi, ci cel ce m-a zugrăvit, Petru, egumenul, slujitorul Fiului meu şi Dumnezeu, acela va fi ridicat la scaunul arhieresc şi pe popor bine îl va paşte, pentru că Fiul meu, Hristos Domnul, Şi-a vărsat sîngele Său cel împrumutat din mine. Căci acela, cu dumnezeiască plăcere vieţuieşte şi bătrîneţi bune va trece bucurîndu-se la Stăpînul tuturor". Gherontie, degrabă deşteptîndu-se, s-a înspăimîntat şi tuturor a spus cele ce văzuse. Iar cînd Cuviosul părintele nostru Petru a mers la Constantinopol, era atunci în sfînta biserică a înţelepciunii lui Dumnezeu, Sfînta Sofia, patriarhul Atanasie cel minunat, care cu bunătăţile sale împodobea scaunul a toată lumea.

Intrînd fericitul Petru la patriarh, s-a umplut de bună mireasmă biserica acea şi patriarhul a înţeles cu duhul, că pentru venirea lui Petru s-a făcut aceea bună mireasmă şi l-a binecuvîntat cu bucurie. Apoi, aflînd pricina venirii lui, a adunat sfinţitul sobor şi cercetare după obicei făcîndu-se, Petru s-a aflat vrednic de arhierie, fiind însemnat mai înainte de naşterea sa. Drept aceea, patriarhul săvîrşind dumnezeiasca slujbă, a sfinţit pe minunatul Petru, a cărui cinstită faţă în vremea sfinţirii atît de mult s-a luminat, încît toţi s-au minunat şi au zis: "Cu adevărat acest om, prin porunca lui Dumnezeu a venit la noi". Deci, s-a făcut tuturor veselie duhovnicească.

După cîteva zile a venit şi Gherontie şi a spus toate cele ce i se întîmplaseră. Apoi, luînd patriarhul veşmintele arhiereşti cu cinstita icoană şi toiagul păstoresc de la Gherontie, a dat bisericeştile semne de dregătorie în mîinile adevăratului păstor, Petru. Şi aşa preasfinţitul patriarh, învăţînd multe zile pe Sfîntul şi fericitul Petru şi binecuvîntîndu-l cu slavă, l-a eliberat de la Constantinopol. Sfîntul, venind întru a sa Mitropolie, a dat pace şi binecuvîntare tuturor şi învăţa cu osîrdie turma cea de Dumnezeu încredinţată lui, mergînd din loc în loc. Acestea binefăcîndu-se n-a suferit vicleanul vrăjmaş, ci a făcut împiedicare sfîntului, îndemnînd pe unii ca să nu-l primească. Însă după aceea s-au pocăit şi au primit pe arhiereul, căruia supunîndu-se, au cerut iertare de la dînsul.

Apoi, după o vreme, iarăşi a pornit vrăjmaşul spre zavistie pe Andrei, episcopul Tferului, care ascuţindu-şi limba sa, a grăit fără de lege, scriind asupra dreptului multe cuvinte mincinoase şi hulitoare, pe care le-a trimis la preasfinţitul patriarh, Atanasie. Iar patriarhul, mirîndu-se, nu l-a crezut, ci, fiind cu multă pricepere, a trimis pe unul din clericii Bisericii în pămîntul Rusiei şi s-a adunat sobor în cetatea Pereiaslaviei, fiind acolo Simeon episcopul Rostovului şi Cuviosul Prohor, egumenul Pecerskăi, cum şi domni, boieri, preoţi, monahi şi mulţime mare. Acolo, fiind chemat şi Andrei, episcopul Tferului,

s-a făcut cercetare şi tulburare mare, stînd înainte mincinoşii clevetitori ai Sfîntului Petru. Atunci lucrătorul de răutate nu s-a tăinuit, ci a venit înaintea tuturor, pentru că răutatea lui Andrei şi clevetirea lui s-au vădit, iar clevetitorul cel mincinos a fost ruşinat şi defăimat. Sfîntul Petru nimic rău nu i-a făcut, ci l-a iertat şi, din destul pe toţi învăţîndu-i, i-a eliberat întru ale lor. Dar el însuşi adăuga osteneli peste osteneli, înmulţind, pînă la sută, talantul cel dat lui, fiind şi sărmanilor tată.

În acea vreme s-a arătat un eretic oarecare, Seit, care nu se supunea învăţăturii sfîntului. Pe acela arhiereul lui Dumnezeu l-a dat blestemului şi a pierit rău. După aceasta a mers plăcutul lui Dumnezeu în slăvita cetate Moscova, stăpînind într-însa, atunci, binecredinciosul şi marele domn Ioan Daniilovici, cel bine împodobit cu toate lucrurile, milostiv spre săraci şi preoţi, iubitor de cinstea bisericilor şi de sfintele scripturi ascultînd. Deci foarte mult l-a iubit arhiereul şi a rămas mai mult decît în alte locuri întru acea cetate. Apoi a sfătuit pe binecredinciosul domn ca să zidească o biserică de piatră, în numele Preasfintei Stăpîne Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, zicîndu-i aşa: "Dacă mă vei asculta şi vei ridica biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, apoi te vei preamări mai mult decît alţi domni, cetatea ta va fi slăvită şi arhierei vor locui într-însa. Apoi se vor birui vrăjmaşii şi Dumnezeu într-însa se va preaslăvi, iar oasele mele aici se vor pune".

Voievodul, ascultînd sfatul sfîntului, a avut sîrguinţă către biserică şi punîndu-se temelie, din zi în zi se înălţa şi singur sfîntul se silea, ca în toate zilele să sporească lucrul. Şi, mai înainte văzîndu-şi ieşirea sa din viaţă prin descoperire dumnezeiască, şi-a făcut singur mormîntul, aproape de jertfelnic. După săvîrşirea mormîntului, i s-a făcut iarăşi vestire de la Dumnezeu despre moartea lui. Atunci, cu totul umplîndu-se de bucurie, a mers în biserică şi a săvîrşit Sfînta Liturghie, rugîndu-se pentru toţi credincioşii împăraţi şi domni şi pentru al său fiu sufletesc, drept-credinciosul domn Ioan, cum şi pentru toţi binecredincioşii creştini de pe pămîntul Rusiei. După aceea a făcut mare pomenire pentru cei răposaţi şi s-a împărtăşit cu Sfintele Taine. Venind din biserică, a chemat tot clerul şi, învăţîndu-i după obicei, i-a eliberat. În aceea vreme multă milostenie făcea la săraci, la scăpătaţi, la biserici, la mănăstiri, la preoţi, dar slăbea cu trupul.

Sosind ziua ducerii lui din viaţă, a chemat pe Protasie, mai marele cetăţii, neîntîmplîndu-se atunci a fi voievodul în cetate şi i-a zis lui: "Fiule, iată eu mă duc din viaţa aceasta şi las fiului meu, iubitului meu domn Ioan, milă, pace şi binecuvîntare de la Dumnezeu şi seminţiei lui pînă în veac". Apoi, dînd alte aşezăminte, i-a încredinţat lui punga, ca să cheltuiască pentru săvîrşirea bisericii şi dîndu-le tuturor pace, a început a cînta Vecernia. Şi încă rugăciunea fiind în gura lui, sufletul său s-a dus către Domnul, ridicîndu-şi singur mîinile spre Dumnezeu. Voievodul, auzind despre moartea sfîntului, degrabă a mers mîhnit în cetate şi cu toţi boierii şi poporul, plîngeau şi se tînguiau pentru moartea Sfîntului Petru. Apoi, punînd pe pat cinstitul său trup, l-a dus în biserică precum este obiceiul.

În acea vreme um om, cuprinzîndu-se de necredinţă către sfînt, a mers în mijlocul poporului şi în gîndul său defăima, zicînd: "Cine este acesta căruia însuşi domnul cu poporul îi merge înainte şi îi urmează şi i se dă atîta cinste"? Acestea gîndindu-le, îndată a văzut pe sfînt pe pat şi binecuvîntînd poporul de amîndouă părţile, pînă ce a fost dus la mormînt şi s-a încredinţat omul acela de sfinţenia plăcutului lui Dumnezeu. Apoi cele văzute le-a spus poporului, iar sfintele lui moaşte ducîndu-le, le-a pus în mormîntul pe care singur şi l-a zidit, unde şi acum zac, făcînd felurite minuni celor ce cu credinţă se apropie de ele.

Un tînăr oarecare, din naşterea sa avea mîinile slăbănoage şi cu totul nemişcate, încît nici la gură nu-i era cu putinţă a le duce. Mergînd el la mormîntul acelui sfînt, rugîndu-se cu lacrimi, îndată i s-au întărit mîinile şi s-a însănătoşit. Apoi, pe un gîrbov şi pe un surd i-a făcut sănătoşi. Încă şi un orb de mulţi ani, care a venit şi s-a rugat, îndată i-a deschis luminile ochilor. Şi multe alte minuni, celor ce cu credinţă merg la dumnezeiasca raclă, izvorăsc şi pînă acum, întru cinstea şi slava Celui în Treime slăvit, Dumnezeu în veci. Amin.

Pomenirea Sfîntului Mucenic Temistocle
(21 decembrie)

Sfîntul mucenic Temistocle a trăit pe vremea împăratului Deciu, în Mira Lichiei, fiind păstor de oi. Ighemonul Asclipie, pornind prigoană împotriva creştinilor, îl căuta pe Sfîntul Dioscorid. Temistocle, care îl ascunsese, a spus că nu ştie unde este, dar s-a dat pe sine mărturisind că este creştin.

Fiind dus înaintea ighemonului Asclipie, a propovăduit pe Hristos. Grăind cu îndrăzneală, a fost atîrnat de un lemn şi lovit pîntece, pînă i s-a sfîşiat pîntecele. Apoi a fost tîrît pe piroane ascuţite de fier şi aşa şi-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Anastasia şi a celor împreună cu dînsa
(22 decembrie)

Anastasia, cea preafrumoasă între femei, s-a născut în vestita cetate a Romei. Ea pe toţi covîrşea cu neamul său cel bun, cu frumuseţea cea trupească şi cu cea sufletească, cu obiceiuri bune şi cu blîndeţe. Era fata lui Pretextat, unul din boierii mari de credinţă elin, iar maica ei credea întru Hristos, avînd numele Fausta. Din copilărie, Anastasia a fost încredinţată de maică-sa spre învăţătura cărţii, unui bărbat preaslăvit întru înţelepciune şi cu viaţa cinstită, cu numele Hrisogon, creştin credincios şi iscusit desăvîrşit întru cele dumnezeieşti, iar după aceea şi mucenic.

De la acest bărbat a învăţat Anastasia nu numai înţelegerea cărţii, ci şi a cunoaşte pe Acela, Care este Alfa şi Omega, începutul a toată zidirea cea văzută şi nevăzută şi sfîrşitul

tuturor dorinţelor inimilor celor binecredincioşi. A învăţat să cunoască şi să iubească pe Dumnezeul cel adevărat, pe Ziditorul tuturor şi Stăpînitorul. Se sîrguia în citirea cărţilor creştineşti ziua şi noaptea, învăţînd legile Domnului şi întărindu-şi inima în dragostea lui Dumnezeu. Săvîrşind ea învăţătura la Hrisogon, s-a făcut slăvită înaintea tuturor ca o preaînţeleaptă şi frumoasă. După aceasta, fericita ei mamă, Fausta, trecînd din această viaţă, a fost dată de tatăl său, cu multă silă, după un bărbat cu numele Pomplie, asemenea fiind de bun neam, dar cu credinţa elin. Şi a fost dusă în casa mirelui, adică credincioasa la cel necredincios, mieluşeaua lui Hristos la lup răpitor.

Însă păzind-o Dumnezeu, către Care ziua şi noaptea suspina cu inima şi se tînguia, nu şi-a pierdut fecioria sa, nici nu a întinat trupul ei curat cu bărbatul cel necurat, pentru că Anastasia se prefăcea neîncetat că are boala cea femeiască. Iar uneori, fiind silită de soţul său, ieşea din mîinile lui, ajutîndu-i nevăzut îngerul, păzitorul ei. Şi astfel era cu fecioria nevătămată. Adeseori îşi schimba hainele sale cele luminate şi podoabele cele de mult preţ şi, îmbrăcîndu-se pe ascuns în haine sărace, ieşea din casa sa, neştiind nimeni, decît numai o slujnică a ei, care de aproape îi urma şi cerceta toate temniţele, dînd mult aur la străji şi cercetînd pe cei ce pătimeau pentru Hristos. Le slujea pe cît putea în toate, cu bună cucernicie şi cu cinste, spălîndu-le mîinile şi picioarele şi părul cel plin de praf curăţindu-l, ştergînd sîngele lor şi rănile lor legîndu-le cu petece curate. Apoi, dînd fiecăruia hrană şi băutură, se întorcea la casa sa.

Astfel, adeseori ieşind şi întorcîndu-se, nu s-a tăinuit de bărbatul ei, căci el a cunoscut că cerceta temniţele. De aceea şi mai mult s-a mîniat asupra ei, pentru că nu voia să ştie de unirea nunţii şi mult o necăjea pe dînsa. Aflînd el de la slujnica care îi urma ei - acea ticăloasă i-a spus lui toate - pentru aceea, bătînd rău pe Anastasia, a închis-o într-o casă şi a pus strajă, ca piciorul ei să nu mai calce afară. Sfînta se mîhnea cu duhul pentru robii lui Hristos, căci nu mai putea să-i cerceteze, nici să le slujească, nici să le deie cele de trebuinţă. Dar mai mult o durea inima pentru dascălul ei, Sfîntul Hrisogon, fiindcă nu-l vedea, pentru că acel sfînt doi ani avea de cînd era în temniţă, răbdînd fel de fel de munci. Adeseori ea mergea la dînsul cînd era slobodă, iar acum nu-i mai era cu putinţă, fiind închisă şi străjuită.

În acea vreme a început bărbatul ei a o necăji mult, mai ales după ce a murit tatăl ei, ca să-i ia toată averea părintească, ce rămăsese Anastasiei ca moştenire, ca unei fiice pentru că Pretextat nu avea feciori mai mulţi, nici neamuri. Atunci Pomplie, urînd pe Anastasia, pentru că nu răspundea dorinţei lui cele trupeşti, cugeta să o omoare, ca toată averea ei să o moştenească şi, luîndu-şi altă femeie, să o aducă în bunătăţile cele străine. Deci ca pe o roabă o socotea pe sfînta fecioară, necăjind-o în toate zilele şi muncind-o, care lucru se adevereşte din scrisoarea ei scrisă în taină către Sfîntul Hrisogon şi trimisă printr-o bătrînă, într-acest chip zicînd:

"Sfîntului mărturisitorului lui Hristos, Hrisogon, scrie Anastasia. Deşi tatăl meu era închinător de idoli, maica mea, Fausta, totdeauna a avut bună credinţă şi a vieţuit creştineşte. Ea chiar din scutece, m-a făcut a fi creştină, iar după plecarea ei din această

viaţă, cu greu jug şi fără de voie m-am însoţit cu un bărbat, care e fur de cele sfinte, de la al cărui pat, prin milostivirea lui Dumnezeu, cu prefacerea bolii, fug ziua şi noaptea în urma Domnului meu Iisus Hristos. Iar bărbatul care se laudă cu moştenirea mea, o cheltuieşte cu nevrednicii şi necuraţii închinători de idoli, iar pe mine ca pe o vrăjitoare şi străină de cele sfinte, cu grele străji m-a robit, încît aştept a muri şi nu mi-a rămas altceva decît numai dîndu-mi sufletul, să cad moartă. Şi chiar de mă voi bucura întru moarte pentru mărturisirea Domnului meu Iisus Hristos, însă de aceasta mă mîhnesc foarte mult, căci toată bogăţia mea, cea făgăduită lui Dumnezeu, o văd cheltuită de mîinile străinilor şi păgînilor. Pentru aceasta te rog pe tine o! omule al lui Dumnezeu, roagă cu sîrguinţă pe Stăpînul Hristos, pentru ca pe bărbatul meu sau să-l lase să vieţuiască dacă mai înainte vede că se va face cîndva creştin sau de are astfel a petrece în necredinţă, apoi să-i poruncească să iasă dintre cei vii şi să dea loc altora, care cinstesc pe Dumnezeu. Căci mai bine-i este a muri, decît a nu mărturisi pe Fiul lui Dumnezeu şi celor ce-L mărturisesc pe El a le face împiedicare, de care Însuşi Hristos este martor. Iar de mă voi elibera, voi merge pe urmele sfinţilor şi mă voi îngriji pentru dînşii cu sîrguinţă, precum am şi început. Închinăciune ţie, bărbatule al lui Dumnezeu şi pe mine mă pomeneşte".

Apoi Anastasia a primit această scrisoare:

"Hrisogon, scrie Anastasiei: Ţie, care te învăluieşti în mijlocul viforului şi al tulburării lumii acesteia, degrabă îţi va veni Hristos, Cel ce umblă pe ape şi vînturile cele diavoleşti, care s-au sculat asupra ta, le va alina numai cu un cuvînt al poruncii Sale. Deci, fiind cu răbdare ca în mijlocul mării, aşteaptă pe Hristos, Care va veni la tine şi întru tine însăţi să strigi ca proorocul, zicînd: *Pentru ce eşti mîhnit sufletul meu şi pentru ce mă tulburi? Nădăjduieşte spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea mea şi Dumnezeul meu.* Aşteaptă îndoit darul de la Dumnezeu, căci şi vremelnica moştenire ţi se va întoarce ţie şi cea cerească ţi se va pregăti. Iar Domnul va îndelunga facerea Sa de bine, ca să nu se pară că sînt neînsemnate cele date nouă de la El. Vezi şi nu te tulbura de aceasta, pentru că celor ce vieţuiesc cu dreaptă credinţă li se aduc asupra cele potrivnice, căci nu te păgubeşti, ci te ispiteşti de la Domnul. Şi aceasta să ştii, că nu este fără primejdie apărarea ce se face prin ajutorul omenesc, căci grăieşte Scriptura: *Blestemat este omul care nădăjduieşte spre om şi binecuvîntat este cel ce nădăjduieşte spre Domnul.* Păzeşte-te bine şi cu trezire, de tot păcatul şi de la Însuşi Dumnezeu caută mîngîiere, ale Cărui porunci păzeşti. Pentru că degrabă se va întoarce peste tine vreme paşnică şi, ca după o noapte întunecată, vei primi lumina zilei celei purtătoare de flori. Şi ca după o iarnă ce a trecut, vor veni ţie zile senine de aur. Astfel tuturor celor ce pătimesc pentru numele lui Hristos să le dai mîngîiere vremelnică şi însăţi, fără îndoire, te vei învrednici mîngîierii celei veşnice. Mîntuieşte-te întru Domnul şi pentru mine te roagă".

Peste puţină vreme, iarăşi fiind chinuită de moarte de către bărbatul cel cu obicei rău şi păgîn, a scris către sfîntul astfel: "Mărturisitorului lui Hristos, Hrisogon, scrie Anastasia: Sfîrşitul trupului meu a venit. Pomeneşte-mă ca să primească Domnul sufletul meu, căci pentru a Lui dragoste pătimesc acestea ce vei auzi din gura acestei bătrîne".

Sfîntul Hrisogon a răspuns: "Hrisogon scrie Anastasiei: Totdeauna înaintea luminii merge întunericul, după boală se întoarce sănătatea şi după moarte se făgăduieşte viaţă. Cu un sfîrşit se încheie cele potrivnice ale lumii, ca şi cele cu bună norocire, astfel încît nu prin nevoi să domnească deznădăjduirea, nici prin bucuria cea deşartă, înălţarea. Una este marea pe care umblă bărcile trupurilor noastre şi de o cîrmă se conduc sufletele noastre prin înotare. Bărcile unora fiind tari, trec valurile fără vătămare, iar ale altora fiind slabe, chiar la ţărm sînt aproape de înecare, căci aproape este vremea ca să piară cei ce nu cugetă a veni la ţărm mîntuitor. Iar tu, o! slujitoarea lui Hristos, cea fără de prihană, leagă-te cu tot gîndul de crucea lui Hristos şi te pregăteşte spre lucrul Domnului şi după ce vei sluji, după dorinţa ta, cu mucenicească prăznuire, vei trece către Hristos".

Cu această scrisoare a proorocit Sfîntul Hrisogon despre grabnica pierzare a lui Pomplie, bărbatul ei cel rău; pentru că în zilele acelea s-a trimis de împăratul cu scrisori către împăratul perşilor şi, avînd a merge pe mare, s-a scufundat şi s-a înecat de un vifor ce s-a ridicat fără veste. Aşa a pierit, ticălosul cu sunet, iar Sfînta Anastasia s-a izbăvit ca pasărea din cursa celui ce vînează, avîndu-şi curată fecioria sa. Apoi, şi-a primit toată moştenirea ce-i rămăsese de la părinţii ei şi a început iarăşi, neoprită de nimeni, a merge pe la închisori şi pe la temniţe, slujind sfinţilor, răbdătorilor de chinuri ai lui Hristos, nu numai cu averea, ci şi cu priceperea sa mîngîindu-i cu cuvinte folositoare şi deşteptîndu-i la bărbăţie, la răbdare şi la înfruntarea morţii pentru Hristos.

În acea vreme, împăratul Diocleţian, zăbovind în Acvileia şi îngrijindu-se despre aceasta cu sîrguinţă, ca nici unul din creştini să se tăinuiască ori să scape din mîinile lui, i s-a vestit de la Roma că s-au umplut temniţele de mulţime de creştini, pe care în multe feluri muncindu-i, nu se leapădă de Hristosul lor, şi că toţi au învăţător pe Hrisogon, pe care-l ascultă, ţinîndu-se de învăţătura lui. Împăratul a poruncit ca toţi să fie daţi la munci şi la moarte, iar Hrisogon să se trimită la dînsul, căci socotea că dacă va birui pe Hrisogon, apoi va birui şi pe ceilalţi creştini.

Deci, fiind dus Sfîntul Hrisogon la împărat spre întrebare, îi urma lui de departe şi Anastasia. Văzîndu-l împăratul, mai întîi a vorbit cu dînsul cu cuvinte blînde, zicîndu-i: "Primeşte sfatul meu cel bun o! Hrisogoane, şi te împărtăşeşte credinţei noastre. Fă cele plăcute zeilor şi îţi alege cele de bucurie, decît cele de nevoi, cum şi cele de folos, mai vîrtos decît cele nefolositoare şi să ştii că, nu numai de muncă vei scăpa, ci îţi vom dărui lumina cea dulce şi îndată te vom pune eparh al cetăţii celei mari, adică peste Roma".

Sfîntul a răspuns: "Eu un Dumnezeu am cunoscut şi pe El îl socotesc mai dulce decît toată lumina, mai iubit decît toată viaţa şi mai de folos decît toate comorile. În El cred cu inima şi cu gura Îl mărturisesc, cu sufletul Îl cinstesc şi genunchii mei spre El îmi plec, înaintea tuturor. Iar mulţimea zeilor tăi, basmele şi pe diavol niciodată nu-i voi cinsti, ca şi Socrat, care zice: Se cuvine a fugi de aceia cu toată tăria, că sînt înşelători de oameni şi dovediţi ca pierzători de suflete. Iar darurile şi cinstirile cele făgăduite de tine mie, nu le socotesc mai bune decît visul şi umbra".

Deci, neputînd a răbda mai mult împăratul nişte graiuri ca acestea ale lui Hrisogon, a poruncit ostaşilor să-l ia şi, ducîndu-l într-un loc pustiu, să-i taie capul. Şi aceasta făcîndu-se, a aruncat trupul său în mare, iar în acele părţi unde l-a aruncat, nu departe, era preotul Zoil, bărbat sfînt şi trei fecioare surori cu trupul şi cu duhul, adică Agapi, Hionia şi Irina. Acel preot, prin oarecare descoperire dumnezeiască, înştiinţîndu-se despre trupul Sfîntului Hrisogon, l-a luat împreună cu capul şi, punîndu-l într-un sicriu, l-a ascuns în casa sa.

La treizeci de zile i s-a arătat Sfîntul Hrisogon în vis, zicîndu-i: "Să ştii că într-aceste nouă zile, acele trei fecioare ale lui Hristos, care vieţuiesc lîngă tine, vor fi luate spre mucenicie, iar tu spune roabei Domnului, Anastasia, ca să aibă grijă de dînsele, deşteptîndu-le către nevoinţa cea cu bărbăţie, pînă cînd se vor încununa prin pătimire. Iar tu să fii cu bună nădejde că vei primi roadele cele dulci ale ostenelilor tale. Căci degrabă te vei libera de aici şi te vei duce către Hristos, împreună cu cei ce au pătimit pentru El". Şi s-a făcut această descoperire şi Sfintei Anastasia, care, fiind îndemnată de Duhul lui Dumnezeu, a venit la casa preotului, pe care niciodată nu-l ştia şi l-a întrebat: "Unde sînt fecioarele acelea, despre care i s-a descoperit lui în vedenie că vor să aibă sfîrşit mucenicesc?" Deci, aflînd casa lor, cu dragoste a vieţuit o noapte cu ele, spunîndu-le multe cuvinte mîntuitoare de suflet şi pline de dumnezeiască dragoste, prin care le deştepta a răbda cu bărbăţie, pînă la sînge, pentru Mirele lor Hristos. Apoi a văzut şi moaştele Sfîntului Hrisogon, mucenicul lui Hristos şi al său iubit dascăl, plîngînd lîngă dînsele cu lacrimi fierbinţi, încredinţîndu-se rugăciunilor lui. După aceea s-a întors în Acvileia şi s-a făcut precum a zis Sfîntul Hrisogon preotului Zoil în vis, căci acel preot, în curgerea celor nouă zile, s-a mutat către Domnul.

Împăratul cel fărădelege, auzind de cele trei fecioare, a poruncit să le aducă la priveliştе. Întîi a început a le momi cu blîndeţe, lăudîndu-le cu cuvinte linguşitoare pentru frumuseţea lor, făgăduindu-le să le mărite după bărbaţi de bun neam şi bogaţi şi să le dăruiască multe şi mari daruri, dacă se vor închina idolilor. Cea mai mare în vîrstă, care se chema Agapi, ca să-şi arate dragostea sa către Dumnezeu, cu multă îndrăzneală a răspuns: "Să nu pui nicidecum în mintea ta, o! împărate, că ne vom înfricoşa de muncile cele cumplite sau de moartea cea aspră sau că ne va birui pe noi strălucirea neamului sau că ne vom mîhni pentru frumuseţea trupului, sau că vei slăbi cu momeli tăria sufletului nostru, ca să vindem buna-credinţă. Cu cît ne vei munci mai cumplit, cu atît ne vei folosi mai mult".

Deci, văzînd împăratul atîta îndrăzneală a acelei fecioare s-a mîniat şi, avînd trebuinţă a se duce în Macedonia, le-a închis în temniţă. Apoi a poruncit lui Dulţie, eparhul, ca să le ispitească cu sîrguinţă şi să le muncească cu felurite munci. Anastasia, împreună pătimitoarea, după obiceiul ei umblînd pe la cei ce pătimeau prin închisori, îndată a venit şi la sfintele fecioare, pe care le-a mîngîiat cu nădejdea ajutorului celui nedepărtat al lui Hristos şi cu biruinţă asupra vrăjmaşului. Iar răul Dulţie, fiind foarte desfrînat şi înverşunat, văzînd frumuseţea celor trei fecioare, a voit să le batjocorească. Deci s-a dus singur la temniţă, ca să împlinească cu fapta lucrul cel cugetat, dar Dumnezeu, vrînd să

izbăvească pe roabele Sale de o ispită ca aceea, l-a făcut să greşească locul şi, socotind că intră în temniţă, a intrat în bucătărie, unde erau vase multe mînjite, pe care îmbrăţişîndu-le şi sărutîndu-le ca un beat, socotind că erau acolo fecioarele acelea, s-a făcut negru, fiind plin de funingine pe toată faţa.

După aceea, ieşind afară ca să meargă la palatul său, nimeni nu l-a cunoscut că este eparhul, ci socotea că este un ieşit din minţi şi îndrăcit. Unii rîdeau de dînsul, iar alţii îl băteau ca pe un ieşit din minţi. Ajungînd cu multă greutate la palat nu-l lăsau ostaşii să intre înăuntru, ci îl împingeau afară şi îi dau ghionturi, pentru că nimeni nu credea să fie eparhul. Tîrziu, de-abia rudeniile sale l-au cunoscut şi l-au adus în casa sa şi, după ce şi-a venit în simţiri, zicea că i-au făcut aceasta creştinii cu farmecele, mîniindu-se asupra lor foarte mult. Deci a adus pe cele trei fecioare înaintea lui şi a poruncit să le dezbrace de haine şi să le dezgolească cu totul ca să le poarte prin tîrg, spre răzbunarea ruşinării lui. Dar o! lucrurile Tale cele slăvite Doamne, Ziditorule al toate! s-au făcut cămăşile lor ca nişte piei şi s-au lipit aşa de trupurile lor, încît n-au putut nicidecum să le dezvelească muncitorii şi toţi s-au înspăimîntat de o minune înfricoşată ca aceea.

Încă şi altă minune a urmat, căci dintr-această pricină a orbit eparhul, prin puterea cerească, încît ridicîndu-l de pe scaun, ca pe o iarbă neînsufleţită, l-au pus în pat, iar în locul lui a venit eparh, de la împărat, un altul cu numele Sisinie. Acesta a aruncat în foc pe Sfînta Agapi şi pe Hionia, unde s-au şi sfîrşit, dîndu-şi sufletele lui Dumnezeu, iar trupurile lor au rămas în foc, întregi şi nevătămate, neatingîndu-se focul nici de părul lor şi nici de haine. Drept aceea, iubitoarea de mucenici Anastasia a luat sfintele lor moaşte şi le-a îngropat cu multă evlavie, rugîndu-se lui Dumnezeu totdeauna să o învrednicească şi pe dînsa a lua cununa cea mucenicească.

Pe Sfînta Irina o momea, de asemenea, Sisinie eparhul şi o îndemna ca să jertfească; dar ea, nesupunîndu-se, a început a o înfricoşa. Apoi văzînd că nu se supune, a zis către dînsa: "Să ştii că de nu mă vei asculta te voi pune la un loc arătat şi văzut de tot poporul, unde să vină fiecare să te batjocorească şi să-ţi spurce sufletul şi trupul". Iar ea a răspuns: "Nădăjduiesc în Stăpînul meu Iisus Hristos, că-mi va izbăvi picioarele mele de cursele tale şi va păzi sufletul meu neîntinat, iar dacă mă voi întina cu sila, pentru aceasta nicidecum n-am păcat, că fără de voia mea se face".

Atunci ighemonul a dat-o pe dînsa ostaşilor s-o ducă la casa de desfrînare şi a poruncit să meargă la dînsa, fără de sfială, oricare ar voi. Dar Dumnezeu n-a zăbovit, ci a trimis pe sfinţii săi îngeri ca pe nişte ostaşi şi au dus-o pe dînsa deasupra unui munte, parcă în ciuda ighemonului, care, văzînd o minune ca aceasta, n-a încetat cel neputincios de a face război cu Atotputernicul Dumnezeu şi alerga nebunul la munte călare, ca să o ia cu sila. Şi iarăşi a urmat o minune, căci vedea pe fecioara de departe, dar nu putea să se apropie nicidecum de dînsa, că îl împiedica o putere dumnezeiească nevăzută, ca şi cum ar fi fost înaintea lui un zid nebiruit. Apoi avînd ochi, nu vedea şi alerga împrejurul muntelui, pipăind fără folos şi s-a muncit în deşert, pînă seara rătăcind. Atunci un ostaş aruncînd cu săgeata asupra muceniţei a trecut aceea printr-însa, astfel voind Dumnezeu. Iar sfînta,

mulţumind lui Hristos că a păzit-o pe dînsa fără prihană, şi-a dat în mîinile Lui fericitul său suflet. După ce s-a dus ighemonul, Sfînta Anastasia a luat moaştele ei şi le-a îngropat împreună cu celelalte, cu cinste şi cu mirositoare tămîieri.

Apoi Sfînta Anastasia umbla din cetate în cetate şi din latură în latură, slujind sfinţilor care erau ţinuţi prin legături, chivernisind cu averile sale pe legaţii lui Hristos de mîncare, de băutură şi de toate doctoriile, făcînd uşurare celor ce erau în strîmtorare mare şi celor ce slăbeau cu trupul cumpărîndu-le cu aur uşurarea din legăturile cele grele şi de lungă vreme. Pentru această pricină, ea s-a numit vindecătoare de răni, căci pe mulţi i-a dezlegat în taină din legături. Prin purtarea sa de grijă multora a adus uşurare, pe mulţi i-a tămăduit de răni nevindecate, ostenindu-se cu mîinile sale şi doftorind pe mulţi care erau pe jumătate morţi, apoi, prin slujirea sa i-a înviat şi i-a dăruit sănătoşi pentru muncile ce erau să vină.

Sfînta Anastasia învăţase şi meşteşugul doftoriei şi singură tămăduia pe cei răniţi şi pe mîinile sale îi purta pe aceia, care nu puteau să-şi ţină nici picioarele, nici mîinile, avîndu-le sfărîmate şi rănite pentru Hristos. Apoi singură le dădea acelora hrană în gură, îi adăpa şi le oblojea rănile şi bubele. Aceasta îi era ei spre mare bucurie şi veselie, de a sluji cu osîrdie, ca Însuşi lui Hristos, acelora care pătimeau pentru mărturisirea numelui celui preadulce al Domnului. Pentru aceasta cu tot cugetul se îngrijea, în toate chipurile se sîrguia şi întru aceasta se ostenea cu toată tăria, biruind neputinţa firii sale, cu tăria sufletului, cu bărbăţia şi cu dragostea către Dumnezu şi către cei de aproape; iar mai vîrtos către sfinţii pătimitori, care totdeauna sînt aproape de Dumnezeu, despre care zicea împreună cu David: *Iar mie foarte îmi sînt cinstiţi, prietenii tăi, Dumnezeule*.

Mergînd Sfînta Anastasia, vindecătoarea de răni, în Macedonia şi acolo, îndeletnicindu-se în obişnuita slujire a sfinţilor, a făcut cunoştinţă cu o văduvă foarte tînără cu numele Teodotia, care era cu neamul din părţile Bitiniei, din cetatea Niceea. Aceasta a rămas văduvă cu trei prunci, după bărbatul său care murise şi îşi avea locaşul în Macedonia, petrecîndu-şi zilele văduviei sale cu bună-credinţă şi întru creştinească mărturisire. Fericita Anastasia era găzduită de multe ori la aceea văduvă, iubind-o ca pe o roabă credincioasă a lui Hristos şi mîngîindu-se împreună cu dînsa, prin cuvinte înţelepte, pentru dragostea lui Dumnezeu - pentru care, o! cît de mulţi sfinţi şi-au pus cu osîrdie sufletele lor! După cîtăva vreme, Teodotia a fost cunoscută că e creştină, deci au prins-o şi au dus-o la împărat, care a supus-o întrebărilor. Unul din cei de faţă, cu numele de Levcadie, rănit fiind de frumuseţea ei, a rugat pe împărat să i-o dea de femeie şi să nu o piardă pe ea. Împăratul s-a învoit îndată la cererea lui, nădăjduind că mai degrabă va reuşi bărbatul acela s-o întoarcă spre zei.

Deci, luînd Levcadie în casa sa pe Teodotia, împreună cu fiii săi, ce n-a făcut ca s-o amăgească? A rugat-o, sfătuind-o, momind-o şi îngrozind-o ca să facă aceste două: adică, să se lepede de Hristos şi să voiască a fi lui femeie. Iar Teodotia răspundea: "De pofteşti bogăţiile mele, iată, toate ţi le dau de bună voie, iar de te sîrguieşti a mă avea pe mine de femeie, nu nădăjdui, ci lasă-mă să slujesc lui Hristos, ca în locul tuturor bogăţiilor, numai

pe Hristos să-l moştenesc. Iar dacă, iubind frumuseţea mea, mă pofteşti şi te nevoieşti a mă întoarce de la Hristosul meu, apoi să ştii că alegi lucrurile cele cu neputinţă; căci mai lesne vei schimba frumuseţea mea în urîciune şi viaţa în moarte, decît să poţi întoarce mintea mea de la Hristos şi să mă aduci spre a voi nunta cu tine".

În acele zile Levcadie, a avut nevoie a merge cu împăratul care se ducea undeva. Deci s-a dus, lăsînd pe Teodotia în casa sa şi a zăbovit în acea cale multă vreme. Astfel Teodotia, avînd puţină linişte, slujea împreună cu Sfînta Anastasia, celor legaţi; pe cei bolnavi tămăduindu-i, pe cei morţi îngropîndu-i şi pe cei vii întărindu-i spre mai mari nevoinţe. Şi iarăşi s-a vestit lui Diocleţian că s-au umplut temniţele de prin cetăţi de creştini şi nu mai este loc pentru alţii. Atunci, păgînul tiran a poruncit ca să-i piardă pe toţi într-o noapte, ca să deşerte temniţele pentru primirea altor creştini. Şi aşa a fost rînduită o noapte pentru acel lucru rău, cînd mulţime mare de mucenici au fost trimişi la Hristos, către ziua cea neînserată. Pe unii i-au ucis cu sabia, pe alţii i-a înecat apa, pe alţii i-au ars cuptoarele cele de foc, iar pe alţii i-au primit de vii sînurile pămîntului. Apoi săpînd şanţuri şi gropi adînci, i-a aruncat acolo de vii şi i-a astupat cu pămînt şi cu pietre, ale căror nume se află scrise în cartea vieţii şi singur Dumnezeu le ştie.

A doua zi, iubitoarea de mucenici, fericita Anastasia, venind după obiceiul ei la una din temniţe şi neaflînd pe nimeni, a umplut văzduhul de plîngere şi de tînguire. Şi, fiind întrebată de ostaşii ce se întîmplaseră acolo, pentru ce se tînguieşte astfel, ea a răspuns: "Caut pe robii Dumnezeului meu, care erau ieri într-această temniţă şi acum nu ştiu unde sînt". Iar ei aflînd că este creştină, îndată au luat-o şi au dus-o la Flor, ighemonul Iliricului şi întrebînd-o ighemonul dacă este creştină, ea a răspuns: "Cu adevărat sînt creştină şi ceea ce-ţi este urîciune, aceea îmi este iubit, iar numele creştinesc, care la voi este de hulă, acela îmi este de cinste şi de laudă".

După ce s-a înştiinţat ighemonul despre patria şi despre bunul ei neam, fiind din Roma şi din neam luminat, a întrebat-o:

"Dar ce te-a silit pe tine la aceasta de ai lăsat Roma, patria cea preaslăvită şi ai venit aici?" Răspuns-a sfînta: "Ce altceva, decît glasul Domnului meu, Cel ce mă cheamă către El, că, Aceluia urmînd, am lăsat patria şi prieteni şi luînd crucea Hristosului meu, cu picioarele grabnice şi vesele am pornit în urma Lui". Zis-a ighemonul: "Unde este Acela pe Care Îl numeşti Hristos?" Răspuns-a sfînta: "Nu este loc care să nu aibă pe Hristos, căci este în cer, este în mare, este pe pămînt, este încă şi în toţi cei ce-L cheamă şi se tem de El, luminîndu-i la minte şi totdeauna petrecînd împreună cu dînşii". Zis-a ighemonul: "Unde sînt aceia care se tem de Hristosul tău, despre Care grăieşti? Spune nouă ca să-i ştim". Sfînta a răspuns: "Pînă acum au fost împreună cu noi pe pămînt cu trupul, iar acum lăsînd cele de jos, sînt în ceruri şi privesc la noi din înălţime. Pentru că moartea ce au primit pentru Hristos, le-a mijlocit aceasta, într-al căror număr doresc să fiu numărată şi eu şi poftesc a merge pe aceeaşi cale, pe care au mers ei". Neputînd ighemonul a-i face vreun rău, fiind romană de neam mare, mai înainte pînă nu va înştiinţa pe împărat pentru dînsa, a scris toate cele ce ştia despre Anastasia şi a trimis la Diocleţian. El ştia prea bine pe

părinţi, pe bărbatul ei şi pe dînsa şi, înţelegînd cum că risipeşte averea rămasă de la părinţii săi, miluind pe creştinii cei săraci, vrînd s-o ia de la dînsa, ca s-o moştenească el, a poruncit s-o aducă înaintea sa. Văzînd-o, îndată a început a o întreba de avere, iubind mai mult bogăţia decît pe zeii săi. Şi zicea: "Unde sînt vistieriile care ţi-au rămas de la tatăl tău?" Sfînta a răspuns: "De mi-ar fi rămas ceva din vistieriile şi averile moştenite, prin care aş fi putut sluji mai mult robilor Hristosului meu, apoi nu m-aş fi dat în mîinile celor ce caută sînge creştinesc. Dar de vreme ce le-am împărţit pe toate, precum se cădea şi mi-a rămas numai singur trupul, acum şi pe dînsul mă sîrguiesc a-l aduce în dar Hristosului meu".

Împăratul văzînd vorba ei cea liberă şi, pricepînd într-însa mărimea sufletului cel cu bărbăţie, apoi, nenădăjduind a o birui cu cuvinte, nici a lua ceva din bogăţia ei, de a cărei împărţire auzise, se temea a se da mai mult în vorbă cu dînsa, ca să nu fie ruşinat de cuvintele ei cele înţelepte. Deci a poruncit să o ducă la eparh, zicînd: "Nu se cuvine mărimii împărăteşti a vorbi cu o femeie fără minte". Şi a început eparhul a vorbi către dînsa cu cuvinte de pace, zicînd: "Pentru ce, o! femeie, nu voieşti a aduce jertfă zeilor, precum aducea tatăl tău şi de ce, lăsîndu-i pe dînşii, cinsteşti pe Hristos? Ori nu ştii că S-a născut din iudei şi a fost omorît de ei ca un făcător de rele?" Anastasia zise: "Şi eu am avut în casa mea zei şi zeiţe de aur, de argint şi de aramă şi i-am văzut că sînt deşerţi, fiind numai odihnă a păsărilor, sălaş al păianjenilor şi al muştelor. De aceea, luîndu-i, i-am aruncat în foc, scăpîndu-i de necinstea păsărilor, a păianjenilor şi a muştelor şi mi-au ieşit din foc bani de aur, de argint şi de aramă. Cu acei bani am hrănit pe mulţi flămînzi, pe cei goi i-am îmbrăcat, pe cei neputincioşi i-am ajutat şi pe cei ce le trebuiau cîte ceva i-am îndestulat; şi aşa pe zeii cei ce stau deşerţi şi fără nici o treabă, i-am făcut multora de trebuinţă".

Eparhul a strigat cu mînie: "Acest lucru al tău, fără de Dumnezeu, nici nu voiesc a-l auzi cu urechile". Sfînta, rîzînd, a zis: "Mă mir de înţelepciunea ta, o! judecătorule, că numeşti faptele mele fără de Dumnezeu. Căci, de ar fi fost în acei idoli fără suflet măcar numai o simţire sau o putere oarecare, apoi ce i-ar fi oprit a se scăpa din mîinile celor ce-i sfărîmau sau să facă izbînda asupra acelora sau chiar de la voi să fi cerut ajutor? Dar nici ei singuri nu ştiau că rabdă ceva". Judecătorul, tăind vorba, a zis: "Preadumnezeiescul nostru împărat a poruncit ca toate cuvintele deşarte lăsîndu-le, din două să alegi una: sau să te pleci să jertfeşti zeilor, sau să te pierdem rău". Sfînta a răspuns: "A muri pentru Hristos nu este pieire, ci odihnă în viaţa cea veşnică".

După mai multe cuvinte zise unul împotriva altuia, eparhul, văzînd că sfînta este neînduplecată, s-a dus şi a spus împăratului. Diocleţian, mîniindu-se foarte şi gîndindu-se ce va face cu dînsa, unul din sfetnici l-a sfătuit ca s-o dea lui Ulpian, arhiereul Capitoliei, ca acela sau cu cuvinte să o înduplece sau să o silească prin munci, iar de nu se va pleca, să o piardă prin moarte şi toată averea ei, cîtă a mai rămas, să se ia la Capitoliu. Plăcîndu-i împăratului acest sfat, a trimis îndată pe Anastasia lui Ulpian, mai marele tuturor slujitorilor idoleşti.

Luînd-o, Ulpian a dus-o cu cinste în casa sa, vrînd cu vicleşug a o îndupleca mai lesne decît cu îngroziri. Şi, după multe vorbe sfătuitoare şi linguşitoare, a pus înaintea ei de amîndouă părţile lucruri potrivnice, toate cele frumoase ale lumii acesteia şi toate uneltele de muncă, care sînt înfricoşate vederii. De o parte pietre scumpe, iar de alta săbii ascuţite de amîndouă părţile; aici paturi de aur şi de cristal, împodobite cu aşternuturi de mult preţ, iar dincolo paturi de fier arse, pline de cărbuni aprinşi. De o parte gherdanuri, cercei şi diferite feluri de podoabe de aur şi de mărgăritar, iar de alta obezi, lanţuri şi legături de fier; aici oglinzi luminate şi toate cele ce sînt de trebuinţă spre împodobirea femeiască, iar acolo piepteni de fier, gătiţi spre dărăpănarea trupului, cleşti şi ţepi de fier pentru ruperea lui. De o parte haine frumoase şi foarte scumpe, iar de alta hîrburi şi pînze aspre cu care s-au obişnuit muncitorii a freca rănile mucenicilor.

Pentru ce a făcut aceasta acel om viclean şi maestru? Pentru ce a pus împotriva celor frumoase, pe cele înfricoşate, împotriva celor de bucurie, cele de scîrbă şi împotriva celor moi, pe cele aspre? Ori ca să înşele, ori ca să înfricoşeze cu acestea pe mireasa lui Hristos, care nu băga seamă de amîndouă: nici pe cele frumoase nu le poftea, nici de cele aspre nu se temea ca să fugă, ci se pleca cu mai mare voinţă spre uneltele de muncă, decît către podoabele cele scumpe femeieşti. Şi ce a sporit ticălosul? Numai în ceea ce zicea proorocul: "şi a minţit strîmbătatea". Căci toate acelea neştiind el, le-a rînduit spre a sa ruşinare şi înfruntare, iar de aici s-a văzut cea mai mare bărbăţie şi dragoste pentru Hristos. Apoi că scornirea şi măiestria lui este deşartă şi în zadar şi-a arătat vicleşugul şi înşelăciunea. Şi a zis el către sfîntă: "Alegeţi din amîndouă părţile ceea ce doreşti".

Atunci Anastasia, căutînd spre cele lumeşti, a zis: "Ale tale sînt acelea, diavole şi ale celor ce slujesc ţie, cu care împreună vei fi dat veşnicei pierzări". Apoi, uitîndu-se la lanţuri şi la toate uneltele de muncă a zis: "Cu acestea, înfăşurîndu-mă, mai frumoasă şi mai plăcută mă voi face şi mă voi arăta lui Hristos, preaiubitul meu Mire, pe acestea le voiesc, iar pe acelea le trec cu vederea. Pe acestea le caut, iar de acelea mă lepăd, pe acestea le iubesc pentru Domnul meu cel iubit, iar pe acelea le urăsc şi le scuip. Arhiereul, cruţînd-o şi sperînd încă, i-a dat trei zile de gîndire. Dar muceniţei, părîndu-i greu aceasta, a zis: "Pentru ce întîrzii vremea, pentru ce nu mă munceşti îndată? Ce mai voieşti să auzi de la mine, decît aceasta ce zic acum: zeilor tăi nu voi jertfi, iar voii tale şi împăratului tău, nu mă voi supune, ci voi aduce laudă şi jertfă Împăratului cerurilor, Dumnezeului meu celui fără de moarte, pentru Care îmi pun sufletul şi trec cu vederea muncile tale, ca să cîştig pe Hristos, Care este viaţă veşnică?"

Arhiereul idolesc a zis: "Au doară şi tu îţi alegi moarte asemenea cu a Hristosului tău, nebuno?" Iar muceniţa, auzind de moartea lui Hristos, s-a umplut de bucurie şi a zis: "Amin, amin, fie mie aceasta, Hristoase, Împărate!" Atunci a întrebat arhiereul: "Ce este cuvîntul acesta, amin?". Răspuns-a sfînta": Tu nu eşti vrednic nici a înţelege cuvîntul acesta, nici a-l grăi, că nimeni din cei cu minte, nu toarnă mirul cel de mult preţ în vasul putred".

Deci, a poruncit Ulpian să o ducă pe dînsa pînă în trei zile la nişte femei cunoscute ale ei, care îi erau mai înainte vecine şi prietene, ca să o înduplece pe dînsa cu vorba lor şi să-i moaie inima ei, ca să se întoarcă la zeii părinteşti. Şi ce nu-i făceau acele femei viclene şi necurate? Cîte cuvinte, cîte sfaturi linguşitoare şi graiuri ispititoare care sînt obiceiurile femeilor, nu turnau în urechile ei, aducîndu-i aminte de frumuseţile şi dulceţile lumii acesteia? Dar ea n-a auzit nimic şi în cele trei zile n-a băgat nimic în gură, nici apă, nici mîncare, ci a petrecut neîncetat strigînd în inima sa către Hristos, Mirele său.

Văzînd Ulpian, după cele trei zile, pe Sfînta Anastasia că tot Îl mărturiseşte pe Hristos, şi stă ca un stîlp neclintit, ca un munte nemişcat, a judecat-o şi a dat-o la munci. Dar mai întîi a poftit ticălosul (rănindu-se de frumuseţea ei) să întineze pe porumbiţa lui Hristos cea curată. Dar cînd a vrut să se atingă de dînsa, îndată a orbit şi mare durere a cuprins capul lui, încît răcnea ca un nebun şi striga către zeii săi, cerînd ajutor. Şi a poruncit să-l ducă în capiştea idolească, nădăjduind că va dobîndi vindecare de la aceia cărora le slujea, dar a primit în loc de ajutor, mai mare vătămare şi în loc de viaţă, moarte. Că acolo rău şi-a lepădat sufletul său şi s-a dus în iad la zeii săi şi a mers vestea despre minunea aceea la multe popoare, iar Sfînta Muceniţă Anastasia a fost eliberată.

Ieşind de acolo, a mers la Teodotia, cea mai sus pomenită, sora ei duhovnicească, care petrecea în casa lui Levcadie, comitul, şi i-a povestit toate cu de-amănuntul cîte a răbdat şi minunea ce a făcut Dumnezeu, precum şi mila ce a arătat spre dînsa. Apoi, după puţine zile, a venit şi comitul, întorcîndu-se din Bitinia şi iarăşi silind-o în chipul cel dintîi pe Teodoti, cu cuvinte bune şi cu îngroziri, o îndemna pe ea către amîndouă fărădelegile, adică către necuraţii idoli şi către necurată nuntă. Văzînd cum că nimic nu sporeşte, apoi înştiinţîndu-se şi despre Anastasia, care era acolo, s-a umplut de mare mînie şi îndată luînd pe Anastasia şi legînd-o, a dat-o judecăţii. Pe Teodotia, împreună cu copiii săi a trimis-o legată la Nichita, antipatul Bitiniei, spunîndu-i prin scrisoare toate cele despre ea.

Adusă fiind fericita Teodotia la antipatul acela şi în divan fiind întrebată şi fiind îngrozită cu munci grele, fiul ei cel mai mărişor, cu numele Evod, a zis atunci: "Noi, o! judecătorule, nu ne temem de muncile omeneşti, care s-au obişnuit a mijloci trupului nestricăciune, iar sufletului nemurire, ci ne temem de Dumnezeu Care are putere să piardă sufletul şi trupul în gheena cea de foc!" Iar judecătorul îndată a poruncit ca înaintea maicii sale să-l bată pe copil cu vergi pînă la sînge. Maica, privind la aceea, se bucura şi întărea pe fiul său cu cuvinte ca să rabde cu bărbăţie. După aceasta a dat pe sfînta unui om desfrînat şi înverşunat, cu numele Ertac, căruia îndată ce s-a apropiat de dînsa, i s-a schimbat faţa şi a început a-i curge sînge din nas. Apoi a strigat către antipat: "Vai mie, cum am pus mîna pe Teodotia, am văzut un tînăr încuviinţat şi preastrălucit, care mi-a dat o palmă atît de tare încît mi-a zdrobit nările".

Acestea auzindu-le neînţelegătorul acela şi o minune ca aceasta văzînd-o, în loc să cunoască pe Dumnezeu, Care păzeşte curăţenia celor cu întreagă înţelepciune, el mai vîrtos a înnebunit şi nu a crezut, ci a socotit că este vrăjitorie şi ispitea pe muceniţă cu înfricoşări, zicînd: "De nu te vei închina nemuritorilor zei, vei vedea înjunghiaţi înaintea ta

pe iubiţii tăi fii". Iar sfînta a zis: "Aceasta o şi doresc, ca fiind vie, să trimit către Stăpînul Hristos pe fiii mei, la limanul cel mîntuitor şi atunci şi eu să le urmez, ca împreună să ne veselim totdeauna". Cuvintele acelea foarte mult au tulburat pe tiran. Pentru aceea a poruncit să ardă un cuptor, în care a intrat maica cu fiii, bucurîndu-se şi mulţumind Domnului. Şi astfel şi-au dat sfintele lor suflete în preacuratele Lui mîini. În acest chip Sfînta Teodotia, cu fiii săi, au primit fericitul sfîrşit.

Sfînta Anastasia, vindecătoarea de răni, în acea vreme era ţinută în legături la ighemonul Iliricului. Acela fiind iubitor de aur şi auzind că Anastasia este din cei bogaţi şi are avere multă, a chemat-o la o parte şi i-a zis: "Te ştiu pe tine o, femeie, că eşti bogată şi eşti credincioasă. Deci, ascultă porunca Hristosului tău, Care vă porunceşte să treceţi cu vederea toate bogăţiile şi să vă faceţi săraci. Lasă-mi bogăţia ta, împlinind astfel porunca lui Hristos şi din mîinile noastre te vei elibera; apoi, fără de temere şi neoprită, vei sluji Dumnezeului tău".

Preaînţeleapta Anastasia la aceasta a răspuns cu bună înţelegere: "Dar o! judecătorule, este în Evanghelie zis de Hristosul meu: *Vindeţi averea ta şi o dă săracilor şi vei avea comoară în cer.* Dar tu, fiind bogat, cine ar fi atît de nebun ca să-ţi dea ţie bogăţiile, care sînt ale săracilor. Aceluia ce vieţuieşte în desfrînări şi mîncăruri bune, cine ar fi atît fără de minte ca să-ţi dea ţie hrana celor flămînzi? De te voi vedea pe tine flămînd şi însetat, gol şi bolnav şi aruncat în temniţă, atunci cu cuviinţă voi face ţie ceea ce ni se porunceşte nouă de Hristos".

Ighemonul, mîniindu-se, a închis-o într-o temniţă întunecoasă şi a chinuit-o cu foamea timp de treizeci de zile, dar ea se hrănea cu nădejdea către Hristos, Domnul său, căci Acela îi era hrană dulce şi mîngîiere întru strîmtorare. În toate nopţile i se arăta Sfînta muceniţă Teodotia, care umplea inima ei de bucurie şi o întărea. Şi vorbind multe cu dînsa, odată a întrebat-o: "Cum vine ea la dînsa după moarte?". Iar Teodotia i-a spus că sufletelor mucenicilor li s-a dat acest dar deosebit de la Dumnezeu, ca, după ducerea lor de la cele pămînteşti, să vină la cei care ar voi să vorbească cu dînşii şi să-i mîngîie. După ce au trecut treizeci de zile, văzînd-o ighemonul, că n-a slăbit de foame, ci este sănătoasă şi cu faţa luminată, s-a mîniat asupra celor ce au străjuit-o, socotind că i-au dat hrană şi, închizînd-o într-o temniţă mai întunecoasă, pecetluind-o cu pecetea sa şi punînd strajă mai credincioasă, alte treizeci de zile a chinuit-o cu foame şi cu sete. Iar ea ziua şi noaptea se hrănea şi se adăpa cu lacrimi, neîncetat rugîndu-se lui Dumnezeu.

Scoţînd-o după aceasta şi văzînd neschimbarea feţii ei, a osîndit-o la moarte, împreună cu alţi osîndiţi, pentru felurite faceri de rele, să se înece în mare. Şi era între dînşii un bărbat drept- credincios, cu numele Evtihian, care pentru Hristos fiind lipsit de toată averea sa, spre aceeaşi moarte îl ducea. Deci, punîndu-i pe toţi în corabie, i-au dus pe mare. Ajungînd în mijlocul mării, ostaşii s-au suit într-un barcă ce era pregătit pentru dînşii, iar corabia cu osîndiţi, sfredelind-o în multe locuri şi făcînd-o să se scufunde, ei au ieşit la mal.

Cînd era să se înece corabia, deodată cei ce erau în corabie au văzut pe Sfînta muceniţă Teodotia îndreptînd corabia către mal şi aşa au plutit fără primejdie. Toţi cei osîndiţi, văzînd acea minune şi fiind mîntuiţi de înecare, au căzut la picioarele celor doi creştini, adică înaintea lui Evtihian şi a Anastasiei, vrînd să se facă creştini. Deci, ieşind fără vătămare la mal, au fost învăţaţi credinţa în Domnul nostru Iisus Hristos de către cei doi şi s-au botezat. Toate sufletele care s-au mîntuit de înecare şi au crezut în Hristos erau o sută douăzeci. Înştiinţîndu-se despre aceasta ighemonul şi prinzîndu-i pe toţi, i-a pierdut cu felurite chinuri. Iar pe Sfînta Muceniţă Anastasia a poruncit să o întindă între patru stîlpi, să o lege şi să o ardă cu foc.

Astfel s-a săvîrşit nevoinţa pătimirii sale, fericita vindecătoare de răni, dezlegîndu-se din legăturile cele trupeşti şi ducîndu-se către dorita uşurare cerească. Iar sfîntul ei trup, cerîndu-l de la femeia ighemonului o oarecare femeie dreptcredincioasă, cu numele Apolinaria, l-a luat nevătămat de foc şi l-a pus în grădina casei sale. Apoi, după o vreme, încetînd prigoana, a ridicat biserică peste mormîntul ei. După mulţi ani acele cinstite moaşte ale Sfintei Muceniţe Anastasia au fost aduse în Constantinopol, spre apărarea şi mîntuirea cetăţii şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, preamărit, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pătimirea celor zece Sfinţi Mucenici din Creta
(23 decembrie)

Ţinînd Decie sceptrul împărăţiei Romei, a pus în insula Creta pe un ighemon, asemenea cu dînsul la nume şi la obicei, căci se asemăna împăratului său cu asprimea, cu tirania şi cu prigoana creştinilor. Acesta, sosind în insula Creta, a poruncit să caute spre a munci pe toţi cei ce cred în Hristos. Deci, se aduceau la dînsul cei tari în credinţă, pe care, după multe ispitiri şi munci, cu felurite morţi îi pierdea. În acea vreme o ceată, în număr de zece bărbaţi aleşi, a fost prinsă şi adusă la cel ce-i căznea. Aceştia erau cu neamul din diferite cetăţi: Teodul, Satornic, Evpor, Ghelasie şi Evnichian erau din cetatea Gortiniei; Zotic din Hios, Pompie şi Agatopul din Epinia, Vasilid din Chidonia şi Evarest din Iracleea. Toţi se sîrguiau a merge către cetatea din cer.

Aceştia, stînd înaintea muncitorului, au răspuns cu mult curaj şi au arătat multă bărbăţie. Pe ce cale a muceniciei n-au călătorit? Ce fel de muncă n-au biruit-o cu răbdarea! Bătuţi fiind, munciţi, tîrîţi pe pămînt, cu pietre ucişi, batjocoriţi, scuipaţi şi tot felul de batjocuri răbdînd treizeci de zile. Iar în douăzeci şi trei ale lunii decembrie, pregătindu-se zi de judecată şi şezînd ighemonul în divan, s-au adus răbdătorii de chinuri la întrebarea cea mai de pe urmă, fiind plini de îndrăzneală şi de suflet. Ighemonul se îndrăcea cu iuţimea şi cu nebunia, sîrguitor fiind spre a-i tortura, ca să-i omoare cumplit, însă aceştia erau gata a răbda pînă la suflarea din urmă.

Căutînd ighemonul asupra lor cu faţa mînioasă, a zis: "Care este nebunia voastră că nici nevoia, nici vremea nu v-au putut învăţa pe voi a cunoaşte ce este de folos?" Apoi, ca şi cum i-ar fi înfricoşat cu mînia, a zis: "Jertfiţi zeilor iar de nu, eu mai mult nu voi zice vouă nimic, ci voi veţi cunoaşte cine este Decie, căruia nu voiţi a vă supune". La acestea au răspuns mucenicii: "Noi, o! ighemoane, şi cu cuvîntul şi cu lucrul în vremea cea îndelungată bine v-am adeverit, că nici zeilor nu vom jertfi, nici poruncii voastre nu ne vom supune". Iar ighemonul, tăind cuvîntul lor a zis: "Dar nu ţineţi seamă nici de munci o, răilor?"

Sfinţii au răspuns: "Nicidecum nu ne temem de munci, ci încă îţi mulţumim prea mult că ne-ai pregătit acest fel de ospăţ duhovnicesc (muncile cele pentru Hristos) şi l-ai pus înaintea noastră". Ighemonul a zis: "Dar nu va fi aşa, căci veţi cunoaşte cît este de mare puterea zeilor, pe care voi îi huliţi fără ruşine şi nici nu vă ruşinaţi de atîţia bărbaţi preaînţelepţi ce stau înainte, care cinstesc pe Die, cel mai întîi dintre zei, apoi pe Ira şi pe Rea, cum şi pe ceilalţi. Căci acum atît de mult veţi fi chinuiţi cu munci, încît nu numai îndrăzneala voastră se va pierde, ci şi alţii se vor înfricoşa, care vor fi asemenea ca voi, neascultători, numai de se vor afla unii ca aceia".

La aceasta iarăşi au răspuns bărbaţii cei curajoşi: "Pentru Die şi pentru maica lui Rea, nimic să nu grăieşti, ighemoane, căci nu vorbeşti către cei ce nu ştiu. Noi am auzit de la părinţii noştri despre neamul lui, despre viaţa şi năravurile lui şi chiar de mormîntul lui; de voieşti, acum îl vom arăta ţie. El s-a născut în Creta şi era un desfrînat şi necurat, încît este ruşine a vorbi despre viaţa lui, iar, prin meşteşugul vrăjilor şi al farmecelor, îşi schimba chipul cel adevărat într-altul pentru prea mare neînfrînare. Iar unii, de aceeaşi patimă fiind stăpîniţi, au urmat vieţii lui, pentru că ce este mai lesne decît aceasta, adică a urma răului, apoi au scornit că este zeu şi, zidindu-i capişte, i-au adus jertfă şi ceea ce le plăcea lor, aceea şi zeului lor se socotea, că este bine primită. Şi nu numai aşa cugetau, ci astfel despre acel zeu, dar, vai, încă şi cuviincios lucru socoteau a vieţui cu neînfrînarea".

Acestea grăind dumnezeiasca ceată, ighemonul se întărîta, apoi se mînia şi poporul, repezindu-se ca să apuce pe mucenici, pe care i-ar fi rupt cu mîinile de nu i-ar fi oprit Decie. Poruncind să fie tăcere, gîndea ce fel de moarte mai cumplită să le dea. Apoi îndată, după porunca ighemonului, mîinile muncitorilor au răpit pe sfinţi, spre a le da diferite chinuri, unora unele, iar altora altele. Însă cruzimea şi mărimea durerilor erau pentru toţi asemenea. Pentru că unii dintr-înşii erau spînzuraţi şi cu unghii de fier strujiţi, vinele li se rupeau şi carnea le cădea la pămînt, iar alţii cu pietre şi cu pari ascuţiţi erau răniţi pe coaste pînă la oase. Alţii cu plumb fiind bătuţi, li se dezlegau încheieturile, li se sfărîmau şi se rupeau oasele, iar alţii într-alt chip erau schingiuiţi, încît nu poate urechea să audă de acele munci cumplite. Căci, precum celor ce sînt miloşi le este nesuferit a privi la acelea, dar auzindu-le, numărîndu-le este şi mai greu. Însă mucenicii, unele ca acestea primindu-le cu mare înlesnire, cu mulţumire, le răbdau cu bărbăţie, încît păreau că se mîhnesc pentru lipsa unor munci mai mari.

Deci toţi alergau la dînşii, ca spre un lucru nou şi de mirare, adică şi necredincioşii şi credincioşii. Însă cei care păzeau credinţa în taină, alergau să se minuneze de bărbăţia pătimitorilor şi singuri să se întărească în credinţă, iar necredincioşii ca să-şi bată joc de răbdarea sfinţilor şi să se bucure de rănile lor, uitîndu-se la muncile cele cumplite. Drept aceea, nu numai că nici unul nu era mişcat spre milostivire, ci mai vîrtos spre cruzime îndemnîndu-l şi pe ighemon şi pe muncitori. Astfel invitau aceştia pe ighemon, iar el poruncea şi muncitorii săvîrşeau ceea ce li se poruncea.

Apoi crainicul striga: "Cruţaţi-vă, supuneţi-vă domnilor, jertfiţi zeilor". Iar mucenicii, în mijlocul atîtor dureri şi munci, erau mai presus de toate, cu bărbăţia şi cu răbdarea, mai presus de popor şi de crainic, de muncitori şi de însuşi ighemon. Şi, mai înainte de toate, erau mai presus decît domnul lor, satana şi decît toate puterile lui, pentru că toţi într-o unire şi într-un glas, strigau: "Creştini sîntem, a lui Hristos jertfă, a lui Hristos junghiere şi de-ar fi trebuinţă şi de mii de ori să murim, vom muri cu osîrdie".

Dacă a văzut că toate muncile nu se bagă în seamă de sfinţii mucenici, Decie, deznădăjduind, i-a condamnat la moarte. Deci sfinţii erau duşi spre ucidere de sabie, la un loc puţin mai departe de cetatea Alonium. Către acest loc grăbindu-se răbdătorii de chinuri au arătat un lucru nou; căci în toată alergarea muceniciei, fiind cu un suflet şi cu un cuget, se grăbeau care dintr-înşii să ia primul cununa muceniciei. Dar această ceartă a potolit-o, Teodul, fiind unul din acea dumnezeiască ceată, zicînd că acela va fi mai întîi dintre dînşii, care îşi va da capul sub sabie mai pe urmă decît toţi, pentru că văzînd tăierea celorlalţi şi moartea, nu se va înfricoşa şi nici nu va arăta vreo mîhnire sau schimbare a feţii. Atunci cu adevărat mai ales se va arăta minunat nevoitor şi biruitor.

Plăcînd tuturor acest cuvînt al lui Teodul, au adus mai întîi cîntare lui Dumnezeu: *Bine este cuvîntat Domnul, Care nu ne-a dat spre vînarea dinţilor lor. Sufletul nostru ca o pasăre s-a izbăvit de cursa vînătorilor*, şi celelalte ale acestui psalm. Apoi venind la locul cel numit, a făcut fiecare din ei rugăciune, zicînd: "Iartă, Doamne, pe robii Tăi şi primeşte vărsarea sîngelui nostru pentru noi, pentru rudeniile noastre şi prieteni şi pentru toată patria, ca să scape din întunericul necunoştinţei şi cu ochi curaţi să vadă buna credinţă, să Te cunoască pe Tine, Lumina cea adevărată, o! Împărate veşnic". Astfel, rugîndu-se fiecare dintr-înşii, li se tăia sfîntul şi purtătorul de biruinţă cap, iar sufletele lor se înălţau cu bucurie către Hristos Dumnezeu.

După tăierea sfinţilor, ducîndu-se gealaţii, unii cunoscuţi au rămas să adune trupurile lor şi le-au îngropat cu cinste. Apoi, încetînd goana şi strălucind sfînta credinţă, fericitul Pavel, episcopul Romei celei noi, adică al cetăţii marelui Constantin, mergînd în insula Creta, a aflat nestricate moaştele acelor sfinţi, zece la număr şi le-a adus cu mare cinste în împărăteasca cetate, spre apărarea ei şi spre ajutorul tuturor celor ce le trebuiau ajutor. Cu ale căror rugăciuni să ne învrednicim şi noi a fi părtaşi bunătăţilor cereşti, pregătite lor cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia cu Părintele şi cu Sfîntul Duh se cuvine cinstea şi slava în veci. Amin!

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Nifon, Episcopul cetăţii Constanţianei, din Egipt (23 decembrie)

În zilele împăratului Constantin cel Mare era în Constantinopol un boier al palatului împărătesc, cu numele Savatie, care era iscusit în războaie şi a fost ridicat de împărat la rangul de stratilat (general) al mitropoliei. Apoi, mergînd în locul acela, a fost primit de toţi cu multă cinste şi ceremonie şi mai ales de cel dintîi boier al cetăţii aceleia, cu numele Agapit, care, mergînd adeseori la stratilat, avea cu sine pe fiul său, Nifon, copil ca de opt ani. Într-una din zile, vorbind cu Agapit, voievodul a întrebat dacă copilul ştie carte. El a răspuns că nu ştie, fiindcă cetatea aceasta este lipsită de dascăli. Voievodul a zis: "În Constantinopol se află dascăli iscusiţi şi dacă voieşti trimite-l la casa mea să înveţe Sfintele Scripturi". Auzind aceasta, Agapit s-a bucurat foarte mult şi, mulţumind lui Savatie, i-a dat pe copil şi l-a trimis la Constantinopol în casa sa.

Mergînd acolo, Nifon a fost primit cu dragoste de femeia lui Savatie şi a fost dat la un dascăl iscusit şi temător de Dumnezeu, numit Petre, care era preot şi locuia în casa voievodului, ca să înveţe de la dînsul Sfintele Scripturi. Deci, începînd Nifon a învăţa, se sîrguia cu multă osîrdie. Aşa dor avea ca să înveţe, încît chiar cea mai mare parte a nopţii zăbovea să-şi înveţe lecţiile sale. De aceea, în puţin timp, a învăţat mult, pentru că era isteţ la minte şi se silea ca mai mult să se deprindă la învăţătură, avînd fericitul multă evlavie către cele dumnezeieşti. Era bun la obicei, blînd şi smerit. Alerga la sfintele slujbe ale Bisericii, ascultînd nevoinţele mucenicilor ce se citeau, pentru care se minuna de osîrdia şi mărimea de suflet pe care au arătat-o sfinţii. Apoi, unde afla vieţile sfinţilor cuvioşi şi ale mucenicilor, le citea cu multă dragoste şi luare-aminte şi avea de la dînsele mult folos. Pentru aceea iubea foarte mult liniştea, tăcerea, blîndeţea şi smerenia, încît toţi se minunau că la o vîrstă ca aceea copilărească, împlinea lucrurile bătrînilor.

Cuviosul Nifon avea încă şi multă milostivire către săraci şi îi îngrijea cît putea, dîndu-le cele de trebuinţă. Auzind de la un oarecare bărbat duhovnicesc că, pe lîngă celelalte fapte bune, se cuvine să păzească şi fecioria, zicea în sine: "Oare putea-voi să împlinesc această faptă bună? Pentru că, a scăpa cineva de aprinderea trupului, îi trebuie mare silinţă. Cu toate acestea, de astăzi înainte, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mai privesc mai mult la faţă de femeie". De atunci foarte mult lua aminte de sine şi nu mai privea la nici o femeie.

După ce a crescut cu vîrsta şi a sporit în fapte bune, şi-a adus aminte de părinţii săi şi de patria sa. Deci voia să plece de la Constantinopol, iar femeia stratilatului, neavînd fii şi văzînd viaţa şi faptele bune ale lui Nifon, căuta să-l oprească acolo, ca să-l facă fiu de suflet şi moştenitor al averii lor. Neputînd să-l împiedice de la aceasta, fiindcă Nifon avea multă dorinţă să se ducă la părinţii săi, se afla în mare mîhnire. Văzînd-o pe dînsa

întristată mai marele curţii sale şi aflînd pricina, i-a zis ei ca să-i dea lui în purtare de grijă pe Nifon şi el îl va face să uite de părinţii săi şi de patria sa.

Luîndu-l pe el mai marele curţii, îl ducea la adunările desfrînaţilor şi răsfăţaţilor tineri. Nifon, tînăr fiind şi fără răutate, ca să aibă o oarecare mîngîiere în întristarea ce avea pentru părinţii săi, s-a dat la mîncări, la băuturi şi la benchetuiri, căci tinereţea cu uşurinţă se pleacă la unele ca acestea şi adeseori, după judecata cea de obşte, vorbele cele rele strică obiceiurile cele bune. Apoi, întunecîndu-se la minte din beţie, cel mai înainte tăcut, blînd şi smerit s-a făcut mult vorbitor, bîrfitor, ocărîtor şi luător în rîs, cîntător de cîntece deşarte, jucător şi răsfăţat. Şi uitînd cu totul pe părinţi, rudenii şi patria sa, părăsind şi învăţătura şi de faptele cele bune depărtîndu-se, se îndeletnicea cu totul în desfătări şi beţie.

Văzîndu-l pe dînsul un cucernic şi un bun creştin, cu numele Vasile, într-o ticăloasă stare ca aceasta, îi zicea adeseori: " Vai ţie, Nifone! că eşti numai cu trupul viu, iar cu sufletul ai murit acum şi numai umbra ta umblă înaintea oamenilor". Dar Nifon nu băga în seamă cuvintele acelea. Alteori începea a suspina şi a plînge pentru păcatele sale, însă, fiind atras de obiceiurile cele rele, ca într-o mare se afunda în lucrurile cele necurate, deznădăjduindu-se de a sa mîntuire şi zicînd: "Eu de acum am pierit şi nu pot să mă mai întorc la pocăinţă, de aceea măcar aici să mă îndulcesc cu plăcerile acestea pămînteşti". Atît de mult îi împietrise diavolul inima lui, încît nici rugăciune nu putea să facă vreodată, avînd totdeauna în sine o piatră pe inima sa. Iar doamna aceea, unde îşi avea locuinţa sa Nifon, văzînd viaţa lui răzvrătită, se mîhnea în sine zicînd: "Vai mie, de unde mi-a venit această năpastă!". De multe ori îl certa, ocărîndu-l şi chiar bătîndu-l, însă el neîndreptat petrecea.

Aceasta s-a povestit spre arătarea milostivirii celei mari a lui Dumnezeu, care face om cinstit din nevrednic şi din păcătoşi face drepţi, că nu este păcat care să poată birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Apoi şi noi, păcătoşii, să avem chip ca să nu ne deznădăjduim prin înecarea întru multe fărădelegi, ci să ne îndreptăm prin pocăinţă ca şi acesta care bine s-a îndreptat. Căci cel ce era vas al păcatului, acela mai pe urmă, prin pocăinţa cea adevărată, s-a făcut vas ales al lui Dumnezeu, al Sfîntului Duh, precum îndată vom arăta.

Nifon avea un prieten cu numele Nicodim, care venind şi privind cu mirare la faţa lui s-a înspăimîntat, însă tăcea. Apoi Nifon a zis: "Ce priveşti aşa la mine ca la un necunoscut?" Nicodim a răspuns: "Crede-mă, frate, că niciodată nu te-am văzut într-acest chip precum te văd acum, căci faţa ta este înfricoşată ca de arap". Acestea auzindu-le, tînărul s-a înfricoşat şi s-a ruşinat, acoperindu-şi faţa cu mîna, apoi s-a dus mîhnit. Şi mergînd pe cale îşi zicea: "Vai mie, păcătosul, dacă în lumea aceasta sînt negru cu sufletul şi cu trupul, dar la judecata lui Dumnezeu cum voi fi? Cum mă voi arăta feţei lui Dumnezeu? Amar mie, pătimaşul, unde eşti acum suflete? Vai mie, ce voi face, oare mă voi putea pocăi? Căci cum voi zice lui Dumnezeu, miluieşte-mă, făcînd atîtea lucruri neplăcute înaintea lui?"

Acestea şi multe zicînd în sine, a venit acasă mîhnit şi necăjit şi se tulbura de gîndurile cele potrivnice. Pentru că gîndurile cele bune îi ziceau: "Fă rugăciune noaptea către Dumnezeu, că precum voieşte El, astfel să rînduiască cele pentru tine". Cele rele îi ziceau: "De vei face rugăciune te vei îndrăci şi vei fi tuturor de rîs". Şi i se aducea în minte frică de la diavolul, care îi tulbura sufletul foarte rău. Iar el, abia întărindu-se puţin, şi-a zis: "Cînd umblam în desfrînare nici un rău nu m-a întîmpinat, iar acum, cînd voiesc a mă ruga lui Dumnezeu, voi pătimi ceva rău? Blestemat să fii tu, necuratule şi vicleanule diavol, care-mi aduci unele ca acestea?" Făcîndu-se noapte, s-a sculat din pat şi a început a plînge şi a se bate cu mîinile în piept, zicînd: "Cum am vieţuit cu bună credinţă şi cu obiceiuri bune, în anii mei cei dinainte iar acum am murit, rănindu-mă cumplit cu păcatele! Doamne, Dumnezeul meu, spre Tine am nădăjduit, mîntuieşte-mă ca nu cumva diavolul să răpească ca un leu sufletul meu, nefiind Cel ce izbăveşte".

Stînd el la rugăciune şi căutînd către răsărit, iată a venit o negură întunecată ce s-a apropiat de dînsul şi l-a aruncat în boală şi în frică peste măsură. Atunci Nifon se înspăimîntă şi zăcea în patul său, suspinînd şi plîngînd pentru păcatele sale. Iar dimineaţa a venit în biserică şi, ridicîndu-şi ochii, a căutat spre icoana Preacuratei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, şi suspinînd, a zis: "Miluieşte-mă, apărătoarea creştinilor, ceea ce eşti cu dar dăruită, curată, ajută-mi pentru mila ta cea mare, că tu eşti nădejdea celor ce se pocăiesc". Acestea zicînd, chipul Maicii Domnului a căutat la dînsul cu faţa veselă şi blîndă.

Văzînd Nifon această minune, s-a mirat şi a început a se bucura şi a se veseli cu inima. Apoi a zis: "O! adîncul iubirii de oameni a lui Dumnezeu, cît de mare este mulţimea milei Tale, Doamne, pe care o arăţi asupra celor ce greşesc înaintea Ta! Pentru aceea ai făcut şi pe Preacurata Maica Ta ca să fie rugătoare către mărirea Ta". Apoi, rugîndu-se mult şi sărutînd cu dragoste icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a ieşit zicînd în sine: "Vezi, ticăloase suflete, cît ne iubeşte Dumnezeu, chiar cînd noi singuri fugim de El. Iată, ne-a dat nouă spre apărare Preacurata Maica Sa, iar noi, chiar şi pe această ajutătoare o trecem cu vederea". Şi, astfel mîngîindu-se, a preamărit pe Dumnezeu.

După aceasta i s-a arătat diavolul în vedenie, în somn, în chipul unui copil, care-i era tovarăş întru fărădelegi şi stătea împotriva lui foarte supărat şi foarte mîhnit. Spre acela căutînd, Nifon a zis: "Pentru ce eşti aşa mîhnit?" Iar diavolul a răspuns: "Iată, trei zile sînt de cînd ai fost la prietenul tău Nicodim şi te-ai răzvrătit. Pentru aceasta mă întristez că nu pot suferi a mă trece cu vederea". Nifon i-a zis: "Şi ce întristare ai tu?" Diavolul şi-a întors faţa şi nu i-a dat nici un răspuns. Nifon, îndată deşteptîndu-se, a priceput că diavolul se întristează pentru pocăinţa sa. Deci sculîndu-se degrabă a alergat la biserică şi, pironindu-şi mintea şi ochii către icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, s-a rugat pînă cînd iarăşi a văzut-o zîmbind şi a simţit în inima sa o plăcere dumnezeiască.

Într-una din zile, mergînd în biserică la rugăciune, a văzut un om făcînd fărădelege pe cale şi l-a osîndit în mintea sa. Şi venind în biserica lui Dumnezeu şi ridicîndu-şi ochii, după obicei, către icoană, îndată a văzut pe Preasfînta Născătoare de Dumnezeu cu faţa

înfricoşată şi posomorîtă, întorcîndu-se de către dînsul. Iar Nifon s-a spăimîntat foarte şi, căutînd în jos, şi-a zis: "Vai mie, păcătosul, numai o bucurie aveam, adică chipul tău, Stăpînă Preasfîntă, iar acum şi acesta îşi întoarce faţa şi nu ştiu pentru ce vină". Apoi, adunîndu-şi gîndurile, abia şi-a adus aminte că a osîndit pe cel ce păcătuia şi a priceput că pentru aceea Maica Domnului îşi întoarce faţa sa de la dînsul.

Deci, suspinînd din adîncul inimii, a zis cu plîngere: "Dumnezeule, iartă-mă pe mine păcătosul, căci, iată, am răpit slava şi dregătoria Ta şi am osîndit pe aproapele meu, mai înainte de a-l judeca Tu. Însă miluieşte-mă, Stăpîne, căci spre Tine nădăjduieşte sufletul meu şi de acum nu voi mai osîndi niciodată pe fratele meu". Acestea şi mai multe zicînd, cu lacrimi a căutat iarăşi către icoană şi a văzut-o zîmbind ca şi mai înainte. De atunci cu mare pază a început a se feri de a mai osîndi. Deci, totdeauna cînd i se întîmpla a greşi cu ceva, apoi Preacurata Maica lui Dumnezeu îşi întorcea faţa sa şi cu aceasta se osîndea Nifon şi se îndrepta.

Odată, scoţînd el apă cu ciutura, l-a împiedicat diavolul şi, alunecînd cu amîndouă, picioarele a căzut în puţ şi afundîndu-se s-a apucat de ciutură şi a strigat: "Stăpînă, ajută-mi!" Şi îndată s-a aflat în puţ pe un lemn, fiind nevătămat. De atunci, cunoscînd că Născătoarea de Dumnezeu îl păzeşte, a început de-a pururea a avea numele ei pe buzele sale. După aceasta, i s-a întîmplat a se îmbolnăvi, de la praznicul Învierii lui Hristos pînă la ziua înjumătăţirii şi într-acea boală nimic alt nu zicea, decît numai: "Slavă Dumnezeului meu, slavă Ajutătoarei mele, Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, Fecioarei Maria". Iar luni, mai înainte de înjumătăţire, s-a rugat, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, învredniceşte-mă a mă împărtăşi cu Sfintele Taine în ziua înjumătăţirii, pentru că foarte însetat este sufletul meu a se sătura de preacurat Trupul Tău.

După ce a adormit, i s-a făcut lui vedenia aceasta: Două femei preastrălucite treceau pe lîngă patul lui, în asemănarea purtătoarelor de mir: una era îmbrăcată în porfiră şi ţinea o stîlpare de măslin, iar cealaltă, asemenea ei, mergea în urmă, purtînd un vas mic plin de sfinţenie; mai ţinea şi o papură muiată în untdelemn sfînt şi venind către pat a stat. Şi a zis cea îmbrăcată în porfiră, către cealaltă: "Vezi, Anastasio, de ce pătimeşte tînărul acesta?" Anastasia a răspuns: "Acesta pătimeşte de focul limbii sale, căci, pe cînd era sănătos, gura lui nu era îngrădită şi acum se pedepseşte de Domnul ca să nu se osîndească dincolo, fiindcă foarte mult îl iubeşte Dumnezeu şi-l ceartă; iar tu, Doamnă, de voieşti, miluieşte-l şi ajută-i lui".

Cea îmbrăcată în porfiră a răspuns: "Îl voi milui, numai să-l duci unde mergem şi noi". Deci, luîndu-l de mînă, Anastasia l-a dus în biserica Sfinţilor Apostoli. Apoi a zis către dînsa cea cu porfiră: "Ia untdelemn din candela ce arde în altar şi-l unge de la cap pînă la picioare". Iar aceea, ungîndu-l, a zis: "Vezi Stăpînă, iată, am făcut după porunca ta". Cea cu haina de porfiră a zîmbit şi a zis: "Acesta este semnul milostivirii pentru care am venit". Atunci i-a dat lui Nifon stîlparea cea de măslin, pe care o ţinea în mînă şi i-a zis: "Vezi şi cunoaşte că stîlparea aceasta este din darul Domnului şi o dau ţie, pentru că

acum a vărsat preaînduratul Dumnezeu mila Sa asupra ta. Iar tu de acum înarmează-te împotriva diavolilor şi vei călca pe dînşii ca pe fîn".

Nifon i s-a închinat la picioare şi, deşteptîndu-se, a cunoscut că vedenia aceea a fost binecuvîntarea Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, apoi îndată s-a făcut sănătos şi a început a umbla. A doua zi, marţi, s-a întărit cu hrană, iar în ziua înjumătăţirii, venind în biserică cu multă bucurie, s-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine.

Astfel fericitul Nifon, cu ajutorul lui Dumnezeu îndreptîndu-şi viaţa sa, s-a lepădat de lume şi s-a făcut monah. Se sîrguia întru mari nevoinţe şi osteneli, omorîndu-şi trupul, supunîndu-l duhului şi petrecîndu-şi zilele sale în lacrimi şi în aspră pocăinţă. Îşi punea pază gurii sale, foarte mult păzindu-se de cuvinte deşarte şi cu atît mai vîrtos de cuvinte necurate sau de dosădiri şi de clevetiri. După aceea şi-a făcut orînduială ca să se lovească cu pumnul de cîte patruzeci de ori, dacă i s-ar mai întîmpla vreodată a mai grăi vreun cuvînt netrebnic sau de hulă. Apoi, punînd o piatră în gură, o purta multă vreme zicînd către sine: "Mai bine îţi este ţie, nelegiuitule, a mînca piatră, decît a grăi vreun cuvînt rău".

Adeseori se închidea în coliba sa şi, dezbrăcîndu-se de haine, se bătea peste tot trupul său, şi-atît se rănea, încît uneori şi carnea cădea de pe dînsul, dar astfel se înarma tare împotriva vrăjmaşului celui nevăzut. Dar şi acela mult război făcea cu dînsul, făcîndu-i ispită şi vrînd a birui bărbăţia lui nebiruită.

Pe cînd se ruga, i se arăta diavolul, uneori în chip de pasăre, sărind pe dinaintea lui; iar alteori în chip de cîine negru, repezindu-se asupra lui, ca să-l înfricoşeze şi să-i curme rugăciunea, dar el îl izgonea cu semnul Sfintei Cruci.

Cînd era flămînd, diavolul îi aducea felurite bucate de peşte şi de carne şi mîncăruri dulci, iar fericitul zicea: "Bucatele nu ne vor pune pe noi înaintea lui Dumnezeu. Singur mănîncă, diavole, bucatele tale sau du-le acolo unde consideră oamenii pîntecele ca pe un Dumnezeu". Cînd priveghea sfîntul, diavolul îi aducea dormitare şi somn fără măsură, dar simţindu-l fericitul, lua un băţ şi se bătea pe sine tare, zicînd: "Ţi-am dat de mîncare şi de băut, iar tu voieşti să şi dormi? Iată eu cu toiagul te voi odihni pe tine".

Odată simţind în sine război trupesc, toată săptămîna n-a gustat din pîine şi se chinuia cu foamea şi cu setea pînă cînd a omorît în sine patima cea vătămătoare. Iar cînd înseta mult, turna apă într-un vas şi-l punea înaintea sa şi căutînd la dînsa zicea: "Cît este de dulce această apă". Şi luînd puţină apă în gură, o simţea cu limba dar o vărsa pe pămînt. Însă diavolul, nesuferind atîta răbdare ca a fericitului, a strigat în gura mare: "M-ai biruit, Nifone". Dar Sfîntul Nifon, cu puterea şi cu ajutorul lui Dumnezeu, iar nu cu nevoinţele sale şi cu înfrînarea, socotind de unde vine biruinţa asupra diavolului, îi răspundea: "Nu te biruiesc eu pe tine, ci puterea Dumnezeului nostru, care păzeşte pe robii Săi".

Apoi a îngăduit Dumnezeu asupra Cuviosului Nifon o ispită, pentru ca, lămurindu-se ca aurul în ulcea, să se afle vrednic de darul Lui. Iar ispita a fost aceasta, că i s-a întunecat

mintea patru ani, prin lucrarea diavolească. Odată, stînd la rugăciune de cu seară pînă dimineaţa, a auzit deodată un zgomot ca de tunet, mergînd din dreapta, pînă în stînga. Sfîntul s-a înspăimîntat şi se gîndea ce-o fi aceea. Şi îndată a venit diavolul, răcnind cu multă îngrozire şi mînie şi atît de mult a înfricoşat pe sfînt, încît şi mintea i s-a întunecat.

Abia venindu-şi în simţire, a vrut să se roage şi să se însemneze cu semnul Sfintei Cruci, dar diavolul a năvălit asupra lui zicînd: "Lasă rugăciunea şi nu mă voi mai lupta cu tine". Iar fericitul i-a răspuns: "Nicidecum nu te voi asculta, duhule necurat. Dacă ţi-a poruncit Dumnezeu ca să mă pierzi, apoi cu mulţumire primesc aceasta, iar de nu, cu ajutorul Celui preaînalt degrabă te voi birui pe tine". Iar diavolul a zis: "Te-ai înşelat, Nifone, nu există Dumnezeu; căci unde este El?"

Aceasta îi zicea mereu diavolul, răzvrătindu-i mintea şi întunecîndu-i-o. Iar sfîntul răspundea: "Tu, diavole, grăieşti ca nebunul, căci nebunul a zis întru inima sa: "Nu este Dumnezeu". Şi voia să facă rugăciunea, dar nu putea, căci cu buzele grăia, iar mintea sa i se răzvrătea. Atunci sfîntul era în mare mîhnire avînd mintea întunecată şi cu aceasta s-a lipsit şi de înţelegerea omenească, pătimind astfel. Cînd îşi venea puţin în simţire, diavolul nu înceta zicînd: "Nu există Dumnezeu". Atunci sfîntul zicea: "Chiar de voi fi desfrînat, chiar de voi ucide şi chiar de voi face orice alt rău, de Hristosul meu nu mă voi lepăda". Diavolul iarăşi zicea: "Ce grăieşti, oare este Hristos? Nu este Hristos, eu singur ştiu toate şi împărăţesc peste toţi. Ţie cine ţi-a spus că este Hristos sau Dumnezeu?" Şi sfîntul răspundea: "Nu mă vei putea înşela pe mine, stăpînire întunecată; depărtează-te de la mine vrăjmaşule a toată dreptatea". Iar diavolul nu se depărta, ci se lupta cu dînsul şi îi întuneca mintea, silindu-l a zice: "Nu este Dumnezeu".

Aşa a petrecut sfîntul patru ani, luptîndu-se cu diavolul şi silindu-se la rugăciune. Iar odată, rugîndu-se şi îndoindu-se despre Dumnezeu a căutat către icoana Mîntuitorului şi suspinînd din adîncul inimii a întins mîna spre icoană zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai lăsat pe mine. Vesteşte-mi dacă eşti tu Dumnezeu şi nu este altul afară de Tine, ca să nu mă plec către sfatul vrăjmaşului". Acestea zicînd a văzut faţa lui Hristos pe icoană strălucind ca soarele şi a primit miros de bună mireasmă. Apoi cuprinzîndu-se de spaimă s-a aruncat la pămînt zicînd: "Stăpîne, iartă-mă că te-am ispitit îndoindu-mă de Tine, Dumnezeul meu, iată, de acum cred că Tu singur eşti Dumnezeu şi Ziditor a toată făptura".

Pe cînd zăcea pe pămînt, şi-a ridicat ochii şi a privit icoana Mîntuitorului, unde a văzut un lucru minunat: chipul Stăpînului îşi întorcea ochii ca un om viu şi se mişcau şi sprîncenele Lui, iar Nifon a strigat: "Bine este cuvîntat Dumnezeul meu şi bine este cuvîntat numele slavei Lui, acum şi în veci, amin". De atunci a venit peste dînsul darul lui Dumnezeu, sfîrşindu-se acum al patrulea an al ispitei aceleia şi totdeauna se arăta cu faţa veselă şi luminată. Iar unii ziceau: "Oare ce s-a întîmplat acestuia, că multă vreme a umblat posomorît, iar acum se bucură şi se veseleşte".

Deci, sfîntul a luat îndrăzneală asupra diavolilor, de care se batjocorise, zicîndu-le: "Unde sînt acei care ziceau că nu este Dumnezeu". Şi-i biruia pe dînşii cu rugăciunea neîncetată. Apoi aducîndu-şi aminte de păcatele sale cele mai dinainte, zicea în sine: "Să mergem în biserică, păcătosule Nifon, ca să ne mărturisim păcatele noastre Domnului, că acolo ne aşteaptă Părintele îndurărilor". Deci, apropiindu-se de uşile bisericii, şi-a ridicat mîinile la înălţime şi a strigat cu suspinare amară: "Primeşte-mă Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, pe mine cel mort cu sufletul şi cu mintea. Primeşte pe hulitorul şi păcătosul, pe cel necurat cu sufletul şi cu trupul; primeşte pe neprietenul cel fără de ruşine. Nu-ţi întoarce faţa Ta şi nu zice, Stăpîne: Nu ştiu cine eşti. Ci, ia aminte la glasul rugăciunii mele şi mă mîntuieşte, ca Cel ce nu voieşti moartea păcătosului. Şi nu te voi lăsa nici nu mă voi depărta de la Tine, pînă cînd mă vei auzi şi îmi vei da iertare păcatelor mele".

Aşa rugîndu-se el, s-a făcut deodată un sunet mare din cer şi a văzut uimit în nori o faţă de bărbat preastrălucit şi mîinile i se vedeau întinse înaintea lui, cu care cuprinzînd pe fericitul, precum altădată părintele pe fiul cel desfrînat, săruta grumajii lui zicînd: "Bine ai venit aici, fiul meu cel necăjit, că mult am suspinat, mult m-am mîhnit de tine, încît ardea inima mea aşteptînd să te întorci la mine, seara şi dimineaţa. Acum mă bucur şi mă veselesc văzînd că te întorci la mine cu toată inima". Acestea mai pe urmă le-a spus Nifon ucenicilor săi, plîngînd foarte mult.

După aceasta, iarăşi rugîndu-se, i s-a arătat îngerul lui Dumnezeu, ţinînd un pahar plin cu mir, pe care l-a turnat deasupra capului său şi s-a umplut de bună mireazmă locul acela. Deci fericitul Nifon, atît de luminaţi îşi avea ochii minţii, încît cunoştea tainele inimii omeneşti şi cu îngerii vorbea ca şi cum ar vorbi cu nişte prieteni ai săi şi vedea pe diavoli cu ochii.

Odată, venind din biserica Sfintei Anastasia către coliba sa, a văzut lîngă porţile casei nişte femei desfrînate şi un înger în chip de tînăr plîngînd foarte mult. Sfîntul l-a întrebat de ce plînge. El a răspuns: "Eu sînt trimis de la Dumnezeu aici spre păzirea unui om, care acum se odihneşte în casa aceasta cu o desfrînată şi mă mîhneşte foarte mult, că nu voiesc a vedea fărădelegea ce o face el. Cum nu voi plînge, văzînd în ce fel de întuneric a căzut chipul lui Dumnezeu?" Iar fericitul a zis către dînsul: "Pentru ce nu-l cerţi pe el, ca să înceteze de a mai păcătui?" Şi îngerul a răspuns: "Nu am loc ca să mă pot apropia de dînsul, că, de cînd a început a păcătui, este rob al diavolilor şi eu nu mai am acum stăpînire asupra lui; pentru că Dumnezeu a făcut pe om stăpîn pe sine, arătîndu-i calea cea strîmtă şi cea largă, ca să umble pe care va voi".

Atunci Sfîntul Nifon zise către ucenicul său: "Nimic nu este mai înrăutăţit decît păcatul desfrînării, însă, desfrînatul, de se va pocăi, îl va primi Dumnezeu mai degrabă decît pe alţi nelegiuiţi, de vreme ce păcatul acesta este din fire, prin îndemnare diavolească şi se izgoneşte această patimă cu rugăciunea cea cu sîrguinţă şi cu mult post, cum şi cu alte chinuri ale trupului".

După aceea, sfîntul vedea cum diavolii, umblînd prin popor, ispitesc pe oameni, aducînd osîndiri, clevetiri, sfadă şi alte feluri de mîhniri. Odată a văzut un bărbat împlinindu-şi lucrul său şi iată a venit un arap la dînsul, care a început a-i şopti la ureche. Şi mai era un alt om nu departe lucrînd, iar diavolul venind i-a şoptit şi aceluia la ureche. Atunci ei, lăsîndu-şi lucrul, au început a se sfădi, iar fericitul, sculîndu-se, a zis: "O, vicleşug drăcesc! cum semeni tu vrajbă între oameni!".

Altădată a năvălit diavolul asupra lui cu mărire deşartă, zicînd: "De acum vei face semne şi se va mări numele tău în tot pămîntul, pentru că ai plăcut lui Dumnezeu". Iar fericitul a zis către diavolul acela: "Aşteaptă că, iată, îţi voi arăta ţie semn". Şi aflînd o piatră înaintea sa a zis: "Ţie îţi grăiesc, piatră, mută-te de aici şi du-te mai în încolo". Dar piatra a stat neclintită. Atunci sfîntul a zis către diavol: "Iată darul tău, diavole" şi i-a scuipat în faţă. Apoi s-a rugat şi îndată a pierit diavolul.

A mai văzut altădată un oarecare, om duhovnicesc mergînd înaintea sa, căruia urmîndu-i un arap, îi da gînduri necurate şi hulitoare. Iar bărbatul acela, pricepînd lucrarea cea diavolească, adeseori se întorcea şi scuipa asupra diavolului. Iar fericitul a zis către duhul cel viclean: "Încetează, diavole, de a mai supăra pe robii lui Dumnezeu, că ce folos ai de va merge sufletul acesta în pierzare?" Răspuns-a diavolul: "Nu am nici un folos de aici, ci avem poruncă de la împăratul nostru şi de la domnii cei ce stăpînesc peste noi, ca să ne luptăm cu oamenii. Căci de ne află domnii noştri, neluptîndu-ne cu creştinii, apoi tare ne bat".

Iarăşi a văzut fericitul pe un oarecare monah, mergînd şi şoptind rugăciune, iar din gura lui ieşea văpaie de foc, care ajungea pînă la cer. Atunci mergea şi îngerul lui cu dînsul, avînd în mîini o suliţă de foc, cu care izgonea diavolii de la monah.

Odată, sosind praznicul învierii lui Hristos, în seara Sîmbetei celei mari, stînd Nifon în biserică cu poporul, a văzut pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu cu Apostolii şi cu mulţime de sfinţi venită în biserică, care căuta ca o maică asupra poporului ce sta înainte şi dacă vedea pe cineva îngrijindu-se pentru mîntuirea sa, foarte se bucura. Iar de vedea pe unii din cei nepurtători de grijă pentru mîntuirea sufletului, clătina din cap şi plîngea. Însă, pentru toţi întinzîndu-şi mîinile, se ruga lui Dumnezeu ca toţi să cîştige mîntuirea. Cuviosul, văzînd aceasta, s-a umplut de nespusă bucurie, pentru că Preacurata Născătoare de Dumnezeu nu se desparte de creştini, ci de-a pururea le ajută şi aceasta îi era lui mare ajutătoare şi apărătoare. Altădată odihnindu-se, a venit diavolul cu o armă în mînă şi s-a repezit asupra lui vrînd să-l omoare, dar a fost oprit de puterea lui Dumnezeu şi n-a putut să facă sfîntului nici un rău. Apoi a fugit scrîşnind din dinţi şi zicînd: "O! Maria, tu totdeauna mă izgoneşti de la acest om aspru".

Apoi cuviosul avea şi dar în buzele sale, că învăţa cele de folos şi mîngîia pe cei mîhniţi. Un frate a venit la sfîntul, mîhnindu-se şi zicînd: "Ce voi face, părinte, că mă supără foarte mult duhul hulei, încît chiar cînd mănînc, beau sau cînd stau la rugăciune, îmi pune în inimă uneori eresuri, alteori hule grele asupra Domnului meu Iisus Hristos şi asupra

Preacuratei Lui Maici, cum şi asupra sfintelor icoane şi mă tem ca nu cumva să se pogoare foc din cer şi să mă ardă de viu".

Sfîntul a răspuns: "Primeşte, frate, curaj, căci marea cînd înspumează, multe valuri înalţă şi bate în piatră, dar valurile se întorc iarăşi în mare. Asemenea şi gîndurile cele rele, care năvălesc de la diavol, se apropie de cugetul omenesc. Deci, dacă ascultă cineva sfatul cel rău şi urmează lui, acela piere; iar dacă cineva nu se învoieşte cu gîndurile hulei, ci mai vîrtos se împotriveşte lor, acela izgoneşte pe diavol. Apoi răutatea se întoarce pe capul diavolului, iar omul acela primeşte cunună. Şi tu, fiule, rabdă împotrivindu-te diavolului cu rugăciunile şi cu postul şi degrabă va fugi de la tine. Păzeşte-te de clevetire şi de mînie, că acestea mai vîrtos nasc hulele". Întărind astfel pe acel frate, l-a eliberat cu pace.

Altădată, sfătuind cuviosul pe cei ce veneau la dînsul ca să audă cuvînt de mîntuire, între altele le spunea. Într-o cetate era un om cucernic şi temător de Dumnezeu, care făcea multe faceri de bine celor de aproape şi îi iubea pe toţi, ca pe nişte îngeri ai lui Dumnezeu. Aceia însă, din lucrarea vicleanului, urau foarte mult pe făcătorul lor de bine şi unii îl socoteau ca pe un om cu obicei rău, iar alţii ziceau că este eretic şi-l vorbeau de rău fără nici o sfială.

El auzind acestea, se bucura şi, mulţumind lui Dumnezeu, zicea pentru ei această rugăciune: "Doamne, fă milă celor ce mă urăsc, celor ce mă vorbesc de rău şi mă ocărăsc şi să nu-i pedepseşti pentru mine, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să vie. Zdrobeşte pe diavolii cei răi, care se ridică asupra mea şi precum nu Te-ai întors de la mine, cînd am păcătuit, aşa să nu Te întorci nici de la cei care mă ocărăsc şi mă vorbesc de rău pe mine, netrebnicul, robul tău; ci întoarce-i şi-i mîntuieşte cu nemărginita ta milă, ca să se slăvească Preasfînt numele Tău, în veci, amin". Şi într-acest chip făcînd el, a scăpat de patima vorbirii de rău, iar cei ce-l vorbeau de rău, văzînd dragostea lui către dînşii şi-au venit în simţire şi s-au îndreptat.

Apoi zicea şi aceasta: "Acei ce voiesc să afle milă de la Dumnezeu se cuvine să se roage des şi să nu lase mintea lor să se risipească la alte lucruri, ci s-o adune şi s-o aibă în rugăciunea lor. Să alerge la sfinţitele slujbe ale Bisericii şi să asculte dumnezeieştile cuvinte cu mare luare-aminte şi cucernicie. Să nu vorbească cu alţii şi să rîdă, nici să citească sau să cînte cu slavă deşartă, răcnind fără rînduială, căci cu unele ca acestea, în loc să milostivească pe Dumnezeu, Îl mînie foarte mult". Şi cînd voia să vorbească cu cineva, din cei ce veneau la dînsul şi-l rugau pentru vreo sfătuire folositoare de suflet, întîi le făcea metanie zicînd: "Iertaţi-mă, fraţilor, că eu fiind orb, voiesc să povăţuiesc pe alţii, dar sînt silit de dragostea voastră". Apoi le vorbea cu mare smerenie cuvintele cele de Dumnezeu insuflate.

Un frate a întrebat pe sfînt: "Pentru ce, cei vechi şi-au petrecut viaţa lor în pace, iar noi trăim acum în multe tulburări şi necazuri". Sfîntul a zis: "Aceia aveau multă dragoste către Dumnezeu şi către aproapele şi păzeau dreptatea şi adevărul; şi cînd voiau să aducă vreun dar lui Dumnezeu sau să dea milostenie săracilor, ei dădeau toate cele bune,

curate şi neîntinate de tot vicleşugul şi nedreptatea. Pentru aceasta petreceau în pace şi Dumnezeu îi asculta în toate, pentru care-L rugau. Noi însă facem cele potrivnice şi ne iubim pe noi înşine mai mult decît pe Dumnezeu şi decît pe aproapele. Nu păzim nici dreptatea, nici adevărul, ci petrecem în nedreptate şi vicleşug. Pe toate cele bune le voim pentru noi, socotind pîntecele ca pe un dumnezeu şi îi slujim lui. Iar cîte sînt proaste şi netrebnice, pe acelea le aducem lui Dumnezeu şi le dăm săracilor. Pentru aceasta nu ne ascultă Dumnezeu de ceea ce-L rugăm şi pătimim multe necazuri şi ispite".

Un tînăr îmbunătăţit s-a dus la sfînt şi l-a rugat să-i vorbească cuvinte mîntuitoare de suflet. Sfîntul i-a zis: "Dacă doreşti, fiule, să mîntuieşti sufletul tău în mijlocul oamenilor ţi se cuvine să păzeşti acestea: să nu vrăjmăşeşti, nici să urăşti cîndva pe cineva, să nu osîndeşti, să nu vorbeşti de rău, să nu socoteşti niciodată că petreci viaţă îmbunătăţită şi să nu cugeţi înalt. Să nu zici sau să gîndeşti că cutare petrece bine şi cutare rău, ci să ai pe toţi, cu una şi aceeaşi socoteală şi cu inimă curată, ca pe nişte mădulare ale lui Hristos. Să nu voieşti a asculta pe cei ce vorbesc de rău, să fii zăbavnic a vorbi şi grabnic la rugăciune, să nu te răzbuni, nici să urăşti pe acela care te-a păgubit de ceva sau te osîndeşte, ci să-l ierţi şi să-l miluieşti, ca pe un făcător de bine al tău. Să-ţi socoteşti totdeauna păcatele tale, să te osîndeşti, să te ocărăşti, să te vrăjmăşeşti pe tine. Să fii smerit şi curat cu sufletul şi cu trupul de toată întinarea, să fii blînd, domol, paşnic, împodobit cu toată dreptatea şi adevărul, să te socoteşti pe tine mai rău decît toţi oamenii, precum şi eşti cu adevărat înaintea lui Dumnezeu. Că toată dreptatea noastră este ca o cîrpă lepădată şi nici stelele nu sînt curate înaintea Lui.

Să nu te nălučeşti că ai ajuns la măsuri înalte, ci să zici totdeauna în sinea ta: Ştii, ticăloase suflete, căci cu păcatele am întrecut şi pe diavol şi nici un lucru bun n-am făcut niciodată. Vai nouă! ce avem să pătimim! Într-acest chip cu jale să grăieşti şi să te umileşti totdeauna. Rugăciunea ta să fie ca a vameşului, cu mare smerenie şi zdrobire de inimă şi mintea ta să fie la cuvintele acelea, cu care se roagă gura ta. Apoi să zici totdeauna şi aşa: *De cele ascunse ale mele, Doamne, curăţeşte-mă şi de cele străine iartă pe robul Tău.* Şi toată grija şi sîrguinţa ta să fie pentru mîntuirea sufletului tău, iar pentru cele trebuincioase trupului se îngrijeşte Dumnezeu, după cum făgăduieşte Însuşi în Sfînta Evanghelie. Şi dacă doreşti să te duci în împărăţia cerurilor, îţi trebuie să fii slobod de toate lucrurile cele materiale. Căci acel ce este împresurat cu multă materie, degrabă se va cufunda în adînc". Acestea zicînd către acel tînăr bun, l-a eliberat în pace.

Mai spunea încă şi aceasta către fraţi, căci cu puţină mîncare şi cu priveghere se biruieşte patima trupului. Că toate patimile, fiind diavoli, se izgonesc cu postirea şi cu privegherea, precum a zis Domnul. Şi altele zicea sfîntul spre folosul fraţilor, căci avea către toţi multă dragoste şi dorea ca toţi să se mîntuiască. De aceea zicea, că avem datoria să iubim, să ne milostivim şi să miluim pe fraţii noştri, cu cele ce ne-a dăruit nouă Dumnezeu, dacă voim să se milostivească şi să ne miluiască şi pe noi Domnul în ziua judecăţii.

Ascultaţi încă şi aceasta pe care o povestea sfîntul şi vă minunaţi: "După ce mi-am venit în simţirea păcatelor mele zicea elşi am început să fac lucrurile pocăinţei, nu erau încă

trecuţi trei ani şi într-o seară mi-a venit un gînd, că am atîta vreme de cînd mă rog lui Dumnezeu şi pînă acum nici un dar nu mi-a dat, căci am întinat Sfîntul Botez cu păcatele mele şi pentru aceasta nu mă ascultă Dumnezeu. Acestea socotindu-le eu în întristarea mea, am adormit şi am văzut în vis că eram într-o biserică preafrumoasă, în care Domnul nostru Iisus Hristos şedea pe scaunul slavei Sale. Şi dacă L-am văzut, mi-am înălţat mîinile spre El şi mă rugam zicînd: *Auzi, Dumnezeule, rugăciunea mea şi să nu treci cu vederea cererea mea* şi celelalte din psalm. Domnul, plecîndu-şi capul, asculta rugăciunea mea, iar eu îl rugam să izgonească de la mine duhul cel rău al temerii. Atunci Domnul mi-a zis: "Am auzit rugăciunea ta şi să fie după cererea ta".

După puţin mi-a zis iarăşi: "Nifone, Nifone, în seara aceasta M-ai întristat cu ceea ce ai zis în gîndul tău, că adică Mă rogi de atîta vreme şi nici un dar nu ţi-am dat. Nu eşti tu care mă rogi în toate zilele să nu te slăvesc pe pămînt? Deci apoi ce dar să-ţi dau, ca să nu te slăveşti de oameni? Darul limbilor, ori darul proorociei, ori darul tămăduirilor şi celelalte? Dar tu nu le voieşti, nici nu le ceri, ca să nu te slăvească oamenii pentru dînsele. Dar ce este acela pe care îl ai? Spune-Mi, nu este dar? Aerul care îl răsufli, nu este dar? Cerul, pămîntul, marea şi toate cele dintr-însele nu vi le-am dat în dar? Ce Mi-aţi dat voi oamenii pentru ele? Nimic. Şi lucrul cel mai rău este că în loc de răsplătire voi M-aţi scuipat, M-aţi pălmuit, M-aţi bătut cu bice şi pe cruce M-aţi pironit, cu oţet şi cu fiere M-aţi adăpat şi cîte rele nu Mi-aţi făcut, pe care voi înşivă le ştiţi. Dar Trupul şi Sîngele Meu pe Care vi le-am dat vouă, nu sînt un dar? Toate bunătăţile pămîntului ce sînt? Păsările cerului, peştii mărilor ce sînt, nu sînt daruri? Şi că am murit şi M-am îngropat pentru dragostea voastră, v-am slobozit din iad şi v-am aşezat întru împărăţia Mea, acestea nu sînt daruri? Şi cine altul v-a făcut unele ca acestea şi atîtea bunătăţi? Cum zici că nu ţi-am dat nici un dar? Caută şi acum de vezi duhul temerii, cum este legat".

Deci căutînd eu, am văzut în dreptul meu un taur legat de un par, atît de strîns încît nu putea nici să se mişte, ci numai îşi plimba ochii şi căuta într-o parte şi într-alta, cum să mă rupă. De atunci mai mult cu dumnezeiescul ajutor m-am liberat de patima temerii, care de tînăr mă stăpînea foarte mult şi cînd voiam să mă duc la biserică noaptea, ori altceva lucru bun să fac, îmi era mare frică. Şi în somn îmi arăta nenumărate rele şi cu covîrşire mă înfricoşa. Iar din vremea aceea, m-am eliberat de patima temerii şi am preamărit pe Dumnezeu".

Nici de darul tămăduirilor nu s-a lipsit cuviosul, căci a venit la dînsul o femeie, avînd durere de măsele şi s-a rugat de sfînt ca să o tămăduiască. Iar el a zis: "O! maică, noi sîntem oameni păcătoşi şi necuraţi şi nu putem să te tămăduim, de nu va face Dumnezeu milă cu tine". Acestea zicînd şi intrînd în biserică, s-a rugat, apoi luînd untdelemn din candela Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a uns faţa ei peste toată umflătura şi îndată a încetat durerea şi, vindecîndu-se femeia, s-a dus lăudînd pe Dumnezeu. Şi pe femeia care îl crescuse pe dînsul, zăcînd pe patul durerii şi fiind aproape de moarte a tămăduit-o cu rugăciunea şi a făcut-o sănătoasă. Apoi, cu ochii cei mai înainte-văzători, vedea sufletele oamenilor ieşind din trupuri.

Odată, stînd în biserica Sfintei Anastasia, rugîndu-se şi ridicîndu-şi ochii la cer, a văzut cerurile deschise şi mulţime de îngeri, dintre care unii se pogorau pe pămînt, iar alţii se suiau în sus, înălţînd sufletele omeneşti întru cele cereşti. Şi privind el, iată, doi îngeri mergeau la înălţime, ducînd un suflet. Şi după ce s-au apropiat de vama desfrînării, au ieşit vameşii diavoli, cu mînie zicînd: "Al nostru este sufletul acesta şi cum aţi îndrăznit voi să-l duceţi pe alături?" Îngerii au răspuns: "Ce semn aveţi asupra lui, dacă ziceţi că este al vostru?" Zis-au diavolii: "Pînă la moarte a păcătuit nu numai după fire, ci şi peste fire. Pe lîngă aceasta, osîndea pe aproapele său şi ce este mai amar decît aceasta, că a murit fără pocăinţă. Voi ce ziceţi de aceasta?" Îngerii au răspuns: "Cu adevărat, nu vă vom crede nici pe voi, nici pe tatăl vostru diavolul, pînă cînd vom întreba pe îngerul lui păzitor". Şi întrebînd pe înger, acesta a zis: "Cu adevărat a păcătuit mult sufletul acesta, dar, din ceasul îmbolnăvirii sale, a început a plînge şi a mărturisi păcatele sale lui Dumnezeu şi dacă l-a iertat, Dumnezeu ştie, El are stăpînire şi a Lui este slava dreptei judecăţi". Atunci îngerii, batjocorind pe diavoli, au intrat cu sufletul prin porţile cereşti.

După aceasta fericitul a văzut iarăşi un suflet dus de îngeri, iar diavolii alergînd către aceştia strigau: "Ce duceţi fără înştiinţare sufletul acestui iubitor de argint, desfrînat, ocărîtor şi făcător de războaie?" Răspuns-au îngerii: "Cu dinadinsul ştiind că deşi a făcut acestea, a plîns şi a suspinat, mărturisindu-şi păcatele şi dînd milostenie şi pentru aceea l-a iertat pe el Domnul". Iar diavolii au zis: "Dacă şi acest suflet este vrednic de mila lui Dumnezeu, apoi luaţi păcătoşii din toată lumea şi noi pentru ce să ne mai ostenim?" Răspuns-au către dînşii îngerii: "Toţi păcătoşii care-şi mărturisesc păcatele cu smerenie şi cu lacrimi, după mila lui Dumnezeu vor primi iertare, iar care mor fără pocăinţă pe aceia îi va judeca Dumnezeu". Şi aşa ruşinînd duhurile cele viclene, a trecut. Apoi, sfîntul iarăşi a văzut sufletul unui bărbat iubitor de Dumnezeu înălţîndu-se curat şi milostiv. Pe acesta văzîndu-l diavolii, scrîşneau din dinţi de departe. Îngerii lui Dumnezeu ieşind din porţile cereşti, întîmpinau şi sărutau pe acel sfînt, zicînd: "Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, că nu l-ai dat în mîinile vrăjmaşului, ci l-ai izbăvit pe dînsul din iadul cel mai de jos".

Şi nu după mult timp încă, a mai văzut Sfîntul Nifon un suflet tîrît de diavoli la iad. Sufletul acela era al unui rob pe care îl chinuise stăpînul său cu foame şi cu bătăi, iar el nerăbdînd chinurile acelea, îndemnat fiind de diavoli, a luat o funie şi s-a spînzurat; îngerul păzitor al sufletului aceluia mergea pe departe plîngînd, dar diavolii se bucurau. Apoi, i s-a poruncit de la Dumnezeu îngerului celui ce plîngea, ca să meargă în cetatea Romei şi acolo să păzească un prunc de curînd născut şi botezat în acea vreme. Şi iarăşi a mai văzut cuviosul un suflet dus de înger prin văzduh, pe care îl întîmpinau cetele diavoleşti şi, neajungînd încă la a patra vamă, a fost luat din mîinile sfinţilor îngeri şi aruncat cu batjocură în adînc. Acel suflet era al unui cleric de la biserica Sfîntului Elefterie, care mînia în ficare zi pe Dumnezeu cu desfrînarea şi făcînd sfadă; apoi a murit deodată fără pocăinţă şi aşa s-a făcut bucurie diavolilor.

Cuviosul a zidit o biserică în Constantinopol în numele Preacuratei de Dumnezeu Născătoare şi, avînd lîngă dînsa locuinţa sa, pe mulţi necredincioşi îi întorcea la credinţa lui Hristos. Aceasta nerăbdînd-o diavolul, că Nifon pe mulţi scotea de la înşelăciune, au

venit asupră-i mulţime de diavoli, ca la o mie şi, năvălind noaptea, au vrut să-l muncească. Deci s-a umplut locuinţa lui de diavoli, iar el i-a certat cu puterea Sfintei Cruci şi, avînd ajutorul lui Dumnezeu şi al sfîntului înger, a luat pe fiecare dintr-înşii şi le-a dat cîte o sută de toiege, pînă cînd s-au jurat că nu se vor mai apropia niciodată de locul acela unde se pomeneşte numele lui Nifon.

Cuviosul vorbind odată cu fraţii pentru folosul sufletului, a pomenit şi aceasta: Era, zicea el, într-o cetate, la un patriciu, un rob, cu numele Vasile, cu meşteşugul cizmar, cu obicei rău, necurat, îndărătnic şi flecar, pierzîndu-şi toată vremea în jocuri şi în păcate trupeşti cu desfrînatele, neascultînd nici de certările stăpînului său. Prin purtarea de grijă cea minunată a milostivului Stăpîn, i s-a rînduit mîntuire în acest chip: s-a întîmplat că era foamete mare prin voia lui Dumnezeu, pentru păcatele oamenilor şi au început stăpînii a izgoni pe robii lor pentru lipsa hranei. Atunci a izgonit şi acest patriciu pe Vasile, iar el ieşind, în ziua dintîi şi-a vîndut hainele pentru hrană, apoi a început a umbla gol, cerşind milostenie. Fiind atunci iarnă, tremura de frig, iar mai pe urmă amorţind, s-a culcat pe uliţă şi peste puţin i-au degerat degetele picioarelor şi chiar picioarele i-au slăbit.

Vasile răbda, socotind toate acestea ca pedeapsă pentru păcatele sale şi nimic nu zicea, decît numai dădea slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Aşa a petrecut două luni, zăcînd pe uliţă fără acoperămînt, suspinînd şi tînguindu-se pentru păcatele sale. Din întîmplare a trecut pe acea cale un iubitor de Hristos, cu numele Nichifor. Acesta văzînd pe Vasile care pătimea, a poruncit slugilor sale ca să-l ia în casa sa, unde l-a odihnit cu dragoste, aşternîndu-i şi hrănindu-l cu mîinile sale.

După două săptămîni, într-o zi de sîmbătă, acel Vasile fiind bolnav, a început a grăi, zicînd: "Bine aţi venit, sfinţi îngeri; odihniţi-vă puţin şi vom merge". Iar ei au zis: "Nu aşteptăm, ci să mergi degrabă, că te cheamă Domnul". Răspuns-a Vasile: "Aşteptaţi-mă puţin pînă voi plăti o datorie, că am luat cu împrumut de la un prieten al meu zece bani de aramă şi încă nu i-am plătit; deci întîi trebuie să-i dau, să nu mă oprească pentru aceea diavolul în văzduh". Şi au aşteptat îngerii pînă ce Vasile a cerut de la cineva zece bani şi i-a trimis aceluia căruia îi era dator şi atunci şi-a dat duhul său lui Dumnezeu. Iată, vedeţi fiilor, ce fel sînt judecăţile lui Dumnezeu şi cum mîntuieşte El pe cel păcătos.

Fericitul Nifon a venit odată cu ucenicul său la rugăciune, în biserică, lîngă palatul ce se numea Aponia şi unde arhiereul începea dumnezeiasca slujbă. Deodată i s-au deschis ochii minţii şi a văzut pogorîndu-se foc din cer ce acoperea altarul şi pe arhiereu; iar în vremea cîntării "Sfinte Dumnezeule" s-au arătat patru îngeri care cîntau împreună cu cei din biserică. Cînd se citea din Epistolele apostoleşti, au văzut pe Sfîntul Apostol Pavel, privind din dosul celui ce citea. Apoi citindu-se Evanghelia, cuvintele ei, ca nişte făclii se suiau la cer. Sosind vremea Heruvicului şi a ieşirii cu Sfintele Daruri, s-a desfăcut acoperămîntul bisericii şi s-a arătat cerul, simţindu-se o bună mireasmă. Apoi se pogorau îngerii, cîntînd: "Slavă lui Hristos Dumnezeu". Îngerii aduceau un Prunc foarte frumos, pe

Care, punîndu-L pe discos au înconjurat prestolul, iar pe arhiereul care slujea la cinstitele daruri, îl acopereau cu aripile lor doi serafimi şi doi heruvimi, zburînd peste capul lui.

Sosind vremea sfinţirii darurilor şi a săvîrşirii înfricoşatei Taine, s-a apropiat unul din îngeri care era mai luminat, şi, luînd un cuţit, a înjunghiat Pruncul. Sîngele l-a turnat în Sfîntul Potir şi pe Prunc punîndu-l pe Sfîntul Disc, el iarăşi a stat întru a sa rînduială, cu bună cucernicie. Apoi s-a început împărtăşirea cu dumnezeieştile Taine şi a văzut sfîntul că unora din cei ce se împărtăşeau, le erau feţele luminate ca soarele, iar ale altora negre şi întunecate, ca de arap. Iar îngerii, care stăteau înainte, luau seama care şi cum se apropie. Deci, pe cei ce se împărtăşeau cu vrednicie, îi încununau, iar de către cei nevrednici, se întorceau şi se mîhneau. Săvîrşindu-se sfînta slujbă, au văzut cum Pruncul iarăşi s-a aflat întreg în mîinile îngerilor, care s-au înălţat la cer. Aceasta a spus-o ucenicului său mai pe urmă chiar cuviosul, care a şi lăsat-o în scris pentru folosul multora.

Odată, mergînd sfîntul spre biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pe care o zidise singur, a văzut în cale un arap mergînd foarte mîhnit. Acela era un stăpîn diavolesc, iar după dînsul mergeau alţi diavoli. Dar după ce s-au apropiat şi au auzit cîntarea Bisericii, au început diavolii cei mai mici a imputa domnului lor, zicînd: "Vezi cum se slăveşte numele lui Iisus de către aceştia, pe care odată i-am avut sub stăpînirea noastră. Deci, unde este puterea noastră? Acum s-a biruit şi s-a sfărîmat toată împărăţia noastră!" Aşa imputînd diavolii domnului lor, acela le-a răspuns: "Nu vă mîhniţi de aceasta, nici nu vă îngrijiţi, că degrabă voi face să lase creştinii pe Iisus şi ne vor slăvi iarăşi pe noi".

Mergînd ei mai departe, au văzut vreo treizeci de bărbaţi şi s-a apropiat stăpînul diavolilor şi a şoptit unui bărbat la ureche. Acela, întunecîndu-se cu mintea, a început a vorbi cuvinte de ruşine, a rîde şi a cînta cîntece de ruşine; apoi au întîlnit un fluierător care mergea şi cînta. Fericitul a văzut pe arap cum legase cu o frînghie pe toţi acei bărbaţi şi-i tîra după fluierător, iar ei mergeau după el fluierînd şi jucînd, adăugîndu-se mult popor pe drum, care jucau şi cîntau cele de ruşine, pentru că diavolii, apucîndu-i cu undiţele, îi trăgeau de inimile lor. Văzîndu-i din curtea sa, un oarecare om bogat i-a chemat şi i-a dat fluierătorului un ban ca să joace înaintea lui. Acel ban, după ce l-a pus fluierătorul în buzunarul său, l-au luat diavolii şi l-au trimis în iad, la tatăl lor Satana, zicîndu-i: "Bucură-te, tatăl nostru, că iată Alazon, boierul nostru ţi-a trimis jertfa pe care au adus-o vrăjmaşii noştri creştini, dînd bani la jocuri". Satana, primindu-l, s-a bucurat şi a zis: "Nevoiţi-vă, fiilor, ca să crească jertfa voastră şi să biruiască pe creştini". Apoi iarăşi a întors banul în buzunarul fluierătorului.

Fericitul Nifon, văzînd toate acestea cu ochii cei sufleteşti, a zis suspinînd: "O! vai celor ce aduc jertfă diavolilor prin jocuri". Şi învăţa pe cei ce-l ascultau să se păzească de jocurile cele necurate şi fără rînduială, pentru că sînt de la diavol.

Odată sfîntul, după rugăciune a avut o vedenie: a văzut un cîmp mare deopotrivă de lung şi lat, în care stăteau mulţime de diavoli, în cete şi erau toţi la trei sute şaizeci şi cinci de cete, după numărul păcatelor cele grele. Un arap preaîntunecat, număra oştile, rînduind

cetele ca la război şi zicînd: "Priviţi spre mine şi nu vă temeţi de nimic, pentru că puterea mea va fi cu voi". Unul dintre diavoli a adus mulţime de arme felurite şi le împărţea la cete; apoi dînd diavolul fiecărei cete descîntece şi farmece, le-a trimis peste tot pămîntul, asupra Bisericii lui Hristos. Văzînd aceasta fericitul Nifon, îndată a auzit glas către dînsul: "Întoarce-te, Nifone, către răsărit şi priveşte". Iar el, întorcîndu-se, a văzut un cîmp curat şi frumos, unde erau mulţime fără de număr, din cei cu haine albe, mai îndoită decît a arapilor cu mii de mii, pregătiţi toţi ca de război. Apoi a venit un bărbat oarecare mai luminat decît soarele şi a zis: "Aşa vă porunceşte vouă Domnul Savaot, să vă duceţi în tot pămîntul ca să ajutaţi creştinilor şi să păziţi viaţa lor". Cuviosul, văzînd aceasta a preamărit pe Dumnezeu, Care ajută Bisericii sale.

După aceasta, Cuviosul Nifon s-a apropiat de bătrîneţe şi a sosit vremea arhieriei lui, care i s-a vestit mai înainte de la Dumnezeu prin vedenie. I s-a arătat un loc oarecare plin de mulţime de oi, ca la o mie de mii, care nu aveau păstor. Şi cugetînd în sine fericitul, cum nu se tem de lup aceste oi singure, îndată i-a venit înainte un bărbat cu sfinţită cuviinţă, asemenea Apostolului Pavel, şi i-a zis: "Ce stai privind la oile cele împărăteşti şi tu, fiind fără de lucru, pentru ce nu le paşti? Fericitul Nifon răspunse: "Oare eu să pasc oile împărăteşti, fiind neînvăţat la un lucru ca acesta şi neputincios cu totul?". Iar cel ce se arătase i-a zis: "Ţie ţi-a poruncit să le paşti puţin şi după aceea, odihnindu-te, vei primi mare plată". Şi zicînd acestea i-a dat un toiag, încredinţîndu-i şi oile şi staulul, apoi s-a dus.

Fericitul, deşteptîndu-se, cugeta ce va fi aceea şi a priceput că bărbatul care i s-a arătat era Sfîntul Apostol Pavel, iar oile erau poporul şi staulul, biserica; şi s-a temut foarte ca nu cumva să-l aleagă episcop al Constantinopolului. În acea vreme, după Mitrofan fiind episcop Alexandru, a zis în sine: eu aşa am rugat pe Dumnezeu, ca să nu fiu stăpînitor peste oameni şi, iată, acum voieşte să-mi dăruiască stăpînire. Deci, voi face ca proorocul Iona, adică voi fugi de aici. Şi luînd pe ucenicul său, a fugit din chilia sa şi a intrat într-o corabie. Apoi suflînd vînt lin a ajuns degrabă în Alexandria, unde, după Petru, era atunci episcop Alexandru al treilea, care a pătimit pentru Hristos pe vremea lui Diocleţian.

În ziua aceea au venit oamenii din ostrovul Ciprului, din cetatea ce se numeşte Constanţiana şi rugau pe arhiepiscopul Alexandriei să le dea un episcop vrednic, căci răposase păstorul lor, care se chema Cristofor, bărbat sfînt şi cinstit. Iar arhiepiscopul le-a zis: "Aşteptaţi puţin pînă cînd va arăta Dumnezeu pe un om ca acela". Şi într-aceeaşi noapte, arhiepiscopul a văzut pe Sfîntul Apostol Pavel, zicînd către dînsul: "Pe cine vei pune episcop cetăţii Constanţianei?" Arhiepiscopul a răspuns: "Nu ştiu. Pe cine va voi Dumnezeu". Atunci a zis cel ce i se arătase: "Dumnezeu îţi va arăta pe cel vrednic. Să vii de dimineaţă cu tot clerul în biserică şi să iei seama la cei ce intră şi pe care îl vei vedea în toate asemenea mie, aceluia să-i încredinţezi păstoria". Făcîndu-se dimineaţă, patriarhul era în biserică şi lua seama la cei ce intrau, să vadă cine va fi asemenea celui ce i se arătase.

Nifon, neştiind nimic de aceasta, a venit în biserică, dar a zis ucenicului pe cale: "Simt oarecare mîhnire şi bucurie în inima mea, căci are să ni se întîmple ceva". Şi aşa intrară în biserică. Arhiepiscopul, văzîndu-l, a zis arhidiaconului său: "Vezi, Atanasie, că acest om este asemenea la faţă cu chipul Sfîntului Apostol Pavel". Arhidiaconul zise: "Adevărat, părinte, aşa este. Cred că el va fi vrednic a paşte Biserica lui Hristos, căci văd îngerul lui Dumnezeu umblînd cu dînsul şi vorbind; pe lîngă aceea se vede pe capul lui şi cunună de piatră scumpă. Atunci arhiepiscopul, chemîndu-l pe fericitul Nifon, l-a sărutat şi a şezut. Arhidiaconul, zîmbind, a zis către Nifon: "De ceea ce ai fugit, părinte, la aceasta acum, nevrînd, ai venit!" Înştiinţîndu-se fericitul de ceea ce avea să i se întîmple, a oftat şi a zis: "O! greu îmi este că, fiind nevrednic şi păcătos, cum să mi se dea o stăpînire ca aceasta?" Răspuns-a arhiepiscopul: "O! de aş fi şi eu aşa de nevrednic!" Şi acestea zicînd s-a sculat şi începînd dumnezeiasca Liturghie, a trecut pe Preacuviosul Nifon în treptele hirotoniei, după toată rînduiala, hirotonisindu-l diacon şi preot, nu după multe zile. După aceasta l-a înălţat şi la treapta arhieriei, bucurîndu-se tot poporul de un păstor ca acela arătat de Dumnezeu. Şi a petrecut fericitul Nifon în Alexandria trei zile după ridicarea la episcopie, vorbind cu sfinţii ce se aflau acolo.

După aceasta l-a eliberat arhiepiscopul la scaunul său, trimiţînd şi pe arhidiaconul său şi pe alţi sfinţi bărbaţi pentru cinste. Sosind în cetatea Constanţiana din Egipt, în patru septembrie l-au aşezat în scaun şi trimişii s-au întors înapoi la Alexandria, lăudînd pe Dumnezeu. Iar arhiereul lui Dumnezeu, Nifon, a început cu multă sîrguinţă a paşte oile lui Hristos, îngrijindu-se pentru mîntuirea lor. El era ca un tată adevărat al sărmanilor şi al văduvelor, celor neputincioşi era făcător de bine şi doctor fără de plată. Pe lîngă acestea a făcut şi minuni în multe chipuri, despre care n-a fost cu putinţă a se scrie şi pentru care prea mult a fost cinstit şi iubit de toţi.

Avînd ochiul neadormit spre turma sa, a văzut altădată, la amiază, un arap mare rezemîndu-se într-un toiag ca un bătrîn, intrînd în cetate şi cînd mergea, se odihnea de multe ori. Deci, pricepînd sfîntul că acela este diavolul, a strigat asupra lui: "Ţie-ţi zic, necuratule, pentru ce şi cum ai îndrăznit a intra aici?" Iar arapul a căutat asupra lui cu mînie, ca şi cum ar fi vrut să-l înghită şi a zis: "Am auzit de tine că eşti aici şi am venit ca să te sfărîm cu oile tale". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Neputinciosule, singur fiind sfărîmat, cum voieşti a mă sfărîma pe mine? Eu am văzut un nevoitor luptîndu-se cu voi şi treizeci de diavoli au slăbit luptîndu-se cu dînsul. Deci, cine nu va rîde de neputinţa voastră?" Iar diavolul a zis: "Nu te mira de aceasta că de aş fi avut puterea cea dintîi, puţin mi-ar fi lipsit a te sfărîma pe tine. Dar de cînd S-a răstignit Hristos, sînt neputincios cu adevărat". Răspuns-a sfîntul: "Apoi acum, de mă voi ruga Hristosului meu, ce va fi ţie, neruşinatule?" Iar diavolul a zis: "Ştiu că poţi mult, dar să nu-mi faci rău, că acum mă duc din cetatea ta şi nu mă voi mai apropia". Acestea auzind arhiereul a mulţumit lui Dumnezeu, că-l păzeşte pe el şi turma lui o apără de vrăjmaşul diavol.

Păscînd Sfîntul Nifon Biserica lui Hristos cîtăva vreme, s-a apropiat de sfîrşitul său, pe care l-a ştiut cu trei zile mai înainte. Şi a venit la dînsul şi marele Atanasie care fusese arhidiacon, iar după mutarea lui Alexandru, primise scaunul Bisericii Alexandriei, că

aceluia mai înainte de vreme i s-a vestit de la Dumnezeu despre apropierea sfîrşitului lui Nifon. Deci, a venit cu tot clerul său ca să dea plăcutului lui Dumnezeu sărutarea cea mai de pe urmă. Nifon văzînd pe Atanasie a zis: "Pentru ce te-ai ostenit, fericite părinte, a veni la mine, omul cel mai păcătos?" Răspuns-a Atanasie: "M-am înştiinţat că mîine ai să mergi către Ierusalimul cel de sus şi am venit ca să vorbesc cu tine. Şi, te rog, cînd vei sta înaintea scaunului lui Dumnezeu, să mă pomeneşti şi pe mine acolo, ca şi eu să aflu de la Domnul milă". Răspuns-a sfîntul: "Dar şi tu, părinte, cînd vei înălţa înfricoşată jertfă, să-ţi aduci aminte şi de a mea nevrednicie".

În acea noapte Sfîntul Nifon a făcut rugăciune îndestulată pentru sine şi pentru turma sa şi i s-a arătat îngerul Domnului, mîngîindu-l şi întrebîndu-l pe dînsul despre odihna care i s-a pregătit lui. Iar în vremea cîntării Utreniei, a început focul durerii trupeşti să-l ardă foarte mult. Pentru aceea a zis ucenicului său: "Fiule, să-mi aşterni o rogojină pe pămînt". Iar acela făcînd aşa, fericitul s-a culcat pe ea, fiind foarte bolnav. După ce s-a făcut ziuă, a venit la dînsul marele Atanasie şi, aşezîndu-se lîngă dînsul, a zis: "Părinte, are omul oarecare folos din boală sau nu? "Sfîntul a răspuns: "Precum se curăţă aurul de rugină, arzîndu-se în foc, aşa şi omul bolnav se curăţeşte de păcatele sale".

Tăcînd puţin, apoi a plîns. După aceasta a zîmbit, s-a luminat faţa sa şi a zis: "Bine aţi venit, sfinţilor îngeri". După puţin iarăşi a zis: "Bucuraţi-vă, sfinţilor mucenici". Şi s-a luminat faţa lui mai mult. După puţin timp a zis: "Mulţumită vouă, fericiţilor prooroci". Atunci s-au deschis ochii Sfîntului Atanasie şi a văzut că sfîntul era sărutat de toate cetele sfinţilor unul cîte unul. Apoi Nifon a zis, zîmbind: "Bucuraţi-vă, preacuvioşilor sfinţiţi şi toţi sfinţii". Şi a tăcut. După puţin a strigat: "Bucură-te cea cu dar dăruită, lumina mea cea preafrumoasă, ajutătoarea şi tăria mea; bine te voi cuvînta pe tine, ceea ce eşti bună, că îmi aduci aminte de mila darului tău". După aceasta a tăcut şi s-a luminat faţa lui ca soarele, încît s-au înspăimîntat toţi cei ce erau de faţă. Atunci s-a simţit şi un miros de bună-mireasmă.

Astfel şi-a dat cinstitul şi sfinţitul său suflet în mîinile lui Dumnezeu, în douăzeci şi trei ale lunii decembrie. Şi s-a făcut prin toată cetatea multă plîngere şi tînguire şi l-au îngropat cu cinste în biserica cea mare a Sfinţilor Apostoli, slăvind pe cel Preamilostiv asupra păcătoşilor, pe Dumnezeul Cel minunat întru sfinţii Săi, pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh în veci. Amin.

Pătimirea şi viaţa Sfintei Muceniţe Evghenia Fecioara
(24 decembrie)

Comod, urmînd la împărăţia Romei, după tatăl său Marcu, pe cînd avea şapte ani de împărăţie, a fost ales eparh peste tot Egiptul un bărbat vestit, cu numele de Filip şi a venit

din Roma în Alexandria, împreună cu femeia sa, Claudia şi cu fiii săi. El avea doi fii, anume Avit şi Serghie şi o fiică cu numele Evghenia, frumoasă la chip şi vitează cu duhul, despre a cărei viaţă avem să grăim. Filip stăpînea ţara Egiptului după rînduiala romanilor şi după obiceiurile părinteşti.

Noul eparh ura foarte mult învăţătura vrăjitorească şi pe neamul evreiesc şi mult prigonea şi pierdea pe vrăjitori, iar de numele evreiesc nu suferea nici să audă. Însă faţă de creştini se arăta mai blînd, deşi-i izgonise din cetate, după porunca împăratului, lăsîndu-i acolo să vieţuiască în pace şi cu libertate să slujească Dumnezeului lor. El îi cinstea pentru viaţa lor desăvîrşită şi iubirea de înţelepciune. Osîrdia lui era a se îndeletnici întru înţelepciunea cea elinească, în care creştea şi pe fiica sa Evghenia, învăţînd-o vorbirea cea frumoasă sau retorica, în amîndouă limbile, latineşte şi greceşte, avînd sîrguinţă s-o vadă sporind în filozofie. Iar ea, fiind foarte ascuţită la minte şi cu osîrdie la învăţătură, toate le pricepea cu înlesnire; şi oricîte le auzea numai o dată sau le citea, pe toate le ţinea bine minte totdeauna, avîndu-le scrise în inima ei, ca pe nişte tăbliţe de aramă.

Evghenia era frumoasă la faţă şi cu bună-podoabă la trup, dar mai frumoasă era cu cugetul cel înţelept şi împodobită cu curăţenia fecioriei. Pentru aceasta cînd unul din cei mai de frunte din neamul romanilor, cu numele Acvilin, căuta să o logodească ca mireasă a fiului său Acvelie, fiind întrebată de părinţii săi dacă voieşte să se mărite după acel tînăr de neam bun, ea a răspuns: "Pe bărbat trebuie a-l alege ca să fie bun la fire, mai mult decît de bun neam, pentru că are a vieţui cu dînsul, iar nu cu neamul lui. Deci căutau şi alţii să se logodească cu ea, tineri luminaţi cu neamul, cu mărirea şi cu bogăţia, însă ea, ca şi cum nu i-ar fi plăcut obiceiurile lor, deşi cu fapta iubea curăţia şi fugea de însoţire, pe toţi îi nesocotea, deoarece curăţia era dorinţa şi purtarea ei de grijă, adică a petrece în feciorie curată. Astfel, vasul cel frumos şi curat se pregătea mai înainte spre primirea dumnezeiescului mir. Şi îndată faptelor ei celor bune, a urmat credinţa cea bună şi curată, apropiindu-se de izvorul cel curat al dreptei credinţe.

Începutul întoarcerii ei către Dumnezeu a fost astfel: a intrat în mîinile ei din întîmplare, sau mai bine zis din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, o carte ce cuprindea epistolele Sfîntului Apostol Pavel, pe care citind-o cu luare-aminte, a aflat că unul este Dumnezeul cel adevărat, Care a făcut toată lumea. Şi îndată s-a luminat cu mintea, pe care o avea cu mult mai înainte curăţită şi pregătită spre primirea Sfîntului Duh. Deci, a crezut în Hristos cu inimă neîndoită, dar cu gura nu îndrăznea a-L mărturisi pe faţă temîndu-se de mînia părinţilor săi.

Iar cînd se împlinea porunca cea împărătească în Alexandria şi se izgoneau creştinii din cetate, a căror învăţătură Evghenia dorea foarte mult ca s-o audă, atunci, vrînd mai cu înlesnire a-şi dobîndi dorinţa sa, s-a cerut la părinţii ei ca să iasă afară din cetate, la unul din satele lor ce era aproape, pentru ca să se răcorească. Părinţii, neavînd nici o bănuială despre gîndurile ei, n-au oprit-o a ieşi pentru a se răcori.

Ieşind ea cu careta cu fameni şi cu robi, pe cînd mergea pe lîngă satul creştinilor şi trecea pe lîngă o mănăstire, a auzit într-însa glas de monahi cîntînd: *Toţi zeii neamurilor sînt lucruri de mîini omeneşti, iar Domnul Care a făcut cerurile este Atotputernic.*

Acestea auzind, ca şi cum s-ar fi ruşinat de rătăcirea părintească, a oftat din inimă şi a zis către famenii ei, dintre care pe unul îl chema Protan, iar pe celălalt Iachint: "Voi, împreună cu mine destul aţi învăţat scriptura şi am priceput împreună dogmele filosofilor Socrate, Aristotel şi Platon şi pe cele ce cu adeverire le-au aşezat. Eresul stoicilor şi părerea epicureilor şi ale altor sofişti şi făcători de stihuri le-am citit şi le-am cunoscut. Deci, cunoaşteţi cu încredinţare că toate acelea sînt basme, neavînd nimic altceva decît numai o asemănare cu adevărul, care ar fi putut să înşele pe mulţi. Însă n-au rămas neştiute şi cele ale elinilor, care se laudă foarte mult în înţelepciunile lor, dintre care unii zic că nu este nici un Dumnezeu, iar alţii cred în zei mulţi şi povestesc că unii zei sînt mai mari şi unii mai mici. Creştinii pe toţi îi izgonesc cu un cuvînt, zicînd: *Toţi zeii neamurilor sînt lucruri de mîini omeneşti,* şi a crede în ei este o desăvîrşită nedumnezeire şi o întreagă pierzare. Iar această scriere creştinească, care zice: *Domnul, Care a făcut cerurile este atotputernic,* un Dumnezeu propăvăduieşte şi pe Domnul cel de obşte al tuturor ni-L dă întru cunoştinţă. Cu acestea unindu-se şi Apostolul Pavel, ale cărui cuvinte le-am citit acum trei zile, arată că numai un Dumnezeu este peste toate. Cred şi eu cuvintele acelui apostol, fiind foarte adevărate şi vrednice de crezut, cuvinte care alcătuiesc credinţa din fapte.

Deci, dacă le voiţi şi voi acestea, apoi aveţi gata şi lesnicios chip de mîntuire. Eu nu mă voi mai numi doamnă a voastră, ci soră şi împreună slujitoare, pentru că toţi Îl avem ca Dumnezeu pe Domnul cel de obşte şi Părintele. Să fim ca nişte fraţi cu un cuget şi un suflet şi cu sfatul nostru cel de obşte să mergem la creştini. Am auzit că Elen, episcopul creştinesc, a zidit aici o mănăstire, în care monahii neîncetat ziua şi noaptea laudă pe Dumnezeu cu cîntări şi a încredinţat-o unui preot, anume Teodor, despre ale cărui lucruri minunate se povesteşte că şi orbilor le dă vedere, cu rugăciunile sale, apoi izgoneşte diavolii şi orice boală tămăduieşte cu cuvîntul. Se mai spune că în acea mănăstire, nicidecum nu-i liber ca să intre femei. Însă voi să tundeţi aceşti peri ai capului meu, să mă îmbrăcaţi în haine bărbăteşti şi să mă duceţi acolo noaptea. Apoi vom rîndui ca întoarcerea voastră în cetate să fie noaptea tîrziu. Pe toţi ceilalţi robi îi vom pune să meargă înaintea caretei şi voi amîndoi veţi urma după caretă. Iar eu mă voi pogorî încetişor din caretă şi, tăinuindu-ne de toţi, ne vom ascunde şi careta va merge la locul ei; iar noi ne vom duce către robii lui Dumnezeu".

Aceste cuvinte ale Evgheniei au plăcut la amîndoi famenii şi, făcîndu-se noapte, au făcut după cum s-au sfătuit. Întorcîndu-se tîrziu către cetate, au pogorît pe Evghenia din caretă în taină, nesimţind nici unul din robi şi, ascunzîndu-se, au îmbrăcat-o în haine bărbăteşti, tunzîndu-i părul cel fecioresc şi au pornit către mănăstire. Domnul, dîndu-le vreme bine potrivită, a rînduit în acel ceas a fi venirea episcopului la mănăstire. Şi încă neajungînd la mănăstire fericitul episcop Elen, venea din Iliopoli, se apropia de mănăstire cu mulţime de popor. Era în Egipt obiceiul acesta: cînd veneau episcopii la mănăstirile şi la bisericile

lor, mergea împreună cu dînşii şi poporul cu cîntări de laudă. Deci veneau cu Elen, episcopul, ca la zece mii de bărbaţi, unii mergînd înainte şi alţii urmîndu-i, cîntînd şi zicînd: "Calea drepţilor s-a îndreptat şi calea sfinţilor s-a pregătit". Auzind aceasta, Evghenia a zis către tovarăşii ei: "Luaţi seama la frumuseţea stihurilor ce se cîntă şi vedeţi că toate cuvintele se potrivesc pentru noi. Căci, cînd vorbeam de adevăratul Dumnezeu, am auzit cîntarea aceasta: *Toţi zeii neamurilor sînt lucruri omeneşti, iar Domnul Care a făcut cerul şi pămîntul este atotputernic.* Iar acum, cînd noi începem calea, întorcîndu-ne de la slujirea idolească şi dorim a veni către creştinătate - iată mii de oameni întîmpină cu glas cîntînd: Calea drepţilor s-a îndreptat şi calea sfinţilor s-a pregătit. Mi se pare că nu din întîmplare s-a făcut aceasta, ci după dumnezeiască rînduială. Aşadar, să luăm seama unde merge acest popor şi dacă se duce către aceeaşi mănăstire către care şi noi călătorim, să ne unim cu dînşii şi să mergem împreună, ca nişte tovarăşi ai lor, pînă ce ne vom cunoaşte cu dînşii".

Alăturîndu-se poporului care mergea şi cînta, a întrebat pe unul din cei ce mergea: cine este bătrînul acela care merge călare pe asin în mijlocul poporului şi ce este înainte şi celui ce urmează? Şi a auzit de la acela drept răspuns, că este Elen, episcopul, care din tinereţe este creştin şi a crescut în mănăstire. Acesta, pe cînd era copil mic şi îl trimiteau la vecini să aducă foc, el aducea cărbunii aprinşi în haina sa şi nu se ardea haina, căci acest fel de sfinţenie avea chiar din copilăria sa.

Nu cu mult înainte de aceste zile, s-a arătat în acele locuri un oarecare vrăjitor cu numele de Zarie, înşelînd pe popor cu multe şi mari vicleşuguri şi farmece. Acela zicea că episcopul Elen este mincinos, iar despre sine spunea că este trimis de Hristos, ca să fie învăţător al poporului. Şi adunîndu-se mulţimea poporului creştinesc, părintele nostru Elen a venit către cel pe care îl vedeţi, zicînd: "Auzim că Zarie este trimis de Hristos. Deci primeşte-l în prietenie sau dacă grăieşte minciuni, învinge-l cu cuvinte şi care din voi va fi biruitor în cuvinte, de acela ne vom lipi". Sfîntul episcop a primit să se întrebe în cuvinte cu Zarie, episcopul nădăjduind spre Hristos şi Zarie spre diavolii săi. Apoi s-a rînduit o zi pentru întrebarea ce avea să se facă, pentru care s-a pregătit locul în mijlocul cetăţii Iliopolei.

Deci a venit Zarie cu meşteşugurile sale vrăjitoreşti şi a venit şi episcopul cu graiuri de Dumnezeu insuflate şi, binecuvîntînd pe popor, a zis: "Acum veţi cunoaşte puterile care sînt de la Dumnezeu". Şi întorcîndu-se către Zarie a început lupta în cuvinte. Dar deoarece vrăjitorul era mare meşter în minciunile sale şi mîndru, iar în grai era fără de rînduială, se sîrguia să aibă biruinţă nu prin adevăr, ci prin limbuţia cea fără de ruşine. Pentru aceea episcopul cel blînd şi fără de răutate, nu putea să biruiască cuvintele lui. Iar poporul se mîhnea, căci Zarie covîrşea în cuvinte pe episcop. Episcopul, văzînd aceasta, a cerut să fie puţină tăcere şi a zis către popor: "Acum desăvîrşit se cuvine a asculta învăţăturile lui Pavel, care grăieşte către ucenicul său Timotei: *Să nu se lupte cineva în cuvinte, care nu sînt de nici o trebuinţă, ci mai mult servesc la risipirea celor ce aud.* Dar ca să nu socotească cineva că această mărturie apostolească o aducem la mijloc - nu ca nişte

păzitori adevăraţi, ci ca nişte fricoşi - să se aprindă un foc în mijlocul cetăţii, să intrăm amîndoi în para focului şi care din noi nu va arde, acela este trimis de Hristos".

Acest cuvînt a plăcut poporului şi îndată s-a pregătit un foc mare; iar episcopul chemă pe vrăjitor în văpaie. Vrăjitorul a zis: "Intră tu mai întîi în văpaie, de vreme ce tu ai rînduit aşa". Sfîntul episcop, însemnîndu-se pe sine cu semnul Sfintei Cruci şi ridicîndu-şi mîinile, a intrat în mijlocul focului şi stînd în flacăra cea mare ca o jumătate de ceas, nu s-a ars deloc, că nici de părul lui, nici de haine nu s-a atins focul. Apoi a poruncit ca şi Zarie să vină la dînsul; dar acela, temîndu-se foarte, căuta să fugă. Dar poporul, apucîndu-l, l-a aruncat în foc şi a început îndată ticălosul a arde; şi desăvîrşit ar fi pierit, dacă nu l-ar fi izbăvit pe el episcopul Elen, deşi jumătate ars, însă abia viu. Aşa s-a izgonit cu ocară vrăjitorul Zarie din hotarele acelea; iar episcopul, pe care îl vedeţi în toate zilele, oriunde merge îi urmează poporul cu cîntări dumnezeieşti.

Atunci fericita Evghenia, auzind acestea, se bucura cu duhul, se minuna şi ofta. Şi a început a-l ruga cu sîrguinţă pe bărbatul acela care vorbea cu dînşii, al cărui nume era Evtropie, zicînd: "Rogu-te, domnul meu, ca să vesteşti sfîntului episcop despre noi, care voim a ne întoarce de la idoli către Hristos. Sîntem fraţi şi ne-am sfătuit împreună, să ne facem creştini şi să petrecem în mănăstirea aceasta şi niciodată să nu ne despărţim unul de altul". A răspuns către dînşii bărbatul acela: "Tăceţi acum, pînă ce va intra în mănăstire şi se va odihni puţin de cale, iar cînd va fi vreme lesnicioasă, eu îl voi vesti pentru voi, după dorinţa voastră".

Apropiindu-se ei de mănăstire, au ieşit monahii întru întîmpinarea episcopului, cîntînd: "Luat-am, Dumnezeule, mila Ta în mijlocul poporului Tău". Şi intrînd înăuntru poporul cu episcopul, a intrat şi Evghenia cu famenii săi tineri, deopotrivă la haine şi la tunderea părului. Săvîrşind episcopul dumnezeiasca slujbă în biserică şi la al nouălea ceas întărindu-se cu puţină hrană, după cum era obiceiul pustnicilor, s-a odihnit de oboseală şi a avut în vis vedenia aceasta: Un chip de asemănare femeiască ca unul din zeii elineşti şi care se cinstea de unii bărbaţi cu jertfe şi închinăciuni ca un Dumnezeu. Episcopul privind cu mîhnire la aceasta, căci poporul se înşela cu închinăciunea idolească, a zis către zeiţa care era între dînşii: "Aşa se cuvine ţie, care eşti zidirea lui Dumnezeu şi slujitoare împreună cu noi, să te socoteşti de oameni că eşti ca un Dumnezeu şi să primeşti de la dînşii închinăciune?" Aceasta auzind acestea, îndată a lăsat pe bărbaţii care i se închinau şi s-a dus după episcop zicînd: "Nu te voi lăsa, nici nu mă voi depărta de tine, pînă cînd nu mă vei duce şi mă vei da Făcătorului şi Ziditorului meu".

Deşteptîndu-se, episcopul se gîndea la acea vedenie; şi iată că intră la dînsul Evtropie, zicînd: "Stăpîne, astăzi în urma ta au intrat aici trei tineri, fraţi, care au părăsit închinarea idolilor şi doresc să se însoţească cu ceata celor ce slujesc pe Hristos în mănăstirea aceasta şi m-au rugat cu lacrimi ca să vestesc sfinţiei tale acestea". Episcopul, înţelegînd visul, s-a bucurat şi a zis: "Îţi mulţumesc, Doamne Iisuse Hristoase, că m-ai învrednicit a auzi o veste ca aceasta". Deci a poruncit să aducă înaintea sa pe cei trei tineri. Intrînd ei singuri înaintea lui, arhiereul a făcut mai întîi rugăciune, apoi a început a vorbi cu

Evghenia părinteşte şi cu iubire de fii, întrebînd-o de numele de neam şi de patria lor. Ea, roşindu-se la faţă ca o fecioară, răspundea cu smerenie, zicînd: "Neamul nostru este din Roma, cetatea cea preaslăvită şi sîntem fraţi după trup; numele celui dintîi este Protan, al celuilalt Iachint, iar eu mă numesc Evghenia".

Fericitul episcop Elen uitîndu-se cu dragoste la dînsa a zis: "Cu dreptate te numeşti Evghenia, pentru că numele se potriveşte cu duhul tău căci ai suflet cu bărbăţie şi te arăţi ca un bărbat în toate. Apoi, cu hotărîrea pe care o ai în minte ai să biruieşti firea femeiască, căci te va întări Hristos şi te vei îmbărbăta, pentru care, acum fiind femeie, te vei face ca un bărbat, schimbîndu-ţi numele cel femeiesc şi chipul, pentru dragostea lui Dumnezeu. Îţi vorbesc acestea, nu mustrîndu-te şi defăimîndu-te pentru firea ta femeiască, nici voind a te întoarce de la scopul tău, ci ca să ştii cîtă purtare de grijă are Dumnezeu de tine şi cum mi-a descoperit toate cele pentru tine, netăinuind nimic, ci arătîndu-mi cine eşti şi cum ai venit la mine şi cine sînt cei ce vor să vină cu tine. Deci sîrguieşte-te, Evghenio, a te arăta nu mai mică cu bărbăţia duhului, decît cu chipul, pentru că şi aceasta mi-a arătat Domnul meu, că te-ai pregătit sălăşluire curată a Lui, păzindu-ţi fecioria şi lepădîndu-te de înşelăciunea vieţii acesteia".

Arhiereul, întorcîndu-se către Protan şi Iachint, a zis: "Şi voi fiind robi cu trupul, sînteţi liberi cu duhul, nerobindu-vă nimănui, prin cele pămînteşti, vrednicia sufletului, pentru care eu tăcînd, Hristos Domnul vorbeşte către voi: *De acum nu vă voi mai numi robi, ci prieteni.* Fericiţi sînteţi pentru o libertate ca aceasta, dar mai ales pentru prietenia şi unirea cu Hristos, căci aţi gîndit cu un cuget a lua jugul Lui asupra voastră şi n-aţi făcut nici o împiedicare fericitei acesteia în scopul ei, ci împreună cu dînsa ardeţi cu duhul a sluji pe Dumnezeu şi cînd ea va ieşi din viaţa aceasta, împreună cu dînsa şi voi vă veţi învrednici a primi de la Domnul aceleaşi cununi şi răsplătire, cărora se va învrednici şi ea". Acestea a vorbit cu dînşii episcopul, nefiind nimeni acolo, decît numai ei. Evgheniei i-a poruncit să petreacă în chip bărbătesc, deoarece nu ştia nimeni de taina aceea, apoi nu s-au depărtat nici unul de episcop, pînă ce nu i-a botezat şi unit cu ceata monahicească. Iar cîte s-au întîmplat din vremea de cînd sfînta se pogorîse din caretă, tăinuindu-se de robi, cu Protan şi Iachint şi cum se tînguiau părinţii pentru dînsa, să luăm aminte în cele ce urmează.

Careta şi cu robii, care mergeau înainte şi nu ştiau nimic, s-au apropiat de porţile cetăţii şi au intrat, iar în faţa casei au ieşit cei din casă înaintea Evgheniei cu lumini. Dar alergînd la caretă au găsit-o goală şi, nevăzînd pe Evghenia, erau în mare nepricepere şi s-au tulburat tatăl şi mama ei, fraţii şi toţi cei din casă. Apoi s-a făcut ţipăt mare, strigare, tînguire, plîngere nespusă şi cercetare prin toată cetatea Alexandriei şi se întreba ce i s-a întîmplat fetei eparhului. Au fost trimise multe slugi în căutarea Evgheniei, care, străbătînd nu numai cetatea, ci şi toată ţara Egiptului, nelăsînd pe nimeni neîntrebat, în drumuri şi în sate, pe negustori, pe ţărani şi pe străini. Dar nicăieri nu puteau să audă ceva despre acel mărgăritar de mare preţ, pe care îl ascundea dreapta Celui de Sus în vistieria Sa, pînă la vreme de bună trebuinţă.

Iar părinţii ei, ziua şi noaptea, cu nemîngîiate tînguiri, plîngeau pentru dînsa. Adeseori chemînd numele ei, îşi băteau feţele şi-şi presărau capetele cu cenuşă, apoi cădeau la pămînt de atîta slăbiciune şi durere a inimii şi strigau: "Evghenio, Evghenio, fiica noastră cea preadulce, unde te-ai ascuns, lumina ochilor noştri? În care loc te-ai tăinuit? Mîngîierea noastră, cum te-ai pierdut, nădejdea noastră?" Se tînguiau părinţii pentru fiică, iar fraţii plîngeau pentru sora lor, robii şi roabele lăcrimau pentru stăpîna lor şi toţi cetăţenii suspinau pentru dînsa, părîndu-le rău şi avînd durere la fel cu eparhul, domnul lor cel bun şi stăpînitor, pentru pierderea fiicei lui.

După aceasta, neputînd Filip s-o afle nicăieri, a început să-i întrebe pe slujitorii idoleşti, pe vrăjitori şi pe fermecători, aducînd mulţime de jertfe idolilor, că doar va fi vestit vreun zeu despre fecioara cea pierdută. Şi a făgăduit că dacă o vor afla sau îi vor spune unde se află, le va da multe daruri, iar dacă nu vor spune adevărul, îi va omorî cu cumplită moarte. Dar n-a putut întru nimic să se înştiinţeze, căci vrăjitorii şi fermecătorii, ca nişte mincinoşi care nu ştiau nimic, văzînd că se osteneau în zadar şi primejdie de moarte le sta asupra, au alcătuit un basm pentru potolirea mîniei eparhului: că li s-a descoperit că, iubind Dumnezeu frumuseţea Evgheniei, a răpit-o în ceruri şi a aşezat-o în numărul zeilor.

Crezînd părintele cel mîhnit acel basm, a încetat puţin mîhnirea, iar plîngerea a schimbat-o în bucurie. Îndată poruncind să se facă un idol de aur după asemănarea fiicei sale cea iubită, l-a pus în Alexandria la loc cinstit şi ca pe o zeiţă nouă, cu prăznuire şi cu aducere de jertfă multă, cinstea pe fiica sa, Evghenia, împreună cu tot poporul; cu acest fel de bucurie îşi potolea mîhnirea. Însă maică-sa, Claudia şi cu fraţii săi, Avit şi Serghie, necrezînd basmul acela, neîncetat şi nemîngîiat se tînguiau după Evghenia.

Fericita fecioară, cea acoperită cu haine şi cu nume bărbătesc, pentru obiceiurile sale cele bărbăteşti şi pentru mărimea sufletului, fiind socotită că este bărbat, vieţuia în mănăstirea mai sus pomenită, bine vieţuind monahiceşte şi slujind lui Dumnezeu. Atît de mult a sporit în dumnezeiasca învăţătură, încît în doi ani toată Sfînta Scriptură a învăţat-o pe de rost şi atîta odihnă avea sufletul ei, încît altora li se părea că este unul din îngeri. Căci cine putea pricepe firea ei cea femeiască, pe care o acoperea puterea lui Hristos şi fecioria cea fără prihană, de care şi bărbaţilor celor desăvîrşiţi le era de mirare?

Cuvîntul ei era smerit, cu dragoste, blînd şi nu mult vorbitor, plin de frica lui Dumnezeu şi de folos. La cîntarea în biserică nimeni nu se afla mai înainte decît dînsa şi era tuturor de folos. Pe cei mîhniţi îi mîngîia şi se bucura împreună cu cei ce se bucură; pe cel ce s-ar fi mîniat şi s-ar fi iuţit, numai cu un cuvînt îl îmblînzea, iar pe cel mîndru, ea, cu chipul cel smerit al vieţii sale, atît de mult îl folosea, încît acela îndată se prefăcea din lup în oaie. Nu după multă vreme i s-a dat ei de la Dumnezeu darul tămăduirii, că orice bolnav ar fi cercetat, îndată prin venirea ei se izgonea boala şi se dădea bolnavului desăvîrşită sănătate. Iar cei doi fameni ai ei, Protan şi Iachint, erau împreună vieţuitori cu dînsa şi următori ai vieţii ei şi de-a pururea robi şi prieteni.

După trei ani de la întoarcerea ei către Dumnezeu, a răposat egumenul mănăstirii aceleia. Deci, adunîndu-se fraţii, toţi cu un glas şi cu un suflet rugau pe fericita să le fie lor egumen, pentru că nu ştiau taina ei cea acoperită de Dumnezeu, cum că Evghenia nu este bărbat cu firea, ci femeie. Căci văzînd viaţa ei cea plină de înţelepciune bărbătească, fără de prihană şi plăcută lui Dumnezeu şi pe toţi pustnicii ce erau în mănăstire fără de asemănare covîrşindu-i, pentru aceea cu multă rugăciune o sileau pe ea să primească stăreţia.

Atunci sfînta - pe de o parte temîndu-se ca să nu fie împotriva legii, adică fiind femeie să stăpînească peste bărbaţi şi pe de alta ruşinîndu-se a nesocoti rugăciunea cea mare a tuturor feţelor cinstite -, a zis către dînşii: " Rogu-mă, fraţilor, aduceţi-mi aici Sfînta Evanghelie". Fiind adusă Evanghelia a zis: "Se cuvine ca pentru orice alegere, mai întîi pe Hristos să-l întrebăm. Deci să vedem întru această alegere a voastră ce ne va porunci Hristos şi ne vom supune voinţei Lui". Şi deschizîndu-se Sfînta Evanghelie în faţa tuturor, s-a aflat locul unde era scris aşa: *Cel ce voieşte între voi să fie mai mare, acela să fie vouă slugă şi care voieşte să fie vouă mai întîi, să fie rob vouă.* Acestea citindu-le, sfînta a zis: "Iată, că mă supun şi poruncii lui Hristos şi cererii voastre; deci voi fi dragostei voastre şi slugă şi rob". Şi s-au bucurat toţi pentru bunăvoirea ei. Deci a primit cel cu părere Evghenie, iar cu fapta Evghenia, egumenia mănăstirii aceleia şi s-a făcut tuturor ca un rob prins neîncetat, ostenindu-se pentru toţi fraţii, aducînd apă, tăind lemne, chiliile tuturor curăţind şi tuturor slujind cu multă osîrdie. Şi şi-a ales chilia de locuinţă a portarului, ca nici cu chilie mai bună să se arate mai presus decît alţii.

Ostenindu-se întru toate slujbele mănăstireşti, niciodată n-a lăsat pravila cea obişnuită a bisericii, Utrenia, ceasurile şi la zile însemnate şi Liturghia şi Vecernia. Ea socotea acel ceas pierdut în zadar, în care s-ar fi întîmplat să nu dea laudă lui Dumnezeu şi foarte cu dinadinsul se păzea, ca să nu-i treacă nici un ceas fără a mulţumi Lui. În mîinile ei era lucrul, iar în gura ei neîncetat avea rugăciunea. Şi a luat stăpînirea asupra duhurilor celor necurate ca să le izgonească din oameni; apoi i se dăduse dar a face şi alte minuni, despre care nu ne ajunge vreme a povesti cu de-amănuntul. Însă trebuie să se povestească, de cînd s-a început prigoana asupra sfintei, cum şi despre alergarea, pătimirea sa şi săvîrşirea ei din viaţă.

Era în Alexandria o femeie cu numele Melantia, bogată cu averea, dar săracă de fapte bune. Aceasta a căzut în boală de friguri şi pătimea de acea boală mai bine de un an. Avînd locuinţa sa aproape de mănăstirea aceia şi auzind că în mănăstire era un monah, cu numele de Evghenie, care cu înlesnire tămăduieşte tot felul de boli, a mers la dînsul cu sîrguinţă şi-l rugă să o vindece de neputinţa ei. Evghenie, milostivindu-se spre dînsa, a uns-o cu unt-delemn sfinţit şi îndată Melantia a scăpat de toate cele ce o vătămau înăuntru şi pricinuia ei boala frigurilor, încît s-a făcut sănătoasă şi s-a dus pe jos acasă, care era aproape.

Peste puţină vreme, vrînd să le dea mulţumire pentru tămăduirea ce o căpătase, a făcut trei vase de argint curat şi umplîndu-le cu bani le-a trimis la doctorul său cel fără de plată,

dar el nu le-a primit, ci le-a înapoiat la cel ce le trimisese, zicînd: "Noi ne îndestulăm şi prea ne îndestulăm cu de toate bunătăţile de la Dumnezeul nostru, iar pe tine te sfătuiesc, o, iubită Melantia, ca să împarţi pe aceştia celor ce le trebuiesc, adică săracilor". Melantia, văzînd darurile sale întoarse înapoi s-a mîhnit şi, alergînd la mănăstire, ce rugăciuni nu făcea şi cu ce cereri nu o silea ca să nu i se lepede darurile cele aduse! Abia înduplecîndu-se înainte stătătorul Evghenie a poruncit să ia vasele acelea şi să le ducă în cămara bisericii, ca să fie spre slujba altarului.

Dintr-acea vreme Melantia, cunoscîndu-se cu Evghenie, adeseori îl cerceta şi s-a lipit de el cu dragostea cea fără de rînduială, neştiind firea cea femeiască, ce se tăinuia în chipul şi în numele cel bărbătesc. Căci îl vedea cu chipul tînăr şi frumos la faţă şi nu pricepea cum un tînăr ca acela, frumos la faţă, ar fi putut să vieţuiască în curăţenie. Tămăduirea ei nu o socotea a fi prin sfinţenia lui, ci prin meşteşugul doctoriei. Apoi, din zi în zi, se aprindea cu iubirea mai mult spre dînsul, ca să facă întîlnire de păcat şi căuta o vreme şi loc, în care i-ar fi cu lesnire a săvîrşi ce dorea.

Într-o zi, venind în satul său, care era aproape de mănăstire şi gîndind la tînărul monah şi aprinzîndu-se de dînsul, s-a prefăcut bolnavă, apoi a trimis la dînsul cu rugăminte ca însuşi s-o cerceteze că este bolnavă şi să-i ajute ca şi mai înainte. Deci a venit fericita Evghenia şi a şezut lîngă patul celei bolnave, dar nu de boală, ci de poftă trupească. Melantia, căutînd la faţa Evgheniei, n-a mai putut tăinui focul ce se ascundea înăuntrul ei, care o ardea de mult timp şi deschizîndu-şi gura fără de ruşine, a început a grăi cuvinte de desfrînare, momind-o şi atrăgînd-o spre păcat, ca şi altădată egipteanca, femeia lui Pentefri, pe Iosif cel curat, zicînd: "Cu nesuferită poftă şi cu nemăsurată dragoste sînt cuprinsă de tine şi nu poate să se odihnească duhul meu, pînă nu voi săvîrşi aceasta, ca să fii domn a toată avuţia mea şi bărbatul meu, împreună vieţuitor. Căci pentru ce te chinuieşti în deşert cu înfrînarea cea de nici o treabă? În sărăcie şi în strîmtorare îţi pierzi singur, de bună voie, zilele tinereţilor tale, uscîndu-ţi trupul şi vestejindu-ţi frumuseţea feţei tale. Iată, avere mare, iată, visterii de aur şi de argint, pietre scumpe şi haine de mult preţ, robi şi roabe în număr mare. Iată, şi pe mine mă vezi tînără şi nu urîtă, care în acest an am rămas văduvă, ba încă şi fără de fii şi nu am moştenitor bogăţiei mele. Deci moşteneşte-le tu şi mie să-mi fii domn şi stăpîn".

Acestea şi multe altele zicînd Melantia, Cuvioasa Evghenia se ruşina de cele ce-i spunea şi i-a răspuns aspru: "Taci, femeie, taci şi nu te ispiti a ne vătăma cu otrava şarpelui celui vechi, căci văd că te-ai gătit mare lăcaş diavolului; depărtează-te de la slugile lui Dumnezeu, ispititoare! Bogăţia ta să fie ca moştenire iubitorilor de patimi, celor asemenea ţie, iar bogăţia noastră este a săraci împreună cu Hristos; iar cele de nuntă să piară din mintea noastră, ca nici să gîndim cîndva la dulceaţa trupească. O! fericită curăţenie, nu te vom vinde pentru bogăţia cea stricăcioasă. O! feciorie sfîntă, nu te vom strica cu desfrînarea. O! Maica lui Dumnezeu şi fecioară spre care eu nădăjduiesc, nu voi schimba făgăduinţele mele! Una ne este nunta, dorirea de Hristos. Unele ne sînt bogăţiile noastre, bunătăţile cele gătite în ceruri. Una este moştenirea noastră, cunoaşterea cea adevărată". Aceasta zicînd fericita Evghenia şi, sculîndu-se, îndată s-a dus la mănăstire.

Melantia, umplîndu-se de nespusă ruşine şi de mînie s-a dus în cetate şi mergînd la eparh a zis: "Un tînăr de credinţă creştinească, care se spune că este doctor şi petrece într-o mănăstire ce este aproape de satul meu, a venit în casa mea şi l-am lăsat să intre în casă pentru tămăduire. Însă el, socotindu-mă ca una din femeile cele necinstite şi fără de ruşine, mai întîi prin cuvinte înşelătoare, apoi cu mîinile a început a mă sili către lucrul cel ruşinos. Dacă n-aş fi strigat cu glas mare şi de nu s-ar fi sîrguit o roabă să alerge la glasul meu, apoi neruşinatul acela ca un barbar m-ar fi siluit ca pe o roabă".

Auzind acestea eparhul, s-a umplut de mînie şi a trimis să aducă pe acel tînăr, adică pe Evghenie, care se numea doctor şi pe toţi ce petreceau împreună cu dînsul şi, legîndu-i, să-i pună în lanţuri şi să-i ducă în închisoare. Dar, pentru că nu putea să ajungă numai o temniţă pentru monahii care vieţuiau împreună cu Evghenie, au fost împărţiţi la diferite închisori. Şi a ieşit vestea despre acel lucru nu numai în toată Alexandria, ci şi prin cetăţile dimprejur şi multă defăimare şi batjocură se făcea creştinilor de către elini. Toţi cei ce auzeau despre aceste lucruri, credeau că este adevărat şi o credeau pe Melantia foarte cinstită pentru ei, slăvită şi de mare neam.

Deci, s-a rînduit o zi în care să se facă mare judecată şi pedeapsă asupra monahilor. Căci pe unii dintr-înşii, eparhul voia să-i dea spre mîncarea fiarelor, pe alţii să-i ardă cu foc, pe alţii să-i spînzure pe lemn, iar pe ceilalţi să-i piardă cu multe chinuri. Sosind ziua cea rînduită s-a adunat mulţime de popor, nu numai dintr-acea cetate, ci şi de prin toate cele dimprejur. S-au adunat acolo şi creştini fără de număr, între care erau mulţi preoţi şi episcopi. Aceia veniseră să vadă sfîrşitul robilor lui Dumnezeu celor nevinovaţi, căci ştiau că este o minciună asupra lor, apoi să adune rămăşiţele moaştelor lor şi să le îngroape cu cinste.

Venind eparhul Filip, împreună cu fiii săi Avit şi Serghie şi şezînd la locul cel obişnuit de judecată, s-a adus fericita Evghenia în mijlocul priveliştei, împreună cu famenii săi şi cu ceilalţi monahi, încătuşaţi în lanţuri grele de fier, dar neştiind nimeni taina despre dînsa. Apoi s-a făcut strigare în popor: "Să piară aceşti necuraţi fără de lege". Şi a poruncit eparhul să aducă mai aproape pe mieluşeaua lui Hristos, Evghenia, începătorul răutăţii, precum ziceau ei şi să pună înainte toate uneltele cele de muncă, cum şi muncitori groaznici să stea gata de faţă la judecată.

Veni sfînta la judecată înaintea tatălui şi a fraţilor ei, nefiind vinovată de nici un rău, îmbrăcată în haine bărbăteşti, monahiceşti şi cu faţa plecată în jos, ca să nu fie cunoscută. Eparhul a început a grăi către dînsa cu groază, zicînd: "Spune nouă, o! prea fără de lege creştine, astfel v-a poruncit vouă Hristos al vostru, ca să faceţi lucruri necurate şi pe nişte cinstite femei ca acestea, să le vînaţi cu meşteşugurile voastre spre pofta cea ruşinoasă? Spune nouă, nelegiuitule, cum ai îndrăznit să intri în casa prealuminatei femei Melantia şi curăţia ei cea de bun neam să o sileşti spre fapta cea de desfrînare? Căci, prefăcîndu-te în doctor viclean te-ai arătat vrăjmaş şi siluitor. Deci iată acum, neruşinatule, vei primi pedeapsa cea vrednică scornirii tale îndrăzneţe, căci rău fiind, rău vei pătimi!"

Astfel iuţindu-se eparhul, fericita Evghenia a răspuns cu blîndeţe: "Domnul meu, Iisus Hristos, Căruia Îi slujesc, învaţă curăţie şi celor ce-şi păzesc fecioria neatinsă, le făgăduieşte viaţă veşnică. Pe femeia Melantia cea mincinoasă, îndată putem s-o arătăm că este mărturisitoare de minciuni asupra noastră, dar mai bine este să suferim noi cele rele, decît să fie ea biruită şi vădită ca să pătimească ceva rău, iar rodul răbdării noastre să nu piară. Însă de te vei jura pe sănătatea împăraţilor tăi, că nu-i vei face nici un rău acestei mărturisitoare mincinoase, vom cerceta despre păcatul cel aruncat de dînsa fără de vină asupra noastră şi o vom arăta chiar pe dînsa aflîndu-se întru necurăţie". Jurîndu-se eparhul şi prefăcîndu-se a împlini cererea, Evghenia a zis către femeia aceea: "O! Melantie, tu care ai numele înnegririi şi al întunecării, ai pregătit felurite munci asupra creştinilor prin clevetirea ta cea mincinoasă, iar acum stărui asupra noastră ca să fim chinuiţi, tăiaţi şi arşi; dar să ştii că Hristos nu socoteşte pe robii Săi astfel, precum tu cu minciună îi mărturiseşti. Să aduci pe roaba aceea, care a zis că a fost singură văzătoare a păcatului nostru, ca din gura ei să se vădească minciuna şi să se arate adevărul".

Fiind adusă roaba aceea, s-a adăugat minciună la minciună, ca să placă stăpînei sale, căci cum putea zice ceva împotriva ei? Apoi a zis: "Pe acest tînăr fără de ruşine îl ştiu că adeseori făcea fărădelege cu femeile proaste şi pe mine, ticăloasa de multe ori m-a supărat. Apoi a îndrăznit şi la doamna mea, că din ceasul cel dintîi al zilei intrînd în camera ei, se prefăcea mai întîi că vorbea ca un doctor, îngrijindu-se de sănătatea ei, apoi a început a grăi cuvinte fără de ruşine. După aceasta s-a ispitit să o siluiască şi ar fi săvîrşit fărădelegea sa, dacă nu aş fi strigat eu la alte slujnice spre apărare şi de n-am fi izbăvit pe doamna noastră din mîinile desfrînatului acestuia". Şi a poruncit judecătorul să cheme pe celelalte slujnice, însă şi acelea asemenea ajutînd doamnei lor, mărturiseau minciună asupra monahului Evghenie. Atunci eparhul, foarte rău mîniindu-se, a strigat: "Ce vrei să zici împotriva acestora, o! ticălosule, căci cu atîtea mărturii te biruiesc şi cu adeverire se arată fărădelegea ta".

Sfînta Evghenia a zis: "Vremea grăirii a sosit, de vreme ce a tăcut vremea tăcerii. Vreme slobodă este a mărturisi adevărul, ca să nu se laude fără de măsură minciuna adusă asupra noastră şi să nu se facă pentru creştini veste rea între neamuri. Am dorit cu adevărat ca taina mea să ţină pînă la ultima suflare şi minciuna cea adusă asupra noastră a o vădi la judecata ce va să vie şi a arăta curăţenia numai unuia singur, Aceluia pentru a Cărui dragoste sînt păzită. Însă ca să nu dănţuiască fărădelegea asupra nevinovăţiei şi necurăţenia cea păgînească să-şi bată joc de viaţa creştinească cea dreptcredincioasă şi curată şi nici să nu fie ea de rîs şi întru defăimare, este nevoie a arăta îndată aceea ce pînă acum, cu multă pază, m-am sîrguit a tăinui. Deci voi arăta adevărul, nu spre slava deşartă, ci spre slava numelui lui Hristos Iisus. Pentru că atît de mare este puterea numelui Sfînt, încît şi femeile cele ce vieţuiesc întru dumnezeiasca Lui frică, se învrednicesc cinstirii celei bărbăteşti şi nici nu poate fi unul mai mare decît altul cu credinţa. Căci zice Apostolul Pavel, învăţătorul cel creştinesc, că nu este la Dumnezeu deosebire între bărbat şi femeie, că voi toţi una sînteţi întru Hristos Iisus, întru care am crezut şi pe care l-am iubit cu osîrdie şi spre care toată nădejdea mi-am pus, am voit mai

bine a fi bărbat cu viaţa şi cu chipul, decît femeie şi a păstra fecioria mea preacuratului şi nestricăciosului Mire ceresc".

Acestea zicînd şi-a rupt haina sa de sus şi şi-a descoperit o parte a sfîntului şi preacuratului ei trup fecioresc şi s-a arătat că este de parte femeiască. Apoi a zis către eparh: "Domnul meu, tu îmi eşti mie tată după trup şi Claudia îmi este maică, iar aceştia, ce şed împreună cu tine, Avid şi Serghie, îmi sînt fraţi". Eu sînt fiica ta, care pentru dragostea lui Hristos, m-am lepădat de lume şi de toate dulceţile ei. Iată, Protan şi Iachint, famenii mei, cu care împreună am intrat în şcoala lui Hristos şi atîta dar mi-a arătat Hristos, încît m-a făcut prin milostivirea Sa biruitoare asupra tuturor poftelor şi patimilor. Aceluia cred fără îndoială, cum că aşa mă va păzi pînă la sfîrşit, precum sînt acum".

Acestea zicîndu-le ea şi încă nesfîrşind cuvîntul său, a fost cunoscută de tatăl său şi de fraţi după vorbă şi după oarecare semne ce le avea în faţă, deoarece cu sîrguinţă îşi întorsese ochii spre dînsa şi, cunoscînd-o că este Evghenia cu adevărat, s-au sculat îndată de la locurile lor, cu negrăită bucurie şi cu lacrimi şi, alergînd, au căzut pe grumajii ei sărutînd-o, plîngînd de bucurie şi veselindu-se pentru aflarea aceleia fără de care nici lumina lumii acesteia nu le era plăcută. Apoi îndată s-a vestit şi mamei sale Claudia, cum că fiica ei Evghenia s-a aflat. Ea venind degrabă şi văzînd pe preaiubita ei fiică, cu bucurie a îmbrăţişat-o şi cuvinte măgulitoare îi grăia, ca şi cum ar fi înviat din morţi.

Iar poporul care privea la acel lucru se minuna şi ridicînd glas striga: "Unul este Hristos, unul este adevăratul Dumnezeu, Dumnezeul creştinilor". Mulţimea creştinilor împreună cu preoţii şi cu episcopii, care veniseră pentru îngroparea moaştelor muceniceşti, asemenea umplîndu-se de nespusă bucurie, striga: *Dreapta Ta, Doamne, s-a preamărit întru tărie, mîna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărîmat pe vrăjmaşi. Cine este Dumnezeu mare, ca Dumnezeul nostru? Cel ce descoperă cele ascunse şi arată cele tăinuite, vînînd pe cei înţelepţi întru meşteşugurile lor.* Şi aducînd haine ţesute cu aur şi podoabe de mult preţ, părinţii şi fraţii au îmbrăcat-o pe Evghenia fără vrerea ei şi au urcat-o pe un loc înalt, ca să fie văzută de toţi şi ca toţi să se bucure împreună cu dînşii. Apoi au dezlegat din legături pe monahii ce erau legaţi cu Evghenia şi aceia fiind lăudaţi şi fericiţi cu multe cuvinte bune, ca nişte robi ai lui Hristos erau cinstiţi.

Atunci Melantia s-a umplut de mare ruşine şi de frică şi, fiind încă în privelişte, a căzut un foc mare din cer peste casa ei şi a ars pînă în temelie cu toate bogăţiile ei şi cu vistieria, încît nici urmă dintr-însa n-a rămas. Şi s-a făcut mare bucurie credincioşilor, care erau în Alexandria şi în tot Egiptul; dar mai ales atunci cînd însuşi eparhul Filip s-a botezat dimpreună cu femeia, cu fiii şi cu toată casa şi au primit credinţa în Domnul nostru Iisus Hristos. Apoi mulţime mare de elini au primit Botezul în acea vreme şi s-a întors pacea în Biserica lui Hristos. Filip, eparhul, a trimis cărţi către împăraţii Sever şi Antonin, zicînd că nu este de folos împărăţiei Romei a izgoni de prin cetăţi pe nevinovaţii creştini, care sînt de mult ajutor la treburile cele de obşte ale poporului. Şi s-au înduplecat împăraţii la sfatul lui, încît creştinii cei ce erau de prin laturile Egiptului şi prin alte cetăţi, îşi primeau

locurile, sălaşurile şi casele, cum şi vredniciile, înflorind în pace în dreapta-credinţă creştinească.

Dar de vreme ce sfinţeniei îi urmează zavistia vrăjmaşului şi împotriva faptei bune, răutatea aduce război, unor închinători de idoli, din cei mai de frunte ai Alexandriei, le-a venit foarte greu aceasta, că vedeau pe creştini din zi în zi înmulţindu-se, iar închinătorii de idoli împuţinîndu-se. Deci, prin îndemnarea tatălui lor, satana, s-au dus la împăraţi, clevetind asupra creştinilor şi zicînd: "Nouă ani Filip a cîrmuit bine ţara Egiptului şi a întărit legile împărăteşti. Dar acum nu ştim ce i s-a întîmplat şi cum s-a schimbat că a lăsat slujbele împărăteşti ale părinteştilor noştri zei şi trage tot poporul cu el, către închinăciunea Aceluia, pe Care iudeii, precum toţi vorbesc, răstignindu-L în Palestina, L-au omorît. El nu cinsteşte poruncile voastre împărăteşti şi n-are supunerea cea cuviincioasă, că a cinstit mai mult pe necredincioşii creştini decît pe noi - dintre care mulţi dintre ei, intrînd în capiştile zeilor noştri, cu nenumărate hule îi necinsteau, numindu-i lemne, pietre nesimţitoare şi idoli fără suflet.

Unele şi altele ca acestea zicînd, a pornit pe împăraţi cu mînie asupra lui Filip, care au şi scris către dînsul astfel: "Prea îndumnezeitul împărat care a fost mai înainte de noi, ştiind dreapta ta credinţă către părinteştii zei ai romanilor, nu ca pe un eparh, ci ca pe un împărat al Egiptului te-a pus în Alexandria şi a voit ca pînă cînd vei fi între cei vii, să stăpîneşti acele laturi neschimbat şi nimeni altul să nu se trimită acolo în locul tău. Acea cinste noi ţi-am păzit-o întreagă cît ai fost prieten şi slujitor al zeilor. Dar de vreme ce acum auzim că ai lăsat pe zei şi către noi nu te arăţi voitor de bine, poruncim ca ori să te întorci către cinstirea cea dintîi a zeilor romanilor şi să-ţi moşteneşti slava şi cinstirea cea mai dinainte sau, împreună cu lepădarea de zei, să laşi dregătoria şi să te păgubeşti şi de averile tale".

Citind eparhul acea scrisoare împărătească, s-a prefăcut bolnav pînă ce îşi va vinde toată averea şi să dea o parte bisericilor, iar alta săracilor. Fericitul Filip era ritor bine vorbitor şi pe mulţi din elinii cei mai de frunte i-a sfătuit cu cuvintele sale şi i-a întors la creştinătate, iar pe cei slabi la suflet şi pe cei ce se îndoiau în credinţă, i-a întărit şi i-a împuternicit. Risipindu-şi şi împărţindu-şi averea, a lepădat şi dregătoria eparhiei şi îndată toţi creştinii care erau în Alexandria l-au ales episcop al lor.

După cîtăva vreme a venit în locul lui alt eparh din Roma, cu numele Terentie. Acesta căuta să omoare pe Filip, dar se temea de popor, pentru că toţi erau gata a-şi da viaţa pentru dînsul. De aceea a îndemnat în taină pe nişte ucigaşi, care, intrînd la sfînt şi găsindu-l singur rugîndu-se lui Dumnezeu, l-au lovit cu săbiile şi, ieşind, s-au ascuns. Îndată s-a înştiinţat toată cetatea şi s-a făcut multă plîngere şi strigare şi tulburare. Terentie, temîndu-se ca poporul să nu priceapă vicleşugul lui, a poruncit să caute cu sîrguinţă pe ucigaşii aceia, pe care aflîndu-i, i-a aruncat în temniţă, legîndu-i cu lanţuri grele ca şi cum ar fi vrut să-i muncească aspru şi să-i omoare. Fericitul episcop Filip, după primirea acelor răni, a mai trăit trei zile şi s-a rugat lui Dumnezeu ca să întărească mai mult în credinţă pe cei începători, pe care învăţîndu-i din destul, şi-a dat sfîntul său suflet

în mîinile lui Dumnezeu, sfîrşindu-se şi învrednicindu-se cununii muceniceşti, după ce a fost episcop un an şi trei luni. A fost îngropat înăuntrul cetăţii, în locul ce se cheamă Izium, în biserica zidită de dînsul. Pe ucigaşii aceia, ţinîndu-i Terentie eparhul cîtăva vreme în temniţă, i-a eliberat din porunca împărătească. Atunci toţi au cunoscut că prin îndemînarea lui a fost omorît Sfîntul episcop Filip.

După moartea Sfîntului Filip, Sfînta Evghenia, aducînd la sine fecioare creştine, petrecea în feciorie cu dînsele, slujind lui Dumnezeu, iar maică-sa Claudia, zidind o casă mare pentru străini, slujea străinilor şi bolnavilor. Apoi, nu după puţină vreme, luîndu-şi fiii şi pe fericita sa fiică, s-a dus în patria sa, la Roma şi s-a aşezat acolo pe moşiile sale. Avit şi Serghie au fost primiţi cu dragoste de boierii Romei şi pe unul dintr-înşii l-au pus antipat în Cartagina, iar pe celălalt l-au aşezat sfetnic împărătesc în Africa, iar Sfînta Evghenia chema în taină către Hristos pe fetele boierilor de bun neam şi le îndupleca spre păzirea feciorie.

Era atunci în Roma o fecioară tînără de neam împărătesc, care rămăsese orfană de părinţi, cu numele Vasila şi care fusese încredinţată pînă la vîrsta sa unui unchi al său, cu numele Elen. Apoi a fost dată de împăraţi în logodnă unui tînăr oarecare de bun neam, vestit pentru vitejia lui şi pentru bunul neam, cu numele Pompie. Iar nunta au amînat-o pînă după cîţiva ani, căci fecioara rămăsese încă foarte mică, fiind orfană de părinţi. Aceasta, auzind de numele lui Hristos, de Evghenia şi de viaţa ei cea feciorească şi curată, de lucrurile ei cele minunate, care se făceau cu puterea lui Hristos, s-a aprins cu duhul, chemînd-o Dumnezeu cu insuflări tăinuite către cămara Sa. Şi dorea să dobîndească două lucruri: adică să se înştiinţeze despre Hristos cu adeverire şi să vadă pe Evghenia. Însă nu putea să se ducă la dînsa să vorbească, din pricina logodnicului său, de care se temea să nu afle din pricina prigoanei care era atunci în Roma contra evreilor. De aceea Vasila a trimis la Evghenia pe un vestitor credincios al său, rugînd-o ca măcar prin scrisoare s-o vestească despre Hristos şi s-o înveţe cum să creadă într-Însul.

Sfînta Evghenia s-a bucurat foarte mult de un vestitor ca acela şi, sfătuindu-se cu maică-sa şi cu famenii, ştiind că nu atît scrisoarea, cît cuvintele care ies din gură, pot să înveţe pe om, a poruncit famenilor săi să se pregătească să-i trimită ca dar către Vasila. Deci i-a trimis, zicînd: "Iată, iubita mea soră Vasila, îţi trimit în dar pe aceşti fameni care au fost de-a pururea robi ai mei, pe Protan şi pe Iachint, care au crescut dimpreună cu mine din copilărie şi aceştia să-ţi fie de la mine ca scrisoare vie". Şi i-a primit Vasila pe fameni cu mare bucurie, ca pe nişte robi cu numele, iar cu fapta ca pe nişte apostoli ai lui Hristos.

Aceştia, ziua şi noaptea vorbind cu dînsa, au învăţat-o cum să creadă în Hristos. Ea neîncetat asculta cu multă luare-aminte, cu dulceaţă şi cu umilinţă dumnezeieştile cuvinte care ieşeau din gura lor şi a crezut din toată inima într-unul Dumnezeu, Ziditorul a toate. De acest lucru înştiinţîndu-se Papa al Romei, fericitul Cornelie, a venit la dînsa în taină şi a botezat-o în numele Sfintei Treimi. Apoi şi unchiul ei Elen s-a apropiat de Hristos astfel încît Vasila putea cu înlesnire să se vadă cu Evghenia şi să se îndulcească de vorba sfintei şi de dragostea ei, căci Evghenia în toate nopţile mergea în casa ei, povăţuită fiind

de unchiul Vasiliei. Astfel Sfînta Evghenia şi fericita ei maică Claudia, la multe suflete se făceau pricinuitoare de întoarcere către Dumnezeu. Toate văduvele creştinilor, care erau în Roma, aveau scăpare la Claudia, iar fecioarele la Evghenia şi la dînsele se odihneau trupeşte şi duhovniceşte. Fericitul papă, Cornelie, în toate sîmbetele seara trimitea în casa Claudiei rugăciuni şi psalmi, ca să se roage toată noaptea şi să preamărească pe Dumnezeu. Iar la cîntarea cocoşilor mergea singur la dînsele şi, botezînd pe cele ce se apropiau de Hristos, săvîrşea dumnezeiasca Liturghie şi le împărtăşea pe toate cu sfintele şi dumnezeieştile Taine. Astfel se înmulţea Biserica lui Dumnezeu, deşi era în mijlocul prigoanei, asemenea crinului în mijlocul spinilor. Pentru că, multe fecioare au cîştigat lui Dumnezeu aceste sfinte fecioare, Evghenia şi Vasila; iar Sfînta Claudia, femei; iar fericiţii fameni, Protan şi Iachint, au cîştigat mulţi tineri.

După ce au ajuns împăraţi păgînii Valerian şi Galerie s-a rînduit mai mare prigoană asupra creştinilor, căci s-a dat poruncă împărătească ca să fie omorîţi toţi dascălii creştini; dar mai întîi a fost căutat spre ucidere fericitul papă Cornelie. Atunci Sfînta Evghenia, văzînd pe Sfînta Vasila, a zis: "Mi s-a arătat mie de la Domnul, că pentru fecioria ta, degrabă vei pătimi". Iar Vasila a răspuns Evgheniei: "Şi mie a binevoit Domnul a-mi descoperi despre tine, că ai să primeşti îndoită cunună mucenicească: una pentru ostenelile şi răbdarea ispitei ce ţi s-a întîmplat în Alexandria; iar alta pentru adevăratul tău sînge, pe care vrei să-l verşi, pătimind pentru Hristos". Fericita Evghenia, ridicîndu-şi mîinile sale, a zis: "Doamne Iisuse, Fiul celui preaînalt, Care pentru mîntuirea noastră Te-ai întrupat prin fecioria Preacuratei Maicii Tale, Tu pe toate fecioarele care le-ai încredinţat mie, du-le întru fecioria cea neîntinată în Împărăţia slavei Tale".

Şezînd cu Evghenia şi cu Vasila multe fecioare ale lui Hristos, din cele ce erau cu dînsele, a zis fericita Evghenia către toate: "Iată, a sosit vremea culesului viilor, în care se taie strugurii şi se calcă cu picioarele, iar după aceasta se pun înainte la ospăţul Împăratului. Nici o împărăţie nu este puternică fără rodul strugurilor acestora şi nici o vrednicie mai luminată nu se împodobeşte. Deci, voi, odraslele mele şi strugurii pîntecelui meu, fiţi gata întru Domnul. Fecioria este semnul cel dintîi al apropierii către Dumnezeu, asemenea îngerilor: este maica vieţii celei veşnice, prietenă a sfinţeniei, cale fără de primejdie către cer, doamnă a bucuriei, povăţuitoare a puterii celei făcătoare de minuni, cunună a credinţei şi tărie a dragostei. Şi de nimic nu ni se cuvine a ne osteni aşa, de nimic a îngriji ca de aceasta, adică a petrece în feciorie fără prihană.

Ceea ce este şi mai preamărit, este a muri chiar pentru feciorie. Pentru că ce sînt momelele cele deşarte ale lumii acesteia, care vin cu veselia cea vremelnică şi se duc cu durerea cea veşnică? Aduc în puţină vreme rîs, ca să bată cu rîsul cel veşnic. Arată florile dulceţilor cele lesne trecătoare, ca să aducă amărăciunile cele prea uscate, care rămîn totdeauna. Făgăduiesc desfătarea vieţii acesteia, ca în veacul ce va să vie să dea pe om muncilor celor veşnice. Pentru aceea, o! prea iubite fecioare, voi care v-aţi nevoit pînă acum împreună cu mine, întru nevoinţă fecioarească să petreceţi întru dragostea Domnului, precum aţi început din vreme. Să plîngeţi vremelnic, ca să vă bucuraţi şi să vă veseliţi în veci, iar eu vă încredinţez pe voi Duhului Sfînt şi cred că pe toate vă va păzi

curate şi fără de prihană. Însă voi de acum nu mai căutaţi să vedeţi faţa mea cea trupească, ci luaţi seama duhovniceşte la lucruri şi la fapte bune". Acestea zicînd, a sărutat pe fiecare în parte şi mîngîia pe cele ce plîngeau; apoi, făcînd rugăciune cu Vasila şi sărutîndu-se, s-au despărţit.

În aceiaşi zi, oarecare roabă din cele ale Sfintei Vasila, alergînd către Pompie, logodnicul doamnei sale, a zis: "Domnul nostru ştim că Doamna noastră Îţi este dăruită de la împăraţi, ca să o iei de soţie, aşteptînd vîrsta ei cea desăvîrşită. Iată, acum sînt mai mult de şase ani şi nu mai săvîrşeşti nunta. Însă îţi vestesc că de acum nu o vei mai lua pe ea pentru că unchiul şi crescătorul ei este creştin şi ea cu toată osîrdia a primit credinţa creştină şi nu numai de tine, ci şi de toată lumea se depărtează. Ea are doi fameni trimişi de la Evghenia, pe care îi cinsteşte ca pe nişte domni ai săi şi în toate zilele le sărută picioarele, ca unor dumnezei fără de moarte; iar aceia sînt învăţătorii vrăjilor creştineşti".

Acestea auzind Pompie, s-a mîniat foarte şi îndată sculîndu-se, a alergat la Elen, crescătorul Vasilei şi a zis către dînsul: "În aceste trei zile am socotit să-mi săvîrşesc nunta mea, deci dă-mi să văd pe fecioara pe care mi-au dăruit-o împăraţii spre însoţire". Moşul ei, îndată cunoscînd că Pompie a fost înştiinţat de credinţa lor în Hristos, a răspuns: "Cît a fost copilă mică şi nepricepută, eu am păzit-o şi ferit-o ca lumina ochilor, crescînd-o precum se cădea, dar acum de vreme ce este la vîrsta şi înţelegerea cea desăvîrşită, pentru aceea după mărirea numelui casei sale, voieşte a fi liberă şi nerobită nimănui. Iar a o vedea pe dînsa, aceasta nu este în stăpînirea mea, ci în voia ei". Pompie, mîniindu-se mai mult, a alergat la palatele Vasiliei şi, bătînd în poartă, poruncea portăriţelor să vestească pe fecioară despre dînsul. Dar Vasila, înştiinţîndu-se de venirea lui, nu l-a primit, pentru că ea a spus: "Nu se cuvine să aibă tînărul vorbă deosebi cu o fecioară, pentru că ei nu i se cade a căuta la faţă bărbătească şi eu nu ştiu cu ce plan vine Pompie la mine".

Deci, ducîndu-se Pompie cu ruşine şi rugînd pe oarecari din senatori, i-a luat cu dînsul şi a mers şi a căzut la picioarele împăraţilor, jeluindu-se asupra logodnicei sale şi asupra Evgheniei, zicînd: "Ajutaţi romanilor voştri, o! prealuminaţi împăraţi, şi pe Dumnezeul cel nou pe Care l-a adus Evghenia de la Egipt, izgoniţi-L din cetatea aceasta, pentru că acei care se numesc creştini, de mult sînt vătămători ai poporului şi îşi bat joc de legile voastre, iar pe zei îi trec cu vederea ca pe nişte idoli deşerţi şi răzvrătesc chiar legile firii, zicînd că este lucru cu nedreptate logodnicului a-şi lua pe logodnica sa. Dacă nu se vor însura oamenii, apoi de unde se vor naşte copii? Şi dacă aceia nu se vor naşte, apoi pe cine va stăpîni împărăţia voastră? De unde se vor mări oştile şi puterea romanilor? Cine va birui pe vrăjmaşi şi cum se va întări patria şi viaţa omenească?"

Zicînd acestea şi multe altele şi cu lacrimi rugîndu-se Pompie, împăratului i s-a făcut milă de dînsul şi a dat poruncă împărătească, ca Vasila fecioara, sau să binevoiască a primi pe logodnicul său, sau să fie omorîtă cu sabia; iar Evghenia sau să jertfească zeilor, sau să fie supusă la munci şi să moară. A mai poruncit împăratul ca toţi creştinii să fie omorîţi şi nu numai creştinii, ci şi aceia care ar îndrăzni a tăinui la dînşii creştini să fie munciţi.

Venind porunca împărătească la Sfînta Vasila, ea a răspuns cu glas mare şi cu multă îndrăzneală: "Pe Împăratul împăraţilor îl am logodnic, căci El este Iisus, Fiul lui Dumnezeu şi afară de El, alt bărbat stricăcios nicidecum nu vreau să am". Zicînd acestea sfînta, au înjunghiat-o îndată cu sabia. Apoi au prins şi pe cei doi fameni, Protan şi Iachint şi i-au atras către capiştea idolească ca să se închine necuratului Die. Iar ei intrînd şi rugîndu-se Dumnezeului celui adevărat, îndată a căzut idolul Die înaintea picioarelor lor şi s-a făcut praf şi cenuşă. De acest lucru înştiinţîndu-se Nichita, eparhul cetăţii, a poruncit ca să le taie capetele, zicînd că au vrăjit şi au sfărîmat pe zeul Die.

Atunci au adus şi pe Evghenia şi i-au zis ei: "De unde aţi învăţat acest meşteşug vrăjitoresc cu care stăpîniţi şi pe marii zei?" Ea a răspuns: "Cu adevărat ai zis, o! eparhule, că noi creştinii stăpînim pe zeii voştri, dar nu cu meşteşug vrăjitoresc cum zici, minţind astfel. Noi cu nebiruită putere a Dumnezeului nostru săvîrşim cîte voim, iar zeii voştri sînt nişte diavoli, căci nu pot a face bine celor ce-i cinstesc pe dînşii şi nici nouă celor ce-i ocărîm, nu pot să ne facă rău". Atunci a poruncit eparhul să o ducă înaintea Artemidei şi s-o urmeze ucigaşul cu sabia în mînă, şi dacă nu va voi să se închine zeiţei, degrabă să o ucidă.

Ajungînd la capişte, a stat înaintea zeiţei în chip de rugăciune, zicînd: "Dumnezeule cel veşnic, Care m-ai învrednicit să mă nasc şi să mă păzesc fecioară curată a Unuia Născut Fiului Tău, pînă astăzi, Însuţi săvîrşeşte şi acum minuni, Preafericite, ca să se mărească robii Tăi şi să se ruşineze cei ce se închină urîciunii celei cioplite". Astfel rugîndu-se ea s-a făcut cutremur mare şi a căzut toată capiştea şi s-a zdrobit idolul Artemidei, precum şi ceilalţi idoli minune de care s-au înspăimîntat toţi cei de faţă. Cei cunoscători ziceau că este facere de minune şi lucrul dumnezeieştii puteri, iar cei fără de minte socoteau vrăjitorie cele făcute.

Înştiinţîndu-se împăratul despre aceasta, a poruncit să lege de grumazul ei o piatră mare şi s-o arunce în adîncul Tibrului. Aceasta făcîndu-se, piatra îndată s-a dezlegat, iar ea umbla, ca şi altădată Apostolul Petru, pe deasupra apei. Atunci au aruncat-o într-un cuptor aprins de foc, dar în deşert se osteneau, căci focul s-a făcut rob ei, pierzîndu-şi firea, răcorind-o şi păzind-o nevătămată. Deci, neştiind în ce chip mai grozav să o omoare, au închis-o într-o temniţă întunecoasă şi adîncă. Apoi au poruncit să nu-i aducă nimic de mîncare, pînă ce va muri de foame, neştiind nesocotiţii căci cu ea era Domnul luminii, Care a strălucit toată temniţa şi în fiecare zi îi aduceau îngerii hrană cerească, pîine mai dulce decît mierea şi mai albă decît zăpada.

Lucrul cel mai mare este, că a venit însuşi împăratul îngerilor ca să o cerceteze şi i-a zis: "Evghenio! Eu sînt Cel ce am primit cruce şi moarte pentru tine, precum şi tu pentru dragostea Mea rabzi nişte cumplite munci ca acestea. De aceea de multe daruri şi de preamare slavă am să te învrednicesc, în împărăţia Mea cea veşnică. Iar spre încredinţarea ta că vei primi acestea în ceruri, semn să-ţi fie aceasta: Te vei despărţi de lumea aceasta vremelnică şi stricăcioasă, ca să vii la viaţa cea de sus, chiar în ziua în care m-am născut Eu om".

Astfel grăind către dînsa Domnul nostru Iisus Hristos, Sfînta Evghenia se topea ca ceara de focul dorului celui dumnezeiesc şi ca un rîu de ape s-a revărsat cu dragostea către El, încît se împlinea cu dînsa cuvîntul eclesiastului: Tare ca moartea este dragostea, iar aripile ei sînt aripi de foc; apă multă nu va putea stinge dragostea şi rîurile n-o vor putea acoperi pe dînsa. Aşa a mîngîiat şi cu dragostea Sa a îndulcit, Iisus cel preadulce, pe iubita Sa mireasă Evghenia şi a vindecat-o de răni. Apoi s-a depărtat de la ochii ei, lăsînd în inima ei o nespusă bucurie duhovnicească. Şi petrecea sfînta în temniţa întunecoasă ca în ceruri, aprinsă fiind cu dragostea îngerească de Mirele său, Hristos, pe Care Îl mărea cu inima şi cu gura şi-l mulţumea că nu a trecut-o cu vederea, ci a cercetat şi a mîngîiat pe roaba Sa, care pătimea pentru dragostea cea către El.

Păgînii au trimis un gealat şi au înjunghiat-o în temniţă, în luna decembrie, ziua douăzeci şi cinci, în însăşi ziua domnească a naşterii Domnului. Maică-sa cu cei de casă ai ei, au îngropat cu cinste sfintele ei moaşte, într-o ţarină a lor, ce era afară din cetate, într-un loc ce se numea Calea romanilor, în care mai înainte şi ea îngropase multe moaşte ale altor sfinţi.

Astfel trăind Evghenia cu cinste şi cu mare credinţă şi cu minunată petrecere s-a învrednicit de prea multă slavă de la Dumnezeu. Iar mamei ei, plîngînd multe zile la mormînt, i s-a arătat într-o noapte în vis atît de strălucită şi împodobită, încît nu putea Claudia să caute la faţa ei. Mai erau şi alte fecioare cu dînsa şi i-a zis: "Pentru ce plîngi şi boceşti pentru noi şi nu te veseleşti mai bine şi să te bucuri? Cunoaşte că mă aflu în multă şi nespusă veselie, împreună cu sfinţii mucenici şi cu tatăl meu Filip, împreună împărăţind cu Hristos, Care în ziua Duminicii, te va lua şi pe tine întru veselia cea veşnică".

Acestea auzindu-le mama sa şi văzînd pe sfinţii îngeri împreună cu dînsa călătorind, s-a bucurat foarte şi a mulţumit lui Dumnezeu. Deci, chivernisind bine toate averile sale, împărţindu-le la săraci, s-a odihnit întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

Pomenirea Cuviosului Nicolae monahul
(24 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Nicolae a fost mai întîi ostaş pe vremea lui Nichifor, împăratul grecesc, avînd sub el mai multe cete de ostaşi. Odată, pornind război împăratul Nichifor împotriva bulgarilor, a ieşit şi el cu ostaşii săi şi înserînd, a intrat la o gazdă unde, ospătînd şi rugîndu-se, s-a culcat să doarmă. La straja a doua şi a treia din noapte, fata gazdei rănindu-se cu dragostea sa satanicească de dînsul, s-a apropiat binişor de patul lui şi mişcîndu-l şi deşteptîndu-l, îl atrăgea cu cuvinte desfrînate spre păcat. Iar sfîntul a zis către dînsa: "Încetează, femeie, de la sataniceasca şi nelegiuita îndrăgostire şi nu pofti a-ţi

întina fecioria ta, iar pe mine, ticălosul, a mă pogorî la poarta iadului". Ea, ruşinîndu-se puţin, s-a depărtat, însă iarăşi venind, silea către păcat pe bărbatul cel curat. Sfîntul şi a doua oară izgonind-o, a bătut-o chiar, dar ea iarăşi s-a întors.

Atunci sfîntul a zis către dînsa: "O, ticăloaso? şi plină de toată neruşinarea şi obrăznicia, nu vezi că diavolul te tulbură, ca să întinezi fecioria ta şi să te facă de rîs şi de ocară tuturor, să te scoată din rudenia ta şi sufletul tău să-l ducă în munca cea veşnică? Oare nu vezi că şi eu, smeritul, merg la război spre vărsare de sînge împotriva limbilor barbare, împuternicindu-mă Dumnezeu? Deci cum voi întina trupul meu mergînd la război?" Acestea şi altele ca acestea zicîndu-le, a izgonit-o de la sine cu ruşine. Apoi s-a sculat şi, rugîndu-se, a pornit în calea sa.

În noaptea următoare, dormind el, s-a aflat într-un loc deschis şi aproape de el şezînd un om puternic, avînd piciorul lui cel drept pus peste cel stîng, care a zis către dînsul: "Vezi în amîndouă părţile pe ostaşi?" Iar el a răspuns: "Da, Doamne, văd că grecii omoară pe bulgari". Şi Cel ce se arătase a zis către dreptul: "Priveşte la noi". Uitîndu-se la puternicul acela, l-a văzut rezemînd piciorul drept de pămînt şi pe cel stîng punîndu-l peste cel drept; apoi, căutînd iarăşi dreptul către oştiri, a văzut pe cei potrivnici tăind fără cruţare pe greci. După aceea, încetînd tăierea trupurilor, puternicul care şedea a zis către dreptul: "Priveşte cu dinadinsul la tăierea trupurilor şi spune-mi ce vezi". Iar el căutînd a văzut tot pămîntul plin de trupurile morţilor, iar în mijlocul lor era loc deşert şi verde, în care ar fi încăput numai unul.

Atunci puternicul Acela a zis către dînsul: "Ce gîndeşti de aceasta?" El a răspuns: "Sînt nepriceput, Doamne şi nu înţeleg". Şi iarăşi a zis către dînsul: "Această verdeaţă goală pe care o vezi şi în care are loc numai un om, este a ta şi acolo tu erai să zaci tăiat împreună cu ostaşii tăi şi să te aşezi într-însul ca să împlineşti lipsa. Dar de vreme ce în noaptea trecută, tu ai scuturat pe balaurul care de trei ori s-a luptat şi voia să te ucidă, iată că tu însuţi ai scăpat de tăierea aceasta şi acest aşternut verde l-ai făcut fără parte; iar sufletul tău împreună cu trupul l-ai mîntuit. De acum nici moartea firească nu te va stăpîni, dacă-Mi vei sluji cu credinţă". Acestea văzîndu-le, s-a înspăimîntat şi s-a cutremurat, apoi, deşteptîndu-se, s-a sculat şi s-a rugat lui Dumnezeu.

Întorcîndu-se cale de o zi, s-a suit într-un munte şi s-a rugat lui Dumnezeu pentru oaste. Împăratul intrînd în strîmtorile Bulgariei, bulgarii s-au suit în munte, lăsînd pentru păzire cam cincisprezece mii de ostaşi, pe care omorîndu-i grecii, se mîndreau. Însă risipindu-se prin ţară, după puţin, toată tabăra grecilor a fost ucisă, împreună cu împăratul Nichifor. Atunci dreptul, aducîndu-şi aminte de vedenia aceea şi mulţumind lui Dumnezeu, s-a întors de acolo plîngînd şi tînguindu-se. Apoi, ducîndu-se într-o mănăstire, a luat asupra sa sfînta schimă şi, slujind lui Dumnezeu curat ani îndelungaţi, s-a făcut mai înainte-văzător, ca unul din părinţii cei mari cu care împreună s-a învrednicit în ceruri de partea lor, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

Naşterea Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos
(25 decembrie)

Naşterea lui Iisus Hristos astfel a fost: fiind logodită Preacurata Maica Lui, Fecioara Maria, cu Iosif, bărbat drept şi bătrîn cu anii - căci era de 80 de ani şi, sub chipul însoţirii, după mărturia Sfîntului Grigore de Nissa şi a Sfîntului Epifanie al Ciprului, a fost dată lui pentru paza fecioriei şi pentru purtarea de grijă pentru dînsa, mai înainte pînă a nu se aduna ei. Iosif era numai cu părerea bărbat Mariei, iar de fapt era păzitor al feciorie ei celei sfinţite lui Dumnezeu, martor cu ochii şi văzător al vieţii ei celei fără prihană. Căci aşa a vrut Dumnezeu, să tăinuiască înaintea diavolului taina întrupării Sale din Preacurata Fecioară, acoperind prin logodire fecioria Preasfintei Maicii Sale, ca să nu cunoască vrăjmaşul că aceasta este fecioara aceea, despre care a zis Isaia mai înainte: *Iată fecioara va lua în pîntece*.

Acest lucru îl mărturiseşte şi Sfîntul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, zicînd: "De trebuinţă era Iosif spre slujirea tainei, să se socotească ca şi cum fecioara ar avea bărbat; iar cu lucrul să se tăinuiască de diavol, ca să nu ştie cele ce vor să fie, anume că Dumnezeu voieşte a petrece cu oamenii". Asemenea şi Sfîntul Vasile cel Mare grăieşte: "Pentru ca să se tăinuiască de domnul veacului acestuia, s-a economisit să se facă logodire cu Iosif". Şi Sfîntul Ioan Damaschin zice: "Se logodeşte Iosif cu Maria ca şi cu un bărbat, ca nu cumva, cunoscînd diavolul naşterea lui Hristos din fecioară fără de bărbat, să se dea în lături, adică să înceteze a-l mînia pe Irod şi a îndemna pe iudei spre zavistie. Pentru că diavolul, încă de atunci de cînd a proorocit Isaia: *Iată fecioara în pîntece va lua şi va naşte*, pîndea pe toate fecioarele, cînd va zămisli vreuna dintr-însele fără de bărbat şi să nască fiind fecioară. Deci, a iconomisit purtarea de grijă a lui Dumnezeu, să se logodească Fecioara Maria cu Iosif, pentru ca să se tăinuiască de către domnul întunericului, fecioria Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu.

Deci, mai înainte de săvîrşirea însoţirii prin cunoştinţa trupească, Preacurata Fecioară s-a aflat avînd în pîntece de la Duhul Sfînt şi creştea sfîntul ei pîntece după ce a încăput în sine pe Dumnezeu cel neîncăput. Mai ales după ce s-a întors la casa ei, după o şedere de trei luni la Elisabeta, s-a cunoscut că este îngreuiată, din zi în zi crescînd dumnezeiescul rod şi apropiindu-se de naşterea Sa, prin împlinirea vremii celei obişnuite.

Acest lucru văzîndu-l Iosif, a căzut în nepricepere şi în mare întristare, căci o socotea că este furată de nuntă. Şi, tulburîndu-se bătrînul foarte, zicea în sine: "De unde i s-a făcut ei aceasta? Eu pe dînsa nu am cunoscut-o şi nici măcar cu gîndul n-am greşit şi iată că se vede îngreuiată, vai mie, ce s-a făcut, cu cine a căzut? Cine a înşelat-o pe dînsa? Şi ce voi face eu? Nu ştiu! O voi vădi pe ea, ca pe o călcătoare de lege sau voi tăcea ruşinea ei şi a mea? Pentru că de o voi vădi pe dînsa, apoi cu adevărat, după legea lui Moise, o vor ucide cu pietre şi eu mă voi socoti ca un tiran, dînd-o spre moarte cumplită. Iar dacă, nevădind-

o pe dînsa, voi tăcea, apoi voi lua parte la a ei desfrînare. Deci ce voi face? Nu mă pricep! Voi izgoni-o pe ea în taină, ca să se ducă oriunde va vrea sau eu să mă duc de la dînsa într-altă parte depărtată, ca să nu mai vadă ochii mei o ruşine ca aceasta".

Astfel gîndind Iosif întru sine, s-a apropiat şi a zis către fecioara, precum vorbeşte de aceasta Sfîntul Sofronie, patriarhul Ierusalimului: "Mario, ce este lucrul acesta pe care-l văd întru tine? Nu mă pricep şi mă minunez şi cu mintea mă înspăimîntez. Ascunde-te de la mine degrabă. Marie, ce este lucrul acesta care-l văd întru tine? În loc de cinste, ruşine; în loc de bucurie, întristare, în loc ca să mă laud, ocară mi-ai adus mie; te-am luat de la preoţi din biserică, fără prihană, şi acum ce este ceea ce se vede?"

Şi Atanasie al Alexandriei povesteşte de aceasta astfel: "Iosif, văzînd-o pe ea avînd în pîntece, iar comoara cea dinăuntru neştiind-o şi tulburîndu-se vorbea către fecioară, zicînd: "Ce ţi s-a întîmplat, Marie? Oare nu eşti tu fecioara cea mai cinstită, care ai fost crescută în sfintele pridvoare? Nu eşti tu Maria care nici nu voiai a te uita la faţă de bărbat? Oare nu eşti tu Maria pe care n-au putut preoţii să te înduplece după voia lor şi să te logodească? Oare nu eşti tu Maria care te-ai făgăduit a-ţi păzi nevestejit trandafirul fecioriei? Unde este cămara curăţiei tale? Unde este faţa cea frumoasă? Eu mă ruşinez şi tu îndrăzneşti, căci îţi tăinuiesc păcatul tău?"

Acestea şi multe altele zicînd Iosif către dînsa, o! cît se ruşina fiind nevinovată mieluşeaua şi porumbiţa cea fără prihană, fecioara cea curată, rumenindu-se la faţă la auzirea unor asemenea cuvinte ale lui Iosif. Nici nu îndrăznea a-i spune buna-vestire a Arhanghelului şi proorocirea Elisabetei despre dînsa, ca să nu se arate măreaţă în deşert, lăudîndu-se. De acest lucru adevereşte şi Atanasie, cel mai sus pomenit, că ea a zis către Iosif: "De voi mărturisi eu singură despre mine, apoi voi fi măreaţă în deşert; rabdă puţin, Iosife, şi păstorii te vor încredinţa pe tine".

Fecioara Maria nimic altceva nu răspundea lui Iosif, decît numai acestea: "Viu este Domnul Cel ce m-a păzit întreagă întru feciorie pînă acum, că nu am cunoscut păcat şi nimeni nu s-a atins de mine; iar ceea ce este întru mine, din voia şi din lucrarea lui Dumnezeu este". Iosif, ca un om cugeta cele omeneşti, socotind că din păcat este ceea ce s-a zămislit. Însă, ca un drept ce era, n-a voit să o vădească pe dînsa, ci voia să o lase pe ascuns şi să se ducă de la dînsa undeva departe.

Acestea gîndind el, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, zicînd: *Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta*. Aici îngerul numeşte pe fecioara, femeie a lui Iosif, înlăturînd părerea acestuia despre desfrînare - căci Iosif socotea că Maria prin desfrînare a zămislit "femeia cea logodită este a ta, iar nu a altui bărbat". Teofilact aşa zice: "Femeie a lui Iosif, numeşte îngerul pe Maria, arătînd că cea logodită nu este cu altcineva însoţită, încă şi pentru aceea o numeşte femeia lui Iosif, ca împreună cu fecioria să fie cinstită şi nunta cea după lege". Aşa socoteşte şi Sfîntul Vasile cel Mare: "Şi fecioară, zice, cu bărbat logodită, ca şi fecioria să se cinstească şi nunta să nu se defaime".

Fecioria a fost aleasă, deci, ca una ce era de trebuinţă pentru sfinţire; iar logodirea, ca ceea ce este începătura nunţii, s-a rînduit ca legiuită, să nu se socotească că acel născut este născut din fărădelege. Apoi, ca Iosif să fie martor adevărat al curăţiei, şi ea să nu fie sub defăimare, ca una ce şi-ar fi întinat fecioria, pentru că avea chiar pe logodnic martor al vieţii sale şi păzitor. Deci, zice îngerul: *Nu te teme a lua pe Maria, femeia ta,* ca şi cum ar fi zis: "Primeşte pe femeia ta după logodire, iar fecioară după făgăduinţa ei, cu care s-a făgăduit lui Dumnezeu; că în neamul evreesc numai această fecioară s-a făgăduit lui Dumnezeu, cea dintîi ca să-şi păzească fecioria neîntinată pînă la sfîrşit. Nu te teme, că cel ce s-a zămislit într-însa de la Duhul Sfînt este: va naşte fiu şi-i vei chema numele Lui ca un tată, deşi nu eşti părtaş la naşterea Aceluia. De vreme ce este obicei ca părinţii să dea nume fiilor lor, precum Avraam a dat nume fiului său Isaac şi tu, măcar că nu eşti tată firesc, însă după părere fiindu-i tată, îi vei sluji părinteşte punîndu-i nume".

Sfîntul Teofilact mai spune despre înger că a zis astfel lui Iosif: "Măcar că nu ai nici o împărtăşire la naştere, însă această dregătorie părintească voiesc să ţi-o dau, ca să dai nume Celui născut. Tu vei da nume Pruncului, deşi nu este naşterea ta, dar trebuie să te arăţi ca un părinte. Iar numele ce vei da va fi Iisus, care înseamnă Mîntuitor, pentru că Acesta va mîntui pe poporul Său de păcate".

Sculîndu-se Iosif din somn a făcut după cum i-a poruncit îngerul Domnului: a luat pe femeia sa cea logodită, pe fecioara cea fără prihană, care, prin făgăduinţa fecioriei, era sfinţită Domnului, ca să fie Maica Stăpînului şi care de la Duhul Sfînt a zămislit pe Mîntuitorul lumii. Pe aceasta a primit-o ca pe o logodnică a sa, iar ca pe o fecioară a Domnului, cinstind-o foarte mult şi slujindu-i ca Maicii Mîntuitorului, cu bună credinţă şi cu frică, n-a cunoscut-o pînă cînd a născut şi, după mărturia lui Teofilact, nu s-a atins de dînsa niciodată.

Iosif fiind drept, nu putea să se atingă de aceea, care nu pentru nuntă îi fusese dată din biserica Domnului, ci, după obiceiul nunţii, spre paza fecioriei. Cum putea să se atingă de o fecioară a Domnului, care făgăduise feciorie veşnică lui Dumnezeu? Cum putea să se atingă de Maica Domnului, Ziditorului Său, de aceea care era fără prihană? Iar ceea ce zice Evanghelia: *pînă ce a născut,* acest cuvînt, *pînă ce,* l-a pus Sfînta Scriptură în loc de vreme neîncetată. Căci şi David grăieşte: *Zis-a Domnul Domnului Meu: şezi de-a dreapta Mea, pînă ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale.*

Nu trebuie să înţelegem că numai pînă atunci vrea Domnul, ca Fiul să şadă de-a dreapta Sa, pînă cînd va pune pe vrăjmaşi aşternut picioarelor Lui, iar după punerea vrăjmaşilor nu va avea să mai şadă. Ci, chiar după ce va pune pe vrăjmaşi sub picioare, are să şadă mai cu slăvire, ca un biruitor în veacuri nesfîrşite. Asemenea şi despre Sfîntul Iosif se scrie: *Nu a cunoscut-o pe ea, pînă ce a născut.* Nu se înţelege că după aceea avea să o cunoască, precum au socotit unii dintre eretici, care este lucru străin de credinţa Bisericii. Dar după naşterea unui Fiu ca Acela, Care este Dumnezeu întrupat şi după atîtea minuni ce s-au făcut în vremea naşterii - pe care singur Iosif le văzuse -, nu numai că nu a

îndrăznit a se atinge de dînsa, dar şi mai mult o cinstea ca un rob pe doamna sa, slujindu-i ca unei Maici a lui Dumnezeu, cu frică şi cu cutremur.

Pentru acest cuvînt, *pînă ce,* Sfîntul Teofilact vorbeşte astfel: "Sfînta Scriptură spune aşa precum şi despre potop grăieşte: *Nu s-a mai întors corbul în corabie, pînă ce s-a uscat apa de pe pămînt.* Dar el nici după aceea nu s-a întors. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos grăieşte: *Cu voi sînt pînă la sfîrşitul veacului.* Oare se înţelege că după sfîrşitul veacului nu va mai fi cu noi? Atunci mai vîrtos va fi cu noi în veacurile cele nesfîrşite. Aşa şi aici zice, *pînă ce a născut.* Adică, nici mai înainte de naştere, nici după naştere n-a cunoscut-o; precum şi Domnul şi în veacul acesta şi după sfîrşitul veacului va fi cu noi. Deci cum putea să se atingă de cea Preacurată, după înştiinţarea negrăitei naşteri?

De aici se arată cu dinadinsul şi după naştere fecioria Preacuratei Născătoare de Dumnezeu. Căci, atunci cînd s-a arătat îngerul lui Iosif, care se îndoia de însărcinarea fecioarei şi o socotea că este furată de nuntă, îngerul a numit atunci pe Maria femeia lui Iosif: *Nu te teme, a lua pe Maria, femeia ta,* şi cu aceasta, precum s-a zis mai sus, a surpat părerea despre desfrînare. Cînd acelaşi înger s-a arătat lui Iosif, care acum se încredinţase despre curăţenia Mariei şi despre Cel născut din Duhul Sfînt, după naşterea lui Hristos - înger care s-a arătat şi în Betleem şi în Egipt - după aceea nu mai numeşte pe Preacurata Fecioară Maria, femeie a lui, ci numai Maica Celui născut. Că aşa se scrie: *Ducîndu-se magii, iată îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, zicînd: "Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui* - iar nu pe femeia ta - *şi fugi în Egipt"*. Şi în Egipt iarăşi îi zice: *"Scoală-te, ia pruncul şi pe maica lui şi du-te în pămîntul lui Israel"*.

Aici se arată că nu spre nuntă rînduia pe Iosif, ci spre a sluji Pruncului şi mamei sale. Deci nu numai pînă ce a născut pe Fiul său cel Întîi născut, Maria n-a fost cunoscută de Iosif ca femeie, ci şi după naşterea Aceluia, asemenea a rămas fecioară, precum despre aceasta într-o unire mărturisesc toţi Sfinţii Părinţi şi dascălii cei mari ai Bisericii creştine.

Se povesteşte şi aceasta, că Fecioara Maria fiind îngreuiată, un oarecare dintre cărturari, cu numele Anin, venind în casa lor - aceasta după arătarea îngerului în vis lui Iosif - şi, văzînd pe fecioară îngreuiată, a alergat degrabă la arhiereu şi la tot soborul, zicînd: "Iosif, teslarul, pe care toţi l-aţi mărturisit că este drept, a făcut fărădelege; căci pe fecioara, care a luat-o din biserica Domnului spre pază, a cunoscut-o în ascuns şi acum este îngreuiată".

Ducîndu-se în casa lui Iosif slugi trimise de arhiereu, au găsit pe Maria după cum spusese cărturarul acela şi luînd-o cu Iosif, au dus-o la arhiereu şi la sobor. Arhiereul a zis către fecioara Maria: "Ai uitat pe Domnul Dumnezeul tău, tu care ai fost crescută în sfînta sfintelor, care ai primit hrană din mîinile îngerului şi ai auzit cîntări îngereşti. De ce ai făcut aceasta?" Iar ea, plîngînd, zicea: "Viu este Domnul Dumnezeul meu, că sînt curată şi nu ştiu de bărbat". Atunci arhiereul a zis către Iosif: "De ce ai făcut aceasta?" Iosif a răspuns: "Viu este Domnul Dumnezeul meu că sînt curat faţă de dînsa". Şi i-a zis arhiereul: "De vreme ce n-ai plecat capul tău sub mîna cea tare a lui Dumnezeu ca să fie

binecuvîntată seminţia ta şi fiindcă, nespunînd fiilor lui Israel, pe ascuns te-ai unit cu fecioara cea adusă dar Domnului, pentru aceasta veţi bea apa vădirii, ca să arate Domnul păcatul vostru înaintea tuturor".

Era judecată rînduită de la Dumnezeu prin Moise, precum se scrie în cartea a patra a lui Moise, capitolul al cincilea: *Dacă vreo faţă bărbătească sau femeiască ar fi fost prihănită pentru desfrînare şi n-ar fi mărturisit adevărul, i se dă aceleia să bea apa jurămîntului în casa Domnului, cu lucrările şi rînduielile cele scrise acolo, deosebit*. Şi se făcea după băutura aceea, prin judecata lui Dumnezeu, oarecare semn asupra acelora ce au păcătuit, după care semn se cunoştea fărădelegea făcută. Deci cu acea apă, după rînduiala ce se cuvenea, arhiereul a adăpat întîi pe Iosif, apoi şi pe Maria. Însă nu s-a făcut asupra lor nici un semn, încît se mira poporul că nu s-a aflat într-înşii păcat. Apoi a zis către dînşii arhiereul: "Dacă Domnul Dumnezeu n-a arătat păcatul vostru, să mergeţi de aici cu pace". Iosif, luînd pe fecioara Maria, s-a dus la casa sa, bucurîndu-se şi lăudînd pe Dumnezeul lui Israel.

După aceasta a ieşit poruncă de la Cezarul August ca să se înscrie toată lumea. Şi mergeau toţi de se înscriau, fiecare în a sa cetate. S-a dus şi Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numeşte Betleem - pentru că el era din casa şi familia lui David - ca să se înscrie cu Maria cea logodită cu el, ea fiind însărcinată. Betleemul este o cetate mică, nu departe de Ierusalim, în partea dinspre miazăzi, lîngă drumul ce merge la munte către Hebron, cetatea preoţilor, în care era casa lui Zaharia, unde Preacurata Fecioară, după buna vestire a Arhanghelului, a cercetat şi a sărutat pe Elisabeta, maica Mergătorului Înainte.

Deci, între Ierusalim şi Hebron se află la mijloc Betleemul; şi de la cetatea Nazaretul Galileii, pînă aici este cale de trei zile şi ceva. Se numeşte Betleemul, cetatea lui David, căci într-însa s-a născut David şi s-a uns ca împărat. Acolo a murit şi Rahila şi se vede mormîntul lui Iesei, tatăl lui David. Mai înainte numele Betleemului era Efrata. Iacob, păscînd acolo dobitoacele sale, l-a numit casa pîinii, mai înainte văzînd cu duhul şi mai înainte vestind că avea să se nască într-acel loc pîinea, care s-a pogorît din cer, adică Hristos Domnul. Aproape de Betleem, către răsărit - în preajma puţului lui David, unde a însetat el odată şi a zis: "Cine mă va adăpa pe mine cu apă din fîntîna cea dinaintea porţilor Betleemului?" - acolo se află o peşteră într-un munte de piatră, pe care stă cetatea Betleemului. Peştera aceea era aproape de o holdă a Salomeii, care locuia acolo în Betleem şi care era rudenie a amîndorura, adică Fecioarei Maria şi lui Iosif.

Cînd s-a apropiat Iosif de cetate, s-au împlinit zilele ca să nască Mireasa cea neispitită de nuntă şi căuta casă de odihnă, în care ar putea avea loc lesnicios ca să nască, adică să-şi dea în lume rodul pîntecelui său cel binecuvîntat. Dar nu au găsit gazdă, din pricina mulţimii poporului care venise să se înscrie, căci se umpluse nu numai gazda cea de obşte, ci şi toată cetatea. Deci s-au întors la peştera aceea, pentru că nu găseau loc de găzduit şi ziua era pe sfîrşite. Peştera aceea slujea ca grajd de dobitoace, unde Preacurata şi Preabinecuvîntata Fecioară, în miezul nopţii, rugîndu-se lui Dumnezeu cu fierbinţeală şi

cu totul fiind cu mintea la Dumnezeu, arzînd de dorirea şi de dragostea Lui, a născut fără durere pe Domnul nostru Iisus Hristos, în douăzeci şi cinci ale lunii decembrie. Pentru că astfel se şi cuvenea să nască, fără durere, aceea care a zămislit fără păcat. "Nu am cunoscut, zice, plăcerea nunţii, fiind neînsoţită".

Precum a zămislit curată, tot aşa a şi născut fără de stricăciune, după cum grăieşte Sfîntul Grigorie al Nissei: "Fecioară a zămislit, Fecioară a purtat, Fecioară a rămas şi nici o minune din cele ce s-au făcut pe pămînt nu a fost mai mare ca aceasta". Iar Sfîntul Damaschin zice: "O minune mai nouă decît toate minunile cele de demult. Căci cine a cunoscut să fi născut maică fără de bărbat?" Da, fără de bărbat, adică asemenea lui Adam, din care s-a făcut Eva, fără femeie. De care grăieşte Sfîntul Ioan Gură de Aur, astfel: "Că precum Adam fără femeie a adus în lume femeie, pe Eva, tot astfel şi fecioara astăzi, fără de bărbat a născut bărbat, plătind pentru Eva datoria bărbaţilor. Şi precum Adam a rămas nevătămat, după luarea coastei trupeşti, tot aşa a rămas şi Fecioara după ieşirea Pruncului dintr-însa".

Astfel s-a împlinit Scriptura cea de mai înainte, despre rugul cel nears şi despre Marea Roşie. "Căci precum rugul n-a ars fiind aprins, cum cîntă biserica, astfel Fecioară ai născut şi Fecioară ai rămas". Şi iarăşi zice: "Marea Roşie după trecerea lui Israel a rămas neumblată, iar cea fără prihană, după naşterea lui Emanuel, a rămas nestricată". Astfel, fără vătămarea fecioriei sale, pururea Fecioara Maria a născut pe Dumnezeu întrupat, fără ajutor şi fără slujba cea obişnuită a moaşei. Aceasta mărturiseşte Sfîntul Atanasie al Alexandriei - despre cuvintele acestea ale Evangheliei: *A născut pe Fiul său Cel întîi născut, L-a înfăşat şi L-a pus în iesle* -, socotind, zice astfel: "Vezi naşterea cea cu taină a Fecioarei; singură a născut şi singură a înfăşat. Pe cînd la femeile cele lumeşti, una naşte şi alta înfaşă, iar la fecioară nu s-a întîmplat astfel, ci singură a născut şi singură a înfăşat, singură Maică, fără osteneală şi fără moaşă învăţată, aşa că n-a lăsat pe nimeni să se atingă cu mîini necurate de aceea care era cu totul curată, singură a slujit Celui dintr-însa şi mai presus de ea, apoi singură L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle".

Asemenea şi Sfîntul Ciprian zice: "Întru naştere şi după naştere, cu dumnezeiască putere a fost fecioara, care a născut fără durere. Nu avea trebuinţă de nici o slujbă de-a moaşei, ci singura Născătoare a fost şi slujitoare a naşterii, cu bună cucernicie, arătînd Preaiubitului său rod slujba cea de maică, îmbrăţişîndu-L, sărutîndu-L, alăptîndu-L şi făcînd toate plină de bucurie, pentru că întru naştere n-a avut nici o durere şi nici o neputinţă a firii".

După aceasta, Născătoarea de Dumnezeu cea fără de prihană şi singură slujitoarea naşterii sale, înfăşînd pe dulcele său Fiu cu scutece albe, curate şi subţiri, ce erau pregătite mai înainte şi aduse cu sine din Nazaret şi, punîndu-L în ieslea ce era într-aceeaşi peşteră, s-a închinat Lui ca lui Dumnezeu, Ziditorul Său". De acest lucru pomeneşte fericitul Iosif, făcătorul de canoane către Preacurata, zicînd: "Fecioară, pe Cel întrupat şi pe Cel înfăşurat cu asemănarea omenească, ţinîndu-L în mîinile tale,

închinîndu-te Lui şi sărutîndu-L, ai zis ca o maică: Preadulcele meu Fiu, cum Te ţin pe Tine, Cel ce ţii cu mîna toată făptura?"

Deci încredinţat lucru este că dumnezeiasca fecioară s-a închinat pînă la pămînt Celui născut dintr-însa, Care era culcat în iesle şi pe Care cu mirare, Îl înconjurau nevăzut, cetele îngereşti, adeverind despre aceasta Biserica, astfel: "Îngerii înconjurau ieslea ca pe un scaun de heruvimi, căci vedeau peştera ca un cer, fiind culcat într-însa Stăpînul. Lîngă iesle erau legaţi un bou şi un asin ca să se împlinească Scriptura: *cunoscut-a boul pe cel ce-l are pe el şi asinul ieslea Domnului său*. Boul acela şi asinul erau aduşi de Iosif din Nazaret. Asinul se adusese pentru Fecioara cea îngreuiată ca s-o ducă deasupra sa pe cale, iar pe bou îl adusese Iosif, ca să-l vîndă şi să plătească datornicul bir împărătesc, şi ca să cumpere cele de trebuinţă. Acele dobitoace necuvîntătoare stînd lîngă iesle, cu aburul lor încălzeau pe Prunc în frigul iernii şi aşa slujeau Stăpînului şi Făcătorului.

Apoi Iosif s-a închinat Celui născut, cum şi aceleia ce L-a născut, căci atunci a cunoscut că Cel născut dintr-însa este de la Duhul Sfînt, precum grăieşte şi Sfîntul Atanasie: "Cu adevărat nu a cunoscut-o Iosif pe dînsa, pînă ce a născut pe Fiul său Cel întîi născut. Cît a purtat fecioara pe Cel zămislit, nu o ştia Iosif. Nu ştia ce este într-însa, nu ştia ce se întrupa. După ce a născut, atunci a cunoscut puterea fecioarei şi de ce s-a învrednicit ea. Atunci a cunoscut, văzînd pe Fecioara hrănind piept şi păzind floarea feciorieі. Atunci a cunoscut, cînd fecioara a născut, iar cele ce sînt ale celor ce nasc nu le-a priceput. Atunci a cunoscut cînd a dat lapte, piatra cea netăiată, pietrei celei gîndite. Atunci a cunoscut Iosif că pentru dînsa a scris Isaia: *Iată, fecioara în pîntece va lua*".

Pînă aici sînt cuvintele lui Atanasie, care încredinţează că în acea vreme a cunoscut Iosif puterea tainei şi, cunoscînd, s-a închinat cu frică şi cu bucurie, mulţumind lui Dumnezeu Cel întrupat, Care l-a învrednicit a fi singur văzător şi slujitor al tainei. Ziua naşterii lui Hristos, se scrie de către mulţi scriitori vrednici de credinţă, că ar fi fost sîmbătă spre Duminică, la miezul nopţii.

Aşa se arată şi de Soborul al şaselea ecumenic, care grăieşte pentru prăznuirea zilei Duminicii, zicînd că în această zi a făcut Domnul lumina. Întru această zi a plouat mană din cer. În această zi Domnul a binevoit a Se naşte. Întru aceasta a luat Domnul botezul în Iordan de la Ioan. Întru această zi, Preamilostivul Răscumpărător al neamului omenesc a înviat din morţi, pentru mîntuirea noastră. Întru aceasta a trimis pe Duhul Sfînt peste ucenici. Că precum vineri, după mărturii vrednice de credinţă, S-a zămislit în pîntecele cel feciorесc, prin buna vestire a Arhanghelului şi vineri a pătimit, aşa Duminică S-a născut şi Duminică a înviat.

Cu cuviinţă era a Se naşte Hristos în ziua Duminicii, căci în care zi Dumnezeu a zis să se facă lumină şi s-a făcut lumină - întru aceea Însuşi El fiind Lumina cea neapropiată să răsară lumii. Iar că avea să Se nască Hristos noaptea şi în ceasurile ei, cu proorocie s-a spus mai înainte în cărţile Înţelepciunii astfel: "Pentru că liniştită tăcere cuprinzînd toate

şi noaptea întru a sa grăbire înjumătăţindu-se, Cuvîntul Tău cel Atotputernic din cer, de la scaunul împărăţiei, aspru războinic, a venit în mijlocul pămîntului celui pierzător".

S-au făcut şi minuni mari în vremea naşterii Domnului în toată lumea, căci în acel ceas prin care a trecut Domnul nostru prin poarta fecioriei cea pecetluită cu curăţia, tot în acela, în peşteră a izvorît din piatră izvor de apă. În Roma a ieşit din pămînt un izvor de untdelemn şi a curs în rîul Tibrului. O capişte idolească, ce se numea veşnică, a căzut şi idolii s-au sfărîmat şi tot acolo s-au arătat pe cer trei sori. În Spania în aceeaşi noapte s-a arătat un nor mai luminos decît soarele. În pămîntul Iudeii au odrăslit viile cele din Engadi, fiind iarnă. Iar, mai ales, după cum se scrie în Evanghelie, cu cîntare s-au pogorît îngerii din cer şi s-au arătat oamenilor în vederea ochilor.

În preajma peşterii acelea, în care S-a născut Hristos, era un turn ca la o mie de stînjeni departe, ce se numea Ader, slujind de locuinţă păstorilor. Acolo în acea noapte s-a întîmplat că nu dormeau trei păstori, care îşi străjuiau turma lor; şi iată, cel mai întîi stătător între puterile cereşti - pe care îl socoteşte Sfîntul Ciprian că este binevestitorul Gavriil - s-a arătat lor în mare lumină, strălucind cu slavă cerească şi cu aceeaşi lumină strălucindu-i şi pe dînşii, iar ei, văzîndu-l, foarte s-au înfricoşat. Dar îngerul ce s-a arătat, le-a poruncit să lase frica şi să nu se teamă şi le-a vestit bucuria ce venise la toată lumea prin naşterea Mîntuitorului. Apoi le-a spus şi semnul bunei sale vestiri, celei nemincinoase: *Veţi afla, zice, un Prunc înfăşat culcat în iesle*.

Acestea vorbind îngerul către dînşii, îndată s-au auzit în văzduh cete îngereşti, lăudînd pe Dumnezeu şi zicînd: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire.* După vederea aceea a îngerului şi după cîntările auzite, sfătuindu-se păstorii, s-au dus degrabă pînă la Betleem ca să vadă de sînt adevărate, cele ce li s-au spus lor de către înger. Şi au aflat pe Preacurata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, pe Sfîntul Iosif, logodnicul ei, precum şi Pruncul înfăşat şi pus în iesle.

Crezînd fără îndoială că Acela este Hristos Domnul, Mesia cel aşteptat, Care a venit în lume să mîntuiască neamul omenesc, s-au închinat Lui şi au spus toate cele ce au auzit şi ceea ce li s-a spus de înger, despre Pruncul Acela. Atunci toţi cei ce auzeau, adică Iosif, Salomeea şi cei ce se întîmplaseră de veniseră în acea vreme acolo, se mirau de cele grăite de păstori. Mai ales Preacurata Fecioară Maria, care născuse fără stricăciune, păstra toate graiurile acestea punîndu-le în inima sa. Şi s-au întors păstorii, lăudînd şi binecuvîntînd pe Dumnezeu.

Aşa a fost Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia, şi de la noi păcătoşii, să-I fie cinste şi slavă, închinăciune şi mulţumire, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte şi cu Cel pururea de o fiinţă, Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvînt al Sfîntului Ioan Damaschin despre Naşterea Domnului (25 decembrie)

Cînd primăvara soseşte şi stihiile trupurilor se întorc iarăşi către înnoire, atunci toţi oamenii, simţind buna adiere a aerului, primesc sănătatea trupului. Atunci şi pămîntul, înflorind cu frumuseţea semănăturilor şi înfrumuseţîndu-se cu tot felul de flori ale ierburilor, îşi face pregătirea rodurilor sale. Atunci şi vitele aflînd pajişte verde de păşune se arată bine întremate cu trupurile. Atunci şi neamurile păsărilor, ce zboară la înălţime, ciripesc de veselie. Privighetoarea şi rîndunica deschizîndu-şi ciocuşoarele dau glas, răsunînd munţii, văile şi copacii; şi astfel fac veselă primăvara dulce prin glasurile lor. Atunci şi păstorii, glăsuind dulce cîntare de fluier, pasc turma lor prin verdeaţa veselitoare, atunci şi soarele revărsîndu-se pe pămînt, peste văi, peste grădini şi peste ţarini, împlinind trebuinţa crinilor şi a tot felul de trandafiri, dînd mirosuri dulci, înaintînd creşterea pomilor celor roditori şi ale celor neroditori, cum şi a florilor de tot felul şi a răsadurilor. Atunci şi lucrătorii ajung la secerişul ostenelilor lor; atunci şi strugurii înflorind în vie, împodobesc via. Atunci şi munţii odrăslind frunzele copacilor, cu desimea crîngurilor pădurii, toate neamurile fiinţelor celor sălbatice se păzesc în ele; atunci şi marea, liniştindu-şi valurile sale, se face lesne de plutit corăbierilor.

Aşa şi cînd s-a născut Domnul nostru din Fecioara Maria, ca o primăvară veselitoare a răsărit la toată lumea şi către înnoire s-a întors. Căci a venit Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, raza măririi Lui, chipul cel de-a pururea al ipostasului Lui, hotarul şi Cuvîntul Tatălui, prin Care şi veacurile s-au făcut, atît cele văzute cît şi cele nevăzute. Cuvîntul cel preasfînt al Tatălui s-a făcut trup fără schimbare, prin conlucrarea Duhului Sfînt, din Fecioara Maria. A fost mijlocitor între Dumnezeu şi între oameni, Cel singur iubitor de oameni, Care nu din voie sau din dorinţă bărbătească s-a zămislit, în preacuratul pîntece al Fecioarei, ci de la Duhul Sfînt. S-a făcut ascultător Părintelui Său, ca, prin trupul cel luat de la noi, să vindece neascultarea noastră. Pentru că Duhul Sfînt a venit peste dînsa şi a curăţit-o, dîndu-i puterea primitoare a Cuvîntului, făcînd-o şi născătoare.

Atunci a umbrit peste Fecioara Maria înţelepciunea şi puterea cea mare a lui Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, cel deofiinţă cu Tatăl, ca o dumnezeiască sămînţă şi-a închegat trup însufleţit şi suflet cuvîntător din preacuratul şi neîntinatul pîntece, fiind ca o pîrgă a frămîntăturii noastre, nu după asemănare, ci după naştere; apoi nu prin adăugirile cele cîte puţin ale trupului împlinindu-se, ci deodată Cuvîntul lui Dumnezeu s-a făcut trup. Nu prin închegarea trupului s-a unit cu dînsul Cuvîntul lui Dumnezeu, ci sălăşluindu-se în pîntecele Fecioarei nescris împrejur, cu ipostasul Său, din preacuratul pîntec al pururea Fecioarei s-a făcut trup însufleţit, cuvîntător şi gîndit, luînd pîrga frămîntăturii omeneşti.

Cînd Cuvîntul lui Dumnezeu s-a făcut ipostas trupului, în acelaşi timp s-a făcut şi trup însufleţit, cuvîntător şi gîndit. Pentru aceea îl numim nu om îndumnezeit, ci Dumnezeu înomenit. Fiind cu firea Dumnezeu desăvîrşit s-a făcut cu firea şi om desăvîrşit, neschimbîndu-şi firea, nici prefăcînd iconomia. Ci cu trupul cel însufleţit, care s-a făcut cuvîntător şi gîndit din Sfînta Fecioară şi întru dînsa a luat fiinţa, unindu-se după ipostas,

neamestecat, neschimbat, neîmpărţit, şi nedespărţit Dumnezeu desăvîrşit şi om desăvîrşit.

Pentru aceea cu dreaptă credinţă mărturisim pe Hristos din două firi deosebite, dar nici unirea nu o luăm ca amestecare, nici despărţirea ca deosebire. De unde mărturisim Născătoare de Dumnezeu, cu adevărat pe Preasfînta Fecioară. Precum este Dumnezeu adevărat, Cel ce S-a născut dintr-însa, aşa este adevărată Născătoarea de Dumnezeu, ceea ce a născut pe adevăratul Dumnezeu dintr-însa. Născîndu-se Domnul şi Dumnezeul nostru şi izbăvindu-ne din iarna înşelăciunii şi din frigul rătăcirii, ne-a întors către primăvara bucuriei, după ce a luat asupră-Şi chipul nostru şi l-a înnoit prin luarea trupului Său. Că îmbrăcîndu-se în toată firea noastră, afară de păcat, ne-a făcut după dar, ca fii ai Tatălui Său şi moştenitori ai împărăţiei Sale.

Deci, de vreme ce am anunţat cuvîntul, veniţi toţi şi culegînd ca nişte flori din tot felul de trandafiri, să îndulcim auzurile voastre. Să ascultăm mai întîi pe Matei Evanghelistul, căci el povestind cu de-amănuntul naşterea lui Hristos, bine a zis: "*Că naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost: logodită fiind mama Lui, Maria, cu Iosif, mai înainte de a se aduna ei, s-a aflat avînd în pîntece de la Duhul Sfînt. Iar Iosif, bărbatul ei, drept fiind şi nevrînd să o vădească pe ea, voia în taină să o lase. La aceasta gîndind el, îngerul Domnului s-a arătat lui în vis, zicîndu-i: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit întru dînsa, din Duhul Sfînt este.* Auzim astăzi luminat împlinirea lucrurilor, care aici cu de-amănuntul se tîlcuiesc. Că nu în deşert s-au făcut lucrurile cele pentru întruparea lui Hristos, Dumnezeul nostru, ci toate au oarecare însemnare ascunsă.

Ascultă deci, creştinule în chip minunat însemnarea lor: S-a logodit Maria cu Iosif ca şi cu un bărbat, ca necunoscînd diavolul scopul naşterii lui Hristos din Fecioara cea fără bărbat, să fugă de la luptă. Căci ai auzit acum pe evanghelistul Luca, zicînd: Ieşit-a poruncă de la Cezarul August ca să se înscrie toată lumea. *Această înscriere s-a făcut întîi, domnind în Siria, Cirineu, ca să se scrie fiecare întru a sa cetate. Şi s-a dus şi Iosif din Galileea din cetatea Nazaret la Iudeea, în cetatea lui David, care este Betleem - pentru că el era din casa şi familia lui David, ca să se înscrie cu Maria, cea logodită lui femeie, fiind îngreuiată.*

Caută de vezi aici iubirea de oameni a Stăpînului Dumnezeu, Care are scris în cer toată făptura şi Care a zis către ucenicii Săi: *Pentru aceasta mai vîrtos vă bucuraţi, căci numele vostru s-a scris în ceruri*. El a primit să se scrie Maica Sa în condicile romanilor; ca aşa, pe noi, cei ce ne-am făcut de voie robi făpturilor, în dar să ne mîntuiască, ca numele nostru în ceruri să se scrie şi robi adevăraţi ai Săi să ne facă. Ca prin scrierea aceasta să se facă arvună de bună rînduială a lumii. Pentru aceea şi El a dat voie stăpînirii romane să-L scrie şi pe Dînsul spre adeverirea şi întărirea legilor. Atunci legea împăratului stăpîneşte, cînd împăratul cel ce legiuieşte, împlineşte şi el legea sa. Şi ca să se împlinească cele zise de prooroc: *În zilele lui va răsări dreptatea şi mulţimea păcii.* Deci, mergînd ei să se scrie, se zice că două grupuri vedea Fecioara, unul de-a dreapta care era vesel şi drăgălaş, adică duhurile proorocilor şi ale sfinţilor - care sălta şi se bucura de naşterea lui Hristos - iar

altul de-a stînga, care în plîngere se afla, adică cetele diavolilor, care plîngeau şi-şi tînguiau pieirea lor.

Ascultă iarăşi pe evanghelistul, zicînd: *Cînd erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască şi a născut pe Fiul ei cel întîi născut. O! ce lucruri preaslăvite, Făcătorul vremurilor a aşteptat vremea cea de nouă luni hotărîtă fireşte, ca nu părere sau nălucire să se socotească, că este iconomia Lui.* Cînd erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca să nască şi a născut pe Fiul ei Cel dintîi născut, L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, căci nu aveau loc în casă, căci pustiu era locul şi vremea către seară şi nu aveau unde, decît numai o peşteră prea mică. Aceasta era bunăvoinţa Tatălui; căci într-o peşteră mică a primit a Se naşte Stăpînul, Cel ce nicăieri nu este încăput şi Care are scaun cerul, şi pămîntul aşternut picioarelor. Ca pe omul cel căzut în mare cădere şi care s-a făcut peşteră tîlharilor, prin schimbarea chipului, prin lucrarea cea dumnezeiască să-l îmbrace în podoaba cea mai strălucită a frumuseţii de a doua oară. Şi s-a înfăşat cu scutece de Maica Sa, Cel ce cu lumină, ca şi cu o haină dumnezeiască, se îmbracă, ca lanţurile păcatelor noastre cele mult strîngătoare să le dezlege.

Vedeţi tainica naştere a Fecioarei, pentru că ispită bărbătească n-a cunoscut, şi de cele ale maicilor a scăpat. Căci toată naşterea vatămă fecioria şi se supune la dureri şi chinuri, pentru potrivita certare a blestemului aceluia ce s-a zis: *În dureri vei naşte fii.* Iar ea mai înainte de naştere, a fost Fecioară şi după naştere a rămas Fecioară; căci Dumnezeu era Cel ce S-a născut. Aceasta s-a arătat maică fără de bărbat şi fără de durere, slujitoare a naşterii şi moaşă neînvăţată s-a făcut, fiindcă pe Cel dintr-însa mai presus de fire, fără de dureri L-a născut, L-a înfăşat şi în iesle L-a culcat. O! Doamne, ce înfricoşată Taină. În ieslea dobitoacelor s-a culcat Dumnezeu, Cel ce pe scaun de heruvimi se poartă, vrînd să întoarcă din necuvîntare pe oameni către cunoştinţa cea dumnezeiască. Căci dobitoacele înseamnă starea înaintea Stăpînului cea heruvimicească - după cum li se pare şi celor ce bine judecă - care închipuia necuvîntarea oamenilor şi slujba cea nefolositoare şi dureroasă către dumnezeiasca cunoştinţă, cum şi întoarcerea către îngereasca buna rînduială, care s-a împrietenit cu Stăpînul, adică însemna chemarea neamurilor mai înainte.

Isaia proorocind pentru El, zicea: *Cunoscut-a boul pe cel ce l-a cîştigat pe el şi asinul ieslea stăpînului Său. Iar Israel nu M-a cunoscut şi poporul Meu n-a priceput.* Moaşa însemna biserica cea din neamuri, fiindcă a primit pe Stăpînul Care s-a născut; ca pe un mire potrivit, care în locul Salomeii, s-a roşit cu sîngele Lui; iar în Betleem se înţelege în loc de Edem. Şi din neîntinate şi preacurate sîngerări ale Fecioarei, care îi este roşeala hainelor din via Vosorului, adică din adevărata vie - Hristos Dumnezeu, fiindcă s-a vopsit cu scumpul şi preacuratul Lui sînge. Mare bucurie a vestit îngerul păstorilor, zicîndu-le: *Nu vă temeţi căci, iată, vă vestesc bucurie mare, care va fi la tot poporul, căci vi s-a născut vouă astăzi Mîntuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David.* Păstorul păstorilor, mai Marele turmei, Împărat şi ocîrmuitor, Care adunînd turme cuvîntătoare, pe păstorii cei înţelepţi şi învăţaţi îi va pune peste dînsele, care îşi vor pune sufletul lor pentru oi; după cum Hristos, începătorul păstorilor, pentru toţi Şi l-a pus şi către pajiştile gîndite ale

împărăţiei cerurilor vor porni turma lor. Pe lupii din staulul lor îi va scoate şi-i va goni şi cu toiagul cel de fier, adică cu Crucea Domnului, arma cea nebiruită, pe toţi îi va zdrobi, prin care Hristos a atras neamurile către moştenire şi chiar marginile pămîntului.

Acestea vestind îngerul păstorilor şi de la dînşii ducîndu-se, altă oaste de îngeri a stat de faţă în peşteră, care a cîntat, zicînd: "*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire.* Slavă Celui ce a unit cele de sus cu cele de jos, cu preaslăvire. Slavă Celui ce a voit cu materiale fluiere, împreună să ne ospătăm. Slavă Celui ce prin buna voire s-a întrupat pentru oameni". Acestea astfel săvîrşindu-se şi toată zidirea cea văzută şi nevăzută dănţuind, de la răsărit a ieşit o stea prealuminată a cerescului Împărat Care S-a născut şi care vestea naşterea Lui, a Celui ce săvîrşea pe pămînt minuni preaînfricoşate. Pe aceasta văzînd-o magii, împăraţii şi astronomii perşilor, strănepoţii lui Valaam, şi spăimîntîndu-se de strălucirea cea luminoasă a stelei, au gîndit la proorocia lui Valaam, adică: *Va răsări o stea din Iacov şi se va scula un om din Israel, care va sfărîma pe toţi domnii Moabului.*

Unii care au înţeles şi au cunoscut, din strălucirea cea prea încuviinţată a stelei celei neobişnuite, că mare Împărat S-a născut, au propovăduit că, El, are să stăpînească domnie mare peste tot pămîntul şi peste toată lumea. Nu numai din proorocia lui Valaam au înţeles acest lucru, ci şi din altă parte au primit adeverirea naşterii celei după trup a lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui ce S-a născut, adică din minunea cea înfricoşată care s-a făcut în ţara lor.

Căci Casandros, săvîrşindu-se, a lăsat pe sora sa Doriada, a lui Piliad, cel ce a fost ucis în Elada, pe care a poftit-o Atal, împăratul Lachedemonilor, şi intrînd în cămară ca să se culce şi să doarmă cu dînsa, ea, avînd cuţit, l-a înfipt în inima lui şi, după ce l-a înjunghiat, i-a stăpînit împărăţia lui. Acest lucru săvîrşindu-se, s-a făcut foarte înfricoşată multora. Iar fratele celui ucis, anume Filip, temîndu-se de Doriada, a fugit la elini şi acolo, luînd pe femeia lui Caliop, voievodul lor, care se numea Alsevida, căuta să dea război Doriadei şi poporului său, dar se temea; căci cu mulţi se luase la război şi pe toţi i-a pierdut.

Toate neamurile cele dimprejur, fiind biruite şi robite de frumuseţile ei, îi slujeau ei şi pofteau, că doar s-o întîmpla să se dea pe sine lor, spre însoţire de nuntă. Deci se temeau toţi de faţa ei şi au socotit atunci cei mari să trimită la Delfi şi de acolo să ia proorocie pentru război. Şi ducîndu-se aceia la preoteasa Evoptia, la apa Castalului, au rugat-o să le ghicească pentru ce au venit? Iar ea gustînd din apa izvorului celui vrăjitor, le-a proorocit aşa: "Cîndva, după multe vremi, cineva va veni în pămîntul cel mult împărţit şi, fără de păcat, se va naşte cu trup şi cu hotarele cele neobositoare ale dumnezeirii, va dezlega stricăciunea patimilor nevindecate. Acesta va fi pizmuit de poporul necredincios şi întru înălţime se va spînzura, ca un osîndit la moarte. Pe acestea toate le va pătimi, voind să le sufere, şi murind, spre viaţa veşnică se va scula".

Aceştia, batjocorind-o şi blestemînd-o, au zis: "De trei ori blestemato, noi pentru femeie te-am întrebat, oare pentru un bărbat ţi-am zis ţie ceva?" Ea le-a răspuns: "Vremi

nebiruite au început să se ridice". Apoi a zis că şi pe ea şi pe acela şi pe bărbaţii cei împreună cu dînsul, pe toţi îi vor birui. Iar ei s-au depărtat, după ce au necinstit pe proorociţă. Şi s-au mai dus şi la capiştea Atenei, pentru care ţesînd haină preoţească şi luînd porfiră vestită şi scumpă ei au sărit înăuntru, fără de veste, iar preoteasa Xantipi, mîniindu-se, a zis lor: "În ceas rău aţi venit aici, voi cei ce sînteţi neurmători". Atunci au ocărît-o şi pe aceasta, zicîndu-i că este vrednică de toată necinstea şi străină de obiceiul preoţesc; căci defaimă porfira pe care zeii au dăruit-o împăraţilor, prin care dobîndesc cinste şi slavă cei ce o poartă pe dînsa.

Apoi îi ziceau: "Încetează cele străine şi netrebnice, trufaşo şi mîndro". Iar ea le-a răspuns: "Acestea nu mi le aduceţi mie, ci dumnezeilor celor nedefăimaţi. Însă, luînd vrajă întemeiată, mergeţi, căci un bărbat fără prihană S-a născut, iconom al lui Dumnezeu celui nebiruit, putere nebiruită avînd şi lumea toată, ca pe un ou înconjurînd-o, pe toţi cu suliţa îi va pierde". Aceştia scuipînd-o, s-au dus. Apoi au zis între dînşii: "Nu isprăvim nimic, fără numai să ne ducem la Apolon". Deci venind ei în capiştea lui Apolon, au zis, rugîndu-se: "Biruitorilor, preacuraţilor, preabunilor zei, pentru ce faceţi aşa robilor voştri celor ce cer să biruiască războiul femeiesc? Pentru ce în loc de război, aduceţi alt război înăuntru? Nu, o, nemuritorilor zei, nu, adevăraţilor stăpîni". Atunci, deodată a venit un glas nevăzut şi întorcîndu-se tripodul, proorociţa a zis: "Întru întreita înconjurare a anului, un Luceafăr din cer trimis a venit, în pîntece curat locuind şi trup omenesc pentru milostivirea Lui plămădindu-Şi; iar numele ei este de două ori şaptezeci şi şase. Acesta surpînd tirania şi toată sfinţita noastră cinstire, întru preafericită înţelepciune va purta cinstea a toată lauda". Iar ei, auzind acestea, s-au dus mîhniţi.

Cir, strănepotul lui Cir, împăratul perşilor, a făcut o capişte şi a pus într-însa idolii zeilor de aur, de argint şi i-au împodobit pe dînşii cu pietre scumpe. Iar în zilele acelea, după cum spun tablele cele scrise, intrînd împăratul să primească dezlegarea visurilor, preotul Trupiptos a zis: "Mă bucur împreună cu tine, împărate, că Ira a luat în pîntece". Împăratul, zîmbind, a zis lui: "Ceea ce a murit a luat în pîntece?" Iar el a zis: "Da, cea moartă a înviat şi viază ca să nască". Împăratul a întrebat: "Ce este aceasta? Descoperă-mi mie". Iar el a răspuns: "Cu adevărat, stăpîne, la bună vreme ai venit aici. Că toată noaptea idolii au petrecut săltînd, şi cei bărbăteşti şi cei femeieşti, zicînd unii către alţii: "Veniţi să ne bucurăm împreună cu Ira". Şi mi-au zis mie: "Vino, proorocule, şi te bucură şi tu împreună cu Ira". Iar eu am zis: "Cum putea să fie ceea ce nu este?" Ei au zis: " A înviat şi nu se mai numeşte Ira, ci Urania. Căci soarele cel mare a iubit-o pe dînsa".

Iar idolii cei femeieşti au zis către cei bărbăteşti: "Este fîntînă ceea ce s-a iubit. Au doară Ira este? Căci cu teslarul s-a logodit". Atunci au zis cei bărbăteşti: "Fîntînă după dreptate s-a numit, însă Maria este numele ei. Care în pîntece ca într-un noian o poartă corabia cea aducătoare de nenumărate poveri. Iar dacă fîntîna este aceeaşi, aşa înţeleagă-se. Că fîntînă de apă este, fîntînă de-a pururea izvorîtoare a Duhului, care numai un peşte are şi care de undiţa dumnezeirii s-a prins. Pe toată lumea, ca şi cum ar petrece într-o mare, o va hrăni cu trupul său. Bine a zis că aceea teslar are logodnic, însă nu din însoţire bărbătească este teslarul Acela pe Care Îl naşte. Teslarul Acesta Care se naşte, adică

copilul, va fi începător teslarilor şi întregul acoperămînt al cerului l-a cioplit cu meşteşuguri preaînţelepte şi întreit sălăşluitul acesta acoperămînt cu cuvîntul l-a înfipt.

Deci idolii au vorbit pentru Ira şi pentru fîntînă, apoi cu un glas au zis: "După ce se vor împlini zilele, toţi şi toate vom cunoaşte lucrul cel arătat. Acum, stăpîne, îngăduieşte şi cealaltă parte a zilei că negreşit va fi lucrul şi arătarea desăvîrşit. Că lucrul ce s-a ivit nu este cum s-ar întîmpla". Apoi rămînînd împăratul acolo şi privind idolii, au început cîntăreţele a cînta cu alăutele şi muzele cîte erau înăuntru de cele cu cîte patru picioare, cum şi păsările cele de aur şi de argint, fiecare scoteau glasul cu jale. Iar împăratul, de frică cuprinzîndu-se şi cu totul de groază umplîndu-se, a voit să se ducă, că nu suferea tulburarea făcută de idoli. Preotul Trupip i-a zis : "Îngăduieşte, împărate, că a sosit descoperirea cea desăvîrşită, pe care Dumnezeu a voit să ne-o arate nouă".

Acestea în acest chip săvîrşindu-se s-a deschis numaidecît acoperămîntul capiştei şi s-a pogorît o stea preastrălucită şi a stat deasupra stîlpului fîntînii şi s-a auzit un glas: "Stăpînă fîntînă, Soarele cel mare m-a trimis să-ţi vestesc ţie şi să-ţi slujesc întru cele ce sînt pentru naştere. Nuntă neîntinată făcîndu-ţi ţie, căci maică a Făcătorului rînduielilor celor de sus te-ai făcut şi mireasă eşti a stăpînirii Celui cu trei nume. Şi pruncul cel fără de sămînţă se numeşte Început şi Sfîrşit. Început al mîntuirii şi sfîrşit al pieirii". După ce s-a dat glasul acesta, toţi idolii au căzut şi s-au zdrobit de tot, rămînînd numai al fîntînii în care se afla înfiptă o diademă împărătească, care avea deasupra o stea ferecată cu pietre scumpe de antrax şi de smarald, iar deasupra ei era steaua din cer pogorîtă.

Împăratul a poruncit degrabă să se aducă toţi înţelepţii şi ghicitorii de semne, cîţi vor fi în împărăţia lui. Iar propovăduitorii şi crainicii cu trîmbiţele sîrguindu-se şi strigînd, au venit toţi la capişte. Dacă au văzut steaua deasupra fîntînii şi diadema, adică coroana cu steaua împodobită cu pietre scumpe, şi pe idolii zdrobiţi la pămînt, au zis: "Împărate, o rădăcină dumnezeiască şi împărătească a răsărit, Care poartă caracterul cerescului şi pămîntescului împărat. Fîntîna este a Mariei, fiica Betleemului, şi coroana este închipuire împărătească, iar steaua este vestire cerească, care se lucrează cu minune pe pămînt. Din Iuda s-a ridicat împărăţie, care toate pomenirile iudeilor le va ridica din mijloc şi le va şterge, iar dacă zeii au căzut la pămînt, arată că a sosit sfîrşitul cinstei lor, că Cel ce a venit, avînd mai multă vrednicie, cum va lăsa în vrednicia lor pe cei noi şi de curînd veniţi? Deci acum o, împărate, trimite la Ierusalim, că vei afla pe Fiul Împăratului a toate, purtîndu-se în braţe trupeşti de femeie". Şi a îngăduit steaua deasupra fîntînii care se numea Urania, pînă cînd au ieşit magii şi au purces şi împreună cu ei a mers şi steaua.

Împăratul Persiei, nemaiaşteptînd, a chemat la sine pe magii de sub stăpînirea sa şi i-a trimis cu daruri spre închinarea Împăratului, Care S-a născut, aducînd pîrga oamenilor. Iar ei făcînd călătoria vreme de zile nenumărate, au ajuns la Ierusalim şi au întrebat: *Unde este Împăratul Iudeilor, Care S-a născut acum? Că spre închinăciunea Aceluia am venit, văzînd steaua lui la răsărit şi am venit să ne închinăm Lui.* Irod auzind s-a tulburat şi tot Ierusalimul cu dînsul şi, chemînd pe preoţii şi pe cărturarii poporului, i-a întrebat unde are să se nască Hristos? Ei au răspuns: "În Betleemul Iudeii, că aşa este scris de prooroc:

Şi tu, Betleeme, pămîntul Iudeii, nu eşti nicidecum mai mic între domnii Iudeii, că din tine va ieşi Povăţuitor, Care va paşte pe poporul Meu Israel. Atunci Irod, chemînd în ascuns pe magi, i-a întrebat cu dinadinsul despre vremea stelei care s-a arătat, iar ei au răspuns: "Un an de zile este astăzi de cînd vedem steaua şi făcînd călătoria pînă aici ne-am povăţuit de dînsa".

Irod căuta să afle vremea naşterii lui Hristos, nu ca să-L cinstească, ci spre a-L ucide. Atunci întrebau şi iudeii pe magi, voind să afle lucrul ce va să vie şi pentru ce au venit. Magii răspundeau: "Acela, pe Care voi Îl numiţi Mesia, S-a născut". Iudeii, auzind, s-au tulburat, însă n-au îndrăznit a le sta împotrivă; dar au zis către dînşii: "Pentru osînda cerească, spuneţi-ne ce aţi cunoscut?" Ei au răspuns: "Cu boala necredinţei boliţi şi nici cu jurămînt, nici fără jurămînt nu credeţi că s-a născut Hristos, Fiul Celui Preaînalt, Care va strica şi va dezlega legea şi sinagogile voastre". Ei, sfătuindu-se între dînşii, i-au rugat să primească daruri şi un lucru ca acesta să nu-l spună în ţara lor, ca să nu se facă vreo zarvă între dînşii. Iar ei au răspuns: "Noi în cinstea Lui am adus daruri, ca să propovăduim minunile cele mari care s-au făcut în ţara noastră cînd El s-a născut. Voi ziceţi ca să luăm daruri, iar pe cele arătate de dumnezeirea cerească să le ascundem şi să trecem cu vederea poruncile Împăratului cel de-a pururea vecuitor". Iudeii, auzind acestea, s-au înfricoşat foarte şi rugîndu-i prea mult, i-au liberat.

Ieşind ei din Ierusalim, s-au dus unde erau trimişi, arătîndu-le steaua pe Pruncul cel stăpînesc. Apoi văzînd pe aceea care L-a născut şi pe Cel ce Se născuse, deschizîndu-şi visteriile lor, I-au dat daruri: aur, tămîie şi smirnă; aur ca unui Împărat; tămîie ca unui Dumnezeu şi smirnă ca unui muritor. Atunci s-a împlinit cuvîntul cel zis prin prooroc: *Împăraţii arabilor şi Sava daruri vor aduce. Împăraţii Tarsisului şi ostroavele vor aduce daruri şi I se va da Lui din aurul Arabiei.*

Magii au zis către Fecioară: "Cum îţi este numele, o! prea vestită Fecioară şi maică?" Ea a răspuns: "Maria". Iar ei au zis: "De unde eşti de neam?" Ea a răspuns: "Din această latura a Betleemului". Apoi ei au zis: "Dar n-ai avut bărbat pe cineva?" Ea a răspuns: "M-am logodit numai făcîndu-se tocmelile de nuntă". Magii au zis către dînsa: "De ce neam eşti de ai născut un prunc ca acesta?" Ea a răspuns: "Sînt din neam împărătesc şi preoţesc, din al lui David şi al lui Aaron; acestora sînt strănepoată, din rădăcina Iudeii şi fiică a lui Ioachim şi a Anei". Atunci ei au zis către dînsa cu blîndeţe: "O, maică a maicilor, toţi zeii perşilor te-au fericit, lauda ta este mare, că ai covîrşit pe toate femeile cele slăvite, şi, decît toate împărătesele, mai mare împărătească te-ai arătat". Pruncul, începînd al doilea an, avea oarecare trăsături ale feţei la fel cu ale celei ce L-a născut. Ea era puţin mai înaltă decît altele şi cu trup gingaş, cu faţa de culoarea grîului, avînd părul foarte bine şi cu cuviinţă legat pe cap. Magii, avînd cu ei un tînăr zugrav, au dus în ţara lor chipurile amîndorura şi au pus în biserică icoanele lor, ca să fie cinstite de toţi şi au scris pe table de aur cuvintele acestea: "În biserica Diopet a dumnezeului soarelui, pe acestea lui Dumnezeu, marele Împărat Iisus, împărăţia perşilor le-a afierosit". Şi luînd magii în braţe pe pruncul Iisus, sărutîndu-L fiecare şi închinîndu-se Lui, au zis: "Ţie, ale Tale Ţi le dăruim cu osîrdie, preaputernice Iisuse. Nu s-ar fi ocîrmuit bine lucrurile lumii de n-ai fi venit. În

alt chip nu s-ar fi unit cele de sus cu cele de jos, dacă nu Te-ai fi pogorît Tu. Se cădea aceasta înţeleptului Tău cuvînt, Stăpîne, ca pe cei potrivnici cu un trup ca acesta să-i amăgeşti şi să-i surpi prin naşterea Ta". Pruncul rîdea şi sălta de mîngîierile magilor.

După aceasta, luîndu-şi ziua bună de la mama sa, iar ea cinstindu-i şi aceştia slăvind-o precum se cădea, s-au dus. Şi dacă au sosit la locul în care poposise, povesteau unii către alţii cele despre Prunc, adică cum S-a arătat lor. Cel dintîi a zis: "Eu Prunc Îl vedeam"; cel de al doilea a zis: "Tînăr, ca de treizeci de ani L-am văzut"; iară cel de al treilea zise: "Bătrîn, vechi de zile L-am văzut". Minunîndu-se de schimbarea feţii Pruncului, a sosit seara, li s-a arătat în vis îngerul Domnului ca un fulger înfricoşat şi le-a zis: "Degrabă să ieşiţi de aici ca să nu pătimiţi ceva rău". Aceia au zis cu frică: "Cine este acela care aduce solie atît de mare, o! dumnezeiescule Arhanghel"? El a răspuns: "Irod, împăratul Iudeilor". Acestea auzind magii, au încălecat pe cai sprinteni şi puternici şi pe altă cale s-au dus în ţara lor.

Ducîndu-se magii, s-a arătat îngerul Domnului în vis lui Iosif, zicîndu-i: *Sculîndu-te, ia pruncul şi pe mama Lui şi fugi în Egipt şi fii acolo pînă cînd îţi voi zice; căci Irod vrea să caute Pruncul, să-L piardă.*

Sculîndu-se Iosif în acel ceas, s-a pogorît în Egipt cu toată casa, după cuvîntul îngerului, ca să împlinească ceea ce s-a zis prin proorocul: *Din Egipt am chemat pe Fiul meu*. Atunci Irod, văzînd că l-au batjocorit magii, a trimis satrapi, adică stăpînitori, să ucidă pe toţi pruncii Betleemului, de doi ani şi mai jos, după vremea despre care cu dinadinsul a întrebat pe magi. Venind satrapii în Gavaa, în Rama şi în cetăţile Rahilei şi ale seminţiei lui Veniamin, au ucis pe toţi pruncii dintr-însele. Seminţia lui Veniamin a căzut aproape de soarta Iudeii, asemenea şi cetăţile ei, Betleemul şi Ebus, adică Ierusalimul, asemenea şi cetăţile lui Veniamin: Gavaa, Rama şi Rahil; fiindcă cetăţile Iudei şi ale lui Veniamin sînt aproape unele de altele.

Atunci s-a împlinit cuvîntul cel zis de Ieremia proorocul: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere şi jale şi tînguire multă, Rahil plîngînd pentru fiii săi şi nu voia să se mîngîie că nu mai erau*. Deci să vedem acum cuvîntul şi scopul pentru care evanghelistul pomeneşte aici de proorocul care zice: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere, jale, şi tînguire multă, Rahil plîngînd pe fiii săi şi nu voia să se mîngîie, căci nu mai erau*. Toţi ştiţi că Iacov a avut doisprezece fii; adică din Lia, femeia lui cea dintîi, şase: Ruvim, Simeon, Levi, Iuda, Isahar şi Zabulon; din Rahila, doi: Iosif şi Veniamin. Din Vala, slujnica Rahilei: Dan şi Naftalim; şi din Zelfana, slujnica Liei, doi: Gad şi Asir. Din care s-au făcut cele douăsprezece seminţii ale lui Israel, după numărul celor doisprezece patriarhi luîndu-şi numirile.

A fost un bărbat Levit care locuia în hotarele muntelui Efraim şi care şi-a luat femeie din Betleem, pămîntul Iudei. Însă a fugit femeia lui de la dînsul, la casa părintelui său, în Betleem şi a stat acolo patru luni. Atunci bărbatul ei s-a dus din hotarele Efraimului şi a venit la Betleem ca să ia femeia înapoi la dînsul. După ce a stat în casa tatălui femeii lui cinci zile, pe la amiază sculîndu-se cu femeia lui, s-a întors iarăşi şi a venit pînă în dreptul

Iebusului, adică Ierusalimului. Cu dînsul avea o pereche de asini împovăraţi, femeia lui şi sluga lui; apoi plecîndu-se ziua apunînd soarele au mers aproape de Gavaa, care este în seminţia lui Veniamin şi s-au abătut acolo să găzduiască. Deci au intrat înăuntru şi au şezut în uliţa cetăţii, căci nu era cine să-i primească în casă. Spre seară a venit un om bătrîn de la lucrul lui de la ţarină şi omul acela era din muntele Efraim, iar acum era trecător prin Gavaa şi oamenii acelui loc erau fii ai lui Veniamin. Bătrînul a ridicat ochii şi a văzut pe acel bărbat călător şezînd în uliţa cetăţii şi a zis către dînsul: "De unde vii şi unde mergi?". Iar ei au răspuns: "Venim de la Betleem, pămîntul Iudeei şi mergem pînă în părţile hotarului lui Efraim. Şi am venit ca să găzduiesc aici; dar nu este cine să ne primească în gazdă. Paie şi grăunţe pentru asinii noştri, pîine şi vin avem destul, eu, soţia mea şi copilul, şi nu avem lipsă de nici un lucru".

Bătrînul a zis către dînsul: "Pace ţie, însă în uliţă nu te vei sălăşlui". L-a dus în casa lui, a făcut loc asinilor lui şi a spălat picioarele lor, au mîncat şi au băut. Şi pe cînd ei se veseleau, iată oamenii cetăţii, fiii celor fărădelege au înconjurat casa, bătînd în uşă şi zicînd: "Scoate afară pe bărbatul pe care l-ai găzduit ca să-l cunoaştem pe dînsul". Stăpînul casei a ieşit la dînşii şi le-a zis: "Nu, fraţilor, să nu faceţi rău bărbatului care a intrat în casa mea, să nu faceţi nebunia aceasta. Iată, fiica mea este fecioară, iată femeia lui, să le scoţ pe dînsele şi să le vedeţi". Deci a luat bărbatul cel călător pe femeia lui, a scos-o afară la dînşii, pe care au necinstit-o şi apoi au eliberat-o.

Către ziuă femeia a venit şi a căzut lîngă uşa casei unde era găzduit bărbatul ei şi a murit. Dimineaţa sculîndu-se bărbatul ei a deschis uşile casei şi a ieşit ca să meargă în calea lui, şi iată, femeia lui era căzută lîngă uşile casei. Şi a zis către dînsa: "Scoală-te să mergem". Dar nu era glas într-însa şi nu era auzire. Atunci a luat-o şi a pus-o pe asin şi a mers la pămîntul său. Apoi a luat sabia şi a tăiat-o în douăsprezece părţi, pe care le-a trimis la toate hotarele lui Israel. Toţi cei care le-au văzut au plîns. Apoi s-au sculat toate seminţiile asupra seminţiei lui Veniamin şi au cerut pe bărbaţii cei fărădelege să-i ucidă, dar ei n-au vrut să-i dea, ci, ieşind din Gavaa, s-au pregătit a sta împotrivă la război. Toate seminţiile s-au luat la război cu seminţia lui Veniamin şi au căzut în ziua aceea din fiii lui Israel douăzeci şi două de mii.

După aceasta fiii lui Israel au judecat să nu treacă cu vederea această nedreptate. S-au adunat iarăşi la bătălie împreună şi au ieşit fiii lui Veniamin în întîmpinarea lor din Gavaa, în ziua a doua şi au căzut din fiii lui Israel optsprezece mii. Apoi s-au suit fiii lui Israel în Betel, înaintea Domnului, au plîns înaintea Lui cu plîngere mare şi a auzit Domnul glasul lor şi le-a zis: "Mai suiţi-vă încă o dată, căci mîine îi voi da în mîinile voastre". Suindu-se fiii lui Israel în ziua a treia împotriva fiilor lui Veniamin, s-au pornit la război lîngă Gavaa şi au făcut ocolire împrejurul ei, adunîndu-se şi făcînd război mare. De această dată s-au biruit fiii lui Veniamin, i-au omorît de la mic pînă la mare, au înconjurat cetăţile lor, fiii lui Israel şi le-au prădat şi le-au ars pînă în temelii, încît s-a pierdut de tot din ziua aceea seminţia lui Veniamin şi fiii Rahilei.

Pentru aceasta evanghelistul pomeneşte de Rahila, că îşi plînge pe fiii ei, arătînd proorocia aceasta. Că precum în vremea de atunci s-a pierdut seminţia lui Veniamin şi fiii Rahilei, aşa s-a făcut şi aici la naşterea Domnului, căci s-a pierdut toată odrasla pruncilor de doi ani şi mai jos, după cum zice şi evanghelistul: *Şi nu vrea să se mîngîie, căci nu mai erau.* Că glas în Rama s-a auzit, se înţelege înaltă propoveduire, că Rama se tîlcuieşte înalt. Drept aceea, acest glas, care în Rama s-a auzit, înseamnă glas de înaltă propovăduire. Căci cu adevărat s-a vestit în marginile lumii, prin glasul apostolilor, cu înaltă propovăduire, uciderea pruncilor şi pînă la marginile lumii s-a auzit.

Deci şi noi cele de cuviinţă să le prăznuim astăzi şi să cinstim naşterea lui Hristos şi luminat să strigăm; cu păstorii să dănţuim, cu îngerii să cîntăm, cu magii să ne închinăm Dumnezeului nostru, Cel ce S-a născut pentru noi şi mulţumită fie Celui ce a venit întru ale Sale ca un străin, că pe cel străin l-a proslăvit. Lui se cuvine slava, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte şi cu preasfîntul şi de viaţă Făcătorul Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Soborul Preacuratei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, şi pomenirea Sfîntului şi Dreptului Iosif, logodnicul (26 decembrie)

Sfîntul Iosif era de neam împărătesc din casa lui David şi a lui Solomon, nepot al lui Matat şi strănepot al lui Eleazar, fecior lui Iacov după fire, iar lui Ili după lege; pentru că Matat, moşul lui, născînd pe Iosif, tatăl său, a murit. Pe femeia lui Matat, mama lui Iacov, a luat-o Melhie, din neamul lui Natan fiul lui David şi a născut pe Ili; deci Ili a luat femeie şi a murit fără fii. După dînsul, Iacov, care era frate al lui dintr-o maică, nu şi dintr-un tată, a luat pe femeia lui, - de vreme ce legea poruncea aşa: de va muri cineva neavînd feciori, să ia fratele lui pe femeia lui, ca să continuie sămînţa fratelui său. Deci, după acea lege, Iacov a luat pe femeia fratelui său şi a născut pe Sfîntul Iosif logodnicul.

Astfel Iosif era, după cum s-a zis, fiu al amîndorura, al lui Iacov după fire, iar al lui Ili după lege. Pentru care pricină Sfîntul Evanghelist Luca, scriind neamul Domnului nostru Iisus Hristos, a pus pe Ili, tatăl lui Iosif, grăind despre Hristos aşa: *Care este, precum se pare, fiul lui Iosif, al lui Ili şi al lui Matat.* Pe Ili zice în loc de Iacov. Şi este neunire la înţelegere despre acest Iosif, între apuseni şi între cei din răsărit. Apusenii zic că a fost feciorelnic pînă la sfîrşitul vieţii sale, necunoscînd nicidecum însoţire, iar răsăritenii zic că a avut o femeie şi a avut fii. Nichifor, istoricul cel vechi, grec luînd acestea de la Sfîntul Ipolit, povesteşte că a luat femeie cu numele de Salomi. Însă să nu înţelegeţi că este acea Salomi, care era în Betleem şi care s-a numit moaşă Domnului, ci alta. Aceea era rudenie cu Elisabeta şi cu Născătoarea de Dumnezeu, iar aceasta era fata lui Agheu, fratele lui Zaharia, tatăl înainte-Mergătorului. Agheu şi Zaharia au fost feciorii preotului Varahie.

Sfîntul Iosif, cu această Salomi, fiica lui Agheu, vieţuind întru însoţire cinstită, a născut patru fii: pe Iacob, pe Simon, pe Iuda şi pe Iosie şi două fete: pe Estir şi pe Tamar, sau, precum zic alţii, pe Marta. Sinaxarul din Duminica sfintelor mironosiţe adaugă şi a treia fată, cu numele Salomi, care a fost dată după Zevedei. Gheorghe Chedrin, pomenind două fete ale lui Iosif, pe una dintr-însele, cu numele de Maria, zice că ar fi fost dată după Cleopa, fratele lui Iosif, după întoarcerea acestuia din Egipt. Însă Maria aceasta se pare că este Marta sau Tamar. Dar oricare şi oricîte ar fi fost fetele, aceasta este adevărat că Sfîntul Iosif a fost însurat şi a născut fii şi fete.

După răposarea femeii sale, Salomi, Sfîntul Iosif a văduvit, petrecîndu-şi zilele sale întru curăţie; căci se mărturiseşte de viaţa lui cea sfîntă şi fără de prihană în Sfînta Evanghelie, deşi în scurte cuvinte, însă foarte lăudătoare: *iar Iosif bărbat, drept fiind.* Ce poate fi mai mare decît această mărturie? Atît a fost de drept, încît a covîrşit cu sfinţenia sa pe ceilalţi drepţi strămoşi şi patriarhi. Căci cine s-a aflat vrednic a fi logodnic şi cu părerea soţ al Preacuratei Fecioare Maria, Maica lui Dumnezeu? Cui i s-a dat o cinste ca aceasta, să fie numit tatăl lui Hristos? Cu adevărat pe acest bărbat l-a aflat Domnul după voia Sa, căruia cele ascunse şi cele tăinuite ale înţelepciunii Sale i-a arătat, făcîndu-l slujitor Tainei mîntuirii noastre. Cu adevărat era vrednic de cinste şi de o slujbă ca aceasta, pentru desăvîrşita sa viaţă plină de fapte bune.

Deci, fiind el bătrîn de optzeci de ani, a fost logodită cu dînsul Preacurata Fecioara Maria şi dată lui pentru păzirea fecioriei ei, iar nu spre însoţire trupească, căci îi slujea ei ca Maicii Domnului şi ca Doamnei şi Stăpînei Sale şi a toată lumea, încredinţîndu-se de la îngerul care i se arătase lui în somn. Asemenea slujea şi lui Dumnezeu, Pruncului celui întîi născut dintr-însa, cu toată buna cucernicie şi cu frică, fugind în Egipt şi de acolo întorcîndu-se şi petrecînd în Nazaret. Apoi le cîştiga hrană din osteneala mîinilor lui, căci era lucrător de lemn şi sărac, deşi era de neam împărătesc, pentru că Domnul a voit a se naşte în sărăcie, luînd numai trup de neam împărătesc, nu şi slava împărătească, bogăţie şi stăpînire. Deci săracă a voit a fi Maica Sa, Preacurata Fecioară, sărac a voit a avea şi pe cel cu părere de tată, dînd chip de smerenie.

Vieţuind Sfîntul Iosif toţi anii vieţii sale, o sută zece ani, s-a sfîrşit în pace şi s-a dus la părinţii săi, care erau în iad, ducîndu-le veste de bucurie şi de încredinţare, că a venit Mesia cel dorit, Cel ce are să elibereze şi să mîntuiască neamul omenesc, Hristos Domnul, Căruia I se cuvine slavă, în veci. Amin.

Sfîntul Eftimie Mărturisitorul, Episcopul Sardelor
(26 decembrie)

Sfîntul Eftimie a trăit pe vremea împăraţilor Constantin şi Irina. Mai întîi a strălucit ca o stea în viaţa călugărească, apoi a fost făcut arhiereu. La Sinodul al VII-lea de la Nicea a zdrobit cu putere pe eretici. Cînd Nichifor s-a urcat pe tronul împărătesc şi a început să

trăiască nelegiuit, sfîntul l-a mustrat. Atunci împăratul l-a surghiunit în Apus împreună cu alţi episcopi ortodocşi. De atunci şi pînă la pătimirea sa ca mărturisitor, timp de 29 de ani, fericitul nu şi-a mai văzut mitropolia.

Cînd s-au schimbat împăraţii şi a venit pe tron Leon cel cu nume de fiară, sfîntul a fost chemat din surghin. Împăratul l-a întrebat de se închină sfintelor icoane. Sfîntul, fiind plin de rîvnă, l-a dat anatemei pe împărat. Acesta, mîniindu-se, l-a surghiunit din nou în Ason. După ce Leon a fost ucis, noul împărat l-a chemat din Ason şi i-a cerut să se lepede de sfintele icoane. Iar Sfîntul Eftimie, rîvnind pentru Hristos a zis cu glas mare: "Dacă cineva nu se închină Domnului nostru Iisus Hristos zugrăvit în icoană, anatema să fie!" Pentru aceasta sfîntul a fost bătut, surghiunit şi închis în temniţă. Bătîndu-l cumplit cu vine de bou, a mai trăit puţin şi şi-a dat sufletul în mîinile Domnului.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Nicodim cel Sfinţit de la Tismana (26 decembrie)

Sfîntul preacuviosul Părintele nostru Nicodim cel sfinţit era de neam macedo-român, născut din părinţi binecredincioşi la Prilep, în sudul Serbiei, în anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru Basarab. După ce învaţă carte în patria sa, este chemat de Hristos la nevoinţa vieţii monahale în Mănăstirea Hilandar din Muntele Athos, unde primeşte îngerescul chip, ajungînd mai tîrziu egumen al acestei lavre şi chiar proto-epistat în conducerea Sfîntului Munte.

Ajungînd la Athos, în muntele Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întîi în obşte, apoi singur într-o peşteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdînd grele ispite de la diavol. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puţină vreme s-a curăţit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni şi s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii şi al facerii de minuni, ajungînd vestit în tot Muntele.

Ca egumen al Mănăstirii Hilandar, Cuviosul Nicodim a adunat în obştea sa pînă la o sută de călugări atoniţi, greci, sîrbi, macedoneni, români şi bulgari, deprinzîndu-i pe toţi frica de Dumnezeu şi hrănindu-i cu învăţăturile Sfintei Scripturi. Căci era dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adînc teolog şi părinte duhovnicesc pentru mulţi. Pentru aceea nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvînt de folos.

Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sîrbe cu Patriarhia ecumenică. Deci, văzînd patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sîrbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să îmlinească Evanghelia şi să ajute la mîntuirea semenilor săi.

În urma unei descoperiri dumnezeieşti, Sfîntul Nicodim vine din Muntele Athos cu mai mulţi ucenici în sudul Dunării, aproape de Vidin, unde întemeiază două mici aşezări monahale: Vratna şi Mănăstiriţa.

Iar în anul 1364 trece în Ţara Românească şi se aşează pe valea rîului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, Cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorilor Vlaicu Vodă (1364-1377) şi Radu (1377-1384) şi a sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserică de piatră cu hramul Sfîntul Antonie cel Mare, pe care o sfinţeşte în anul 1369. Mănăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc ca "după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sînt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

Pe valea pîrîului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul Adormirea Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit "Cascade", Mănăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti Radu I şi Dan I, între anii 1377-1378. Aici, marele stareţ formează o obşte renumită de zeci de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste pe valea Tismanei şi pune rînduială călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos. Apoi, adunînd în jurul său cîţiva călugări minuaţi, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată peninsula Balcanică. De aici Cuviosul Nicodim conducea toate mănăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Tîrnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

Sfîntul Nicodim, luînd de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi putere asupra duhurilor necurate, a făcut multe şi nenumărate minuni, cît a trăit în viaţă, izgonind diavolii din oameni şi tămăduind toată boala şi toată neputinţa. Se zice că a intrat şi în foc şi a ieşit nevătămat, încît nici chiar de haine şi nici de părul capului nu s-a atins focul. Apoi a făcut alte minuni şi nespuse lucruri cu puterea lui Hristos.

La bătrîneţe, Sfîntul Nicodim încredinţează grija celor două mănăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage la mai aspră nevoinţă în peştera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează pînă astăzi. Acolo se nevoia cuviosul toată săptămîna în post, în priveghere de toată noaptea şi în neîncetată rugăciune. Numai Duminica şi la praznice cobora din peşteră în Mănăstirea Tismana şi săvîrşea Sfînta Liturghie. Apoi vindeca pe cei bolnavi care veneau la dînsul, mînca la trapeză cu părinţii, sfătuia şi mîngîia pe toţi cu cuvinte de folos şi se urca din nou la peşteră.

Numele Sfîntului Nicodim de la Tismana se făcuse cunoscut pînă dincolo de hotarele Ţării Româneşti, pentru sfinţenia vieţii sale şi darul vindecării a tot felul de boli. În tradiţia mănăstirii se spune că unii bolnavi se vindecau numai cît ajungeau la Tismana. Alţii se tămăduiau cu rugăciunea şi binecuvîntarea Cuviosului, s-au numai cît se atingeau de rasa

lui. Printre cei vindecaţi de Sfîntul Nicodim se numără şi fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

La sfîrşitul secolului al XIV-lea, Sfîntul Nicodim, împreună cu cîţiva ucenici, întemeiază pe valea Jiului Mănăstirea Vişina, cu hramul Sfînta Treime, în locul unei sihăstrii mai vechi. Iar în anul 1400 întemeiază Mănăstirea Prislop, numită şi Silvaşul de Sus, în ţinutul Hunedoarei, cu acelaşi hram, fiind ajutat de domnitorul Mircea cel Bătrîn. În această mănăstire s-a nevoit Cuviosul cîţiva ani, unde a şi scris cu mîna sa un Evangheliar slavon (1404-1405), care se păstrează pînă astăzi.

Ajungînd la adînci bătrîneţi cu sfinţenie, Sfîntul Nicodim de la Tismana s-a mutat din această viaţă vremelnică, la viaţa cerească şi nepieritoare, în ziua de douăzeci şi şase decembrie, anul mînturii 1406, fiind plîns de toţi ucenicii săi. Sfintele sale moaşte s-au îngropat cu multă plîngere în biserica Mănăstirii Tismana, în mormîntul dinainte pregătit, cum se vede pînă astăzi, unde se face în tot anul prăznuirea lui. După ce Dumnezeu i-a proslăvit moaştele cu mireasmă dumnezeiască de bun miros şi cu dar izvorîtor de mir şi cu facere de minuni, au fost scoase şi puse în raclă, fiind aşezate cu cinste în biserica zidită de el, ca şi moaştele Sfîntului Grigorie Decapolitul, în Sfînta Mănăstire Bistriţa.

După trecere de mulţi ani, un domn al Ţării Româneşti, a voit să ridice din Mănăstirea Tismana moaştele Sfîntului Nicodim şi să le ducă în oraşul Bucureşti. Dar, nefiind voia sfîntului să se înstrăineze moaştele din locaşul său, a făcut minune, încît a părăsit domnul acela lucrul neplăcut sfîntului. După aceea s-a arătat în vedenie unuia din călugări, poruncindu-i să spună egumenului ca să-i ascundă moaştele şi numai un deget să-i ia de la mînă pentru evlavia locuitorilor. În acest chip s-a arătat Sfîntul Nicodim şi egumenului, poruncindu-i, asemenea, să-i facă precum îi spusese şi fratelui aceluia. Încredinţîndu-se egumenul, a luat un deget de la mîna sfîntului şi mir de la moaştele sale şi au fost puse într-un vas de cositor, împreună cu o cruce mare de plumb, pe care o purta sfîntul la grumaz; şi se află în sfînta Mănăstire Tismana pînă în ziua de astăzi, ca podoabe duhovniceşti cinstite şi de mare preţ. Însă din sfîntul mir nu este îngăduit nimănui a lua măcar cît de puţin, fără numai vasul a-l săruta şi a se umple de bunămireasmă duhovnicească.

În acest chip fiind ascunderea moaştelor sfîntului, multă vreme se ştia taina numai de către egumen şi de unul din fraţii mănăstirii. Mai pe urmă, din pricina multor războiri şi robii, au rămas moaştele sfîntului tăinuite de tot şi neştiute de nimeni, pînă în ziua de astăzi. Poate că aşa a fost voia sfîntului, cu toate că se găsesc cele mai susnumite sfinte odoare, spre mîngîierea părinţilor mănăstirii şi a celorlalţi locuitori creştini, prin care şi acum se fac multe şi nenumărate minuni. Duhurile cele necurate din oameni se izgonesc cu chemarea numelui sfîntului şi vindecări de multe feluri de boli se dăruiesc celor ce năzuiesc şi aleargă cu credinţă la ajutorul lui. Şi ţara aceasta, cu rugăciunile şi cu ajutorul Sfîntului Nicodim, de multe nevoi se păzeşte şi se izbăveşte. Apoi şi Sfînta Mănăstire Tismana, care are în sine comoara de mare preţ a sfintelor sale moaşte, de multe primejdii şi bîntuieli ale văzuţilor şi nevăzuţilor vrăjmaşi este păzită şi apărată totdeauna

cu grabnică şi călduroasă folosinţa sa. Pentru ale cărui rugăciuni, Hristoase, Dumnezeule, miluieşte-ne şi ne mîntuieşte pe noi. Amin.

Pătimirea Sfîntului Întîiului Mucenic şi Arhidiacon Ştefan (27 decembrie)

Domnul nostru Iisus Hristos, după săvîrşirea tainei mîntuirii noastre, înălţîndu-se la cer, şi pe Sfîntul Duh, Care de la Tatăl purcede trimiţîndu-L în limbi de foc, iar Biserica cea dintîi începînd a se înmulţi, au cîrtit elinii împotriva evreilor. Nu acei elini care se închinau idolilor, pe care Sfînta Scriptură îi numeşte limbi, pentru că acelora, în acea vreme, încă nu li se deschisese uşa credinţei şi încă nu li se propovăduise cuvîntul mîntuirii. Că nu îndată după uciderea lui Ştefan au început a se primi păgînii în Biserica celor credincioşi, dintre care cel dintîi a fost Cornelie Sutaşul. Pe acesta botezîndu-l Sfîntul Petru, nu a plăcut celor ce erau dintre evrei că a intrat între bărbaţii care nu erau iudei. De acea cîrteau asupra lui Petru, pînă cînd le-a spus lor despre pînza cea arătată din cer şi atunci au tăcut şi slăveau pe Dumnezeu, zicînd: *Că şi limbilor le-a dat Dumnezeu pocăinţă în viaţă.* Deci, nu elinii cei ce erau dintre limbi cîrteau asupra evreilor, în vremea Sfîntului Ştefan, ci acei care erau dintre evrei şi aveau aceeaşi lege dată de Moise şi erau risipiţi prin toate ţările, precum şi Sfîntul Apostol Pavel scrie: *Celor douăsprezece seminţii, care sînt întru risipire, să se bucure.* Aceia deprinseseră limba elinească, însă nu şi credinţa şi obiceiurile; din care pricină elinii îi numeau pe dînşii, ierusalimiteni.

Astfel zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: "Elinii socotesc pe cei ce vorbesc elineşte, pentru că aceştia fiind evrei, vorbeau elineşte". Nişte elini ca aceia, care erau risipiţi, au făcut cîrtire către evreii cei din Ierusalim, că erau trecute cu vederea văduvele lor în slujbele cele de toate zilele, pe de o parte că li se poruncea lucrul cel mai prost, iar pe de alta că nu deopotrivă, ci partea cea mai mică şi mai de pe urmă din hrană şi din haine se da lor. Atunci cei doisprezece Sfinţi Apostoli, adunînd toată Biserica din acea vreme, au zis: *Nu este cu cuviinţă nouă a lăsa cuvîntul lui Dumnezeu şi a sluji meselor. Căutaţi dar, fraţilor, dintre voi şapte bărbaţi mărturisiţi, plini de Duh Sfînt şi de înţelepciune, pe care îi vom pune pe slujba aceasta, iar noi vom petrece în rugăciuni şi în predicarea cuvîntului.* Şi a plăcut cuvîntul acesta al Sfinţilor Apostoli înaintea întregului popor credincios. Astfel, au ales pe Ştefan, bărbat plin de credinţă şi de Duhul Sfînt; pe Filip, Prohor, Nicanor, Timon, Parmena şi pe Nicolae Antiohianul, ale căror nume arată că nu erau din neamul evreilor din Ierusalim, ci din cei ce locuiau prin părţile elinilor, că şi numele lor nu sînt evreieşti, ci elineşti. Precum Ştefan care era rudenie cu Saul, cel chemat mai pe urmă la credinţă şi la apostolie, iar acesta numit în urmă Pavel, era din părţile Ehiliehiei, din cetatea Tarsului. Deci, din elini au ales pentru slujbă pe aceşti şapte, ca să fie cu plăcere poporului elinesc, care se mîhnea pentru văduvele lor cele trecute cu vederea şi aşa să se potolească mîhnirea lor şi să înceteze cîrtirea. Pe aceştia alegîndu-i, i-au adus înaintea apostolilor, iar ei rugîndu-se şi-au pus mîinile peste dînşii şi i-au făcut diaconi. Ştefan, fiind plin de credinţă şi de putere, era cel dintîi dintre dînşii, pentru aceea şi arhidiacon a fost numit,

făcînd semne şi minuni mari în popor, pe care nu le pomeneşte Scriptura, ca şi despre Însuşi Domnul Hristos, *căci dacă s-ar fi scris cîte una, pare-mi-se că nici în toată lumea nu ar fi încăput cărţile ce s-ar fi scris.*

Însă fără îndoială vom zice că Sfîntul Ştefan, fiind asemenea cu apostolii şi punîndu-şi mîinile pe bolnavi îi făcea sănătoşi. Fiind şi bărbat puternic în lucru şi în cuvînt, întărea pe credincioşi în credinţă, mustra pe iudeii cei necredincioşi, spunîndu-le din lege şi din prooroci, că din zavistie şi din nedreptate au omorît pe Fiul lui Dumnezeu, Mesia cel aşteptat din veac. Odată, făcîndu-se întrebare între iudei, farisei şi saduchei şi între evreii cei ce se numeau elini, despre Domnul nostru Iisus Hristos, unii ziceau că este prooroc, iar alţii amăgitor şi alţii că este Fiul lui Dumnezeu. Atunci Sfîntul Ştefan, stînd la loc înalt, a vestit tuturor pe Iisus Hristos, Domnul nostru, zicînd: *Bărbaţi, fraţi, aflaţi pentru ce s-au înmulţit răutăţile între voi şi s-a tulburat tot Ierusalimul; fericit este omul care a crezut în Iisus Hristos, pentru că Acesta este cel Care a plecat cerurile şi S-a pogorît pentru păcatele noastre şi S-a născut din Sfînta şi Preacurata Fecioară Maria, cea aleasă mai înainte de întemeierea lumii. Acesta neputinţele noastre le-a luat şi bolile noastre a purtat. Pe cei orbi i-a făcut să vadă, pe cei leproşi i-a curăţit şi dracii a izgonit*. Ei, auzind acestea, se certau cu dînsul, grăind împotrivă şi hulind pe Dumnezeu cel propovăduit, precum scrie în Faptele Apostolilor. *Atunci s-a sculat, se zice, un oarecare din sinagoga ce se numea a Libertinilor, a Cirinenilor şi a Alexandrinilor, a celor din Cilicia şi din Asia, întrebîndu-se cu Ştefan*. Pentru că evreii cei ce trăiau prin laturile cele mai depărtate, prin mijlocul elinilor îşi aveau în Ierusalim adunările lor deosebite şi erau afară de sinagogile cele mari evreieşti şi o mulţime de sinagogi ale altor limbi - sau evreii care vieţuiau între alte neamuri - pentru că evreii din fiecare latură îşi trimiteau copiii la sinagogă sau la adunarea lor din Ierusalim, ca să înveţe legea lui Dumnezeu. Încă şi ei, în fiecare an venind la închinăciune la biserica lui Solomon, într-ale lor adunări găzduiau, se adunau şi învăţau. Acest lucru învederat este, din ceea ce scrie la cap.11 al Faptelor: *În Ierusalim veneau Iudei, bărbaţi cu bună cuviinţă dintre toate limbile cele de sub cer.* Adică parteni, mideni, elamiteni şi ceilalţi, evrei ce vieţuiau în Partia, în Midia, în Elamitia şi în celelalte laturi, după cum scrie acolo şi care veniseră în Ierusalim la praznic.

Acolo era adunarea cilicienilor, a alexandrenilor şi a cirincilor. Iar pentru adunarea libertinilor se povesteşte că era între evrei un neam deosebit, care îşi trăgea neamul său din evreii aceia ce au fost odinioară robiţi de Pompei al Romei şi după aceea li s-au dăruit libertate şi se numeau liberi, sau slobozi, aşa zice şi Sfîntul Ioan Gură de Aur: "Libertinii cei ce au fost dăruiţi cu libertate de romani, aşa se numesc, căci cum erau acolo mulţi străini, aşa aveau şi adunările unde se cuvenea a se citi legea şi a face rugăciunile. Deci, aceste adunări ale libertinilor, ale chirinenilor şi altele, întrebîndu-se cu Sfîntul Ştefan, nu puteau sta împotriva înţelepciunii şi a duhului cu care grăia el. Apoi, Sfîntul Ştefan biruia cu cuvîntul adevărului în acea vreme trei părţi din toată lumea, a Europei, a Asiei şi a Africii. Biruia pe Europa, prin libertinii cei veniţi din Roma, care este în părţile Europei; biruia Asia, prin cilicienii care erau din Asia; biruia Africa prin cirinei şi prin alexandrini, care erau din părţile Africii.

Aceştia, neputînd a grăi ceva, împotriva adevărului, care era mai luminos decît soarele, s-au aprins de mînie şi, cuprinzîndu-i zavistia, au invitat pe nişte bărbaţi, care iubeau minciuna, să spună la sinagoga cea mare evreiască, că ar fi auzit pe Ştefan grăind cuvinte de hulă împotriva lui Dumnezeu şi a lui Moise. Cu acest fel de vicleşug tulburînd poporul, pe bătrîni şi pe cărturari, au răpit pe Sfîntul Ştefan şi l-au dus în adunarea lor înaintea arhiereilor şi a toată mulţimea învăţătorilor de lege. Apoi au pus înainte şi martori mincinoşi, zicînd: *Omul acesta nu încetează a grăi cuvinte de hulă împotriva acestui loc sfînt şi a Legii, că l-am auzit şi pe el zicînd că Iisus Nazarineanul va risipi locul acesta şi va schimba obiceiurile pe care ni le-a dat nouă Moise* (Fapte 6,11-14).

Sfîntul Ştefan stătea în mijlocul acelei adunări ucigaşe ca un înger al lui Dumnezeu, strălucind cu lumina dumnezeiescului dar, precum odinioară Moise s-a preamărit cu strălucirea feţei lui, şi toţi cei ce şedeau în adunare, căutînd la dînsul, au văzut faţa lui ca faţa îngerului. Şi a zis arhiereul: *Oare sînt adevărate cele grăite de martori?* Iar Sfîntul, deschizîndu-şi gura sa, a început a grăi de la Avraam, care mai întîi a primit făgăduinţa venirii lui Mesia şi le-a spus istoria pînă la Moise, vestind-o cu toată buna cucernicie şi cu cinste, grăind împotriva martorilor celor mincinoşi, că nu este hulitor al lui Moise, nici al legii lui Dumnezeu celei date prin Moise, ci mai vîrtos adeverind că părinţii lor au fost hulitori. *Nu au vrut,* zice el, *părinţii noştri să o asculte pe ea, ci au lepădat-o şi s-au întors cu inimile lor la Egipt*.

După aceasta, surpînd acea mărturie mincinoasă că ar fi hulit asupra locului sfînt, a zis: "Solomon i-a zidit Lui biserică (adică lui Mesia) ca şi cum ar fi zis: Nu-mi este cu neştiinţă locul cel sfînt, cel rînduit cu bună voirea lui Dumnezeu, de împăratul Solomon cel înţelept şi cu slava Domnului cea arătată în nor sfinţit. Cinstesc locaşul cel făcut din mîini întru slava lui Dumnezeu, însă mărturisesc că Dumnezeu voieşte mai vîrtos a petrece în locurile cele nemateriale şi nefăcute de mînă, adică în sufletele omeneşti cele curate. Cel Preaînalt nu vieţuieşte în bisericile cele făcute de mîini, precum zice proorocul: *Cerul Îmi este scaun şi pămîntul reazem picioarelor Mele. Ce casă Îmi veţi zidi Mie?",* grăieşte Domnul, sau *care este locul odihnei Mele? Nu mîna Mea a făcut acestea toate?"*

Apoi, umplîndu-se de rîvnă dumnezeiască, precum şi Ilie odinioară, a adus cuvînt de mustrare, zicînd către dînşii: *Voi cei tari la cerbice şi netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi, voi pururea vă împotriviţi Duhului Sfînt, precum părinţii voştri aşa şi voi! Pe cine din prooroci n-au izgonit părinţii voştri? Şi au omorît pe cei ce mai înainte au vestit despre venirea lui Mesia cel aşteptat* (Fapte 7,47-52).

Aceste cuvinte ale sfîntului au pornit spre nespusă mînie pe arhiereu, pe cărturari şi pe tot poporul cel înrăutăţit al iudeilor, căci, auzind acestea, se iuţeau în inimile lor şi scrîşneau cu dinţii asupra lui. Însă el nu băga în seamă mînia lor, că era plin de Duhul Sfînt, care îl făcea cu bărbăţie şi de Dumnezeu vorbitor. Apoi, căutînd la cer a văzut slava lui Dumnezeu, pe care mai înainte dorea să o vadă şi cu credinţă neîndoită nădăjduia a o dobîndi. Pe aceasta mai înainte de vreme a început a o vedea, ca şi cum ar fi ieşit din trup şi ar primi răsplătirea. Deci a văzut şi pe Iisus Hristos, Stăpînul şi Domnul său, ca şi cum

venea către sine, căci dezlegîndu-se degrabă de trup, avea să meargă către El, ca unde este Domnul, acolo şi sluga lui să fie. Ceea ce a văzut singur, aceea a vestit-o tuturor, strigînd cu glas mare: *Iată, văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stînd de-a dreapta lui Dumnezeu.*

El nu a tăinuit ceea ce a văzut, precum este obiceiul sfinţilor a nu arăta la alţii descoperirile ce li se fac de Dumnezeu pentru a lor smerenie. Ci, Sfîntul Ştefan a făcut arătată acea preaslăvită descoperire, iar aceasta a făcut-o pentru a întări credincioşii în credinţă, iar necredincioşii să se ruşineze. Încă şi pentru a adeveri şi pe ceilalţi mucenici, ce vor veni după dînsul, că celor ce mor pentru Hristos muceniceşte, nu le este în văzduh vreo împiedicare la suirea către înălţime sau vreo încercare; ci calea cea dreaptă, cerul deschis, răsplătirea gata, puitorul de nevoinţe aşteaptă şi singură slava Domnului întîmpină pe mucenic în porţile cereşti.

Pentru aceea întîiul mucenic, netăcînd, vesteşte ceea ce vede, ca şi cum ar chema după sine şi pe alţii, către aceeaşi cunună mucenicească. Iar iudeii cei zavistnici, care se învăţaseră a ucide pe prooroci şi care îndrăzniseră şi asupra Domnului, împlinitorul legii şi al proorocilor, nu au suferit a auzi cuvintele cele adevărate grăite de Sfîntul Ştefan, singuri fiind mincinoşi, ci strigînd cu glas mare, îşi astupau urechile şi au pornit cu un suflet şi-au pus asupra lui mîinile cele ucigaşe. Apoi, scoţîndu-l din cetate - precum mai întîi pe Domnul Cel ce a binevoit a pătimi afară de poartă - au ucis cu pietre pe sluga Domnului cea bună şi credincioasă. Martorii cei mincinoşi şi ucigaşii, pentru ca să le fie mai uşor a arunca cu pietre asupra sfîntului, s-au dezbrăcat de hainele lor şi le-au pus lîngă picioarele unui tînăr, numit Saul. Acesta, fiind rudenie şi de o seminţie cu cel ce se ucidea, mai mult se iuţea asupra lui, rîvnind după legea cea veche. Saul era atunci binevoitor pentru uciderea lui Ştefan şi cum Sfîntul Ioan Gură de Aur grăieşte despre aceasta: "Îi părea rău lui Saul că nu are mîini mai multe ca să ucidă cu toate pe Ştefan, dar şi aşa a aflat ca să-l ucidă cu mîini multe, care erau ale martorilor mincinoşi, ale căror haine le păzea Saul".

Deci, fiind ucis Sfîntul Ştefan în valea lui Iosafat - care este între Eleon şi între Ierusalim, lîngă pîrîul Cedrilor, ce avea mulţime de pietre pe lîngă mal - stătea de departe pe o piatră Preacurata Fecioară, cu Sfîntul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, privind de sus şi rugîndu-se cu sîrguinţă către Domnul şi Fiul său ca să-l întărească în răbdare şi să primească sufletul lui în mîinile Sale. O! cît îi era de dulce Maicii Domnului moartea Sfîntului, întîiului mucenic şi Arhidiacon Ştefan, deşi era într-acea cumplită ucidere cu pietre; căci privea la pătimirile lui, din înălţimile cele cereşti, preadulcele Iisus; iar din dealurile cele pămînteşti, preadulcea Maică, împreună cu iubitul ucenic.

Multă ploaie de pietre zburînd asupra lui şi cu totul roşindu-se de sîngele lui, iar cu trupul slăbind şi din legăturile cele fireşti dezlegîndu-se, îl durea inima pentru cei ce-l ucideau şi mai cu sîrguinţă se ruga pentru ei, decît pentru sine. Căci pentru sine a zis: "Doamne, Iisuse, primeşte sufletul meu!" Iar pentru ei, plecîndu-şi genunchii şi cu glas mare strigînd, a zis: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" Aceasta zicînd, a adormit.

Astfel s-a săvîrşit bunul nevoitor. Astfel s-a încununat cu nişte trandafiri roşii, prin sîngerarea de pietre, întîiul mucenic şi a mers în cerul pe care l-a văzut deschis, către Domnul şi Împăratul slavei, ca să împărăţească împreună cu El întru împărăţia cea nesfîrşită. El fusese ales arhidiacon de Sfinţii Apostoli, îndată după Pogorîrea Sfîntului Duh şi a pătimit în acelaşi an după Înălţarea Domnului, în ziua de douăzeci şi şapte a lunii decembrie, avînd de la naşterea sa mai mult de treizeci de ani. Era frumos la faţă, dar mai frumos cu sufletul.

Sfîntul lui trup a fost aruncat spre mîncarea fiarelor şi a păsărilor şi a zăcut neîngropat o zi şi o noapte. După aceea, în noaptea a doua, Gamaliel, acel slăvit învăţător al legii evreieşti din Ierusalim, care mai pe urmă a crezut în Hristos împreună cu fiul său, Avelvie, a trimis nişte bărbaţi cinstiţi şi credincioşi şi, luînd în taină moaştele sfîntului, le-a dus într-un sat al său, care era departe de Ierusalim, ca la douăzeci de stadii, ce se chema Cafargamala şi acolo le-a îngropat cu cinste, făcînd deasupra lui mare plîngere. "Căci cine n-ar fi plîns - zice Sfîntul Ioan Gură de Aur - văzînd pe acel miel blînd, ucis cu pietre şi zăcînd mort".

După mulţi ani, binecredincioasa Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Mic, venind în Ierusalim, la locul acela unde a fost ucis Sfîntul Întîiul Mucenic Ştefan cu pietre şi s-a roşit pămîntul cu cinstitul său sînge, a zidit o biserică preafrumoasă în numele şi în cinstea lui Hristos Dumnezeu, a Căruia este slava în veci. Amin.

Pătimirea Sfîntului Teodor Mărturisitorul şi a fratelui său, Cuviosul Teofan (27 decembrie)

Din cei ce au voit a pătimi pentru Hristos sînt unii care au suferit numai pentru credinţa creştinească, stînd împotriva elinilor, care îşi apărau rătăcirea lor cea închinătoare la idoli. Alţii se nevoiau pentru dreapta-credinţă, împotriva chiar a creştinilor cu adevărat, însă a celor ce nu cred drept şi care, nu mai puţin decît cei dintîi, multe osteneli au suferit, pentru care au primit şi cununi deopotrivă ca şi aceia. Dintre ei unul este acest minunat şi mare Teodor, pentru care acum ne stă înainte cuvîntul.

Pe acest mărturisitor l-a odrăslit Palestina, pe care, dînd-o Dumnezeu lui Avraam ca moştenire, bine a numit-o pămîntul făgăduinţei, pentru că de acolo a ieşit ceata proorocilor şi a patriarhilor şi Însuşi Hristos cu trup. De acolo ne-a răsărit şi numărul primitorilor de Dumnezeu apostoli, care s-au născut acolo. Deci şi pe acest luminător şi stîlp al dreptei-credinţe, aceeaşi latură l-a adus şi dat în lume.

Părinţii cuvioşilor acestora erau din Sfînta Cetate a Ierusalimului, de bun neam, a căror bogăţie era numele de creştini. După ce au odrăslit acest rod sfînt, adică pe Teodor, îndată, din tînără vîrstă, a cîştigat mare bogăţie de înţelepciune. Căci, fiind încă copil, nu era într-însul minte copilărească, ca să ia seama la jocurile copilăreşti sau la orice fel de

priveliște, ci întotdeauna se îndeletnicea în locașurile lui Dumnezeu. Nici o priveliște nu-i era lui mai plăcută, decît a privi spre obiceiurile cele frumoase și cinstite și aceasta era lauda lui, a se supune părinților lui. Pe scurt, zic, chiar de la început s-a arătat ca un pom bineroditor și din odrăslirea sa cea dintîi dovedea ce fel era să fie mai pe urmă.

Ajungînd el în vîrstă, părinții l-au dat în Mănăstirea Sfîntului Sava, unui preot cu fapte bune ca să învețe știința dumnezeieștilor Scripturi cum și frica de Dumnezeu. Teodor avea un frate cu numele de Teofan, mai mic de ani, dar cu obiceiurile cele bune deopotrivă. Amîndoi învățau împreună la acel preot, însă Teodor, fiind ascuțit la minte, în puțină vreme a străbătut toată învățătura cărții. Dorind să se deprindă la învățătură mai înaltă, a ieșit din mănăstire și, aflînd un bărbat bătrîn împodobit cu viața și cu înțelepciunea, s-a lipit de acela și a învățat de la el desăvîrșit filosofia cea din afară. Apoi și pe cea dinăuntru bine a deprins-o, căci s-a povățuit de dînsul a trece cu vederea lumea și toate cele ce se află în lume.

Făcîndu-se desăvîrșit în amîndouă filosofiile, iarăși s-a întors în Mănăstirea Sfîntului Sava și s-a făcut monah, lucrînd toate cele plăcute lui Dumnezeu, încît covîrșea pe alții cu viața. Căci cine era acolo mai blînd decît el? Cine era mai fără de răutate? Cine era mai înfrînat și cine păzea mai cu sîrguință vremea vorbirii, a tăcerii și a fiecărui lucru, mai mult decît el? Încît nici de tăcerea sa să nu se păgubească, nici grăirea cea folositoare, la vremea sa, să nu o lase, nici de la orice osteneală mănăstirească să nu lipsească. Cine și-a omorît așa trupul? Cine și-a oprit ochiul, limba și năvălirile gîndurilor, ca Teodor?

Deci pentru o faptă bună ca aceasta, prin rînduiala lui Dumnezeu și prin dorința tuturor fraților care erau acolo, s-a hirotonisit preot în Sion, de către patriarh, și așa locașul Sfîntului Sava îl avea ca pe o albină harnică, care aduna cu sîrguință mierea faptelor bune.

Se zice despre dînsul și aceasta, că era într-însul ceva în așa chip, precum odată în Ieremia proorocul, către care s-a grăit: "Mai înainte de a te naște te-am cunoscut; mai înainte de a ieși din pîntece te-am sfințit". Că fiind prunc și învățînd carte la preotul mai sus pomenit, în aceeași lavră a proorocit despre dînsul acel preot de Dumnezeu insuflat, zicînd: "Acest copil frumos afară de alte nevoințe ce va suferi pentru Hristos, cu sfîrșit mucenicesc se va duce din viața aceasta". Aceasta mai pe urmă s-a și împlinit după cum vom arăta.

În acea vreme se înnoise iarăși eresul luptei contra sfintelor icoane, ce fusese pe vremea lui Leon Isaurul, a lui Constantin Copronim și a lui Leon, fiul lui Copronim, cel scos din biserică și dat anatemei de Soborul al șaptelea a toată lumea, adunat de binecredincioasa împărăteasă Irina și de fiul său Constantin. Acel eres l-a ridicat iarăși răucredinciosul împărat Leon Armeanul, de a cărui începere nu este a se pomeni aici. Acesta, în vremea împărăției lui Nichifor, era mai întîi începător al divanului Armeniei, apoi după cîtăva vreme s-a ales patriciu și voievod al oștilor răsăritului. După aceasta cu vicleșug s-a suit la împărăție, izgonind pe bunul și binecredinciosul împărat Mihail, care se poreclea

Rangave, şi l-a făcut de s-a îmbrăcat în chip monahicesc, iar pe fiii lui, Teofilact şi Ignatie, i-a castrat şi aşa l-a trimis în surghiun cu femeia şi cu copiii.

Cînd sfinţitul patriarh Nichifor a încununat ca împărat pe acest Leon în biserica cea mare şi îi punea coroana pe cap, a simţit durere ca de spini în mîini şi se părea acea coroană în mîinile arhiereului ca şi cum ar fi nişte spini ascuţiţi, ce îl înţepau cu durere; deci a cunoscut îndată sfinţitul partiarh că semnul acela era vestirea răutăţii celei mari ce avea să vină mai pe urmă peste Biserica lui Hristos de la acel împărat. La început, vicleanul împărat tăinuia eresul său şi se arăta ca un dreptcredincios, pînă cînd a fost întărit în împărăţie. Apoi, după războiul cel mare împotriva bulgarilor, în care s-a arătat slăvit biruitor şi-a vărsat otrava răutăţii, arătîndu-se pe faţă că este luptător contra sfintelor icoane. Aceasta s-a început astfel:

Întorcîndu-se el de la războiul acela, şi-a adus aminte de un oarecare monah închis în Filomitia, care îi proorocise odată că are să fie împărat, ceea ce s-a şi întîmplat. Deci s-a gîndit să-i mulţumească pentru acea proorocie şi i-a trimis printr-o slugă credincioasă multe feluri de daruri, vase de aur şi de argint, mîncăruri şi aromate de India. Dar trimisul împărătesc n-a aflat pe monahul acela, pentru că murise. În locul lui, în aceeaşi închisoare, vieţuia un ucenic al lui, cu numele Savatie. Pe acela îl rugă trimisul să primească darurile împărăteşti trimise stareţului său şi să se roage pentru împărat. Dar Savatie n-a primit darurile, nici pe cel ce le-a adus, iar pe împărat l-a numit nevrednic de scaunul împărăţiei, pentru că cinsteşte icoanele, supunîndu-se dogmelor împărătesei Irina şi ale patriarhului Tarasie, care au fost mai înainte. Ticălosul vorbea de rău pe împărăteasa Irina şi pe Sfîntul Tarasie, pe împărăteasă numind-o fiară, iar pe sfîntul, tulburător de popor. Apoi îngrozea şi pe împăratul Leon cu grabnică pierzare, şi a împărăţiei şi a vieţii, de nu se va sîrgui degrabă să lepede sfintele icoane ca pe nişte idoli.

Întorcîndu-se trimisul la împărat, i-a spus toate ce a zis monahul acela, aducîndu-i şi scrisoare de la dînsul în această pricină. Împăratul, fiind în nepricepere, a chemat pe un sfetnic al său mai credincios, cu numele Teodot, care era fecior al lui Mihail, patriciul Milisiei, care se poreclea Cassiter şi s-a sfătuit îndeosebi cu acest Teodot ce să facă. Teodot era de mult atins de eresul luptării de icoane şi aştepta vreme prielnică pentru aceasta, ca să-şi mărturisescă credinţa lui cea rea. Acela a dat împăratului acest sfat: "În Mănăstirea Daghistei este un monah sfînt, făcător de minuni şi mai înainte-văzător; cu acela ar fi de trebuinţă a ne sfătui şi sfatului lui a ne supune".

Zicînd acestea şi împăratul învoindu-se, Teodot a alergat degrabă în taină la monahul acela, care era eretic, în Mănăstirea Daghistei şi l-a vestit că în noaptea viitoare va veni împăratul la el, în haine proaste, ca să vorbească despre credinţă şi despre alte lucruri de nevoie, ca să primească de la el sfat înţelept. Iar el să-l sfătuiască să primescă dogmele cele lepădate de împăratul Leon Isaurul, care fusese mai înainte şi să lepede idolii - că aşa numea, ticălosul, sfintele icoane - de prin bisericile lui Dumnezeu. Apoi să-l înfricoşeze, căci de nu va face aceasta degrabă, se va lipsi şi de împărăţie şi de viaţă. Iar de va asculta şi se va făgădui a face aceea, apoi să-i proorocească viaţă îndelungată şi împărăţie cu

multă norocire. Aşa s-a sfătuit ereticul Teodot cu acel monah eretic, a atrage la credinţa lor cea rea pe împăratul care îşi avea inima lesne plecată spre cugetul lor.

Făcîndu-se noapte, împăratul, neştiind nimic de vicleşugul lui Teodot, s-a sculat şi s-a dus în haine proaste la acel necuvios prooroc mincinos, ca să nu fie cunoscut.

Ajungînd ei la monahul acela şi începînd a vorbi, monahul stînd aproape de împărat, ca şi cum din descoperire dumnezeiască ar fi cunoscut dregătoria împărătească, a zis mirat: "Ce nedreptate ai făcut, o! împărate, ca să vii cu haine proaste, tăinuind înaintea noastră cinstea ta cea împărătească. Dar cu toate că ai făcut aceasta, darul Duhului lui Dumnezeu însă nu a răbdat îndelung a fi noi înşelaţi de tine, ci ne-a descoperit că eşti împărat, iar nu om simplu". Acestea auzind împăratul s-a spăimîntat şi a crezut că este sfînt făcător de minuni şi prooroc mai înainte-văzător. Deci cu înlesnire s-a plecat la toate cele spuse de preot şi la toate cele ce i se poruncea, neîndoindu-se de cele ce i se spuneau prin gura proorocului.

Primind sfatul cel vătămător de suflet şi plin de otrava balaurului, ca pe un sfat sănătos şi folositor de suflet, s-a făgăduit fără zăbavă a face ceea ce îl învăţase ereticul acela, îndemnat fiind de cel asemenea lui, ereticul Teodot. Astfel împăratul s-a dus plin de gînd rău, ca să ridice război contra sfintelor icoane. Deci îndată a tulburat Biserica lui Hristos, ca un vifor cumplit. Întîi pe sfinţitul patriarh Nichifor, care n-a voit să se plece la sfatul lui cel răucredincios, l-a surghiunit la Proconis. Asemenea şi pe Teofan, care era egumenul mănăstirii, ce se numea Satul cel Mare, pe Sfîntul Teodor Studitul şi pe alţi mulţi şi de Dumnezeu insuflaţi părinţi, care se împotriveau lui, i-a izgonit şi în laturi depărtate i-a surghiunit. Iar la scaunul patriarhiei a ridicat pe Teodot, ereticul cel mai sus pomenit, care se poreclea Cassiter al Milisiei, sfetnicul său, chiar în ziua Învierii Domnului Hristos şi s-a făcut ca o urîciune a pustiirii ce stătea la locul cel sfînt.

Faţă de acel om fără de minte mîniindu-Se Dumnezeu şi pornindu-Se cu dreaptă mînie, a pornit a se face deodată năvălirea celor de alt neam. Arabii, care vieţuiau prin pustietăţile de la răsărit, adunîndu-şi puterea lor, au pornit în stăpînirea grecească, pustiind multe laturi şi, robind sate, au năvălit şi asupra mănăstirilor, care erau în Palestina, precum şi asupra lăcaşului Sfîntului Sava, în care acest fericit Teodor, cu fratele său Teofan, petreceau în viaţa monahicească. Auzind şi văzînd aceasta sfinţitul patriarh al sfintei cetăţi a Ierusalimului şi pricepînd că este pedeapsă pentru păcat şi iuţime a mîniei lui Dumnezeu pentru ocara şi lepădarea sfintelor icoane, s-a pornit cu rîvnă şi căuta în ce chip ar putea stinge un foc ca acela şi ar mustra răutatea ce se făcea de cei ce călcau hotărîrile cele părinteşti şi aduceau altele noi. Aflînd un bărbat cu bună pricepere, adică pe acest Cuvios Teodor cu viaţa mărturisit şi cu înţelepciunea slăvit, plin de rîvnă dumnezeiască şi cu bărbăţie neclintită întru dreapta credinţă, pe acesta întărindu-l cu rugăciunea şi cu nădejdea întru Hristos, l-a trimis la împărătească cetate, spre mustrarea fărădelegii.

Fericitul Teodor, fiind fiu al ascultării, nu s-a lepădat de cele poruncite, ci cu bucurie s-a supus, gata fiind îndată a suferi nu numai multe osteneli, ci şi multe dureri pentru credinţa cea dreaptă şi sufletul său a-şi pune pentru cinstirea sfintelor icoane. Luînd cu dînsul şi pe fratele său Teofan, au plecat. Ajungînd degrabă la împărătească cetate, mai întîi a mustrat cu limbă slobodă pe năimitul care nu era păstor, pe Teodot Milisianul, mincinosul patriarh al împărăteştii cetăţi, pentru că răzvrăteşte pe cei ce păreau că îi îndreptează şi mănîncă pe aceia pe care îi hrăneşte cu hrana cea vătămătoare a învăţăturii ereticeşti; fiindcă pierde pe cei ce îi paşte şi risipeşte biserica drepteicredinţe, zidind capişte urîtă a relei sale credinţe.

Apoi, stînd chiar împotriva împăratului şi avînd pe buzele sale cuvîntul lui Dumnezeu ca o sabie ascuţită, îl înfricoşă mustrîndu-l că nu numai sufletul său îl pierde, ci şi pe poporul lui Dumnezeu, cu vicleşug răzvrătindu-l, îl atrage întru a sa pierzare. Astfel îl ruga pe împărat ca să lase înţelegerea cea rău-credincioasă şi iarăşi să primească buna-credinţă: "Că doar aşa - zice el - îţi va fi milostiv bunul Dumnezeu şi nu vei întoarce toată mînia lui Dumnezeu asupră-ţi, spre a o bea ca o otravă".

Împăratul, minunîndu-se de vorba cea slobodă a bărbatului aceluia şi de puterea cuvîntului lui, de măsura curajului şi de îndrăzneala lui cea fără temere şi ruşinîndu-se de cinstea lui, a primit mustrarea cu blîndeţe. Apoi, chemîndu-l, a vorbit cu el prieteneşte, întrebîndu-l cine este, de unde vine şi ce vrea cu acea îndrăzneală. Iar el, spunîndu-i că vine din Palestina, i-a arătat şi pricina venirii sale, văzînd pe Împăratul ceresc ocărît prin sfintele icoane; apoi că, fiind necăjit pentru dreapta-credinţă, a venit la dînsul ca să grăiască cu îndrăzneală pentru cinstirea lui Dumnezeu.

Astfel a zis: "Nu se cuvine a ne ruşina sau a ne teme de faţa împărătească, acolo unde se mînie Dumnezeu de către împăratul cel pămîntesc". Apoi îi punea dinainte dogmele sfintei credinţe şi îl învăţa ca să dea totdeauna cinste dumnezeieştilor icoane. Multe grăind din Sfintele Scripturi a adăugat că, acesta este semnul doririi şi al dragostei noastre către Hristos, al credinţei şi al mărturisirii pentru trupul Lui cel luat de la noi, ca să cinstim sfînta Lui icoană. Împăratul vorbea cu dînsul, grăind multe împotrivă din cele de credinţa lui cea rea, dar n-a sporit nimic, deoarece cuvintele bărbatului celui dumnezeiesc erau nebiruite ca diamantul şi credinţa lui era neclintită ca un zid tare.

După multă vorbă, Teodor s-a arătat mare biruitor, iar împăratul cu cei de o înţelegere cu dînsul erau biruiţi şi ruşinaţi. Deci, ce a făcut vicleanul împărat? Se silea cu vicleşug, a clătina stîlpul cel neclintit, cu rugăminte, cu daruri, cu făgăduinţe de cinste, momindu-l către a sa unire, dar a rămas fără de nici un rezultat. La sfîrşit a auzit de la dînsul aceste cuvinte: "Ai uitat făgăduinţele ce ai dat lui Dumnezeu, o, împărate, cînd ţi-a pus arhiereul coroana pe cap? Cruţă-ţi sufletul tău şi întoarce podoaba Bisericii. Nu face război cu Dumnezeu, Judecătorul cel drept şi tare".

Atunci împăratul, schimbîndu-şi blîndeţea cea vicleană în iuţimea cea din fire a lui şi a numelui său celui de fiară, a poruncit să bată mult şi tare pe mărturisitorul lui Hristos,

Teodor şi pe Teofan fratele lui. Apoi i-a surghiunit pe amîndoi la marginea mării, poruncind ca nimeni să nu le dea mîncare, băutură sau îmbrăcăminte, pentru ca să piară rău cei răi, cum zicea el. Astfel, răbdînd sfinţii pentru icoanele lui Hristos, Domnul Dumnezeul izbîndirilor n-a zăbovit cu judecata Sa cea dreaptă, a răsplătit celui fărădelege, pentru că degrabă acela care şi numele şi iuţimea năravului le avea deopotrivă cu fiarele, cu moartea cea de obşte a şi pierit ca o fiară înjunghiat, de al cărui sfîrşit vom povesti.

Nu cu mult înainte de sfîrşitul lui, s-a însemnat despre moartea împăratului, prin descoperirea ce s-a făcut maicii sale, care era văduvă de multă vreme şi vieţuia cu înfrînare. Ea a avut o vedenie într-acest chip: i se părea că merge în biserica Preacuratei Fecioare de Dumnezeu Născătoare din Vlaherne şi, intrînd pe uşă, a întîmpinat-o o fecioară oarecare strălucită, înconjurată de mulţime de bărbaţi, îmbrăcaţi în haine albe. Apoi a văzut toată biserica plină de sînge curgînd ca un rîu. Fecioara aceea a poruncit unuia din cei cu haine albe să umple un vas de lut cu sînge şi să-l dea maicii împăratului celui păgîn ca să bea.

Aceasta văzînd maica împăratului, a zis cu spaimă: "Eu de mulţi ani nu mănînc carne, pentru văduvia mea; deci cum voi bea sîngele acesta?" Atunci Preastrălucita Fecioară a zis: "Dar pentru ce fiul tău nu încetează a se umple de sînge, căci cu aceea mă mînie pe mine şi pe Fiul şi Dumnezeul meu". Şi îndată s-a deşteptat maica împăratului plină de frică şi de cutremur. Deci dintr-acea vreme neîncetat cu lacrimi sfătuia pe fiul său, adică pe împărat, să înceteze lupta contra sfintelor icoane şi pentru dînsele a vărsa sînge creştinesc. Dar a rămas neîndreptat al doilea Iuda, robul eresului şi înşelătorul cel viclean.

Încă şi a doua vedenie înfricoşată i s-a arătat chiar lui, mai înainte cu şase zile de sfîrşitul său. A văzut că i s-a arătat prea sfinţitul patriarh Tarasie, care acum de mult se mutase către Domnul şi care fusese patriarh în vremea împărăţiei Irinei şi a lui Constantin. Acela, arătîndu-i-se în vedenie, poruncea cu multă mînie unui bărbat Mihail să-l lovească cu sabia pe împărat. Mihail, ascultînd ceea ce i se poruncea, a lovit tare şi l-a străpuns pe împărat. Aceasta văzînd în vedenie însuşi împăratul şi deşteptîndu-se cu cutremur, nu se pricepea ce are să fie şi crezînd că în mănăstirea Sfîntului Tarasie se află cineva cu numele de Mihail, care gîndeşte la uciderea lui, îndată a trimis şi au adus pe monahii de acolo. Şi, cercetînd pe toţi, a poruncit ca să-i ţină la închisoare, pînă cînd vor aduce înaintea lui pe cel ce se află între dînşii cu numele Mihail.

În acel timp se afla un oarecare voievod cu numele de Mihail, care se poreclea Travlos sau Valcos, cu neamul din Amoreea, care mai înainte ajutase mult acestui Leon la primirea împărăţiei şi-i era credincios şi iubit, încît şi fiului său Leon i-a fost naş. Acest Mihail mai pe urmă, pentru oarecare pricină mîniindu-se, a schimbat prieteşugul său în vrajbă şi, de multe ori benchetuind cu prietenii săi şi îmbătîndu-se, grăia cele rele contra împăratului. Dar oarecare dintre cei care, în taină, erau cu pizmă asupra împăratului, văzînd vrăjmăşia lui, faţă de împărat, s-a apropiat către dînsul şi s-a înmulţit numărul lor.

Deci s-au sfătuit să omoare pe împărat şi să ridice pe Mihail la împărăţie. Dar Mihail, fiind neînfrînat la limbă, nu a tăcut, lăudîndu-se la toţi, cum că are să fie împărat. Şi a ajuns cuvîntul acesta pînă la împărat şi, prinzîndu-l, îndată l-a osîndit să-l ardă de viu. Deci, legîndu-l, îl ducea la cuptorul de foc ca să-l ardă. Acolo privea şi împăratul ca să vadă sigur sfîrşitul lui, fiind luna decembrie în douăzeci şi patru, în ajunul Naşterii Domnului. De acest lucru înştiinţîndu-se soţia împăratului, cu numele Teodosia, a ieşit degrabă din camera sa şi a început cu mînie a ocărî pe împărat, numindu-l potrivnic al lui Dumnezeu, căci nici ziua aceea sfîntă nu o cinsteşte, avînd a se împărtăşi cu dumnezeieştile Taine. Împăratul, ascultînd-o, a poruncit ca să-l întoarcă pe Mihail de la foc, hotărînd arderea lui într-altă vreme. Iar către împărăteasă, întorcîndu-se, a zis: "Aceasta am făcut precum ai poruncit, o! femeie, ascultînd sfatul tău, însă tu degrabă vei vedea, ce se va face cu fiii noştri".

Aceasta a proorocit cel fărădelege pentru sineşi, chiar nevrînd, pentru că acum era lîngă uşă sfîrşitul său. Pe Mihail ferecîndu-l, l-a încredinţat spre pază unuia ce păzea palatul, cu numele Papie, iar cheia de la uşile celui ferecat a luat-o la el şi a petrecut în acea noapte fără somn, fiind întristat, căci se mîhnea duhul lui, neştiind ce va face.

Sculîndu-se, singur s-a dus la cel osîndit, să vadă dacă plînge şi se mîhneşte precum este obiceiul celor ce sînt osîndiţi la moarte. Deschizînd uşile cele închise în casa lui Papie a văzut un lucru de mirare. Mihail pe care nădăjduia a-l vedea nedormind, mîhnit şi întristat, pe acela l-a văzut odihnîndu-se cu somn adînc pe patul cel înalt şi frumos aşternut al lui Papie, iar pe acesta dormind pe pămîntul gol. Atunci împăratul s-a spăimîntat văzînd pe cel legat şi osîndit atît de cinstit şi fără întristare. După aceasta, s-a dus furios, ameninţînd că şi pe Papie îl va pierde alături de Mihail.

Simţînd aceasta una din slugile ce se odihneau acolo şi cunoscînd pe împărat, au deşteptat pe Mihail şi pe Papie şi le-au spus că a fost acolo împăratul şi că-i va pierde pe amîndoi; iar ei s-au înfricoşat. Apoi îndată a trimis Mihail pe un oarecare Teoctist - neoprindu-l la acesta Papie - către cei de un gînd cu dînsul, zicînd: "De nu veţi săvîrşi îndată lucrul ce v-aţi sfătuit cu noi, apoi de dimineaţă voi povesti totul împăratului şi vă voi descoperi pe fiecare în parte, ca nu numai eu singur să pier, ci şi voi". Înfricoşîndu-se acei tovarăşi ai lui de asemenea cuvinte şi adunîndu-se, cugetau cum ar izbăvi pe Mihail şi pe dînşii de nevoia şi de moartea ce sta asupra lor.

Fiind miezul nopţii, se începea în biserici obişnuita cîntare a privegherii la Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, sfătuindu-se, au luat arme pe sub hainele lor şi, venind la porţile palatului împărătesc, au intrat împreună cu dînşii în biserică, ca şi cum ar merge la priveghere, cînd a venit şi împăratul în biserică şi stătea în strana cea dintîi, după cum îi era obiceiul şi începea singur cîntarea bisericească pentru că avea glas frumos.

Cîntîndu-se canonul şi apropiindu-se de cîntarea a şaptea, ucigaşii au zis încetişor între dînşii: "Ce stăm fără lucru, iată acum se va isprăvi cîntarea şi noi ce facem?" În acel timp a

început împăratul a cînta cu glas mare: "Cu dragostea Domnului a toate, fiind cuprinşi tinerii..." şi, îndată unul din ostaşii aceia, scoţînd sabia de sub haină, a lovit pe împărat, dar a greşit, lovind pe un altul de lîngă el.

Împăratul, văzînd primejdia, a alergat în altar şi, luînd o cruce mai mare, se apăra în uşă, oprind loviturile săbiilor ce veneau asupra lui de la ostaşi. Atunci iată a alergat un ostaş mare şi înfricoşat, pe care văzîndu-l împăratul îl jura pe altarul lui Dumnezeu ca să nu-i facă rău; Iar acela a răspuns: "Acum nu este vremea jurămîntului, ci a uciderii" şi repezind sabia sa, l-a lovit tare, trecînd prin cruce. Astfel l-a rănit foarte rău, tăindu-i mîna şi rupînd chiar un braţ al crucii. Atunci şi ceilalţi ostaşi au început a-l tăia peste tot trupul şi căzînd la pămînt se tăvălea în sîngele său, abia suflînd. Unul din ostaşi văzîndu-l aşa, i-a tăiat capul şi aşa, ca o fiară înjunghiată, şi-a dat sufletul său, pe cînd se lumina de ziuă; fiind ucis în locul acela unde mai înainte a îndrăznit a arunca la pămînt icoana Mîntuitorului, scuipînd-o şi călcînd-o cu picioarele. Acest împărat a împărăţit şapte ani şi cinci luni, iar cu tirania sa s-a arătat mai tiran ca cei dinainte, marii prigonitori ai Bisericii. După ucidere, trupul lui a fost dus în mijlocul cetăţii spre batjocură şi a zăcut toată ziua neîngropat şi nimeni nu era căruia să-i fie jale de moartea sa, ci toată cetatea se bucura.

Se mai povesteşte şi aceasta, că în acel ceas, cînd a fost ucis acel ticălos hulitor de icoane, s-a auzit din cer un glas de bucurie, vestind multora moartea rău credinciosului împărat. Acel glas auzindu-l nişte corăbieri, au însemnat ceasul şi după aceea s-au înştiinţat dacă în acel ceas a pierit cel cu numele şi cu obiceiul de fiară, băutorul de sînge. Fiilor săi, li s-a făcut îndoit rău, decît ceea ce făcuse el fiilor împăratului Mihail Rangave, precum s-a zis mai sus. Deci şi pe cei patru feciori ai lui i-au castrat, adică pe Savatie, pe Vasile, care se numea şi Constantin, şi era orînduit la împărăţie, pe Grigorie şi pe Teodosie. Acesta din urmă, nerăbdînd durerea, a murit şi l-au îngropat împreună cu tatăl său. Iar Vasile care se mai numea şi Constantin, dintr-o durere ca aceea a muţit, apoi i-au surghiunit pe toţi împreună cu maica sa. Deci, omorînd pe Leon, în acelaşi ceas, alergînd ostaşii la Mihail, l-au luat, avînd încă fiarele la picioarele lui - căci cheia, precum s-a zis, era ascunsă de împăratul Leon - şi aşa l-au aşezat pe scaunul împărătesc, cu fiarele la picioare. Apoi, sfărîmînd fiarele şi făcîndu-se ziuă, l-a dus pe Mihail Travlos în biserica cea mare şi a fost încoronat împărat în ziua Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos.

Dar acum este vremea a ne întoarce la povestirea ce ne stă înainte, despre Sfîntul Teodor şi Teofan fratele lui. Leon Armeanul a pierit cu sunet, iar Mihail, împărăţind după dînsul, s-au liberat toţi mărturisitorii lui Hristos de prin surghiunii şi fiecare fără frică s-a întors la ale sale. Pentru că Mihail, împăratul cel nou, deşi nu era drept-credincios, căci se ţinea de acelaşi eres al luptării contra sfintelor icoane, însă nu era rău cu cei credincioşi, ci lăsa pe fiecare să creadă după a sa voie. El era om neînvăţat în cuvîntul lui Dumnezeu şi nu lua seama cărţilor, ci se îndeletnicea numai cu grijile şi deşărtăciunile vieţii celei lumeşti. Fericitul Teodor, cu fratele său Teofan, după surghiun, nu s-au mai întors în Palestina, patria lor, ci au venit în Constantinopol, care era partea propovăduirii lor, şi, propovăduind dreapta-credinţă, pe mulţi îi întorcea de la eresul luptării contra icoanelor.

Era atunci în Constantinopol un vrăjitor, cu numele de Ioan, avînd multă trecere la împărat. Acesta era atins de acelaşi eres, purtînd îmbrăcăminte monahicească şi arătînd cu făţărnicie, chip de fapte bune, care, nu numai pe împărat, ci şi pe mulţi alţii i-a înşelat, cîţi îl ascultau şi se ţineau de sfatul lui cel viclean ca de un sfat drept. Mai pe urmă acest vrăjitor s-a suit şi la scaunul patriarhiei, după Teodot ereticul, dar şi el era eretic. Ioan nesuferind pe aceste două făclii ale dreptei credinţe, adică pe cuvioşii Teodor şi Teofan, care luminau toată cetatea Constantinopolului, i-a dus în temniţă. Apoi i-a chemat la întrebare şi punîndu-le multe întrebări, nu i-a biruit, ci i-a izgonit din cetate cu poruncă împărătească - pentru că acel vrăjitor era ca un dascăl împăratului şi cel dintîi sfătuitor - şi i-a trimis în surghiun, în latura ce se numea Sostenis. Dar, cuvioşilor mărturisitori era ţara cea străină era ca o patrie pentru Hristos, căci pretutindeni erau gata a pătimi pentru sfintele icoane ale lui Hristos.

După aceasta s-a sfîrşit şi împăratul Mihail, lăsînd în scaun pe fiul său Teofil, care, mai mult decît alţii, cu mai multă osîrdie lipindu-se de eresul luptării contra sfintelor icoane, iarăşi a ridicat prigoană asupra Bisericii. Deci iarăşi a început a se batjocori şi a se lepăda sfintele icoane; iarăşi s-au pregătit divanurile, judecăţile şi temniţele asupra celor drept-credincioşi şi iarăşi s-a înnoit tot felul de nedreaptă tiranie. Pentru că mulţi erau munciţi ca să se plece voinţei împărăteşti şi mulţi, înfricoşîndu-se de munci, s-au supus, deşi mai pe urmă s-au pocăit.

Atunci şi Sfîntul Teodor, împreună cu fratele său, au început a răbda noi pătimiri. Căci s-a făcut împăratului înştiinţare despre dînsul, că este tare întru mărturisirea sa şi nebiruit în cuvinte şi, precum el singur cinsteşte icoanele, aşa şi pe alţii îi învaţă a face. Apoi îndată, prin poruncă împărătească, s-a dus la întrebare fericitul Teodor, împreună cu alţi drept-credincioşi, înaintea eparhului cetăţii, care după multe întrebări, momiri şi îngroziri ale eparhului şi după ce nu l-a putut îndupleca, l-a dezbrăcat şi l-a bătut tare cu nişte bice groase, mai mult timp. Şi, încetînd de a-l mai bate muncitorii, stătea gol în divan cu totul însîngerat, în privirea îngerilor şi a oamenilor, împodobindu-se cu rănile cele primite pentru Hristos. Eparhul, socotind necuviincioasă această goliciune a lui, sfîntul a răspuns: "Eu sînt luptător şi am ieşit să mă lupt cu vrăjmaşul pentru icoana Domnului meu; iar obiceiul luptătorilor este a ieşi goi la luptă. Pentru aceea stau gata, că dacă pe cineva dintre credincioşi, care iau bătaie de la voi, îl voi vedea slăbind, îndată să pun trupul meu în locul aceluia spre bătăi şi să împlinesc neajungerea răbdării aceluia, cu însuşi trupul meu". O! bărbat tare! O! graiuri ale bărbatului celui curajos! O! osîrdie către Dumnezeu! După aceea iarăşi a fost trimis în surghiun cu fratele său, în Afusia. Dar cine va povesti pătimirile cele rele ce s-au întîmplat lor pe cale, legăturile, foamea, arşiţa soarelui, gerul nopţii, bîntuielile, pornirile asupră-le, chinuirea cea din toate zilele? Şi iarăşi, rănile, bătăile, pălmuirile, cine le va număra cu de-amănuntul? Destul este a spune că toate acestea, cu izgonirea cea îndelungată, le răbda cu mulţumire pentru Hristos.

După doi ani, prin porunca împăratului, iarăşi au fost aduşi la Constantinopol şi întrebaţi din nou de împărat, căci acesta voia foarte mult să-i înduplece şi să-i întoarcă la credinţa lui cea rea. Cît au răbdat în acea vreme se adevereşte din epistola lor cea scrisă mai pe

urmă către Ioan, episcopul Cizicului, unde singur grăise despre ei astfel: "Cînd am fost duşi la palat şi intram pe uşi, mergînd înaintea noastră eparhul, s-a arătat nouă împăratul foarte înfricoşat, suflînd cu mînie, iar mulţimea celor ce stau înaintea lui ne-a înconjurat de pretutindeni. Şi, stînd de departe ne-am închinat împăratului, iar el cu glas cumplit şi cu cuvînt înfricoşat ne-a poruncit să ne apropiem de dînsul şi ne-a întrebat: "În ce latură v-aţi născut?" Noi am răspuns: "În părţile Moaviei". El a zis: "Pentru ce aţi venit aici?" Şi mai înainte, pînă a nu răspunde noi la aceasta, a poruncit să ne bată peste faţă, pălmuindu-ne aşa de greu, încît puţin a lipsit să nu cădem la pămînt. Eu, a zis Teodor, de nu m-aş fi apucat de haina celui ce mă bătea aş fi căzut pe aşternutul picioarelor împărăteşti, dar ţinîndu-mă de hainele lui, am primit lovituri, nemişcîndu-mă.

Încetînd de a ne mai bate ne-a întrebat împăratul: Pentru care pricină aţi venit aici? Iar noi, nerăsuflînd încă de dureri după lovituri, am tăcut, căutînd în jos. Iar el căutînd către eparhul, care era acolo, a zis cu cuvinte de ruşine, cu mare mînie şi cu glas aspru: "Ia-i pe dînşii de aici şi, însemnînd feţele lor, dă-i la doi saracini ca să-i ducă în ţinutul lor". Acolo, aproape, stătea un făcător de stihuri cu o hîrtie în mînă, pe care erau nişte stihuri pregătite asupra noastră. Acestuia i-a poruncit zicînd a le citi: Deşi nu sînt frumoase, însă nu băga seama. Acela a răspuns: Destule sînt şi acestea spre batjocura lor. Iar unul din cei ce stătea înainte, a zis: Nici nu sînt vrednici de stihuri mai bune. Şi s-au citit stihurile care erau alcătuite astfel:

Toţi care vin către acea cetate,

Unde picioarele lui Dumnezeu au stat

Dînd lumii uşurare,

Acolo şi aceştia s-au arătat

Vase prea rele ale rătăcirii.

Şi cînd au fost la multe păcate daţi,

Necredincioşi fiind, netrebnice mădulare,

Ca nişte tîlhari d-acolo s-au izgonit.

Iar ei către împărăteasca cetate de aici venind

N-au încetat rău a face pretutindeni.

Drept aceea cu semne feţele lor însemnînd,

I-au izgonit rău iarăşi pe cei răi şi de aici.

Aceste stihuri citindu-se a poruncit să ne ducă în divan - grăiau sfinţii despre ei - şi ieşind noi ne-a ajuns un om, poruncind a ne întoarce înapoi cu grabă; şi iarăşi ne-a pus înaintea împăratului. Împăratul, văzîndu-ne, a zis: Mi se pare că ducîndu-vă de aici, aţi grăit între voi: Ne-am bătut joc de împărat. Dar eu mai întîi îmi voi bate joc de voi şi după aceea vă voi libera. Acestea zicînd, a poruncit să ne dezbrace pe amîndoi. Mai întîi eu am fost bătut - grăieşte Teodor - ajutînd însuşi împăratul celor ce mă băteau şi neîncetat strigînd: Bateţi bine. Şi m-au bătut pe spate şi pe piept fără de cruţare şi milostivire. Iar eu fiind îndelung bătut, strigam: Nimic n-am greşit împărăţiei tale. Şi iarăşi ziceam: Doamne miluieşte! Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, vino în ajutorul nostru! Apoi a bătut pe fratele meu care striga de asemenea: Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, care ai fugit în Egipt cu Fiul tău, caută spre mine cel muncit! Doamne, Doamne, Care izbăveşti pe săracul din mîna celor mai tari decît dînsul, nu depărta ajutorul Tău de la noi! Astfel bătîndu-ne pe noi cît au vrut, a poruncit să ne ducă în divan".

Acestea au scris însuşi vitejii pătimitori către episcopul Cizicului. După patru zile au fost aduşi înaintea eparhului, iar el, momindu-i, le-a zis: "Numai o dată împărtăşiţi-vă cu noi şi vă voi elibera, ca să mergeţi unde veţi vrea". Fericitul Teodor a zis, rîzînd: "Astfel grăieşti, domnule eparh, ca şi cum ar ruga cineva pe altul şi ar zice: Nimic nu cer de la tine, decît să-ţi tai capul numai o dată şi după aceea vei merge unde vei voi! Deci înţelege că celui ce voieşte a ne pleca către împărtăşirea voastră, mai lesne îi va fi a răsturna pămîntul şi cerul, încît pămîntul să fie sus şi cerul jos, decît să ne întoarcă pe noi de la dreapta noastră credinţă".

Atunci eparhul a poruncit ca să însemneze feţele lor. Iar ei încă arzînd de rănile care nu demult le primiseră şi de cumplite dureri fiind cuprinşi, i-a întins pe scînduri cu feţele în sus şi cu uneltele cele pregătite spre acea treabă au început a împunge frunţile lor şi obrajii, însemnînd stihurile cele scrise mai sus. Toată ziua au fost munciţi, pînă ce, apunînd soarele, au încetat de a mai împunge feţele lor. Plecînd de la eparh, însemnaţii pătimitori au zis: "Să ştiţi toţi cei ce auziţi că heruvimul care păzeşte raiul, cînd va vedea această scrisoare pe feţele noastre se va depărta şi arma cea de văpaie va da dosul, dîndu-ne slobodă intrarea în rai. Această muncă ce aţi pus asupra noastră, n-a fost din veac şi desăvîrşit se vor afla însemnările acestea în faţa lui Hristos şi se va porunci a se citi vouă acestea căci grăieşte: *De vreme ce aţi făcut unuia dintre fraţii mei mai mici, mie aţi făcut*".

După această nouă şi fără de omenie muncă ce au răbdat pentru sfintele icoane, încă curgîndu-le sîngele, sfinţii au fost daţi în temniţă. Apoi, prin porunca mai sus pomenitului Ioan, vrăjitorul, care în vremea aceea era patriarh, iarăşi au fost trimişi în surghiun la Apamia Bitiniei. Şi a poruncit, că după ce vor muri acolo, să nu-i învrednicească îngropării omeneşti, ci ca pe nişte dobitoace să-i tîrască afară departe. Mergînd ei în surghiun, s-a întîmplat a trece pe lîngă ostrovul acela unde era surghiunit Sfîntul Metodie - care mai pe urmă a fost patriarh al Constantinopolului - în aceeaşi vreme şi care asemenea şedea închis într-o groapă pentru sfintele icoane, împreună cu doi tîlhari, fiind hrănit de un pescar. Deci din întîmplare s-au văzut cu acel pescar şi s-au înştiinţat de la dînsul despre

toate cele pentru Sfîntul Metodie. Dar de vreme ce nu era cu putinţă a se vedea cu dînsul, pentru că erau cumpliţi cei care îi duceau, a scris către dînsul, prin acelaşi pescar aceste stihuri:

Către cel viu şi mort care şade în groapă

Către cel pămîntesc care înconjură laturile de sus

cei ferecaţi;

Către cel ce poartă legături, scriu cei care au feţele însemnate.

Citind acestea Sfîntul Metodie şi, înştiinţîndu-se din spusele pescarului aceluia despre cuvioşii răbdători de chinuri, s-a mîngîiat cu duhul şi a mulţumit lui Dumnezeu, Cel ce i-a întărit în asemenea nevoinţe; şi a scris şi el către dînşii tot stihuri, astfel:

Pe cei scrişi sus în cartea neuitării;

Care amîndoi sînt însemnaţi în frunte;

Pe aceşti legaţi, cel ce-şi are viaţa îngropată mai

înainte de moarte, îi sărută legatul.

După aceea, cuvioşii, fiind duşi de ostaşi, au ajuns în Apamia, purtînd pe frunţile lor semnul credinţei în Hristos şi acolo au fost închişi în temniţă, unde Cuviosul Teodor, fiind plin de zile şi slăbind din multele bătăi şi osteneli, s-a odihnit întru Domnul, în ziua pomenirii Sfîntului Întîiului Mucenic Ştefan. Şi s-a dus la veşnica odihnă, lăsînd în legături trupul lui cel mult pătimitor pentru Hristos. Iar fratele lui cel după trup şi după duh, Cuviosul Teofan, plîngînd pentru despărţirea fratelui lui şi cîntînd cele de îngropare, l-a pus în raclă de lemn. Se povesteşte că, în vremea mutării Cuviosului Teodor, s-a întîmplat a fi acolo un stareţ oarecare, mare în fapte bune. Acesta a auzit din înălţime cîntare îngerească, care a fost adeverirea suirii lui la cer, împreună cu îngerii. Murind împăratul Teofil, s-a dăruit Bisericii pace, căci împărăteasa Teodora cu fiul ei Mihail, fiind dreptcredincioşi, au chemat pe toţi Sfinţii Părinţi din surghiun şi cu multe laude i-au fericit. Atunci, fiind liberat şi Sfîntul Teofan din temniţă, a venit la Constantinopol împreună cu ceilalţi, purtînd semnele biruinţei pe frunte asupra celor răucredincioşi şi era însemnat între Sfinţii Părinţi, ca un heruvim în mijlocul îngerilor. Deci, au fost aduse sfintele icoane prin biserici cu mare prăznuire, în duminica cea dintîi a Sfîntului şi Marelui Post, care s-a numit de atunci Duminica Ortodoxiei, în anul mîntuirii 842, la care fericitul Teofan a scris un canon preafrumos, pe care l-a şi cîntat. Apoi a fost ales mitropolit al cetăţii Niceea, prin punerea mîinilor Sfîntului patriarh Metodie, acela care mai înainte fusese închis în groapă.

Aşa a strălucit lumina dreptei-credinţe, iar întunericul eresului ei contra sfintelor icoane, care se începuse de o sută douăzeci de ani, de la răucredinciosul împărat Leon Isaurul, tulburînd şi întunecînd Biserica lui Dumnezeu, a fost izgonit de tot, cu darul lui Hristos. După cîtva timp, moaştele Cuviosului Teodor, mărturisitorul lui Hristos, au fost aduse din Apamia în Calcedon, dînd multe tămăduiri, în slava lui Hristos Dumnezeu, ca Cel ce este lăudat, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pătimirea celor douăzeci de mii de Mucenici arşi în biserica din Nicomidia (28 decembrie)

Maximian, avînd al doilea an la împărăţie şi pregătindu-se prigoana cea cumplită împotriva creştinilor, sfînta credinţă în Hristos înflorea, cum înfloresc primăvara multe flori; iar rîndunelele şi privighetorile duhovniceşti, păstorii şi învăţătorii Bisericii, cîntau dogmele dreptei-credinţe. Între aceştia, cel mai împodobit cu cuvîntul şi cu viaţa, a fost Sfîntul Chiril, episcopul Bisericii Nicomidiei, care împodobea eparhia sa cu faptele bune, mai mult decît cu vrednicia arhieriei lui; cu a cărui propovăduire lăţindu-se dreapta-credinţă creştinească, ajunsese pînă şi la palatul împărătesc, vieţuind în acel timp Maximian în Nicomidia.

Atunci începuse mulţime din slugile cele mai apropiate ale împăratului a se întoarce de la idoli şi a veni la Hristos Dumnezeu. De acest lucru înştiinţîndu-se Maximian, plănuia ca îndată să ridice prigoană asupra Bisericii lui Hristos, dar îi stătea înainte un război ce îl avea contra barbarilor. De aceia a voit ca mai întîi să meargă împotriva vrăjmaşilor din afară şi să-i biruiască, apoi să ridice război şi înăuntru, nu asupra vrăjmaşilor, ci asupra casnicilor şi ajutătorilor împărăţiei, adică asupra creştinilor, care cu rugăciune şi cu credinţă dreaptă întăreau patria.

Ieşind el din Nicomidia la război, împotriva etiopienilor, mai mult strălucea lumina sfintei credinţe, luminînd pe cei necredincioşi şi numărul oştilor lui Hristos se înmulţea şi se pregătea pentru nevoinţa ce avea să vină.

În acea vreme era o fecioară foarte frumoasă, care fusese crescută în palatul împărătesc, cu numele Doamna, pe care o dăduse împăratul necuraţilor zei, pentru paza fecioriei şi o făcuse cea dintîi preoteasă a idolilor din palatul său. Acelei fecioare, după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, i-a intrat în mîini cartea Faptelor Sfinţilor Apostoli şi Epistolele Sfîntului Apostol Pavel, pe care citindu-le, a început a se lumina cu sufletul. Deci, se bucura că a aflat atîta visterie duhovnicească şi se minuna de credinţa cea tare a credincioşilor creştini întru unul Dumnezeu; dar se mîhnea cu sufletul că a petrecut atîta vreme în întunericul necunoştinţei şi în noaptea rătăcirii.

Dorind cu desăvîrşire să cunoască dreapta-credinţă şi cu aceea să se facă părtaşă, a chemat îndată pe una din fetele alese, care era fecioară creştină, şi de ea fiind povăţuită,

s-a dus noaptea la Sfîntul episcop Chiril, neştiind nimeni. Iar el, învăţînd-o multe din dumnezeiasca Scriptură şi însemnînd-o cu semnul crucii, a încredinţat-o unui diacon sfînt, cu numele Agapie, ca prin povăţuirea lui să se pregătească cu post şi cu rugăciune pentru Botez. Dar ea, toate cele poruncite le săvîrşea în taină; şi nimeni nu ştia de aceasta, decît numai un famen, care era asemenea cu ea în obiceiurile cele bune, cu numele Indis, şi care s-a apropiat de sfînta credinţă împreună cu Doamna şi se pregătea pentru Botez.

Sfîrşindu-se vremea cea rînduită de episcop, au fost botezaţi Doamna şi Indis. Astfel fecioara, după naşterea sa cea trupească, degrabă s-a născut în cea duhovnicească, căci nu avea mai mult decît paisprezece ani de la naşterea sa. Întorcîndu-se în palat cu nimic nu se îndeletnicea, decît numai în rugăciuni, în post şi în citirea dumnezeieştii Scripturi. Odată, citind Faptele Apostolilor, a ajuns la locul unde este scris: *Că cei ce aveau moşii sau case, vînzîndu-le aduceau preţul celor vîndute şi-l puneau la picioarele Apostolilor*. Deci, a gîndit şi Sfînta Doamna, să facă acelaşi lucru, adunînd toate ale sale ce avea. Aur, argint, pietre scumpe şi mărgăritare, haine de mare preţ şi toată podoaba fecioarească, le-a dus în taină la părintele său duhovnicesc, Sfîntul Chiril şi, punîndu-le înaintea picioarelor lui, ca înaintea picioarelor apostoleşti, îl rugă ca să le împartă cu mîinile sale celor ce le trebuiesc, care lucru s-a şi făcut.

După aceasta, Sfîntul Chiril a murit, iar Sfînta Doamna punînd toate învăţăturile sale în inima sa, ziua şi noaptea se sîrguia a plăcea Domnului, slujîndu-I cu osîrdie împreună cu cel de un gînd al său duhovnicesc frate, Indis, famenul, cu care împreună s-a născut din apă şi din Duh. Deci postea în toate zilele pînă seara, învăţîndu-se în Legea Domnului, iar seara tîrziu, masa lor era pîine uscată şi apă. Iar cu bucatele cele rînduite de la împărat ce li se dădea lor în toate zilele, săturau pîntecele flămînzilor, căci pe toate le împărţeau săracilor în ascuns.

O viaţă ca aceasta cu plăcere de Dumnezeu avînd ei, nu a fost cu putinţă a se tăinui, ca şi cetatea ce stă în vîrful muntelui; deşi în tot chipul se tăinuiau. Dar, precum se arată făclia sub obroc şi comoara cea aflată în ţarină, astfel s-a arătat şi dreapta lor credinţă, Dumnezeu voind astfel, ca această sfîntă doime să fie pildă credincioşilor, iar necredincioşilor spre ruşinare. Pentru că s-a înştiinţat despre postirea lor din toate zilele, cel mai mare peste toate palatele, adică începătorul eunucilor şi cel mai mare peste bucatele împărăteşti şi în loc ca el să se minuneze de o asprime ca aceea a vieţii lor, mai mult s-a pornit spre tiranie şi-i bătea pe dînşii silindu-i să spună unde duc bucatele ce li se dădeau. Ei tăi-nuind fapta cea bună, nevrînd nicidecum a spune, s-a apropiat un famen, păgîn şi de neam pers, şi a început a spune acelui ispravnic fapta lor cea bună, ca pe o facere de rău, spunînd cu defăimare şi cu clevetire, că vieţuiesc blînzi şi curaţi, se înfrînează de bucatele ce li se dau, le împart potrivnicilor împărăteşti adică creştinilor celor săraci. "Dacă voieşti, zicea el, să ştii cu adevărat, apoi deschide cămările lor şi vei cunoaşte că nu sînt minciuni cele grăite de mine".

Mai marele eunucilor şi ispravnicul palatelor împărăteşti, luînd cheia de la dînşii, s-a dus în locuinţele şi cămările lor şi, deschizîndu-le, le-au aflat pe toate deşarte. Înăuntru nu era

decît numai cinstita cruce, cartea Sfinţilor Apostoli, două rogojini pe pămînt, un vas de lut şi o făclie, cum şi un alt vas mic de lemn, în care erau Prea Curatele Taine. Ispravnicul îi întreabă: "Unde sînt, aurul, hainele de preţ, precum şi alte lucruri prea minunate şi scumpe?" Ei, însă, nerăspunzînd nimic, iarăşi îi munciră şi nimic nu folosiră. Apoi au poruncit să-i închidă, pînă ce vor vesti despre dînşii împăratului. Fecioara, fiind dusă la închisoare, a luat cu ea cartea Sfinţilor Apostoli şi a ascuns-o în hainele sale, pentru că era mică. Asemenea şi Indis a luat văsciorul cel mic cu dumnezeieştile Taine şi fiind închişi, au fost torturaţi cu foamea şi cu setea multă vreme, căci astfel a judecat nedreptul muncitor, ca cei ce hrăneau pe cei flămînzi să moară de foame.

Apoi s-a întîmplat tinerei fecioare să cadă în boală trupească din nemîncare. Dar Cel ce se îngrijeşte de păsări şi de fiare, Care deschide mîna Sa şi satură toată fiinţa cu bunăvoinţă, Purtătorul de grijă al tuturor, n-a trecut cu vederea pe robii Săi, care se topeau îndelung cu foamea. Ci a trimis pe îngerii Săi într-una din nopţi şi cu lumină cerească, strălucindu-i în întuneric, le-au pus înainte masă minunată, cu hrană cerească şi băutură neobişnuită, apoi s-au dus. Iar ei mîncînd şi bînd ceea ce li se puse înainte, s-au întărit şi au uitat reaua pătimire dinainte.

Deci, pe de o parte mîngîindu-se pentru arătarea cea îngerească, iar pe de alta fiind îndestulaţi cu hrana cea îngerească, străluceau cu feţele ca şi cum ar fi stat într-o casă plină de bucurie, cîntînd cîntarea lui David: *Ca din seu şi din grăsime să se umple sufletul meu, şi cu buze de bucurie te va lăuda gura mea*. După aceasta a venit mai marele eunucilor, ca să vadă de sînt biruiţi de foame - că doar astfel i-ar avea pe dînşii supuşi lui. Dar văzîndu-i bucurîndu-se cu feţele luminate şi pline de bucurie, a lăsat iuţimea, de vreme ce cu aceea nimic nu făcea şi, prefăcînd-o în blîndeţe vicleană, le-a poruncit să vieţuiască în casă, în orînduiala lor cea dintîi, căci le va da cu îndestulare toate cele de trebuinţă: hrană, haine, aur, argint, podoabe feciorești, nu mai puţine decît cele dintîi.

Sfînta Doamna iarăşi pe toate acelea le dădea în taină săracilor, nu numai hrana, ci şi hainele cele de mult preţ. Văzînd pe mulţi săraci alergînd la dînsa ca la hrănitoarea lor, brîul ei care era făcut din pietre scumpe şi din mărgăritare, precum şi alte podoabe le-a trimis lui Alimpie, diaconul, ca să le vîndă, iar preţul să-l împartă spre hrana flămînzilor. Apoi, gîndind în ce chip ar face ca să scape de petrecerea cea cu păcătoşii şi de lăcaşurile cele pline de urîciune, şi-a adus aminte de dumnezeiescul părinte David, care, fugind din faţa lui Saul, s-a făcut nebun înaintea lui Anhus, împăratul geţilor. Deci s-a prefăcut şi ea nebună, căzînd, spunînd, tremurînd şi strigînd. De acest lucru înştiinţîndu-se ispravnicul palatelor împărăteşti, mai marele eunucilor, s-a mîhnit pentru dînsa şi nu se pricepea cum ar putea s-o vindece. Aflînd că o asemenea boală o vindecă creştinii, a chemat pe episcopul creştinesc, pe Sfîntul Antim, care era după Sfîntul Chiril şi i-a încredinţat pe fecioară ca s-o vindece, pînă se va întoarce împăratul de la război, apoi a pus şi pe Indis să-i slujească. Episcopul, pricepînd cu duhul gîndul Doamnei, a luat-o cu dragoste părintească şi a trimis-o într-o mănăstire de fecioare, bucurîndu-se şi veselindu-se, căci izbăvindu-se de petrecerea cea împreună cu păgînii, s-a învrednicit a vieţui împreună cu creştinii.

După o vreme s-a întors Maximian de la război cu biruinţă. Dar biruinţa sa asupra vrăjmaşilor nu o atribuia lui Dumnezeu Cel preaînalt şi tare în războaie, ci zeilor săi fără de suflet. De aceea a voit a le aduce mulţumire cu jertfe şi apoi să înceapă prigoana asupra creştinilor. Deci a gătit privelişte în mijlocul cetăţii şi în acea privelişte a scos din palat idolii cei de aur şi de argint şi, punîndu-i pe scaune împărăteşti şi încununîndu-i cu cununi, le jertfea viţei graşi, apoi a poruncit popilor ca să stropească cu sînge de viţel poporul ce stătea împrejur. Îndată, cei ce erau creştini au început a ieşi din privelişte, ca să nu se spurce cu acea necurată stropire. Acest lucru văzîndu-l împăratul a început a striga cu glas mare: "Unde vă duceţi, o! oameni, cinstind mai mult întunericul decît lumina şi nesocotind zeii aceştia, care ţin întreaga lume? Oare nu vedeţi biruinţa şi prăznuirea, nu vedeţi marile bunătăţi adăugîndu-se celor buni şi cum sînt toate în linişte şi se adaugă în fiecare zi unele laturi peste care n-am fost domni şi acum le stăpînim? Nu vedeţi slava înmulţindu-se şi împărăţia lăţindu-se, cetăţile supunîndu-se, iar altele au să ni se supună? Nu vedeţi împărăţiile limbilor supunîndu-se şi slujindu-ne şi toate făcîndu-se după inima noastră? Cu a cui ocîrmuire se fac acestea toate, dacă nu cu a acestor zei cărora le slujim? Să vă înveţe buna aşezare a vremilor, măsura ploilor, îndestularea rodurilor care se dă de la zei".

Astfel vorbind împăratul cel fărădelege şi cele ce nu sînt socotindu-le ca cele ce sînt şi multe altele voind a spune, îndată Domnul de sus, ale Cărui judecăţi sînt adevărate, n-a lăsat mai mult minciuna a se lăuda şi a se înălţa peste adevăr, ci deodată, ziua fiind luminată şi soarele strălucind la miezul zilei, s-au auzit glasuri de tunete mari şi înfricoşate. Şi s-a întunecat văzduhul cu nori întunecoşi, apoi s-au făcut fulgere şi a venit piatră cu vînt mare şi cu vifor foarte tare, precum şi multă vărsare de ploaie, prin care se arăta mînia lui Dumnezeu asupra păgînilor. Apoi glas din cer s-a auzit: "Dumnezeu s-a mîniat şi v-a urgisit". Unii de frica tunetelor au căzut la pămînt, ca morţi, iar alţii, voind să fugă, se călcau unii pe alţii în picioare, împăratul umplîndu-se de frică şi de spaimă, a fugit la palat cu ruşine. Astfel s-a risipit acea privelişte şi s-a stricat acel praznic urît lui Dumnezeu, cu necuratele jertfe.

Apoi s-au umplut rîurile de apă multă, din ploaia cea mare şi, înecînd ţarinile, a prăpădit toată osteneala lucrătorilor de pămînt, căci era vremea secerişului şi toate acestea s-au făcut ca să cunoască păgînii mîna cea tare a lui Dumnezeu, Care este în ceruri. Dar n-a priceput aceasta împăratul cel orbit cu răutatea şi împietrit cu inima. Pentru că în loc să cunoască puterea adevărului, a lui Dumnezeu, a înnebunit mai mult, ridicînd război împotriva Celui înfricoşat şi a Celui ce ia duhurile împăraţilor. Apoi, nevăzînd pe Doamna şi pe Indis în mijlocul slujitorilor idoleşti, care se închinau celor doisprezece zei mincinoşi ai săi şi care erau mai mari în palate, a întrebat despre dînşii unde sînt. Aflînd că Doamna şi-a pierdut mintea şi se găseşte la cei ce ştiu a tămădui acea neputinţă, iar Indis este pus s-o păzească şi să-i slujească, s-a mîniat tare asupra mai marelui eunucilor, căci i-a despărţit de la slujba zeilor. De aceea l-a lepădat din dregătoria sa şi l-a necinstit cu cea mai de pe urmă ocară, orînduindu-l să slujească cămilelor, care erau în Clavdiopoli. Iar pe Indis, chemîndu-l, l-a rînduit să slujească ca la început zeilor care erau în palatele

împărăteşti, dar el slujea unui adevărat Dumnezeu, în Care crezuse, neştiind împăratul despre aceasta.

Maximian începuse a prigoni Biserica lui Hristos, risipind sfintele biserici şi zidind capişti idoleşti. Deci a trimis ighemoni cumpliţi prin toate laturile împărăţiei ca să muncească fără milostivire pe creştini; iar el era cel dintîi şi mai cumplit muncitor, ucigînd şi pierzînd şi vărsînd sînge nevinovat. Uneori înşela cu cuvinte viclene şi dacă cineva nu s-ar fi plecat vicleniilor lui, poruncea să-l muncească cumplit. Căutînd pe Sfinţitul episcop Antim nu l-a găsit, pentru că se ascunsese undeva. Iar el a intrat în biserica creştinească cu mulţime de ostaşi înarmaţi, ca un lup în turmă şi grăind poporului, îi momea şi-i îngrozea atrăgîndu-i pe toţi la rătăcirea sa. Apoi, la sfîrşit, a zis: "Depărtaţi-vă de la credinţa voastră cea deşartă, că de nu veţi asculta, pedeapsa nu va zăbovi. Vedeţi acest locaş, în care v-aţi adunat, degrabă îl voi arde împreună cu voi".

Un preot creştin înţelept şi fierbinte cu rîvna bunei-credinţe, mare la suflet cu îndrăzneala, preadulce cu numele şi cu fapta, Sfîntul Glicherie, stînd împotriva lui cu bărbăţie şi spunînd cuvînt cu îndrăzneală, a ruşinat pe acel fărădelege, zicîndu-i:

"Nici darurile tale cele făgăduite nu le poftim, o! împărate, nici de îngrozirile tale nu ne temem, pentru că toate cîte sînt în lume, le avem ca pe un vis, iar muncă şi pierzare socotim aceasta, adică a nu răbda pentru Hristos muncile cele mai cumplite. Te lauzi cu biruinţa asupra barbarilor, pe cînd de femeile şi de copiii creştini te biruieşti, pentru că este arătată puterea cea nebiruită a Hristosului nostru. Cine nu-şi va aduce aminte de tunetele şi fulgerele cele înfricoşate, care nu demult au fost, de grindina şi de ploaia cea neobişnuită? Cînd mulţi dintre voi deodată au murit şi toate roadele pămîntului cu înecarea neaşteptată au pierit. Acest lucru a fost adevărată arătare a mîniei lui Dumnezeu, pe care ai întărîtat-o tu, socotind că toate lucrurile sînt ale mincinoşilor tăi zei, iar nu ale adevăratului Dumnezeu. Deci nu ne temem de ridicarea ta asupra noastră, pentru că avem arme de sus, de la Împăratul a toate, cu care ne înarmăm şi ne îngrădim, precum te înarmezi tu acum. Nădăjduim, că stînd împotrivă ţie, vom dobîndi minunată biruinţă, pentru că fiind bătuţi de tine noi biruim".

Împăratul, auzind aceasta, deşi se iuţea în mînia sa, încă nefăcînd nici un rău, a ieşit de acolo. Poporul creştin care era în biserică, dînd slavă lui Dumnezeu, lăuda pe fericitul Glicherie pentru o îndrăzneală ca aceea. Iar împăratul, neputînd îndelung a stăpîni mînia ce o avea înăuntrul său, a poruncit să prindă pe Glicherie şi să-l aducă înaintea divanului său cel nedrept şi, neîntrebîndu-l ceva, a poruncit să-l bată tare. Pînă într-atît l-au bătut, încît au slăbit cei ce-l băteau, iar chinuitorul striga: "Grăieşte o Glicherie, nu fi mîndru, nici gîlcevitor, nici fără de rînduială, cinsteşte pe împăratul şi obiceiurile romanilor". Mucenicul fiind mai tare decît cei ce-l munceau pe el, striga către împăratul său, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, precum m-ai întărit a grăi pentru Tine, aşa mă întăreşte a şi pătimi, ca prin aceste pătimiri de mai multă răsplătire să mă învredniceşti".

Cu aceste cuvinte, precum focul se aţîţă, aşa s-a adaugat lui Maximian cruzimea. Deci singur muncitorul poruncea să lovească mai tare şi să rănească trupul mucenicului, pînă ce s-a umplut pămîntul de sînge şi, căzîndu-i carnea, se vedeau oasele goale şi toate mădularele lui, încît abia mai era duhul într-însul. Dar limba cu uşurinţă vorbea, zicînd: "Sînt creştin, rob al lui Hristos, adevăratul Dumnezeu, unul îmi este mie Domn, unul Împărat". Tiranul, neputînd mai mult să rabde, a poruncit să-l ardă afară din cetate şi s-a făcut lui Dumnezeu jertfă de bună mireasmă de ardere de tot, bineprimită.

După aceasta iarăşi a sosit un praznic păgînesc, urît de Dumnezeu, cînd se aduceau jertfe celor doisprezece zei mai aleşi din capiştea palatului. Slujitorii lor mergeau îmbrăcaţi în haine albe, spre care, uitîndu-se împăratul şi nevăzînd între dînşii pe Indis, a întrebat unde este? Pentru că acela, îmbrăcîndu-se în haine proaste, s-a închis în casa sa, mîhnindu-se şi plîngînd pentru pierzarea păgînilor şi s-a spus împăratului despre dînsul. Deci, îndată l-a adus înaintea sa şi, văzîndu-l în haine de mîhnire şi de plîngere, a cunoscut pricina şi, nemai întrebîndu-l despre credinţă şi despre viaţa lui, a poruncit să-i pună lanţuri la mîini, la picioare şi la grumazul său şi să-l arunce în temniţă. Apoi cu multă mînie a întrebat de Doamna, ca un om beat uitînd că i se spusese mai înainte despre dînsa şi zicea deseori: "Unde este Doamna? Unde este preoteasa Dianei şi a Minervei?" Deci s-a spus lui iarăşi că şi-a pierdut mintea şi pentru aceea a trimis-o de la palat mai marele eunucilor, iar el, aducîndu-şi aminte de mai marele eunucilor, a trimis să-i taie capul, iar pe Doamna să o caute pretutindeni. Atunci s-a făcut cunoscută această poruncă a împăratului, în mănăstirea unde era Doamna.

Stareţa, cu numele Agatia, văzînd că nu este cu putinţă ca să o ascundă într-alt chip, a tuns-o şi, îmbrăcînd-o în haine bărbăteşti şi cu rugăciuni şi cu lacrimi îngrădind-o, a scos-o din acea sfîntă cămară, să fie ca un bărbat în mijlocul bărbaţilor şi aşa să nu fie cunoscută. Neaflîndu-se nicăieri Doamna de către cei ce o căutau, mai mult s-a mîniat împăratul şi a poruncit ca toate mănăstirile să le risipească, iar pe fecioare să le batjocorească şi să le ruşineze. Îndată a început a se face risipire şi nevoie prin cetate, ca o robie de barbari. Fecioarele cele mai tari cu trupul au fugit prin munţi şi prin pustietăţi şi se ascundeau prin peşteri şi prin prăpăstiile pămîntului, voind mai bine a vieţui cu fiarele, decît a cădea în mîinile oamenilor celor necuraţi. Iar care nu s-au sîrguit a fugi, acelea au fost prinse şi unele se aduceau în divanuri la munci, iar altele la necinstirea poporului. Dar puterea lui Hristos pe toate fecioarele acelea le întărea şi le păzea neruşinate şi nebatjocorite. Între ele era una mai vestită, care strălucea ca luna în mijlocul stelelor, luminînd în mijlocul fecioarelor, cu frumuseţea şi cu podoaba, cu neamul şi cu viaţa cea bună, cu numele Teofila.

Aceasta fiind tîrîtă cu sila de ostaşii cei fără de ruşine la casa cea de desfrînare, ridicîndu-şi mîinile şi ochii către cer, a strigat: "Iisuse al meu, dragostea mea, lumina mea, suflarea mea, păzitorul feciorie şi al vieţii mele, vezi pe aceea care s-a făcut Ţie mireasă. Caută, o! Mirele meu cel fără prihană şi degrabă sîrguieşte-Te şi-mi ajută. Pentru că acum nici vreme de rugăciune nu este - ca să nu se risipească aşezămîntul feciorie celei logodite Ţie. Nu da fiarelor sufletul ce ţi se mărturiseşte Ţie, să nu răpească lupii pe oaia Ta.

Păzeşte, Mire, pe mireasa Ta, păzeşte fecioria mea, izvorule al curăţiei, ca să se slăvească numele Tău cel mărit de îngeri".

Astfel rugîndu-se ea, Dumnezeu pregătea împlinirea cererii ei, căci ea fiind dusă în locaşurile necurate ale celor ce păcătuiesc la arătare, a intrat unul din ostaşi plin de pofta necurăţiei, ca să întineze pe mireasa lui Hristos cea fără de prihană. Dar, cînd s-a apropiat de dînsa, îndată l-a lovit cutremur înfricoşat, încît a căzut la pămînt mort şi zăcea la picioarele ei fără suflet. Ceilalţi, stînd afară şi aşteptînd ieşirea lui, se supărară că nu iese mai degrabă, vrînd ca să intre şi ei acolo. Atunci altul, nerăbdînd, fiind aprins cu pofta, a intrat şi îndată a căzut peste dînsul spaimă, căci a văzut pe tovarăşul său mort zăcînd la pămînt şi o lumină neapropiată a văzut strălucind lîngă fecioară. Apoi, îndată şi-a pierdut vederea sa şi, rămînînd orb, pipăia cu mîinile peretele ca să iasă afară şi nu putea. Asemenea au pătimit şi mulţi alţii, care intrau fără de ruşine cu poftă necurată. Apoi s-au înştiinţat despre aceea toţi cîţi erau acolo şi au intrat să vadă ceea ce se petrecea. Şi au văzut pe fecioară şezînd şi citind pe o cărticică mică, care era Sfînta Evanghelie, - că pe aceea o avea în sînul său - şi un tînăr preafrumos stătea lîngă dînsa, strălucind cu lumină negrăită şi căutînd cu ochii ca de fulger. Pe acela văzîndu-l păgînii, îndată cu mare frică au fugit înapoi. Alţii strigau: *Mare este Dumnezeul creştinilor!*, şi toţi au crezut. Făcîndu-se noapte a scos-o pe ea de acolo tînărul cel purtător de lumină şi ducînd-o la biserica cea mare, au aşezat-o în pridvor, zicînd: "Pace ţie!" Apoi s-a dus.

Sfînta fecioară Teofilia s-a cuprins de frică şi bucurie. De frică pentru că a lăsat-o apărătorul ei; iar de bucurie pentru că a scăpat întreagă de mîinile celor fărădelege. Apropiindu-se de uşă, a început a bate ca să-i deschidă, pentru că era poporul creştinesc înăuntru, aducînd lui Dumnezeu rugăciuni de toată noaptea şi încuiaseră uşile de frica păgînilor. Diaconii dinăuntru întrebînd cine este şi auzind glasul Teofilei şi cunoscînd-o, au spus poporului care stătea în biserică. Deci, deschizînd uşile, toţi s-au strîns pe lîngă dînsa, căci tuturor era cunoscută, ca aceea ce era mai însemnată cu neamul bun şi cu viaţa cea sfîntă. Înştiinţîndu-se de toate cele despre dînsa, cum s-a izbăvit de păgîni şi cîtă milă a făcut Domnul cu dînsa, cu mînă tare păzind nevătămată fecioria ei; pentru că nu tăinuia minunile lui Dumnezeu cele preaslăvite, pe care nu se cuvine a le tăinui, ci a le propovădui, înălţînd cu lacrimi laudă lui Dumnezeu, cu glasuri de bucurie. Iar această sfîntă fecioară, căzînd cu faţa la pămînt, îl uda cu lacrimi de bucurie şi s-a făcut de către toţi mulţumire de obşte Stăpînului Hristos.

În acea vreme, prearăul Maximian nu a încetat a munci pe mucenici şi a trimis slujitorii săi să caute ca la o vînătoare de iepuri, pe creştini şi să-i aducă la dînsul. Şi era unul din boierii lui cu dregătoria prepozit al Italiei, cu numele Dorotei, de neam strălucit cu credinţa preaarătat şi alţi doi, care se numeau Mardonie şi Migdonie. Pe aceştia i-a pîrît la împărat un oarecare că sînt creştini; zicînd: "Dacă pe aceia care locuiesc în palatele împărăteşti şi se cinstesc şi se hrănesc de tine, o! împărate, nu poţi să-i duci la voia ta, apoi cum vei putea să-i biruieşti pe vrăjmaşii tăi? Înşişi prietenii tăi îndeamnă pe cei străini prin scrisori şi cuvînt a se împotrivi ţie şi apoi cum se vor înfricoşa ceilalţi potrivnici?"

Auzind aceasta, s-a mîniat împăratul şi întrebînd pe pîrîtori cine sînt aceştia, apoi, aflîndu-i, a poruncit să-i aducă pe dînşii în divan, către care a zis: "O! nemulţumitorilor, cîtă dragoste şi iubire de oameni am arătat eu vouă şi voi v-aţi făcut către mine nerecunoscători! Nu vă aduceţi aminte de facerile de bine cele multe, pe care le-am făcut vouă, ci v-aţi lepădat de mîntuitorii zei, neruşinaţilor". Dar sfinţii tăceau, lăsîndu-l să latre ca un cîine fără de rînduială, iar el mai mult se mînia, zicînd: "Pe nemuritorii zei, nu vă voi ierta pe voi, nici nu-mi va fi milă de voi nicidecum, ci vă voi chinui cu multe feluri de munci, voi zdrobi oasele voastre. Fiarelor şi păsărilor le voi da să le mănînce ca şi alţii să se înfricoşeze". Dar sfinţii nicidecum nu s-au temut, ci, dezlegîndu-şi brîiele şi dezbrăcîndu-se de hainele lor, într-un gînd cu toţii au mărturisit că sînt creştini şi pe idoli fără de nici o frică i-au batjocorit.

Atunci tiranul a poruncit să le întindă mîinile şi picioarele şi să-i bată fără de milă cu vine crude, pînă va apune soarele. Făcîndu-se aceasta, pămîntul s-a înroşit de sîngele lor, dar sfinţii răbdau fără cîrteală cu vitejie, fără grai, numai cu gîndul îl slăveau pe Dumnezeu în taină. Apoi, legîndu-i, i-a aruncat în temniţă. Tiranul cu cît afla alţi credincioşi, cu atît se tulbura asupra lui Hristos şi se îndrăcea, poruncind ighemonilor săi să facă şi ei asemenea. Pentru aceea în toate zilele trimitea la Hristos vase de bună treabă şi jertfe cuvîntătoare, omorînd pe creştini.

Sosind praznicul Naşterii lui Hristos, se cuvenea să se aducă Celui de curînd născut jertfă îndestulată. Deci s-au adunat toţi credincioşii în biserică, iar necuratele slugi ale păgînilor au zis împăratului: "De vreme ce o! împărate, acum creştinii au praznic mare, căci zic că este naşterea Mîntuitorului lor şi toţi s-au adunat în biserica lor pentru rugăciune, fă ca să nu scape vînatul din mijlocul năvodului, ci porunceşte ostaşilor să deschidă uşile bisericilor şi să se ducă jertfelnicul zeilor noştri înaintea uşii bisericii lor, ca îndată, ieşind de acolo, să aducă negreşit jertfă zeilor. Dacă nu vor asculta, apoi vei face după judecata ta cea împărătească, iar şi de vei voi a asculta sfatul nostru, vei porunci ostaşilor să înconjoare biserica, să-i dea foc şi se vor pierde pînă la unul toţi cei ce nu se pleacă ţie. Asfel poporul cel pierzător şi vătămător împărăţiei tale, într-un ceas prăpădindu-se, cealaltă vreme fără de mîhnire va fi".

Acestea grăindu-se, Maximian, luînd cuvîntul, a zis: "Mă jur pe marii idoli, că eu de mult m-am gîndit la aceasta, dar nu ştiu ce mi s-a întîmplat de n-am săvîrşit pînă acum ceea ce am gîndit. Însă vouă, o! zeilor, mare mulţumire se cuvine, că aţi rînduit să vie şi acestora în minte ceea ce este de folos împărăţiei noastre". Şi îndată a poruncit să meargă cel mai mare dintre boieri cu mulţime de ostaşi, cu lemne, cîlţi şi cu alte materii care sînt lesnicioase de ars, să le aşeze împrejurul bisericii creştine, iar uşile să le păzească bine cu săbiile, ca să nu scape nici unul afară. Aceasta făcîndu-se, a intrat în biserică unul din trimişii împăratului şi, stînd în mijloc, a strigat: "O! oameni, Maximian, stăpînul a toată lumea, trimiţîndu-mă către voi, două lucruri vă pune înainte, ca din două să alegeţi una: sau să ieşiţi şi îndată să jertfiţi zeilor, pentru că şi jertfelnicul este gata înaintea uşilor şi astfel să fiţi vii, sau, neascultînd, toţi veţi pieri cumplit că şi focul acum este gata şi lemnele stau împrejur; deci, alegeţi mai degrabă ceea ce voiţi". Aceasta zicînd, a tăcut.

Arhidiaconul, a cărui inimă era aprinsă cu focul lui Dumnezeu, stînd lîngă altar, a zis către popor: "O! iubiţii mei fraţi de un gînd, nu ştiţi ce au făcut cei trei tineri în Babilon, de a căror bărbăţie şi tărie neclintită întru buna-credinţă, cu puţin mai înainte de aceste zile săvîrşind pomenirea lor, ne-a minunat cum au stat, nu ca în mijlocul focului, ci ca în mijlocul unui cîmp de rouă, alcătuind dans şi cîntau singuri şi toată firea o chemau spre lauda lui Dumnezeu. Pe aceştia noi, nu numai îi fericeam, dar şi doream a fi părtaşi ai cununilor lor. Deci, de vreme ce şi pe noi către aceeaşi soartă ne cheamă această vreme de acum - pentru că şi împăratul acesta este asemenea lui Nabucodonosor; măcar că se deosebesc cu numele, dar cu tirania şi cu nedumnezeirea sînt asemenea şi uniţi.

Deci, să ne facem şi noi asemenea celor trei tineri din Babilon. Căci cum nu ne va fi nouă ruşine, cînd aceştia, fiind tineri şi numai trei şi neavînd încă nici o pildă spre a se nevoi cu mărime de suflet pentru buna-credinţă, aşa de slăvit s-au nevoit, iar noi şi cu numărul sîntem mai mulţi, ca şi cum am fi fără de număr, între care mulţi sînt acum bătrîni şi avînd înaintea noastră atît de multe pilde, adică ale celor ce au pătimit cu bărbăţie pentru Hristos. De aceea noi, fiind atîţia şi într-acest chip, nu ne va fi oare ruşine a fi iubitori de viaţa aceasta scurtă şi vremelnică, fricoşi şi cu împuţinare de suflet? Vremea aceasta de acum, care ne cheamă către nevoinţă, să o socotim ca pe un cîştig mare şi să trecem cu vederea viaţa cea vremelnică, pentru Dumnezeu, Cel ce ne-a zidit şi sufletul Său l-a dat la moarte pentru noi. Apoi a nu da mărturie credinţei noastre celei tari şi neclintite prin moartea noastră, cu adevărat ar fi o ruşine fără de măsură.

Acestea le zic, măcar că nu urmează nici o răsplătire pătimirilor noastre. Dar cînd sînt foarte mici pătimirile veacului acestuia, în faţa răsplătirilor găsite acolo, unde viaţa este fără de durere şi veşnică, pentru această viaţă scurtă şi cu multe nevoi cum şi pentru trecerea cu vederea a slavei care degrabă piere, pe cînd bogăţiile nejefuite, ca şi veselia, niciodată nu se schimbă în mîhnire. Oare mai voim a vieţui aici încă? Sau ne vom sîrgui a trece mai degrabă către slava aceea, murind pentru Hristos, pentru Care avem acum vreme cu bun prilej? Căutaţi, fraţilor, la altarul Domnului şi înţelegeţi că Domnul nostru, adevăratul Dumnezeu este jertfit acum pentru noi. Oare nu ne vom pune şi noi sufletele noastre pentru El în acest loc sfînt şi pe acestea nu le vom aduce Lui prin foc, ca o jertfă întru ardere de tot?".

Zicînd acestea sfîntul arhidiacon, toţi s-au hotărît a muri pentru Hristos şi cu toţii au răspuns: "Sîntem creştini şi pe zeii tăi cei mincinoşi, o! împărate, nu-i cinstim". Vestindu-se aceasta lui Maximian, a poruncit ca îndată să aprindă focul în jurul bisericii. În acea vreme credincioşii au adunat în biserică pe toţi cei ce erau între dînşii chemaţi şi i-au împărţit în patru părţi, ca să se poată boteza mai degrabă. După botez şi după ungerea cu Sfîntul Mir s-au împărtăşit cu toţii cu Sfintele Taine.

Astfel, sfîrşindu-se aceasta, ostaşii, după porunca împăratului, au aprins vreascurile din jurul bisericii, cîlţii şi pereţii ei şi, ajungînd flacăra cea mare pînă la vîrf şi intrînd înăuntru, a mistuit toate degrabă. Iar poporul creştin arzînd de viu, cu mare bucurie striga către Dumnezeu, glăsuind cîntarea celor trei tineri şi chemînd toată făptura lui Dumnezeu spre

laudă. Mai înainte de a sfîrşi cîntarea, şi-au dat sfintele lor suflete în mîinile Domnului şi au făcut jertfă bine-primită Mielului Celui fără de prihană, Cel înjunghiat pentru lume; iar numărul celor arşi a fost cam la douăzeci de mii.

Astfel, ceata cea minunată a sfinţilor mucenici a trecut de la Biserica ce se luptă, la Biserica ce prăznuieşte, ca să facă praznicul nesfîrşitei bucurii. Trecînd cinci zile, iar focul încă arzînd şi fumul ieşind, nu era nici un fel de miros rău din trupurile cele arse, ci şi fumul era neobişnuit, căci era cu bun miros şi risipea prin văzduh o bună mireasmă, care ieşea de la locul cel ars şi se arăta o rază în chipul aurului, ca şi cum se arăta soarele la răsărit. Maximian, socotind că acum a pierdut pe toţi creştinii cîţi erau în cetate, se îndeletnicea cu jocuri şi cu alergarea cailor, cum şi cu diferite feluri de privelişti.

În Nicomidia, aproape de locul de privelişte, era o capişte mare a zeiţei păgîne care se numea Ceres. Venind odată împăratul Maximian la acea capişte, cu toată oastea şi cu tot poporul, aducea jertfă. Iar unul din rînduiala ostăşească, cu numele Zinon, avînd dregătoria de voievod, pornindu-se cu rîvnă spre buna-credinţă şi nerăbdînd să vadă o păgînătate ca aceea, stînd la un loc înalt a strigat: "Rătăceşti, o, împărate, jertfind pietrelor celor nesimţitoare şi lemnelor celor mute, pentru că această jertfă este adevărată înşelăciune diavolească, care duce la pierzare pe închinătorii ei! Înţelege, o! Maximiane, şi întoarce ochii tăi trupeşti, cum şi pe cei dinăuntru către cer şi din cele văzute cunoaşte pe Ziditorul. Din fapturi cunoaşte în ce chip este Făcătorul şi te învaţă cu dreaptă credinţă a cinsti pe Dumnezeu, Care nu se împacă cu sîngele dobitoacelor necuvîntătoare, ci cu sufletele cele fără prihană ale oamenilor şi cu inimile cele curate".

Auzind acestea, Maximian a poruncit să-i sfarme gura şi faţa cu pietre, să-i zdrobească dinţii, apoi, fiind încă viu, a poruncit să-l taie cu sabia şi să-l scoată afară din cetate. Aşa s-a încununat Sfîntul Mucenic Zinon, iar Sfîntul Dorotei cu Indis şi cu ceilalţi tovarăşi şedeau la închisoare. Fericitul episcop Antim, din locul unde se ascunsese, îi cerceta cu dese scrisori, îi întărea în credinţă şi-i deştepta către nevoinţa cea cu bărbăţie. Odată păgînii au prins pe diaconul Sfîntului Antim, cu numele de Teofil, care mergea cu scrisori de la episcop către sfinţii mucenici şi l-au adus la împăratul.

Citind împăratul scrisoarea episcopului s-a umplut de mînie, pentru că erau scrise nu cele ce-i plăceau lui, ci cele ce erau de folos sfinţilor. Deci, a poruncit să aducă înaintea sa îndată pe Dorotei, cu soţii săi şi cu mînie căutînd la dînşii i-a batjocorit şi le-a dat să citească scrisoarea episcopului Antim. Văzîndu-l pe diacon, s-au bucurat cu sufletul şi stînd de departe i se închinau lui cu privire luminoasă şi cu feţe pline de bucurie; iar cuvintele arhiereului, cele ce se citeau, le puneau în inimile lor.

Împăratul, căutînd cu mînie asupra diaconului, i-a zis cu groază: "Spune-mi, ticălosule, cine este cel ce ţi-a dat această scrisoare şi în ce loc este ascuns?" Diaconul, mai întîi rugîndu-se în inima sa lui Dumnezeu, şi-a deschis gura cu îndrăzneală şi a zis: "Cel ce mi-a dat această scrisoare este păstor şi acum, stînd departe de turma sa, o sfătuieşte şi o deşteaptă către buna credinţă. Iar cînd simte năvălirea lupilor şi a fiarelor, atunci cu glas

mare grăieşte turmei sale şi o sfătuieşte a face cele ce se cuvin. Cuvintele care le grăieşte nu sînt ale lui, ci sînt luate de la Păstorul cel Mare, Care a zis: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, că sufletul nu-l pot ucide*. Iată acum ţi-am spus cine mi-a dat scrisoarea, însă unde este el nu-ţi voi spune, pentru că ar fi o adevărată nebunie dacă aş fi eu vînzătorul păstorului nostru, care m-a folosit mult şi care şi fără spunerea noastră se va arăta. Pentru că nu poate cetatea să se ascundă stînd în vîrful muntelui, cum a zis dumnezeiescul glas".

Împăratul, nerăbdînd mai mult cuvintele cele pline de curaj ale diaconului, a poruncit să i se taie acea sfîntă limbă, apoi să-l omoare afară din cetate, cu săgeţi şi cu pietre. După aceasta şi pe ceilalţi sfinţi mucenici i-a pierdut cu diferite munci: Sfîntului Dorotei i-a tăiat capul, pe Mardonie l-a ars în foc, pe Migdonie l-a astupat cu ţărînă de viu într-o groapă, lui Gorgonie, lui Indis şi lui Petru, legîndu-le cîte o piatră mare de grumaz, i-a aruncat în mare. Astfel, minunaţii mucenici ai lui Hristos, săvîrşindu-şi nevoinţa prin felurite chinuri, pe aceeaşi cale s-au suit către Dumnezeul lor.

Sfînta Doamna era ascunsă într-o peşteră dintr-un munte, avînd ca hrană buruienile pustiei ce creşteau împrejurul peşterii şi auzind de moartea sfinţilor mucenici s-a bucurat cu duhul, că au trecut din valea aceasta a plîngerii, către marginea cea dorită a veseliei celei veşnice. Dar mai vîrtos se bucura de Indis, fratele ei cel duhovnicesc, care era un suflet cu dînsa şi părtaş al naşterii celei duhovniceşti prin Botez. Însă, plîngea pentru sine că a rămas dintre toţi necălătorind împreună cu dînşii pe acea cale şi se pregătea către nevoinţă, cerînd ajutor de sus. Apoi, pogorîndu-se din munte a intrat în cetate, cu acele haine bărbăteşti cu care o îmbrăcase maica ei cea duhovnicească Agatia şi o căuta pe aceasta. Dar neaflînd-o, a priceput că a ars în biserică împreună cu celelalte fecioare şi a plîns foarte mult, nu fiindu-i jale de moartea ei, ci pentru că nu s-a învrednicit şi ea să moară împreună cu dînsa pentru Hristos. Stînd în locul bisericii celei arse amesteca cenuşa cu lacrimi, plîngînd şi tînguindu-se.

Făcîndu-se noapte, s-a dus la malul mării, unde Indis împreună cu ceilalţi au fost înecaţi şi iată nişte pescari stînd, îşi găteau mrejele pentru vînat; dar văzînd pe sfînta fecioară şi din haine socotind-o că este bărbat, au zis: "Vino de ne ajută, tînărule, şi de vom prinde ceva apoi şi ţie îţi vom face parte". Ea cu sîrguinţă a mers să le ajute, şi după ce au aruncat mrejele şi le trăgeau la mal se simţea greutate mare în mreje, încît abia au putut să le tragă la mal; şi fiind lună în acea noapte, au putut vedea mulţime de peşte, iar în mijlocul vînatului stăteau cele trei trupuri ale sfinţilor mucenici: Gorgonie, Indis şi Petru şi s-au înspăimîntat foarte tare. Adunînd degrabă mrejele şi peştele, iar trupurile punîndu-le pe pămînt, se grăbeau către caiac, vrînd să înoate la alt mal şi-l chemau şi pe tînăr, dar ea n-a voit. Dîndu-i pentru osteneală o parte din peşte şi puţină pîine, au plecat de acolo.

Sfînta fecioară Doamna, apropiindu-se de trupurile sfinţilor mucenici, cunoscînd pe fiecare şi mai vîrtos cunoscînd pe iubitul Indis, cu nespusă bucurie îl cuprindea, îl săruta şi vărsa lacrimi fierbinţi deasupra lui. Apoi, privind pe mare a văzut o corabie sosind cu pînzele lăsate şi vîslind încetişor, iar Doamna, depărtîndu-se de trupurile mucenicilor, s-a

dus către corabia aceea şi strigînd către corăbieri le-a arătat peştele ce-l avea. Îndată cîrmaciul, socotind că este de vînzare, a întrebat de preţ ca să-l cumpere. Iar ea îi zicea să-l ia fără preţ. Dar acela, nepricepînd, a zis: "Te jur pe Hristos, spune adevărul, cu cît îl vinzi?" Sfînta, auzind numele lui Hristos, a cunoscut că aceia sînt creştini, deci le-a spus şi despre tinerii mucenici, despre trupurile lor şi numele lor. Iar cîrmaciul, cu soţii îndată sosind, au scos pînze subţiri cu aromate i-au înfăşurat şi ducîndu-i la zidurile cetăţii, care era aproape de pîrîu şi unde murise şi Sfîntul Dorotei, au îngropat cu cinste trupurile acestora.

Mai marele corabiei cunoscînd pe Doamna, că este de o credinţă cu dînsul şi socotind-o că este tînăr, a rugat-o să meargă cu el în corabie, zicînd: "Să petrecem împreună nedespărţiţi, în toată viaţa noastră". Dar ea n-a vrut, ci a zis să meargă în calea sa. "Iar eu, zise ea, voi petrece aici de vreme ce şi sfîrşitul vieţii mele este aproape şi nu voiesc ca să se despartă trupul meu de trupurile sfinţilor, cu care în viaţa aceasta, cu credinţa şi cu duhul am fost însoţită".

Mai marele corabiei i-a dat aur îndestul nu pentru vreo trebuinţă trupească, căci nu-i trebuia, ci ca să cumpere aromate şi tămîie, cu care să cinstească mormintele sfinţilor; apoi s-au dus în calea lor. Iar Sfînta Doamna, ziua şi noaptea stătea lîngă mormintele lor, tămîindu-le, miresmîndu-le şi cu lacrimi rugîndu-se. Şi n-a putut ca lucrul luminii să fie tăinuit înaintea celor ce erau în întuneric, nici să se săvîrşească dorinţa de mucenicie a Sfintei Doamna, pentru că pe faţă făcea cele ce se cuveneau dreptei-credinţe şi cinstei sfinţilor.

Împăratului i s-a vestit că un tînăr tămîiază mormintele creştinilor, iar el a rîs, zicînd: "Se cuvine dar ca şi el să piară cu asemenea moarte ca aceia, ca astfel cu singur lucru să se înveţe, că oamenilor celor ce nu ştiu nimic despre moarte, în deşert li se face o cinste ca aceea". Acestea zicînd îndată a trimis ca să-i taie capul. Deci a fost ucisă cu sabia şi Sfînta Doamna, rugîndu-se lîngă mormintele sfinţilor mucenici, iar cinstitul ei trup l-au ars păgînii cu foc.

În acea vreme şi Sfinţitul episcop Antim, îndemnînd pe mulţi către cunoştinţa lui Dumnezeu cu preaînţeleptele sale învăţături şi scrisori şi pe mulţi îndemnînd către pătimire, s-a sfîrşit şi el cu sfîrşit mucenicesc. Căci tiranul a cercetat cu dinadinsul pînă l-a aflat, dar, muncindu-l mai întîi cu amar şi cu multe feluri de munci, n-a putut să-l biruiască, ci mai ales el a obosit mai mult, muncindu-l cu multe măiestrii, decît Sfîntul Antim, care răbda chinurile şi bătăile. Pentru aceea a dat hotărîrea ca să-i taie capul. Şi aşa s-a dus şi el către Domnul, împodobit cu îndoită cunună, a arhieriei şi a pătimirii.

Astfel Nicomidia s-a împodobit cu stelele sfinţilor mucenici, în număr de două zeci de mii, mai adăugîndu-se minunatul Glicherie şi preafericitul Zinon şi cu Teofil, Dorotei, Mardonie, Migdonie, Indis, Gorgonie, Petru şi cele trei sfinte fecioare: Agapia, Teofila şi preafrumoasa Doamna. Iar sfîrşitul a toată ceata este Sfîntul Antim, întru slava lui Hristos,

adevăratul Dumnezeu, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh I se cuvine cinste şi slavă în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea celor paisprezece mii de prunci ucişi de Irod în Betleem
(29 decembrie)

Irod, văzînd că s-a batjocorit de magi, s-a mîniat foarte. Dar asupra cui s-a mîniat? Pe de o parte asupra magilor care l-au batjocorit, iar pe de alta asupra Împăratului iudeilor cel de curînd născut. S-a mîniat asupra magilor, că nu s-au întors la dînsul spre a-i vesti despre Prunc, iar asupra lui Hristos s-a mîniat, temîndu-se ca să nu-i ia împărăţia. Căci Irod socotea că Hristos voieşte să împărăţească cu împărăţie pămîntească, neştiind că împărăţia Lui nu este din lumea aceasta. Ce a făcut ticălosul Irod? Neputînd nici magilor să le răsplătească pentru că se duseseră, nici pe Hristos să-L ucidă, pentru că nu-L afla, a vărsat mînia sa asupra nevinovaţilor prunci. Ca o fiară cumplită, cînd se răneşte de cineva şi nu ia seama asupra aceluia care a rănit-o, ci ori ce-i iese înaintea ochilor, aceea răneşte şi rupe ca pe însuşi acela ce ar fi rănit-o. Aşa şi Irod, fiind rănit cu mînia şi neaflînd pe aceia prin care s-a rănit, răpea şi omora pe pruncii care cu nimic nu-l mîhniseră. Trimiţînd ostaşi înarmaţi ca spre război, a ucis pe toţi pruncii ce erau în Betleem şi în toate hotarele lui, de la doi ani şi mai jos, după vremea care i se adeverise de la magi.

Prunci se omorau în multe chipuri. Pe unii îi tăiau cu sabia, pe alţii îi ucideau de piatră şi de zid, pe alţii îi trînteau la pămînt şi îi călcau în picioare, pe alţii îi sugrumau cu mîinile, iar pe alţii îi rupeau şi-i despicau; pe unii îi însuliţau şi pe alţii îi tăiau în două. Mamele plîngeau cu amar, pînă la cer strigau, smulgîndu-şi părul, rupîndu-şi hainele şi trupurile, încît s-au împlinit cele zise de proorocul Ieremia: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere, tînguire şi ţipet mult. Rahila plîngîndu-şi pe fiii săi şi nu putea să se mîngîie, căci nu mai erau.* Rama era o cetate mică, care se numea aşa fiindcă stătea la un loc înalt ce era în hotarele lui Veniamin. Rahila se socotea de unii Betleemul, pentru că Rahila, femeia patriarhului Iacov şi mama lui Veniamin, acolo era îngropată. Deci după mormîntul Rahilei, Betleemul îşi cîştigase numele de Rahila, şi cînd se omorau prunci în Rahila, adică în Betleem, atunci se auzea în cetatea Rama, pentru că nu era departe de Betleem şi se auzea glasul plîngerii şi al tînguirii, plîngînd maicile pentru omorîrea pruncilor lor, a căror plîngere o scriu doi sfinţi: Ioan Gură de Aur şi Damaschin.

Dintre aceştia, cel dintîi povesteşte astfel: "Acestea văzînd maicile, întrebau pe ucigaşi: "Pentru ce omorîţi pe pruncii noştri? Ce răutate au făcut împăratului sau vouă?" Şi nu era cine să le răspundă lor pentru ce se face această ucidere năprasnică şi nu era cine să le mîngîie acea plîngere. Iar ele strigau către ostaşi: "Miluiţi-ne pe noi, oamenilor, miluiţi-ne pe noi! Au doară nu aţi avut şi voi mame? Oare nu ştiţi dragostea mamei către fiu? Au nu aveţi femei? Nu vă ruşinaţi văzînd piepturile lor goale? Oare n-aţi fost şi voi iubiţi de

mamele voastre? Oare nu vă temeţi ca nu cumva să se întîmple şi fiilor voştri una ca aceasta? Miluiţi-ne pe noi oamenilor, nu ne lipsiţi de fiii noştri, ci mai întîi omorîţi-ne pe noi, pentru că nu putem răbda moartea fiilor noştri; pe noi să ne însuliţaţi dacă fiii noştri v-au făcut vreun rău, ca astfel şi noi împreună cu dînşii să primim moartea".

Acestea şi celelalte grăind din durerea inimii şi, de mînie ca nişte bete fiind, fără de sfială îşi rupeau hainele de pe ele, cu care se cuvenea să-şi acopere pieptul şi de multă jale îşi descopereau piepturile lor şi cu pietre se băteau peste trupurile lor, feţele şi le zgîrîiau, părul îşi rupeau, cerul îl chemau întru mărturie, strigînd către Dumnezeu: "Ce sălbăticie este aceasta de la împăratul, o! Stăpînul nostru, Doamne, care se împotriveşte făpturii Tale. Tu ai zidit, iar el omoară! Tu ne-ai dăruit nouă fii, iar el ne lipseşte pe noi de dînşii. Pentru ce am născut parte bărbătească, dacă cu amară moarte se omoară pruncii noştri?"

Iar Sfîntul Ioan Damaschin, aşa vorbeşte: "Stau lîngă pruncii cei ucişi mamele cele ce răbdaseră dureri întru naştere, avîndu-şi cosiţele capului despletite. Mîinile în văzduh ridicîndu-şi, părul smulgîndu-şi, capetele cu ţărînă presărîndu-şi, cerul punîndu-l înainte mărturie, cu lacrimi udîndu-se şi către Irod, care nu era de faţă, ziceau: "Ce este această poruncă nouă venită asupra noastră, o! împărate? Oare nu eşti şi tu tată al fiilor tăi? Oare nu ştii dragostea părinţilor către fii? Dar steaua te-a scîrbit pe tine? Apoi pentru ce nu arunci săgeţi la ceruri, ci usuci piepturile cele izvorîtoare de lapte? Oare magii ţi-au făcut rău ţie? Apoi pentru ce nu te scoli cu război asupra Persiei şi pe Betleem îl laşi fără de fii? Dacă S-a născut Împărat nou şi din cărţi ai primit mărturie despre Dînsul, apoi prinde pe îngerul Gavriil şi îl pune în temniţă". Pînă aici grăieşte Sfîntul Ioan despre tînguirea maicilor Betleemului.

După uciderea sfinţilor prunci, al căror număr era paisprezece mii, degrabă a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, chiar pe ucigaşul acela, pe împăratul Irod, pentru că a primit amar sfîrşit vieţii sale. Sfîntul Teofilact povesteşte astfel: "Cuprins fiind de lingoare de diaree, de umflătura picioarelor, de astuparea nărilor, de tremurare a tot trupul şi de alte boli ascunse, rău şi-a lepădat ticălosul său suflet". Se mai povesteşte şi aceasta, că nu i-a fost lui de ajuns uciderea de prunci din Betleem, ci şi dintre cetăţenii Ierusalimului, la sfîrşitul său, pe mulţi din oamenii cei mai de frunte şi mai cinstiţi i-a dat morţii: pe Ircan, arhiereul iudeilor l-a omorît, precum şi pe toţi mai marii preoţilor şi cărturarilor poporului, pe care îi întrebase mai înainte unde are să se nască Hristos. Ei îi spuseseră că în Betleemul Iudeii. Pe aceia, mai pe urmă, i-a tăiat cu sabia.

Aceasta s-a făcut prin judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, pentru că aceia toţi se sfătuiră împreună cu Irod să omoare pe pruncul Iisus. Deci, împreună cu Irod şi ei rău s-au sfîrşit, precum a zis îngerul către Iosif în Egipt: *Au murit cei ce căutau sufletul Pruncului*. Iată că nu numai singur Irod căuta să omoare Pruncul, ci şi toţi cei ce se sfătuiseră cu dînsul, mai marii preoţilor şi cărturarilor. Deci, nu numai singur Irod a murit, ci şi toţi cei ce căutau sufletul Pruncului, acela de la Dumnezeu fiind omorît, iar ei de Irod ucigîndu-se, căruia fiindu-i prieteni, de la el au primit ucidere.

Faptul că toţi aceia căutau să ucidă pe Hristos şi se uneau cu Irod la aceasta, arătat este aici: "Că pe dreptul acela, bătrînul Simeon, primitorul de Dumnezeu, după mărturia Sfîntului Epifanie, - pentru mărturisirea lui cea pentru Hristos, care a făcut-o în biserică înaintea poporului - după ce s-a sfîrşit, nu l-a învrednicit a fi pus în groapă, precum se cădea unui bărbat sfînt şi preaînţelept dascăl, prooroc mai înainte-văzător şi bătrîn mai cinstit decît toţi. Ba încă şi Sfîntului prooroc Zaharia i-a rînduit moarte pentru aceasta, căci pe Preacurata Fecioară, care intrase în biserică întru curăţie cu Pruncul, a dus-o în locul fecioarelor unde nu se cuvenea aceasta pentru femeile care aveau bărbat. De aceasta pomeneşte Grigore de Nisa, Chiril al Alexandrinul şi Andrei al Critului. Dacă au văzut aceea, cărturarii şi fariseii au început a cîrti, iar Zaharia a stat lor împotrivă, adeverindu-le că acea Maică şi după naştere este Fecioară curată. Dar ei, necrezînd, le spunea sfîntul că toată firea omenească împreună cu toată zidirea este slujitoare Ziditorului său. În mîinile Lui cele atotputernice stă precum va voi să rînduiască făptura Sa şi să facă ca Fecioara să nască, iar după naştere să rămînă tot Fecioară. Pentru aceea şi pe această maică n-a despărţit-o de locul fecioarelor, de vreme ce este tot fecioară. Atunci cărturarii cîrteau în inimile lor contra lui Zaharia, ca asupra unui călcător de lege şi cu zavistie se mîniau pentru aceste două pricini: pentru că a pus pe Maica cu Pruncul în locul fecioarelor şi pentru că da nişte mărturii ca acelea despre Prunc. Apoi n-a ascuns aceasta înaintea lui Irod, ci i-a spus lui mai pe urmă. În acea vreme, Iosif cu Maria fugiseră în Egipt şi îndată, fiind căutat Pruncul, nu s-a aflat şi de atunci s-a mîniat asupra proorocului Zaharia şi asupra lui Simeon. Deci lui Simeon, degrabă murind, nu i-a făcut îngropare cinstită; iar lui Zaharia i-a mijlocit mai pe urmă moarte de la Irod. Apoi, în vremea uciderii pruncilor Betleemului, însuşi arhiereul Zaharia - pentru că nu a dat pe fiul său Ioan spre ucidere - a fost ucis între biserică şi altar, cărturarii şi fariseii rînduindu-i aceasta, pentru mărturie ce dăduse despre Preacurata Fecioară şi despre ducerea ei în locul fecioarelor.

După aceea şi ei au dobîndit vrednică ucidere de la Irod, împăratul lor. Însă, deosebit, a mai tăiat Irod şaptezeci de bărbaţi preaînţelepţi, care formau soborul numit Sinedriu. Numai pe unul dintr-înşii l-a lăsat viu şi pe acela a poruncit să-l orbească. Erau în acea vreme în Ierusalim doi dascăli preaînţelepţi, preaslăviţi şi iubiţi tuturor: Iuda, ce se zicea al Avrifei şi Matei Garguloti. Pe aceştia, împreună cu alţi doi prieteni ai lor, i-a ars de vii. Mai înainte de aceasta, chiar asupra casei lor, s-a răsculat cumplit, căci a omorît pe fratele său Feror, pe sora sa Salomi, pe bărbatul ei, care era din seminţia lui David şi pe femeia sa Mariamna, care asemenea era din seminţia lui David, pe Antipatru, fiul său cel născut dintr-însa, pe doi fii: Aristobol şi Alexandru şi pe alţi mulţi nevinovaţi i-a dat morţii. La sfîrşit, cînd să-şi lepede ticălosul său suflet a poruncit ostaşilor săi celor mai credincioşi şi despre alţi bărbaţi cinstiţi ai iudeilor - din care nu puţini, erau în lanţuri - ca să-i omoare pe toţi, atunci cînd el îşi va da sufletul, pentru ca să nu se bucure iudeii de moartea sa, ci mai vîrtos să plîngă văzînd atîţia morţi ai lor; ceea ce s-a şi făcut. Aşa, cel rău, rău a pierit cu sunet şi pe mulţi i-a pierdut împreună cu dînsul. Acela, împreună cu cei ce au avut acelaşi gînd cu el, s-a sălăşuit în iad. Cu adevărat, a unor prunci ca aceştia este împărăţia cerului, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Marcel, egumenul Mănăstirii Neadormiţilor (29 decembrie)

Cuviosul Marcel era din cetatea Apamiei Siriei, din părinţi bogaţi şi de bun neam. Rămînînd orfan de părinţi din fragedă copilărie, nu s-a abătut la dezmierdări necuviincioase, nici nu a cheltuit părintească bogăţie în pofte trupeşti, precum au obicei tinerii, ci întîi s-a dus în Antiohia cea mare pentru învăţătura filosofiei. Dobîndind dascăl iscusit şi învăţat degrabă a deprins bine toată filosofia. Apoi, a poftit şi iubirea de înţelepciune cea duhovnicească şi de aceea voia să meargă la Efes, auzind că se află acolo mulţime de bărbaţi desăvîrşiţi în faptele cele bune. Ieşind din Antiohia, a împărţit săracilor mai întîi toată moştenirea sa ce o avea de la părinţi în Apamia. Apoi, trecînd cu vederea toate cele lumeşti, a ajuns la Efes. Acolo, petrecînd lîngă un iubitor de Dumnezeu, se povăţuia cu faptele bune de la robul lui Dumnezeu Promot, care se afla întru atîta desăvîrşire, încît prin uşile încuiate intra în bisericile Domnului, la rugăciunea cea de noapte.

Deci, de la acela şi de la ceilalţi bărbaţi sfinţi, care se aflau acolo, fericitul Marcel, uitîndu-se spre viaţa lor cea plină de fapte bune, aduna mult folos; ca şi din multe feluri de flori, împletindu-şi cunună, în fel de fel de fapte bune se învăţa, avînd acolo felurite chipuri ale vieţii celei cu plăcere de Dumnezeu. Vieţuind împreună în sărăcia cea de bunăvoie, îşi agonisise cele de trebuinţă trupului său din osteneala mîinilor sale, căci ştia să scrie frumos. Toată noaptea o petrecea la rugăciune, iar ziua la scrierea cărţilor, pentru care luînd preţul, numai cît îi trebuia cheltuia la nevoile sale, iar restul le împărţea săracilor. Astfel au fost începuturile vieţii lui, celei cu fapte bune.

Auzind despre ava Alexandru în Vizantia, că este preaînţelept cu cuvîntul şi mare cu lucrul, îndestulat spre mîntuirea multor suflete, Marcel, lăsînd Efesul, s-a sîrguit a merge către acela. Într-acea vreme fericitul Alexandru, împreună cu fraţii săi, petreceau lîngă biserica Sfîntului Mina. Apoi lîngă marginea Mării Negre a zidit o mănăstire preacinstită, în care cu adevărat a aşezat o rînduială nouă, însă mai frumoasă decît altele, ca astfel neîncetat, ziua şi noaptea, să se slăvească Dumnezeu prin cîntarea psalmilor; şi cîntau fraţii în biserică schimbîndu-se pe ceasuri.

Venind Marcel în Vizantia, s-a cunoscut cu unul din fraţii acelui locaş, cu numele Iacov. Acesta a adus pe Marcel la ava Alexandru şi l-a îmbrăcat în rînduiala monahicească, văzînd mai înainte într-însul darul lui Dumnezeu. Apoi a proorocit despre dînsul ceva dumnezeiesc, zicînd despre amîndoi, adică despre Iacov şi despre Marcel, astfel: "Andrei a urmat mai întîi lui Hristos, dar Ioan l-a ajuns pe el. Pe Iacov socotindu-l ca pe Andrei, iar pe Marcel ca pe Ioan, căci îi vedea pe amîndoi cu un duh arzînd de dragostea către Dumnezeu; deşi Iacov era ca Andrei, purtînd jugul lui Hristos, însă Marcel fiind ca Ioan, în multe daruri l-a covîrşit pe Iacov. Căci era cu adevărat la un chip cu Sfîntul Ioan, feciorelnicul şi cuvîntătorul de Dumnezeu, cu fecioria sa cea fără de prihană şi cu înţelepciunea cea de Dumnezeu insuflată.

Nevoindu-se în locaşul acela vreme îndelungată şi cîştigînd darul mai înaintei-vederi, a văzut mai dinainte moartea dascălului său, care era să fie degrabă, adică a lui ava Alexandru, spunînd că după moartea aceluia se va da lui cinstea începătoriei. Dar el fiind tînăr, nevoind să stăpînească pe cei mai bătrîni şi să-i aibă spre ocîrmuire - pentru că iubea mai vîrtos să fie ocîrmuit de alţii -, a ieşit pe ascuns din mănăstire şi înconjura laturile cele dimprejur, cercetînd pe sfinţii părinţi, care în multe chipuri se nevoiau şi primea de la fiecare deosebit folos. În acea vreme dumnezeiescul Alexandru s-a dus către Domnul şi a fost căutat Marcel de toţi fraţii, cu un gînd să-l pună pe Marcel în locul lui Alexandru, şi, negăsindu-l, se întristară.

Apoi pe un oarecare Ioan, bărbat bătrîn cu bună înţelegere, căruia şi acel fericit Iacov i-a dat loc pentru cinstea cărunteţei sale şi pentru buna înţelegere cea desăvîrşită, l-a pus egumen al locaşului. Despre acesta înştiinţîndu-se Sfîntul Marcel, îndată s-a întors în locaşul său şi s-au bucurat fraţii de întoarcerea sa. Iar lui ava Ioan îi era iubit, căci foarte mult îi era de trebuinţă şi de ajutor în locaşul său, ca mîna lui cea dreaptă. După cîtăva vreme ava Ioan, cu sfatul unui iubitor de Dumnezeu, a mutat mănăstirea la un loc mai fără de zgomot, care era în Bitinia, aproape de ţărmuri, ce se numea Irineos, care va să zică paşnic, căci cu adevărat acel loc era paşnic şi liniştit pentru petrecerea monahilor, fiind departe de tulburările şi gîlcevile poporului. Deci, s-a mutat cu mănăstirea şi acea lege frumoasă pe care o aşezase Cuviosul Alexandru. Adică, mărind pe Dumnezeu ziua şi noaptea, prin cîntări de psalmi în biserică, schimbîndu-se fraţii pe rînd la aceasta, pentru care pricină acea mănăstire şi pînă acum se cheamă a Neadormiţilor.

Acolo s-a încredinţat lui Marcel toată ocîrmuirea şi grija mănăstirească, ca unui credincios în toate şi iscusit întru toată slujba, căruia chiar şi începătoria degrabă era să i se încredinţeze. Despre acest lucru singur mai înainte vedea cu ochii cei mai înainte-văzători, însă şi altora le era descoperit de la Dumnezeu acel lucru. Căci egumenul unei mănăstiri, care era acolo aproape, cu numele Macedonie, nu acel Macedonie care era luptător contra Sfîntului Duh, ci altul - pentru că acela era din numărul celor lepădaţi, iar acesta unul din cuvioşi, bărbat mai înainte-văzător, acesta a proorocit fericitului Marcel, că are să fie nu numai păstor al oilor celor cuvîntătoare, ci şi numele lui va fi slăvit peste tot pămîntul, pentru mulţimea şi sfinţenia faptelor lui cele bune. Mulţi dintre elini, din romani şi din barbari, prin învăţătura lui, lăsînd rătăcirea părintească, s-au întors către Dumnezeu şi L-au preamărit.

Acestea auzindu-le, Cuviosul Marcel s-a întors în mănăstire. Dar mai înainte de a ajunge el acolo, aveau fraţii între dînşii o împotrivire şi o prigonire ca aceasta pentru dînsul. Adică, unii îl lăudau către egumen, zicînd că pentru smerenie a fugit cînd era să moară ava Alexandru, ca să nu-l facă pe dînsul egumen; iar alţii, care erau mai trîndavi, ziceau - neştiind fapta bună a lui Marcel - căci cunoscînd că era să aleagă egumen pe Ioan, a fugit ca să nu-i fie ruşine pe urmă. Acestea le ziceau fraţii ca nişte oameni, iar Hristos Însuşi Adevărul a pus în mintea egumenului şi a zis acestea ca să arate fapta bună a lui Marcel: "Nu este trebuinţă ca să vă prigoniţi în zadar, căci eu cunosc pe bărbatul acesta mult îmbunătăţit, precum vă veţi încredinţa dimineaţă".

În acea vreme mănăstirea era foarte săracă şi monahii erau prea iubitori de străini. De aceea au făcut o moară şi au cumpărat un asin bătrîn, ca, slujind la moară, să facă pîine pentru străini. Egumenul, chemînd pe Marcel, i-a zis: "Ştiindu-te sîrguitor, îţi dau grija asinului şi aceasta să nu crezi că e o slujbă uşoară, căci este de nevoie şi trebuincioasă, şi orice slujbă vei face asinului, va fi de folos nouă tuturor. Dacă dobitocul se va trece cu vederea şi noi şi străinii ne vom lipsi de pîine". Aceasta, a socotit oarecare din monahi, s-a făcut ca Marcel să se arate ocărîtor; dar minunatul Ioan, ştiind ceea ce are să fie, i-a poruncit astfel. Pentru aceea cuviosul nu numai că a primit slujba, ci cu dragoste şi cu osîrdie a dat şi în scris ca să fie îndatorat la slujba asinului cît va trăi de-a pururea pomenitul.

Aşa slujea asinului totdeauna cu atîta sîrguinţă şi îngrijire, încît se minunau toţi şi se spăimîntau de smerenia lui cea înaltă. Apoi a fost rugat de fraţi să înceteze de a mai paşte pe cei necuvîntători, vrednic fiind a se face păstor celor cuvîntători. Nu după multă vreme ava Ioan ducîndu-se către Domnul, fericitul Marcel a fost pus egumen al Mănăstirii Neadormiţilor şi era foarte milostiv către cei săraci, hrănind în toate zilele mulţime de flămînzi. Dumnezeu ajuta scopului lui bun, căci precum a înmulţit odinioară cele cinci pîini şi doi peşti, dînd hrană la cinci mii de oameni, aşa şi în locaşul lui Marcel bucatele cele puţine le înmulţea prin minune nevăzută, încît ajungea nu numai fraţilor hrana, ci şi mulţimii săracilor şi străinilor, spre ospăţul cel de toate zilele, precum mai pe urmă vom arăta.

Înmulţindu-se turma cea cuvîntătoare şi în toate zilele adăugîndu-se numărul fraţilor, era de trebuinţă păstorului să mai lărgească ograda, să facă locaş de rugăciune mai mare, ca să fie mai multă hrană, precum şi altele care se cuvin vieţii omeneşti, pentru atîţia bărbaţi duhovniceşti, care se adunaseră la dînsul - care era ca o oglindă a faptelor cele bune. El atunci toate le-a cheltuit spre hrana săracilor, iar Dumnezeu, spre Care îşi pusese nădejdea, nelăsînd pe cei ce-I slujesc Lui, a rînduit cele de trebuinţă lor în acest chip.

Un tînăr oarecare, cu numele Faretie, fiu al unui mare boier din Roma, foarte bogat, iubind viaţa după Dumnezeu, a pus gînd să se facă monah, ca să dobîndească desfătarea cea veşnică. Defăimînd slava cea deşartă şi toată odihna trupească, a luat pe slugile şi bogăţia sa şi a venit la Cuviosul Marcel, cerînd să se facă monah, apoi a dăruit mănăstirii toate bogăţiile sale. Cuviosul, cunoscînd ca un prooroc că nu numai boierul, ci şi slugile lui vor să sporească în fapte bune, l-a îmbrăcat în chip monahicesc, împreună cu slugile lui. Cu acea avere mai întîi a zidit o biserică nouă din piatră, foarte frumoasă şi foarte mare, apoi a înnoit toată ograda mănăstirii şi mulţime de chilii vechi. Încă şi o bolniţă răsfăţată s-a zidit, asemenea şi case de străini; şi s-au săvîrşit bine toate zidirile ce se cuveneau. Apoi s-a agonisit hrană şi îmbrăcăminte şi altele de trebuinţă mănăstirii din averea aceea. Astfel, Dumnezeu, purtătorul de grijă a toate, celor ce căutau mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui acestea toate le-a adăugat.

Pretutindeni străbătea vestea despre Cuviosul Marcel şi despre orînduiala mănăstirii Neadormite, încît mulţi rîvneau orînduiala aceea, luînd povăţuitori de la dînsul. Precum

ieşeau rîurile din Edem aşa pornea din locaşul lui Marcel, prin toate mănăstirile şi toate cetăţile, orînduiala şi obiceiurile cele monahiceşti, precum şi cîntarea Bisericii cea neîncetată. Puteai vedea în fiecare mănăstire egumen din locaşul lui Marcel şi toată orînduiala din mănăstirea Neadormiţilor; încît tuturor mănăstirilor care se aflau în părţile acelea, Sfîntul Marcel le era începător de rînduială, arhimandrit, dătător de lege şi îndreptător. Mulţi, după proorocirea lui Macedonie mai înainte-văzătorul, se aduceau către Dumnezeu din rătăcirea elinească, prin ducerea de mînă a lui Marcel. Apoi, cetele îngerilor celor pămînteşti cei ce ziua şi noaptea cîntă lui Dumnezeu se înmulţeau. Însă acum este vremea a spune şi despre unele din minunile lui Marcel.

Trei episcopi fiind robiţi de barbari, apoi izbăvindu-se din robie, se întorceau întru ale lor. Dar, de vreme ce le era calea pe lîngă locaşul lui Marcel, s-au abătut la cuviosul. Iar el, primindu-i cu dragoste şi odihnindu-i, cînd au vrut să plece a vrut să le dea ceva de cheltuială pe cale, pentru că erau foarte săraci. Chemînd pe economul cu numele de Iulian, l-a întrebat cîţi bani are în cămară? Iar el a zis: "Zece arginţi". Deci a poruncit cuviosul să-i dea toţi acelor episcopi săraci. Dar el le-a dat numai cîte unul, iar pe ceilalţi i-a oprit pentru trebuinţele mănăstirii. Sfîntul, văzînd mai înainte cu duhul, a chemat pe econom şi i-a poruncit să dea şi ceilalţi arginţi episcopilor. Mergînd economul le-a mai dat încă cîte doi şi a făcut nouă, iar pe al zecelea l-a oprit, pentru săracii care veneau în toate zilele.

După aceasta un om oarecare, iubitor de Dumnezeu, a venit la cuviosul şi i-a dat lui, spre cheltuiala mănăstirii, nouăzeci de talanţi de aur. Chemînd Cuviosul Marcel pe Iulian economul, se mînia asupra lui, mustrîndu-i sgîrcenia şi a zis: "Iată, vrea Dumnezeu, prin mîna acestui om drept-credincios, să ne trimită o sută de talanţi de aur. Dar, de vreme ce tu neascultînd porunca mea, ai oprit un argint, pentru aceea Chivernisitorul cel de obşte al tuturor, Care vrea să ne răsplătească nouă însutit, ne-a lipsit de cei zece talanţi". Iar economul, ruşinîndu-se, a căzut la picioarele lui şi îşi ceru iertare. Acest Iulian mai tîrziu a fost mitropolit al Efesului şi a avut viaţa plăcută lui Dumnezeu.

Cuviosul avea şi darul tămăduirilor. Pe Elpidie monahul, care avea o rană cumplită în gură, numai cu o singură atingere l-a vindecat. Pe Ştefan monahul, care avea mare încuiere a stomacului, încît nici un fel de doctorie nu-l putea ajuta, prin atingerea sa, pipăindu-i pîntecele şi spatele, l-a vindecat. Economul Iulian, cel mai sus pomenit, îmbolnăvindu-se şi fiind aproape de moarte, îndoită tămăduire i-a dat, adică trupească şi sufletească, învăţîndu-l mai întîi, precum se cădea, să nu fie neascultător la cele poruncite, nici să nădăjduiască spre adunarea cea vremelnică, ci să aibă nădejde în Dumnezeu, Care pentru toţi deopotrivă se îngrijeşte; şi aşa îndreptînd sufletul lui, i-a ridicat din patul durerii şi trupul. Dar ne stă înainte ca să povestim încă un lucru şi mai minunat.

Un evreu oarecare din adunarea samarinenilor, avînd pe trupul său dureri de răni nevindecate, după ce a slăbit, deznădăjduindu-se a se mai vindeca cu tot meşteşugul doctoricesc, a alergat la nădejdea cea de pe urmă, adică la acest grabnic şi fără plată

doctor, Cuviosul Marcel. Deci, l-a întrebat Cuviosul despre credinţă şi, după ce a cunoscut credinţa lui cea rătăcită, a zis: "Cu neputinţă este a dobîndi tămăduire, de nu se va lepăda mai întîi de păgînătatea sa şi să primească credinţa cea creştinească". Atunci samarineanul a făgăduit că de va dobîndi tămăduire, îndată se va face creştin. Fiind rugat bătrînul, a vindecat pe bolnav cu rugăciunea şi îndată cel tămăduit s-a adăugat către creştineasca mărturisire. Dar netrecînd patru zile, iudeul acela s-a întors iarăşi la păgînătatea sa, precum se zice: "Cîinele s-a întors iarăşi la urma sa". Dar i s-a întors şi boala cea dintîi, că precum tămăduirea a urmat credinţei, aşa şi depărtării lui de credinţă, a urmat boala cea dintîi. Apoi a fost nevoie, chiar şi nevrînd, să vină iarăşi la Sfîntul Marcel şi să se lepede de păgînătate, spre a primi dreapta credinţă. Şi plecînd spre milă pe părintele cel fără de răutate, a dobîndit iarăşi tămăduire.

După cîteva zile s-a dus ca porcul în tina noroiului său şi l-a ajuns mai cumplită rană. Deci, ce face ticălosul? Aleargă iarăşi fără de ruşine la cuvios şi aceasta s-a făcut de multe ori. Mai pe urmă cuviosul a zis: "Vezi, omule, că nu pe mine, ci pe Hristos amăgeşti. Căci nu eu, ci Hristos te tămăduieşte şi nu poţi, înaintea ochilor Lui cei atoatevăzători, a tăinui necurăţia inimii tale, cu buzele cinstindu-L şi cu inima stînd departe; cu cuvîntul mărturisindu-L, iar cu lucrul întorcîndu-te la credinţa ta cea veche. Deci lepădă toată înşelăciunea şi vicleşugul, întoarce-te din toată inima la Hristos, nu numai cu trupul, ci şi cu sufletul şi îndată te vei tămădui. Iar ticălosul şi nebunul evreu a răspuns sfîntului: "Orice mi s-ar întîmpla voi răbda şi credinţa mea părintească niciodată nu o voi lăsa!"

Cuviosul, auzind aceasta, s-a dus de la dînsul tăcînd. Deci, iudeul, ducîndu-se puţin de la locaşul sfîntului, îndată s-a îmbolnăvit greu în cale şi a doua zi a murit cu trupul şi cu sufletul. Înştiinţîndu-se despre aceasta fericitul părinte, a plîns cu amar şi a zis: *Să nu ispiteşti pe Domnul Dumnezeul tău*.

Dar să facem povestire, iarăşi, despre tămăduirea altor credincioşi.

Un bărbat oarecare, cu numele de Chir, care mai pe urmă s-a făcut minunat în viaţa monahicească şi multora spre pildă, mai înainte de călugărirea sa, fiind tare cu trupul şi la luptă foarte lesnicios, deodată, prin voia lui Dumnezeu, a fost lovit de diavol ca Iov, cu răni de la picioare pînă la cap şi se vătămase la dînsul nu numai pielea, dar şi carnea şi vinele, încît numai oasele goale se vedeau. Ce fel de boală avea omul acela nu era cu putinţă a spune şi cu neputinţă a se tămădui, cu nici un fel de doctorii omeneşti, fără numai cu cele dumnezeieşti, al căror dătător era Sfîntul Marcel.

Deci, cînd a căutat cel bolnav tămăduirea cu lacrimi, îndată, fericitul, ridicîndu-şi mîinile cele cuvioase către Dumnezeu, a făcut, după obicei, rugăciune cu sîrguinţă pentru cel bolnav. Apoi, atingîndu-se cu mîna de răni, a zis: "O! bărbat bun, nu se cuvine ţie a fi biruit de aceste dureri, nici se cade celui ce se luptă cu vrăjmaşii cei nevăzuţi a avea purtare de grijă pentru trup. Nădăjduieşte că, dacă vei pune scăparea ta spre Cel Preaînalt, va fugi această rană de la locaşul trupului tău". Zicînd acestea sfîntul, îndată l-a lăsat durerea şi s-a făcut precum se scrie în proorocia lui Iezechil: creştea carnea trupului

său în vederea tuturor, oasele se acopereau, rănile se umpleau cu carne, vinele se îndreptau, încheieturile se întăreau şi pielea se întindea. Şi s-a făcut Chir sănătos, mai presus de nădejde. Nişte vindecări ca acestea cu minuni, împărţea plăcutul lui Dumnezeu, cu darul cel dat lui de la Dumnezeu, nu numai acelora de care se atingea cu mîinile sale, dar şi acelora care erau departe.

O femeie a unui diacon mirean, cu numele Evghenie, apropiindu-se timpul să nască, nu putea şi nu-i era de folos, nici un ajutor, nici de la doctor, nici de la moaşele care-i slujeau la naştere. Deznădăjduindu-se cu toţii, femeia era gata să moară, că nu vorbea şi nici nu simţea nimic. Atunci bărbatul său, Evghenie, alergînd la Cuviosul şi udînd cu lacrimi cinstitele lui picioare, cerea ajutor de la sfintele lui rugăciuni. Apoi, rugîndu-se Cuviosul şi binecuvîntînd o pîine, a dat-o diaconului, ca degrabă să o pună pe pieptul bolnavei. Aceasta făcîndu-se, îndată femeia a născut pruncul şi a scăpat de dureri. Venindu-şi în simţire, întreba: "Unde este părintele acela care a dezlegat durerea mea? Unde este cel ce m-a întors de la porţile morţii?" Întrebînd-o cînd şi ce fel avea faţa acela de care vorbeşte, a spus chipul şi asemănarea cuviosului cel ce i s-a arătat şi toţi au cunoscut că este Cuviosul Marcel, care s-a arătat ei şi a izbăvit-o de moarte. Atît era de îmbunătăţit acest fericit părinte şi viaţa lui asemenea cu a îngerilor, încît şi sfinţii îngeri vieţuiau împreună cu dînsul, pentru curăţenia şi sfinţenia lui.

Serghie, egumenul mănăstirii care era lîngă rîul Eufrat, auzind despre Cuviosul, a venit să-l vadă şi fără seamăn a văzut singur mai multe decît cele ce i se spusese despre dînsul. Odată, stînd la rugăciune, Serghie a văzut că în vremea cînd făcea Cuviosul Marcel plecarea genunchilor, doi îngeri luminaţi sprijinind pe sfîntul de amîndouă părţile, îl ridicau de la pămînt şi faţa lui în rugăciune strălucea ca fulgerul. Serghie, văzînd aceasta, tremura de frică şi de spaimă, încît abia i-a rămas duhul într-însul. Dar şi altor părinţi mari le descoperea Dumnezeu cele despre plăcutul său Marcel. Elisei, egumenul mănăstirii care era în Edesa, dorind să vadă pe sfînt şi să se înştiinţeze despre viaţa lui, s-a rugat pentru acesta lui Dumnezeu şi i-a arătat Domnul în vedenie pe Marcel, în acelaşi chip precum era cu faţa şi cu chipul. Apoi şi înălţimea bunătăţilor lui i-a descoperit-o, despre care a spus mai pe urmă Elisei lui Petru, ucenicul sfîntului, care se întîmplase a fi la dînsul.

Un diacon oarecare al Sfîntului Marcel, cu numele de Petru, într-o zi stătea aproape de el şi a venit un episcop sărac, care cerea milostenie, iar cuviosul a zis diaconului său: "Împrumută-mă cu doi galbeni ca să dau săracului acestuia". Petru însă se îndoia să-i dea banii. Deci i-a zis sfîntul: "Ce folos îţi este ţie să-i păstrezi? Căci după două zile vei muri şi vei lăsa lucrurile tale pustii". Şi era joi ziua aceea, iar Duminică, mai înainte de a se face ziuă, Petru a murit şi au rămas lucrurile sale mănăstirii.

Era o cetate lîngă Marea Neagră care se numea Pombiupoli. Într-însa era un egumen al unei mănăstiri cu numele Gavdiol, om atît de îmbunătăţit, încît şi pe draci îi gonea. La acesta a venit un oarecare frate din mănăstirea lui Marcel, cu numele Talasie şi, şezînd ei, au rugat cîţiva fraţi pe egumenul acela, să primească nişte monahi care fugiseră din acea mănăstire şi iarăşi se întorseseră. Egumenul nu voia, zicînd că nu este cu cuviinţă să fugă

din ascultare şi iarăşi să se întoarcă. Deci, ca să facă să-i primească, Talasie i-a zis: "Şi din mănăstirea lui Marcel mulţi s-au dus şi iarăşi i-a primit sfîntul după ce s-au întors". Iar Gavdiol i-a zis: "Să nu mă potriveşti nicidecum cu Marcel, că Stăpînul meu Hristos mi-a descoperit că precum Moisi avea de la Dumnezeu duhul blîndeţii, aşa şi Marcel este preablînd". Cu adevărat, cuviosul avea pe lîngă darul blîndeţii şi darul proorociei, căci ceea ce proorocea, se şi împlinea şi pe cele de departe le vedea, ca şi cum ar fi fost de faţă.

Odată, ucenicii lui plutind pe Marea Neagră pentru oarecare trebuinţe mănăstireşti şi fiind învăluire şi vifor mare, încît erau gata să moară, li s-a arătat cuviosul şi i-a ajutat, povăţuindu-i fără primejdie către liman. Ajungînd ei în cetatea Anchiria, unul dintr-înşii, cu numele Pavel, s-a îmbolnăvit foarte şi ceilalţi voiau să-l lase acolo; iar el oftînd din inimă cu plîngere, a strigat: "Unde sînt rugăciunile tale, o! părinte Marcel, că tu m-ai încredinţat lui Dumnezeu şi iată, acum pier şi ce este mai amar, mor afară de turma ta şi departe de fraţii mei". Zicînd acestea bolnavul cu lacrimi în ochi, iar cuviosul fiind în mănăstire şi auzind plîngerea şi mîhnirea lui, a spus lui Chesarie, ucenicul său, că "unul din fraţii noştri trimişi la slujbă este în mîhnire şi în boală". Sculîndu-se, s-a rugat pentru dînsul şi îndată s-a făcut Pavel sănătos. Apoi a însemnat Chesarie vremea şi după ce s-au întors fraţii, s-a aflat că în acel ceas s-a însănătoşit Pavel în Anchira, cînd a văzut mai înainte părintele boala lui şi s-a făcut rugăciune pentru dînsul.

Dumnezeu pedepsea odată pămîntul cu o foamete mare şi a venit la cuviosul chelarul hambarului mănăstirii, cu numele Malh, spunîndu-i că se sfîrşeşte grîul şi abia poate să fie pîine pentru zece zile. Sfîntul a zis: "Tu să te duci, fiule, să-ţi faci ascultarea ta şi să nu te îngrijeşti de nimic". Malh, socotind că ava nădăjduia să-i vie pîine de undeva, dădea după obicei ceea ce era în hambar nu numai la trebuinţa fraţilor, ci şi a săracilor. Trecînd şapte zile şi rămînînd foarte puţin grîu în hambar, Malh a venit iarăşi la sfînt, spunîndu-i despre isprăvirea grîului. Ava, ca şi mai întîi, l-a trimis la lucrul său, poruncindu-i să nu se îngrijească de aceasta.

După două zile, nemairămînînd nimic în hambar, Malh a venit la ava tulburat. Iar cuviosul, sculîndu-se, s-a dus la hambar şi a poruncit lui Malh să-i deschidă. Acesta adeverea cu jurămînt că n-a rămas nici un bob şi nu are pentru ce să deschidă, dar l-a deschis şi iată a văzut hambarul plin cu tot felul de pîine şi s-a spăimîntat, iar cuviosul defăima necredinţa lui. Din vremea aceea, n-a mai scăzut hambarul, pînă ce a trecut foametea, căci cît cheltuia chelarul într-o zi, pe atît se adăuga în cealaltă. Aşa a hrănit cuviosul în vreme de foamete nu numai pe fraţi, dar şi mulţime de săraci, de străini şi de nevoiaşi. Toate acestea sînt lucruri minunate ale Domnului, săvîrşite prin plăcutul Său, Marcel. Şi această minune s-a auzit în toată cetatea împărătească şi toţi boierii au aflat despre dînsa. Dar urmează şi altele şi mai minunate.

Un oarecare monah Pavel, nu acel de care s-a vorbit mai sus, ci altul din altă mănăstire, îmbolnăvindu-se de moarte a trimis la sfînt, rugîndu-l să vină la dînsul. Ajungînd trimisul la mănăstirea lui Marcel, l-a găsit îndeletnicindu-se cu episcopul Calcedonului, vorbind

despre dogmele bisericeşti şi nu era cu putinţă sfîntului a alerga la acel bolnav îndată, pînă ce nu va sfîrşi vorbirea cu episcopul pentru lucrurile bisericeşti.

În acea vreme bolnavul a murit. După aceasta cuviosul s-a dus şi a găsit săvîrşite toate cele de îngropare. Dar părintele, fiind tare în credinţă şi ridicînd ochii cei trupeşti şi sufleteşti către cer şi rugîndu-se cu credinţă şi multă sîrguinţă către Dumnezeu, după cum îi era obiceiul, în cămara cea de taină a inimii sale, a pus mîna pe cel mort; iar unii din cei ce stau acolo, rîdeau zicînd în cugetele lor: "Acest bătrîn nu crede că cel ce zace este mort şi încearcă cu mîinile". Dar sfîntul, atingîndu-se de cel mort, acesta îndată a înviat şi, ridicîndu-se, a început să vorbească. Atunci toţi s-au spăimîntat şi s-au cutremurat de acea înfricoşată minune a sfîntului. Iar cuviosul poruncea tuturor să nu spună nimănui acea minune; dar nu se puteau tăinui măririle lui Dumnezeu şi atîtea daruri ale Lui, pe care le avea cuviosul.

Dar ce vom zice despre puterea şi stăpînirea acestui mare părinte pe care o avea asupra diavolilor? Căci aceştia, ca nişte praf ce se spulberă de un vînt mare, aşa se izgoneau din oameni prin rugăciunea lui. Odată, s-au adus la dînsul patru îndrăciţi, pe care muncindu-i dracii cumplit, strigau către sfînt: "Porunceşte-ne să ieşim de vreme ce ai stăpînire peste noi". Sfîntul tăcea şi nici cu ochii nu căuta asupra lor, numai se ruga lui Dumnezeu în sine, zicînd: "Miluieşte, Doamne, zidirea Ta". Căci vedea vicleşugul vrăjmaşului care cu acele cuvinte voia să-l arunce în înălţarea minţii. Astfel, tăcînd sfîntul, au ieşit dracii biruiţi de smerenia lui. Dar cine va spune în amănunţime faptele minunate ale cuviosului părintelui nostru? Cine va număra darul lui Dumnezeu care era într-însul? Cine va spune credinţa lui cea mare şi neîndoită, cu care putea să facă acele mari lucruri? Vremea nu ajunge a povesti.

Dintre cele fără de număr spre folosul nostru şi pentru preamărirea lui Dumnezeu, cel minunat între sfinţii Săi, sînt şi acestea: Odată se aprinse în Bizanţ un foc mare, trimis de mînia lui Dumnezeu, încît ardea cetatea în flăcări, fiind pedepsită pentru păcate şi nu era cu putinţă nicidecum a se stinge văpaia, care ardea toate şi le îngropa în cenuşă. Nu era nici o nădejde ca să poată scăpa vreo casă de ardere, pentru că focul cuprinsese toată cetatea împrejur. Înştiinţîndu-se despre aceasta, Cuviosul Marcel a stat la rugăciune, ridicîndu-şi mîinile sus şi vărsînd lacrimi, îndată s-a potolit focul şi n-a mai înaintat şi s-a salvat jumătate din cetate, pentru că toată puterea focului s-a stins ca de nişte ploi mari prin lacrimile cuviosului.

Un boier mare, Ardavurie, fecior al lui Aspar, cumplit cu obiceiul, iar cu credinţa arian, s-a mîniat asupra unui om de sub stăpînirea sa, cu numele de Ioan, şi a vrut să-l omoare. Iar el, neavînd unde să se ascundă, a fugit în locaşul Sfîntului Marcel.

Ardavurie a trimis slugi după el ca să-l ia de acolo, dar cuviosul nu l-a dat. Iarăşi a trimis boierul cu rugăminţi şi îngroziri să-l ia de acolo şi l-a ameninţat pe sfînt, ca să-i dea pe Ioan, iar Cuviosul i-a trimis înapoi şi pe aceia. Mîniindu-se boierul a trimis ostaşi mulţi ca să scoată cu sila din mănăstire pe Ioan, iar pe cei ce s-ar împotrivi să-i omoare cu sabia.

Cînd au înconjurat ostaşii mănăstirea cu săbiile şi voiau să strice ograda, venind fraţii la sfînt, îl rugară cu lacrimi să-l dea pe Ioan ostaşilor ca nu cumva pentru dînsul - ziceau ei - să pierim şi noi cei fără de vină. Cuviosul neascultînd pe fraţi, că era milostiv, nu a vrut să dea pe cel nevinovat în mîinile ucigaşilor. Apoi, luînd arma duhovnicească, adică puterea Sfintei Cruci, cu care îngrădindu-se a ieşit împotriva ostaşilor şi îndată a căzut mare frică peste ei, cînd au văzut Crucea cu raze stălucind ca un soare, iar împrejurul lui, mare văpaie de foc, fulgerînd şi tunînd, încît aruncînd armele s-au înspăimîntat şi au fugit. Auzind acestea, boierul s-a înspăimîntat şi, îmblînzindu-şi mînia, l-a iertat pe Ioan.

De vreme ce s-a pomenit aici de Ardavurie şi de Aspar, tatăl său, este cu cuviinţă a spune sfîrşitul lor, care s-a descoperit cuviosului. Aspar era cu puterea cel mai întîi după împărat, sub a cărui mînă era toată oastea şi avea doi fii, pe Ardavurie şi pe altul mai tînăr, cu numele Patrichie; şi era potrivnic împăratului în multe lucruri. Apoi cu toată casa sa îi era pe ascuns vrăjmaş împăratului şi era foarte rău pentru toată Biserica lui Hristos, pentru că, ajutînd arienilor, făcea mult rău drept-credincioşilor. Iar binecredinciosul şi de Hristos iubitorul împărat Leon, care se numea cel Mare, fiind blînd şi temător de Dumnezeu, a răbdat pînă la o vreme, pe de o parte din neräutate, iar pe de alta pentru că toată puterea oştii greceşti era în mîna lui Aspar şi aproape toţi erau arieni. Casa acelui rău credincios, fiind gata a se risipi cu cădere de moarte şi a pieri, Cuviosul Marcel a avut un vis: "Un leu se lupta cu un balaur fiind fără măsură de mari, balaurul bătea pe leu cu coada şi-l biruia, iar leul umbla împrejurul balaurului în deşert, neputînd să-i facă nici un rău. Apoi, ostenindu-se amîndoi, s-au odihnit. După puţină odihnă leul căpătînd putere, deodată, ca dintr-un somn deşteptîndu-se, s-a repezit asupra balaurului cu mare mînie şi, trîntindu-l la pămînt, l-a biruit".

Văzînd aceasta în vis părintele Marcel, a proorocit că Aspar cu toată casa lui va fi pierdut de împărat, căci leul pe care-l văzuse închipuia pe împăratul Leon, iar balaurul cel mare pe Aspar, care cu adevărat ca un balaur muşca şi vătăma credinţa cea dreaptă.

Vedenia şi proorocia sfîntului au luat degrabă sfîrşit, căci: binecredinciosul împărat Leon, vrînd cu bunătatea şi milostivirea sa să împace casa lui Aspar şi din vrăjmaş să-l facă prieten, ba încă sîrguindu-se a-l aduce la sfînta credinţă, a logodit pe fiica sa, Ariadna, cu feciorul lui Aspar, cel mai tînăr, Patrichie, şi voia să-l facă după sine împărat, pentru că el nu avea fecior. Deci gîndea ca pe ginerele său să-l înalţe la împărăţie, dar s-a făcut mare gîlceavă în poporul cel credincios, pentru că se temeau toţi, ca pînă la sfîrşit să fie chinuită Biserica lui Hristos prin vrăjmăşia şi răutatea arienească, căci ginerele împăratului era arian.

Adunîndu-se toţi credincioşii cu episcopii şi cu preoţii, luînd cu ei şi pe bătrînul Marcel, au mers la împărat şi au zis: "Să nu facă aceasta, adică să nu ridice la moştenirea împărătească pe cel rău-credincios, ci mai întîi ginerele împăratului să se lepede de credinţa cea arienească, iar de nu va voi, apoi să nu primească cinstea împărătească". Împăratul Leon potolind poporul, făgăduia că va aduce pe ginerele său către dreapta-

credinţă. Ginerele său, deşi cu vicleşug venise la credinţă, totuşi gîlceava în popor nu înceta.

În acea vreme s-a descoperit răutatea şi vicleşugul lui Aspar, că nu numai coroana împărătească căuta, ci capul împăratului, voind să-l omoare. Deci s-a ridicat tot poporul împotriva casei lui Aspar, nerăbdînd un vicleşug ca acela şi voia să-l piardă cu totul. Iar el, temîndu-se, a fugit cu fiii săi în Calcedon şi s-au închis în biserica Sfintei Muceniţe Eufimia, avînd cu sine mulţime de ostaşi, care au stat împrejurul bisericii, păzind viaţa lui. Dar a fost scos de acolo cu cuvinte împărăteşti de pace şi chemat în cetatea împărătească. Apoi, după puţină vreme, după sfatul împărătesc, Aspar împreună cu fiul său Ardavudie au fost omorîţi de Zenon. Patrichie, ginerele împăratului, a fost trimis în surghiun, iar Ariadna, fiica împăratului, a fost luată de Zenon, care mai pe urmă a luat împărăţia grecească după Leon. Astfel neamul cel de balaur, casa lui Aspar zic, a pierit cu sunet, fiind biruit de leu, după proorocia sfîntului. Dar noi iarăşi să ne întoarcem la Sfîntul Marcel.

Cînd mergea poporul la împăratul Leon, cu episcopii şi preoţii, avînd cu dînşii pe acest părinte ca pe un înţelept şi prea- ales povăţuitor, mulţi din cei vrednici, au văzut pe îngerul lui Dumnezeu în chip de tînăr preafrumos, în haine albe şi încins cu brîu de aur, mergînd împreună cu Sfîntul Marcel şi sprijinindu-l de mîna lui. Astfel l-au văzut toată vremea, cînd mergea acolo cu poporul şi iarăşi cînd se întorcea de acolo pînă la uşa chiliuţei sale, unde s-a făcut nevăzut. De aici arătat este, că era iubit de Dumnezeu acest fericit părinte, căci pe îngerii Săi îi trimitea spre slujbă ca să-l ducă în cale şi să-l păzească. Astfel se împlineau asupra lui cele zise: *Va porunci pentru Tine îngerilor Săi, ca să Te păzească în toate căile Tale, pe mîini Te vor lua, ca nu cumva să se împiedice de piatră piciorul Tău.*

Acum este vremea să spunem şi sfîrşitul Cuviosului. Şaizeci de ani săvîrşind cuviosul în nevoinţele monahiceşti, s-a apropiat de fericitul său sfîrşit, petrecînd toate zilele vieţii sale cu plăcere de Dumnezeu. Şi s-a asemănat proorocilor, prin mai înainte-vedere; patriarhilor, prin credinţă şi nădejde neîndoită spre Dumnezeu, şi mucenicilor prin omorîrea trupului, cea din toate zilele. Apoi s-a asemănat lui Moise întru vedere de Dumnezeu şi în dar, precum s-a zis mai sus, fiind deopotrivă lui David în blîndeţe, lui Petre Apostolul în rîvnă, lui Ioan întru feciorie şi în ştiinţă şi tuturor Apostolilor în darul tămăduirilor; căci era izvor tuturor tămăduirilor şi rîu al facerilor de bine cele cu minune.

Zăcînd pe patul durerii, plîngea mulţimea fraţilor, înconjurîndu-l, între care era unul cu numele Luchian, de neam boieresc, care trecînd cu vederea toate cele lumeşti, venise la viaţa monahicească, sporind în faptele cele bune mai mult decît alţii. Acela, plîngînd, ruga pe sfînt ca să nu-l lase singur fără de cîrmă în marea acestei vieţi, spre a se pierde în valurile ispitei, ci să-l ia şi pe el. Iar cuviosul, căutînd spre dînsul, a zis: "Îndrăzneşte, fiule, pentru că, după ducerea mea, degrabă vei veni după mine". Şi s-au adunat de prin mănăstirile cele din jur egumenii şi fraţii, precum şi arhiereii şi boieri din Constantinopol ca să-l cerceteze şi să-i dea sărutarea cea mai de pe urmă. El, dînd fiecăruia învăţătura ce

se cădea şi multe vorbind spre folosul sufletului şi pentru viaţa cea veşnică, s-a rugat ca să se depărteze de la dînsul, zicînd că vrea să doarmă puţin. Depărtîndu-se toţi, a adormit cu somnul cel fericit şi cu odihna cea veşnică, dîndu-şi sufletul său în mîinile lui Dumnezeu şi l-au pus cu cinste în biserica pe care el însuşi a zidit-o.

Fericitul Luchian plîngînd deasupra gropii lui, în a cincea zi i s-a arătat cuviosul în vedenie, zicînd: "Pentru ce te mîhneşti? Nu crezi că am rugat pentru tine pe Dumnezeu, ca şi tu fără de zăbavă să fii împreună cu mine?". După acea vedenie, a treia zi s-a odihnit întru Domnul şi Luchian, mai trăind după părintele şi învăţătorul său opt zile. Astfel, Cuviosul Marcel şi după moartea sa a împlinit proorocia sa, degrabă luînd după sine, precum a făgăduit, pe iubitul ucenic Luchian şi împreună cu sfinţii cu care s-a asemănat, s-a dus înaintea Stăpînului Său cel mai sfînt decît toţi sfinţii, în veselie şi în bucurie veşnică, Căruia şi noi ne închinăm, ca să ne învrednicim prin rugăciunile sfîntului şi cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Viaţa Cuvioşilor Părinţilor noştri Marcu de la peşteră şi Teofil Plîngătorul (29 decembrie)

Lui Iezechil, proorocul, mai întîi, iar mai pe urmă celui de la pieptul lui Hristos, adică Sfîntului Ioan, s-a arătat în chipuri îngereşti o fiinţă, între celelalte, avînd asemănarea de leu. Potrivit este semnul acesta tainic la Sfîntul Marcu din Pecersca, căci precum leul deşteaptă puii prin glasul său, astfel şi glasului acestui cuvios i-a dat Dumnezeu o putere ca aceasta, încît şi fraţii cei morţi se deşteptau şi-l auzeau. Pe lîngă aceasta e drept a se socoti cuviosul acesta în ceata îngerească, căci chipul îngeresc, în rînduiala monahicească purtîndu-l cu vrednicie, asemenea cu îngerii a vieţuit, precum mărturiseşte viaţa lui cea plină de cuviinţă, pentru care începutul povestirii îl facem astfel:

Vremea nevoinţei acestui fericit Marcu, mai mult decît toate semnele, mărturiseşte acest lucru vrednic de laudă, că în vremea lui s-au adus cinstitele moaşte ale Cuviosului părintelui nostru Teodosie, din peşteră în sfînta biserică cea mare. Acest fericit, luînd sfîntul şi îngerescul chip monahicesc, vieţuia în peşteră, săpînd într-însa locuri multe cu mîinile sale, nu numai spre îndeletnicire la rugăciune, ci şi spre îngroparea fraţilor care mureau, şi pe spatele său scoţînd ţărîna afară. Astfel se ostenea totdeauna în lucrul cel plăcut lui Dumnezeu, aşteptînd plată multă din ceruri, iar de pe pămînt nimic nu voia să ia.

Dacă cineva cu sila, pentru dragoste îi dădea ceva, pentru săparea mormîntului, ceea ce lua, îndată dădea săracilor. Apoi îşi pusese fericitul pe mijlocul său nişte fiare, pe care în toate zilele vieţii sale le purta, fiind ziua şi noaptea la rugăciune, iar de rugăciunea cea de-a pururea nu despărţea ceea ce Dumnezeu a împreunat, adică postirea cea mare, de vreme ce şi apă bea cu măsură, din măsura cea dreaptă a crucii celei de aramă. Astfel pe vrăjmaşul său care se lupta asupra duhului, desăvîrşit l-a biruit, nu numai prin temniţă, ci

şi prin osteneli şi legături, prin nedormire şi foame. Şi-a omorît, zic, trupul său, nu numai în peştera cea întunecată, ci prin săpare şi prin încingerea cu fier, prin priveghere şi post. Astfel în chip îngeresc, ca un fără-de-trup, s-a arătat, încît nu se temea de moarte, ci mai degrabă moartea se temea de glasul lui, ca de trîmbiţa arhanghelului. Deci, Cuviosul părintele nostru Marcu a luat putere de a face minuni, încît şi morţii ascultau porunca lui, lucru care prin multe semne s-a mărturisit.

Odată, săpînd un mormînt după obicei, a slăbit şi a lăsat locul strîmt şi nelărgit. Atunci s-a întîmplat unuia din fraţi, de s-a îmbolnăvit şi a murit şi nu era alt loc de îngropare decît numai acolo. Deci au dus pe mort în peşteră şi abia au putut să-l pună în acel loc strîmt. De aceea s-a făcut cîrtire asupra lui Marcu căci nu puteau să îngrijească pe mort, nici untdelemn să toarne peste dînsul, din cauza locului strîmt. Cuviosul se închina cu smerenie la toţi, zicînd: "Iertaţi-mă, părinţilor, căci pentru neputinţa mea nu l-am sfîrşit". Iar ei foarte mult îl dosădeau. Drept aceea fericitul a zis mortului: "De vreme ce locul este strîmt, mişcă-te singur, frate, şi, luînd untdelemn, toarnă pe tine". Mortul, întinzînd mîna puţin, s-a ridicat şi luînd untdelemn a turnat pe sine în chipul crucii, pe faţă şi pe piept şi iarăşi a dat vasul înapoi. Apoi el, înaintea tuturor cu rînduială culcîndu-se, a adormit, iar această minune văzîndu-se, pe toţi i-a cuprins spaimă şi cutremur.

Alt frate, bolind mult, a murit, iar unul din prieteni, ştergîndu-l după obicei cu buretele, a mers în peşteră, vrînd să vadă locul unde avea să se puie trupul iubitului său şi a întrebat pe fericitul Marcu, iar acesta i-a răspuns: "Mergi, spune fratelui ca să aştepte pînă mîine, pînă ce voi săpa locul şi atunci se va duce la odihna veşnică". Iar fratele a zis lui Marcu: "Părinte, eu şi cu buretele i-am şters trupul lui, fiind mort. Cui îmi porunceşti să spun aceasta?". Dar Marcu iarăşi a zis: "Iată, locul îl vezi, dar este nepregătit; îţi grăiesc, mergi de spune celui mort astfel: Păcătosul Marcu îţi zice, să mai stai încă astăzi aici şi mîine te vei duce, frate, la doritul tău Hristos, pînă ce îţi voi găti locul şi te voi înştiinţa.

Ascultînd fratele, a mers la mănăstire şi a aflat pe toţi fraţii săvîrşind obişnuita cîntare asupra mortului. Atunci a zis către cel mort: "Frate Marcu, îţi grăieşte că locul încă nu-ţi este pregătit, să mai aştepţi încă pînă dimineaţă". Cînd a zis acestea, toţi mirîndu-se, îndată au văzut mortul şi sufletul întorcîndu-se în trupul său şi a rămas viu într-acea zi şi într-acea noapte, însă n-a grăit nimănui nimic, ci privea numai cu ochii deschişi. A doua zi, fratele acela ce venise înainte, a mers la peşteră ca să afle dacă s-a gătit locul. Sfîntul i-a zis: "Mergînd, spune celui ce a înviat: Marcu îţi zice să laşi acum viaţa aceasta vremelnică şi să treci la cea veşnică. Dă-ţi duhul tău lui Dumnezeu, iar trupul să se pună aici în peşteră, cu sfinţii părinţi, căci, iată, locul este gata." Mergînd fratele, i-a spus toate celui ce înviase. Apoi, îndată închizîndu-şi ochii, şi-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu şi astfel cu cinste a fost pus în peşteră, la locul cel gătit. De această preaslăvită minune toţi mirîndu-se, cum fericitul a înviat din morţi cu cuvîntul şi iarăşi cu cuvîntul l-a răposat, au preamărit pe Dumnezeu.

Doi fraţi erau în aceeaşi mănăstire a Pecerscăi, însoţiţi cu dragostea inimii, care din tinereţe un gînd şi o rîvnă aveau spre Dumnezeu: Ioan şi Teofil. Aceştia au rugat pe

fericitul Marcu ca să le gătească un loc de obşte, spre îngroparea lor cînd Domnul va porunci. După multă vreme, Teofil, cel mai mare frate, s-a dus undeva cu trebuinţa mănăstirească, iar cel mai tînăr, Ioan, bine plăcînd lui Dumnezeu s-a îmbolnăvit şi a murit şi l-au pus în peşteră la locul cel gătit. Apoi, după cîteva zile s-a întors din călătorie Teofil şi, înştiinţîndu-se despre moartea fratelui său, s-a întristat foarte şi, luînd pe unii cu sine, s-a dus în peşteră, vrînd să vadă pe cel ce murise, în ce loc este pus.

Văzînd că este pus în mormîntul cel de obşte, la locul de mai sus, nu i-a plăcut şi cîrtea împotriva fericitului Marcu, zicîndu-i: "Pentru ce l-ai pus aici în locul meu de vreme ce eu sînt mai bătrîn decît el?". Iar fericitul, smerit fiind, se pleca lui, zicîndu-i: "Iartă-mă, frate, căci am greşit". Apoi, întorcîndu-se spre cel ce murise, i-a zis: "Frate, scoală-te, dă locul acesta fratelui tău celui mai bătrîn, iar tu să te culci la locul cel mai de jos". Îndată, după cuvîntul fericitului, mortul s-a sculat şi s-a culcat la locul cel mai de jos, iar cei ce merseră cu dînsul se spăimîntară foarte. Atunci, fratele care cîrtise asupra cuviosului a căzut la picioarele lui, zicîndu-i: "Am greşit, părinte, mişcînd pe fratele din loc, mă rog ţie, porunceşte ca iarăşi să se culce acolo".

Fericitul i-a răspuns: "Domnul Însuşi, ridicînd vrajba dintre noi pentru cîrtirea ta, ca nu totdeauna vrăjmăşuind, să ţii răutate asupra mea; El a făcut aceasta cu trupul mortului acestuia, căci a arătat şi după moarte dragostea ce are pentru tine, dîndu-ţi întîietatea şi s-a sculat din partea cea mai de sus a mormîntului, care de obşte s-a gătit vouă. Pentru că a scula morţii este dumnezeiesc lucru, iar eu sînt un om păcătos. De aceea nu pot singur de la mine fără pricină să zic acestui mort: Scoală-te şi culcă-te iarăşi în locul de mai sus. Să-i porunceşti tu lui, dacă te va asculta. Însă şi aceasta s-o ştii, că ţi se cădea să nu ieşi din viaţă şi îndată să-ţi moşteneşti întîietatea, ci, de vreme ce nu eşti gata de ieşire, mergi de te îngrijeşte de mîntuirea sufletului tău şi după puţine zile aici te vor aduce".

Acestea auzind, Teofil s-a întristat foarte şi s-a înfricoşat, socotind că îndată căzînd acolo va muri, şi nici nu nădăjduia să mai ajungă la mănăstire. Apoi, abia venindu-şi în sine, a mers la chilia sa, fiind cuprins de plîngere nemîngîiată. A împărţit toate ale sale cele de nevoie, lăsîndu-şi numai o rasă şi o mantie şi în toate zilele aştepta ceasul morţii, dar nimeni nu putea ca să-i astîmpere amarul plîns, ci acei ce voiau a-l mîngîia, spre mai mare tînguire îl porneau şi nici nu puteau a-l sili să guste ceva din bucatele cele dulci, ci lacrimile îi erau pîine, ziua şi noaptea.

Sosind ziua cu lacrimi îşi spăla faţa şi zicea: "Nu ştiu de voi ajunge seara". Iar noaptea venind, iarăşi cu lacrimi ochii săi îi închidea, zicînd: "Cine ştie de voi ajunge pînă dimineaţă, căci mulţi din somn dimineaţa n-au ajuns seara şi mulţi dormind nu s-au sculat din pat. Apoi cum să nădăjduiesc a fi viu, eu care am luat înştiinţare că peste puţină vreme mă voi sfîrşi". Tefil se ruga deci către Domnul ca să-i dea după îndurările Sale vreme de pocăinţă, pururea flămînzind şi plîngînd, şi astfel mulţi ani făcînd, atît de mult îşi subţiase trupul, încît şi membrele lui puteau a le număra şi din multă plîngere se lipsise de lumina ochilor.

Cuviosul părintele nostru Marcu, cunoscîndu-şi ceasul ducerii sale către Domnul, a chemat pe Teofil şi i-a zis lui: "Iartă-mă, frate, mulţi ani te-am mîhnit şi te roagă lui Dumnezeu pentru mine, că iată, acum mă duc din lumea aceasta. Iar de voi lua îndrăzneală nu voi uita să mă rog pentru tine, ca să ne învrednicească Domnul, ca amîndoi văzînd acolo pe Sfînta Sa faţă, să ne vedem unul pe altul şi să petrecem acolo, la locul cuvioşilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie ai Pecerscăi".

Teofil cu plîngere i-a răspuns: "Pentru ce mă laşi, părinte? Sau ia-mă cu tine, sau dă-mi aici vedere. Ştiu că pentru păcatele mele căzînd în peşteră aş fi murit înaintea ta, cînd ai ridicat pe fratele cel mort. Dar Domnul m-a cruţat, pentru sfintele tale rugăciuni, aşteptîndu-mi pocăinţa, deci şi acum poţi să-mi dai ceea ce te rog, sau să mă iei cu tine către Domnul, sau să văd". Cuviosul Marcu i-a zis: "Frate, să nu te mîhneşti, că pentru Dumnezeu ai orbit cu ochii trupeşti, iar cu cei duhovniceşti vezi înţelepciunea cea adevărată. Eu mai mult am voit ca să fiu pricina orbirii tale, că ţi-am spus despre moarte, vrînd să-ţi fie de folos sufletului şi înalta cugetare trupească spre smerenie s-o aduc. *Căci inima înfrîntă şi smerită* (nu aceea ce se laudă cu întîietate) *Dumnezeu nu o va urgisi*. Pentru aceea nu-ţi este de trebuinţă să vezi lumina aceasta de puţină vreme, dar cere la Domnul să vezi slava Lui în lumina cea pururea fiitoare. Să nu doreşti de moarte, că va veni chiar cînd n-ai voi. Însă acesta va fi semnul ducerii tale, că, mai înainte cu trei zile de sfîrşitul tău, vei vedea şi aşa te vei duce la Domnul şi acolo vei vedea lumina cea nesfîrşită şi slava cea negrăită".

Această nemincinoasă proorocire despre sfîrşitul lui Teofil lăsînd-o Cuviosul părintele nostru Marcu, a sfîrşit întru Domnul viaţa sa cea vremelnică de pe pămînt şi ca un poruncitor al morţilor şi prooroc, cu Domnul nostru Iisus Hristos începătorul învierii şi cu toţi sfinţii prooroci a început veşnica viaţă. Moaştele lui făcătoare de minuni sînt puse în peşteră, unde şi-a săpat singur mormîntul şi dau neîmpuţinate tămăduiri tuturor celor ce cu credinţă se duc la cinstita lui raclă. Acolo se află şi fiarele ce le purta pe sine cuviosul şi crucea cea de aramă din care bea apă, pe care cu buzele sale atît de mult a sfinţit-o, încît s-a făcut şi aceea făcătoare de minuni, căci cîţi credincioşi veneau şi beau apă sfîntă din acea Sfîntă Cruce, primeau mai presus de fire nemincinoasă tămăduire la neputinţele lor.

Fericitul Teofil avînd rană în inima sa, a vrut mîhnire îndoită, tînguindu-se cu amar şi de despărţirea părintelui şi povăţuitorului său, Cuviosul Marcu, şi de sfîrşitul său, pe care îl aştepta în toate zilele, aducîndu-şi aminte de proorocia aceluiaşi fericit de care se despărţise; deci vărsa izvoare de lacrimi care mai mult i se înmulţeau. Avea un obicei fericitul Teofil: cînd se îndeletnicea la rugăciune şi îi veneau lacrimile, atunci punea un vas şi plîngea deasupra lui, pe care îl umpluse de lacrimi de atîţia ani. Apoi, venindu-i lumina ochilor şi văzînd, după făgăduinţa Cuviosului Marcu, a cunoscut că sfîrşitul său era aproape. Drept aceea a început a se ruga lui Dumnezeu mai cu osîrdie, ca să-i fie primite lacrimile.

Ridicîndu-şi în sus mîinile, zicea aşa: "Stăpîne, iubitorule de oameni, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, Care nu voieşti moartea păcătosului şi aştepţi întoarcerea lui,

Tu, Care ştii neputinţa noastră, Împărate preasfinte, Mîngîietorule cel bun, sănătatea bolnavilor, mîntuirea păcătoşilor, întăritorule al celor slabi, scăparea căzuţilor, mă rog Ţie în ceasul acesta, arată spre mine, nevrednicul, mila Ta; primeşte vărsarea amarelor mele lacrimi şi varsă spre mine, păcătosul, noianul milostivirii Tale cel nedeşertat, ca să nu mă ispitesc de vămile din văzduh, nici să mă stăpînesc de domnii întunericului, pentru rugăciunile marilor, plăcuţilor Tăi, cuvioşii părinţii noştri: Antonie şi Teodosie ai Pecerscăi şi ale tuturor părinţilor celor ce din veac bine ţi-au plăcut Ţie".

Grăind aceasta fericitul Teofil, iată că a stat înaintea lui îngerul Domnului în chip de tînăr frumos, zicîndu-i: "Bine te rogi Teofile, dar de ce te lauzi cu deşertarea lacrimilor adunate în vas?". Atunci îndată i-a arătat un vas mai mare decît acela, plin de frumoasă mireasmă, ca nişte mir de mult preţ şi a zis: "Iată, din ale tale lacrimi pe care în rugăciunea către Dumnezeu le-ai vărsat din inimă şi le-ai şters cu mîna, sau cu haina, sau cele ce au căzut pe pămînt din ochii tăi - pe acelea toate le-am adunat în vasul acesta şi le-am păzit cu porunca Stăpînului şi Făcătorului meu. Acum sînt trimis să-ţi spun ţie bucurie, că te duci la Cel ce a zis: *Fericiţi cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia*. Zicînd acestea şi lăsîndu-i vasul, s-a făcut nevăzut.

Fericitul Teofil, chemînd pe egumen, i-a spus arătarea şi vorbele îngerului, şi i-a arătat apoi şi cele două vase pline cu lacrimi, unul al său, iar altul îngeresc, mai frumos mirositor ca aromatele şi s-a rugat să i le toarne peste trupul său după moarte. A treia zi, după ce a căpătat vederea sa, s-a dus către Domnul spre vederea dumnezeirii celei în trei firi, iar cinstitul lui trup l-au pus în peşteră după vrednicie cu iubitul său frate, fericitul Ioan, aproape de Cuviosul Marcu, şi l-a uns din vasul cel îngeresc, încît toată peştera s-a umplut de bună mireasmă. Pe urmă a turnat şi celălalt vas de lacrimi pe dînsul, ca cel ce a semănat lacrimi pe pămînt să secere în cer bucurie, pe care a cîştigat-o prin mijlocirea Cuviosului şi povăţuitorului său Marcu Peştereanul, făcătorul de minuni şi cu darul lui Dumnezeu a toată mîngîierea Celui în Treime lăudat, Căruia I se cuvine slavă, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Pătimirea Sfintei Muceniţe Anisia fecioara
(30 decembrie)

În vremea prigonitorului Maximian era o fecioară cu numele Anisia, născută în vestita cetate a Tesalonicului. Era născută din părinţi bogaţi şi credincioşi, învăţîndu-se frica Domnului, dar mai mult sporind în fapte bune, decît cu anii, pentru că părinţii ei o hrăneau mai mult cu dogmele bunei credinţe decît cu laptele. Trecînd anii săi cei prunceşti, se vedea buna ei cuviinţă mai presus de nădejde şi o învăţa cu citirea de cărţi mai deosebite; iar ea, fiind înţeleaptă, cu înlesnire toate le înţelegea, arătînd roduri vrednice de învăţătură.

Fiind plină de duhul lui Dumnezeu şi de obiceiurile cele îngereşti, cu adevărat strălucea faţa ei de o frumuseţe aleasă, neieşind din casa sa şi ascunzîndu-şi frumuseţea tinereţilor sale în cămara sa. De multe ori grăia către sine cu mîhnire: "O! înşelătoare viaţă a tinereţii, care, sau vatămi pe alţii, sau singură te vătămi de alţii; bune sînt bătrîneţele, dar vai mie! că lungimea vremii mă umple de mîhnire, căci multă vreme mă desparte de cele cereşti". Niciodată nu înceta această fecioară a chema pe Hristos întru ajutor, plecîndu-şi genunchii şi udînd pămîntul cu lacrimi.

Trecînd părinţii ei la Domnul, s-a făcut moştenitoarea averii părinteşti şi cugeta ce va face cu acea bogăţie pe care o moştenise. Căci avea adunată o visterie mare de aur şi de argint şi case prea măreţe, multe turme de dobitoace, robi şi roabe, mulţime nenumărată de haine de mare preţ, de mătase ţesute cu fir, podoabe de aur şi tot felul de mărgăritare şi de pietre scumpe şi stălucea cu mărimea bogăţiei.

Acestea văzîndu-le, Sfînta Anisia zicea: "Cum ne vom mîntui întru atîtea bogăţii pămînteşti? Cum vom călca capul balaurului şi cum ne vom dezbrăca de înşelăciunea lui ca de haină? Însă ştiu ce voi face. Împotriva balaurului voi face meşteşug de balaur; că el, în toţi anii, dezbrăcîndu-se de pielea lui cea veche, se înnoieşte; deci să ne dezbrăcăm şi noi de felurile bogăţiei, pentru că acestea mai vîrtos vatămă pe cei ce le cheltuiesc, iar pe cei ce le strîng îi omoară cu otravă nevindecată, apoi pe cei lacomi şi nedarnici îi leagă cu funiile şi cu cursele lor. Cîştigarea moşiilor îndeamnă spre mînie şi aduce vicleană strîngere şi mincinoase măsuri. Hainele cele de mult preţ învaţă umblarea cu mărire deşartă şi ne vînează spre păcat. Salbele cele de aur şi ghirlandele deprind grumajii cu mîndrie şi poftesc să fie văzuţi şi slăviţi.

Deci, aşa să facem cu dînsele: să fim stăpîni ale lor după fire, mai înainte pînă a nu ne stăpîni ele pe noi mai presus de fire. Voi fi dar cu adevărat doamnă, bine cheltuindu-le pe ele şi abătîndu-mă de la ispitele cele ce se nasc printr-însele. Le voi da spre îndestularea văduvelor şi săracilor şi ca într-o comoară le voi pune pe ele. Căci credincios este Domnul, Cel ce pe toate le primeşte în mîna Sa şi nu numai îndoit, ci însutit va răsplăti, cu adăugirea vieţii celei veşnice.

Să împărţim toate, ca pe toate să le primim întregi cu înmulţire însutită. Apoi, vînzîndu-le, să căutăm Crucea, căci împărţindu-le cu înlesnire vom merge spre Hristos. Cele pămînteşti cu pămîntul să le lăsăm, ca să vieţuim cu îngerii în ceruri. Să fugim de viaţa aceasta pierzătoare şi plină de necurăţenie şi să poftim nevoinţele cele duhovniceşti şi viaţa cea nepieritoare. Să schimbăm cele vremelnice pe cele veşnice, să cinstim nunta cea nestricată, să petrecem întregi şi să păzim zidirea curată a Ziditorului, iar pecetea fecioriei să o închinăm neatinsă lui Hristos, ca atunci cînd va veni să afle grădina încuiată, izvorul pecetluit şi nicidecum tulburat. Acum cînd este tîrgul, să facem negustorie. Goana şi necazurile să-mi mijlocească slavă, tiranii şi muncile să-mi deschidă mîngîierea raiului; iar rănile şi temniţele să mă ducă în cămara lui Hristos, pentru că nu numai ale bărbaţilor sînt răsplătirile, ci şi ale femeilor".

Acestea grăind întru sine, se ruga cu lacrimi, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, lumina mea şi izvorul nemuririi, rădăcina curăţeniei, Cel zămislit negrăit în pîntecele Fecioarei şi Care după naştere pe Maica Ta cea Preacurată ai păzit-o fără prihană, bunule Doamne, dă-mi ca să nu rămîn afară de ceata feciorească, să nu fiu lipsită de cămara Ta. Rînduieşte-mă în numărul fecioarelor cele înţelepte şi mă învredniceşte cu făclie nestinsă să te întîmpin pe Tine, ca fără prihană, săvîrşindu-mi nevoinţa, să fiu părtaşă slavei Tale".

Aşa rugîndu-se Sfînta Anisia, îndată a vîndut toate, nu la preţul care se cuvenea şi nici a face tîrg, ci numai aşa zicea către negustori: "Vezi că lucrurile care se vînd sînt ale săracilor şi ale scăpătaţilor; deci dă preţul cît este cu drept, ca împreună şi ţie să-ţi cumperi oarecare răsplătire, căci drept este Domnul şi dreptatea iubeşte şi răsplăteşte după dreptate".

Vînzîndu-şi toată bogăţia, preţul cel luat îl împărţea săracilor şi celor ce pătimeau prin legături, umblînd prin toate temniţele şi nu numai dîndu-le cele de trebuinţă, ci mai vîrtos slujindu-le cu mîinile sale acelora care, după primirea muncilor şi a rănilor, nu puteau ca să-şi slujească lor. Ba încă vindeca pe unii ca aceştia, ungîndu-i cu balsamuri, legîndu-le rănile şi mîngîind pe cei mîhniţi, apoi şi pe bolnavii cei ce zăceau pe paturi îi cerceta şi din averea sa le ajuta lor. Umbla pe uliţe şi pe drumuri şi pe cîţi afla prin gunoaie tăvălindu-se, săraci sau bolnavi, acelora cu mînă îndurată le da mult ajutor şi uşurare. Şi grăia întru sine: "Să nu-mi fie mie a căuta dulceţi şi mîngîieri întru bogăţii, care nici ca o picătură de apă nu se vor afla la ziua judecăţii".

Împărţindu-le toate pînă la banul cel de pe urmă şi nelăsîndu-şi nimic, s-a închis într-o casă şi lucra cu mîinile sale, cîştigînd hrana cea de nevoie trupului, prin osteneala sa şi întru sudoarea feţii sale mîncînd pîine, ascultînd astfel pe apostolul care găieşte: *Cel ce nu lucrează să nu mănînce, pentru că cuviincios lucru este a se hrăni din osteneala mîinilor sale.* Şi se îndeletnicea în rugăciuni şi în posturi, vieţuind ca o fiinţă fără de trup, căci se deprinsese în asprime şi în nevoinţă, toate zilele petrecîndu-le în osteneli şi în citirea dumnezeieştilor cărţi, iar nopţile în citirea psalmilor şi în alte rugăciuni. În loc de pat avea pămîntul şi în loc de aşternuturi moi, o rogojină, iar în loc de învelitori calde, o zdreanţă proastă; şi dormea foarte puţin, căci grăia întru sine: "Nu fără primejdie este mie a dormi cînd vrăjmaşul meu este cu trezire".

Mai multe lacrimi vărsa decît bea apă, suspinările ei erau mai multe decît cuvintele cele grăite de dînsa, apoi atît era de cuprinsă de dragostea cea dumnezeiască, încît cînd îşi pleca genunchii la rugăciune i se părea a cădea la picioarele Mîntuitorului, sărutîndu-le şi ştergînd cu părul capului ei praful de pe picioarele Domnului. Nişte cugete ca acestea năşteau într-însa izvoare de lacrimi, asemenea aceleia care a spălat cu lacrimi picioarele Stăpînului şi le-a şters cu părul capului. Ea avea neîncetată dorinţă a se dezlega şi a vieţui cu Hristos. Se bătea în piept şi se ruga, zicînd:

"Atotputernice Doamne, Dumnezeule, Părintele Unuia Născut Fiului Tău, Iisus Hristos, al Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru, Cela ce şezi pe scaunul slavei Tale, Căruia

Îţi slujesc mii de mii de arhangheli şi mii de mii de îngeri îţi stau înainte, supunîndu-se poruncii Tale: scaunele, domniile, începătoriile, stăpîniile, pe care Te laudă heruvimii şi Te măresc serafimii neîncetat cîntînd întreită cîntare. Tu pe duhurile care nu se plecau Ţie le-ai cufundat în tartarul cel prea adînc şi pe balaur, care s-a lipit de darul Tău, l-ai legat cu legături nedezlegate şi scaunul lui l-ai surpat la pămînt şi de la slujba cea cerească l-ai izgonit, lipsindu-l de viaţa cea fericită, iar cu moartea cea cu defăimare a Crucii, ai surpat mîndria aceluia.

Tu din sînurile Tale cele fără prihană ai trimis la noi pe Dumnezeu Cuvîntul, Care era mai înainte de veci, pe Mîntuitorul sufletelor noastre, Cel născut prin umbrirea Duhului Sfînt şi din Maria Fecioara, Care printr-Însul ai căutat oaia cea rătăcită, ai întărit pe cea neputincioasă şi ai vindecat pe cea zdrobită. Pe Tine Te chem, eu smerita şi păcătoasa roaba Ta, cu toată inima mea. Tu, Cel ce ştii gîndurile fiecăruia, focul cel aruncat în lume de Unul Născut Fiul Tău l-ai aprins în inima mea şi scînteia credinţei, care este în mine, ai schimbat-o în făclia dragostei. Vino să mă mîntuieşti, pe mine, nevrednica roaba Ta, pentru că pe Tine Te doresc, pe Tine Te caut şi de Tine mă lipesc din toată inima mea.

Doamne Dumnezeule, Fiule, primeşte rugăciunea mea cea adusă Ţie, cu inimă zdrobită şi cu duh de smerenie. Nu mă trece cu vederea pe mine, pentru care, o! Iisuse Hristoase, ai fost pironit pe cruce şi lovit peste obraz; pentru care ai băut oţet cu fiere şi ai gustat moartea amară şi a treia zi ai înviat din morţi, Te-ai înălţat la cer şi şezi de-a dreapta Tatălui.

Nu mă ruşina, nici nu mă lepăda din numărul roabelor Tale, ci învredniceşte-mă ca o creştină a mă mîntui prin semnul Sfintei Tale Cruci. Fă-mă părtaşă patimilor Tale, săvîrşind în mine voia Ta, ca să fiu credincioasă a mă arăta feţei Tale. Tu mă păzeşte, pătrunde cu frica Ta trupul meu, căci de judecăţile Tale m-am temut. Închide ochii mei ca să nu vadă deşertăciunea, ci mai bine mă rog Ţie, deschide-i ca să cunosc minunile din legea Ta, căci spre Tine sînt aruncată din pîntecele maicii mele. Tu eşti Domnul meu; tatăl meu şi maica mea m-au părăsit, iar Tu, Doamne m-ai primit.

Îndreptează paşii mei ca să nu mă umplu de ruşine, eu roaba Ta; fă cu mine semn spre bine şi împlineşte cererea mea, pentru că înaintea Ta este toată dorirea mea şi suspinul meu de la Tine nu s-a tăinuit. Iarăşi către Tine mă rog, Dumnezeule părinte, ajută-mi ca să nu se afle prihană în mine, roaba Ta, căci Ţie mă aduc punîndu-mă pe altarul mărturisirii şi al smereniei mele, să fiu primită ca o ardere de tot; astfel să fie jertfa mea înaintea Ta. Învredniceşte-mă a urma Mielului Tău, Celui fără prihană, lui Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tine şi cu Duhul Sfînt, se cuvine slava, cinstea şi puterea în veci. Amin".

Astfel rugîndu-se, s-a sculat şi a însemnat tot trupul său cu semnul crucii. Acestea văzînd necuratul balaur, nu răbda viaţa ei cea îngerească şi cerească, căci acum o vedea petrecînd cu duhul în cer şi cu toată inima dorind a pătimi pentru Hristos şi scrîşnea asupra ei cu dinţii săi, se ispitea a clăti şi răsturna casa ei. Dar văzînd-o de pretutindeni îngrădită cu semnul crucii, fugea fiind izgonit cu bătăi nevăzute. Însă vrăjmaşul aducea

sfintei uneori lenevire, iar ea cu neîncetată rugăciune, ca cu un zid îngrădindu-se, îndată risipea vicleşugul lui. De aceea se mîhnea duşmanul adevărului şi zicea:

"Vai, mie, ticălosul! Eu pe îngeri din cer i-am atras cu mine împreună şi uriaşi am supus, iar acum de tineri şi de fecioare mă fac de ruşine, pentru că pe moarte ca pe viaţă o iubesc şi printr-însa încununîndu-se, aleargă la cer şi apoi îmi lasă lumea nelocuită. Pe mine mă mîngîie sîngele mucenicilor celor omorîţi, dar credinţa şi nevoinţele lor, mărturisirea care o fac au schimbat cetăţi întregi şi neamuri. Locaşurile mele se risipesc, se răstoarnă jertfele, popii mei s-au trîndăvit, care mai înainte se înveseleau şi se înfinge Crucea pretutindeni, spre pierderea mea. De acum cade împărăţia mea, pentru că acei care sînt în munci veseli şi în morminte înfricoşaţi, mă ard, mă bat, mă izgonesc de pretutindeni; iar ceea ce era de mine aflat asupra lor, aceea s-a aflat spre mai marea mea nevoie. Dar ştiu ce voi face, căci am aflat o măiestrie asupra lor".

Vrăjmaşul îndată află un meşteşug într-acest chip: Vrînd zavistnicul să îngroape în ţărîna uitării slava sfinţilor mucenici, ca să nu-şi mai aducă de dînşii aminte neamul cel mai de pe urmă, a făcut să rămînă pomenirea lor fără ştire şi fără scrisoare. Deci a rînduit ca fără judecată şi fără ispitire să fie omorîţi creştinii nu de împărat şi de ighemoni, ci de poporul cel mai prost şi mai defăimat, nepricepînd înrăutăţitul, că lui Dumnezeu îi place mai mult bunăvoirea decît cuvintele.

Maximian, prin învăţătura diavolească, singur omorînd mulţime de creştini, s-a arătat ca şi cum ar fi slăbit, săturîndu-se de sîngele vărsat, ca o fiară care mănîncă mult şi se satură şi îi e greu să mai bea sînge nevinovat, atunci ca şi cum ar fi blîndă nu bagă de seamă fiinţele care trec pe lîngă ea. Aşa şi tiranul acela necurat, urîndu-i-se a mai omorî singur, a început a arăta blîndeţe prefăcută, şi zicea: "Nu sînt vrednici creştinii ca să fie omorîţi înaintea ochilor împărăteşti, căci ce trebuinţă este a-i ispiti pe dînşii, iar cuvintele şi faptele lor a le scrie? Că acestea din neam în neam se vor citi şi se vor povesti de acei care vor fi vătămaţi cu aceeaşi credinţă creştină şi se va face pomenirea lor în veac. Pentru ce să nu poruncesc ca să fie înjunghiaţi ca nişte dobitoace, fără ispitire şi fără scrisoare, ca moartea lor să fie neştiută, iar pomenirea lor să piară în tăcere".

Astfel, necuratul împărat sfătuindu-se, îndată a dat poruncă pretutindeni, ca oricine poate să omoare pe creştini, fără frică, netemîndu-se pentru acea ucidere de vreo judecată sau pedeapsă. Deci, se omorau creştinii pretutindeni, fără număr, în toate zilele şi în tot ceasul, peste tot locul, în toate cetăţile, pe uliţi şi drumuri, prin case şi prin tîrguri. Fiecare cum întîlnea pe cineva şi cunoştea că este creştin, îndată fără să zică ceva îl lovea cu orice s-ar fi întîmplat, sau îl înjunghia, sau cu sabia îl tăia, sau cu piatra, cu lemn şi îi omorau ca pe nişte fiare sau dobitoace, încît se împlinea Scriptura: *Că pentru Tine ne omoară toată ziua, socotitu-ne-am ca nişte oi de junghiere.*

În acea vreme a obişnuitei ucideri, Sfînta fecioară Anisia, arzînd cu inima ca să moară pentru Hristos, fiind mişcată de duh, a ieşit din casa sa, voind să meargă la biserica Domnului. Intrînd pe poarta ce se numea a Casantrionei, se auzea gîlceavă în popor, căci

se prăznuia de păgîni în acea zi praznicul Soarelui, cu aducere de jertfe necurate. Şi iată unul din ostaşii împărăteşti venea asupra ei şi a oprit-o zicînd: "Stai, fecioară, spune-mi unde mergi?". Ea, văzîndu-l fără rînduială şi fără ruşine şi socotindu-l a fi ispită a vrăjmaşului, s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci înaintea ochilor lui. Acela ca o fiară - căci cu adevărat era mai cumplit decît fiara - neruşinîndu-se de tăcerea cu multă înţelepciune a fecioarei şi socotindu-se pe sine a fi ocărît şi trecut cu vederea, a prins-o ca un lup pe oaie şi cu glas cumplit o întreba: "Cine eşti şi de unde vii?"

Mieluşeaua lui Hristos, voind să scape din mîinile lui şi din căutarea cea fără de rînduială, cu răspunsuri blînde se silea a se izbăvi de dînsul, zicînd: "Sînt roaba lui Hristos şi merg la biserică". Acela fără de ruşine, îndemnîndu-l diavolul care era într-însul, a zis: "Nu te voi lăsa să te duci acolo, ci te voi duce la jertfele zeilor noştri, căci pe Soare îl cinstim astăzi". Aceasta zicînd, i-a luat cu sila acoperămîntul de pe capul ei, vrînd să-i descopere bine faţa. Ea, întorcîndu-se cu bărbăţie şi nelăsîndu-se ocărîtă, a scuipat în faţa lui, zicînd: "Să te certe pe tine Iisus Hristos al meu, diavole". Iar el, umplîndu-se de iuţime şi numele lui Hristos nerăbdînd a-l auzi, a scos sabia cu care a lovit-o în coastă şi a străbătut printr-însa. Sfînta fecioară, îndată căzînd la pămînt, cu vărsarea sîngelui ei şi-a dat şi sfîntul său suflet în mîinile lui Hristos, Dumnezeul său, pe Care Îl iubea şi dorea cu osîrdie, să moară pentru El, în toate zilele vieţii sale.

Poporul care o vedea moartă, trecea pe alăturea şi plîngea, pe de-o parte pentru jertfa tinereţilor ei şi pentru cumplita moarte, iar pe de alta cîrtea asupra poruncii împărăteşti fără de Dumnezeu, că a făcut judecată nedreaptă, ca să piardă pe poporul cel nevinovat. Iar cinstitele ei moaşte luîndu-le creştinii şi îngrijindu-le cu cinste, le-a îngropat ca la două stadii de poarta ce se numea Casandrionei, din partea stîngă a drumului de obşte, unde mai pe urmă au zidit o casă de rugăciune peste dînsa. Acestea s-au făcut stăpînind Maximian, iar peste noi împărăţind întru nesfîrşiţii veci Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinstea şi slava în veci. Amin.

Viaţa Cuvioasei Maicii noastre Melania Romana
(31 decembrie)

Nu se făleşte Roma, cetatea cea mare, cea prea strălucită şi mult vitează, nici se înalţă şi se cinsteşte atîta pentru frumuseţea locului, pentru biruinţele ei, pentru vechimea şi pentru alte covîrşiri, cît se slăveşte după vrednicie şi după cuviinţă se împodobeşte, pentru sfinţii robi ai Stăpînului Hristos, cuvioşii şi mucenicii care, cu fapte bune, au petrecut şi s-au luptat bărbăteşte cu vrăjmaşul şi au defăimat dezmierdările trupeşti şi toată desfrînarea, făcîndu-se celor mai de pe urmă pildă de petrecere îmbunătăţită. Chiar şi femeile, care sînt firi neputincioase, au săvîrşit de-a pururea pomenitele nevoinţe vitejeşti şi strălucite biruinţe. Dintre acestea una este şi Sfînta Melania, care a odrăslit din părinţi creştini drept-credincioşi şi a fost nepoata Sfintei Melania, aceea ce se zicea bătrînă, care a cercetat în muntele Nitriei pe mulţi sfinţi părinţi şi multora a slujit din averea sa.

În sfînta cetate a Ierusalimului, sîrguindu-se treizeci şi şapte de ani, ca Avraam, cu iubirea de străini, o! cît de mulţi creştini a odihnit, dintre cei care veneau de la răsărit şi de la apus, de la miazănoapte şi de la miazăzi! Bisericilor şi mănăstirilor le-a făcut mult bine, pe monahi şi monahii le-a îndestulat cu toate cele de trebuinţă, închisorile şi temniţele erau pline de facerile ei de bine. În Roma, patria sa, la multe femei şi bărbaţi, a fost pricinuitoare de mîntuire, povăţuindu-i cu sfatul cel folositor, spre calea ce duce la viaţa veşnică. A unei femei ca aceea, plăcută lui Dumnezeu, era nepoată această Cuvioasă Melania, născută în Roma cea veche, din fiul ei, fiind de neam bun şi prealuminat, căci şi moşul şi tatăl ei erau din cei mai de frunte şi bogaţi romani.

Melania, ajungînd în vîrstă, dorea să-şi păstreze fecioria şi pentru aceasta de multe ori supăra pe părinţii ei cu prea multe rugăciuni. Dar, de vreme ce ei nu mai aveau alt fiu, ci numai pe ea, şi nu aveau pe cine să lase moştenitori ai bogăţiei lor, de aceea, fără voia ei, la paisprezece ani de la naşterea sa, au însoţit-o cu un bărbat, deopotrivă cu slava neamului celui bun, cu numele Apelian, care avea şaptesprezece ani de la naştere.

Săvîrşindu-se nunta şi vieţuind ei în însoţire cinstită, Melania nu şi-a schimbat gîndul, ca măcar dacă nu poate a-şi păzi fecioria, cel puţin să trăiască în curăţie. De aceea ruga pe bărbatul său în tot chipul, pentru păzirea curăţiei, adeseori sfătuindu-l şi cu lacrimi, zicînd: "O, cît de fericiţi am fi fost, de am fi vieţuit împreună întru curăţie din tinereţele noastre, slujind lui Dumnezeu fără amestecare trupească, de care lucru am dorit totdeauna şi doresc şi am fi fost unul altuia pricinuitori de viaţă mai frumoasă şi mai cu plăcere de Dumnezeu.

Dacă tinereţele tale cele iubitoare de plăceri te opresc a face aceasta şi nu poţi a răbda, atunci lasă-mă măcar pe mine şi nu-mi fi piedică scopului meu. Iată îţi dau pentru mine răscumpărare toată bogăţia mea, robii şi roabele, visteriile (aurul şi argintul) şi averea cea fără de număr. Toate acestea le ai, numai să fiu liberă de tine". El nici n-o oprea cu totul de la acest gînd al ei şi nici nu voia desăvîrşit să o elibereze, ci zicea către dînsa cu dragoste: "Nu este cu putinţă a fi acum aceasta, pînă ce nu vom vedea din noi moştenitori ai averilor pe care le avem. Pentru că nici eu nu mă voi lăsa de scopul tău cel bun - că este cu necuviinţă bărbatului a fi întrecut de femeie, în dorinţa cea dumnezeiască şi în fapta cea bună. Să aşteptăm pînă cînd va da Dumnezeu rod însoţirii noastre şi atunci vom alege viaţa în chipul pe care-l vei voi".

Melania s-a învoit cu sfatul bărbatului şi le-a dat Dumnezeu rod pîntecelui parte femeiască, pe care, cum a născut-o, a făgăduit-o lui Dumnezeu pentru păzirea fecioriei, plătind datoria cea pentru sine; că ceea ce pentru sine ea n-a putut păzi, fiind dată fără de voie însoţirii, aceea dorea să fie păzită fiica ei. Apoi şi spre altă viaţă mai înaltă pregătindu-se, a început mai mult a se deprinde cu înfrînarea şi postul, lepădîndu-se de toată plăcerea trupului, iar haine frumoase şi podoabe femeieşti de mult preţ nu voia să poarte şi la baie nu se ducea. Dacă cîndva ar fi fost silită de bărbatul său sau de părinţi să se ducă la baie, apoi nedezgolindu-şi trupul îşi spăla numai faţa şi ieşea. Roabelor le poruncea şi le dăruia cîte ceva, ca să nu spună la nimeni despre aceasta, apoi amintea

făgăduinţa bărbatului său, zicînd: "Iată, acum avem moştenitor al averilor noastre. Să petrecem de acum singuri, precum mi-ai făgăduit". El însă n-o asculta.

Melania, văzînd pe soţul ei neînduplecat, a cugetat să fugă pe ascuns într-o latură neştiută, lăsînd tată, lăsînd mamă, bărbat, fiică şi toate bogăţiile. Astfel, era cuprinsă de dorirea dumnezeiască şi de dragostea vieţii curate. Şi ar fi făcut aceasta de nu ar fi fost oprită de sfatul unor oameni cu bună cuviinţă, care îi spuneau aceste cuvinte apostoleşti: *Celor ce s-au însurat, le poruncesc nu eu, ci Domnul, ca femeia să nu se despartă de bărbat*. Şi iarăşi: *Bine este femeie, de-ţi vei mîntui pe bărbatul tău.* Oprindu-se cu nădejdea mîntuirii bărbatului, s-a lăsat de acest gînd.

Socotind, însă, mare greutate să fie robită cu legea însoţirii, Melania purta în taină, pe trupul său, o cămaşă de păr aspru, afară de vremea cînd ştia că are să fie văzută de bărbatul său, şi în acea vreme o dezbrăca ca să nu se înştiinţeze bărbatul său de o viaţă ca aceea. Odată, văzînd aceasta sora tatălui său, rîdea de acea haină de păr, dosădind-o cu defăimări pentru deprinderea ei. Dar Melania a rugat-o cu multe lacrimi să nu spună nimănui.

După o vreme, iar a zămislit în pîntece şi se apropia să nască. Sosind pomenirea Sfîntului Mucenic Lavrentie, a petrecut toată noaptea fără somn, în plecarea genunchilor şi în citirea de psalmi, nevoindu-se a covîrşi durerea cea firească dinaintea naşterii. Şi s-a făcut ziuă, dar ea n-a încetat rugăciunea cea cu multă osteneală şi se înmulţeau şi durerile naşterii, iar ea petrecea încă în rugăciuni. Apoi din osteneala rugăciunii de toată noaptea şi din durerea cea firească a slăbit şi cu greu a născut un prunc de parte bărbătească, pe care, botezîndu-l, îndată s-a dus din lumea aceasta către patria cerească.

După această naştere, fericita Melania a fost cuprinsă de dureri mai grele, încît se primejduia de moarte. Bărbatul ei, stînd înaintea patului, suferea mult pentru dînsa şi, cuprins de jale, alergînd la biserică, a căzut înaintea lui Dumnezeu cu multă tînguire, cerînd ajutor din înălţime, iubitei sale soţii. Melania, avînd vreme cu bun prilej ca să aducă pe bărbat la scopul său, a trimis la dînsul, fiind el încă în biserică, zicînd: "De voieşti să fim vii amîndoi, să dai cuvînt înaintea lui Dumnezeu că de acum înainte nu te vei mai atinge de mine şi vom vieţui în curăţie pînă la sfîrşitul vieţii".

Bărbatul ei, iubind-o foarte mult şi preţuind sănătatea ei mai mult decît pe a sa, s-a supus voii ei şi a făcut făgăduinţă, în biserică, înaintea lui Dumnezeu, ca după aceea să petreacă împreună cu dînsa în neamestecare trupească. Întorcîndu-se slujitorul şi spunînd acea veste Melaniei, îndată s-a bucurat cu duhul şi a început a-i fi mai uşor, pentru că durerea trupească s-a depărtat prin bucuria duhovnicească şi dreapta Celui Preaînalt, care ducea scopul dorinţei sale la bun sfîrşit.

Sculîndu-se Melania din patul durerii, nu după multă vreme, i-a murit şi fiica, odrasla cea frumoasă a fecioriei, ceea ce fusese făgăduită lui Dumnezeu. Moartea aceleia mai mult a deşteptat pe Apelian către păzirea curăţiei, iar mai vîrtos cînd îi grăia Melania aceasta:

"Vezi că Însuşi Dumnezeu ne cheamă spre viaţă curată, pentru că de ar fi privit bine unirea noastră trupească, apoi nu ar fi luat pe fiii noştri". Astfel Apelian şi Melania, după însoţirea cea trupească a firii, au zămislit viaţa cea duhovnicească, mai presus de fire, petrecînd în post şi în rugăciune, întru osteneli, întru omorîrea trupului, unul pe altul îndemnîndu-se spre fapta bună. Apoi s-au sfătuit ca toate averile să le dăruiască lui Hristos, prin mîinile săracilor, iar ei cu totul să se lepede de lume şi să se facă monahi.

Auzind părinţii Melaniei hotărîrea lor, îi opreau. De acest lucru Melania şi Apelian, mîhnindu-se foarte mult, într-o noapte se sfătuiau între dînşii, cum ar putea să se izbăvească de cursele lumii cea cu multe împletituri. Deodată, i-a cercetat de sus un dar dumnezeiesc, căci au simţit mare şi bună mireasmă venind din cer, pe care nu era cu putinţă nici cu mintea a o ajunge, nici cu limba a o spune şi s-au umplut de acea mîngîiere duhovnicească, încît au uitat toată mîhnirea lor. Apoi au fost cuprinşi de mai mare dorinţă de bunătăţile cele cereşti, iar lumea şi cu toate cele ale ei, li s-au făcut urîte. Atunci au vrut să lase toate şi să fugă undeva pe ascuns, ca să se facă monahi. Dar rînduiala lui Dumnezeu, altfel de cale le-a rînduit pentru lucrul cel dorit, căci, peste puţină vreme, a murit tatăl Melaniei şi aşa s-au liberat Apelian şi Melania, pentru a-şi arăta sîrguinţele lor.

Dar, de vreme ce aveau mulţime de averi pe care le făgăduise a le dărui lui Hristos prin mîna săracilor, nu îndată s-au despărţit de lume şi de patrie. Deci şi-au ales petrecere lîngă cetatea Romei, într-un sat oarecare, pînă ce vor împărţi toate săracilor, vieţuind precum începuseră, păzind curăţenia cu osîrdie.

Cînd această fericită doime şi-a ales această viaţă străină şi plăcută lui Dumnezeu, Apelian avea vîrsta de douăzeci şi patru ani, iar Melania împlinea douăzeci. Cu adevărat mare minune era, că aflîndu-se într-acea vîrstă, în care tinereţile ard ca în cuptorul Babilonului, cu focul patimilor trupeşti, această sfîntă doime, avîndu-şi viaţa împreună mai presus de fire, petreceau ca tinerii nearşi în cuptor, şi aceasta se săvîrşea prin voinţa fericitei Melania. Căci aceasta ca o înţeleaptă roabă a lui Dumnezeu şi pe sine se păzea cu dinadinsul şi pe bărbat îl ţinea în deşteptare încît ea se făcuse bărbatului ei învăţătoare, povăţuitoare şi pe calea Domnului înainte conducătoare.

Ducînd o viaţă ca aceasta minunată, îşi vindeau averile şi le împărţeau fără cruţare celor ce le trebuiau. Iar diavolul urîtor de fapte plăcute lui Hristos s-a pornit asupra lor cu răutate şi a îndemnat pe un frate al lui Apelian, cu numele Sevir, care întru nimic socotindu-i le răpea averile, apoi văzînd că nu i se împotrivesc lui şi nu ţin seamă de averile cele luate, a început şi mai mult a se întinde, făcîndu-se stăpîn pe toate. Ei întru nerăutate răbdau, încredinţîndu-se lui Dumnezeu şi numai de aceasta le era mîhnire, că cele dăruite lui Hristos intră în mîinile omului zavistnic şi apoi mai puţin se dă la săraci, fiind jefuită partea lor.

Domnul, Cel ce apără pe robii Săi şi-i scoate de la cei ce îi asupresc, a luminat pe binecredincioasa împărătească Verina. Aceasta auzind despre viaţa lor cea plăcută lui

Dumnezeu, avea mare dorinţă să-i vadă şi de aceea, de multe ori, a trimis către Melania rugăciune să vină la palat să se întîlnească cu dînsa. Ca să nu se arate măreaţă că nu primeşte să se întîlnească cu împărăteasa, Melania a luat şi pe Apelian şi s-au dus amîndoi. Era atunci legea pusă ca să nu îndrăznească nici o femeie a intra în casele împărăteşti cu capul acoperit. Însă ea, defăimînd legea cea politicească, iar porunca fericitului Apostol Pavel, fără nici o schimbare păzind-o, nici capul nu şi-a descoperit, nici rasa cea săracă cu care era îmbrăcată nu şi-a schimbat; ci aşa fiind îmbrăcată a mers la casele împărăteşti, neţinînd seama de lucrurile cele de mult preţ care erau acolo.

Mergînd amîndoi acolo, unde şedea împărăteasa, s-au închinat ei, după cum se cădea. Împărăteasa, văzînd atîta smerenie, s-a sculat din scaunul său pentru evlavie şi i-a chemat lîngă ea. Apoi i-a cinstit foarte mult şi se mira de îmbrăcămintea lor cea simplă şi de atîta smerenie. Îmbrăţişînd-o pe Melania, i-a zis: "Fericită eşti tu că ţi-ai ales o viaţă ca aceasta" şi i-a făgăduit că se va răzbuna pe Sevir îndată. Iar ei au rugat-o ca să nu facă izbîndă, ci numai să-l sfătuiască a nu mai fi vrăjmaş, căci ziceau: "mai bine este să fim asupriţi, decît să asuprim pe cineva; pentru că celui lovit peste obraz i se porunceşte în dumnezeiasca scriptură să întoarcă şi cealaltă parte a obrazului. Deci mulţumim ţie, o! stăpînă, pentru apărarea cea cu milostivire, iar izbîndă asupra lui Sevir nu vrem, ci mai bine vrem ca să nu pătimească ceva pentru noi, căci destul este nouă de va înceta de acum a mai face rău şi a mai lua cele ce sînt, nu ale noastre, ci ale lui Hristos, ale săracilor, ale văduvelor şi ale scăpătaţilor. Apoi au rugat pe împărăteasă ca să-i lase liberi şi fără împiedicare a-şi vinde averile cele mai mari, adică cetăţi, sate, nu numai în Italia şi în ţinutul Romei, ci şi în Sicilia, în Spania, în Galia şi în Britania.

Atîta bogăţie a moştenit de la părinţi Melania, încît după împărat nu mai era nimeni ca dînşii. Şi s-a dat lui Apelian şi Melaniei această voie, ca fără piedici să-şi vîndă averile lor, care erau pretutindeni, precum vor voi. Atunci a vrut Melania să dea sorei împăratului unele daruri de mult preţ, dar aceea n-a voit să primească nimic, socotind prin aceasta, că se face fur de cele sfinte, adică a primi ceva din lucrurile lui Hristos. După aceea i-a liberat din palatul împărătesc, întru a lor petrecere, cu multă cinstire.

De aici se vede că bogăţia lor era foarte mare, căci casele pe care le aveau în Roma, nimeni nu putea să le cumpere cu adevăratul preţ. Mai pe urmă, arzîndu-se de barbari, s-au vîndut cu mai mic preţ, iar banii s-au dat la săraci. Cu neîndoire este a zice că această cinstită doime, mai mare bunăvoire au arătat către Dumnezeu, decît Iov, pentru că acela fără voie pierzîndu-şi bogăţia sa, mulţumea lui Dumnezeu, iar aceştia de bunăvoie s-au lipsit de bogăţii şi au ajutat săracilor. La început viaţa aceasta se părea îngreuiată şi nu atît de lesnicioasă, dar mai pe urmă s-a arătat uşoară şi plină de mireasmă duhovnicească, pentru că jugul lui Hristos este bun şi sarcina uşoară. Diavolul, urîtorul binelui şi al desăvîrşirii, ispitind, se lupta a-i împiedica pe dînşii de la lepădarea de averi, prin iubirea de aur, căci, aducîndu-se în casa lor mulţime de aur de la satele ce se vînduseră, prinseseră oarecare dragoste de aur. Dar Melania, simţind pe vicleanul, îndată a zdrobit capul lui, socotind aurul ca tina şi împărţindu-l la săraci.

Odată spunea fericita despre dînsa aceasta: "Aveam un sat şi într-însul un palat foarte frumos şi la loc înalt care covîrşea toate satele noastre. De o parte era marea, pe care de sus se vedea plutirea corăbiilor şi vînarea peştilor, iar de cealaltă parte, copaci înalţi, cîmpii verzi, pometuri şi grădini minunate. Acolo era baie foarte frumos făcută, cîntări de felurite păsări, fiare de tot neamul, închise în cuştile lor, precum şi vînaturi multe. Şi-mi punea vrăjmaşul în gînd ca să poftesc satul acela şi să nu-l vînd pentru atîta frumuseţe a lui, ci să-l opresc pentru petrecerea mea. Dar cu darul lui Dumnezeu, cunoscînd iarăşi vicleşugul diavolului şi întorcîndu-mi mintea spre sălaşurile Raiului, îndată am vîndut satul acela şi preţul l-am dat împrumt Hristosului meu".

Din averile ce aveau în Italia, ca nişte rîuri mari curgeau îndurările lor prin toată lumea, pînă la marginile pămîntului. Pentru că trimeteau multă milostivire prin toată lumea, în Mesopotamia, Fenicia, Siria, Egipt, Palestina, tuturor bisericilor şi mănăstirilor de bărbaţi şi de femei, în casele cele primitoare de străini, la bolniţe, săraci, văduve şi la cei ce erau prin închisori, prin temniţe şi pentru răscumpărarea celor ce erau în robie. Astfel, se umpleau din mîinile lor, cele cu îndurare, Apusul şi Răsăritul. Apoi se grăieşte despre dînşii că au cumpărat oarecare ostroave întregi la locuri paşnice şi zidind mănăstiri în acele locuri, le dăruiau spre hrana rînduielii celei duhovniceşti. Iar sfintele biserici de pretutindeni le împodobeau cu aur şi argint, cu veşminte preoţeşti, cusute cu fir şi cu toate felurile de bogăţii.

Apoi, lăsînd în Italia foarte puţine averi nevîndute au luat cu ei şi pe mama Melaniei, fiind încă în viaţă şi s-au suit în corabie, plecînd în Sicilia; pe de o parte ca să-şi vîndă averile ce le aveau acolo, iar pe de alta ca să cerceteze pe fericitul episcop Pavlan, părintele lor cel duhovnicesc. Iar după plecarea lor din Roma, peste puţin timp năvălind barbarii, toate cele ce erau împrejurul cetăţii şi în tot pămîntul Italiei le-au pustiit cu foc de sabie; deci bine au făcut sfinţii că au vîndut averile mai înainte de acea vreme, Dumnezeu rînduind aşa. Căci ceea ce era să se piardă în zadar fără nici o răsplătire de la Dumnezeu, aceea s-a făcut lor spre plată însutită, întru viaţa cea veşnică. Şi încă şi-au păzit întreagă vremelnica lor sănătate, ieşind din Italia, ca Lot din Sodoma, mai înainte de acea cumplită năvălire şi prădare de barbari.

Deci mergînd în Sicilia şi mîngîindu-se de vederea Sfîntului Pavlin, apoi bine rînduind averea ce aveau acolo au plecat în Libia şi Cartagina; şi mergînd ei pe mare s-a ridicat un vifor cumplit şi învăluire mare, care ţinu multe zile, încît şi apa de băut se sfîrşise în corabie, iar corăbierii şi o mulţime de slugi răbdau de sete. Deci cunoscînd Melania că scopul călătoriei lor în Libia nu este după voia lui Dumnezeu a poruncit ca să întoarcă velele după vînt, punîndu-şi nădejdea în Dumnezeu, ca unde va voi El acolo să se îndrepteze corabia.

Fiind duşi cu vînt grabnic, au sosit pe un ostrov, pe care cu puţin mai înainte de venirea lor, năvălind barbarii fără de veste îl robiseră, ducînd cu dînşii o mulţime de bărbaţi, femei şi copii; şi au trimis răspuns la locuitorii acelui ostrov dacă vor să-şi răscumpere robii, iar de nu, pe toţi îi vor tăia cu sabia; şi s-a pricinuit poporului plîngere îndoită, pe de

o parte că atîtea suflete ale rudeniilor lor erau duse în robie, iar pe de alta că au să moară de sabie şi n-au nici o nădejde de izbăvire; pentru că puţini aveau cu ce să-i răscumpere pe ai lor, fiind săraci. Deci auzind episcopul ostrovului aceluia despre venirea la dînşii a corăbiei de la Roma, a venit ca să ceară milostenie pentru răscumpărarea robilor şi a dobîndit mai mult decît nădăjduia. Pentru că Melania cu bărbatul său, milostivindu-se spre dînşii, le-au dat atîta aur, cît le era de ajuns spre răscumpărarea tuturor robilor.

Plecînd de la ostrovul acela, cu vînt lin care le sufla într-ajutor, degrabă au ajuns în Cartagina. Acolo, ieşind din corabie, săvîrşeau lucrul cel obişnuit, adică lucrul milosteniei, bine făcînd bisericilor, mănăstirilor şi săracilor şi bucurînd pe cei bolnavi; iar cetatea în care au petrecut vreme îndelungată se numea Tagasta. În acea cetate era un preot oarecare, cu numele Alipie, bărbat bun şi dascăl îndemînatic spre a învăţa pe cei ce-l ascultau. Pe acesta, iubindu-l ei foarte mult, i-au împodobit biserica cu multe podoabe şi multe sate au cumpărat pentru acea biserică. Încă şi două mănăstiri au zidit acolo, una bărbătească - şi una femeiască. Cea bărbătească pentru optzeci de monahi, iar cealaltă femeiască pentru o sută treizeci de monahii şi cu tot felul de lucruri de trebuinţă şi de averi; apoi se îndeletnicea Sfînta Melania la mai mari postiri şi înfrînare, căci la început mînca odată în zi, la apusul soarelui, hrană puţină, vîrtoasă şi uscată, după aceea a doua zi gustînd numai, apoi într-a treia zi, cum şi toată săptămîna o petrecea fără hrană, afară de sîmbăta şi Duminica.

Lucrul mîinilor ei era de a scrie, căci scria foarte frumos şi iute, încît nu scria altcineva mai bine decît dînsa, iar cărţile pe care le scria, fiind foarte bune, poruncea ca să se vîndă şi preţul lor le da săracilor, căci era din agoniseala mîinilor ei.

La citirea dumnezeieştilor scripturi foarte mult se nevoia, căci, atunci cînd ostenea lucrul mîinilor ei sau cu scrisul, se îndeletnicea cu citirea; apoi dacă slăbeau ochii din citire multă, auzul ei îi ajuta să asculte ceea ce se citea de alţii, iar dînsa asculta. Obiceiul ei era ca de trei ori într-un an să citească Testamentul cel Vechi şi cel Nou; iar cuvintele ce se află într-însele mai minunate, pe acelea întărindu-le cu ţinere de minte, de-a pururea le avea pe buzele sale. Somnul ei era abia două ceasuri pe noapte, şi acela nu pe pat, ci pe pămînt, pe un sac din păr. Şi zicea că totdeauna se cuvine a fi treaz, pentru că nu ştia în ce ceas va veni tîlharul, şi într-acest fel de trezire a vieţii deprindea şi pe fecioarele sale care-i slujeau; apoi pe mulţi tineri i-a înduplecat pentru păzirea fecioriei şi a curăţeniei şi multe suflete din cei necredincioşi a dobîndit şi le-a adus către Dumnezeu.

Vieţuind în Cartagina şapte ani, a voit să vadă sfintele locuri de la Ierusalim. Deci, suindu-se într-o corabie cu maica sa şi cu Apelian, care-i era mai înainte bărbat după trup, iar acum frate duhovnic şi împreună postnic, fiind duşi de un vînt bun, au sosit în Alexandria şi au sărutat pe Sfîntul Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, cum şi pe un alt bărbat mai înainte-văzător, cu numele de Teodor. Şi mult folosindu-se din cuvintele lor, iarăşi au plecat în călătorie pe mare şi au ajuns la sfînta cetate a Ierusalimului, unde cu multă umilinţă şi cu nespusă bucurie a inimii înconjurau sfintele locuri, pe care Domnul nostru şi Preacurata Maica lui Dumnezeu le-au sfinţit cu preasfintele lor picioare. Iar la Mormîntul

Domnului, fericita Melania de cu seară se închidea în toate nopţile la rugăciune. Acolo, cît de fierbinţi rugăciuni înălţa ea către Dumnezeu, plîngînd şi căzînd la Mormîntul Domnului şi sărutîndu-l. Zăbovind ei în Ierusalim, rămăşiţa averii lor din Italia s-a vîndut de un prieten credincios al lor şi preţul li s-a trimis acolo la Ierusalim.

Au voit a merge şi la Egipt ca să cerceteze şi să vadă acolo pe părinţii pustiei, şi să le slujească cu averile lor. Deci pe maica sa, care era foarte bătrînă şi ostenită, au lăsat-o în sfînta cetate ca să zidească o casă de locuinţă, lîngă muntele Eleonului; iar ei singuri au pornit în cale. Ajungînd în Egipt umblau cercetînd pe părinţii cei din pustie şi mult folos îşi adunau sufletelor lor din vorbirea lor cea insuflată de Dumnezeu; multe îndurări încă au arătat şi acolo celor ce le trebuiau. În Egipt au aflat pe mulţi din părinţi care n-au vrut să primească milostenia ce li se da lor, fugind de aur ca de muşcătura de şarpe. Dintre ei era unul cu numele Ifestion, către care venind ei şi mult rugîndu-l să primească şi de la dînşii cîţiva galbeni, n-a vrut să-i primească.

Fericita Melania înconjurînd chilia lui şi luînd seama averii lui celei pustniceşti, nimic n-a aflat decît numai o rogojină, un vas cu apă, puţină pîine uscată şi o coşnicioară, în care era sare; deci a pus în taină galbenii în coşniţa aceea, în care era sare. Ducîndu-se ei de la dînsul, nu s-a tăinuit lucrul acesta bătrînului; pentru că îndată, aflînd aurul ascuns în coşniţa cu sare, a alergat în urma lor, cu glas mare zicînd ca să stea puţin şi să aştepte; iar ei stînd, bătrînul a arătat aurul, ţinîndu-l în mîini şi zicea: "Nu-mi este de trebuinţă acest aur, pentru că nu ştiu ce să fac cu el şi pe ce să-l cheltuiesc, luaţi al vostru iarăşi". Iar ei ziceau: "Dacă nu-ţi trebuie ţie, apoi îl vei da altora". Iar bătrînul a răspuns: "Ce trebuie acesta aici şi la ce bun? Căci locul este pustiu, precum vedeţi". Iar ei nevrînd să ia de la bătrîn aurul înapoi, bătrînul l-a aruncat în rîu şi s-a întors la chilia sa.

De acolo iarăşi au venit în Alexandria, apoi în Nitria, pretutindeni înconjurînd locaşurile cele pustniceşti, ca nişte albine zburînd pe diferite flori, adunînd dulceaţa mierii. Apoi s-au întors la Ierusalim, plini de bunătăţi duhovniceşti, adunate din vorbirea cu sfinţii părinţi pustnici; şi au aflat precum au voit casa cea făcută de maica lor lîngă Eleon şi s-au sălăşluit acolo. Melania s-a închis într-o căscioară strîmtă, punîndu-şi hotar ca nici ea să nu vadă pe cineva şi nici altcineva pe ea; numai odată pe săptămînă era cercetată de maică-sa şi de Apelian, fratele său cel duhovnicesc; şi a petrecut într-acea închisoare paisprezece ani. Apoi maica ei fiind plină de fapte bune şi de nădejde s-a mutat către Domnul.

Deci Melania făcînd slujba cea datorită moartei, iarăşi s-a închis într-o căscioară şi mai strîmtă şi mai întunecată şi a petrecut un an. După aceasta, străbătînd vestea pretutindeni despre dînsa şi mulţi venind la dînsa pentru folos, a ieşit din acea închisoare, spre mîntuirea altora; apoi a făcut o mănăstire şi a adunat nouăzeci şi mai bine de fecioare; încît multe şi din cele păcătoase au alergat la dînsa şi povăţuindu-se în calea pocăinţei printr-însa vieţuiau cu plăcere de Dumnezeu. Apoi a aşezat în mănăstirea aceea egumenie, iar ea slujea tuturor ca o roabă şi ca o maică se îngrijea pentru toate; ea învăţa pe surori tot felul de fapte bune, mai întîi curăţia, apoi dragostea, fără de care nici o faptă

bună nu se poate săvîrşi; după acestea smerenia şi ascultarea, răbdarea şi nerăutatea. Apoi le spunea lor şi această poveste:

A venit odată un tînăr la un stareţ mare vrînd ca să se facă ucenic, iar stareţul, arătîndu-i la început în ce chip se cuvine a fi ucenic, i-a poruncit să ia un toiag şi să bată un butuc care era dinaintea uşii, cu lovituri mari, călcîndu-l cu picioarele. Iar ucenicul ascultînd pe stareţul, a bătut lemnul cel neînsufleţit cît a putut şi apoi stareţul l-a întrebat: "Împotrivitu-s-a ţie butucul, ori s-a supărat? A fugit din locul său, sau a venit asupra ta?". Ucenicul a răspuns: "Ba nu". Stareţul i-a zis: "Deci bate-l mai tare şi adaugă şi cuvinte mai aspre, dosădeşte-l, ocărăşte-l, necinsteşte-l, defaimă-l şi cu totul grăieşte-l de rău".

Făcînd aceasta tînărul, l-a întrebat bătrînul: "S-a mîniat asupra ta butucul cel ocărît? A grăit ceva împotrivă? Sau a cîrtit sau a ocărît împotrivă". Răspuns-a tînărul: "Ba nu, părinte, căci cum putea să răspundă ceva sau să se mînie, lemnul cel neînsufleţit?" Iar stareţul a zis: "Dacă poţi să fii ca acel butuc, nemîniindu-te asupra celor ce te-ar fi bătut, nefugind de răni, negrăind împotriva celor ce ţi s-au poruncit, nici, fiind ocărît, să ocărăşti împotrivă; ci totdeauna să petreci ca lemnul, neclintit de nici un fel de supărare, atunci vino şi te fă ucenic; iar de nu, apoi nu te apropia nici de uşile noastre". Cu acest fel de povestiri, fericita, învăţînd pe surori răbdarea şi bunătatea, le era foarte mult de folos. Încă şi biserică foarte frumoasă a făcut în acea mănăstire şi s-a sîrguit a fi sfinţită cu sfintele moaşte ale Sfîntului prooroc Zaharia, ale Sfîntului întîiului mucenic Ştefan şi ale celor patruzeci de mucenici.

După aceea fratele ei cel duhovnicesc, care mai întîi i-a fost soţ după trup, fericitul Apelian, bineplăcînd Domnului în viaţa cea monahicească s-a dus către Dumnezeu. Iar Melania făcîndu-i cele ce se cuveneau cinstitei lui îngropări se pregătea către ieşirea din viaţă, aşteptînd să moară degrabă; dar rînduiala Celui Prea Înalt a îndelungat viaţa ei spre mîntuirea altora. A mai zidit după moartea celui ce-i fusese bărbat şi altă mănăstire pentru bărbaţi şi a cheltuit toată averea sa pînă la sfîrşit, dîndu-le toate spre slava lui Dumnezeu, încît a rămas săracă cu trupul, ceea ce cu duhul de mult avea sărăcia. În acea vreme i s-a adus o scrisoare de la Constantinopol, de la un unchi al ei, cu numele Volusian Romanul. Acest Volusian era în acea vreme antipat al cetăţii Roma şi a venit din Roma fiind trimis în Vizantia la împărat, dorind foarte mult să vadă pe nepoata sa, cuvioasa Melania. Pentru aceea a trimis la Ierusalim, rugînd-o să vină în Vizantia, să se vadă. Dar Melania n-a vrut mai întîi să se ducă la dînsul, căci se temea ca nu cumva să fie neplăcută lui Dumnezeu călătoria ei - căci acela era încă în păgînătatea elinească; dar apoi, după sfatul părinţilor duhovniceşti, s-a dus, fiind îndemnată de nădejdea întoarcerii lui către Dumnezeu.

Ducîndu-se ea pe uscat, oriunde i se întîmpla să intre în cetate, i se dădea de către toţi mare cinste, pentru că Dumnezeu proslăvea pe aceea care-L slăvea. Şi o întîmpinau arhierei, preoţi şi cei mai mari ai cetăţii, popoarele şi egumenii mănăstirilor, primind-o cu mare dragoste, ca pe aceea care ar fi venit din ceruri; pentru că în toată lumea strălucea lumina faptelor ei bune şi a vieţii ei sfinte. Deci cetele celor sfinţiţi şi ale celor simpli,

întîmpinînd-o şi petrecînd-o departe, îi făceau mare cinste. Apoi ajungînd în Constantinopol, aşijderea a fost cinstită de împăratul Teodosie cel Tînăr şi de împărăteasa Evdochia, cum şi de Sfîntul patriarh Proclu, dar a găsit bolnav pe unchiul său Volusian, care văzînd-o s-a minunat foarte mult de îmbrăcămintea ei monahicească şi de chinuirea trupului, căci faţa ei se uscase de multă postire şi osteneală, iar frumuseţea ei de mult se veştejise; apoi a strigat: "O, Melanio, iubita mea nepoată, cum te ştiam şi cum te-ai făcut fără chip, tu care mai înainte erai prea frumoasă".

Dar ce trebuinţă este de multă povestire? Căci Cuvioasa Melania pe de o parte prin sine, iar pe de alta prin sfinţitul Proclu şi mai vîrtos prin vorba cea de Dumnezeu insuflată şi cu sfaturi folositoare a făcut aceasta, că unchiul său degrabă s-a lepădat de păgînătatea elinească şi s-a botezat, învrednicindu-se dumnezeieştilor Taine; apoi peste puţine zile şi-a dat sufletul său în mîinile lui Dumnezeu şi a fost îngropat cu mîinile ei. Şi petrecînd acolo vreme îndelungată, a mai întors la dreapta credinţă pe mulţi din eresul lui Nestorie, care pe atunci tulbura biserica; iar pe cei dreptcredincioşi i-a sfătuit să nu se lase înşelaţi. Deci prin darul lui Dumnezeu avea atîta înţelepciune, încît nimic nu puteau spori împotriva ei vorbele cele întunecate ale sofiştilor şi cele cu multe împletituri ale nestorienilor; căci de dimineaţa pînă seara întebînd-o de dreapta credinţă, preaînţeleapta dădea astfel de răspunsuri încît tot Constantinopolul se minuna de înţelepciunea ei; fiindcă cuvioasa era foarte învăţată în scriptură, căci toată vremea vieţii sale o întrebuinţase în citirea dumnezeieştilor scripturi şi se umpluse de darul Duhului Sfînt.

După aceasta fericita s-a întors iarăşi la Ierusalim şi, apropiindu-se de sfîrşitul său, se pregătea către ieşirea din viaţa aceasta. Primise şi darul tămăduirilor de boli, dintre care să spunem puţine, pentru adeverirea darului lui Dumnezeu, care locuia într-însa: Împărăteasa Evdochia, numind pe cuvioasa maică duhovnicească, a venit la Ierusalim, pe de o parte ca să se închine sfintelor locuri, iar pe de alta ca să cerceteze pe Cuvioasa Melania. Această împărăteasă din întîmplare şi-a scrîntit un picior de la încheietură şi o durea foarte rău, încît nici a păşi nu era cu putinţă; dar numai că s-a atins de el maica Melania şi îndată s-a făcut sănătoasă. O femeie oarecare tînără era muncită de diavol şi-i închisese gura încît nu putea să o deschidă cît de puţin măcar, nici să răspundă vreun cuvînt şi nici hrană să guste, iar din lipsă îndelungată de mîncare, mai mult decît din muncire diavolească, era să moară; pe acea femeie a tămăduit-o Cuvioasa Melania cu rugăciunea şi cu ungerea de untdelemn sfinţit, căci a ieşit dintr-însa diavolul şi s-a deschis gura, spre mulţumirea şi slava lui Dumnezeu; apoi mîncînd bucate s-a făcut sănătoasă.

Altă femeie, avînd prunc în pîntece, se apropiase timpul să nască şi nu putea pentru că murise pruncul în pîntecele ei şi ea era cuprinsă de mari dureri, încît se apropiase de moarte. Deci acestei femei i-au ajutat rugăciunile Sfintei Melania şi numai cît a pus brîul cuvioasei pe pîntecele bolnavei, îndată a scăpat de sarcină, căci a ieşit dintr-însa pruncul cel mort şi s-a făcut sănătoasă şi a început a grăi.

Cuvioasa văzînd mai înainte ducerea ei către Dumnezeu a înconjurat toate sfintele locuri din Ierusalim şi cele dimprejur, din Betleem şi Galilea. Apoi, sosind praznicul Naşterii

Domnului nostru Iisus Hristos, a fost la privegherea de toată noaptea, în peşteră unde s-a născut Domnul; şi acolo i-a spus unei surori care îi era rudenie şi petrecea lîngă dînsa, fiind nedespărţite, că acum săvîrşeşte praznicul cel mai de pe urmă al Naşterii Domnului; şi a plîns rudenia ei foarte mult. Apoi în ziua Sfîntului mucenic Ştefan a fost în biserica lui la cîntarea de toată noaptea. În acea zi, citind surorilor pătimirea sfîntului mucenic, a adus şi către dînsele acestea, zicînd că acum le-a făcut citirea cea din urmă; deci s-a făcut plîngere mare între surori pentru dînsa, căci au priceput că acum are să se ducă dintre ele. Iar ea cu cuvinte de Dumnezeu insuflate, precum îi era obiceiul, le mîngîia mult, învăţîndu-le din belşug spre fapta bună.

Apoi a intrat în biserică şi s-a rugat, zicînd: "Doamne Dumnezeule, eu te-am ales şi te-am iubit de la început, eu te-am cinstit mai mult decît nunta şi decît toate bogăţiile, slava şi dulceţile şi de la naşterea mea mi-am încredinţat Ţie sufletul şi trupul, şi de frica Ta s-a lipit osul meu de carnea mea. Tu, cela ce m-ai ţinut de mîna dreaptă şi cu sfatul Tău m-ai povăţuit, auzi şi acum glasul meu şi lacrimile acestea să pornească rîurile milostivirii Tale, deci curăţeşte toate păcatele mele cele de voie şi cele fără de voie; dăruieşte-mi cele către Tine, fără tulburare şi împiedicare, ca să nu mă oprească duhurile cele rele din văzduh, că ştii firea noastră cea muritoare o! Nemuritorule. Ştii, o! iubitorule de oameni, că nu este om fără de prihană, nu este om la care nu s-ar fi putut afla oarecare pricini potrivnice, măcar de ar fi fost viaţa cuiva numai o zi; ci Tu, Stăpîne, trecînd cu vederea toate ale mele, pune-mă curată la judecata Ta".

Astfel, rugîndu-se şi nesfîrşind rugăciunea, a început a boli cu trupul. Dar deşi era foarte slabă din pricina durerilor, însă nu înceta a merge la cîntarea cea obişnuită a bisericii şi multe învăţături dînd surorilor de dimineaţă pînă seara. Apoi s-a împărtăşit cu preacuratele şi de viaţă făcătoare Taine, din mîinile episcopului Elevteropoliei, care venise cu clerul lui spre cercetarea ei. Apoi pe rudenia sa, care amar se tînguia după dînsa, şi pe celelalte surori mîngîindu-le cu cuvinte şi dînd tuturor sărutarea cea mai de pe urmă a zis cuvîntul acesta: "Precum a voit Domnul aşa s-a făcut".

Cu acest cuvînt şi-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu, culcîndu-se pe pat şi mîinile precum se cădea, singură punîndu-le pe piept în semnul Crucii şi ochii bine închizîndu-i, în ziua de treizeci şi unu a lunii decembrie. Apoi s-au adunat la îngroparea ei toţi monahii, toate monahiile din toate mănăstirile care erau împrejurul sfintei cetăţi şi făcînd toată noaptea cîntări de psalmi, au îngropat-o cu cinste. Iar sfîntul ei suflet s-a sălăşuit în curţile Domnului său, pe Care L-a iubit şi Căruia i-a slujit cu osîrdie în toate zilele vieţii sale, de a Cărui răsplată fiind vrednică, împreună cu toţi sfinţii roagă acolo pentru noi păcătoşii pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

~ Sfârşit ~